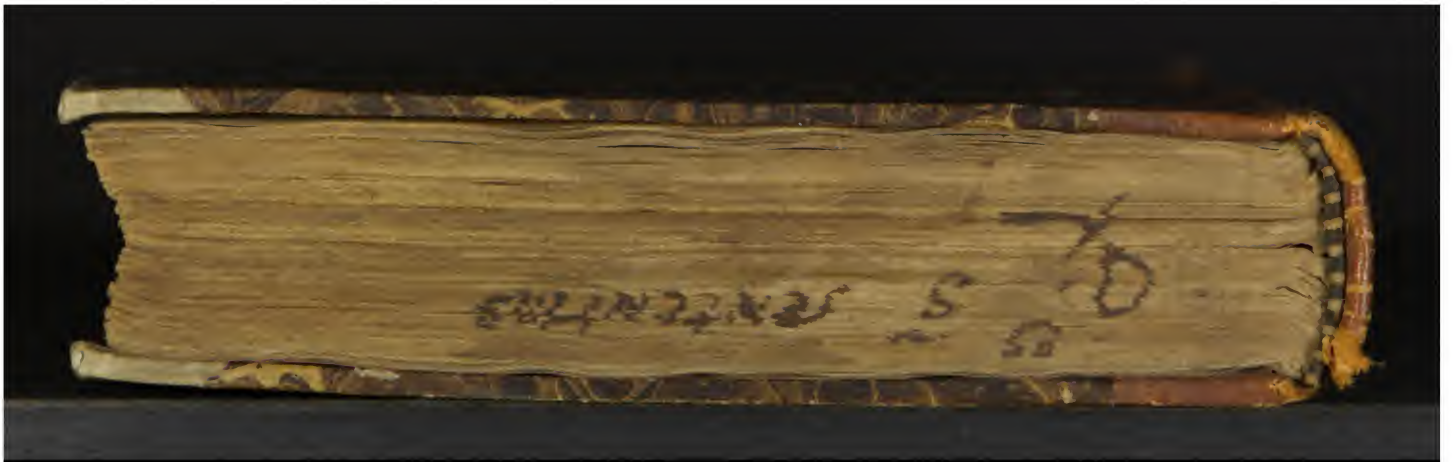

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. M.7.32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. M.7.32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. M.7.32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. M.7.32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. M.7.32

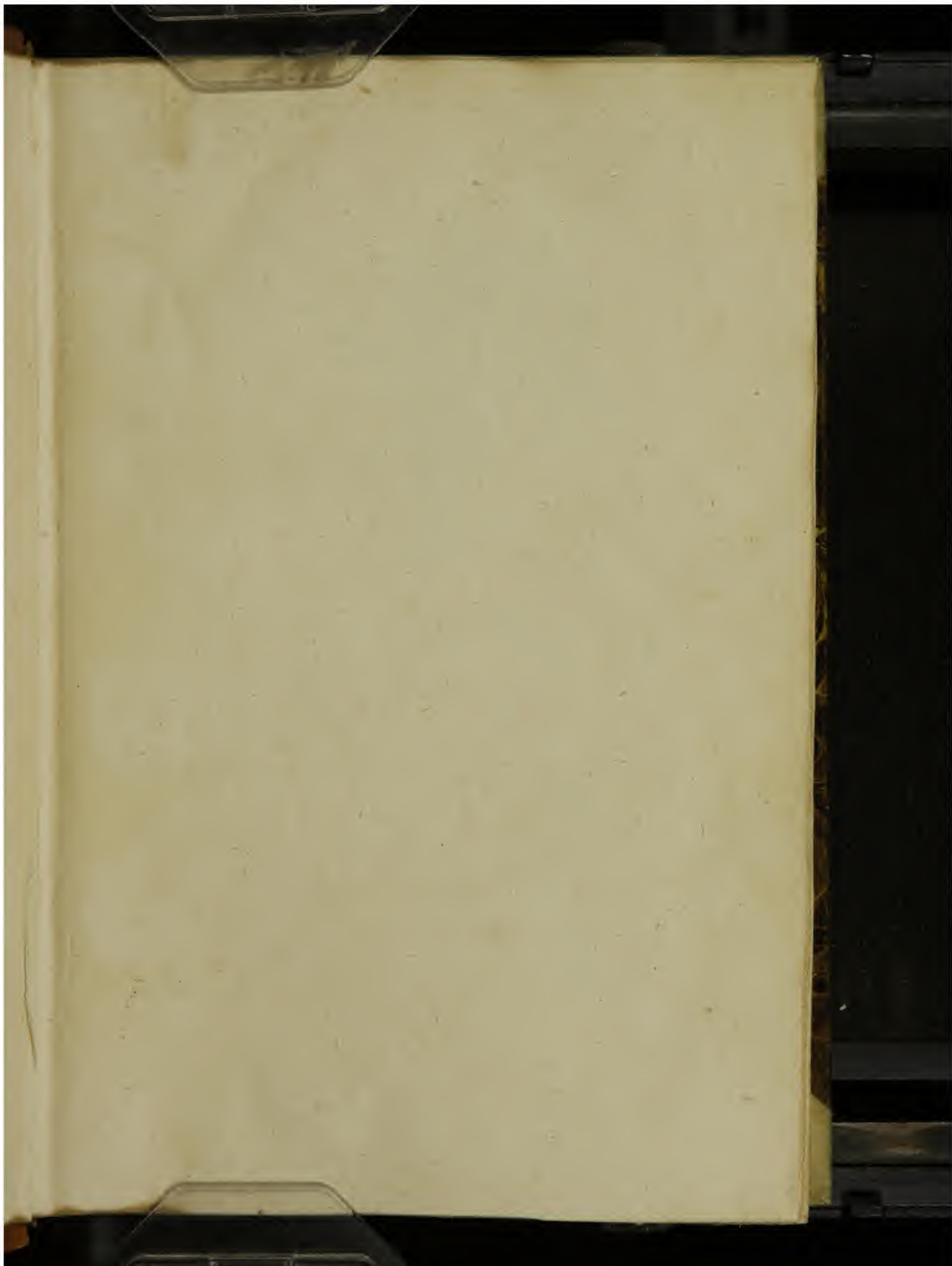
INCUNABULI

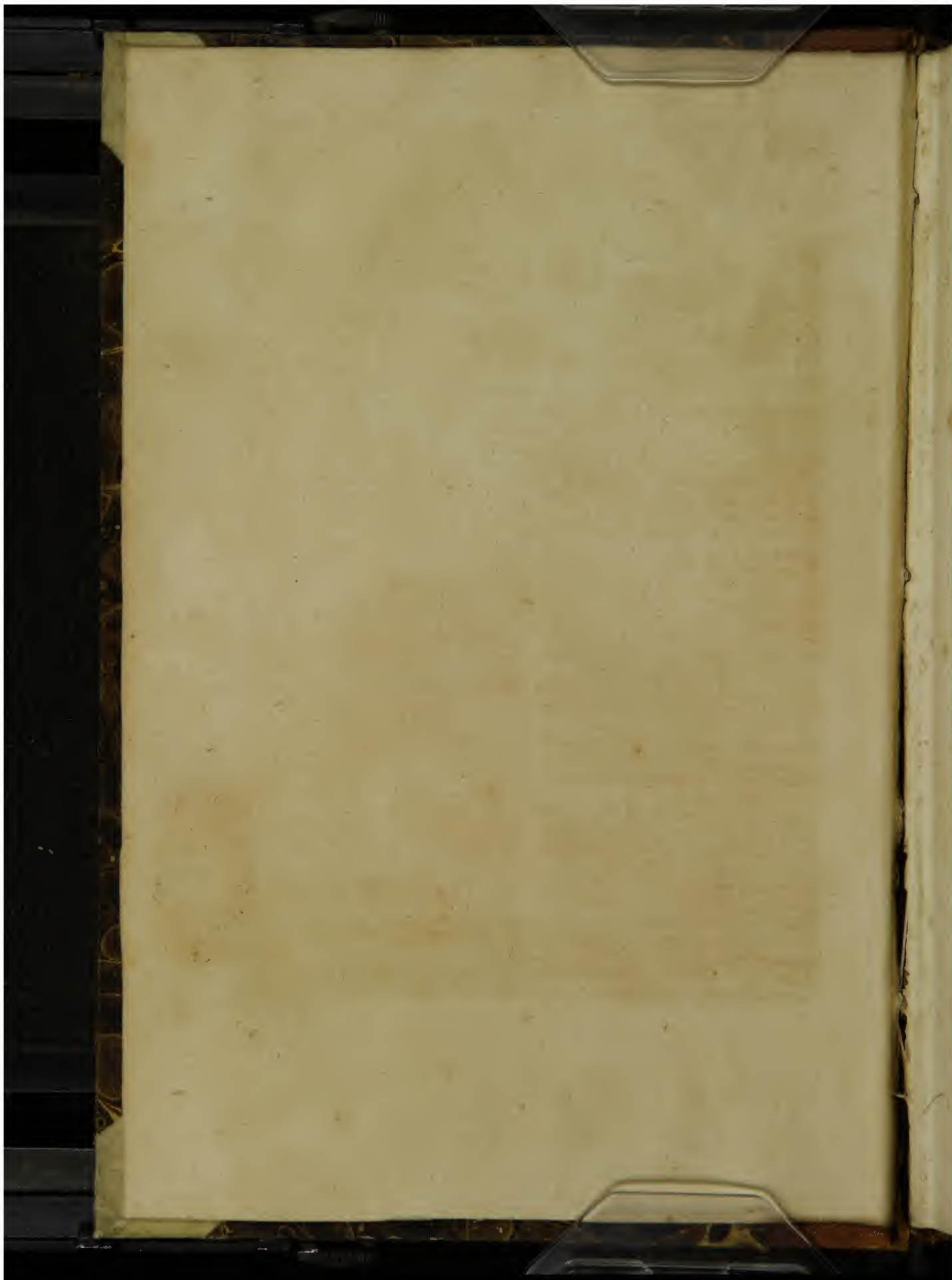
M

7

32

Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

Tabula questionum super sententias

Principium in primum sententiarum.

Commendatio sacre scripture et p̄sertim librorum sententiarum. A per totā collationē.

Utrum doctrina christi noua sit lex perfectissima. B.

Perfectio doctrine siue legis christi q̄ dupliciter declaratur. L.

Diuiditur questio predicta in quattuor partes scilicet quattuor libros sententiarum quibus correspondent quattuor tituli questionum. L.

Utr̄ lex xpi sit in p̄cepto rectissima. D.

Qualiter volūtas diuina in ḡnie legis obligantis ē lex p̄ma seu regula. D. De ista materia habet infra i q̄stioe vesp̄rali. Sicut diuina voluntas in genere cause efficientis est prima efficiens causa sic ipsa in genere legis obligantis est p̄ma lex siue regula. D.

Sola diuina volūtas est lex simpliciter prima. D.

Impossibile est aliquē obligari ab aliq̄ lege et nō sic obligari a voluntate diuina. Ecōtra vero possibile est. D.

Nulla res creata pōt esse lex v̄l regula nisi sit diuine volūtatī p̄sona. D.

Nulla doctrina falsa. Similr nulla p̄sciētia erronea est lex obligatoria. L.

Quicquid est iustuz aliquo iure. est iustum diuino iure. et quicquid diuino iure est iustū nullo iure est iniustū. L.

Omne peccatuz est cōmissio v̄l omissio contra legis p̄hibitionē v̄l p̄ceptū. L.

Nulluz est ex se peccatū sed p̄cise quia lege prohibetum. L.

Sicut diuina voluntas est efficiēs causa q̄ vult aliquid esse v̄l fieri. sic ip̄a est lex obligatoria q̄ vult aliqd ad aliq̄lter esse vel non esse teneri. F.

Si diuina volūtas vult aliqd ad aliq̄lter esse v̄l nō esse teneri. ad hoc p̄uertibiliter sequitur obligari. F.

Quid ē obligari et teneri ad aliqd. F.

Nō omne velle dei ē obligatoriū. F.

Impossibiliter impeccabilem. F.

An creatura rationalis possit obligari ad impossibile. B.

Probabile est q̄ impossibile sit preteritum non fuisse. B.

An creatura rationalis ad q̄libet possibile potest a deo obligari. B.

Sicut volūtas diuina libere et p̄tingēter et in tpe est cā efficiēs. sic etiā libere et in tpe est lex obligās. F.

Deo non potest velle teneri creaturā rationalem ad nō obediendū sibi. B.

Deus vult volūtatē b̄i placiti creaturā ad aliquid teneri et tamē tali voluntate non vult id ab ea fieri. F.

Quomodo et in quo tenet se voluntas creata p̄formare diuine volūtatī. F.

Sicut volūtas diuina est lex perfectissima rationalis creature sicut lex christi v̄l doctrina est perfectissimū signū voluntatis diuine. K.

Voluntas diuina de potentia absoluta posset creaturam rationalem obligare se sola. sed de potentia ordinata non pōt obligare creaturam nisi mediante lege creata. B. ē p̄ aliq̄ signa ex qb̄ sibi inote scere pōt dei volūtas obligatoria. K.

Aliqua sunt diuine volūtatī signa que nō sūt creature rōnal obligatoria. K.

Quin p̄ sunt diuine volūtatī signa. v̄l sic voluntas dei est quintuplex. K.

Preceptum Non soluz

Prohibitio supponunt

Illi termi Cōsiliū pro diuine volūtatī ex n̄se

Permissio lūtatis ex n̄se

Sp̄atio co signo. sed etiā pro ipsius actu intrinseco. K.

Diuine volūtatī signa obligatoria sūt in multiplici differentia. s. naturalia supernaturalia r̄c. pulcherrime et late valde hoc p̄sequitur auctor. L.

Diuine volūtatī signū p̄fectissimuz est lex xpi siue eius doctrina. M. D.

Lex multip̄lter accipitur. M.

Lex diuina multis modis accipit̄. M.

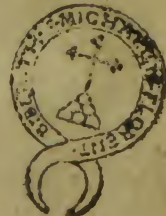
Lex christi seu doctrina multip̄lter sumitur. D.

Quid et q̄ est lex p̄fectissima creata. D.

Sicut virtus iusticie solū est in mēte et non in scripto v̄l in voce. sic in ip̄a est p̄rie lex seu regula iuste vite. P.

aa ij

Tabula questionum

Sicut vox audibilis nō est lex proprie
sic nec scriptura legibilis sed solū equi
uoce. **P.**

Ad legis xp̄i habitualē fidē oīs viator
sine vlla excusatione obligat. **P.**

Ad legis xp̄i actuali fide null⁹ viator nisi
si sola incapacitate excusatur. **P.**

Sicut legis xp̄i credulitas nō ē ratio
nem sed per rōnem pbabilis. sic ei⁹ cre
dulitas ppter rōnis pbationē nō ē deo
p̄meliosa aut displicibilis. **P.**

Sicut legis xp̄i credulitas est in creatu
re rationalis potestate libera. sic ip̄a est
eternē salutis meritoria. **P.**

Sicut sola diuina volūtas respectu cō
tingentis futuri pōt esse causa impedi
bilis. sic sol⁹ diuin⁹ intellect⁹ respectu
veri de futuro cōtingenti potest esse no
ricia infallibilis. **L.**

Itē in p̄ncipio quarti sentētiar. **h.**

Sicut sola diuinitas aliquid potest nō
voluisse quod voluit. sic solus diuin⁹ in
tellectus aliquid nō iudicasse quod iu
dicauit. **L.**

Itē in p̄ncipio quarti sentētiar. **J.**

Nulla p̄pō negatiua de possibili cui⁹ af
firmatiua de p̄terito correspondens est
vera est p̄cedēda de creatura. nisi vbi p̄
dicatū ē ille termin⁹ verū v̄l falsuz aut
alius terminus includēs alterum illoꝝ
in sua ratione diffinitiuā. **L.**

Itē in p̄ncipio quarti sentētiar. **k.**

Sicut diuine volūtatī nihil est causa ef
fendi sic diuio intellectui nihil est cā si
ue causalis ratio cognoscendi. **R.**

Sicut diuina voluntas nō habet ratio
nem vllā propter quā determinetur vt
velit sic diuinus intellectus ppter diuine
voluntatis determinationē nō assentit
q̄ antirps erit. **S.**

Sicut diuina voluntas potest esse effi
ciens causa solū respectu entitatis que
poteest esse vel fieri. sic sola talis entitas
potest esse terminus siue effectus cau
salitatis dei. **L.**

Sicut nec negatio nec priuatio. sic nec
preteritio : nec futuritio potest effici a
deo. **L.**

Sicut diuina potētia nō pōt facere p̄ter
ritū nō fuisse sic nec futurū nō fore. **L.**

Licet deus sit infinitus : et immensus
cum solum finite causat quicquid agit
ad extra. **A.**

Licet diuina causalitas sit imprimit nō
tamē equaliter sed inequaliter causat
inequales effectus. **A.**

Non sequitur diuina causalitas fm to
tum suū conatū immēsum pducit effe
ctum. ergo pducit ip̄m imense. **A.**

Principium secundi sen tentiarum. Collatio.

Principium secundi senten
tiarum vbi sacra scriptura cōmenda
tur et generaliter materia secundi libri
proponitur. **A. B.**

Perfectio legi christi ex quattuor solet
deklarari. **L.**

Itē in tertio sentētiar. **L.**

Atrum lex xp̄i sit i credēdis certissima
L. Hec q̄stio nō a solū ab auctore.

Voluntas diuina et intellectus diuinus
sunt omnibus modis idem nec aliqua
liter distinguuntur. **F.**

Nunq̄ aliq̄ positio est p̄cedenda nisi co
gēte fidei auctoritate. cui⁹ oppositū ap
paret euidēs circūscripta fide. **F.**

Nulla positio ita difficilis ad sustinēdū
sicut positio de trinitate est p̄cedēda ni
si cogēte fidei auctoritate. **F.**

Nunq̄ sillogism⁹ expositiuus debz ne
gari nisi vbi cogit auctoritas fidei. **F.**

Nunq̄ p̄cedi debz aliq̄ p̄radictoria de
aliquo verificari ex natura rei. nisi vbi
cogit auctoritas fidei. **F.**

Nunq̄ cōcedi debet aliq̄ cōtradictoria
verificari de terminis supponētib⁹ p̄ eoz
dem p̄uertibilitē cōuersione regulata p̄
quicquid seu alio mō equalēti. **F.**

Qui istas p̄pōes negāt magi sūt cachi
no irridēdi q̄ argumēto reprobādi. **F.**

De istis propositionibus etiam vide in
fra questōe. 5. primi.

Quamq̄ intellectus diuinus et volun
tas diuina sunt omnib⁹ modis idē. tñ ali
quādo aliqd appropriat voluntati et nō
intellectui et e conuerso. **S.**

Coniunctio quia aut alia facies propo
sitionem causalem dupliciter accipitur
L. in quarto. **h.**

super sententias

Nulla propositio causalis cuius consequens significat tanquam significatur totale deum velle aut intelligere est vera proprie. **D.**
Quilibet peccatum est contra deum. **M.**

Tertij sententiarum

Principium Collatio.

Principium in tertij sententiarum de lapsu hominis et eius reparatione. ubi et summarie tota materia tertij libri ventilatur admodum pulchre. **A. B.**

Alex christi sit in merito gratissima. **L. D.**

Omne quod est meritorium essentialiter est actus voluntatis secundum Holkot. **D.**

Aliquod actu esse in libera potestate voluntatis intelligitur multiplex. Et secundum hoc respondet ad dubium affirmatiue. **E.**

Quarti sententiarum

Principium Collatio

Principium in quarto sententiarum in quo generaliter totum quartum summarie. **A. B.**
Auctor prius principium in quartum quod in tertium sententiarum. **L.**

Idem patet in principio tertij. **A.**

Alex christi sit in primis iustissima. **L. D.**

Tota pena damnati per actum demeritorio mortali non est maius malum quam sit bonum totum premium beatificum alicuius saluari per actum meritorio equali. **D.**

Nulla pena contracta siue deordinatio culpe vel peccati est maius malum quam sit bonum totum premium beatificum per actum meritorio sibi correspondente. **D.**

Sola pena damni siue peractio primij beatifici non est tam malum quam bonum est totum premium beatificum correspondens ei. **D.**

Auctor reprehendit illos qui nihil reputant dici subtile. nisi quod est intelligibile. **M.**

Finis quattuor principiorum in libros sententiarum

Questio prima primi sententiarum.

Utrum possibile sit viatorum de veritatibus theologiacis habere noticiam evidentem. **A.**

Articulus primus

Utrum possibile sit viatorum de aliqua veritate habere noticiam evidentem. **B.**
Viator siue creatura viatrix quod est. **B.**
Christus nunquam fuit viator. **B.**

Stat aliquem esse non viatorem et tamen spiritum esse in statu merendi patet de christo. **B.**

Paulus et si fuit viator in raptu habuit tamen intuitivam dei noticiam. **B.**

Veritas quid sit. **L.**

Nulla veritas propositio est distincta a propositione hanc probat multiplex. **L.**

Aliqua est veritas extra animam quam non est propositio creata. **L.**

Praeter propositio creatam vel increatam nulla est veritas extra animam. **L.**

Sicut omnis veritas creata est propositio creata. Ita omnis veritas increata que est deus est propositio increata. **L.**

Probabiliter tenet auctor quod deus seu noticia diuina sicut est veritas. Ita est ipsi intellectui diuino propositio vera. **L.**

Antequam aliquid esset propter deum. verum erat mundum fore. illam auctor distinguit. **D.**

Ab eterno fuit aliqua veritas cui nulla erit contradictoria falsitas. **D.**

Evidentia seu noticia evidens quod sit et quotuplex cum membrorum descriptio. **E.**

Quantum omnis evidentia est assensus. tamen assensus falsus siue erroneus non est evidens. sed tamen verus est evidens. **E. J. Q.**

Utrum possibile sit viatorum habere noticiam evidentem de aliqua veritate de hoc ponit duas opiniones. **E.**

Possibile est viatorum non solum de primo principio sed etiam de multis alijs veritatibus etiam contingentibus habere noticiam simpliciter evidentem. **E.**

Impossibile est viatorum aliquid ab eo extrinsecum sensibile euidenter cognoscere esse evidentia absoluta. sed bene conditionata. **F. D.**

Arguit per primam conclusionem multiplex. **B.**

Soluit rationes. **M.**

Aliquis potest euidenter scire aliquod primum principium et non scire euidenter talem evidentiam quod scitum ab eo sit primum principium. aut quid sit primum principium. **M.**

Patet de homine illiterato.

Aliquis potest euidenter scire aliquam propositionem et non scire talem evidentiam quod illa propositio sit vera vel falsa. vel an ita sit sicut propositio illa significat. **M.**

Nullus potest euidenter scire propositio nem aliquam et nullatenus scire quid vel

aa ij

Tabula questionum

qualiter p eam significatur. **M.**

Primum principium non corde sed ore negari potest. **M.**

Licet aliquis posset dissentire primo principio non sequitur quod id illud non sit evidens sed solum quod potest non esse evidens. **M.**

Licet aliquis dissentiendo primo principio vel assentiendo eius opposito erraret in fide. tamen quod alias possit dissentire primo principio vel eius opposito assentire non contradicit fidei nostre. **M.**

Assentire opposito primi principii non infert aliquid impossibile nec infert ipsum primum principium esse falsum sed potest oppositum. **M.**

Atque deus possit in intellectu nostro sua omnipotentia causare dissensum primum principii sunt opiniones due. **J.**

Ex impio voluntatis peccate non habita aliquid apparetia vel motiuo inductiuo non contingit intellectum credere alicui proplexo. **J.**

Nihil in fide nostra traditum coniunctis vel diuisim claudit vel infert dictiones seu primum principii oppositum nec appropinquat saltem imo infinite distat ab eo. **J.**

Ad oppositum primi principii nec impius voluntatis nec apparetia vlla potest sufficere nec ad hoc aliquid lex iusta obligare. **J.**

Ad ipsa fidei nostre credibilia quantumcumque ardua cum imperio vel affectu voluntatis potest commemorare apparetia vera et inspiratio diuina. **J.**

Imperium voluntatis et eius pia affectio plus facit assentire credibilibus nostre fidei quam quocumque assensio possibilis opposito primo principii. **J.**

Videtur probabile quod intellectus ex imperio voluntatis et prava affectione cum aliquid apparetia licet falsa potest naturaliter dissentire primo principio. **J.**

Quamuis habes experientiam de aliquo non necessario experias illam. potest tamen experiri illam et scire absque motiuo nouo. **K.**

Summa evidentiata de aliquo hic nobis possibilis non potest equari evidentiata que est in deo et angelis. **K.**

Evidentia nullum gradum formidinis aut dubitationis admittit. **K.**

Non est necesse ut de eo de quo habemus evidentiata. evidentiata summa habeamus. quia sunt in ea gradus diuersi. **K.**

In intellectibus diuino similibus consimilibus dispositis et ceteris primum principium de se et suis conclusionibus equaliter evidentiata generabit. **K.**

Arguit contra conclusionem secundam. **L.**

Solunt rationes. **M.**

Forte non est possibile aliquem credere se esse creaturam non cognitiuam vel intellectuam. **M.**

Possibile est aliquem opinari quod nihil sit sibi evidens. **M.**

Possibile est aliquem dissentire illi. Aliquid est mihi evidens non concludit. quoniam stat aliquid esse evidens et esse dubium an sit evidens. **M.**

Atque anima possit cognoscere distincte quamlibet cognitionem suam vel non. **M.**

Nullus sciens aliquid et idipsum considerans nescit se scire. **M.**

Quamuis expriamur in nobis esse fidem non tamen exprimur ipsam esse fidem. **M.**

Possibile est quod viator euidenter cognoscat suam fidem et ipsam esse veram. et ita esse sicut significat. et tamen fides non erit sibi notitia evidens. **M.**

Non sequitur anima sensitua sentit igitur obiectum est quod potentia sensitua potest sensatioue exteriori sentire sublato obiecto. et hoc potest uinam potentiam suppletentem vice obiecti. **M.**

Sola diuina notitia est uel infallibilis. **M.** Aliqua humana notitia de contingenti uero ite de necessario et impossibili aliter se habere est infallibilis. **M.**

De eodem potest esse due noticie idem significantes quarum una est infallibilis alia non. **M.**

His evidentiata absoluta est noticia infallibilis. sed nulla conditiuata evidentiata est infallibilis. **M.**

Nullus beatus scit euidenter quod sua beatitudo perpetuabitur sed hoc credat certitudinaliter. **P.** Non stat quod aliquis sit beatus et dubitet de sue beatitudinis perpetuatioue. **P.**

De quolibet futuro contingenti quod tamen non erit possibile est quod creatura ei firmiter assentiat secus est de deo. **P.**

Licet omnis euidentia sit certitudo sed non econuerso. **P.**

Possunt esse duo assensus omnino eiusdem rationis quorum unus est evidens alter uero non. **P.**

Aliquis assensus qui nunc non est evidens

super sententias

potest fieri evidēs et ecōverso. P.
Nulle ratiōes pbabiles cogūt ad assen-
tiendū sine formidine pponi quā pbāt
sz sola expientia vlt demōstratio. P.
Ex causis naturalib⁹ stāte cōi influētia
dei fieri potest qd nihil sentiatur a sorte
et tū qd sortes iudicet se sentire et ecōtra
Et qd hō sentiat a sorte et sortes iudicet
se nō sentite et ecōtra. P.
Solū sensus exterior non interior: p-
cipit absentia vlt p-sentia obiecti. Q.
An causat iudiciū erroneū i timoratis
Simulr et sensuū ludificatio. A. K.
Sensus nō videt nisi que sūt et p-sentia
sunt. Et ideo sedens in naui non videt
arbores moueri. Q.
Naturaliter fieri pōt qd aliqs credat se
habere expientia alicui⁹ de quo tū non
habet nisi erroneā apparētia. Q.

Articulus secundus

Utrū possibile sit viatorē em ha-
bere de veritatibus theologicis noticiā
maiozem fide. R.
Quid est veritas theologica. Et q̄ sint
veritates theologicę. R.
Veritas theologica dupl'r accipitur scz
large et stricte. R.
Quid est fides. S.
Quō viator pōt acquirere fidē. S.
Null⁹ cuiuscūq; secte nisi catholic⁹ ha-
bet fidē. qz fides solū est veroz. S.
In pie affectatis tū faciūt psuasiones
quo ad certitudinē sicut demōstratiōes
in phis. S.
Aliqua inenidētia ita sunt nobis certa
imo plus p fidē sicut evidētia aliq. S.
Fidei pōt subesse falsum. S.
Que noticia est maior fide. L.
Noticia est duplex scz evidēs et nō cui-
dens. non evidens iterum duplex. s. nō
evidens cum formidine et nō evidens
sine formidine. L.
Unde causent tales noticie. L.
His noticia evidēs ē maior noticia in-
evidenti. Et principia per se nota sunt
maiora q̄ pclusiōes deducte ex eis. L.
Noticia nō evidēs q̄ ex pbabilib⁹ colli-
git maior est rōe pbabilitat. q̄ noticia
ex solo testimonio causata. L.

Et si ratione probabilitatis opinio sit
maior fide. fides tamen certior est opi-
nionē. A. R.
Naturalr possibile est viatorē de mult⁹
theologic⁹ veritatib⁹ h're opinionē. A.
Adducunt octo pbatiōis scz es qbus ar-
ticuli fidei pbari possunt. A.
Naturaliter possibile est viatorē d mul-
tis veritatibus theologicis habere noti-
ciam evidētē. X.
Naturalr impossibile est viatorē de oī-
bus veritatibus theologicis habere no-
ticiam oī fide maiorē. X.
Viator manēs talis pōt habere intuiti-
uam dei noticiā. et fm potētia dei abso-
lutā de oī⁹ veritatib⁹ de deo formatis
evidētia fm qd et pditionatā sz non sim-
pliciter absolutā. Y.
Auctor arguit cōtra p'dicta. Y.
Aliquid dicit pbabile dupl'r. Z.
Exponit notificatio pbabilis fm phm
ibidem. Z.
Nulla ratio pbabilis seu dyalectica est
falsigrapha. Z.
Ratio probabilis sepe facit firmam ad-
hesionem. Z.
Nullus potest fm cōmunē cursuz de sil-
logismo thopico noscere evidenter ipz
esse thopicum. Z.
Multe veritates theologicę sunt pbab-
iles primo mō scō mō vero oēs sunt
prebabiles. Z.
De certitudine fidei et libertate creden-
di et vñ attendit certitudo. AA.
Quomodo fides est certior opinione et
quomodo non. AA.
Aliqui ita firmiter innituntur suis opi-
nionibus ex imperio voluntatis cū op-
positum nō est evidēs sicut ceteri cōclu-
sionibus scitis. AA.
Intellectus potest aliquo motiuo indu-
ci ad assentiendum ex impio et affectōe
voluntatis. BB.
Contra quemlibet assensum citra scien-
tiam seu evidētia potest volūtas in-
tellectum auertere ad oppositum. Op-
positū tamen probabiliter sustineri po-
test. BB.
Quā cognitionē phi et genl'is habue-
runt de deo. LL.

Tabula questionum

Articulus tertius

A. possibile sit viatore de noticijs theologicis hñre noticiã ppe sciẽtificã. DD.
Quid est theologia ⁊ de eius multiplici acceptione. DD.

Quomodo theologia est vna simpliciter vel aggregatiue. DD.

Stat aliquando aliquem esse infidelez ⁊ tamen theologum. DD.

Que tenet theolog⁹ scire ⁊ credere. DD

Discursus theologicus ⁊ cõclusio theologia quid est. EE.

Que sunt pncipia theologica ⁊ que cõclusiones theologicæ. EE.

Et si prima pncipia aliqui habet fidez per alia q̄ sunt aliquo mō cã eis assentiendi. Nunq̄ tñ assensus illoz est p se cã assensus illoz pncipioz. FF.

Exponitur illud dictum Augustini q̄ euangelio credidit per auctoritatem ecclesie satis pulchre. FF.

Quid est sciẽtia proprie dicta siue noticiã sciẽtificã. HH.

Eodem modo acquiri potest noticiã pncipij ⁊ conclusionis. non obstante q̄ cõclusio tantuz demonstratiõne acquirat non aut̄ primũ pncipiũ. HH.

Noticiã conclusionis acq̄site per demonstratiõnem ⁊ eiusdẽ acq̄site p experẽtiã sunt eiusdẽ speciei ⁊ sese gradualit̄ intẽdũt. Nec sũt due sciẽtiẽ s; vna. HH.

Sciẽtia qz ⁊ ppter quid dupl̄ accipit̄ Et quando distinguuntur specie. quando vero non. HH.

Quid est scibile proprie dictum. HH.

Que ppositiones sciũt̄ p̄rie. HH.

De obiecto sciẽtiẽ qd̄ nõ est res extra sed ppositio. HH.

Deus nõ habet sciẽtiã p̄rie dictã. qz talis includit quẽdã impfeciõnẽ. HH.

Distendit̄ cõtra grego. q̄ pclusio demonstratiõis mentalis nõ est noticiã adhe siua siue assensus cõclusionis. HH.

Utrũ de cõi lege ⁊ naturaliter possibile sit viatorem per discursum sillogisticũ de veritatibus theologicis habere sciẽtiã proprie dictã. JJ.

Nulli sciẽtiẽ pncipia sua sunt credita. KK.

Quõ musica dicit̄ sciẽtia. cñ tñ pncipis sua sunt credita ex arismetica. KK.

Theologia potest dici sciẽtia large capiẽdo sciẽtiã. KK.

Quinq; sunt habitus veridici evidẽtes. KK.

Theologia per discursum theologũ naturaliter acq̄sita nõ est sciẽtia p̄rie dicta sed est certa adhesio sine formidine in animo fidelis. LL.

En theologia in eodẽ subiecto ⁊ respectu eiusdem secum patiat̄ sciẽtiã vel opiniõnem. LL. MM.

Actus actui contrariatur ⁊ habitus habitui sed nõ actus habitui nec habitus actui. MM.

Auctoritas dupl̄ accipitur. MM.

Quare philosoph⁹ ⁊ doctores interdũ post demonstratiõnes inducunt auctoritates aut p̄bables rationes. MM.

Actum habitui esse compossibilem intelligitur dupl̄. PP.

Theologi suo studio theologico nõ perdunt fidem infusã nec fidei meritum. MM.

Opinio multipliciter accipitur. PP.

Non oportet habentem opiniõnem de aliquo vero necessario estimare ipsum posse se aliter habere. nõ tamẽ sine formidine talis opinatur. MM.

Aliud ẽ timere de opposito. aliud possibile ipsum aliter se habere. PP.

Ande puenit timor opinãti. PP.

Opinio semp est cũ formidine. QQ.

Noticiã evidẽs non est in infinitũ certior opiniõne. Nec apparentiã evidẽs tie excedit in infinitum apparentiã opiniõis. RR.

Ratiões probabiles vt tales nunq; generabunt noticiã evidẽtem quia semper stant cum formidine. RR.

Simpliciter ⁊ absolute possibile est viatorem de multis veritatib⁹ theologicis habere sciã p̄rie dictã. nõ obstante q̄ deus non habet causã. RR.

Dupl̄ accipitur aliq̄ue veritates dicunt̄ eẽ de deo. RR.

Quomodo capiatur causa in diffinitio ne philosophi scire. RR.

Theologia nõ est sciã p̄rie dicta. RR.

super sententias

Questio secunda

Utrum nobis sit euidenter notum solū deum esse fruitionis obiectum. **A.**

Articulus primus

De multiplici acceptione vsus et fructio- nis. **B. L.**

Aliquid potest assumi in facultate et vo- luntatis multipliciter. **B.**

Quid est vsus. **D.**

Quid est fructio. **D.**

Aliquis actus voluntatis medius est in- ter fructiōem et vsum. **D.**

Carētia circūstātie requisite ad boni- ratē actus nō sp. reddit actū malū. **D.**

Actus aliquis voluntatis est simul frui- tio et vsus. **D.**

Quadrupliciter intelligit̄ vnaz rē plus alia diligi. Et quomodo deus plus debet diligi q̄ creatura. **E.**

Aperitur intellectus precepti de dile- ctione dei et proximi. **F.**

Quomodo deus diligit̄ vnā creaturā plus q̄ aliā. **F.**

An rationalis creatura aliaz plus seip- sa debet diligere. **F.**

Non est idē diligere actu eque intenso et diligere eque intenso. **G.**

Fructio beatifica est a solo deo et respec- tu solius dei. **G.**

Fructio a beato elicita respectu dei cla- re vii. non erit beatifica. **H.**

Utrum beatus habeat duos actus frui- tionis an non. **H.**

Non repugnat nobilitati voluntatis. nec ratione premiū voluntatē se habere pas- siue respectu beatifici. **H.**

Aliqd pati aliquo agere est nobilius taz respectu eiusdē q̄ respectu diuersoz. **H.**

Voluntas potest habere simul duos actus pfectos respectu eiusdē obiecti. **H.**

Idem actus respectu diuersoz potest dici amor et odium. **H.**

Articulus secundus

Utrum fructio dei sit possibilis creatu- re rationali. **I.**

Deus potest super omnia diligi ex pu- ris naturalibus. **I.**

Arguitur contra conclusionem. **K.**

Soluuntur rationes. **L.**

Non sequitur in infinitū perfectius est diligere deū q̄ lapidē ergo diligere deū est infinite pfectiōis. hoc late pbat. **L.**

Stāte lege. hō nō potest ex suis naturali- bus implere legez. nec meritorie opari. nec recte agere. simplr et absolute. **M.**

Sine gra potest q̄s moralr recte agere. **M.**

Quid est moraliter recte agere. **M.**

Diligere accipitur multipliciter. **M.**

Diligere deū est deo velle bonū. Aut in mādatoꝝ ei⁹ obseruātia pseruare. **M.**

Utrum concedendus sit q̄ nullo alio a deo est fruendum. **M.**

Sicut quolibet alio a deo est vtendum sic nullo alio est fruendum. **M.**

De obiecti vsus et fructiōis ordiate. **M.**

Videt̄ pbabile q̄ deus posset obligare creaturā ad vtēdū dō et fruēdū seipā. **M.**

Aliquis idē actus est vsus et fructio. **M.**

Uti et frui multipliciter accipiunt̄. **P.**

Nihil aliud a deo potest facere volun- tatem obiectiue. **Q. R.**

Solus actus fructiōis dei est quietas- tiuus voluntatis. **Q.**

Intellectus illius topice sicut summus ad summum rē. **R.**

Utrum sit nobis euidenter notū solo deo esse fruendum. pcluditur q̄ non per q̄s- tuoz ppositiones. **S.**

Non est euidenter notū q̄ voluntas potest faciri per aliquē actum nec q̄ non potest faciri in aliquo citra deum. **S.**

Fructiōem dei nobis fore possibilem est creditū et non euidenter notū. **S.**

Fructio patrie nō succedit desiderio p- prie. sed fructiōi vie que est amor ami- citie dei. **A.**

De obiecto desiderij et fructiōis. **A.**

Fructiōe nō est fruēdū tāq̄ obiecto. **A.**

Non est euidenter notum q̄ sit aliquis finis vltimus summe diligendus in quē omnia sunt referenda. **A.**

Bonū cōmune est magis diligendū q̄ bonū particulare duz bonū particulare includit̄ in bono cōmuni et nō alias. **A.**

Quis sit finis vltim⁹ naturalis creatu- re rōnalis. An deus vel fructio dei. **X.**

Utrum creatura rationalis appetat bea- titudinem appetitu naturali distincte

Tabula questionum

et absolute. X.

Creatura rationalis non appetit rationabiliter distincte absolute sibi impossibile quod credit esse tale. X.

Philosophi multa dixerunt. pauca probauerunt. paucissima demonstrauerunt. X.

Item questione tertia primi libri. IIII.

Quo intelligitur dicti apostoli Ro. i.

Qui cum deum cognouissent etc.

Item inuisibilia dei etc. X.

Aliquid precipit de iure naturali dupliciter. X.

Quomodo deus est obiectum proportionatum fructu. X.

Epilogantur summam in illo articulo determinata. X.

Articulus tertius.

Utrum rationalis creatura frui potest essentia diuina non fruendo persona Aut frui una persona non fruendo alia.

Respondetur contra Scotum per quatuor propositiones negatiue. Y.

Maiores diligere vel cognoscere personam intelligit dupliciter scilicet proprie et per accidens. Y.

Secundum istum modum dicendi procedunt mirabiles propositiones que ponunt in textu. Y.

Arguitur in oppositum. AA.

Aliquid esse de intellectu alterius dupliciter intelligitur. AA.

Quamuis omnis conceptus essentie est conceptus persone et e contra. tamen aliquis conceptus primo dicitur de essentia que de persona.

Hec hoc inficit prius dicta. quia sequitur ex fide creditis. AA.

Competere alicui primo vel non primo quid est. AA.

Quid est aliquid esse conceptum alicuius. AA.

Quamcumque cognitionem philosophi habuerunt de essentia habuerunt et de persona. BB.

Philosophi aliquas propositiones de deo scire potuerunt et aliquas non. propter ignorantiam terminorum pro eodem supponentium. BB.

Trinitates personarum philosophi cognouerunt ex puris naturalibus. sed non cognouerunt trinitates personarum ex puris naturalibus. BB.

Quomodo intelligit que philosophi naturaliter cognouerunt diuinam essentiam et non trinitatem personarum. BB.

Nunc de eadem re simplicissima dicitur per predictoria nisi ubi fides ponit. BB.

Utrum creatura rationalis tenet magis diligere unam personam quam aliam. Respondetur negatiue per quatuor propositiones. LL.

Et si filius nos redemit non tamen plus diligendus est patre et spiritu sancto. LL.

Utrum rationalis creatura licite diligat deum propter aliquod aliud ab ipso et non precise propter seipsum. DD.

Ly propter accipitur dupliciter. consequentiu et causaliter. DD.

Diligere deum propter aliud tanquam propter finem intelligitur dupliciter. EE.

Philosophi summam de beatitudine locuti sunt. EE.

Beatitudo est triplex Obiectiua Formalis Status complectens utrumque. EE.

Questio tertia

Utrum nobis sit euidenter notum in unitate entium unum esse deum. A.

Articulus primus

Utrum nobis sit naturaliter notus deus esse. B.

Quid est noticia. B.

Unde et per quid conuenit alicui rei esse noticia siue cognitionem. B. L. D.

Nullum accidens est noticia per denominationem intrinsecam sed solum per extrinsecam. L.

Ex eo aliquid dicitur noticia. quia est a potentia vitaliter perceptiua effectiue et est in ea informatiue. L. D.

Differentia est inter Inexistere Inherere Informare. E

Deus non potest se solo intellectu creato ipso non coagentem producere cognitionem vel volitionem sed tamen cognitionem vel volitionem se solo potest producere. F.

Utrum aliqua noticia possit alicui esse magis vel minus noticia que sit essentialiter perfecta. G.

Quomodo conceptus huiusmodi significat hominem realem. H.

Utrum diuina essentia potest esse intellectui vel voluntati create formalis noticia vel dilectio. H.

super sententias

Scda pars articuli pmi.
Qualis noticia de deo est nobis naturaliter possibilis. J.
Duplex est noticia scz sensualis intellectualis. J.
Utraqz est duplex scz complexa incompleta. et complexa est duplex scz distans indistans.
Noticia sensualis potest esse complexa sicut et intellectualis. J.
Noticia incompleta est duplex scz intuitiva abstractiva. K.
Abstractiva noticia quid sit. K.
Intuitiva noticia quid sit. K.
Respectu eiusdem obiecti eodem modo pnta ri pot esse talis duplex noticia. K.
A noticia intuitiva incipit experimntalis cognitio. K.
Quo differunt hee due noticiae. L.
Noticia intuitiva ta intellectualis qz sensitiva potest simpliciter et absolute esse de re non existente. M.
De mere intelligibili habet noticia intuitiva. M.
Noticia intuitiva de deo non est nobis naturaliter possibilis in via. M.
Noticia abstractiva nobis naturaliter possibilis e duplex. s. rei in se et in alio. M.
Item quedam alie diuisiones eiusdem ibidem habentur.
Deo no est a nobis cognoscibilis in via in se sed in quoda pceptu vel simplici et absoluto comuni sibi et creaturis. Aut coplexo sibi pprio vel simplici sibi pprio conotatiuo vel negatiuo. M. S.
Nulla substantia corporea exterior a nobis naturaliter est in se cognoscibilis. M.
Omnis noticia qua res cognoscitur in seipsa est intuitiva vel ab intuitiva accepta. M.
De factio non cognoscitur in se nisi accidens. M.
Plures habem9 conceptus de deo quos non scimus nisi per discursum sed solu credimus esse conceptus dei. S.
Utru deo possit a creatura copbedi. Q.
Deus potest a nobis totaliter cognosci sic qz nihil eius latet. Q.
Deus infinite cognoscit creatura quomodo intelligitur. Q.

Utrum creatura possit creaturam comprehendere. Q.
De similitudine dei cogniti et medij per quod cognoscitur. R.
Similitudo in essendo representando. R.
Una creatura maiorem habet similitudinem cum deo qz alia. R.
Similitudo dei et creature e triplex. R.
Quid e deum cognosci in se vel in pceptu. R.
Sic qd est deus cognosci no in se. R.
De pportione obiecti ad potentia ponuntur quattuor ppositiones. S.
Intellectus noster fm suam facultatem non fm dei cognoscibilitatem deum cognoscat. Et ideo cognitio nostra de deo finita dicitur ex parte nostri. S.
Cognitio nostra no dicitur semp perfectior qz est de pfectione obiecto. Nec infinita qz obiectum est infinitu. S.

Articulus secundus.

Utrum deum esse sit nobis per se notum. T.
Quid est ppositio per se nota. Et que conditiones requiruntur ad ppositio nem per se notam. T.
Propositio illa. deus est. quam nos formam9 non est per se nota sz illa qua formant beati in patria. U.
Deum esse non est primuz principiu. U.
Quattuor ponit primi principij conditiones. U.
Utrum deum esse sit euidenter notum seu demonstrabile. X.
Deus est. est naturaliter probabilis sed non est nobis euidens neqz demonstrabilis. X.
Deus non est implicat contradictiones sicut contradictorium primi principij. licet non sit primum falsum. X.
Licet illa deus non est implicat contradictiones. hoc tamen non est nobis euidenter notum. Y.
Exponitur illa auctoritas philosophi. Si materia sit eadem et agens ides forma erit eade de agere naturali et. AA.
Obiectum terminare cognitionem qd est. AA.
Soluunt plures auctoritates phoz et sanctor. que videtur sonare qz deum esse

Tabula questionum

sit demonstrabile et per se notum. AA.
Quomodo intellectus potest intelligere impossibile et contradictoria et assentire alicui impossibili alicui vero non. BB.

Articulus tertius

Atrum sit nobis evidenter notum tantum unum deum esse. LL.
Quid est deus. LL.
Deus dupliciter diffinitur. LL.
Tantum unum deum esse non est nobis evidens in naturali lumine. tñ hoc est probabile naturali ratione. DD.
Quid est lumen naturale. DD.
Quid est ratio naturalis. DD.
Oppositum articuloꝝ fidei non potest probari in lumine naturali. EE.
Articulum de unitate dei crediderunt philosophi probauerunt in lumine naturali. EE.
Improbatur dictum aliquorum scilicet quod philosophus nunquam formauerit mentalem veram de deo. EE.
Articulus de unitate dei potest esse magis evidens in lumine superiori beatis quam nobis veritas principum primi in lumine naturali. EE.
Arguitur in oppositum quod unitas dei possit demonstrari. FF.
Et solvuntur rationes usque in finem questionis. HH.
In doctrina philosophi pauca sunt rationes evidentes demonstratiue. ideo doctrina sua potius opinio quam scientia dicitur. Et sunt reprehensibiles qui eius auctoritati nimis tenaciter adherent. HH.
Item supra. q. n. X.
Ratio philosophi de primitate efficientis videtur apparētior inter omnes rationes quas unquam fecit sed non demonstrat. HH.
Primitas efficientis et eius unitas apparentius probatur per preservationem rei a sua causa quam per productionem. HH.
Ponitur differentia earumdem rationum. JJ.
Et solus tenet in causis essentialiter ordinatis. JJ.
Differentia triplex in causis ordinatis essentialiter et accidentaliter assignatur. JJ.

Causas sic subordinatas esse solum est opinatum et non cognitum. JJ.
Omnis causa creata essentialiter dependet a deo. de vero a nullo dependet. JJ.
Nihil creatum ab alio creato essentialiter dependet secundum fidem. JJ.
Aliquid essentialiter dependere ab alio intelligitur dupliciter. KK.
Anima nequaquam intelligit sine fantasmate. LL.
Oportet intelligenti fantasmata speculari. LL.
Cognitio intellectiva dependet a sensu. LL.

Questio quarta

Atrum creatura rationalis sit vestigium et imago increate trinitatis. A.

Articulus primus

declarat terminos.
Vestigium et imago habent aliquas conditiones communes aliquas proprias. B.
Aliquid dicitur in cognitionem alterius multipliciter. B.
Differunt imago et vestigium. B.
Vestigium accipitur tripliciter. L.
Imago tripliciter accipitur. L.
Quod creatura rationalis dicitur vestigium trinitatis. D.
In quo consistit ratio vestigii. D.
Omnis creatura potest dici vestigium sed sola rationalis dicitur imago trinitatis. D. E.
In quo consistit completa ratio imaginis. E.
Declaratur in anima imago trinitatis dupliciter. F.
Maior reperitur dissimilitudo in anima quam similitudo cum trinitate increata. G.

Articulus secundus.

Atrum imago consistat in substantia anime et duobus actibus eius. H. J.
Nomen imago dupliciter accipitur. H. J.
Atrum secunda pars imaginis scilicet cognitio producat a potentia. et ab his duobus voluit gignatur. K.
Quid est intelligere ipsius anime. K.
Licet anima essentialiter sit intellectiva: non tamen essentialiter est intelligens. K.

super libros sententiarum

Intellectio est q̄litas distincta ab aīa. **K.**
 Utrum aīa per suam essentiā posset co-
 gnoscere seipsam. **K.**

Voluntas potest imperare actualet co-
 gnitionem de aliquo prius nō cogitato
 actu distincto. **K.**

Voluntas nō potest velle incognitū. **L.**
 Voluntas vt eliciat seu conseruet actū
 volitionis requirit cognitionem actua-
 lem: habitualis non sufficit. **L.**

Stat aliq̄e habere habere habitū et tū
 per aliud ab habitu moueri ad cogitā-
 dum de obiecto illius habitus. **L.**

Habitibus vtimur cū volumus sed nō
 volumus nisi cum de eorum vsu actua-
 liter cogitamus. **L.**

Utrum partes imaginis create sint e-
 quales inter se. **M.**

Questio quinta

Utrum positio fidei de dei vnitrate
 et personarū trinitate probabiliter va-
 leat sustineri. **A.**

Quid concedat positio fidei de trinita-
 te explicat summariū et subiectiue. **B.**
 Nomina significantia deū sunt in mul-
 tiplici differentia. **B.**

Plures ponit regulas ostendētes quo-
 modo illa nomina et verba de se inuicē
 predicantur. Et que p̄positiones in hac
 materia sunt p̄cedende et que non. **L.**

Ponit auisationem ne aliquis inmitat
 proprio capiti in hac materia salutari.
 in qua periculose erratur. **D.**

Positio fidei de trinitate nō potest cui-
 denter probari nec ex scripturis cano-
 nicis euidenter concludi. **E.**

Ecclesia plura determinauit sola fide
 credita et credenda ei diuinitus reuela-
 ta. que ex scripturis canonicis nō sunt
 euidenter deducibilia. **E.**

Positio de trinitate p̄t a nobis aliq̄li-
 ter imaginari et pbabiliter sustineri. **F.**
 Instatur contra predictam positionē
 multipliciter. **F.**

Aliquid dicitur simplex multipliciter.
 Et quomodo essentia vel persona dicitur
 simplex. **G.**

Nomen deus dupliciter accipitur. **H.**
 Utrum potest aliquo modo concedi q̄

sunt tres dij. **H.**

Deitas et deus vtrum sint termini syno-
 nimi. **I.**

An persone diuine finite vel infinite di-
 stinguantur. **J. K.**

Nomen distinctio pro quo supponit. **K.**

Nomen similitudo p̄ quo supponit. **K.**
 Esse patrem est esse filium. an illa pos-
 set concedi. **L.**

Una est omnium trium personarum per-
 fectione: nec ulla perfectio conuenit vni p̄-
 sone et non alteri. Et si quelibet ad om-
 nez operationem exteriorē sufficit re-
 liquæ tamen non superfluum. **L.**

Utrum positio de trinitate posset susti-
 neri sine contradictione. **M.**

Quid est contradictio. Quotuplex est
 ibidem. **M.**

Contradictio reperitur in voce scripto
 et mente. **N.**

Quid requiritur ad hoc vt aliqua pro-
 positio sit sufficienter vniuersalis vel
 singularis. **N.**

Suppositio terminorū in diuinis est dus-
 plex mediata et immediata. **N.**

Qui termini supponūt mediate et qui
 immediate. Et quid est supponere me-
 diate et immediate. **N.**

Nota ibidem plures regulas de terminorū
 suppositione. **N.**

Qui termini dicuntur de deo in singu-
 lari et in plurali. **O.**

Positio de trinitate cōcedit terminos
 contradictorios de terminis supponē-
 tibus pro eodem sed non p̄positiones
 cōtradictorias. nec vllam implicat con-
 tradictionem. **P.**

Positionē de trinitate nō ip̄licare nō
 p̄t p̄pter vū euidenter p̄bari. **P. Q.**

Licet per diuinam potentiā vnā rem
 esse tres res creatas possit sine contra-
 ctione sustineri. tamē hoc debet a fides
 libus negari. **R.**

Aliquā positionē posse sine p̄tradictio-
 ne sustineri nō est ratio sufficiens q̄ ta-
 lis positio non debeat negari. **R.**

Omnis illa positio debet ab oibus ne-
 gari cui⁹ oppositū circūscripta fide ap-
 paret euidens in lumine naturali. **R.**

Item in principio sententiarum. **F.**

Tabula questionum

Non sunt digni vocari philosophi qui
vnā speciem vel genus vnū dicunt esse
plura individua realiter &c. cū hoc dif-
ficialius possit saluari q̄ articulus de tri-
nitate. **A.**

Arguit q̄ positio d̄ trinitate iplicet. **S.**
Nomen deus quādoq; supponit p̄ na-
tura quādoq; pro supposito. **L.**
Deus generat deū. conceditur. **A.**

Deus non generat deum p̄t sine per-
culo concedi fm̄ auctorem. **A.**

Omnis deus generat deū negatur. **A.**
Deus generat & ideo deus non generat
negatur. **A.**

Aliquid sustineri probabiliter sine con-
tradictione quid est. **X.**

Nō nunq̄ difficile est sustinere fm̄ Sco-
tum eandē humanitatē esse plures ho-
mines q̄ articulu de trinitate. **X.**

De hoc in principio secūdi sniarum. **F.**

Periculosum est imperitos de trinitate
aliquid determinare. Lōmendat̄ stu-
dium ibidem de trinitate. **X.**

Utrum positio de trinitate posset susti-
neri sine forme sillogistice & alteri⁹ bo-
ne consequentie negatione. **V.**

Ponunt̄ plures consequētie q̄ frequē-
ter negantur & tamen vident̄ formales

que vere sunt yalogismi & sophistica. **V.**

Dat̄ ergo modus r̄ndendi ad om̄s. **Z.**

Quid requiritur ad bonum sillogismū
expositorium. **Z.**

Terminus essentialis nunq̄ potest eē
mediuz in sillogismo expositorio quia
semper significat plura. **Z.**

Nullus sillogism⁹ expositorius est p̄na
formalis quia nō tenet in diuinis. & sic
catholicus euz negat in diuinis sic phi-
losophus posset eum negare in creatu-
ris si vna res esset tres res. **Z.**

Quomodo excusari debent sillogismi
in diuinis ex terminis cōmūb⁹ com-
positi. **AA. BB. LL. DD. EE. FF.**

Regla omniū sillogismoz ex terminis
cōibus est dici de oī & dici d̄ nullo. **AA.**

Quid est dici de oī & dici de nullo. **AA.**

Quomodo sillogismi regulantur illis
principijs. **AA.**

Quid est propositio sufficienter & sim-
pliciter vniuersalis. **LL.**

Que sunt signa sufficienter distributius
in diuinis & in creaturis. **LL.**

Omne generans est essentia diuina po-
test dupliciter exponi. **FF.**

Imaginari accipitur dupliciter. **BB.**

Quomodo trinitas potest imaginari &
quomodo non. **BB.**

Questio sexta

Utrum aliqua distinctio sit in deo conce-
denda alia a distinctione reali trium p̄-
sonarum in vna essentia. **A.**

Distinctio q̄druplex p̄t imaginari. **B.**

Que ex illis repiunt̄ i diuinis & q̄ nō. **B.**

Essentia idemprificatur realiter omni-
bus que sunt in diuinis. **B.**

Auctor videt̄ negare distinctionē forma-
lez in diuinis. An & ad hoīem arguit̄ d̄

Okā ponentē eā s̄z statī suā retractat
opinionē p̄cordādo cū Okā. **L. D.**

distinctio formalis non est nisi ratione
distinctionis realis. quō intelligit̄. **F.**

Distinctio formalis nō repit̄ i creaturis. **F.**

Doctrina siue regula quādo de aliqui-
bus p̄dicari posset distingui formalit̄. **F.**

Personę non distinguunt̄ inter se for-
maliter sed realiter. **F.**

Paternitas est in p̄re an possit p̄cedi. **F.**

Distinctio formalis nō est distinctio for-
marū seu formalitatū. Nec sequit̄ disti-
guunt̄ formaliter ergo nō sunt ideo. **B.**

Dis formalitas est realitas ē falsa. **BB.**

Essentia non est formaliter relatio quā
valet. **BB.**

Articulus secundus

Utrum in deo sit aliqua distinctio inter
essentiā et perfectiōes attributales. **J.**

Perfectio attributalis multiplicr̄ accipi-
tur & fm̄ hoc dupliciter respōdet̄. **J.**

Quid est attributū diuinū. Et qd̄ rō at-
tributalis. Et qd̄ p̄fectio attributal. **J.**

Attributa diuina quō distinguunt̄. **J.**

Attributa diuina p̄ qb⁹ supponunt̄. **J.**

Differunt perfectiōis simpliciter & deno-
minatio perfectiōis simpliciter. **K.**

Et termin⁹ sit determinatio perfectiō-
nis simpliciter quid requiritur. **K.**

Ad quē sensū p̄cedit̄ q̄ intellect⁹ diuin⁹
& volūtas diuina distinguunt̄ rōne. **L.**

Deitas & intellectus diuin⁹ siue volun-
tas

super sententias

tas non sunt distincte formalitates. L.
Deitas et intellectus diuinus siue voluntas
sunt oib⁹ modis idē. sic deitas oib⁹ mo-
dis est eadē sibi ipsi. nec distinguunt for-
maliter contra Scotum. M.

De omnibus distinctis possunt contra-
dictoria verificari. N.

Omnia contradictoria equaliter habent
repugnātiā. N.

Quare concedit distinctio formalis in-
essentiā et personā et non inter intellectū et
essentiā siue voluntatem et essentiā. O.

Distinctio emanationū diuinarū presup-
ponit distinctionem principiorū elicitiuorū
quomodo intelligitur. P.

Ad quem sensum concedit quod filius pro-
ducatur per modū intellectus et spiritus sanctus
per modū voluntatis. Q.

Ad quem sensum concedit quod filius produ-
citur naturaliter et spiritus sanctus libere. R.

Aliquid per se conuenire intellectui di-
uino intelligitur dupliciter. R.

Deus intelligit intellectu et non per volū-
tatem et e contra. quod intelligitur. R.

Sicut deus intelligit per intellectum ita
intelligit per voluntatem. R.

Deus intelligit naturaliter et libere vult. R.

Deus intelligit mala conceditur. sed non
illa deus vult mala. S.

Idem omnibus modis indistinctū pōt
producere diuersa. S.

Ex distinctiōe productōrum non sequitur di-
stinctio realis nec formalis in deo. S.

Intellectus et voluntas licet supponūt
pro eodē tamē connotāt diuersa in crea-
turis ideo non sunt synonyma. S.

Deus intelligens non est oratio nugato-
ria et sic de alijs. S.

Articulus tertius

Utrum in deo sit aliqua distinctio inter
essentiā et ideā siue rationes causales. T.

Idea quid est descriptiue. T.

Comēdatur Deo et plurimū in hac ma-
teria. ad quē etiā auctor se remittit. T.

Idea creature est ipsamet creatura. U.

Idee ponuntur in artifice creato et increa-
to. U.

Que est necessitas ponendi ideas. X.

Quod concedit in deo esse plures ideas.

Vnde per tres notabiles propositiones. V
Omnium rerum producibilium distincte
sunt idee. Z.

Idee sunt singularium non vniuersalium. Z

Idee creaturarum non sunt in deo reali-
ter sed tantum obiectiue. AA.

Eternæ quod intelligit.

Immutabiles

Infatigabiles

Idee sunt Nec oriuntur. AA. BB.

Nec intereunt.

Res principales

Veræ sunt

Utrum res vocatur idea quando eam
deus actualiter producit. LL.

Quod anima fit beatæ visionis idearum. LL.

Utrum anima sancta et non sancta equas-
liter intueantur ideas. LL.

Utrum idem potest esse exemplar et causa sui ipsi. DD

Questio septima

Utrum concedendum sit a catholicis vnam
res generare et aliam generari in diuinis.

Articulus primus

Utrum in diuinis essentia generet aut
generetur. B.

Essentia in diuinis nec generat nec ge-
neratur sed bene in creaturis. B.

Essentia non est subiectum et quasi subiectum
generationis diuine. E. nec quasi materia. B.

Filius est de substantia patris sibi substantialis
et non ut de materia vel quasi materia. L.

Diuina essentia non est terminus forma-
lis diuine generationis. D.

Quid est terminus formalis generationis. D.

Idem quod est terminus formalis et totalis. D.

Persona diuina est terminus originatus et
terminus formalis productionis in diuinis. D.

Relatio est terminus formalis generationis. E.

Actiones sunt suppositoꝝ non inueniuntur
in philosopho et quod debet exponi. F.

Forma per se agit. compositum vero per
accidens. F.

Essentia est generans. F.

Essentiā habere totū esse prius per prius
origine quod sit in filio quod intelligit. B.

Aliquid communicari alteri per produc-
tionem intelligitur dupliciter. B.

Quomodo esse non communicat filio. B.

Pater genuit filium natura. voluntate

Tabula questionum

Intellectu. quō sunt cōcedende. **H.**

Articulus secundus

Utrum in diuinis sit vera generandi potentia. **F.**

In diuinis est generandi potentia sed illa nō est diuina eētia s; psona. **F. K. L.**

Potentia et principiū generandi sumūtur dupliciter sc; quo et quod. **K.**

De principio elicitiuo plura ponit contra **Ockam** sed min⁹ sufficiēter ponēs q; ipm debeat realiter distingui a pducto. Ideo persona siue pprietas personalis que est omnibus modis s; de; persone est principium elicitiuum. **L.**

Potentia generandi non potest cōmunicari filio. **L.**

Sicut nō conceditur q; pater est in patre sic nec concedendum est q; potentia generandi actiue sit in patre sed in filio. quia esse in alio connotat distinctionem. **M.**

Potentia generandi est in patre et non in filio. id est pater nō est filius. **M.**

Perfectio simplr duplr accipit. **M.**

Utrum aliqua perfectio sit in patre q; non est in filio. **M.**

Articulus tertius.

Utrum in diuinis sit gētio pprie dca. **D.**

In diuinis est generatio proprie dicta.

Itē gētio eterna s; nō successiua. **D.**

Assignantur multi termini et eorū multiplex connotatū et qui sunt ponendi in diuinis et qui non. **P.**

Generatio est productio de non esse ad esse. non est vniuersaliter vera. **P.**

Generatio equiuoce dicit de generatione eterna et temporali in creaturis. **P.**

Mutatio est genus ad generationes in creaturis tantum. **P.**

Mutatio dupliciter accipitur. **D.**

Quomodo deus est immutabilis. **D.**

Utrum solus de⁹ sit immutabilis. **D.**

In diuinis est generatio continua sed non successiua nec subita nec instantanea temporalis. **X.**

Instans eternitatis est deus etern⁹. **X.**

Quare deus pater dicitur instans eternitatis. **X.**

Utrum pater possit pcedi prior filio aliqua

prioritate alia a positate duratiōis. **S.**
Modus loquendi **Scoti** de prioritate in diuinis per signa et instantia nature et originis est simpliciter falsus et nimis abusiuius. **S.**

Diuerfi sunt modi prioritatis. et posterioritatis. **L.**

De comparatione predictorū modorū ponuntur regule quattuor. **A.**

Quomodo concedendū sit q; pater est prior origine filio. **A.**

Qui modi prioritatis reperiātur in diuinis et qui non. **X.**

Que in diuinis possunt concedi priora alijs et quomodo prioritatis. **Y.**

Questio octaua

Utrum spiritus sanctus procedit a patre et filio tanq; ab vno principio.

Articulus primus.

Utrum concedendum sit q; spiritus sanctus procedit a patre et filio. **A.**

Spiritus sanctus procedit a patre eternaliter et vniiformiter. **B.**

Pater et filius spirant vniiformiter. duplicem habet sensum. **B.**

An debeat cōcedi q; pater spirat. spū sanctū prius origine q; spūret filius. **B.**

Si spiritus sanctus non procederet a filio nō distingueretur ab eo realiter. **B.**

Quis sit sensus cōclusionis ibidē.

Si spiritus sanct⁹ non pcederet a filio distingueretur ab eo pot pcedi. **B.**

De constitutione et distinctiōe personarum plures breuissime recitat opiniones quas remittit ad **Ockam**.

Improbat dicentes personas constitui et distingui p relationes originis. **L. D.**

Paternitas non constituit ex patre. **L.**

Aliquid distingui ab alio intelligitur dupliciter. **D.**

Quomodo persone distinguūtur et per quid multum pulcre. **D.**

Processio spū sancti a filio non est precise ratio distinctionis eius ab eo. **D.**

Utrum ex hoc q; spū sanct⁹ distinguit a filio possit cōcludi q; pcedit ab eo. **L.**

Articulus secundus

Utrum spū sanctus pcedet a patre et filio tanq; ab vno principio. **F.**

Tabula questionum

Quid est mitti et dari. *L. D.*

Non solum dona creata sed et increata dantur homini. *s. spūs sancti psona imo trinitas tota. D.*

Quamuis amicis dei possit dari spūs sancti persona sine dono creato. hoc tamē nunq̄ fit. *D.*

Charitas increata nō datur amicis dei de virtute sermōnis. *E.*

Charitas q̄ formalr diligimus deū r p̄ximū nō est spūs sanctus. *E.*

Quomō spūs sanctus cum sit ubiq̄ dicitur esse in bonis tantum et iustis r non in malis. Et quomō explicatur ille modus essendi in iustis. *F.*

Spūs sanctus duplr est in reb⁹ creatis. *F.*

Utrū spūs sanctus det̄ in donis suis Et si sic in quibus. *F.*

Utrum spūs sanctus mittatur visiblr. *S.*

Missio alicui⁹ persone visibilis fit dupliciter. *S.*

Quid est missio visibilis. Et quid significat. *S.*

Quā facta est in noua vl veteri lege. *S.*

Quibus facta est quales fuerit ille res vise super christum et apostolos. *S.*

Articulus secundus

Utrum charitas que dat̄ amicis dei sit qualitas infusa menti. *H.*

De cōmuni lege nullus acceptat̄ ad vitas sine charitate infusa sibi inherente que dicitur charitas vel gratia. *H.*

Magister oppositum videtur tenuisse sed potest saluari dictum suuz a pio interprete. *H.*

Respōderur ad auctoritates quas magister p̄o se adducit. *H.*

De potētia absoluta potest aliquis eē amicus dei nō habēdo aliquā q̄litatez infusam q̄ sit charitas vel gratia. *J.*

Amicū

Esse Carū deo itelligit̄ duplr. *J.*

Acceptū

Aliquis habens qualitatē infusam q̄ dicitur charitas potest de potētia absoluta esse non amicus dei. *K.*

Charitas est qualitas infusa. sed tamē nulla talis qualitas est intrinsece charitas vel gratia. *K.*

Non est possibile hominē diligere deus meritozine sine charitate infusa de lege ordinata secus de potētia absoluta. *K.*

Utrum ille dicatur vere mereri vitam eternam qui eam nunq̄ cōsequetur. *L.* Stat aliquem esse dignum vita eterna et eam nunq̄ consequi. *M.*

Transitus contradictionis qua de nō accepto fit acceptus potest saluari sola tēporis transiitione. *M.*

Sola acceptatio diuisa facit quē p̄cipue dignū vita eterna. *M.*

Aliquis dicit̄ amic⁹ dei vel accept⁹ deo siue carus multiplr. *S.*

Dilectio dei generalr r special. quō terminat̄ ad res creatas aliter r alit. *P.*

Que requirunt̄ r sufficiunt̄ ad saluandū transitū de p̄dictorio in p̄dictoriū. *Q.*

Lapsus t̄pis sufficit ad verificatiōez cōtradictoriōz q̄n determinatio t̄pis cadit sub statuto. *Q.*

Pura priuatio charitatis p̄cipue nō h̄z rationē culpe. *R.*

Utrū hō ex puris naturalibus pōt vitare peccatum. *R.*

Ex puris naturalib⁹ aliq̄ vitare peccatum intelligitur duplr. *R.*

Si quis decederet sine gratia r sine debito habēdi eā quo pueniet. *R.*

Quicquid diligit vl odit deus. p̄tingēter diligit et odit. *R.*

Nulli actui ex sua bonitate vel malicia intrinseca debetur vita eterna aut pena eterna. *S.*

Ex ordinatione dei aliquis actus iuste est meritozius vite eterne et aliquis pene eterne. *S.*

Nō est in libera potestate rōnalis creature q̄ actus suus bon⁹ sit meritoz⁹ vl te eterne vl actus eius mal⁹ sit demeritorius pene eterne. *S.*

Creatura ratiōnalis obligat̄ ad habere gratiā et clicere actū meritoziū hec em̄ sunt sibi possibilis. *S.*

Utrum aliqua forma pōt augeri vel minui. *T.*

Forma sumitur dupliciter. *T.*

Qualitas sumitur tripliciter. *T.*

super sententias

Augmētatio accipitur tripliciter. **L.**
Augmentatio extēsiua est duplex. **L.**
Augmentatio intensiua pōt dupliciter
imaginari. **L.**

Augmentatio tam intensiua q̄ extēsi
sua potest imaginari fieri vel in instāti
vel successiue. **L.**

Quid est aliqd fieri in instāti. **L.**

Augmētatio p̄tinuā duplr p̄t fieri. **L.**

Quid est aliquid cōtinuē successiue ge
nerari. **L.**

Triplaciter p̄tigit aliquā formā succes
siue p̄tinuē fieri v̄l augeri siue acq̄ri. **L.**
Respondurus ad dubiū motū plures p̄
mittit suppositiones. **U. X.**

Quid est latitudo. **X.**

Quid ē latitudo intensiua. **X.**

Quid est latitudo extēsiua. **X.**

Quātitas siue quātū est multiplex. **X.**
Om̄is forma intēsa est extēsa aut ex
tensibilis. s̄z nō ecōtra. **Y.**

Licet forma extēsa posset esse ⁊ nō esse
extēsa nulla tamē forma intēsa pōt eē
et nō esse intēsa. **Y.**

Quare vna forma est intēsbilis et alia
non. **Y.**

Aliqua forma pōt augeri s̄m extēsiōnē
et s̄m intēsiōnem. **Y.**

Aliquaz formam augmentari intelli
gitur dupliciter. **Y.**

Forma augmentat̄.

Forma minuit̄.

Quōd intelligit̄. **Y.**

Forma suscipit maḡ ⁊ min̄.

Forma augmētata est equalent̄ vna co
pulariua ⁊ nō de copulato extremo. **Y.**

Arguitur p̄tra aliq̄ p̄rius dicta ⁊ solū
tur rōnes. **Z.**

Secundus punct⁹ ar ticuli tertij.

Utrū gratia vel charitas posset augeri
AA.

Charitas in infinitū potest augeri non
solum subito et instantanee sed etiā in
tempore p̄tinuē. **AA.**

Augmētatio extēsiua pōt fieri in infini
tū per additionē p̄is ad p̄tē. **BB.**

Aliquid in infinitū augeri intelligitur
extēsiue et intensiue et vtrumq̄ dupli
citer. **AA.**

Augmentationē extēsiuā p̄ rarefactio
nem posse fieri in infinitū est p̄bleuma
neutrum. **BB.**

Augmētatio forme separe intēsiua pos
test fieri in infinitum secus de cōiuncta
siue existēte in subiecto quia de hoc est
p̄bleuma neutrum. **BB.**

Probabiliter pōt teneri q̄ deus nō pōt
aliquā formā in subiecto intēdere in in
finitū. **BB.**

Anima est dupliciter capax alicui⁹ for
me. s. potentialiter et vitaliter. ⁊ s̄m hoc
de latitudine intensionē charitatis plu
res ponit p̄positiōes. **LL.**

Potest dari tāta charitas quātū capax
est absolute aīa vitaliter recipere. **LL.**

Licet in nullo subiecto possit in infini
tū augeri charitatis. t̄m in infinitum pōt au
geri charitas in subiecto. **DD.**

Sicut dictū est de capacitate determīa
ta respectu charitatis ipsius anime sic
pariformiter dicendū est de om̄i qualī
tate que potest potentia perceptiuā vi
taliter immutare. **DD.**

Arguit in oppositū s̄ Scotū. **EE.**

Ad quē sensum p̄cedit q̄ charitas intē
sa est perfectior remissa. **FF.**

Et si in infinitū charitas posset augeri
nunq̄ dabit̄ charitas infinita. **FF.**

Charitas xp̄i fuit maxima sibi possibili
de potētia ordinata. et non de potentia
absoluta. **FF.**

Charitas xp̄i fuit tanta quantū illa ani
ma vitaliter potuit recipere etiam de po
tentia absoluta. **FF.**

Des p̄tes charitatis creabiles demons
strari intelligunt̄ duplr. **SS.**

Uō semp de omnib⁹ simul verificatur
terminus plural numeri de quoz quoz
libet verificatur singulare illius plural
is. **SS.**

Non oportet sp̄ oēm p̄positiōnē de pos
sibili verā poni in esse. **SS.**

Punctus tertius

Articuli tertij.

Utrum charitas v̄l gratia possit minui
HH.

Quelibet charitas creata p̄ diuinā po
tētia absolutā pōt minui. **HH.** **FF.**

bb ij

Tabula questionum

Charitas creata est duplex. infusa et acquisita. **llh.**

Lupiditas est duplex actualis et habitualis. item venialis et mortalis. **llh.**

Charitas infusa et habitus cupiditatis non contrariantur. **llh.**

Actui charitatis cupiditas habitualis est compossibilis. **llh.**

Charitati infuse et ei actui sola mortalitudo cupiditas non venialis est. **llh.**

Que dicuntur contraria. **llh.**

Quelibet charitas acquisita potest per potentiam agentis creati minui. **llh.**

Nulla charitas infusa per ordinatam dei potentiam potest minui. **llh. kk.**

Licet charitas infusa secundum ordinatam dei potentiam quo ad eius essentiam minui non potest. tamen quo ad feruorem eiusdem per peccatum veniale minuitur vel totaliter corrumpitur. **ll. ll.**

Quid est feruor charitatis et quomodo remittitur. **ll.**

Arguit in oppositum. **ll.**

Soluit. **ll.**

Deum punire citra condignum intelligitur dupliciter. **ll.**

Peccatum mortale secundum Gregorium de arimmo non solum demeretur puniri eternally: sed et proorsus si possibile esset annihilari. **ll.**

Utrum possibile sit quod aliquis committat infinita venialia peccata. **ll.**

Propter veniale peccatum precipue non minus diligitur quis a deo. **ll.**

Amor dei dicitur maior et minor non in se: sed secundum effectus suos eternos vel temporales. **ll.**

Quale bonum et quantum admittit peccatum. **ll.**

Deus plura facit per plura que posset facere per pauciora: quia sic sue placet voluntati. **ll.**

Questio decima

Utrum persone diuine sint omnibus modis equales inter se. **A.**

Eque et ineqe accipiunt quadrupliciter. **B.**

Magnam et magnitudo accipitur quadrupliciter. **B.**

Differencia inter modos magnitudinis.

et equalitatis. **L.**

Secundum illas diuersas acceptiones diuersimodim ponuntur ad questionem responsiue propositiones. **L. D.**

Quid dicant illa nomina similitudo. equalitas. et per quo supponuntur utrum sint synonyma. **D.**

Articulus secundus.

Utrum persone diuine sint in se inuicem per mutua circūinceptione. **E.**

Triplex imaginat inexistencia per continencia per presentia et indistincta. per presentia et substantialitatem idempticam. **E.**

Quid est esse in alio per circūinceptione. **E.**

Ponunt quattuor propositiones quod personarum dicit esse vel non esse in alia. **E.**

Articulus tertius

Utrum persone diuine sint equales sibi inuicem secundum potentiam seu productiuitate. **F.**

Exponitur intellectus tituli quatuor. **F.**

Quid dicit nomen potentia et omnipotens. **F. H. H.**

Quomodo differunt potentia et potentia generandi. **H. H. J.**

Declaratur per aliquas propositiones que fuerint intentio beati Augustini de hac materia. **ll. J.**

Questio undecima.

Utrum cum dei omniuersa stet rei contingentia. **A.**

Articulus primus

Utrum deus sit prescientia futurorum contingentium. **A.**

Utrum aliqua propositio singularis de in esse categorica in materia de futuro contingenti ad utrumlibet sit determinate vera et eius predictoria determinate falsa. **A.**

Utrum que fuerint opinio philosophi de hac materia. **A.**

Philosophus in multis errauit et sibi contradixit. **A.**

Quid sit secundum veritatem respondendum ad articulum premissum. **B.**

Quid est contingens ad utrumlibet. **B.**

Aliquid esse futurum contingens intelligitur dupliciter. **B.**

Aliquid esse determinate verum intelligitur dupliciter. **B.**

super sententias

Que propositiones sint determinate vere vel falsæ aut inevitabiliter et necessario vere vel falsæ. **B. L.**

Que propositio dicitur immutabiliter vel mutabiliter vera vel falsa. **L.**

Quid est propositio incipere esse vera. **L.**

Plura valde pulchra eliciuntur correlativa de propositionis veritate. **D.**

Ista regula propositio de preterito vera est necessaria et omnia falsa est impossibilis non est universaliter verax quod habet veritatem. **D.**

Quando contingens debet dici contingens vel quando est et quando non est. **L.**

Quid est contingens. **L.**

Ad quem sensum procedit contingens esse indeterminatum ad esse et non esse. **L.**

Utrum quando res est possit non esse vel quando ipsa non est. **L.**

Quelibus categoricis singularibus et possibilis cuius subiectum est nomen proprium vel pronomen demonstrativum precipue si est vera in sensu diviso est etiam vera in sensu proposito. **L.**

Copulativa et possibilis non requirit ad eius veritatem unam copulativam de se esse possibilem sed sufficit quod utraque pars sit possibilis. **L.**

Aliquid esse in aliquo instanti et posse non esse in illo instanti et e converso potest intelligi tripliciter. **F.**

Quod intelligit dictum philosophi. omne quod est quod est necesse est esse. **S.**

Quomodo quandoque valet si. et sic facit conditionalem. **S.**

Utrum preteritum possit non fuisse. **H.**

Vel sic ut sicut procedit contingencia respectu futurorum et presentium sic etiam concedenda sit respectu preteritorum. **H.**

Auctor probabiliter tenet partes affirmativam. **H.**

Articulus secundus.

Utrum deus sit scientia omnium rerum existentium. **K.**

Recitantur opiniones philosophi et commentatoris averrois de scientia dei. **K.**

Probabile est ratione naturali quod deus intelligit aliud a se. sed non est evidens neque demonstrabile. **K.**

Deus intuitively omnia cognoscit existentia et possibilis. **K.**

Quod deus dicitur cognoscere in essen-

tia sua. Et quomodo in deo sicut in speculo reducitur et representantur omnia. **L.**

Intellectus divinus non per primum nec perfectus cognoscit suam essentiam quam creaturam. **L.**

Utrum deus sit prescientia omnium futurorum contingentium. **M.**

Futurorum contingentium quedam sunt incomplexa significabilia quedam complexa verius complexa significantia. **M.**

Deus est prescientia omnium rerum futurorum et omnium enunciabilium futurorum. **M.**

Deus est infallibilis scientia certitudinaliter et infallibiliter cognoscens omnia entia et omnia enunciabilia futura. **M.**

Explicatur modus huius infallibilis scientie diuise secundum Beata reprobatis per opinionibus Scoti et aureoli. **M.**

Utrum deus sit scientia omnium verorum enunciabilium. **M.**

Scientia dei et scire accipiuntur multipliciter. **M.**

Respectu quorum est scientia dei. an respectu rerum. an etiam respectu enunciabilium. **M.**

Quod differunt scientia dei intuitiva et scientia visionis. **M.**

Deus omnium rerum possibilium et enunciabilium necessario est simplex et apprehensiva cognitio. **P.**

Plura inferunt correlaria de dei scientia et cognitione. **P.**

Utrum deus plura scit quam sciunt. **P.**

Quod differunt scire et prescire. **P.**

Articulus tertius

Utrum cuius dei omniscientia stet contingencia futurorum. **R.**

Ad quem sensum dicitur aliquod futurum contingens ad utrumlibet. **R.**

Scientia dei de futuris dupliciter potest accipi.

Licet cuiuslibet futuri deus sit necessario intuitio tamen nullius enunciabilis contingens de futuro est necessario iudicium siue iudicativa scientia. **R.**

Arguitur contra responsionem ad dubium. **T.**

Soluantur rationes. **T.**

Utrum deum esse prescium sit perfectio simpliciter deo attribuenda. **X.**

Utrum deus prescit futura quia futura sunt

bb ij

Tabula questionum

vel utrum ideo futura sint quia deus prescit illa. **F.**

Utrum illa sit vera quia aliqua sunt futura deus prescit illa esse futura. **Z.**

Nulla propositio causalis cuius consequens tanquam signum totale significat deum vel vel intelligere est vera de virtute finis. **Z.**

Non est inconueniens aliquid idem diuersis respectibus esse contingens et necessarium. **Z.**

Deus naturaliter et non libere est prescientia futurorum. tamen nullius futuri contingentis est naturaliter aut necessario sed contingenter iudicium aut iudicativa scientia. **Z.**

Questio duodecima

Utrum cum eterna predestinatione et reprobatione dei stet predestinatum posse damnari et reprobatum saluari. **A.**

Quid est predestinatio. **B.**

Quid est reprobatio. **B.**

Quis est effectus predestinationis aut reprobationis. **B.**

Licet creatura rationalis a deo fuerit eternaliter reprobata vel predestinata nihilominus predestinata potest damnari et reprobata saluari. **L.**

Licet predestinatio dei sit necessaria. tamen deus non necessario sed contingenter est predestinatio. **D.**

Pro quo supponunt termini predestinatio et reprobatio. **D.**

Licet predestinatio dei sit immutabilis et deus sit immutabiliter predestinatio non tamen inuitabiliter. **D.**

Predestinatus non potest deleri de libro vite quomodo conceditur. **E.**

Utrum numerus predestinatorum possit augeri vel minui. Et an sit deo certus et determinatus. **E.**

Articulus secundus

Utrum predestinationis et reprobationis dei sit in predestinato vel reprobato aliqua rationalis causa. **F.**

Aperitur intellectus questionis. **F.**

Nullus predestinatus est propter bonum usque liber. quod deus presciuit illum habiturum. **G.**

Nullus est predestinatus quia presciuit fore finaliter sine obice habituali gratie. **G.**

Quicumque deus predestinauit pure miseri-

corditer et gratis precise predestinauit. **H.**

Nullus est reprobatus propter malum vium liberi arbitrii quem deus presciuit illum habiturum. **H.**

Nullus est reprobatus quia presciuit fore finaliter cum obice gratie diuine. **H.**

Quicumque reprobauit deus sine omni causa in ipso reprobato reprobatur eum. **H.**

Utrum predestinatio includat electionem de electione dupliciter loqui possumus. **I.**

Agens vniuersale agit in omne quod non habet impedimentum quod intelligit. **I.**

Deus nulla crudelitate exercet suam creaturam eternaliter damnando nec iniuste facit. **I.**

Cuius vult miseretur et quem vult indurat quod intelligitur. **I.**

Obduratio dupliciter accipitur. **I.**

In peccatoribus precedit aliquid quod dignum sit iustificatione quod intelligit. **I.**

Auctor hic recitat opinionem Ockam qui distinguit de causa et finem in hoc aliquo modo affirmatiue respondet ad questionem cuius opinionem commendat tanquam subtilem et succinctam. Subiungens nihilominus alium modum dicendi sine assertione temeraria. **K.**

In quo discrepant Ockam et Gregorius in illa materia. **L.**

Opinio propria auctoris. **M.**

Volitio dei sumitur multipliciter. **M.**

An predestinatio sit tantum respectu glorie vel an sit etiam respectu mediocum naturalium et gratuitorum. **M.**

Predestinatio et reprobatio accipiuntur dupliciter. **M.**

Auctor respondet secundum opinionem propriam multum et fere per totum concordando cum Ockam secundum aliam et aliam acceptionem predestinationis et reprobationis similiter et volitionis dei. et finem quod predestinatio est solum respectu glorie. vel gratie et glorie simul. **M.**

Exponit titulum questionis. **N.**

Utrum deus velle aliquid alicui possit esse consequens alicuius vere causalis. Et quale erit illud antecedens. **N.**

Ite di. tidens quia propter et sic dictores causales accipiuntur dupliciter. **O.**

Nulla propositio causalis proprie dicta

super sententias

culus cōsequēs totale significat deū ali-
quid velle v̄l intelligere est vera. **D.**
Deū velle aliquid vel intelligere potest
esse cōsequens alicuius p̄positiōis cau-
salis vere. **D.**

Articulus tertius

Utrū reuelatio dei de veris futu-
ris p̄tingentib⁹ sit possibilis intellectui
creato infallibilis. **P.**

Uerorū cōtingentiū de futuro est possi-
bilis intellectui creato vera certa s̄ nō
infallibilis reuelatio. **P.**

Reuelare accipit̄ multipl̄r. **P.**

Certitudo accipit̄ dupl̄r. **D.**

Noticia infallibilis quid est. **D.**

Quilibet verū p̄tingēs de futuro pōt de
us absoluta et determinata reuelatione
intellectui creato reuelare. **D.**

Reuelatio non tollit contingentiam re-
uelati nec facit ipsuz post reuelationez
necessarium. **R.**

Improbatur opinio Adā tenens q̄ facta
reuelatiōe de articulis fidei nō pōt eue-
nire oppositum. **R.**

Noticia creata q̄ fuit reuelatio veri con-
tingentis de futuro s̄ possit nō esse aut
nō fuisse noticia x̄a. tñ nō pōt nō fuisse
noticia iudiciaria siue adhesio. **S.**

Nulla noticia creata vel creabilis ē re-
spectu futuri p̄tingētis simpl̄r infallibi-
lis. **S.**

Opinio tenēs q̄ noticia creata sicut di-
uina reuelatio de futuro contingētī est
infallibilis. **L.A.**

Quid est alqd̄ videri siue representari
in verbo. **X.**

Vidēs verbū nō necessario videt oīa q̄
verbū videt. **X.**

Utrū x̄ps possit fallere ⁊ falli. **Y.**

Itē infra. **L.L.** vsq̄ in finē questionis.

Utrū deus possit rationali creature se-
curitatem eterne sue beatitudinis reue-
lare. **B.B.**

Beatitudo sumitur dupl̄r. **B.A.**

Quid est securitas. **B.B.**

Respōsio ad dubiū. **B.B.**

Utrū de⁹ possit rōnali creature eternita-
tē sue final dānatiōis reuelare. **L.L.**

Utrum talis reuelatio possit fieri existē-

ti in charitate. **L.L.**

Utrum deus possit existenti in charita-
te suū futurū lapsum in peccatū morta-
le reuelare. **L.L.**

Utrū facta reuelatione de dānatione fu-
tura hō peccet per desperationē ⁊ p̄dat
charitatem. **D.D.**

Utrū talis potest licite pro salute sua
orare. **D.D.**

Null⁹ de cōi lege pōt firmiter assentire
se esse damnādū sine peccato. **L.L.**

Deus pōt homini siue in grā siue extra
grām p̄stituto lapsuz ī peccatū sine suā
eternā damnationē reuelare. **L.L.**

Desperatio accipit̄ dupl̄r. **D.D.**

Utrū deus possit rōnali creature falsitas
tē dicere v̄l eā decipere. **L.L.**

Recitant̄ opiniones hibernici adam et
holkot. **L.L.**

Opinio Gregorij. **f.f.**

Dicere accipit̄ dupl̄r. **f.f.**

Dicere falsum accipit̄ dupl̄r. **f.f.**

Dicere falsum pōt esse assertorie vel so-
lum recitative. **f.f.**

Assertio falsi pōt fieri cū intētiōe vt ali-
ter assentiat v̄l simpliciter. **f.f.**

Rēsio ad dubiū fm Gregorij. **f.f.**

Opinio auc. pp̄ia. **S.B. H.H. J.J.**

Isti termini decipere fallere dupliciter
accipiuntur. **S.B.**

Ponunt̄ quattuor regule sat̄ vtilēs ad
cognoscendū veritates p̄positionum in
hac materia currentiū. **K.K.**

Quid est prophetia. **L.L.**

Questio tredecima

Utrum deus sit p̄ma cā simpliciter
oīpotēs et vniversāl̄r oīfaciēs. **A.**

Utrū de⁹ dicat̄ oīpotēs. Et quid dicat̄ no-
men oīpotēs. **A. B.**

An omnipotentia dicat̄ perfectionem
simpliciter. **B.**

Utrū omne qd̄ fieri nō implicat contra-
dictionē deus possit de potentia sua ab-
soluta facere. **L.**

Aliquid dicat̄ possibile multipl̄r. **L.**

Facere dicat̄ multipl̄r. **L.**

Deum aliquid posse facere intelligit̄ v̄l
de potētia absoluta v̄l ordinata quō h̄
intelligitur. **D.**

Tabula questionum

Responsio ad dubiū per propositiones
et correlaria. *L. f.*

Deus est omnipotens non solū quo ad
effectū: s; etiā quo ad efficiēdi modū. *B*

Articulus secundus

Utrum deus sit causa p̄ma vniuer-
saliter omnifaciens. *h*

Respondet ad dubiū p̄ multas ppōes
quid de hoc tenendū fm fidem. *h*

Deinde quid dicendū sit fm rationem
naturalem. *f.*

An quicquid deus facit mediante cau-
sa secunda potest facere seipso. *h. f.*

An deus agat libere vel naturaliter vel
contingenter. *h. f.*

Articulus tertius

Utrum deus sit potētia vigoris in-
finiti siue infinite productiua. *L.*

Infinitū accipitur quadrupliciter. *L.*

An deus possit aliquid mouere in istā-
ri. *M.*

Motus vel mouere accipit̄ dupl̄r. *M.*

Deus potest subito corpus aliquod de
extremo ad extremum mutare nō mu-
tando ipsum per mediū vel q̄ corp⁹ in

illo instanti esset simul in oībus p̄ribus
spatijs post instās nō nisi in termino. *M*

Utrum deus sit potētia alicuius entis
infiniti absolute productiua. *h.*

Non est euidens vel demonstrabile in
lumine naturali q̄ impossibile sit ma-
gnitudinem actu infinitam esse. *h.*

Probabile est deū posse aliquā magni-
tudinem aut multitudinē actu infinitā
facere vel producere in esse. *h.*

Simile videtur pbabile de latitudine
intensiuē infinita. *h.*

Si esset corpus infinitū quō moueret̄.
aliter respondet Greg. aliter auc. *D. p.*

Utrum totum et pars reperiuntur in in-
finitis. *p.*

An magis et minus dicatur de infinitis
ad inuicem. *p.*

Aliqd eāri alteri intelligitur dupl̄r. *D.*

An creatura in aliquo possit equari
deo. *D.*

Creatura potest agere vel mutare ali-
quid instantanee. *D.*

Deus posset facere vnā grauitatē vel

calorem infinitum qui subito moueret
vel calefaceret. *D.*

Deus posset facere qualitātē infinitam
etiā q̄ illa nō ageret nisi successine. *D.*

Utrum deus sit potētia alicuius entis
finiti infinite pductiua. *B.*

Utrum quicquid deus producit infini-
te producit. *R.*

Recitatis opinionibus ostēdit̄ qd im-
portant illi termini pducere. facere. cō-

currere. significantes actionem dei. *B.*

Licet deus sit potentia infinita non tñ
equaliter nec infinite pducit omnia. *B.*

Utrum deus possit aliquid facere meli-
us q̄ facit. *S.*

Aliquid posse fieri melius alio intelli-
gitur multipliciter. *S.*

Melius refertur vel ad faciēdi modū
vel ad effectum factum. *S.*

Recitantur plures opinionēs. tandem
auctor suam adiungit. *L.*

Penes quid attēditur excessus et perfe-
ctio specierum.

An penes accessum ad deum vel penes
recessum a non gradu essendi. *L.*

Primo recitatur imaginatio fantastica
mgr̄i ioh. de ripa sequēt̄ scotū. *L. A.*

Opinio auctoris. *X. Y. Z.*

Perfectio est duplex. simpl̄r fm qd. *X*

Termini specifici de p̄dicamento sube-
sunt denotationes pfectionis fm qd. *Y*

Quomodo intelligitur illud p̄mune di-
ctum omnia sunt magis vel minus per-
fecta fm q̄ magis vel minus distāt. aut
appropinquant primo. *p.*

Questio quartadecima
que est vltima huius primi.

Utrū voluntas diuina impediibilis sit
p̄ma lex obligatoria create volūtāt̄. *A*

Articulus primus

Utrum voluntas diuina sit impedi-
bilis et semp̄ impleat̄ a causa creata. *B*

De volūtate diuina plura habent̄ sup̄
us in p̄ncipio p̄mi sentētiarū. fere p̄to.

Voluntas dei est duplex. signi et bene-
placiti. *B.*

Voluntas signi est quintuplex. *B.*

De hoc supra in p̄ncipio p̄mi sen. *k*
Quō intelligende sunt hec locutiones

super sententias

de voluntate. B. De hoc supra. K. in principio primi sententiarum.

Pro quo supponitur illa nota voluntas si qui. voluntas beneplaciti. B.

An deus permittat mala culpe fieri. B.

Aliquis dupliciter dicitur permittere aliquid. B.

Voluntas dei beneplaciti est duplex. scilicet simplicis proplacencie vel displicencie prosecutionis vel fuge. L.

Hec non est distinctio realis in deo. sed tantum terminorum. L.

Quod preceptum obligat. D.

In precepto vel prohibitione duo aliquando concurrunt. scilicet preceptum vel prohibitio et intentio precipiendi. D.

Voluntas beneplaciti est duplex scilicet antecedens et consequens. D. E.

Quid est voluntas dei impleri. E.

Voluntas dei signi non semper impletur. F.

Voluntas dei beneplaciti consequens semper impletur sed voluntas beneplaciti antecedens non semper impletur. F.

Voluntatem dei signi siue consilii impleri intelligitur dupliciter. F.

Prohibitio dei non significat deus nolle efficaciter aliquid fieri quod prohibet. F.

Voluntatem dei antecedentem impleri intelligitur dupliciter. F.

Articulus secundus

Utrum voluntas diuina sit regula cui vniuersaliter conformare se tenetur voluntas creata. B.

De qua voluntate intelligitur ista conformitas. B.

Voluntatem creatam se conformare voluntati beneplaciti diuine intelligitur dupliciter. H.

Quid est rationale creaturam esse conformem diuine voluntati. H.

Quid est rectitudo voluntatis create. H.

Quid est voluntatem creatam esse conformem voluntati diuine beneplaciti. H.

Quid est obligatio voluntatis create. H.

Voluntas creata sic tenet se conformare voluntati diuine beneplaciti ut velit vel nolit quicquid deus eam vult tali voluntate teneri velle. J.

An deus possit ab aliquo auferre voluntatis rectitudinem. J.

Voluntas creata non tenet velle quicquid deus vult tali voluntate. nec etiam quicquid deus vult eam velle. K.

Voluntatem creatam velle quicquid deus vult intelligitur dupliciter. K.

Voluntas creata non tenet velle quicquid sciat aut videt deus tali voluntate velle. K. M.

An stante reuelatione alicuius de sua damnatione liceat ei pro sua salute orare. M. O. P.

An omne quod deus vult sit lex. M.

Nullus viator tenet credere se perpetuo damnandum etiam stante quacumque reuelatione. M. O.

Quid est oratio. P.

In omni oratione viatoris includi debet circumstantia diuini beneplaciti. P. Et hoc potest fieri dupliciter ibidem.

Aliquis potest in casu orare pro aliquo quod firmiter sciat se non impetraturum nec est talis oratio octosa et stulta.

Articulus tertius

Utrum voluntas diuina sit prima lex a qua derivat omnis lex creata. Q.

Quod non derivat et voluntate diuina tanquam a lege prima non est lex proprie. Q.

Utrum voluntas diuina possit creaturas rationalem ad impossibile obligare. Q.

Creaturam rationalem obligare ad impossibile intelligitur multipliciter. R.

Creatura rationalis non potest obligari ad faciendum vel volendum impossibile. Obligatur tamen ad habendum aliquid quod non est in sua potestate. R.

Voluntas rationalis nunquam tenet se conformare sue conscientie erronee imo obligat etiam se illi non conformare sed debet illam deponere. S.

Plus est obediendum deo quam plato. S.

Utrum voluntas diuina possit rationale creaturam ad quodlibet possibile obligare. T.

Deus non potest rationale creaturam ad quodlibet possibile obligare nec quodlibet possibile sibi precipere. T.

Deus non potest obligare creaturam ut teneat sibi non obedire. T.

Utrum quis odiendo damnus in certo casu possit mereri. T. A.

Tabula questionum

Atq; volūtas diuina possit rōnalē creaturā in eē pducere et ipaz nō obligare. X.
 Nūcio est affirmatiua. X. V.
 A. de? pōt pducere aliquā creaturā rōnalē p naturā simplr ipeccabilē. V. Z.
 Tractatur opinio Dekam et cōmēdatur licz auctor oppositū pbabiliter tene re videatur. Z.

Incipit collectura super tertio sentētiarū. De secundo nihil habet.

Questio vnica

Utrū meli? sit anime xpī p vnio nem realē verbi incarnati q̄ per intentionales alicuius doni creati. A.
 In xpō multiplex est vnio verbi ad naturā humanā. A.

Articulus primus de

vnioe ipostatica et cōicatioe ideomatū. Persona verbi assumpsit humanitates in suppositi vnitate. B.

Quid est suppositū. B.

Quid est psona. B.

Omnis psona est suppositū sz nō econuerso. B.

De? pōt aliqd assumere in vnitate suppositi et nō persone. B.

Quelibz psona diuina pōt assumere humanitatē vnā vl plures simul vl succes sine in vnitate suppositi. B.

Persona diuina pōt omnē naturā q̄ est suppositū assumere in vnitate suppositi siue rōnalē siue irrōnalem. B.

Sola psona verbi assumpsit humanitatem licz nō sola potuit assumere. B.

Licz sola psona verbi incarnata ē tñ in carnationē tota trinitas opata est. B.

Quid dicit hō. L.

Quid dicit nomē humanitas. L.

Homo ē nomē suppositi humanitas nomen nature. L.

Xps nō dicit omīo vnioe hō cū alijs hominibus. L.

Filius dei assumpsit hoīem est falsa. L.

Quia psona verbi in vnitate suppositi assumendo humanitatē fit hō tō in xpō fit ideomatū cōicatio. D.

Quid est cōicatio ideomatū. D.

Quomodo predicata diuina dicuntur

de homine et econuerso. D.

An ille sit pcedē de diuinitas ē incarnata.

Diuinitas siue diuina natura factā ē hō. L.

Persona verbi vnita humanitati non actuat ipsam formaliter. L.

Cui assimulatē depēdētia humanitatis ad verbum. F.

Quō intelligit similitudo athanasij in simbolo. F.

Querit si natura humana nunc assumpta dimitteret a verbo an esset pur? hō

Et si ille hō fuit. S.

Utrū in casu pmissio hec sit vera hic est filius virginis demōstrato filio dei. M.

Atq; in casu pmissio hec sit vera hō ē fili? virginis demōstrato hoīe dimisso. J.

Atq; hūanitas relicta a xpo sit hō siue suppositū sine acquisitōe vl depditōe alicui? absoluti in ipa humanitate. K.

Naturā hūmanā vniri diuine intelligitur duplr. K.

Recitat opinio Dekam et cōmēdat. K.

Vnio quid dicit. q̄ nō addit aliqd vltra extrema vnita. K.

Quot vnioes ponere oportz in xpō. K.

Quid videt negare oēs respectū in creaturis q̄ ē entitas ab absolutē distincta. K.

Plures ponit casus dubitabiles insolitos multū. quos soluit. L.

Si xps assumeret tres hūanitates vtz essent tres hoīes. M.

Si tres psonae diuine assumerēt eandē humanitatem. an essent vnus homo vl tres homines. M.

Eadez natura potest assumi a tribus psonis. M.

Idē effect? potest habere duas causas totales. M.

Si xps nō dimissa humanitate quam nūc assumpsit. assumeret hūanitatē sue matris vtrū ille essent vere. xps est maria. hec psona ē xps et maria. xps est vir et mulier xps genuit se. M.

Sit casus q̄ xps genuerit petruz ex femina et eū assumat vtrū ī tali casu xps sit pater petri. M.

In eodē casu si xps assumeret humanitatem. p̄ij filij ab instāti sue p̄ceptōis vtz eadē psona sit pater et filius. M.

U. in certo casu idē possit se gnare. S.

super sententias

Aliquis homo fuit ab eterno q tamen incepit esse homo. **D.**
Aliquis hō nō pōt nō esse. et tamē pōt esse q nullus sit homo. **D.**
Hō sequit de⁹ factus est hō. igit hō factus est deus. **D.**
Deus fact⁹ est hō ergo factus est aliqd non valet. **D.**

Secundus. articulus

Utrū xps habuit fidē et spem. **P.**
Utrū necessariū sit ponere tres virtutes theologicas in viatore. **P.**
Utrum fides sit prior spe et spes prior charitate. **D.**
Utrū corruptis habitib⁹ supnaturalib⁹ possint habit⁹ naturales remanere. **D.**
Utrū fides et spes stet cū sciētia v^l clara visione. **R.**
Utrū spes distinguatur ab alijs virtutibus theologicas. **S.**
Quid est obiectū spei. **S.**
Quomō idē pōt esse obiectū illay triū virtutum. **S.**
In qua potētia ponēda est spes. **L.**
Quis est actus spei. **L.**
Cum fides et charitas inclinet ad actus spei quōd possunt esse virtutes distincte a spe. **A.**
Quomō act⁹ spei distinguitur ab actibus credēdi et diligēdi. **X.**
Utrū sit tantū vna fides acq̄sita sicut est tantū vna spes et vna charitas. **X.**
Utrū sit tantū vna fides infusa respectu omnium articuloꝝ sicut vna charitas respectu om̄i diligēdoꝝ. **Y.**
Quōd est eadem fides. fides patrū et modernorum hominū. **Y.**
Fides infusa nō repugnat scientie siue demonstrationi. **Z.**
Quot sunt articuli. tot sūt fides acq̄sita. **Z.**
Quōd pōt saluari vnitas fidei respectu cōclusionū oppositarū. **Z.**
Spei obiectum est duplex. **Z.**

Finis tertij.

Sequitur quartū sententiā. Questio prima.

Utrū ex lege xpi recepta sit summa pfectio sacramentoꝝ. **A.**

Articulus primus

Utrū sacramēta legis noue hnt causalitatē effectiuā respectu grē. **B.**
Ad quē sensuz dicat q sacramēta sunt effectiua gratie. **B. L.**
Summat opinio sancti Thome q oest datur multip^lr irrōnabilis positio et im probatur. **B. L.**
Omnis positio ponēs pluralitatē sine necessitate irrationabilis est. **L.**
Dup^lr aliqd dicit causa. **D.**
Causa sine q nō quare dicit causa et vbi reperitur. **D.**
Quodlibet sacramētū noue legis soluz est causa gratie sine qua nō. **D.**
Nullū sacramētū noue leg⁹ p virtutes sibi ppriam aut collatā est causa dispositiois prenie ad gratiā. **D.**
Quōd deus agit mediāte cā scōa. **E. F.**
An cā scōa pprie sit cā. **E. F.**
An ad positionē cause scōe sequat effectum esse. **E. F.**
Deus agēdo cū scōa cā plus agit q̄ cuz sc̄ipso aliqd pducit. **E. F.**

Articulus secundus

Utrū posse creare simplr repugnet creature. **B.**
Creare siue creatio accipit q̄drupl^r. **B.**
Annihilare sumit q̄drupl^r. **B.**
Ridet ad dubiū p tres ppōnes. **H. J.**
De potētia naturaliter ordinata nulla creatura pōt creare id ē aliquid facere sine subiecto concurrente. **J.**
Creatura nō pōt annihilare
Utrū de⁹ possit creare mediāte creatura ipa creatura pure natulr agēte. **K.**
Deū creare mediāte creatura intelligit dupliciter. **K.**
Utrū creatura possit annihilare. **L.**
Quādo grā annihilatur. **L.**
Quōd peccatū destruit gratiā et infidelitas fidem. **L.**
Utrum agens naturale pōt pducere in finita. **L. M.**
Per qd determinat agēs naturale ad pducendū plus hoc q̄ illud. **M.**
Stat aliquid pducere in subiecto et nō ex subiecto. **M.**
Utrum agens creatum absolute possit

Tabula questionum

aliquid facere in subiecto et non ex subiecto. *M.*

Sicut deus dicitur aliquid posse de potentia absoluta et non de potentia ordinata sic et creatura.

Creatura de potentia absoluta potest creare. id est non presupposito subiecto aliquid post non esse in esse produceret contra ambulare. *M. O. P.*

Ad longum producat auctor. soluens rationes in oppositum.

Conseruatio alicuius rei est eiusdem continua productio. *D.*

Conseruare aliquid et non ex subiecto est creare. *D.*

Quomodo differunt isti termini productio conseruatio. *D.*

Soluunt auctoritates que dicunt creaturam non posse creare. *P.*

Articulus tertius

Utrum sacramenta legis noue sint perfectiora sacramentis legis antique. *D.*

Que est sacramenti diffinitio. *D.*

Duplex est diffinitio quod noster quod rei. *D.*

Declaratio clausularum diffinitiois sacramenti. *D.*

Utrum deus possit dimittere culpam quam cunctis sine gratie aut cuiuscumque alterius positum collatione. *R.*

Quid antiquitus conferrebat circumcisio. *S. T. A.*

Tractantur opiniones. *S.*

In quo sacra noue legis sunt perfectiora alijs cum utrobique offerat gratia. *L. A. X.*

Sacramentum capite proprie et improprie. *L.*

Quo soluunt auctoritates que vident negare gratiam a sacris antiquis. *L. A.*

Quo sacramenta noue legis offerunt gratiam et quo sacra legis veteris. *L. A.*

De institutione sacramentorum. *X.*

Questio secunda.

Utrum baptismus christi sit ad salutem necessarius cuiuslibet viatori. *A.*

Solutio infra. *M. O.*

Quid est baptismus. *B.*

Quid est materia baptismi. *B.*

Utrum baptismus potius sit in aqua quam in aere. *B.*

Quid agendum cum puero adhuc in matris utero secundum omnes vel aliquas precepta principales vel minus principales remanente. *L.*

Quid de puero inuoluto corio quem aqua tangere non potest sed corium solum. *L.*

Quid de puero proiecto de ponte et subito extincto. *L.*

An liceat puerum non baptisare. etiam cum periculo vite pericere de potest baptisare. *L.*

Quid de puero in calato posito et cum corda misso in puteum. *L.*

An aqua bibita specie sit materia baptismi. *D.*

Que est forma baptismi. *D.*

Que sunt de necessitate forme. *D.*

De forme multiplici mutatione que impedit et que non docetur in sex regulis. *L.*

In omni idiomate potest fieri baptismus. *L.*

Quid si sacerdos moritur ante completum onem baptismi. *L.*

Quid si aliqua verba interponit. *L.*

Quis est minister idoneus huius sacramenti. *F.*

Quatuor conditiones requiruntur ex parte ministri.

An angelus potest baptisare. *F.*

An beatus in celo potest baptisare. *F.*

An mulier potest baptisare. *F.*

An mulier potest baptisare presente viro an vir presentem clericum an clericus presentem presbitero an presbiter presentem episcopo. *F.*

An hereticus et infidelis potest baptisare. *F.*

Si mancus proferret verba et cecus ablueret an puer esset baptisatus. *F.*

De unitate ablutionis et plationis. *F.*

De intentione ministri. *F.*

Que debet esse persona suscipiens baptismum. *H.*

An requiritur ad baptisandum consensus. *H.*

An pueri possint rapti et iniunctis parentibus baptisari. *H.*

Quid de stultis furiosis amentibus et insanientibus adultis. *H.*

Simpliciter coactus baptisari non baptisatur. per metum autem inductus recipit sacramentum: sed non rem sacri. *H.*

De here accedente ad baptismum. *H.*

Aliquis habens puerum alicuius iudei penes se depositum videns eum periclitari dicit conditionaliter. Ego te baptisare. Si pater tuus cras consentiat. an ille sit baptisatus. *J.*

super sententiis

Duo sacerdotes super eodem puero dicunt simul. Ego te baptizo etc. vel sic ego te baptizo si nullus alius te baptiserit: an puer sit baptisatus. **R.**

Sacerdos de pluribus sibi oblati intendit unum baptizare nec advertit quod duo sibi offeruntur. nec plus intendit hunc vel illum baptizare. quis est baptisatus. **L.**

Sacerdos intendit baptizare masculinam et casu offertur sibi femina. nunquid erit baptisata. **L.**

Aliquis facit se sub conditione baptisari qui tamen scit se baptisatum. an talis peccet et sit irregularis. **M.**

Aliquis credens se baptisatum et tamen non est baptisatus ordinatur in sacerdotem nunquid consecratur absoluit etc. An fuit sacerdos si mouitur an saluabitur. an summus sacerdos christus neglecta per eum suppleuit. **M.**

Articulus secundus

De communi lege ordinata cuiuslibet viatorum est ad salutem necessarius baptismus christi. **M.**

Baptismus est triplex. **M.**

Utrum iam iustificati teneantur ad baptismum. **M. Q.**

Non baptisatus et martyrisatus si resurget tenetur ad baptismum. **Q.**

Utrum beatus christus apostolus fuerit baptisatus. **Q.**

An sola fides sufficiat ad salutem. **Q.**

An fides perentum sufficit ad salutem paruulorum. **P.**

An paruuli ab herode occisi non circumcisi saluabantur. **P.**

An impotentia et ignorantia infantum eos excusat ab obseruantia precepti de habendo baptismum. **P.**

Utrum per baptismi institutionem euacuata fuerit circumcisio. **Q.**

De tempore institutionis baptismi. **Q.**

Quomodo incipit baptismi obligatio. **R.**

Institutio baptismi precessit promulgationem. promulgatio obligationem. **R.**

Congruum fuit promulgationem baptismi primo fieri per modum consilij. deinde per modum precepti. **R.**

De euacuatione circumcisionis. **S.**

Quomodo circumcisio fuit utilis. quando necessaria. quando utilis et non necessaria. quomodo mortifera et letalis. **S.**

De facto petri si errauerit reprehensus a paulo gala. 2. **L.**

An baptisati a iohanne erant rebaptisandi. **A.**

Questio tertia

Utrum omnes suscipientes baptismum equaliter recipiant baptismi effectum. **A.**

Articulus primus

Utrum in baptismum character imprimatur. **B.**

Quid est character. **B.**

De characteris conditione. **B.**

De impressione characteris. **L.**

Quid cogit characterem ponere. **L.**

In qua potentia ponitur character. **L.**

Character est forma absoluta non relativa. **L.**

An in diuersis sacris sit idem character. **L.**

Articulus secundus

Utrum in baptismum gratia infundatur similiter et ceterae virtutes theologice spes et fides. **D.**

Cuiuslibet rite suscipienti baptismum infunditur gratia ac virtutes theologice alie secundum morales. **D. E.**

Utrum charitas sine certis virtutibus theologicis possit infundi in baptismum. **E.**

Quare virtutes theologice infunduntur in baptismum ipsis paruulis cum nondum possunt exercere actus illorum habituum. **F.**

Articulus tertius

Utrum in baptismum omnis culpa dimittatur. **S.**

Gratia et culpa non sunt proprie christi. **S.**

Non potest probari naturali ratione omnem culpam in baptismum dimitti. **H.**

Utrum culpa originalis in adulto possit dimitti in baptismum sine culpa actuali. **H.**

An rite suscipienti baptismum omnis pena dimittatur. **I.**

Quare baptismus non iteratur. **R.**

Non omnes suscipientes baptismum equaliter recipiunt omnes baptismi effectum. quia licet characterem omnes recipiant sed non gratiam. et illam disse-

Tabula questionum

reter. L.

Peccatum veniale nullo modo prohibet gratiam infundi. L.

Stat vnum puerum in baptismo maiorem gratiam alio recipere propter deuotionem parentum ministri scilicet. sed non virtute baptismi. M.

Utrum de lege ordinata gratia vnius adulti possit esse equalis vel minor quam gratia baptismalis vnius paruuli. O.

Stat adultum cathecuminum ante baptismum mereri tantam gratiam quanta conferretur paruulo in baptismo. O.

An gratia baptismi et gratia meriti paruulis sint comparabiles. O.

Questio quarta.

Utrum sacramentum confirmationis sit sacramentum no. le. A. E.

Confirmatio quid est. B.

De materia huius sacramenti et eius forma ac ministro et suscipiente. B. D.

De effectu huius sacramenti. B.

De differentia effectuum huius sacramenti ab alijs et si conferat gratiam. D.

De institutione huius sacramenti. E. f. S.

Quare hoc sacramentum dicitur manu impositio. f.

Quibus contulit christus hoc sacramentum. an paruulis aut adultis. et quando. S.

Utrum hoc sacramentum sit necessarium ad salutem. H.

Utrum hoc sacramentum sit iterabile. H.

Que sit pena iterantium hoc sacramentum. J.

Questio quinta.

Utrum idem corpus christi localiter sit in celo et realiter in eucharistie sacramentum. A.

Quid est eucharistia. B.

De materia huius sacramenti. B.

De forma huius sacramenti. B.

Que sit precisa forma consecrationis panis et vini. B.

De verbis precedentibus et sequentibus consecrationem ad quid referuntur. B.

Quis est minister huius sacramenti. L.

Ut creatura sacramentum eucharistie conficiat. tres requiruntur conditiones. E.

Ad rite conficiendum hoc sacramentum aliqua requiruntur ex parte sacramenti aliqua ex parte ministri. Ex parte ministri plura requiruntur.

Quis est suscipiens hoc sacramentum. D. Sacramentum eucharistie potest sumi quadrupliciter. D.

De effectibus eucharistie. E.

De differentia et excellentia huius sacramenti super alia. f.

An panis azimus vel fermentatus vel uterque sit materia huius sacramenti. S.

An christus conficit in azimo vel fermentato. S.

An liceat conficere in azimo et fermentato. S.

Utrum apponere aquam sit de necessitate sacramenti.

Quando christus hoc sacramentum instituit aut quando primo consecrauit. H.

Quid demonstrat per hoc in illa propositione hoc est corpus meum et quid significat. H.

Utrum minister conficiens in peccato mortali vel sine confessione de mortali peccet mortaliter. J.

Utrum minister obligatus duabus personis cuiuslibet sub hac forma. dicam pro te unam missam possit satisfacere penam. K.

Sacerdotem principaliter celebrare pro anima alicuius intelligit dupliciter. K.

Utrum missa celebrata pro pluribus generaliter tantum valeat unicuique ac si pro quolibet eorum celebraretur. L.

Opus aliquod factum in ecclesia per aliquo intelligitur valere dupliciter. L.

Utrum hoc sacramentum tantum debet sumi a ieiunis. M.

Quid si sacerdos ex negligentia sumit aquam pro vino. M.

Utrum a quolibet debet sumi sub utraque specie. M.

Utrum de necessitate salutis sit sumere sacramentum sanguinis. M.

Utrum corpus christi sit in sacramento adorandum simpliciter et absolute vel sub conditione. O.

Articulus secundus

Utrum idem corpus christi localiter sit in

super sententias

celo et realiter in eucharistie sacro. P.
 Corp⁹ multiplicat^r accipitur scz de sub-
 stantia quantitate et qualitate. P.

Secundū illam acceptioez auc. infert
 plura corpora de habitudine alia et alia
 corporis xpi. Q.

Si aliquis in triduo cōsecrasset ibi fuisset
 corpus de genere q̄litate et nō quā-
 titatis vel substantie. Q.

Licet idē corp⁹ xpi sit realiter in sacro
 et localiter in celo tñ in sacro solū est dif-
 finitive et in celo circumscrip̄tue. R. S.

hec cōclusio impugnat^r. Z. vide solu-
 tionem. AA. BB. CC. DD. EE.

Aliqd esse diffinitive in loco qd est. R.
 Aliquid esse in loco circumscrip̄tue qd
 est. R.

Okam lecturam sententiarum condi-
 dit oronie. R.

Feat et repertorium. RR.

Quō idē corpus numero pōt fm se to-
 tum esse in diuersis locis. S. hoc dictuz
 multipliciter impugnat^r et adducunt^r
 multa inconuenientia. Z. quoz solu-
 tionē vide ibi. BB. CC. DD. EE.

Quō mltē partes eiusdē corporis pos-
 sunt esse in eodem loco simul. S.

Licet corpus xpi q̄tum in celo sit in sa-
 cramento. tñ non est in sacro q̄tum. T.

Licet corpus xpi q̄tum et corporea xpi
 quātitas sit in celo et in sacro tñ non est
 corpus xpi q̄tum aut corporea q̄titas
 in sacramento. R. hec cōclusio impugna-
 tur. FF. Soluuntur rationes. HH. FF.
 HH. JJ.

Opinio venerabilis inceptoris que po-
 nit qd q̄titas idēmp̄tificatur rei quante
 magis consonat positioni fidei opinio
 Scoti op̄posita. A.

Nulla res est essentialiter seu de ratioe
 sua extrinseca quātitas continua. A.

Auctor sumit nomē q̄tum generaliter
 pro q̄titate discreta. et ideo ponit aliq̄s
 p̄positiones que vident^r repugnare ver-
 baliter positioni Okam sed in nullo pes-
 nitus discordat attendendo qd nominis
 terminoz q̄tum et quātitas. X.

Licet corpus xpi habeat in celo ordinē
 partiū in toto et ordinē partium in loco
 sed nullo modo talē ordinē habet in sa-

cramento. Y. hanc improbat adā. KK
 Auc. vero tenet oppositū. LL.

Corpus christi existens in sacramento
 non est ibi situaliter. Y.

Possibilis est ordo partium in toto abs-
 qd ordine partium in loco sed non habz
 locum in sacramento. Y.

In sacramento stat organica partiū di-
 stinctio et per p̄is partium perfectiona-
 lis ordo et nulla confusio. Y.

Auc. arguit p̄tra p̄dicta inducēdo mul-
 ta inconuenientia. Z. q̄ soluit. AA.

Quō corp⁹ xpi existēs in celo et manēs
 ibidē incipit esse in sacro an moueatur
 localiter de celo per mediū. AA.

Aliquid moueri localiter potest triplis-
 cite et imaginari. AA.

Sicut corp⁹ xpi est in diuersis locis dif-
 finitive ita posset esse in diuersis locis
 circumscrip̄tue. BB.

Contraria simul loco et tempore inesse
 idem subiecto fm se totum est possibile
 per diuinam potentiam. BB.

Que est diffinitio cōtrarioz. BB.

Impossibile est p̄uatiue aut p̄dictorie
 opposita verificari de eodem. BB.

An motum et quiescens sint ibi prius
 tue oppositi. BB.

In eodez possunt esse simul actus adul-
 terij et actus peccati pro eodez tempe et
 non eñi repugnat vt actus sunt sed nō
 sequitur qd ideo ideoz peccet mortaliter
 et mereatur vitam eternam simul tpe in
 eodem siue diuersis locis. LL.

Aliquis existēs rome simul tempe po-
 test esse Parisius nec dubitet se esse cō-
 stitutus rome. DD.

Stat aliquē esse vbiqz de potētia dei. et
 apparere mille hoies vincere in bello
 mille homines hic saltare alibi come de
 re et. DD.

Licet eēvbiqz soli deo de facto pueniat
 tñ nō est xp̄iū dei qz pōt ei nō conueni-
 re patet ante creationem mūdi. DD.

Quomodo saluatur transitus eum de
 extenso fit non extensū et econuerso aut
 euz aliquid existens circumscrip̄tue in
 loco fit diffinitive in loco. EE.

De extenso fieri non extensum et econ-
 uerso intelligitur multipliciter. EE.

Tabula questionum

Quantū continuū vel quātitas p̄tinua quid est an substantia vel accidens. *ff.*
Omnis res pp̄rie vna habens partem distantē a parte est quāta continua per suas partes essentielles vel integrales et non per accidens inherens distinctuz realiter a substantia et qualitate q̄d dicitur quantitas. *ff.*
Omnis quātitas cōtinua est substantia vel qualitas habens partem ab alia parte distantem et conuerso. *hb.*
Quantitas p̄tinua est extensio siue extra positio vel distantia partium faciētium vnum totum. *hb.*
Ad extra positionem siue extensiones partium nō requirūt nisi ille partes distantes et cause earū essentielles intrinsece si habēt et cause extrinsece puta faciētes et finis nec requiritur aliqua quātitas superaddita. *hb.*
Licet isti termini substantia quātitas quātitas p̄ eodē supponūt p̄ hoc tñ nō p̄sunt nec diminiūtur p̄dicamēta. *hb.*
Dekā cōmēdat in elegāti tractatu suo quē edidit de venerabili eucharistie sacramēto vbi oīs illa materia per auctorem collecta late tractat a capitulo. 12. vsq̄ in finem. *hb.*
Improbatur multipliciter illa positio implicans. quicūq̄ aliqua sunt idē realiter vbiq̄ est vnu ibi ē et reliquū. *hb.*
Quātitas est accidens. ad quē sensum concedit. non obstante q̄ aliq̄ quātitas idē p̄ticipat substantie quāte. *hb.*
Nomen accidēs tripliciter accipitur fm̄ Dekā et An̄ in monologion. et per hāc distinctionez multe saluantur p̄positio nes que plurib⁹ videntē absurde. *hb.*
An plura corpora naturaliter possunt esse simul. *ff.*
Corpus capitur dupliciter. *ff.*
De penetratione dimensionum quō cōceditur et quomodo non. *ff.*
Quare aliqb⁹ dimensionib⁹ repugnat esse simul. alijs vero nō repugnat. *ff.*
Adam tenet q̄ corpus xp̄i in sacramento habet ordinem partium in toto absq̄ ordine partium in loco. Et sic corpus xp̄i est q̄tū p̄tinuū in sacro. s̄z non extensum q̄ extensio cōnotat ultra q̄tuz vel

quantitas cōtinua partes situatiter distare. licet nō sit accidēs. *kk.*
Hui⁹ oppositū tenet auctor cōcordādo cum Dekā. *ll.* Et supra. *v.*
In sacramēto caput xp̄i nō magis vnitur corpi aut cōtinuat collo q̄ pedibus vel digito contra Adam. *ll.*
Sicut quilibet ps̄ charitatis in aīa vnitur cū quilibet. ita quilibet ps̄ substantie corporis xp̄i vel albedinis ei⁹ in sacramento vnitur cū quilibet nō tñ equaliter. *ll.*
Nec substantia corporis xp̄i nec corpea ei⁹ quātitas est q̄tuz continuū in eucharistia plus q̄ charitas in anima. *ll.*
Quicquid est q̄tū p̄tinuū est extensum nec pōt imaginari cōtinuitas sine extensione. *ll.*
Quicquid habet ordinē partium in toto habet ordinem siue positionē in loco si totū sit i loco ideo nec corp⁹ xp̄i nec aliqd ei⁹ habet in sacro positionē partium in toto absq̄ ordine partium in loco. *ll.*

Articulus tertius.

Utrum omnis actio et passio et omne accidens quod inest corpi xp̄i existenti in celo possit eidē inesse existēti in eucharistie sacro. *mm.* Solutio datur. *nn.* concordatur cū Dekā in repertorio. 4. q. 7 vbi euz sequitur auc. in hac materia.
Actio et passio sumunt multipliciter. *mm.*
Questio intelligitur de posse naturali. *mm.*
Non est incōueniēs idē agere in seipm̄ tam actioe sp̄iali q̄ corporali. *mm.*
Utrum xp̄s in sacro posset habere omnē actionem et passionē determinatam ad formā absolutā inherētē posso cui⁹ p̄cipium est natura corporalis. *mm.*
Recitatis opinionib⁹ duab⁹ quarū vna est scoti et eis improbat. *mm.*
Respondet auc. affirmatiue. *mm.*
Corpus xp̄i pōt in hostia videri oculo corporali exite extra hostiam. *mm.*
Corpus xp̄i pōt in hostia calefacere hostiam et calefieri ab ea. *mm.*
Utrum xp̄s in sacramento posset habere omnem actionem et passionem determinatam ad vbi cuius p̄cipium est natura corporalis. *mm.*

super sententias

Recitatis opinionib⁹ rñdet ad dubiuz
q^o corp⁹ xpi potest moueri localiter in
sacramento a creatura mouente et non
solum a deo. **DD. PP.**

Anima xpi nō pot corpus suū in sacra
mento mouere localiter organice. **PP**
Quid est potentia organica et potentia
non organica. **PP.**

Quid est mouere organice et non orga
nice. **DD.**

Nota hostia anima intellectiua xpi me
diante volūate mouet corpus xpi sub
hostia vna cum volūate diuina. **DD.**
Si anima xpi suspenderet actū volun
tatis sue s^o motu corporis tūc moueret
corpus xpi a solo deo et non a sacerdote
hostiam mouēte. **DD.**

An anima xpi potest corpus suū sepa
rare ab hostia ita q^o nō moueat ad mo
tum hostie. **DD.**

Utrū christus in sacramento posset ha
bere omnem actionem et passionem ad
formam absolutam et ad vbi termina
tam cuius principium est natura pure
specialis. **AA.**

Utrū quicquid corpus agit vel patitur
vbi est quantitatiua necessario agat et pa
tiatur vbi nō est quantitatiue. **SS.**

Utrum quicquid cōuenit corpori repli
cato ad diuersa vbi conuenit ei vbiun
q^o est. **SS.**

Quomodo corp⁹ christi sub hostia pōt
videri oculo corporali. cum non posset
pars a parte discerni. **LL.**

Quomodo excusantur ille locutiones.
hodie vidi corpus xpi. **AA.**

Utrum christus potest seipsum videre
in hostia sicut si eēt in diuersis locis cir
cumscripitiue. **AA.**

An oporteat vt quis distet a se localit^{er}
cum vult se videre. **AA.**

Locus est equalis locato circumscrip
tūe existent in loco non diffinitive.

Questio sexta.

Utrum pane in corpus xpi transsub
stantiatio accidentia eius remaneāt sine
subiecto. **A.**

Quid ē transsubstantiatio fm Scotū. **B.**
Quid est transsubstantiatio fm auc. **D.**

Aliquid dicitur transsubstantiari vel cō
uerti in aliud dupliciter. **D.**

Utrum panis transsubstantietur in cor
pus xpi. **E. F.**

Utrum transsubstantiatio sit aliqua mu
tatio et ad quid terminatur. **S.**

Utrum transsubstantiatio possit esse ali
cuius substantie remanentis in esse rea
li in aliam preexistentem. **M.**

Utrum oportet substantiam in quā fit
transmutatio mutare locum. **J.**

Esse in loco siue circumscripitiue siue dif
finitive accidit transsubstantiationi. **J.**

An panis de facto annihilatur. **K.**

Articulus tertius

Utrum accidentia panis maneant in
subiecto recipientis pluribus opinionem
bus et improbatas eiusdem. **J.**

Respondet auc. **K.**

Termin⁹ accidēs sumitur dupliciter. **K.**

Utrum accidens separatum potest esse
principium generandi substantiam. **L.**

Utrū accidens separatum potest esse pri
ncipium corrupendi substantiam. **L.**

Utrum posset transmutari ad quantita
tatem. **M.**

Utrum ad substantiam. **M.**

Utrum accidentia in sacramento pos
sunt corrumpi ab agente creato. **M.**

Utrum ex illis posset substantia gene
rari a deo. **M.**

Utrum posset transmutari ad qualita
tem. **O.**

Utrū illa accidentia possint nutrire. **P.**

Finis questionum librorum senten
tiarū vna cum principis eorūdem

Recommendatio sacre

scripture ostendens q^o xpus edificauit
ecclesiam suam super sacram scriptu
ram tanq^o super firmam petram per to
tum.

Principiū biblie in marcū

Recommendatio theologie per modū
collationis per totum.

Questio in vesperijs de

Tabula questionum

terminata per eundem dñm petrū rē.
Utrum petri ecclesia lege reguletur. *A.*
Responsio ad dubium in fine questi-
onis. *B.*
 Magna huius questionis pars habetur
 supra in principio primi sententiarum.
 fere per totum.
Lex multipliciter accipitur. *B.*
 Sicut voluntas diuina est simpliciter
 prima causa in genere cause efficientis
 sic ipsa est lex simpliciter prima in gene-
 re legis obligantis. *B.*
 Sicut nulla causa secunda potest age-
 re prima causa non agente sic nulla lex
 potest obligare ipsa non obligante. *B.*
Lex diuina multipliciter accipitur. *L.*
Lex christi accipitur multipliciter. *D.*
 Quomodo lex seu regula est rationali
 creature pro statuta via perfectissima lex
 creata. *D.*
In principio primo. *D.*
Lex naturalis vel humana vel etiā lex
diuina mosata viatorum non est lex per-
fectissima creata. *E.*
In principio primo. *D.*
Lex christi vocalis mentalis vel scripta
apprehensiuā vel adhesiuā si non sit ex
fide infusa nō est viatorum perfectissima
lex creata. *E.*
Item in principio primo. *D.*
Lex christi sola seu doctrina id est fidei
infuse habitus vel actus quem viator
habet de ea est sibi perfectissima lex crea-
ta. *E.*
In principio primo. *D.*
 Sicut virtus iusticie solum est in men-
 te et non in scripto vel in voce. sic in ip-
 sa est proprie lex seu regula iuste vite. *F.*
Item in principio primo. *D.*
 Sicut vox audibilis non est lex proprie
 sic nec scriptura legibilis sed solū equi-
 uoce. *F.*
In principio primo. *D.*
 Sicut ad lex legis christi habituales fi-
 des omnis viator obligatur. Sic abici-
 actuali fide nullus adultus capax excu-
 satur. *F.*
Item in principio primo. *D.*
Ecclesia valde multis modis accipit. *S.*
Ecclesia militans accipitur pluribus mo-
 dis. *M.*
Quid est ecclesia militans. *M.*
Ecclesia Petri dupliciter sumitur. *J.*
 Petrus apostolus ex institutione chris-
 ti primatum habuit vniuersalis ecclesie
 ac episcopatus tenuit romane ecclesie.
J. L.
 Petrus apostolus prius tempore sum-
 mus pontifex fuit quā episcopus roma-
 ne ecclesie. *J. L.*
In petro et alijs apostolis fuit potestas
ordinis et potestas regiminis ligandi
et soluendi et subiectos salubriter ordi-
nandi. *L.*
In petro et ceteris apostolis fuit equa-
lis potestas ordinis sed nō equalis po-
testas regiminis. *L.*
Pontificatus summus et pontificatus
romanus sunt pontificatus distincti et
possent separari et tunc ecclesia roma-
na nō esset caput omnium ecclesiarum. *M.*
Aliquid regulari lege intelligitur du-
pliciter. *M.*
Legi conformari vel difformari intelli-
gitur dupliciter. *M.*
Ex sacra scriptura conuincitur quod sem-
per est aliqua ecclesia que christi lege
reguletur. *P.*
Ex sacra scriptura nō conuincitur quod sem-
per est aliqua ecclesia particularis que
christi legis regule confirmetur. *P.*
Ex sacra scriptura conuincitur quod sem-
per est aliqua vniuersalis ecclesia que
nunquā christi legis regule difformetur. *P.*
Semper in ecclesia vniuersali erūt plu-
res adulti illustrati veritate fidei et plu-
res iusti formati veritate spei et plures
electi inflammati charitate dei. *Q.*
In quo consistit cōformitas ecclesie ad
christi legem siue regulam. *R.*

Questio de resumpta.

Utrum petri ecclesia fide confirmetur. *A.*
 responsio est in. *M.*
Ecclesia petri quid est. Et quod accipitur
multipliciter. *B.*
Fides accipitur multipliciter. *B.*
Confirmatio accipitur multipliciter. *E.*
Licet tam christus quā eius vicarius pe-
trus inquam caput ecclesie habuit mo-

super sententias

narchiam specialem non tamen regiaz
temporalem. D.

Regnum christi siue eius regale domi-
num multipliciter imaginatur. Id.

De paupertate christi. J. multa ante et
post habentur.

Licet ad salubriter credendum requiri-
tur fides infusa tamen ipsa non sufficit
ad actum credendi producendum sine
rationis apparentia. K.

Licet christi seu petri ecclesia ex fide so-
la non sit ad credendum sufficienter co-
firmata tamen ex fidei auctoritate prin-
cipaliter concluditur confirmatio eccle-
sie in fide christiana. M.

Ex sacra scriptura non conuincitur qd
semper est aliqua particularis ecclesia
que christi legis regule confirmetur. N.

Item in questione vesperiarum. P.

Ex sacra scriptura probabile est qd an-
te diem iudicij erit aliquod tempus in
quo nulli erunt fideles viui. Et illo tem-
pore consummationis nulla erit eccle-

sia militans siue vniuersalis siue parti-
cularis. Q.

In die iudicij nulli homines reperien-
tur viui qui obuiant christo venienti qui
prius non fuerint mortui. Q. P.

Plura de hoc habentur.

Exponuntur plures auctoritates de su-
dicio extremo loquentes. P.

De consummatione seculi. P.

An ecclesia posset saluari in vno suppo-
sito. Q.

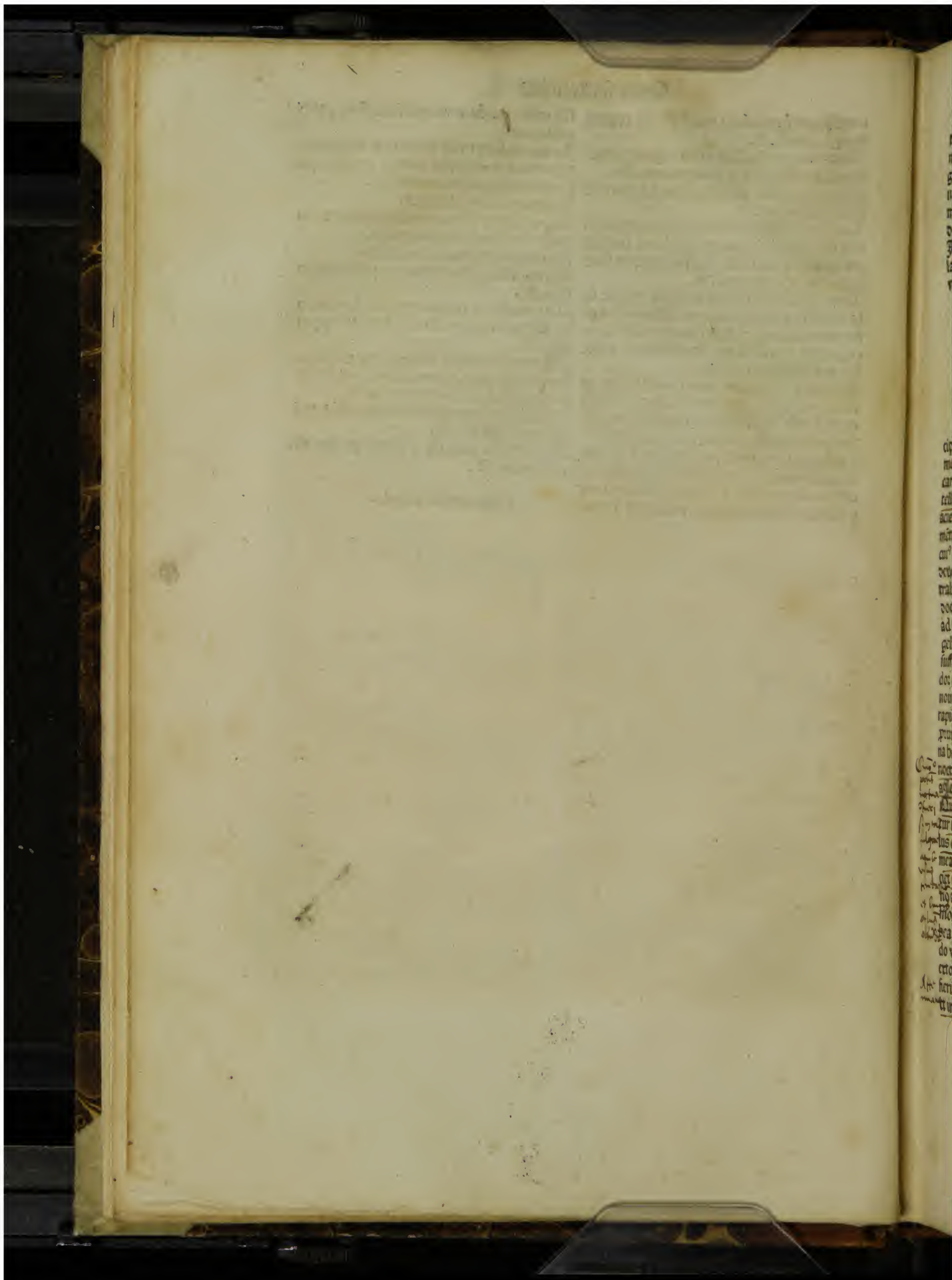
An concilium posset contra fidem crea-
re. Et an sic liceat ab eo ad aliud appel-
lare. R.

An omnis errans in fide siue persona
siue congregatio omni alteri non erran-
ti in causa fidei sit subiectus. R.

An tota multitudo clericorum posset dif-
formari legi christi. S.

An romana ecclesia posset legi christi
difformari. T.

Finis totius tabule.

Principium in primū sententiarum.

Incipit principium in primum sententiarū Reuerēdi in xpo patris: et dñi magistri Petri de alliyaco. in sacra pagina p̄fessoris fama (sup̄ ethera) notu uenō cardinalis quondā cameracē. meritisimū: q̄ olim in humanis adhuc degēs. resolutissimi doctoris: magistri Johannis de gerson: parisiensis cācellarij: p̄ceptor erat colēdissimus: et q̄ reuerandus.

A
Uenam doctrina hec noua.

q̄
Ista questio mouetur Marci primo capit. quā alias in eiusdem libri prin

cipio assumptā pro themate iterū resumo. Reuerēdi patres magistri ac dñi carissimi. Ego sensu puer: et modicus intellectu: paup̄ et mēdicus: cuius mētis acies ignorantie nebulis inualida. cui mētis facies culpe maculis sordida ē. cui aspectus ignorantie cecitate ad ima deueit. cuius affectus culpe grauitate trahit ad ifima. dū in excellentē lucem doctrine xpi none p̄spicere cogito: dū ad transcendētē apicē noue legis enangelice assurgere cupio. sane ad hec insufficientes penitens deficio: sed offēdit splendor oculos: mentēq̄ stupor: ac tāte rei nouitate percussus totus in admirationē rapior: et in admiratiue q̄stionis cogor prumpere verba: dicēs. Quenā doctrina hec noua. Nec mirus.

Qualiter enim noctua lucez intuebitur in cuius fulgore agle visus limpidissimus tenebre fat.
Qualiter fontales solis radios intuebitur talpa: si in eoz aspectu linceus oculis obrundat.
Qualiter sublime pignora breuitas tangere pyramidis sufficit ad cacumē: ubi gygantea p̄citas nō attingit.
Qualiter inq̄ ingem̄ mei moles (ad illius doctrine verticē) plūbea transuolabit. cuius tanta est altitudo ut sup̄ sydera ad montes seraphim extollat.
Sane hoc nō video vllō posse fieri mō. Quare mēte p̄fusos erubesceret in admiratiue q̄stionis cogor. proū

pere verba dicēs. Quenā doctrina hec noua. Quid igit dilectissimū: qd in tanto labyrintho positus factus sim ignoro qd dicurus sim nescio imo plane scio. Conuertā em̄ me ad Iesum deū meū et implorabo misericordiaz ei. Lūius ei? Eius certe cuius misericordie nō est finis. Lūius mē nō est numerus. Lūius miserationes sup̄ oīa opa eius. in p̄s. Lūius eius. Eius q̄ humilibus dat gratiam. Jaco. 4. qui p̄pe est oibus inuocantibus eū. in p̄s. Lūius eius. Eius a quo omnia imo per quē oīa et in quo oīa. ad coll. 1. A quo omne datū optimū et omne donū p̄fectuz. Jaco. 1. Lūius ei? Eius sine quo factū est nihil. Jo. 1. Sine quo (vt ait Plato) nullū rite format exordium. Conuertā igit: conuertā me ad eū: et ei misericordiā corde et ore his x̄bis suppliciter implorabo. Sūme patres eterne deus: iuēscis potestas. Amica forma boni. recti via. lines honesti. Fons vite sol iusticie. pietatis asilus. Verū causa manens ro: noys alma. sophia vera. salus verusq̄ dies lux nescia noctis. Tu dñe Iesu magister bone doctor optime cui data ē. p̄tās in celo et i terra: cui thesaurus gr̄arū. cui claus sciētiaz: cui dī s̄tributio doctrinarum indulta est. q̄ solus aperis: nemo claudit: q̄ solus claudis et nemo aperit. Tu dñe irro: a terram aridā. secunda sterilē. doce cordis intima. solue labia peccatorū. Tu dñe da lumē in corde. da verbū in ore. da celestem menti conscendere sedē. da fontem lustrare boni. da luce reperta in te p̄spicuos animi defigere visus. da beato tua verba loqui: mutoq̄ loquelam. Ego nāq̄ peccator indignissimus. culpa onustior. indigētiō: gratia apud te bone Iesu lachrymis supplico. singulibus inter pello: vt me erudias in doctrina tua: vt me doceas in lege tua. Alit em̄ p̄fundo: et in admiratiue q̄stionis cogor prumpere verba: dicēs. Quenā doctrina hec noua. Mibi igit carissimū mihi talia supplicanti deuotius et attentius deprecanti misericordis: miseratoris misericordia: misero misericorditer miseretur. Enimvero dux sic apud

*Apertus p̄sentis
p̄sentis totus et llo
uitor*

*Carissimi
Inuocatorum
et votum*

*Quis
potest
notua
p̄sentis
p̄sentis
fulgor
aqua
vifus
tumbas
et lū
or lū
ob lū*

70 signum p̄sentis quam

huc dicitur
de magistro
sunt novae

dominus pces fundo. ecce videre vide-
or senē venerabilē italica gravitate se-
uerus h gallica venustate ierenu. Qui
tāq̄ hostian⁹ euāgelice scole p aperiē-
dis p̄s auditoribus ianuis clauē por-
tans; q̄ tanq̄ bedellus euāgelice scole
pro castigādis hereticis virgāz gestās
qui tanq̄ euāgelice scole pedagog⁹ p
informādis scolarib⁹ inter vtrāq̄z ma-
num sentētiarū libz ferēs. omēs ad do-
ctrinā xp̄i nouaz suauiter allicit verba
hec p̄ferēs. Accedite inquit vos logici
qm̄ hic docet oīs sciendorū summa dicitas
Itaz summa veritas atq̄ lumē rationa-
lis ante nō nisi deus est. Accedite vos
ph̄sici. quoniā hic docet oīm p̄ductorū
p̄ma causalitas. Itā oīs oīm naturarū
cause in deo sunt et oīm rerū causa nō
nisi deus est. Accedite vos eth̄yici. qm̄
hic docet oīm agendorū vera honestas
Itaz bona ⁊ honesta vita nō aliūde for-
matur q̄ cū charitas obseruat. hec autē
deus est. Accedite politici. quoniā hic
docet oīm regēdorū recta equitas. Itā
tūc regēde reipublice salus optime cu-
stodit cū cōmune bonū diligit. hoc autē
summū atq̄ verissimū de⁹ est. Hic enīz
docent logia q̄l̄ de⁹ nouit vt veritas
ego inquit veritatē dico quare vos nō
creditis mihi. Joh. 8. Hic docentur ph̄-
sici q̄liter deus agit vt causalitas. Ego
inquit suz alpha et o p̄ncipiū et finis
Apocal. 1. Hic docentur eth̄yici quali-
ter deus amat vt charitas. qz deus cha-
ritas est et q̄ manet in charitate in deo
manet et deus in eo. 1. Joh. 4. Hic do-
centur politici qualiter deus regnat vt
egtas. qz ipse iudicatur⁹ est oibz i egra-
te Actū. 17. Hec igit noue xp̄i doctrine
summa in q̄ h est hui⁹ libz sniarū breui⁹
snia. His itaq̄z auditis summa cū exul-
tatiōe accedo ego ad hūc venerabilē se-
nē pedes ipsius multiplici osculoz im-
pressionē consignans eidē viua voce sa-
lutatiōis offero libamēta. ipm̄q̄z de doc-
trina sua interrogās in admiratiue q̄-
stionis cogor. prumpere verba: dicens.
Quenaz doctrina hec noua. Que fuit
questio a p̄ncipio proposita vestris re-
uerentijs sepius repetita. Ad quā quis

dez questioez p̄fatus ille venerabilis
senex ap̄to suo sentētiarū libro in q̄dris
partito eiusdē volumine sub q̄druplici
cōclusiōe respōdet. Prima est q̄ hec ē
doctrina p̄ quā summa dei mysteria se-
creti⁹ reuelant in p̄mo. Secūda est q̄ hec
est doctrina p̄ quā noua mūdi vestigia
subtili⁹ declarant in scōdo. Tertia ē q̄ h
est doctrina p̄ quā mira verbi p̄mertia
sublimius reierant in tertio. Quarta ē
q̄ hec est doctrina p̄ quā pia lapsi reme-
dia suauit⁹ p̄manēt in quarto. Per ip-
saz usq̄z reuelant secreti⁹ velata myste-
ria summe trinitat⁹ quo ad p̄muz. Per
ip̄az declarant subtili⁹ creata vestigia
noue entitatis. quo ad scōm. Per ip̄az
referant sublimi⁹ sacra cōmertia mire
charitatis. quo ad tertiu⁹. Per ip̄am p̄-
p̄manēt suauit⁹ oblata remedia pie sani-
tat⁹ quo ad quartū. Itā in hoc quadri-
partito sentētiarum libro tractat magi-
ster q̄druplex doctrinē xp̄i noue ⁊ euā-
gelice leg. archanū euāgeliste Johāni
diuinit⁹ inspiratus. Joh. 1. ca. Primū ē
q̄ in p̄ncipio erat verbū et verbuz erat
apud deū ⁊ de⁹ erat x̄bus. q̄s est beate
trinitatis summū mysteriū. in primo li-
bro. Scōm est q̄ omīa p̄ ip̄m facta sūt
et sine ip̄so factū est nihil. q̄s est create
entitatis nouū vestigiū. in secūdo libro
Tertiu⁹ est q̄ verbū caro factū est q̄s est
diuine charitat⁹ mirū cōmertiū. in ter-
tio libro. Quartū est q̄ habitauit in no-
bis ⁊ vidimus gloriā eius. q̄s est huma-
ne sanitatis piū remediū. in quarto li-
bro. Sic igit p̄ doctrinā alti⁹ erigit hu-
man⁹ p̄spectus. quo ad primuz. dulci⁹
instruit humanus aspectus. quo ad se-
cundū. recti⁹ dirigit humanus p̄fectus.
quo ad tertiu⁹. mitius corrigit human⁹
defectus. quo ad quartū. Itā magister
in hoc sentētiarū libro cōrespōdenter
ad p̄missa. Ad erigenduz p̄spectū ho-
minis agit de cognitiōe dei p̄fecti lumi-
nis. in p̄mo. Ad instruendū aspectū ho-
minis agit de creatiōe mūdi effecti ger-
minis. in secūdo. Ad dirigendū p̄-
spectuz hominis agit de cōmuniōe ver-
bi affecti numinis. in tertio. Ad corrigē-
dū defectū hoīs agit de curatiōe lapsi

Momuntū ob
portatoz do
remam appell
vt ad hūc sortia
noua ueridant

Am
Logia
Phy
Eth

Polin

Veritas pro
logio

Principia et
causae finales
pro phisicis

Charitas et
p̄fectio est
pro Moralibus

Principia et
causae finales
pro

in primum sententiarum

2. f. 107
 In facti feminis. i. q. 10. hec sunt igitur
 q. siones respōsales ad q. sionē ppositā
 q. s magister sniarū ptractat. de quarū
 prima nūc solū dicendū est reseruatīs
 alijs suis locis. Prima igitur conclusio ē
 huic pmo libro sniarum respondēs: scz
 q. hec est doctria p quā summa dei my
 steria secreti⁹ reuelant. p ipam nāq. re
 uelant secretus velata mysteria sume
 trinitatis. Mā i hoc pmo sniaz libro tra
 ctat magister illud doctrine xpi noue r
 euāgelice leg. archanū: euāgeliste Jo
 hāni diuinit⁹ inspiratū Joh. i. In pnci
 pio erat verbū r verbū erat apud deuz
 r de⁹ erat verbū. Qd est brē trinitatis
summū mysterium. Abi q. so videt ca
rissimū circa mysteriuz summe trinitatē
q. tuor secreti⁹ reuelari. Primum est paf
nalis originatio: q. in pncipio. i. in pte
Secundū est filialis emanatio: q. erat
xpū. i. fili⁹. Tertiu est psonalis distin
ctio: q. verbū erat apud deū. Quartū
est essentialis vnio: q. de⁹ erat verbuz.
 Hec est em hui⁹ pmi libri sniaruz pnci
 palis materia r snia gnialis. Sic igit p
 hanc doctrinā alti⁹ erigit human⁹ pro
 spect⁹. Mā magister in hoc pmo ad eri
gendū p. spectū hoīs agit de cognitioē
dei pfecti luminis. oñdens quātū huma
na patit̄ ibeallitas q. lter de⁹ est sine q
litate bon⁹: sine diuersitate trinus: sine
uicissitudine genit⁹: sine duratōe pdu
ct⁹: sine trāsmutatioē nullus: sine p. mu
tatioē dat⁹: sine q. titate eq. lter magn⁹
sine mltiplicitate mltiplicit̄ noiat⁹: si
ne monēto vndiq. sempit̄n⁹: sine loco
vbiq. tot⁹: sine mutabilitate oia muta
bilis faciēs sine necessitate oia cōtingē
tia p. ciēs. sine fatigarōe oia potēs: sine
affectiōs oia volēs: sine repugnātia ois
bus p. siles: sine fallacia oib⁹ p. cipiēs.
 Hec est itaq. p. rē cognitiois snia. hec ē
 hui⁹ libri pmi sniaruz doctrina p quaz
 ad dei cognitioē human⁹ p. spect⁹ al
 tius erigitur. p quā de⁹ humano intel
 lectui p. templādius ostēditur. Māc qui
dem per speculū r in enigmate quous
q. facie ad faciem beatificē videatur.
Qd nobis cōcedere dignet̄: qui est bñ
dic⁹ in secula scloz. Amen. B

Utra thema et circa
 materiā hui⁹ libri. uno gna
 liter circa totā doctrinā le
 gis xpi. talem formo titulū
 questionis. Utruz doctrina

xpi noua sit lex pfectissima. Argui
 tur q. nō. quadruplici ratōe. Primo qz
 ipsa nō est in pceptis rectissima. Se
 cundo qz ipsa nō est in credēdis certis
 sima. Tertio qz ipsa non est in meritis
 gratissima. Quarto qz ipa nō est in p
 mijs iustissima. Igit̄ ipsa nō est lex per
 fectissima: cōsequētia est manifesta: qz
 lex perfectissima debet habere illas q. t
 uor conditiōes: sed assumptū p. batur
 per singulas ptes. Primo probatur qz
 lex xpi non est in pceptis rectissima: qz
 illa lex non est in pceptis rectissima
 q. precipit facere illa que volūtas diu
 na non vult fieri: r p. hibet facere illa q.
 voluntas diuina vult fieri: scz lex xpi est
 huiusmodi. igit̄ rē. maior patet: qz lex
 rectissima debet esse conformis euz vo
 lūtate diuina. Sed minor probatur qz
 lex xpi p. cipit mltā bona opa q. nō sūt
 r mltā mala p. hibet opera q. sūt. Mā
 multi peccāt obmittēdo vel cōmittē
 do cōtra legē xpi. Sed oia opera q. nō
sunt de⁹ nō vult fieri: r oia opera q. fi
unt vult fieri. Ideo dicit euāgelista.
Omnia p ipm facta sunt r sine ipso fa
ctū est inibi. Joh. i. quare rē. Secundo
p. batur: qz lex xpi nō est i credēdis cer
tissima que docet credere illa que sunt
p. tra ratiōē r quoz opposita sunt con
sona ratiōi. Sed lex xpi est hūdi. igit̄
rē. maior patet: qz lex certissima debet
esse p. babilis r ratiōi cōsona: sed mi
nor p. bat: qz lex xpi docet credere vnā
essentiam simplicissimaz esse tres res r
quālibet illarū vnā r eandē personam
esse hoīem r deum: vnā rem indiuiduā
esse in pluribus diuersoz locoz distan
tiū r alia multa que apparēt manifeste
p. rōnē r quoz opposita apparēt p. sona
ratiōi. Ideo dicit apostoluz: qz fides ē
sperandarum rerum argumentuz non
app. arētuz. ad Heb. ii. quare rē. Ter
tio p. batur qz lex xpi non est in meritis

+ p. batur
 arg. p. batur

p. batur

p. batur

p. batur

Principium

gratissima: q; illa lex non est in meritis
gratissima q; imperat aliqd qd si non fi
at demeritoriu est: et si fiat no e merito
riu: sed lex xpi est hmoi. igit r. Maior
patz: q; lex gratissima debet esse leuis
et promptior ad merita: q; ad demerita
Sed minor probat: q; lex christi impe
rat credere articulos fidei. Unde ap[osto]l[us]
ait. Sine fide impossibile est placere deo
Credere em oportet accedente ad deum
et ad Heb. 11. sed no credere demerito
riu est q; qui no crediderit pdemnatur
Marc. vlti. Credere vero non est meri
toriu: qd declaro sic. q; nullus act[us]
ritorius est: q non est liber seu in libera
hois potestate. sed actus credendi non
est liber: cu sit actus intellectus et novo
luntatis: nec articulos fidei credere est
in libera hois potestate: q; pari ratioe
esset in libera hominis potestate opinari
quecunq; vellent: cu difficilius sit: causa
re assensum firmur sine formidine: qua
lis est assensus fidei q; assensus dubi
et cu formidine: qualis est assensus opi
nionis: et tu ad experientia patet q; ho
mo non potest libere opinari quecunq;
vult. quare r. Quarto probatur q; lex
xpi no est in p[re]m[is] iustissima: q; illa lex
non est in p[re]m[is] iustissima que tribuit
malis maius suppliciu q; bonis p[re]m[is].
sz lex christi est hmoi. igit r. maior pa
ter: q; lex iustissima debet esse mitis et
promior ad p[re]m[is] q; ad supplicia. sed mi
nor pbatur: q; lex christi tribuit malis
suppliciu qd est maius malu q; p[re]m[is]
beatificu sit bonum. Quod declaro sic:
quia fm lege xpi duplex est pena malo
rum: scz pena damni et pena sensus. An
de christus. Discedite inqt a me male
dicti in igne eternum. r. Matth. 25.
Ubi primo tangitur pena d[omi]ni que est
p[ri]uatio p[re]m[is] beatifici cum d[omi]ni. Disce
dite a me maledicti. Secundo tangit pe
na sensus. que e afflictio infernalis tor
menti: cu d[omi]ni in igne eternu. Sed sola pe
na d[omi]ni siue p[ri]uatio p[re]m[is] beatifici est
tam mala q; bonu est ipsum p[re]m[is] bea
tificu: q; malicia alicuius p[ri]uationis no
potest m[er]surari nisi ex quantitate boni
qd ipsa p[ri]uat et per consequens vtraq;

pena siml est maius malu q; p[re]m[is] bea
tificu sit bonu. Quare r. Et hec pro p
te negatiua questionis. In oppositu ho
et pro parte affirmatiua arguit sic. Le
gislatoris p[er]fectissimi debet esse lex p[er]
fectissima. sed christ[us] fuit p[er]fectissim[us] le
gislator qui ait. Non veni lege solucre
sz adimplere. Matth. 5. Igitur E
Pro dearticulati de p[ro]p[os]ite questionis
animaduertendu est. q; licz doctrina le
gis christi multiplici possit ostendi p[er]
fecta. tamē in speciali put ad p[ro]p[os]itu
sufficit eius p[er]fectio potest quadruplici
ter declarari. Primo ex p[er]fectione p[re]
cepto[rum] que ab ipsa iubetur. Secundo ex
p[er]fectione crededo[rum] que in ipsa docentur.
Tertio ex p[er]fectione merito[rum] q; sub
ipsa habent. Quarto ex p[er]fectione p[re]m[is]
o[rum] que ex ipsa debentur. Ideo iuxta
quattuor p[re]dicta puncta et correspondē
ter ad quattuor argumēta ante opp[ro]p[os]i
tuz facta: titulu p[ro]p[os]ite questionis diuis
dam in quattuor titulos partiales. cir
ca quattuor libros sententiay diuina fa
uente gratia pertractados.

Primus erit vtruz lex christi sit in p[re]
ceptis rectissima.

Secundus erit vtruz lex christi sit in
credendis certissima.

Tertius erit vtruz lex christi sit in me
ritis gratissima.

Quartus erit vtruz lex christi sit in p[re]
m[is] iustissima.

Unde sub p[re]dict[is] quattuor titulis in
quattuor libris sententiay p[ri]ncipis
quattuor tractabo difficultates tactas
in quattuor argumentis factis. p[er] par
te negatiua questionis. Prima erit de
legis christi et diuine voluntatis recta
cōformitate. Secda erit de legis christi
et sue veritatis certa p[ro]babilitate. Ter
tia erit de legis christi meritoria credu
litate. Quarta erit de legis christi p[re]
miatoria equitate. D

Tantum igitur ad p[ri]m[um]
articulu nunc tracta
du in quo querit. Vtruz lex
christi sit in p[re]ceptis rectissi
ma. Attendu est de legis xpi et diuine

*Duplex est pena
malorum
vna d[omi]ni
alia sensus*

in primū sententiarum

voluntatis recta conformitate. Circa
 quē articulū tres difficultates queren-
 de sunt. 1. tres p̄clusiones declarāde. In
 prima videbit̄ qualiter volūtas diuina
 in ḡnie legis obligantis est p̄ma lex seu
 regula. In sc̄da videbit̄ qualiter hec p̄
 ma lex creature rationalis ē obligatoria.
 In tertia videbit̄ qualiter huic p̄me le-
 gi summe conformis est lex xp̄i seu do-
 doctrina. Prima p̄clusio erit. Sicut di-
uina volūtas in genere cause efficiētis
est prima efficiēs causa. sic ipsa in gene-
re legis obligantis est p̄ma lex seu regu-
la. Secūda p̄clusio erit. sicut diuina vo-
lūtas est efficiēs causa. q̄ vult aliqd
esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria.
quia vult aliquid ad aliquāter esse v̄l
non esse teneri. Tertia conclusio erit. si-
cut diuina volūtas est lex p̄fectissima
rōnalis creature. sic lex xp̄i vel doctria
est signū p̄fectissimū volūtat̄ diuine.
 Ad declarationē aut̄ cuiuslibz p̄dicta
 ruz conclusionū sic p̄cedaz. Primo pre-
 mittam aliquas p̄positiones p̄ambulas
 Sc̄do inferā aliq̄s p̄positiones correlari-
 as. Tertio p̄ponā aliq̄s p̄positiones col-
 lativas. Prima igit̄ conclusio est. sicut
 diuina volūtas in genere cause efficien-
 tis est p̄ma efficiēs causa. sic ipsa in
 genere legis obligantis est p̄ma lex seu
 regula. prima pars autem huius con-
 clusionis cōmuniter cōcedit̄ ab omibz
 philosophis. ideo supponit̄ tanq̄ clara
 sed ad declarationē sc̄cūde partis pre-
 mitto aliquas p̄ambulas p̄positiones.
 Prima p̄positio est. q̄ inter leges obli-
 gantes vna est lex simpliciter p̄ma. p̄-
 batur. quia sicut nō est processus in in-
 finituz in causis efficiētibus. vt probat
 philosophus. 2. methaphisice. capit. 3.
 Sic non est processus in infinituz in le-
 gibus obligantibus. Igitur sicut est de
 uenire ad vnā primā causam efficientē
 sic est deuenire ad vnā primā legem
 obligantē. quia consimilis est ratio in
 vno et in alio. quare. r̄c. Secūda pro-
positio est. q̄ nulla lex creata est simpli-
citer p̄ma. probatur. quia sicut nulla
res creata habet ex se potestātē crean-
di sic nulla lex creata habet ex se pote-

statem obligandi q̄ vt ait. aposto. Ro-
 manos. 13. Non est potestas nisi a deo
 r̄c. Igitur sicut nulla res creata est pri-
 ma causa efficiēs. sic nulla lex creata
 est p̄ma lex obligās. quia sicut p̄ma
 causa est de⁹ in causando. sic p̄ma lex
 in obligando. Quare. r̄c. Tertia pro-
 positio est q̄ diuina volūtas est lex sim-
 pliciter p̄ma. probatur euident̄er ex dua-
 bus predictis. q̄ sicut attribuitur volū-
 tati diuine esse primam causaz efficien-
 tem. sic attribuendū est eidem esse pri-
 maz legem obligantem. quia sicut pri-
 mum est perfectionis. sic et secundum.
 quare. r̄c. Item probatur per augusti-
 nus. 22. contra Faustum. vbi dicit q̄ lex
 eterna est diuina mens seu volūtas or-
 dinem naturalē seruari iubens. turba-
 ri vetās. sed lex eterna est lex simplici-
 ter p̄ma. similiter nihil est prius volū-
 tate diuina. quare. r̄c. Et sic patet sc̄cū-
 da pars cōclusionis. r̄c. Quarta pro-
positio est. q̄ impossibile est rem aliqua
obligari ab aliqua lege: et nō sic obliga-
ri a diuina voluntate probatur. quia si
cut impossibile est secundā causaz age-
re. prima causa non agente. sic impossi-
bile est legem aliquam obligare. prima
lege non obligante. Itaz sicut p̄ma cau-
sa plus influit in effectum q̄ secūda.
vt dicit actor d̄ causis. sic p̄ma lex plus
obligat q̄ quis alia. quare. r̄c. Quinta
propositio est q̄ possibile est rem ali-
quam obligari a diuina volūtate et nō
ab alia lege. Probatur. Quia sicut pri-
ma causa aliquid agit cū causa secūda
non potest agere se sola sic p̄ma lex vel
regula quicquid obligat cum lege alia
potest obligare se sola. q̄ vtrobiq̄ con-
similis est ratio. quare. r̄c. Sexta pro-
positio ē q̄ impossibile ē q̄ aliqua res
creata sit lex vel regula nisi sit diuine
voluntati consona. Probatur. Quia si
cut impossibile est q̄ aliqua res creata
sit causa nisi a p̄ma causa. sic impossi-
bile est q̄ aliqua res creata sit lex v̄l re-
gula nisi a lege p̄ma. Igitur sicut im-
possibile ē q̄ aliqua causa sit p̄me cau-
se cōtraria. sic impossibile est q̄ aliqua
lex vel regula sit p̄me legi dissona. qua-
a iij

*hinc p̄ma ad
 d̄ deus d̄m̄ d̄m̄
 sic d̄ deus d̄ obligat
 3^a*

*diffinitio legis
 d̄m̄ d̄m̄ d̄m̄*

4^a

5^a

6^a

*Nulla lex
 creata p̄
 si nō sit
 diuine voluntati
 consona*

1^a
 Cōto

2^a

3^a

2^a

Principium

re. rē. Sic igitur probate sunt predictae sex
 propositiones preambule. ex quibus patet
 declaratio totius conclusionis p̄me. **E**
 Sed ex predicta conclusione et ex de
 claratione infero aliquas propositiones cor
 relarias. Primum correlarium est quod nulla
 doctrina falsa est lex obligatoria patet
 ex sexta propositione quod nulla falsitas est di
 uine voluntati consona cum voluntas di
 uina sit veritas summa igitur. rē. Ex
 quo sequitur quod nec doctrina machome
 tica nec doctrina Mosayca litteraliter
 intellecta est lex dicenda. De doctrina
 enim machometica certum est fidelibus
 quod sit falsa de doctrina mosayca quod sit fal
 sa litteraliter intellecta. satis patet. quod
 ap̄ls dicit. Littera occidit. 2. Lo. i. 3. 3.
 Secundum correlarium est. quod nulla con
 scientia erronea est lex obligatoria. pa
 tet sicut precedens. Ex quo sequitur quod
 licet quilibet obligetur ad non agendum
 contra suam conscientiam. tamen nullus obli
 gatur ad agendum secundum suam conscientiam er
 roneam. Primum patet. quia quicumque
 agit contra suam conscientiam peccat sicut
 patet per glossas magistris ad Roman. 14.
 super illo verbo. Omne quod non est ex fi
 de peccatum est. Secundum patet. quia con
 scientia erronea nullum obligat sicut di
 ctum est. Tertium correlarium est quod quic
 quid est iustum lege humana. est iustum le
 ge diuina. patet ex quarta propositione. rē.
 Ex quo sequitur quod nullum principis edi
 ctum. prelati preceptum. politicum statutum
 aut ecclesie decretum est iustum vel iuste
 obligatorium. nisi sit diuine legi conso
 num patet ex predictis et similiter per
 Augustinum de vera religione. cap. 22.
 2. libro. 1. de libero arbitrio. ubi dicit quod
 in temporali lege nihil est iustum quod non
 ex eterna lege homines sibi deriuauerit
 rē. Ideo sicut ostendit. Johannes sales
 benensis in suo politico libro quarto
 ca. 6. Omnium legum inanis est censura. si
 non diuine legis imaginem gerat. Quar
 tum correlarium est quod quicquid est ius
 tum iure politico. est iustum iure fori. et si
 nulliter e contra. patet ex predictis. Et
 similiter quia quicquid est iustum ali
 quo iure. est iustum iure diuino. Et quicquid

diuino iure est iustum. nullo iure est iniustum.
 ut clarum est. q̄re. rē. Ex quo sequitur quod
 quicquid est iustum in foro interiori est iustum
 in foro exteriori. Et similiter e contra patet
 ex predictis. et similiter per articulum pa
 risius condemnatum contra quosdam
 philosophos. qui dicebant creationem
 esse impossibile secundum philosophiam. et esse
 possibile secundum fides. Sic enim in proposito ir
 rationale esset dicere unum predictoriorum
 esse iustum aliquo modo. et alterum alio
 modo. Quare rē. Quintum correlarium est
 quod omne peccatum est commissio vel omis
 sio contra legis prohibitionem vel preceptum
 Unde hec est prima descriptio peccati quod
 patet ex predictis. Et similiter per au
 gustinum 22. contra Faustum. ubi dicit quod
 peccatum est dictum vel factum vel percipitum
 contra leges eternas. Igitur. rē. **S**extum
 correlarium est. quod nullum est ex se pec
 catum: sed precise quia lege prohibetur
 Unde hoc est contra hugolinum. quod ultima
 tertii libri. quod tamen patet ex dictis.
 Et similiter quia nullum est peccatum nisi
 si quod preuaricator. Unde psalmista ait.
 Preuaricantes reputati omnes peccato
 res terre Preuaricatio autem est legis
 transgressio. Quia secundum apostolum Ro
 manos. 4. Ubi non est lex nec preuari
 catio igitur rē. Sic igitur circa primam
 conclusionem probate sunt sex propo
 sitiones preambule et inde illate sex pro
 positiones correlarie. Et hec de prima
 conclusione. **S**ecunda conclu
 sio est. Sicut diuina voluntas est effici
 ens causa. quod vult aliquid esse vel fieri. sic
 ipsa est lex obligatoria. quod vult aliquid
 ad aliquam esse vel non esse teneri.
 Prima pars huius conclusionis concordat
 dicitur ponitur ab omnibus theologis. ideo
 supponitur tanquam clara. Sed ad decla
 rationem secunde partis premitto ali
 quas propositiones preambulas. Pri
 ma propositio est quod diuina voluntas ali
 quid vult esse vel fieri ad quod non se
 quitur aliquid obligari. Probat. Quia
 vult celum moueri. soles oriri. se esse de
 um se esse trinum suppositum. et sic de
 aliis multis ad quod non sequitur aliquid
 obligari. sicut patet inueniri. Igitur. rē.

*Doctrina mosayca
 non est lex obligatoria
 sed est lex divina*

*Quilibet tenetur
 non agere contra
 conscientiam
 sed contra conscientiam
 non tenetur peccare
 contra conscientiam
 erroneam*

*Conscientia erronea
 nullum obligat*

*Et dicta propositio
 precepta prelati
 politica statuta
 ecclesie decretum
 non sunt iusta
 et obligatoria
 nisi sit diuina
 legi consona*

(22)

conuenit

110

Est duplex vis ut quod
obligans dicitur non obligans

In primum sententiarum

Et tale velle dei siue diuinu beneplaci-
tum potest vocari velle non obligans.

Secunda ppositio est q diuina volun-
tas aliquid vult esse vel fieri: ad qd se-
quitur aliquid obligari. Probat: quia
vult quilibet viatorem teneri ad habē-
dum charitatē. teneri ad nō meriendū.
teneri ad non odiendū deū aut primū
Et sic de alijs multis: ad que sequit ali-
quid obligari. sicut patet: et aliter nullus
peccat. Igitur it. et tale velle dei seu di-
uinu beneplacitū potest vocari velle ob-

ligatoriu. Tertia ppositio est. q di-
uina volūtas si aliquid vult ad aliqua-
liter esse vel non esse teneri ad hoc con-
uertibiliter sequit illis obligari. Pro-
batur. Quia sequit. Deus vult viatorē
teneri ad esse in charitate: et ad nō esse
in cupiditate: ergo viator ad h obligat
et similiter e contra sequit: et sic ē in alijs
oibus. Unde ad istuz sensuz posita est
scda pars pdicte conclusionis. s. q diui-
na volūtas est lex obligatoria alicui rei
q: vult ipsam ad aliquam liter esse vel nō
esse teneri. Nec em ppositio ē vna cau-
salis. nō quidē denotās antecedentis ad
pns causalitatē pntā: sed pvertibilita-
tem per pnam mutuā: et quicquid sit in
primo sensu. tū in secūdo sensu ipa est
vna. Et sic patet secunda ps conclusio:
nis it. Quarta ppositio est q diuinū
velle oem creaturā rōnalem: solum ta-
lem pōt obligare. Probat. q: de po-
test velle omnē creaturā rōnalem: et
nullā aliā teneri ad aliquam liter esse vel
non esse. Igitur it. tenet pna per iam
dicta et antecedēs quo ad vtrāqz partē
declaratur. Unde ad declarationem
ipsius et similiter oim precedentiu et se-
quentiu videndū est quid importatur
p ista verba obligari et teneri. Dico igitur
q obligari est teneri ad aliquam liter esse vel
nō esse: siue ad aliquā dispositiōem ha-
bendā vel aliqua dispositiōe carendū
Sed teneri ē haberi a suo superiori p
hibitiōe vel pceptū de aliquo existēte
in inferioris libera potestate. Iste autē
descriptiōes sunt terminozum decla-
rationes. ideo non possunt probari: sed
apparent rationabiles cuiuslibet recte in

tuenti. Et inde patet clare ppositum.

Ex istis sequitur aliqua. Primo se-
quitur q possibile est rōnalem crea-
turā deo beatifice pinctā vel etiā ypo-
statische vnitas ad aliquid obligari. Se-
cundo sequit q possibile est deum licet
non fm naturā diuinā: tamē fm huma-
nam ad aliquid obligari: qdlibet istoz
patet ex dictis: tū pro vltimo facit spe-
cialiter illud qd Thauus dicit de seipo
Luce. 12. Baptismo habeo baptisari: et
quo modo coartor vsqz dum piciat. it.

Tertio sequit q impossibile est natu-
ram irrōnalem esse peccabiliter cul-
pabilem. Quarto sequit q impossibi-
le est naturā rōnalem esse naturaliter
impeccabile: quodlibet istoz patet ex p-
dictis: q: vbi nō est arbitri libertas. ibi
esse nō potest peccati difformitas: et vbi
est arbitri libertas. ibi esse non potest
naturalis impeccabilitas. S Quinta
ppositio est. q diuinum velle ad nul-
lum impossibile potest obligare: proba-
tur ex predictis: q: nullum impossibile
est in rōnalem creature libera potesta-
te. Igitur it. Tamen ad declarationem
istius distinguendū est: q creaturaz ra-
tionalem obligari ad impossibile dupli-
citer potest intelligi. Uno modo pprie
scilz q obligetur ad faciendū impossi-
bile. Alio modo imprope. scilz q obli-
getur ad volendū impossibile. Primus
aut modus multū differt a secūdo mo-
do: q: primus non est in alicuius pote-
state. secūdos vero fm multos est in li-
bera potestate voluntatis create: q: fm
Aristo. 3. Ethico. Voluntas nō solū est
possibiliū: s; etiā bene impossibiliū it.

Ex istis sequunt aliqua. Primo sequit
q nobis est euident q nihil potest pri-
mo modo ad impossibile obligari. Pat-
tet q: ad hoc euidenter sequit p traditio-
ctio: vt clare potest ostendi ex dictis.
Secundo sequit q nobis nō est eu-
dens q nihil possit secundo modo ad
impossibile obligari. patet: quia ad hoc
non sequit euidenter cōtradictio: sicut
iam patuit. imo aliqui de facto conce-
dūt: q peccator illo modo obligat ad
volendum peccatū suū non fuisse. Hoc

a iij

Deus nō potest
hūmāne ad aliquid
fieri obligari

37 vult
Natura rōnalem
nō potest esse
culpabilem
47
Natura rōnalem
nō potest esse
impeccabilem

Propositio illa
qd dicitur supra

Est nobis
euidens q
nihil potest
primū modo
ad impossibile
obligari

230
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

230
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Quid
obli-
gari
Quid
teneri

Principium

*Articulus
parisiensis
de impossibili
facto*

*Et probatur
quod impossibile
non fuisse
est evidens*

*Quod impossibile
non fuisse
est evidens*

autē fm articulū parisiē. est impossibi
le: qz impossibile est preteritum non fu
isse vt dicit articulus. Igit̄ rē. Tertio
sequitur qz probabile est. qz nullus de fa
cto illo secundo mō obligat ad impossi
bile. patet qz talis obligatio videretur
irrationabilis: sicut alias magis osten
dam. Item beatus Hiero. dicit. Ma
ledictus qui dicit hominē ad impossibi
le obligari. sed cū de primo nō sit dubi
um videtur qz de secundo modo sit in
telligendū. Quarto sequitur qz pbabi
le est qz nullus de facto sic obligatur de
peccato suo penitere qz teneatur velle
peccatū suum nō fuisse: patet ex dictis.
supposito qz impossibile sit preteritum
non fuisse: quod est probabile. quis nō
sit evidens. Sufficit ergo ad veram pe
nitentiā dolere de peccato commissō: sed
ad hoc nō requirit̄ velle ipm non fuisse
sed nō velle ipm fuisse: r̄ ipsum detesta
ri: sed qz hoc alia magis ostendā: bre
uiter pertranseo. ¶ Sexta ppolutio
est. qz diuinū velle nō ad quodlibet pos
sibile potest obligare. probatur ex pre
dictis. qz aliquod est possibile ad quod
deus non potest velle rationalem crea
turā teneri. igit̄ rē. Sz ad declarationē
huius notandū est qz duplex est possibi
le. quoddam est. quod nō existit in crea
ture rationalis libera potestate: sicut ce
lū moueri vel solē oriri. Aliud est possi
bile qd existit in creature rationalis li
bera potestate: sicut diligere deum vel
odire. primū: r̄ sic de multis. Item du
pliciter potest intelligi aliqd possibile
existere in creature rationalis libera po
testate. Ano modo stricte: qz tale pōt
fieri ab ea sicut velle vel nolle. diligere
vl odire. Alio mō large: qz tale potest
fieri vel ab ea vl in ea. sicut habere gra
tiam: vel fidē infusaz. hoc em̄ nō existit
in rationalis creature libera potestate
primo modo: qz gratia vel fides infusa
nō potest fieri ab ea primo mō. sz secū
do modo. Qualiter autē distinctio hec
debeat intelligi alias declarabo. Ideo
breuiter transeo. Ex istis sequuntur
aliqua. Primo sequitur qz deus non
potest velle rationālē creaturaz teneri

ad aliquod possibile qd non est in eius
libera potestate. Patz ex dictis: r̄ spe
cialiter ex descriptōe hui⁹ termini te
neri. vbi nō capit esse in libera prāte p
mo mō. sed secūdo modo: qz de facto
deus vult rationālē creaturā teneri ad
aliqd possibile: qd nō est in eius libera
prāte primo mō. Nam quelibet ratio
nalis creatura tenet̄ habere grām: et q
libet viator: etiā paruulus habere fidē
infusam: qd tamē nō est in ei⁹ libera po
testate primo modo: sed bene scdo mō
vt iam dictū est: r̄ alibi declarādū. Se
cūdo sequit̄ qz deus nō potest rationā
lem creaturā velle teneri ad quodlibet
possibile: qd est in eius libera potesta
te. patet: qz non potest velle ipsaz tene
ri ad nō obediēdū sibi: vel etiā ad odiū
sui: quoz tamē quodlibet est possibile:
et in ei⁹ libera potestate. Ergo rē. An
tecedēs quo ad vtrāqz partē ptz sed tñ
quo ad primā eius est evidēs r̄ nō quo
ad scdam. Euidenter em̄ est impossibi
le deū velle rationālē creaturaz teneri
ad nō obediēdū sibi: sed nō sic est eui
denter impossibile deum velle ipam te
neri ad odiū sui. qz ad primū euidēter
sequitur p̄radictio r̄ non ad secundum.
Nam ad primū sequitur. deus vult ra
tionālē creaturam teneri sibi nō obedi
re. ergo ipsa tenetur ad aliquid: et per
p̄ns obligatur: r̄ sicut sequitur: ergo ipa
tenetur sibi obedire: r̄ p̄ consequēs nō
obligatur. Sed ad scdm non sic euidē
ter sequitur cōtradictio. Nam licet sit ar
ticulus parisiē. qz aliqs posset mereri
odiendo deū: error. tamen ex opposito
non sequit̄ euidenter p̄radictio. Unde
multi illū articulū restringunt ad potē
tiam dei ordinatā: r̄ multi doctores al
terius studij tenent qz deus pot̄ pape
re odium sui. Et sic pbabiliter sustinet̄
partē oppositā. quare rē. Tertio seg
tur qz non est euidēter impossibile deū
velle rationālē creaturam esse: r̄ ipsam
non teneri ad aliqd possibile. Patet.
Quia sicut de facto stat creaturam ir
rationalem esse et ipsam non obligari.
sic videtur possibile: creaturam ratio
nalem esse ad ipsam r̄ ad nihil teneri.

*Ita vult qd dicitur qd vult pnt
fuit pnt in dicitur vult qd dicitur*

in primū sententiarum.

Quarto sequitur qd nō est euidenter impossibile rationalem creaturam deū odire ⁊ tamen peccare. patet ex predictis. Et sic patet sexta propositio. Sic igitur probate sunt predictae sex propositiones preambule: ex quibus patz declaratio totius conclusionis secunde.

Sed ex predicta conclusionē ⁊ eius declaratione infero aliquas propositiones correlarias. Primum correlariū est qd voluntas diuina non est naturaliter lex siue regula. Patet. Quia sicut voluntas diuina libere ⁊ ptingenter est causa efficiens. sic ipsa libera ⁊ contingenter est lex obligans. Quare ⁊c. Unde patet qd sicut volūtas diuina potest non esse causa effectiua: sic ipsa potest non esse lex siue regula. Secundum correlarium est qd voluntas diuina non fuit eternaliter lex siue regula. patz qd sicut sibi conuenit ex tempore ⁊ per relationem ad creaturam esse causam efficientem sic esse legem obligantē: quare ⁊c. Unde patet qd Augustinus. 22. contra Faustum. ⁊ libro pmo de libero arbitrio. dicens voluntatē diuinam eē legem eternā. non capit eternū p̄prie sicut dicitur eternum vere sine principio ⁊ sine fine: sed capit eternū improprie sicut Matth. 2. signis inferni dicitur eternus: nō quia fuerit sine principio: sed quia erit sine fine. sic igitur dicit voluntatem diuinam esse legem eternam non qd eternaliter fuerit lex. nam ipsa tēporaliter incipit eē lex: sed quia eternaliter erit lex. nec mirū si hoc mō voluntas diuina dicatur lex eterna. Nam sic etiā noua Christi doctrina dicit euāgelium eternū. Apocalip. 14. Audi angelum alterum volantem per mediū celi habentē euangelium eternū: vt euāgelizaret sedentib⁹ super terras ⁊ sup oēm gentem ⁊ tribum ⁊ linguā ⁊ populū: dicens magna voce. Time te dominū ⁊c.

Tertium correlariū est qd deus vult voluntate beneplaciti voluntatez creatam ad aliquid teneri. ⁊ tali voluntate nō vult illud ab ea fieri. patz de illa voluntate creata que peccat obmittendo alique actus debitum fieri. Nam deus

vult voluntate beneplaciti ipsam ad illum actum teneri: aliter non peccaret obmittendo: ⁊ tñ de⁹ non vult voluntate bñplaciti illū actus ab ea fieri: qz ad tale velle sequerēt illū fieri ⁊c. **Quartū correlarium est qd deus vult voluntate beneplaciti alicui⁹ bone psequente antecedens: ⁊ tñ tali volūate nō vult consequens. patet: qz ista consequētia est bona. volūtas creata tenet ad aliquid ⁊ nō facit illud: ergo ipsa peccat. ⁊ deus voluntate beneplaciti vult antecedēs vt dictū est ⁊ tñ nō vult consequēs fm illam opinionēz que ponit qd deus non vult peccatū nec est ca peccati. Igit ⁊c. **Utrū autē deus velit illaz consequentiā esse bonā. nihil dico: qz de hoc alibi tractabo. Quintū correlariū est qd volūtas creata sic tenetur se voluntati diuine pformare. vt velit qcquid deus vult ipam teneri velle: ⁊ vt nō velit qcquid deus vult ipsaz teneri non velle. Patz quia omnis voluntas que sic se conformat voluntati diuine est recta ⁊ iusta ⁊ nulla alia. sicut apparet ex supradictis ⁊ patz cuilibet intuenti. Igit ⁊c. sed de hoc alibi tractabo. **Sextum correlariū est qd voluntas creata non sic tenet se voluntati diuine conformare vt velit qcquid deus vult eam velle: vel vt velit qcquid scit aut videt deū velle. Unde hoc est ptra Decaz Gregorij ⁊ Augustini. q. vlti. pmi libri. Quodlibet tñ illorū patet ex predictis: qz deum velle voluntatem aliquid velle. vel etiā deū velle aliquid qd ipsa volūtas scit ipm velle non est lex obligans voluntatem causatā: sicut apparet intuenti. Igitur. Item pmi specialiter patet: qz itat voluntatē crea: az peccare volendo aliquid qd de⁹ vult eam velle: ⁊ per consequēs stat voluntatē creatā teneri nō velle aliquid qd deus vult ipam velle. Igitur Assumptū pōt ostendi ex dictis in tertio correlario: sed alibi declarabo. Item scdm specialiter patet: qz aliter sequerēt qd voluntas creata teneret velle aliquid antecedēs ad qd formaliter sequerēt ipam qnqz peccare mortaliter ⁊ dānari: vt esse miseram eternaliter conse******

47 007

*vult beneplaciti
ad aliquid deus
vel aut ex tñ talis
vult beneplaciti
ut vult psequens
ad non velle
peccatū nec est ca
peccati*

*qz de hoc alibi tractabo
Quintū correlariū est qd volūtas
creata sic tenetur se voluntati diuine
pformare*

67 007

*Unde hoc est ptra
Decaz Gregorij ⁊ Augustini
q. vlti. pmi libri*

*Deus vult voluntati creatam
tineri ad aliquid velle
beneplaciti*

*Dupliciter est volūtas qz vna est qd
vult beneplaciti et ⁊ illa qua dicit se
reformari psequens p̄prie si talis volūtas
est omnia qd sunt sunt bona sine male
vt vlti p̄prie est minus paritē esse aliud
⁊ vna volūtas qd p̄prie illa qua se reformari
p̄prie p̄prie sunt sunt illis p̄prie
vult esse ordinat⁹ p̄prie ⁊ vult esse
male ordinat⁹ esse beneplaciti ⁊c*

Principium

quos videt absurdū: s; p̄ntia p̄t̄ i cāu
quo de reuelaret alicui q̄ ipse ē p̄scit̄
ad eternā penā v̄l q̄ ipse non est h̄it̄
finalē gr̄az. Ad hoc em̄ seq̄t̄ ip̄m finalr
peccare r̄ miserū esse. Igitur ē. Sic igi
tur circa secundā conclusionē probate
sunt sex propositiones preamble. r̄ in
de illate sex p̄positiones correlarie. Et
hec de secunda conclusionē. R̄ Ter
tia cōclusio est. Sicut diuina voluntas
est lex perfectissima rationalis creatur
re: sic lex Christi vel doctrina est signū
perfectissimū volūtatis diuine. Prima
pars autē huius cōclusionis euidenter
sequitur ex p̄missis: ideo p̄supponitur
tanq̄ clara. Sed ad declarationē sc̄de
partis p̄mitto aliquas p̄positiones p̄
ambulas. Prima p̄positio est. q̄ diuī
ne voluntatis aliqua sunt signa q̄ non
sunt creature rōnalis obligatoria. Ad
cui⁹ probationes aliqua sunt notanda.

Primo notandū est q̄ sicut voluntas
diuina qcquid potest p̄ducere median
te causā secunda: potest p̄ducere se so
la. sic ipsa de potentia absoluta posset
rationalē creaturaz obligare se sola: vt
patet ex dictis supra in p̄ma conclusio
ne r̄c. Sed tū ipsa de potētia ordinata
nō posset rationales creaturā obligare
nisi mediante aliqua lege creata. hoc ē
per aliqua signa ex quib⁹ sibi potest in
notescere ipsa dei volūtas obligatoria
vt patz per illud verbū xpi. Joh. 15. Si
locutus eis non fuisset peccatū non ha
berent r̄c. Et per illud apostoli. Ro. 10.

Quō credent ei quez non audierūt r̄c.
Secūdo notandū est q̄ fm magistrū
libro p̄mo. distin. 4. s; Quinqz sunt diuī
ne voluntatis signa. s; p̄ceptū: p̄hibi
tio: consiliū: p̄missio: r̄ opatio. Quo
rum sic potest haberi distinctio. Itā qn
q̄ modis possum⁹ imaginari deū aliqd
velle. Primo modo de⁹ vult aliqd de
bere fieri a creatura r̄ talis voluntatis
signū est p̄ceptū. Secundo mō vult
aliqd debere nō fieri r̄ hui⁹ signū est p̄
hibitio. Tertio mō vult aliqd nec de
bere fieri nec debere non fieri sed expe
dire fieri: r̄ huius signum est consiliū
Quarto modo vult aliquid nec debe

re fieri nec debere nō fieri: sed licere fie
ri: r̄ hui⁹ signū est p̄missio. Quinto
modo vult simpliciter aliquid esse vel
fieri: r̄ hui⁹ signū est opatio. vnde quel
bet ad extra dei operatio est signū vo
lūtatis diuine: sicut effectus sue cause.

Sic igitur volūtas diuina p̄cipit bo
na: sicut deū honorare: primū amare:
p̄hibet mala: sicut deū odire: primū
ledere: cōsultat maiora bona: sicut sunt
paupertas: virginitas: p̄mittit minora
bona: sicut sunt rerū donumū: cōiugū:
sed operatur generaliter omnia r̄c.

Unde ex his apparet primo q̄ volū
tas diuina solum duob⁹ p̄mis modis r̄
non trib⁹ alijs: est lex obligatoria. Se
cundo q̄ p̄ceptū r̄ p̄hibitio sunt signa
obligatoria sed non p̄siliū: p̄missio
aut operatio: qz duo prima sunt signa
legis obligātis r̄ nō alia tria. igitur r̄c.

Tertio patet q̄ capiēdo p̄missionē
vt est signū voluntatis dei non est con
cedēdū: quia deus permittit mala cul
pe fieri: r̄ hoc est cōtra magistrū sniarū
vt magis alibi declarabo. Tertio no
tandū est q̄ predicti termini. s; p̄ceptū:
p̄hibitio: cōsiliū: p̄missio: r̄ opera
tio: non solum supponūt pro diuine vo
lūtatis extrinseco signo: sed etiā pro
ipsius actu intrinseco. Unde iste termi
nus p̄ceptū non min⁹ p̄rie supponit
pro actu intrinseco diuine voluntatis
quo p̄cepit aliqd fieri seu vult aliqd
debere fieri q̄ pro signo extrinseco talis
actus: r̄ ita de alijs r̄c. L

Secunda
p̄positio est q̄ diuine voluntatis signa
obligatoria sunt in multiplici differētia
ad cui⁹ p̄bationem alique h̄mōi signo
ruz differentie sunt ponende. Prima
differentia est q̄ signoz diuine volunta
tis quedā sunt naturalia seu naturalit
habita. alia sunt supernaturalia r̄ sup
naturaliter data. Signoz vero natura
liū quedā sunt a natura immediate: s;
cut p̄ma p̄ncipia moralia solū per sin
derez s; r̄ lumē naturalis rōnis habita
alia sunt a natura mediate: sicut cōclu
siones morales mediantibus dictis p̄n
cipijs sola naturali ratiocinatōe dicta
te. Sub primo membro continentur s;

Secundū est huius naturalis vult

3° modo

Voluntas diuina
p̄ reuelat
ad se sola obligat
de lege absoluta
p̄ non de aduata

5° signa diuine
voluntatis
p̄ceptū
p̄hibitio
Consiliū
p̄missio
Opatio

17
17
37
47

Costy

17°

17°

17°

17°

17°

17°

17°

17°

17°

17°

17°

17°

17°

17°

17°

In primum sententiarum

Signa la principia moralia quibus unusquisque compos mentis naturaliter assentit absque eruditione doctorum ut quae cuilibet reddendum est quod suum est quod nulli iniuriandum est: sed sub secundo membro continentur doctrinae morales gentium philosophorum et regule vel constitutiones legales principum et maiorum: et de huiusmodi signis dicit apostolus. Roma. 2. quae gentes quae legem non habent naturaliter quae legis sunt faciunt. Signorum autem supernaturalium quaedam sunt a deo immediate: scilicet a solo deo data sicut doctrina Christi quo ad illa quae ipse docuit in propria persona. De quibus dicit apostolus. ad Hebraeos. 1. Quod olim deus loquens patribus in prophetis: novissime locutus est nobis in filio etc. / Alia sunt a deo mediate. scilicet mediante angelo vel homine puro divinitus revelata. sicut lex Moysi doctrina Christi: quo ad illa quae docuerunt apostoli et discipuli eius auctoritate sua: et similiter determinatio ecclesiae dei a spiritu sancto inspirata. de quibus dicitur quod spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines secunde Petri primo. Omnia ergo predicta sunt divinae voluntatis signa obligatoria: quia per illa significatur ad quae obligat rationalis creatura: sicut potest ostendi. sed patet intuitu. Secunda differentia est quod signorum divinae voluntatis naturalium quae supernaturalium quaedam sunt rationali creature interiora. sicut signa mentalia et est naturalis cognitio vel supernaturalis revelatio mentis de agendis et non agendis interioribus informans. Alia sunt exteriora: scilicet signa vocalia aut scripta: ut est vox audibilis et scriptura legibilis humana: seu divina predictis signis mentalibus exterioribus cor respondens. Et ista sunt signa signorum mentalium sicut patet. Tertia differentia est quod signorum interiorum seu mentalium quaedam sunt solum apprehensivum: alia iudicativa Et iudicativorum quaedam sunt adhesiva cuius formidine: alia sunt sine formidine: sed cum certitudine. Et istorum quaedam sunt actus: alia sunt habitus etc. Et haec omnia possent ostendi in

omnibus predictis signis: sed satis patet intuitu. M Tertia propositio est quod divinae voluntatis signum perfectissimum inter omnia est lex Christi seu doctrina. Ad cuius probationem aliqua distantiae sunt praemittende. Prima erit generalis de isto termino lex. Secunda specialis de isto termino lex divina Tertia specialior de isto termino lex Christi seu doctrina. Prima distinctio est quod iste terminus lex dicitur ad propositum pertinet multipliciter pro diversis sumitur. quibus per prima lege: quae est lex in creata: sic diffinit Augustinus legem. 22. contra Faustum. ut supra dictum est: et libro primo de libero arbitrio. Lex eterna est summa ratio: cui semper obtemperandum est etc. Quandoque sumitur lex per signo prime legis: quod est lex causata: et sic diffinit Tullius in philippi. quod lex nihil aliud est quam recta ratio a numine tracta imperas honesta. prohibensque vitiosa. Sed capiendum istum terminum lex per lege creata adhuc quibus sumit generaliter per qualibet tali naturali lege humana vel divina scripta vel non scripta: et sic diffinit Tullius libro secundo de natura deorum. Quod lex est recti preceptio: praeiungit depulsi. Quibus vero sumit pro lege naturali Et sic diffinit Tullius libro de legibus. Quod lex est ratio insita a natura: quae iubet quae sunt facienda. prohibetque vitiosa. Quibus etiam sumit specialiter pro lege humana scripta. et sic diffinit Gratianus dist. 1. quod lex est constitutio scripta. et dist. 3. Lex est constitutio populi qua maiores natu simul cum plebibus aliquid sanxerunt Et sic quis iste terminus lex: sit generalis ad omnem legem creatam vel increatam naturalem humanam vel divinam scriptam vel non scriptam. tamen quandoque restringitur ad unam speciem. In Secunda distinctio est quod iste terminus lex divina. ut supponit pro lege creata divinitus inspirata. qualis est lex Moysi vel Christi Uno modo potest sumi per aliqua una regula data a deo aliquid precipiente vel prohibente. Alio modo per aliqua una congregatio plures tales regulas continente: qualiter tota doctrina christi dicitur lex christi

Signa la principia moralia quibus unusquisque compos mentis naturaliter assentit absque eruditione doctorum ut quae cuilibet reddendum est quod suum est quod nulli iniuriandum est: sed sub secundo membro continentur doctrinae morales gentium philosophorum et regule vel constitutiones legales principum et maiorum: et de huiusmodi signis dicit apostolus. Roma. 2. quae gentes quae legem non habent naturaliter quae legis sunt faciunt. Signorum autem supernaturalium quaedam sunt a deo immediate: scilicet a solo deo data sicut doctrina Christi quo ad illa quae ipse docuit in propria persona. De quibus dicit apostolus. ad Hebraeos. 1. Quod olim deus loquens patribus in prophetis: novissime locutus est nobis in filio etc. / Alia sunt a deo mediate. scilicet mediante angelo vel homine puro divinitus revelata. sicut lex Moysi doctrina Christi: quo ad illa quae docuerunt apostoli et discipuli eius auctoritate sua: et similiter determinatio ecclesiae dei a spiritu sancto inspirata. de quibus dicitur quod spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines secunde Petri primo. Omnia ergo predicta sunt divinae voluntatis signa obligatoria: quia per illa significatur ad quae obligat rationalis creatura: sicut potest ostendi. sed patet intuitu. Secunda differentia est quod signorum divinae voluntatis naturalium quae supernaturalium quaedam sunt rationali creature interiora. sicut signa mentalia et est naturalis cognitio vel supernaturalis revelatio mentis de agendis et non agendis interioribus informans. Alia sunt exteriora: scilicet signa vocalia aut scripta: ut est vox audibilis et scriptura legibilis humana: seu divina predictis signis mentalibus exterioribus cor respondens. Et ista sunt signa signorum mentalium sicut patet. Tertia differentia est quod signorum interiorum seu mentalium quaedam sunt solum apprehensivum: alia iudicativa Et iudicativorum quaedam sunt adhesiva cuius formidine: alia sunt sine formidine: sed cum certitudine. Et istorum quaedam sunt actus: alia sunt habitus etc. Et haec omnia possent ostendi in

Signa la principia moralia quibus unusquisque compos mentis naturaliter assentit absque eruditione doctorum ut quae cuilibet reddendum est quod suum est quod nulli iniuriandum est: sed sub secundo membro continentur doctrinae morales gentium philosophorum et regule vel constitutiones legales principum et maiorum: et de huiusmodi signis dicit apostolus. Roma. 2. quae gentes quae legem non habent naturaliter quae legis sunt faciunt. Signorum autem supernaturalium quaedam sunt a deo immediate: scilicet a solo deo data sicut doctrina Christi quo ad illa quae ipse docuit in propria persona. De quibus dicit apostolus. ad Hebraeos. 1. Quod olim deus loquens patribus in prophetis: novissime locutus est nobis in filio etc. / Alia sunt a deo mediate. scilicet mediante angelo vel homine puro divinitus revelata. sicut lex Moysi doctrina Christi: quo ad illa quae docuerunt apostoli et discipuli eius auctoritate sua: et similiter determinatio ecclesiae dei a spiritu sancto inspirata. de quibus dicitur quod spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines secunde Petri primo. Omnia ergo predicta sunt divinae voluntatis signa obligatoria: quia per illa significatur ad quae obligat rationalis creatura: sicut potest ostendi. sed patet intuitu. Secunda differentia est quod signorum divinae voluntatis naturalium quae supernaturalium quaedam sunt rationali creature interiora. sicut signa mentalia et est naturalis cognitio vel supernaturalis revelatio mentis de agendis et non agendis interioribus informans. Alia sunt exteriora: scilicet signa vocalia aut scripta: ut est vox audibilis et scriptura legibilis humana: seu divina predictis signis mentalibus exterioribus cor respondens. Et ista sunt signa signorum mentalium sicut patet. Tertia differentia est quod signorum interiorum seu mentalium quaedam sunt solum apprehensivum: alia iudicativa Et iudicativorum quaedam sunt adhesiva cuius formidine: alia sunt sine formidine: sed cum certitudine. Et istorum quaedam sunt actus: alia sunt habitus etc. Et haec omnia possent ostendi in

Principium

*Quota est deo
natura vel actus eius que loquitur
creatura affertur veritate dicitur*

ni. Et isto modo sumitur in proposito.

Sed capiendo sic adhuc potest sumi stricte pro aliqua tali congregatio-
ne solum continente precepta et phibi-
tiones: quia hec duo solum pertinent ad le-
gem proprie: sicut patet ex dictis. Alio
modo potest sumi large pro aliqua tali co-
gregatio-
ne non solum continente precepta
et phibitiones: sed etiam consilia et pmis-
siones testimonia hystorialium verorum ex-
empla imitabilium gestorum: parabolas: p-
phetias: miracula: sacramenta: pmis-
siones premiorum: coninationes suppliciorum
et multa huiusmodi. Que licet non omnia
sint de substantia legis proprie: quia nec li-
gant nec obligant eo quod his nihil impe-
ratur aut phibetur. ipsa tamen sunt fortissima
adiutoria ad legem sustinendam et observa-
dam. Ideo ponuntur partes legis diuine com-
muniter dicte etc.

3^a distinctio

Tertia distinctio
est. quod iste terminus lex christi seu doctrina.
Uno modo potest sumi stricte pro gre-
gatione illorum que ipse docuit in propria
persona. Alio modo large pro aliqua gre-
gatione illorum et simul eorum que docuerunt:
et apostolorum discipuli eius auctoritate sua
et sic sumitur hic. **Lex christi seu doctri-**
na dicitur tota doctrina euangelica: in-
telligendo pro euangelium non solum doctrinam
quattuor euangeliorum sed generaliter
nouum testamentum. quodammodo doctrinam
suam vocat Paulus euangelium.
secunda Thymoth. 2. Sed capiendo sic
adhuc potest sumi. Uno modo pro ta-
lis doctrine veritate: siue sit in mente: si-
ue in scripto: vel in voce. Alio modo po-
test sumi pro talis veritatis seu obiecti
intellectuali cognitione unde non minus
proprie dicitur lex preceptorum vel phibitio
ipsa cognitio agendorum que ipsa veritas
enuncians quid agendum vel non agen-
dum. Ideo Hugo de sacramentis libro. 1.
par. 6. cap. 6. **Quid cognitio faciendorum**
fuit nisi quedam ad cor hominis facta pre-
ceptio. **Et quid rursus cognitio vitan-**
doz nisi phibitio. Hec autem cognitio
potest esse multiplex: quia vel solum ap-
prehensiuam vel iudicatiuam et adhesiuam.
Et si adhesiuam: vel cum formidine vel
sine formidine: et cum certitudine. et si cum

*Lex pro doctrina
nisi et facta
et virtute et
novo testamento*

certitudine: vel potest esse habitualis vel
actualis. Et si habitualis vel acquisita
vel infusa. Et si actualis vel in habitu
acquisita solum: vel ab habitu etiam in-
fuso: sicut posset faciliter declarari: sed
patet loquendo. **Igitur propriissime lex**
christi potest dici fides infusa vel actus
eius quo creatura rationalis assentit do-
ctrine christiane veritatibus. Unde ad
istum sensum posita est secunda pars co-
clusionis predictae. Et similiter tertia pro-
positio: scilicet quod huiusmodi lex seu doctri-
na est signum perfectissimum voluntatis
diuine intelligendo de signis datis ra-
tionali creature pro statu vite: quia de il-
lis solum loquor in presenti conclusionem et
ad istum intellectum patebit propo-
situm per propositiones immediate sequen-
tes. Quarta propositio est quod nec lex
naturalis nec lex aliqua humana. nec
lex moysayca spiritualiter intellecta: est
perfectissima lex creata. Probatur pri-
mo: de lege naturali vel humana satis
pater: quia nullus viator ex puris natu-
ralibus sine fide potest perfecte omnia
ad que tenetur cognoscere. Nam sicut apo-
stolum. Sine fide impossibile est place-
re deo. Ad Hebreros. 11. Igitur ut supra.

Secundo idem apparet de lege Moysay-
ca sicut apostolum. Nihil ad perfe-
ctum adduxit lex. Ad Hebreros. 7. Igitur
propositum etc. Quinta propositio
est quod nec lex christi seu doctrina vo-
calis aut scripta: nec ipsa mentalis for-
lun apprehensiuam: nec adhesiuam si non
sit ex fide infusa: est perfectissima lex crea-
ta. Probatur. Quia nullus viator per
leges christi sine fidei credulitate po-
test perfecte omnia ad que tenetur co-
gnoscere vel intelligere. **Iuxta illud Esa.**
7. Nisi credideritis non intelligetis.

Sexta propositio est. quod sola lex christi
seu doctrina. id est fidei infusa habi-
tus vel actus quem viator habet de ea
est sibi perfectissima lex creata. Proba-
tur. Quia nullus viator per aliud signum
seu directiuum creatum: nisi per huius
fidei vel eius actum: perfecte cognoscit omnia
ad que tenetur. ut patet ex dictis. Et pro huius
signum hoc perfecte cognoscatur. ut patet quod si

Nullus ualere potest & lego nisi uolenti
in primū sententiarum.

nō tūc catholici fideles opantes fin di
rectionē fidei Christi nō sufficiēter ope
rant ad consequendū salutē. qđ est cō
tra illud. Qui crediderit & baptizatus
fuerit salu^s erit. Marci vlti. quare rē.

Eni ex p̄dictis p̄tz responsio ad p̄nci
palē q̄stiois titulu. i. qualiter lex Chri
sti seu doctrina est lex p̄fectissima. & q̄li
ter nō. Et simulit p̄tz respōsio ad p̄mū
q̄stiois articulu. i. qđ lex Christi seu do
ctrina est in p̄ceptis rectissima. Sic igitur
p̄bate sunt p̄dicte sex p̄positiones
p̄ambule. Ex quib⁹ p̄tz declaratio toti⁹
p̄clusiois tertie. P̄ Sz ex p̄dicta cō
clusioe & ei⁹ declaratōe infero aliquas
p̄positioes correlarias. **Primū corre
lariū est qđ sicut virt⁹ iusticie solū est in
mente & nō in scripto vel in voce. sic in
ipsa est p̄prie lex seu regula iuste vite.**
P̄tz qđ nullo exiēte scripto vel voce
adhuc lex eēt nec regule intellectuales
q̄ sunt rerū naturalium imagines minus
essent seruande. nec hō min⁹ obligaret^r
ad eas q̄ si eas legeret vel audiret.

**Secunduz correlariū est. qđ sicut vox
audibilis non est lex p̄prie. sic nec scrip
tura legibilis: sed solū equiuoce patet.**
quia vox vel scriptura lex nō dicit nisi
ea figuravel tropo. qua nomē rei v̄l ve
ritatis signo imponitur vel imagini. si
cut imago regis rex dicit. Ideo appa
ret qđ iniuste diffiniētes legē diffiniunt
eā fin eius imp̄p̄missimā acceptioē
Hanc ut pri⁹ patuit. Gratian⁹ & alij so
lum diffiniūt legē scriptā. **Tertiū cor
relariū est qđ ad legis christi habitualē
fidem omnis viator sine vlla excusatio
ne obligat. patet per illud Marc. vlti.
Qui non crediderit condēnabit. Et il
lud apostoli. Heb. ii. Sine fide impossi
bile ē pla. rē. **Quartū correlariū ē qđ
a legis christi actuali fide nullus viator
nisi sola in capacitate excusat. Patet.
qđ licet inter hoies alij alijs min⁹ sint
capaces p̄pter breuitatē intellectus. ex
perientie paucaatē. aut defectū doctri
ne vel gratie: quare non omnes simili
ter obligantur ad credendum singula
legis explicite & in particulari. Tamen
nullū est genus hominū adeo tardū in****

reflectu. qđ saltez implicite & in vniuer
sali non possit omnia credere. i. quicqđ
ibi asseritur esse verū. Ideo a tali credu
litate actuali habenda loco & tempore:
nullus oīno excusatur nisi in capacita
te. paruulos autē & minores ac furiosos
ceterisq; passionibus mēte captos inca
paces voco. tanq̄ naturali impossibili
tate. p̄hibitos & oīno indoctes duz his
defectibus laborant. Quare sic crede
re non tenent rē. **Quintū correlariū**
est qđ sicut legē christi credulitas nō est
cōtra rationē: sed per rationē. p̄babilis
sic eius credulitas p̄pter rationis p̄ba
tionē non est deo contumeliosa aut di
splicabilis. **Itē correlariū quo ad utrā**
qđ partem est contra S. Parisien. libro
de fi. & legibus: per totuz primū tracta
tum. Quod tamen posset p̄bari ex pre
dictis: sed dimitto. quia de hac materia
tractabo in secūdo p̄ncipio. **Sextuz**
correlariuz est qđ sicut legis christi cre
dulitas est in creatura rationalis pote
state libera: sic ip̄a est eterne salutis me
ritoria. **Itē correlariū est quo ad utrā**
qđ partē p̄tra Holkot. i. q. p̄m lib. qđ
tamen posset probari ex predictis sed
dimitto: quia de hac materia tractabo
in tertio p̄ncipio. Sic igitur circa ter
tiā cōclusionē p̄bate sunt sex p̄positio
nes p̄ambule: & inde illate sunt sex p̄
positiones correlarie. Et hec de tertia
conclusionē.

¶

Unc descendo ad col

lationē habendam cū duob⁹
bus magistris meis reue
rēdis rē. Et iuxta materiā

p̄mē partis p̄ime conclusionis ponaz
cōtra eos sex p̄positiones collatiuas

Prima & principalis est ista. Sicut
sola diuina voluntas respectu conti
gentis futuri potest esse causa inipe
dibilis. sic solus diuinus intellectus re
spectu veri de futuro p̄tingenti potest
esse noticiā infallibilis. Prima pars
patet ex prima parte dicte cōclusionis
quia p̄ma causa nō potest impediri ab
alia: s̄z quelibet alia ab ip̄a. **Igitur rē.**

Cont

27

37

47

57

¶ Sed vobis & a
quibuslibet p̄p̄tibus

¶ Sed vobis & a
quibuslibet p̄p̄tibus

¶ Sed vobis & a
quibuslibet p̄p̄tibus

¶ Sed vobis & a
quibuslibet p̄p̄tibus

¶ Sed vobis & a
quibuslibet p̄p̄tibus

¶ Sed vobis & a
quibuslibet p̄p̄tibus

Mag. et p̄mō obligatur
ad videndū singula explicite

Principium

Secunda x batur qz diuinus intelle ctus resp cctueri de futuro contingēti potest esse r de facto est noticia infalli bilis r nihil aliud ab eo respectu talis veri pōt esse noticia ifallibilis. igit rē. cōsequētia patet r antecedens quo ad p̄mā partē pro nūc supponit: qz pcedit ab omnib⁹ catholicis. Sed antecedēs quo ad scdaz partē negat Ma. nichol. rē. qui ponit istā conclusionē qz respec tū futuri contingētis a deo potest hu mano intellectui noticia creata infalli bilis cōmunicari quā pbat: qz hoc fieri non implicat p̄tradictionē. igit rē. imo videt fidei cōsonū dicere qz talē habue rit xps r qz etiā quelibet p̄phetia sit ta lis noticia. Sed pro nūc p̄babiliter te neo oppositū: r arguo p̄tra eū sic. Quia ad hoc qz aliqua noticia sit infallibilis: requirit qz nō possit esse falsa. Sed oīs noticia creata respectu veri d futuro cō tingenti pōt esse falsa. igit rē. Antece dens quo ad p̄mā partē patet manife ste. Sed quo ad secundā p̄bat: qz omne verum de futuro cōtingenti potest esse falsum. ergo oīs noticia creata qua ta le iudicat esse verū. pōt esse falsa. ante cedens patet: r sequētia tenet: qz non fiat qz aliqua noticia sit iudiciū falsi et nō sit falsa: similiter ista cōsequētia cō firmabit p̄ sequētia. Unde p̄tra eundē magistrū sit hec scdā p̄positio. Sicut so la diuina volūtas aliqd pōt nō voluī se qd voluit. sic solus diuin⁹ intellect⁹ aliqd pōt nō iudicasse qd iudicauit. p̄ batur r p̄mo qz hoc sit veruz de deo p̄tz qz de⁹ voluit r iudicauit ab eterno an t̄ipm fore. r tamē potest nunq̄ hoc vo luisse aut iudicasse: sicut possibile ē an t̄ichristū nō fore. Sed qz hoc sit verū de solo deo r de nullo alio negat dicit⁹ mas gister qz in scdo correlario predictē con clusionis ponit qz fidelis qz ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore pōt hoc nō iudicasse. Qd probat: qz cuz hoc qd iud icauit potest vltimū iudiciū nō fore: r si nō erit ergo ex fide infusa false iud icauit. qd nō est dicendū cū fidei nō sub sit falsuz: aut dabit correlariū suuz esse verū rē. Sed contra hoc arguo sic: qz

de nullo intellectu qui iudicauit anti christū vel iudiciū fore concedendū est qz potest hoc nō iudicasse nisi de illo de quo ista cōsequētia est bona. iste intel lectus sic iudicauit. ergo sic erit. sed de solo intellectu diuino r d nullo alio ista consequētia est bona. vt p̄tz. Igitur rē. Unde pro maiori declaratiōe hui⁹ et contra eundē magistrū sit hec tertia p̄ positio: r est vna regula sat⁹ vtilis meo iudicio: qz nulla p̄positio de possibili ne gatiua cuius affirmatiua de preterito cōrespondens est vera: est cōcedenda de creatura nisi vbi predicatum est iste termin⁹ verū aut falsum aut ali⁹ termi nus includens alterū istoz in sua ratio ne diffinitiuā. Verbi gratia: si ista affir matiua de preterito sit vera Sortes iud icauit vltimū iudiciū fore. hec negatiua de possibili sibi cōrespondens non est concedenda. Sortes potest nō iud icasse vltimū iudiciū fore. Quia hoc so lum cōcedenduz est de deo p̄pter ratio nem prius tactā. Si autē hoc concede retur de creatura pari ratione sustine rem qz creatura que voluit. a. potest nō voluisse. a. r similiter illa que peccauit potest non fuisse contra articulum pa risiē. Bene tamē concedendum est qz Sortes qui vere iudicauit vltimū iudi cium fore potest nō iudicasse verū rē. r qz illud qd fuit iudiciū verū potest non fuisse iudiciū veruz: r rationē diuersita tis alibi ostendā rē. Ex his ergo patet qz ratio huius magistri non valet quā do dicit cuz hoc qz fidelis iudicauit rē. stat rē. Concedo etiā istud r nego vltra illā consequētiā iudiciuz nō erit: ergo talis ex fide false iudicauit: s; bene con cedo ergo false iudicauit. Unde dico primo qz non est possibile fidei subesse falsum. patet: quia fides includit qz sit vera r de vero. Dico tamē secundo qz fidei possibile est subesse falsum. patet: quia istud qd de facto subest fidei po test esse falsum. Dico tertio qz illa no tia que fuit fides licet non possit. non fuisse noticia aut iudiciū. tamen potest non fuisse fides aut iudiciū veruz. patz

Opinio magistri
qui dicit qz deus
potest deus
intra reata
et fallibilis huius
et clarij

Contra hanc
opinionem dicit
magister in dicit

Improbatur ad
opinionem illam
quia deus voluit
tad aliqd p̄
non voluisse qd
voluit ita dicit
magister p̄ ad qd
in dicit qz
inducant

Ma

Contra
Magistri
p̄
p̄
p̄
p̄
37

et
ca
pos
tra
na
vella
no
p̄
p̄
p̄
ma
f̄
ue
ca
di
p̄
in
m
erū
p̄
luna
cer
ez
p̄
une
rur
f̄
futu
part
terru
lectu
quia
pote
Sed
aut
vera
subit
facere
ceter
terru
tre
qz
p̄
locu
r aut
p̄
plur
dar
est
a
mo
a
be
q
luna
quar
tate
dece

in primum sententiarum

ex dictis. et sic dicitur contra istum re. ma. cui me recomendo etc. B. Quarta propositio et principalis est ista contra magistrum Herardum etc. Sic diuine voluntati nihil est causa essendi: sic diuino intellectui nihil est causa siue causalis ratio cognoscendi. Prima pars patet ex prima parte predictae conclusionis: quia prime cause nihil esse potest causa essendi etc. Secunda pars sequitur ex prima: quia cum in deo sit idem esse velle et intelligere: sicut nihil est sibi causa siue causalis ratio essendi: sic nec volendi aut intelligendi. Sed hanc secundam partem negat predictus magister qui in vna conclusione ponit quod quis diuinus intellectus assentiat quod antichristus erit precise propter determinationem voluntatis: tamen hoc non potest competere intellectibus creatis. Primam partem probat: quia per determinationem diuine voluntatis aliquid ponit in esse futuro. Igitur per illam habet cognosci esse futuri a diuino intellectu etc. et sic in hac parte concedit quod diuine voluntatis determinatio est ratio cognoscendi intellectui diuino. Secundam partem probat: quia in intellectu creato voluntas non potest esse ratio assentiendi alicui vero. Sed pro nunc nolo multum stare circa secundam partem probo tamen quod illa non sit vera vel saltem non sit concedenda sed dubitanda. et arguo sibi sic. Deus potest facere aliquem intellectum tante perfectionis et talis conditionis quod ex sola determinatione voluntatis sufficiat assentire quibuscumque veris sibi propositis. Igitur sic assentire potest competere intellectibus creatis: consequentia est euidens et antecedens est sibi dubium: quia non apparet quod tale intellectum a deo fieri implicet contradictionem: et si dicat quod sic ostendat rationem etc. igitur consequens non est ab eo negandum etc. S. Sed venio ad primam partem unde contra eam sit haec quinta propositio. Sicut diuina voluntas nullam habet rationem propter quam determinetur ut velit. sic diuinus intellectus propter diuine voluntatis determinationem non assentit quod anti-

christus erit. Prima pars patet ex dictis. Secunda pars sequitur ex prima pro simile. Secundo probatur: quia aliter sequeretur quod diuine voluntatis determinatio esset intellectui diuino causalis ratio assentiendi quod antichristus erit. falsitas consequentis patet ex dictis. Sed consequentia tenet: quia ista dictio propter dicitur habitudinem causalium ut clarum est etc. Tertio probatur: quia aliter sequeretur quod ista propositio causalis esset vera: quia diuina voluntas vult quod antichristus erit: diuinus intellectus assentit quod antichristus erit: consequentia patet: sed falsitas consequentis patebit. Unde pro isto et contra predictum magistrum sit haec sexta propositio: quam pono pro regula generali. Nulla propositio causalis cuius consequens signat tantum signatum totale deus velle aut intelligere est vera proprie patet: quia ad veritatem propositionis proprie causalis requiritur quod ita esse sicut signatur per antecedens sit causa quare ita est sicut significatur per consequens. Modo sic non potest esse in proposito etc. ut patet ex dictis et alias magis declarabo si opus sit. Ex his ergo patet quod ratio dicti magistri non valet quando ipse dicit per determinationem diuine voluntatis etc. Igitur per eam etc. Unde nego antecedens. consequentiam. et consequens ad intellectum quem intendit iste magister. Dico igitur primo. quod antecedens de virtute sermonis est falsum: quia ista oratio esse futurum pro nullo supponit. plus quam ista esse nihil vel chymere. Ideo per nullam causam ponitur aliquid in esse futuro. Secundo dico quod illud antecedens est falsum ad sensum quem intendit iste magister. Intellegit enim quod determinatio diuine voluntatis est causa quod aliquid est futurum sed postea ostendam quod hoc est falsum etc. Tertio dico quod supposito quod illud antecedens esset verum ad predictum sensum. tamen consequentia non valet intelligendo consequens ad sensum quem intendit iste magister. ut patet ex dictis. Et haec sunt dicta contra etc.

Principium

Tunc descendendo ad collationē habendam cum duobus alijs patribus meis reuerēdis. *re.* Et iuxta materiā prime partis secunde conclusionis ponā contra eos sex propositiones collatiuas.

Prima et principalis est ista. Sicut diuina voluntas potest esse efficiēs causa solum respectu entitatis quae potest esse uel fieri. sic sola talis entitas potest esse terminus: seu effectus causalitatis dei. prima propositio euidenter sequitur ex prima parte dicte conclusionis. et etiam secunda pars sequitur ex prima. Secunda propositio est sicut negatio et propositio sic nec praeteritio nec futuritio potest effici a deo. patet ex praecedenti: quia nullum tale est aliqua entitas: siue effectus causalitatis *re.* Tertia propositio est. sicut diuina potentia non potest facere praeteritum non fuisse. sic nec futurum non fore. patet ex praecedentibus. Sed oppositum huius tenet frater Joh. *re.* qui in secunda conclusione primi articuli ponit istam propositioem. Et si summi entis infinita potentia possit facere futurum non fore: non potest tamen facere praeteritum non fuisse. Prima pars probatur: quia nullum futurum necessario eueniet. imo quodlibet futurum non fore est possibile. Igitur cum deus sit omnipotens sequitur quod potest facere ipsum non fore. Secunda probatur. quia praeteritum non fuisse praeteritum est impossibile: ergo hoc deus facere non potest. prosequētia tenet et antecedens patet: quia ad illud sequitur aliquid fuisse et illud non fuisse *re.* Sed licet procedat ista secundam partem: non tamen propter praedictam probationem: ut patebit. Prima autem pars negatur: et contra eam arguo sic. Quia futurum non fore non potest esse aliqua entitas que sit terminus aut effectus causalitatis diuinae. Igitur *re.* antecedens est clarum: et consequentia patet per praedicta.

Secundo illa ratio futurum non fore non supponit per aliquo in aliqua propositione. Igitur cum sit affirmatiua ipsa est falsa. consequentia tenet. et antecedens patet quia ista. deus facit futurum non fore implicat contradictionem: ut patet *re.* Ex his ergo patet quod ratio sua non ualet quam dicit quodlibet futurum potest non fore. igitur *re.* nego primam: et ratio patet ex dictis. quam

do etiam dicit praeteritum non fuisse est impossibile. *re.* igitur *re.* concedo primam: sed non propter istam probationem: quia supposito quod ego concedere quod praeteritum non fuisse esset possibile adhuc tamen non concedere quod deus potest facere praeteritum non fuisse. Concedo tamen antecedens: propter articulum parisiensem. et non propter illam probationem: quia ad illud sequitur aliquid fuisse illud non fuisse. Nam licet illud sequatur ex eo: quia ad impossibile sequitur quodlibet. quod tamen hoc sequitur non potest probari plus quam possit probari: quod ad futurum posse non fore: sequitur aliquid fore: et illud non fore. Ideo *re.* Et sic sit dictum pro istum reuerendum patrem. *re.* Quarta propositio et principalis sit ista pro fratrem Robertum *re.* licet diuina causalitas sit infinita et immensa: non tamen immense: sed solum finite causat quicquid agit ad extra.

Prima pars patet ex dictis: quia diuina causalitas est diuina voluntas: quae est infinita et immensa. Sed oppositum secunde partis tenet dictus re. pater: quia in primo articulo ponit istam tertiam conclusionem. Sicut prima causa est immensa intrinsece formaliter sic eadem correspondet immensum agere uere et realiter. eadem sequentia probatur: quia ipsa agit et ad cuiuslibet effectus productionem occurrit per illud idem per quod ipsa est intrinsece et formaliter immensa. Unde arguit sic.

Sit. a. aliquis effectus productus: et sit b. virtus prime cause quae producit illum effectum. vel igitur. b. occurrit ad productionem ipsius a. sicut suum totum conatum vel non. Secundum non potest dari: quia talis virtus est impartibilis. igitur oportet dare primum et per primum talis virtus sicut est immensa et immensi conatus sic immense agit. Unde ex hoc infertur quod omne producere diuinum actiuum est equaliter producere. id est. omne quod deus agit: equaliter producat. Ex quoultius infertur. quod hec prima non ualet. deus eque intense producit. a. et b. duos effectus. ergo a. et b. sunt eque intensi. Sed contra ista arguo. primo sic. nulla res plus vel minus producit ab aliqua causa: quam ipsa sit in sua natura. Sed omnis res ad extra producta soluz

Principium

Deus annunciat firmamentū. ps. 18. Non
siderate superius ethera. Ecce enim aer
legibus obtemperas creatoris. nunc au-
ra beniuola gratulatur. nunc nubium fle-
tibus quasi copans lachrymas. nunc p-
lijs ventorum irascitur. nunc tonitruis
concutitur. nunc calore decoquitur. nunc
austeritate frigorum asperatur. Consi-
derate inferius terrestria. Ecce enim ter-
ra sui creatoris iussu implens. nunc flu-
uijs. nunc gramimb. nunc siluis comā-
tibus hylarescit. pars frugib. pars vir-
rescit arboribus. pars odorati aspirat.
pars victu animantib. ministrat. ps
gēnis. ps metalloꝝ generib. est fecun-
da. Considerate ulterius viuētia. Ecce
enim volucres celi et aeris pisces aque et
mar. ac singule bestie terre dei ordina-
tione et inspiratōe nature cōtū sensuali-
tas parit inertia quibus pnt obsequijs
creatori suo venerabiliter famulantur.
Sed qd mee narratōis curriculuz vltra
vagari pmitterē cū iā ad sensuz pateat
vniuersis qualiter creatori suo singule
creature sue regulariter obsequunt. q̄li-
ter ei fauet. celuz. famulat aer. hūc colit
tellus venerat vnda. huic velut mundi
domino tributum singula soluūt. Et vt
breuiter dicas qualiter sibi omne genu
flectitur celestiu terrestriu et infernoꝝ.
Phil. 2. Sed aduertite charissimi q̄lis
solus homo cū vniuersa lege sue origi-
nis diuini legibus teneantur cōnoxia
huius vniuersitatis exceptus a regula
irregulariter in domini sui maiestātē li-
tigiosum ausus est exatāre tumultum
Qualiter solus hō cui deus oēm dederat
creaturā in iuridice dñationis sub-
iectum imo cui seipm creatorē dederat
in beatifice dilectōis obiectū. ingrati-
mus oīs creaturaz. deo furtuz supsi-
faciens in hostē suuz ppiū se suo trans-
tulit ab actore. et veri domini sui ausus
preuaricatē preceptū ei debite honoris
denegauit tributū. Qualiter solus hō
factus sui ad imaginē creatoris. in ter-
ram heu miser deposuit accepta diuini
tus insignia deitatis: et a sua generosita-
te degeneras. omnē gloriā suā sic in ni-
bilū vsq; deduxit. vt in brutalis lapsus

cecitatis occasum illud horrendū audi-
re mereretur opprobriū. Homo cum in
honore esset non intellexit cōparat. est
iumentis insipientibus et similis fact. est
illis. ps. 49. Sed pēstate queso dilectis-
simi qualiter homo iste sic cec. sic erra-
bundus. sic deuius. sic delirus sola sui
creatoris misericordia. ad vias reducit
veritatis. Vidēs enim misericors de. ho-
minem quē plasmauerat sic damnabili-
ter oberrare. nouā euangelice legis do-
ctrinā a regalibus celi sedibus in terrā
misericorditer delegauit vt p eam cōdo-
ctus homo ab erroris deuio resiliat. et
quē diu neglexerat suū recognosceret
creatorē. Hec siquidem est doctrina
penetrans vt gladius. cōterrens vt mal-
leus. ardens vt facula. rutillās vt lucer-
na. que velut gladius oīm errorum ab-
scindit zizaniās. Que velut malle. he-
reses interimit vniuersos. Que velut
facula nostroꝝum fasciculos criminū ca-
ritatis feruore cōburit. Que velut luz-
cerna per nocturna mundi huius silen-
tia lumen cōmeantibus exhibet ne pe-
dem suū ad lapides erroris exul homo
et peregrinus offendat. De qua optās
pheta dicebat. Lucerna pedib. meis
verbū tuū. et lumē semitis meis. ps. 118
Homo igitur dum ad hāc doctrinā nos-
uam cōuertit intuitum ab erroris som-
nio excitatur. Sed turbato adhuc oculo
rationis a tāte victus sublimitate. ex-
cellētia in admirationē rapitur: et in ad-
miratiue q̄stidōis cogitē prumpere vba
dicēs. Que nā doctria hec noua. q̄ fuit
questio vris. pposita reuerētis a princī-
pio B Ad quā quidē questionē
sicut alias dicebat magister sniaz in q̄-
dripartito hui. libri volumē sub q̄dru-
plici cōclusiōe respōdet. Prima est q̄
hec doctrina per quā summa dei myste-
ria secretius reuelantur in primo. Se-
cunda est q̄ hec doctrina per quam no-
ua mundi vestigia subtilius declarant
in secundo. Tertia est. q̄ hec doctri-
na per quam mira verbi cōmertia subs-
limius referantur in tertio. Quarta
est q̄ hec doctrina p quaz pia lapsis res-
media suau. p̄p̄nant. in q̄rto. Peris

Principium

E Juxta thema collatiōis In primo principio meo talem formam titulum questiōis. vtrū doctrina christi no-ua sit lex pfectissima. Et qz perfectio legis xpi ex quattuor potest specialiter declarari. Primo ex pfectiōe pceptoꝝ que ab ipsa subentur. Secūdo ex pfectiōe credendoꝝ que in ipsa docetur.

Tertio ex pfectiōe meritoꝝ que sub ipsa habentur. Quarto ex pfectiōe pmoꝝ que ex ipsa debent. Ideo iuxta hec quattuor pūcta titulus pposite questiōis diuisus fuit in quattuor titulos ptractandos. Primus est vtrū lex christi sit in pdictis rectissima. Secūdo vtrū lex xpi sit in credendis certissima. Tertius vtrū lex xpi sit in meritis gratissima. Quartus vtrū lex christi sit in pmissi iustissima. Unde sub his quattuor titulis in quattuor libri sentētiarū pncipis quattuor difficultates pposui ptractare. Prima est de legis xpi et diuine volū-tatis recta pformitate. Secūda est de legis xpi et sue veritatis certa probabilitate.

Tertia est de legis xpi meritoria credulitate. Quarta est de legis christi pmiatoria equalitate. Expedito igitur primo titulo in primo principio restat expedito scdm. Querit ergo. vtrū lex xpi sit in credendis certissima. Et arguit pmo qz no. Quia illa lex non est in credendis certissima q̄ docet credere illa que sunt cōtra rationē. et quoz opposita sūt consona rationi: sed lex christi est h̄mōi igit̄ rē. Maior p̄t: qz lex certissima debet esse pbabilis et rationi psona. Sed minor p̄batur: qz lex xpi docet credere vnā essentiā simplicissimā esse tres res et quālibet illarū vnā. et eandē psonaz esse hōiem et deū. vnā rem indiuiduā cē in pluribus diuersoꝝ locoꝝ distantium et alia multa que apparent manifeste contra rationē: et quoz opposita apparent consona rationi. Ideo dicit ap̄tus qz fides est sperandarū rerū: argumētū non apparentium. Idēbr. ii. quare rē. Secūdo arguit sic: qz lex illa non est in credendis certissima que docet credere aliquid quod nō est firmiter tenē-

dum. Et cuius oppositū est pbabiliter asserēdū. Sed lex christi est h̄mōi. Igitur rē. Maior patet. sed minor p̄batur quia lex christi docet credere qz voluntas diuina est lex seu regula simpliciter prima sicut declarauī in primo principio meo: et tamen istud non est firmiter tenendū: imo oppositum est probabiliter asserēdū sicut declarauerunt plures patres et magistri mei reuerēdi qui contra me in suo primo principio oppositum tenuerunt: vt infra patebit. igit̄ rē. In oppositum arguitur per Augustinū in libro de fide ad petrum. vbi de quālibet veritate legis christi dicit. firmissime tene et nullatenus dubites. p hoc docens qz lex christi est in credendis certissima et firmissime veritatis. **D**

In ista questiōe iuxta materiam duorum argumentozū ante oppositum duo erunt articuli. Primus erit positiuus et responsiuus ad principale quesitum. Secūdus erit collatiuus et responsiuus ad secundum articulum.

Dimisso autēz pro nūc primo et principali articulo de quo alias videbitur: solum dicam de secundo. in quo queritur vtrū voluntas diuina sit lex seu regula simpliciter prima. Et quantum ad istum articulum solum recitabo illa que declarauī in primo principio meo. et que arguerūt reuerēdi patres et magistri mei cuz quibus indignus concurro. dicta mea pro posse a contradictione pbabiliter defendēdo. vnde in hoc presenti actu soluz intendo conferre cū illis magistris: qui in primo principio me impugnaverunt rē. cum alijs quos in primo principio impugnaui in alijs pncipis collaturis. Prima igitur ppositio est qz voluntas diuina est lex seu regula obligatoria in genere legis obligantis simpliciter prima. Secūda est qz voluntas diuina est lex seu regula obligatoria alicui rei: qz vult ipsam ad aliq̄liter esse vel nō esse teneri: et iste fuerit due pncipales p̄clusiōes in p̄io principio meo responsales huic articulo.

Tertia ppositio est qz impossibile est aliquā rē obligari ab aliquā lege et nō

*Tribus
quod
vtrū
supra
et*

*2
3
33
42*

*Quod
vtrū
in*

*Quod
vtrū
in*

Principium

defia minorem non identitatem siue distinctionem potuisset imaginari q̄ reallem illam ad minus apparet obman-
dum diuine simplicitati. diuinis personis attribuisse. Cum igitur ad ponendam talem distinctionem inter voluntatem et intellectum nō cogat fidei auctoritas. sed omnia tradita in scriptura sacra et determinatione ecclesie possint saluari non ponendo eam. imo eaz nō ponere magis consonet diuine simplicitati. sequitur per primam regulam q̄ talis non sit ponenda. quare rē. et habetur propositus rē. Secundo arguitur expositio sic hec voluntas diuina ē omnibus modis idēz voluntati diuine. hic intellectus diuinus est hec voluntas diuina. ergo hic intellectus diuinus est omnibus modis idēz voluntati diuine. p̄missa sunt vere. et p̄sequētia est sillogismus expositio. qui nō debet negari in proposito. sicut patet per secundam regulam igitur rē. Tertio. Voluntas diuina et diuinus intellectus sunt idēz et ista predicata sunt contradictoria. s. esse idēz formaliter voluntati diuine nō esse idēz formaliter voluntati diuine. ergo non debet concedi de voluntate diuina et intellectu diuino sicut patz per secundam regulam rē. Quarto. Quicquid est voluntas diuina: est intellectus diuinus et e contra. igitur de ipsis non debent concedi predicta contradictoria sicut patet per quartam regulam: et per consequens apparet prima propositio probata. **S** Secunda propositio est q̄ quicquid ex natura rei conuenit diuine voluntati conuenit et diuino intellectui. Ista patet ex predictis et specialiter ex tertia et quarta regulis. Aliter enim predicta contradictoria verificarentur de eodēz. Tertia propositio est. q̄ si intellectus diuinus est lex seu regula obligatoria etiaz voluntas diuina et eodēz tra. patet ex predictis etiam arguendo expositio. Et ideo patz q̄ dictus reue. pater. in suis rationibus assumit multa falsa. Unde p̄mo falsus est qd̄ assumit in prima ratione. scz q̄ prius est iusticiam et rectitudinem rationis esse: q̄ iustici-

am et rectitudinem voluntatis esse. et q̄ prius est rationem legis esse q̄ voluntatis. quia ratio diuina: et voluntas diuina sunt penitus idēz. et quicquid ex natura rei conuenit rationi conuenit voluntati rē. Secundo falsum est qd̄ assumit in secunda ratione scz q̄ esse summam rationem per prius conuenit intellectui q̄ voluntati. qz ita proprie et de virtute sermons verum est q̄ voluntas diuina est ratio summa sicut q̄ intellectus diuinus est ratio summa cui semp̄ obtemperandū est rē. Tertio falsus est quod assumit in tertia ratione. scilicet q̄ bonitas non est obiectus voluntatis diuine qz quicquid est obiectum huius est obiectum illius. **Quarta propositio nō obstatibus predictis est ista. q̄ fm modis loquendi sanctorū: et doctorū magis proprie appropriat voluntati diuine esse legē obligatē q̄ intellectui diuino. Ita q̄ h̄ est & per se vera. voluntas diuina ē lex obligatoria. et nō hec. intellectus diuinus est lex obligatoria. Et ratio ē. qz sicut modus loquendi doctorū est q̄ voluntas diuina est causa effectiua rerū et nō intellectus. ex eo. qz quicquid voluntas vult est vel fit. et non quicquid intellectus intelligit. ita in proposito quicquid voluntas vult obligari obligatur. et nō sic de intellectu. Unde hec. p̄na est bona voluntas diuina vult fortē obligari ad a. ergo fortē obligatur. et ideo ista est p̄ se vera. voluntas diuina est lex obligatoria. et non ista intellectus diuinus est lex obligatoria. Quis utraq̄ sit xa q̄re rē. **H** Ad scōz principale p̄bandū arguit dictus reuer. pa. sic. qz ab oī lege simplr̄ p̄ma omnis alia deriuat. sed a voluntate diuina non omnis alia lex deriuat. igit. rē. Maior patet. quia a primo in vnoquoq̄ genere omnia alia eiusdez generis deriuantur et minore ipse p̄bat de legibus negatiuis que non emanāt a diuina voluntate. sicut est ista. nō furtū facies. Tum primo. quia si diuina voluntas nō esset adhuc non facere furtū esset. Tum secundo. qz nō furtum facere nō habet rationem entis. igitur nec boni nec volubili-**

in secundū sententiarum

Tam tertio: qz talis negatio non est ob
lectū diuine voluntatis. nā pari ratiōe
q̄libet alia negatio esset obiectū diuine
volūtatis q̄re rē. Aliq̄s alias rōnes fa-
cit dicit reuerēdus p̄r. quas cā breuita-
tis dimitto. qz possūt solui sic iste oīno
pari mō. Unde breuiter ad istā dico ne-
gando munoē. Et ad primā p̄bationez
dico qz ad impossibile sequitur q̄libet
ideo si diuina voluntas nō esset. nō fur-
tū facere esset et nō esset. quare patet qz
istud nihil facit oīno ad p̄posituz sicut
patet cuiuslibet inuēti rē. Ad secundā
p̄bationē dico qz ista lex non furtū faci-
es habet rationem etis et boni et volūti-
lis cum sit lex bona et iusta et a deo data
nec oppositū habet aliquā apparentiaz
Ad tertā dico qz ista lex nō furtū faci-
es est obiectū diuine voluntatis. nec est
incōueniens qz negatio sit obiectū diu-
ne volūtatis aut intellectus diuini. Ali-
ter enī intellectus diuinus nō intelligen-
ret aliquā veritatē negatiuā q̄ est ab-
surdus. quare p̄r qz rationes huius re-
uerendi patris non concludunt. ¶
Quantū ad tertiuū principale in quo
ipse p̄bat rationes meas esse insufficiē-
tes ad p̄positum sciēdū est qz in primo
p̄ncipio meo p̄mā p̄positionē supradic-
tam probam tripliciter. Primo ex tri-
bus p̄positionibus p̄cābulis. Quarū
prima est. qz inter leges obligātes vna
est lex simpliciter prima. Scda qz nulla
lex creata est lex simpliciter p̄ma. Ter-
tia qz sicut attribuitur volūtati diuine
esse primā causam efficiētē. sic attribu-
endū est eidem esse primāz legē obligā-
tem. Nam sicut primū est perfectionis
sic et scdm. quare rē. Unde fm Angu-
sti. 22. cōtra Faustū. lex eterna est diui-
na mens seu voluntas ordinē naturalē
seruari iubēs: turbari vetans. sed nulla
lex est prior voluntate diuina. igit rē.
Ad istas aut rōnes respōdet re. pa. An-
de ad primāz negat qz inter leges obli-
gantes sit vna simplr prima nisi loquē-
do de primeuitate institutiōis: et negat
qz nulla lex creata est simpliciter prima
loquēdo de eadē primeuitate instituti-
onis. Sed ista responso nō valet: qz si

cut inter causas efficiētes est vna nōn
creata. sic inter leges obligātes est vna
non instituta. et sicut causa nō creata est
causa efficiens simpliciter prima: sic in-
ter leges lex nō instituta est simpliciter
prima: et illa est volūtas diuina. et nō est
aliqua lex creata. Quod p̄bat sic: qz si
cut nulla res creata habet ex se potētā
causādū: sic nulla lex creata h̄z ex se po-
tētate obligandi. Nam sicut dicit ap̄lūs
ad Ro. 13. Nō est p̄tās nisi a deo. igit si
cut sola diuina voluntas est p̄ma causa
indepēdēs in causando. sic ipsa est pri-
ma lex indepēdēs in obligādo q̄re rē.
Ad scda: rationē respōdet qz esse legē
obligantē nec dicit p̄fectionē nec imp̄fe-
ctionē. Unde nō furtū facies esse legem
nec dicit p̄fectionē nec imp̄fectionē nec
diligēs dnm deū tuū rē. dicit p̄fectionē
vel imp̄fectionē m. licet diligere deuz
super omnia sit alicuius perfectionis.
Sed ista respōsio non est mihi intelligen-
bilis. Item ex hac ratione sequitur qz ita
ret rationalem creaturam obligari ab
aliqua lege et nō obligari a diuina volū-
tate vt patet satis. igit rē. Ad tertā
rationem que est auctoritas Augustini
respōdet qz obligari vāte cōpētē leg-
gis conditori et ipsi legi. Nam legis cō-
ditor obligat principaliter et effectiue:
seu auctoritative. sed lex ipsa obligat
virtualiter et consecutiue: et ideo nomē
legis aliquando trāssertur ad signan-
dum institutorē legis. Et per hoc dicit
qz hec est falsa de virtute sermōis: volū-
tas diuina est lex eterna: sed hec est ve-
ra: voluntas diuina est eternus cōditor
legis. quare rē. Sed tamē hec respon-
sio non valet: quia absolute stare qz vo-
luntas diuina aliquam creaturam obli-
garet: et tamen nullam legem institutaz
conderet. Nam ex hoc solo qz diuina vo-
luntas vult aliquam creaturam ad ali-
quid obligari sequitur illaz creaturam
obligari absqz hoc qz oporteat aliquam
legem institui: et tamen non stat et ca-
turam obligari sine lege obligante. et i-
tur volūtas diuina propriissime est lex
obligatoria rē. Et hec sunt dicta contra
istum reuerendum patrem. et cetera.
b iij

Nulla est
lex obligans
200

Obligari
vāte cōpētē
legis et cetera
qz legibus

Principium

R Contra scđam ppositionē arguit magister Egidius rē. et circa hoc tria facit. Unde pmo arguit me de improprietate sermonis. quia in secūda pcludēde pmi pncipij posui q̄ sicut diuina voluntas est causa efficiēs quia vult aliquid esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria qz vult aliqd ad aliquam esse vel nō esse teneri. Et limitauī sensuz secunde partis dicendo q̄ licet illa sit vna ppositio causalis que pōt denotare antecedentis ad consequētis causalitatē propriā vel ipsoꝝ puertibilitatē per p̄nam mutuam. tñ quicquid sit de pmo sensu nihilominus in secūdo sensu volui intelligere ipsam. Unde cōtra istū p̄sum inuitat nimis multis medijs et quasi in idēz coincidentibus et miro quōd arestat se in hoc rē. Primo igit arguit q̄ ponere illā causalem et solū per illā intendere p̄ne cōuertibilitatem est abuti p̄positionibus. Nam eodē modo concederetur q̄ ideo voluntas diuina est obligatoria quia viator est. Secūdo eodē modo cōcederet q̄ deus est: qz si asinus volat asinus habet alas. Tertio miraret quare illo modo plus dico voluntatem eē primā legē q̄ intellectum. cū eque bona sit p̄na. intellectus diuinus dicitur hūc obligari. ergo obligat. sicut devoluntate. Item per talē cōuertibilitatem p̄ne non plus habet q̄ voluntas diuina sit lex vel regula humane obligationis q̄ obligatio creata diuine voluntatis. cū eque sit cōuertibilis p̄na utrobique. et tñ in toto p̄cessu meo ut dicit nihil specialius pono per qd voluntas diuina debeat dici lex vel regula. quare insufficienter respondeo. Nec eua do ad difficultatem quesiti. qz difficultas est in quo consistit radix obligationis. Modo respondere precise p̄ p̄nam illā mutuā non sufficit rē. Sed iste instātie sunt sophisticę et falso iuntunt fundamento. An pro euidenti respulsione ipsaz Sciendū est q̄ ista cōiunctio quia. vel alia similis faciens p̄positionē causalem aliquando significat causam essendi. et sic facit p̄positionem p̄rie causalem. ut cuz dicitur. quia sol

lucet dies est. quia homo habet materiam homo est corruptibilis. et sic de similibus. quādoqz vero talis cōiunctio non significat causam essendi. ut cuz dicitur qz aliqua res in diuinis generat filium. aliqua res in diuinis est pater. quia creature sunt a deo. deus est dñs creaturaruz. Tales eñ p̄positiones solent concedi et tamē clarū est q̄ non denotant antecedentis ad p̄sequens causalitatē p̄riam. quia sic essent false ut notum est intuenti rē. Ita est in p̄posito quō dixi. hec p̄positio voluntas diuina est lex obligatoria. qz vult aliqd rē. nō denotat antecedentis ad p̄ns causalitatem p̄riam sed cōuertibilitatem p̄ p̄nam mutuā. Volui eñ per hoc excludere primum sensum in quo illa dictio quia significat causam essendi. quia sic nihil de causa ut diuina voluntas sit lex obligatoria. sed per hoc q̄ dixi q̄ talis p̄positio sicut et alie supradicte signat antecedentis ad p̄ns cōuertibilitatez per p̄nam mutuam. non volui excludere quā aliud requiratur seu q̄ hoc sufficiat ad veritatez talis causalis. sed dico q̄ hoc requiritur et sufficit mihi ad p̄posituz. Et si querat quid ultra hoc requiratur quero etiam idem ab eo de alijs causalibus supradictis. et ita facilliter ridebo sibi sic ipse mihi. Nec aliud teneor respondere quia non habeo hic tractare de veritate causalium nisi aliter cogatvi argumentoz. et ex his patet q̄ due p̄rie instantie non faciunt ad p̄positum rē. Ad tertiam instantiam dico q̄ ipse miratur sine causa. Nam q̄ uis dixerim q̄ voluntas diuina sit prima lex seu regula non propter hoc negaui hoc de intellectu diuino. imo ex pmo sequitur scđm expositorie arguendo cum etiam voluntas et intellectus sint omnino idem ut supra probaui. Tamē quare magis appropiatur voluntati eē lege obligatoriam q̄ intellectui supra dixi. scilicet quia hec vtraz sit vera. voluntas est lex obligatoria. et intellectus est lex obligatoria. tamen prima est vera per se et non secunda. Cuius rationem assignaui. quia quicquid vō

ip̄e stat

Ante idem de voluntate diuina
et de voluntate diuina h[ab]et voluntatem
sua q[uod] obligatoria et in scdm sententiarum

Voluntas diuina vult obligari obligatur.
sed non quicquid intellectus intelligit
r[ati]o. Et quis bene sequatur intellectus
diuinus dicat hunc obligari. ergo obli-
gatur. sicut de voluntate r[ati]o. non tamē
sequitur. intellectus diuinus intelligit
hunc obligari. ergo obligatur. vt patet
cuiuslibet intuenti. quare r[ati]o. Ad quar-
tam instantiā nego assumptū. et cū reue-
rentia dico q[uod] satis assignat que sit ra-
dix obligationis. Nam illa est diuina vo-
luntas. et illa satis explicatur per hoc q[uod]
dixi r[ati]o. nec oppositū ipse probat. Et si
aliquis doctor p[ro]fundius attingat hanc
materiam supplico q[uod] ostendat. M

Secundo dictus magister p[ri]ncipaliter
descendendo ad p[ro]positum agit de illa
p[ro]positione vt est causalis p[ro]p[ri]e. et circa
hoc ponit duas p[ro]positiones. Prima
est. q[uod] licet diuina voluntas vt sic nō sit
quorūlibet effectū ratio formaliter ef-
fectiua. est tamē diuinax rationū causa-
lium ad agendū ratio applicatiua. Pri-
ma pars p[ro]batur. quia vt sic nō est quo-
rūlibet eminenter contentiua. Secun-
da q[uod] aliter non saluaretur q[uod] ipsa est
omniū rerū causa. Sed non insistendo
circa p[ro]positionē istam quia nō videtur
mibi facere ad p[ro]positū. Dico breuiter
q[uod] est falsa. et arguo contra eaz sic. quia
vel ipse cōcedit in deo distinctionē for-
malē vel non. si sic. contra hoc sunt illa
que supra dixi. etiā ipsemet dixit se nō
ponere talem distinctionē. Si ergo nō
ponat eam. patet clare q[uod] illa p[ro]positio
non p[otes]t esse vera. quia in deo nō sunt
plures rationes causales. nec ratio cau-
salis aliquo modo distinguitur a volū-
tate diuina. Nec est verum q[uod] assumit
in probatione. scilicet q[uod] voluntas diui-
na non sit quorūlibet effectū eminent-
ter contentiua. quare r[ati]o. Ex predicta
p[ro]positione intulit cōtra me q[uod] hec ta-
lis p[ro]p[ri]e non est p[re]cedenda. quia de-
vult aliquid esse illud est. v[el] quia deus
vult aliquid fieri illud sit: prout li quia
dicat causalitatem formalem. sed reue-
ra istud non est cōtra me. quia bene cō-
cedo q[uod] si li quia dicat causalitatem for-
malē. illa esset falsa cū deus ipse nul-

lius rei sit formalis causa. Sed cū hoc
stat q[uod] illa causalis est vera. prout li quia
distinguit causalitatem efficientē. sed
contra hoc ipse arguit imponēdo mibi
q[uod] ego posui istam regulā q[uod] omnis cau-
salis est falsa vbi p[ri]ns includit deus ali-
quid facere aut scire aut velle. sed hanc
falsitatem aut potius puenilitatē nūq[uam]
posui. sed bene posui istam regulam q[uod]
nulla p[ro]positio causalis cui p[ri]ns signifi-
cat tanq[uam] significatum totale deū velle
aut intelligere est vera p[ro]p[ri]e. et per p[ro]-
positionem p[ro]p[ri]e causalem intellexi illaz
in qua illa cōiunctio q[uod] significat causas
essendi sicut declarauit. modō videat ip-
se si iste differant. satis enim clarū est
q[uod] sic. quare r[ati]o. Secunda p[ro]positio
sua est q[uod] licet voluntas diuina vt sit le-
gis obligatiue diuine ad extra obligan-
dū sit ratio applicatiua. intellectus ta-
men diuin[us] magis per se est causa obli-
gationis q[uam] voluntas. Primā partē
p[ro]bat ex p[ri]ma p[ro]positiōe. sed ipsa etiā
eodem modo potest improbari sicut p[ro]-
positio illa. quia si non ponatur distin-
ctio formalis. nō potest sustineri q[uod] ipsa
sit vera. vt patet. quare r[ati]o. Sed secun-
dam partē ipse p[ro]bat sic. quia inter le-
ges creatas magis de per se obligat ra-
tio q[uam] volūtas. igitur ita est in deo. p[ri]ns
tenet per simile. et antecedēs p[ro]bat. Pri-
mo per vnū dictū meū in quo posui q[uod]
habitu fidei infuse est perfectissima lex
creata qui t[ame]n p[er]tinet ad intellectū. igitur
r[ati]o. Secundo quia nullus actus di-
citur rectus vel iustus nisi q[uod] p[ri]ncipaliter
conformis rationi. igitur r[ati]o. Sed bre-
uiter nego istam secundā partē. et ad p[ro]-
bationē quicquid sit de antecedente.
nego p[ri]ns et similitudinē. Et ratio dis-
similitudinis p[otes]t assignari quia in deo
inter voluntatem et intellectū aut actū
voluntatis et intellectus nulla est oīno
distinctio. Non sic autē est in creatura. et
istud posset deduci. sed dimitto r[ati]o.

Nam Tertio p[ri]ncipaliter dictus magi-
ster ponit q[uod] ista p[ri]ns non valet de vult
aliquē obligari ergo illū immediate obli-
gat q[uod] p[ro]bat multiplicat. Primo. q[uod]
stat aliqd a creatura potēte obligare p[ro]

Principium

implet illud nō p̄cipi a deo. igit̄ r̄c. p̄na tenet vt dicit per descriptionē meā de obligari. r̄ antecedēs p̄bat quia aliter omnis obligatio ess̄ de iure diuino q̄d est falsum. Secūdo aliq̄d est civile do minū q̄d non est de iure diuino. igitur etiā r̄ obligatio r̄c. Tertio m̄ltē sunt iniuste obligatiōes. r̄ que sunt peccata in esse obligatiōis. ergo deus illis nūc obligat. Item q̄rto. si oīs obligatio ess̄ adeo. sequeretur q̄ oīs obligatus obligatiōē nō adimplens peccaret mortaliter. patet quia contra deum obligantem. Quinto adinuicem non concurrunt humana obligatio et diuina. igitur r̄c. Antecedens patet. quia perfecte ad aliquid obligatus sc̄ obligatiōne diuina. amplius ad illū obligari nō p̄t sicut perfecte d̄s ampli⁹ fieri non potest d̄s. vnde si diuine obligatiōi posset succedere alia obligatiō cum illa primā non confirmaret nec intenderet. videt̄ q̄ sup̄flueret. Item sexto. q̄ obligare. vt videt̄ aliud dicit q̄ efficere obligatiōē precise. ergo cum generali dei p̄cursu effectiuo stare ip̄m nō obligare r̄c. Sed contra p̄dictā p̄positiōne arguo p̄bando q̄ illa p̄na sit bona. quia si non. tunc oppositum p̄sequētis stat cū antecedēte. r̄ sic stat q̄ de⁹ vult aliq̄d obligari r̄ tamen illud immediate non obligat. q̄d est falsum. sicut nō stat q̄ deus velit aliquid fieri r̄ tū illud immediate nō faciat. aliter diuina voluntas non esset immediate efficac̄ vn̄uersaliter omnīū que sunt vel fiūt. q̄d est cōtra doctrinā sanctorū r̄ ecclesie. vt satis patet. igitur r̄c. Nec valent. cuz reuerētia. rationes sue. An breuiter discurrendo per eas. Ad primā dico q̄ non stat aliquid a creatura potente obligare p̄cipi p̄cepto iusto r̄ obligatiōis. r̄ illū nō p̄cipi a deo. ideo dicit ch̄rist⁹ loquēs ad prelatos qui possunt obligare subditos. Qui vos audit me audit. q̄ vos spernit me spernit. Lu. 10. Ideo simul ad primā instantiā r̄ secūda dico q̄ ex hoc nō sequit̄ q̄ omnis obligatio sit de iure diuino. r̄ concedo q̄ sicut est aliq̄d civile dominū q̄d non solz dicit de iure

diuino. ita etiā de aliqua obligatiōe quia fm̄ modum loquendi cōmunē alia qua obligatio vel aliq̄d d̄num nō dicitur de iure diuino. quia sit a deo approbante. nā sic quodlibet esset de iure diuino. s̄ ex alia radice hoc dicitur. sicut patet ex his que dixi in tertiā cōclusiōne p̄mi p̄ncipij sed ea nūc nō recito r̄c.

Ad tertiā instantiā dico q̄ nihil iniustum seu peccatū est lex obligans. sic̄ alias dixi r̄c. Ad quartā nego p̄nam quia ex hoc q̄ aliquid est cōtra deū nō infertur q̄ sit mortale peccatum. Nam sic omne peccatum esset mortale cum quodlibet sit cōtra deum. Ad q̄ntā nego assumptū r̄ ad p̄bationem nego antecedens. Unde dico q̄ loquēdo de perfectione d̄ni fm̄ qd r̄ in genere quale attribuitur creature. aliquis p̄fecte d̄s potest fieri ampli⁹ d̄s. Nam eius rei plures possunt esse perfecti d̄ni sicut rex r̄ baro in eadem baronia. r̄ tamen constat q̄ si in eandem personam concurrerent ista duo dominia ille esset ampli⁹ r̄ perfectius d̄s. nā sicut ostēdit d̄s armachanus in primo libro de paupertate xp̄i caplo. 1. dominia fm̄ q̄ magis aut minus habent de auctoritate p̄pria respectu actuum siue vsus dominiū dicunt̄ magis aut min⁹ dominia vel perfecta. quare r̄c. Nec valet quod dicit: sc̄ si diuine obligatiōi posset succedere alia obligatiō cū illa primā non confirmaret nec intenderet q̄d ergo superflueret. Nam consimili modo p̄baretur q̄ si diuine causalitati coageret aliqua causa secūda q̄ illa causa secūda superflueret sicut clare patet.

Ad sextam concedo q̄ obligare aliud dicit q̄ efficere obligatiōes imo dico q̄ stat deum aliquid de nouo obligare. r̄ tū nihil de nouo efficere. id̄ istū magis est pro me q̄ contra. quare r̄c.

Verū est q̄ ad declarationes reclusionis mee in primo principio meo posui descriptiones horū terminorū. obligari r̄ teneri. r̄ dixi q̄ obligari est teneri ad aliquā dispositionē habendam vel aliqua dispositionē cārendum. Sed teneri est

Non fit
aliquid a
natura
voluntati obligati
et illud non
precepti a deo

Quid sit obligatio quid tenetur
in secundū sententiarum

habere a suo superiori prohibitionem vel preceptum de aliquo existente in inferioribus libera potestate. Et istarū descriptionum declaratio magis patuit in tertia conclusione primi principij. ubi ostendit quid sit preceptum et quid prohibitio. Contra hoc instat primo quia describere obligari per tenetur est diffinitio magis notum per minus notum. Secundo arguit quod tenetur non bene describitur. quia stat quod deus aliquem obliget. et tamen nihil precipiat vel prohibeat. Tertio ad idem. quia tunc sequeretur quod creatura seipsam obligare non posset cum sibi ipsi non sit superior. Quarto quia per hanc descriptionem evadit difficultatem de obligatione ad impossibile. de qua doctores multi multum dubitant. modo ponere unum me re voluntarium quid nominis sic eiusdem difficultatum non probatur. est irrationabile sicut patet. ideo etc. Sed ad ista voluntarie dicta non probata respondendo breviter. unde ad primam et secundam instantiam nego antecedens. et miro quomodo ipse sic petit principium assumendo simpliciter illud quod est probandum ut patet. Ad tertiam nego primam quia licet creatura non sit superior tamen potest seipsam obligare id est aliquid facere unde sequitur ipsam esse obligatam. et habere a suo superiori prohibitionem vel preceptum de aliquo. de quo prius non habuit. sicut patet de illo qui vouet paupertatem vel virginitatem etc. Ad quartam dico quod illud quod nominis est rationale. nec per ipsum evadit illam difficultatem de obligatione ad impossibile. nisi sicut decet eam evadere. imo ex hoc quod sancti dicunt quod deus non potest obligare ad impossibile. sequitur quod illud quod nominis sit rationale. et si non placeat sibi det aliud melius et ego contentabor. Et hec sunt dicta contra istum reue. magistrum etc. **P** Contra tertiam et quartam oppositōnes arguit frater petrus etc. Et in primo principio suo posuit istam tertiam conclusionem quod non stat creaturam rationalem peccare inordinatim et ipsam non committere vel omit

tere contra legem rationis vel nature difformiter. Quia probat supponendo quod talis creatura habeat noticiam ultimi finis et principiorum moralium. An arguit sic. Ita dato quod nullum esset preceptum creature datum adhuc creatura rationalis lege rationis seu recte dictaminis naturalis indispensabiliter obligaret sub pena peccati deo honorem reddere. ei obedire. et ipsum non odire. ergo non stat creaturam peccare etc. prima tenetur. quia quod indispensabiliter obligat necessario obligat. scilicet constantia subiecti obligabilis. Sed antecedens probatur. quia lex naturalis est immutabilis et indelibilis in suis principijs que sunt bonum facere et malum fugere. ut ostendit thomas prima secunde .q. 94. 4. et 6. articulis. An articulo. 6. allegat Augustinus. 2. confes. dicentem. Lex scripta est in cordibus hominum quia nulla quidem delet iniquitas. Sed lex scripta in cordibus hominum est lex naturalis. ergo lex naturalis deleri non potest. hec est ratio sancti thome ibidem. Secundo confirmat conclusionem auctoritate beati Augustini libro secundo de sermone domini in monte. c. 2. ubi dicit. Nulla est anima quae peruersa que tamen ratiocinari possit. in cuius conscientia non loquat deus. Quis enim scripsit leges naturalem in cordibus hominum nisi deus etc. Ex hac conclusione intulit tertium correlarium. videlicet quod impossibile est creaturam rationalem obligari a diuino velle. et eam non obligari aliquid alia lege. patet ex conclusione. Et confirmat. quia non stat creaturam rationalem ommittere vel committere contra diuinum velle. et non contra dictamen rationis. ergo non stat eam obligari ad aliquid per diuinum velle quod ipsa ad illud obligetur per dictamen legis naturalis seu rationis recte. Confirmat. quia in mente rationalis creature est proprie lex seu regula iuste vite. Sed regula menti rationali intrinseca est lex naturalis rationis. que indissolubiliter obligat creaturam talem ad nihil agendum contra conscientiam. ergo correlarium verum. Antecedens est prima pars. primi correlarii tertie conclusionis mee. ubi dixi. sicut. virtus iusticie soluz.

Handwritten marginal notes in a cursive script, likely belonging to a reader or scholar. The notes are partially obscured and difficult to decipher fully, but appear to discuss the text's content.

Principium

est in mente rē. Oppositū huius corre-
lary pbau sic, sicut prima causa qd
agit cū causa scda pōt agere se sola. sic
prima lex vel regula rē. Ad hanc rati-
onem dixit: q̄ inter obligare et causare
effectiue est magna dissimilitudo r̄ dis-
ferētia. quia nō quodlibet obligare est
agere vel actio. qz lex scripta obligat et
tū nihil pducit v̄l agit in obligādo. ideo
ad formā negat. scda pars maioris seu
aius ratiōe dissimilitudinis q̄ est inter
causare effectiue: r̄ obligare. Sed h̄ cir-
ca hec multa possent dici. tū breuiter di-
co q̄ ista nullo mō sunt p̄tra me. Unde
primo pcedo q̄ de potētia ordiata nō
stat creaturā ratiōale peccare v̄l omitt-
tere: aut omittēre p̄tra diuinū velle. et
nō p̄tra dictamē ratiōis seu legis natu-
re aut alteri legis create. r̄ nihil plus
pbāt rōnes p̄dicte: sicut p̄z intuenti. r̄
hoc idē etiā p̄cessi r̄ pbau in tertia con-
clusionē p̄mi p̄ncipij mei. Secdo nō
obitātibns istis pcedo q̄ de potētia ab-
soluta stat creaturā rōnalem peccare r̄
cōmittēre vel omittēre p̄tra diuinū vel
le: r̄ nō p̄tra dictamē alicuius legis cre-
ate: r̄ in hoc sensu eius p̄clusio est falsa
nec sufficiēter pbata. nec respōsio quā
dat ad ratiōē meaz videt̄ sufficere: qz
quīs inter obligare r̄ causare effectiue
sit magna dissimilitudo r̄ differentia. tū
ratiōe huius dissimilitudinis non eua-
cuatur ratio mea. qz quo ad hoc est si-
mile q̄ sicut causa scda nō pōt agere si-
nē prima: sed bene p̄ma sine secūda: sic
lex creata non pōt obligare sine prima
sed bñ p̄ma sine quacūqz alia. ideo rē.
Contra quintā r̄ sextā p̄positio-
nes arguit reuerendus pater frater mi-
chael rē. et ponit p̄clusionē p̄radictorū
am supradictis p̄positionibus. Et pri-
mo pbat q̄ nō omne peccatū est p̄missio
vel ommissio p̄tra legis p̄hibitionem vel
p̄ceptū. Tum p̄mo qz aliq̄ ignorātia
est peccatū q̄ nec ē cōmissio nec ommissio
rē. Tum scdo qz peccatū veniale et ne-
gligēne nec est cōmissio v̄l ommissio p̄tra
legis p̄hibitōez. Tum tertio. qz si omne
peccatū esset cōmissio vel ommissio cōtra
legis p̄hibitōez sequerēt̄ q̄ quelibet

transgressio p̄cepti esset peccatum v̄l
imputaretur ad culpam. q̄s est falsum
cum aliqua solum imp̄tetur ad penaz
Sed ad ista breuiter respondeo. vnde
ad primā et secūda simul nego assum-
ptum. r̄ pbatio sua p̄sistit in quibusdā
diuisionibus peccati: et comparationib⁹
peccatorū quas ipse assignat sed illas
nego. nec video q̄ habeant aliquam ap-
parētā nisi equiuocādo de istis termi-
nis cōmissio r̄ ommissio. ideo rē. Ad ter-
tiam dico: q̄ omnis transgressio p̄cepti
proprie dicta que est p̄tra p̄ceptū ad
intentionē p̄cipientis est peccatū seu
ad culpam imputabilis. nec oppositum
ipse probat. ideo nihil plus dico. Sec-
cundo principaliter dictus reuerendus
pater probat q̄ aliquid est ex se pecca-
tum: et non precise quia lege prohibītū
Et arguit primo sic. quia possibile esset
homine peccare nullo p̄cepto sibi da-
to sed neglectis eternis r̄ spiritualibus
bonis se cōuertendo ad temporalia bo-
na. quia hoc est peccare fm Augustinū
primo de libero arbitrio. Tum per hoc
turbetur naturalis ordo. quem eterna
lex seruari iubet r̄ turbari vetat. sed nō
minus potest hoc homo habito p̄cep-
to nullo sicut cum p̄cepto. igitur rē.
Secūdo ad hoc ē auctoritas beati Aus-
gustini in eodem libro. vbi dicit. Non
sane. ideo malum est adulterium. quia
vetatur lege. s̄ ideo vetatur lege quia
malum est. Tertio ad hoc est auctori-
tas philosophi. r̄ Ethicorū vbi ait. Non
omnis antez suscipit operatio neqz ois
passio medietatez. Quēdā em̄ p̄fectim
nominata conuoluta sunt cum malicia
puto gaudij de malo. inuidia. adulte-
rium. homicidium. hec inquit omnia. et
que talia dicunt̄ fm ipsa mala esse. igit̄
sequitur contra me rē. Sed breuiter di-
co. q̄ ista nō sunt p̄tra me. sed laborant
in equiuoca. Unde bene concedo q̄ ali-
quod est peccatū non precise. quia lege
prohibītū. intelligēdo d̄ lege scripta v̄l
humana. et hoc nihil aliud probant au-
ctōitates p̄dicte. sed tamen cur hoc
stat q̄ nihil est peccatū nisi qz lege pro-
hibītū. id est nisi qz est p̄tra legem eter-

*Opinio auctōris q̄ p̄tra me
nō est p̄tra me. sed laborant
in equiuoca. Unde bene concedo q̄ ali-*

Opinio 2a. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

nam et voluntate diuina. Et per confes-
quens nihil est ex se peccatum. qz nihil
est ex se tale quod no est intrinsece tale
sed solum per denominatione extrinse-
cam. Et oppositum huius non probat ra-
tiones p̄dicte sicut clare cuilibz intuen-
ti pot apparere. qre r̄c. R. Tertio
p̄ncipalit dictus reuerendus pater ostē-
dit rationes meas non sufficere. Unde
quintam propositionem probauit.

Primo ex prima conclusiōe primi p̄n-
cipij in qua declarauit q voluntas diui-
na est lex prima obligatoria. et per con-
sequens omne peccatum est commissio v̄l
omissio cōtra diuine voluntatis obliga-
tionem. Secundo probauit eaz per Au-
gustinum. 22. contra Faustum vbi dicit
q peccatum est dictū vel factū vel con-
cupitum contra legem eternam quare
r̄c. Sed ad hec respondet primo q sa-
tis posset ostendi q neutra illarū pro-
positionū sequitur ex conclusione r̄c.
Sed hoc ipse nō ostēdit. ideo r̄c. Sc̄do
dicit ad auctoritatem Augustini q illa
descriptio quam ponit nō est generalis
et sufficiens descriptio peccati: sed exp̄-
mit solum materiam circa quaz contin-
git esse peccatum actuale r̄c. sed hec re-
sponsio non est ad propositū. quia nō
allegauit illam auctoritatem augustinī
tanq̄ diffinitionem peccati. sed vt p̄ il-
lam concluderet q omne peccatū est
contra legis eterne seu voluntatis diui-
ne obligantionem. quare r̄c. Tertio
ad probationē sexte propositionis quā
do dixi q nullus est peccator nisi quia
preuicator r̄c. Respondet q sumen-
do large preuicationem quilibet por-
test dici preuicator qui agit contra le-
gem cōmunit̄ loquenda de lege. et sic
concedit maiorem et probationē. et sic
intelligūt auctoritates psalmiste. Pre-
uicatores reputauit om̄s peccatores
terre. Et illa auctoritas apli ad Ro. 4
Vbi nō est lex nec preuicatio. S3 su-
mendo proprie vel stricte preuicatio-
nem. ille soluz dicitur preuicator qui
agit contra legem contracte sumptam
Et sic negat maiorem. qz aliquis est pec-
cator qui non est preuicator cōtra le-

gem stricte sumptam. ideo dicit q ratio
non procedit. Sed ista responsio est in-
sufficiens. quia ipse non declarat quid
ipse intelligit per legem communiter
sumptam. et quid per legem contracte
vel stricte sumptam. vnde si per legem
cōmunit̄ sumptā ipse intelligat indif-
ferenter tam legē p̄maz q̄ est voluntas
diuina q̄ legē secundaz q̄ est lex creata
Et per legem stricte sumptam intelli-
gat solum legem creatam tunc cum lex
prima que est voluntas diuina ita pro-
prie vel magis sit lex obligatoria sicut
quecūq̄ lex creata. sequit̄ cōtra ipm q̄
ita p̄prie vel magis aliquis est preuari-
cator legis. qz agit cōtra legē creatam
q̄ est cōtra ipm. quare r̄c. Sic igit̄ ex
om̄ibus predictis patet q lex p̄positio-
nes supradicte stant in veritate r̄c.

Incipit p̄ncipiū in tertij lib. s̄ntiaz

¶

¶ Venā doctrina bec
noua. Ista questio moue-
tur Mar. 1. c. quaz alias
in eiusdem libri p̄ncipio et
similiter in p̄mo sentētia

rū exordio per me assum-
ptam pro themate iterū nunc resumo
Reuerendi patres magri ac dñi carissi-
mi sicut sacra testatur hystoria. bonus
oim̄ artifex rerū deus qui oia non nisi
bona p̄duxit in esse. hoicm̄ ipm̄ specia-
lis p̄rogatiua bonitat̄ creauit inter ce-
tera valde bonit̄. eūq̄ ad imaginē suaz
factū virtutib⁹ singulis insigniuit. S3
vt de alijs tacemus quatuor sp̄aliter
virtutibus videre mihi videor amictū
fuisse hoicm̄ ab ipso sue creationis ex-
ordio. Dederat em̄ sibi de⁹ misericor-
diā ad cōseruationē. hunc liquidē mi-
sericordia custodiebat. Dederat verita-
tem ad eruditionē. hunc veritas doce-
bat. Dederat iusticiā ad d̄rectionē. hūc
iusticia regebat. Dederat et pacē ad des-
lectationem. hunc dem̄q̄ pax fouebat.
Sed heu miser homo descēdēs de hie-
rusales in hiericho incidit in latrones.
Lu. 10. a quibus suis virtutib⁹ misera-
biliter spoliatus accepta perdidit mis-

qz p̄b̄r̄c̄
h̄p̄ r̄t̄na p̄d
p̄b̄r̄c̄a p̄d
aliquid p̄t̄y
h̄d̄ r̄c̄ m̄al̄.
p̄t̄ m̄p̄s̄lla
m̄m̄ia p̄ p̄d
p̄t̄y i p̄t̄y
p̄t̄y r̄t̄na
p̄b̄r̄c̄d

D̄m̄ p̄t̄y
m̄m̄ia p̄ p̄d
p̄t̄y i p̄t̄y
p̄t̄y r̄t̄na
p̄b̄r̄c̄d

Principium

nera destatis. perdidit em̄ pietatem ⁊
miam pdidit veritatez ⁊ sapientiā. per
didit equitate ⁊ iusticiā. perdidit etiāz
pacem ⁊ cōcordiam. Perdidit itaqz ho
mo iste pietatē ⁊ misericordiā qm̄ sic ex
arsit in ꝑcupiscentia sua vt nec sibi nec
filijs parceret nascaturus. Sed in se im
pius ⁊ inimicors in posteros. simul oēs
terribili maledicto ⁊ necessitati mortis
adiecit. Perdidit homo iste veritatem
⁊ sapientiā quādo diaboli credens mē
daco immortalitatez fallaciter ꝑmitten
tis. insipiens factus diuini verbi infal
libilē veritatē adiecit. Perdidit homo
iste equitatem ⁊ iusticiā quādo serpen
tis ꝑsuasioni ⁊ mulieris voci obedi
uit potiusqz diuine. tunc em̄ vt Quidy
verbo vtar. Terras astra reliquit. Per
didit deniqz homo iste pacem ⁊ cōcor
diā qm̄ incepit caro cōcupiscere aduer
sus spiritū ⁊ contra ipsum omnis crea
tura que ꝑ sibi subiecta fuerat rebel
lare. tunc em̄ euz intus pavor ⁊ foris ti
mor iuasit. Sic igitur ꝑhōdoloꝝ virtu
tes a terra passe sunt exiliū. Sic in celū
coacte sunt capere refugium. sicqz ipso
homine derelicto ad deū qui eas dede
rat redierunt. Sed pensandū est caris
simi ⁊ diligentius ꝑferutandum qua
liter sūma creatoris sapientia circa mi
serabilis creature sue reparationez mi
rabiler disponuerit ꝑuidere. Factū
est nāqz in celo consiliū vt de causa lap
si hominis tractaretur. in quo medius
pater luminū iudicis fungēs officio re
sidebat. ante cuius ꝑspectum virtutes
ipse que dicte sunt ꝑncipaliter assiste
tes super hac re pariter conferebant ⁊
vtraqz ex parte qd̄ eis videbatur vtili
loquebantur. Siquidez veritas ⁊ iusti
cia hominez miserum condemnabant.
par vero ⁊ misericordia eundem dolci
ter excusabant. Veritas igitur ac ius
ticia contra hominez parate ad facien
dam vindictam his verbis iudicem af
fabatur. Nunquid oportet impleri Ter
monem quem locutus es domine. Ne
cesse est ergo vt totus moriatur. Adaz
cum omnibus qui in eo erant qua die
vetitum pomuz in ꝑuaricatione gu

stauit. Nunquid si ꝑuaricatoꝝ ꝑedle
ctam mortis sententiam euaserit non
iam permanebit in eternū veritastus
domine. Nunquid in teipsum iudicem
partis huius merita retorquentur. La
uendum enim omnino est ne fiat irritū
verbum tuū. ne sermo tuus viuus ⁊ ef
ficax vlla occasione vincatur. Pax vero
⁊ misericordia econtra ꝑ parte homi
nis pia iudicis pulsantes viscera loque
bantur. Nunquid obliuiscetur misere
ri deus aut continebit in ira sua mise
ricordias suas. Nunquid dñe in eternuz
irascens nobis aut extendes iram tuā
a generatione in generationē. Jam em̄
tua misericordia ꝑerit ⁊ nulla est oīno
li aliquando nō miserearis. Nunquid
ergo domine misericordie recordaberis
vt culpa hominis q̄ de fragili limo ꝑ
ductus ē qui a forti dyabolo se ductus
est in foro tue pietatis valeat excusari
Eget em̄ tua miseratiōe creatura tua.
qm̄ misera facta est ⁊ miserabilis valde
venit autez tempus miserēdi eius imo
iam ꝑterit tēpus. Tu ergo domine mi
serere. Sic igitur grandis erat contro
uersia ⁊ intricata nimū disceptatio. nec
videbat quomodo possent erga hoīem
veritas ⁊ iusticia ac simul pax ⁊ miseri
cordia conseruari. Sed audite dilectis
simi sup hac deceptatiōe iudicis sniaz
Sane lz diu multūqz visus sit dissimu
lare pater miseratiōnū vt interim satis
faceret zelo veritatis ⁊ iusticie non ta
mē infructuosa fuit patri misericordie
supplicatio importuna. sz exaudita fuit
in tpe oportuno. imo vt declamātis ses
nece verbo vtar. Perierat totus orbis
nisi sup irā fuisset misericordia. vñ tan
dez pius ⁊ clemēs iudex paci ⁊ miseri
co: die condescēdens sup ꝑdicta contē
tione talez ꝑtulit sniam. Penitet inqt
me fecisse hominez. Sen. 6. bonum em̄
erat si natus nō fuisset homo iste. muli
autē incūbit ꝑniam agere ꝑ homine
quē creauit. vadam ergo ⁊ naturā assu
mens humanā ꝑ hoīs redemptione
mortē patiar ab homine. His itaqz aus
ditis factum est qd̄ ꝑpha dixerat. Mis
ericordia ⁊ veritas obuiauerūt sibi. iu

Quid dicitur
de lapso
hominis
in laqueo

Confidit
de lapso
hominis
in laqueo

Deus autem
in laqueo
hominis
in laqueo

24

in tertiu sententiarum

sticia ⁊ pax osculate sunt. ps. 84. Tunc enim indissolubili cōiuncte sedere vna nimitur iudicis laudauerūt proposituz ⁊ sic prolata sententia facta est partiu ⁊ concordia. Sed attendite carissimi qualiter premissa sententia executioni fuerit demandata. venit enim plenitudo temporis. ⁊ iam pluribus temporū curriculis euolutis quibus os suum dilatauerat infernus vt nascentes reciperet ⁊ mortis terminos ampliare. Tandem puerorū vagitus. voces iuuenū senuz lacrimas. vtriusq; sextus stridores dentiu. miseratio diuina conspexit: vñ pter miseriam inopum ⁊ gemitū pauperū. nunc exurgam dicit dñs. psal. 11. Tolens ergo puillimus dñs hoicem eripere ne ab inferni faucibus sorberetur ⁊ ei de misericordia reddere qđ sibi fuerat de iusticie ratione sublatū. dignatus est ab arce celi. a folio glorie. in hominū colonā. in feruilem formam vsq; venire. sed ⁊ carnem peccati suscipere vt pro hominis redemptiōe fieret deus homo. Hec est igitur breuis nōne xpi doctrine summa. hec est breuis totius legis euāgelice sententia. hec est doctrina per quaz lux in tenebris oritur ⁊ salus nascatur in peccatis. hec est doctrina tam singulariter mirabilis. ⁊ tā mirabiliter singularis vt in eius ammiratione raptus homo nō immerito in admiratiōe qđstionis cogatur prorumpere verba dicens. Que nā doctrina hec noua. que fuit questio vestris pposita reuerentijs a pncipio. **H** Ad quā quidez questione sicut alias dicebatur magister sententiarū in quadripartito huius libri volumine sub quadruplici conclusione respondet. Prima est. qđ hec est doctrina per quā summa dei misteria secretius reuelantur in primo. **S**c̄a est qđ hec est doctrina per quā noua mundi vestigia subtilius declarantur in secundo. Tertia est qđ hec ē doctrina per quam mira verbi cōmētia sublimius referantur in tertio. Quarta est qđ hec est doctrina per quā pia lapsi remedia suauit̄ propinantur in quarto. Per ipsam namq; reuelan-

tur secreti⁹ velata misteria summe trinitatis quo ad primum. per ipsam declarantur subtilius creata vestigia noue entitatis quo ad secundū. per ipsaz referantur sublimius sacrata commercia mire charitatis. quo ad tertiu. per ipsam propinantur suauius oblata remedia pie sanitatis quo ad quartum. Nam in hoc quadripartito sententiaruz libro tractat magister quadruplex doctrine christi noue ⁊ euāgelice legis archanum euangeliste iohanni diuinitus inspiratus. Johan. 1. c. Primus est qđ in principio erat verbum ⁊ verbum erat apud deum ⁊ deus erat verbum. Quod est beate trinitatis summū misterium in primo libro. Secundum est qđ omnia per ipsum facta sunt ⁊ sine ipso factum est nihil. quod est create entitatis nouū vestigiū in secundo libro. Tertium est qđ verbum caro factus est qđ est diuine caritatis miruz cōmētiū in tertio libro. Quartum est qđ habitauit in nobis. Et vidimus gloriam eius qđ est humane sanitatis piuz remediū in quarto. Sic igitur per hanc doctrinam altius erigitur humanus profectus quo ad primum. dulcius instruitur humanus aspectus quo ad secundum. Rectius dirigitur humanus profectus quo ad tertium. Mitius corrigitur humanus defectus quo ad quartum. Hāc magister in hoc sententiarū libro correspondenter ad premissa. Ad erigendū profectum hominis agit de cognitioe dei perfecti luminis in pmo. Ad instruendū aspectum hominis agit de creatione mundi effecti germinis. in secundo. Ad dirigendum profectum hominis agit de cōmunionē verbi effecti numinis. in tertio. Ad corrigendū defectum hominis agit de curatione lapsi infecti seminis. in quarto. Hec sunt igitur quattuor cōclusiones ad propositionē responsales quas magister sententiarū pertractat. de quarum tertia nunc solum dicendus est dimissis alijs suis locis. Tertia igitur conclusio est huic tertio libro sententiaruz correspondens. qđ hec est doctrina per quā mira

*Dicitur in 1o libro de trinitate
quod omnia per ipsum facta sunt
et sine ipso factum est nihil
quod est create entitatis nouum
vestigium in secundo libro
Tertium est quod verbum caro factus est
quod est diuine caritatis mirum
comentium in tertio libro
Quartum est quod habitauit in nobis
Et vidimus gloriam eius
quod est humane sanitatis piuz
remedium in quarto*

*le
on
na
en
E
nā
t
ch
ero
omi
qua
lere
nse
muz
tua
n
en
oio
quid
dria
o
pro
actos
nisi
tua.
valde
imo
ne
mi
ntro:
is
acc
boiem
miseri
lecti
fina
limus
n
sanf
in
cas
pedie
a
fuit
is
ses
ebis
in
tan
niseri
ontē
t
mg
n
en
amili
amine
i
affis
tione
s
aus
22
e
vi. u*

verbi cōmercia sublimius referantur.

Per ipsaz namq; referantur sublimi-
us sacrata cōmercia mire charitatis.
Nam in hoc tertio libro sententiarum
tractat magister illud doctrine christi
noue & euangelice legis archanum euā-
geliste Johanni diuinitus inspiratum
Johannis. i. Verbum caro factum est
quod est diuine caritatis mirū cōmer-
cium. Ubi queso videte carissimi circa
p̄merciū mire charitatis quattuor sub-
limius referari. Primum est personalis
diuinitas. quia verbū. Secundū est natu-
ralis humanitas. q; caro. Tertium est
tp̄alis natiuitas. q; factū. Quartus est
suppositalis vnitas. q; est. Teste siqui-
dem pho oīne qd est ideo est qvnu nū-
mero est. Hec est em̄ huius tertij libri sen-
tentiaz p̄ncipalis materia & snia ḡna-
lis. Sic igitur p̄ hanc doctrinā rectius
dirigit humanū p̄fectus. Nam magister
in hoc tertio ad dirigendū p̄fectus ho-
minis agit de cōione x̄bi effecti numi-
nis ostendens q̄tum humana sunt fra-
gilitas q̄liter in x̄po deo & homie salua
p̄prietate vtriusq; substantie. vniū cuz
maiestate humilitas. cū virtute infirmi-
tas. cū eternitate mortalitas. caro cum
verbo. homo cū deo. infinitū cum sum-
mo. Sane vt q; per ima nostra lōge vi-
stabamus a summis in seipso iungeret
ima sumis atq; ex eo nobis via redeun-
di ad summa fieret: quo summis suis
ima nostra copularer. Hec est itaq; ter-
tie p̄clusionis snia. Hec est huius tertij li-
bri sniaz doctrina per quaz homo p̄-
a rectitudine deui. recto calle ad pro-
fectus salutis dirigit per quā ipse qui
prius ad inferna seducēte diabolo tra-
hebat mediatore x̄po ducit ad supna.
Ad ipse nobis cōcedere dignetur qui
b̄ndictus est in secula seculorū Amē.

ritoy q̄ sub ipsa habent. Quarto ex p̄-
fectioe p̄miorū que ex ipsa debentur.
Ideo iuxta hec q̄tuor p̄cta titulus p̄-
posite questiois diuinitus fuit in q̄tuor
titulos p̄nales circa q̄tuor libros snia-
rum p̄tractandos. Primum erat. vtrū lex
x̄pi sit in p̄ceptis rectissima. Secundus
erat vtrū lex x̄pi sit in credēdis certissi-
ma. Tertius erat. vtrū lex x̄pi sit in
meritiū gratissima. Quartus erat vtrū
lex x̄pi sit in p̄misiū iustissima. Unde
sub his quattuor titulis in quattuor li-
bri sententiarū p̄ncipijs quattuor diffi-
cultates p̄posui p̄tractare. Prima erat
de legis x̄pi & diuine voluntatis recta
conformitate. Secūda erat de legis x̄pi &
sue veritatis certa p̄babilitate. Tertis
erat de legis x̄pi meritoria credulitate
Quarta erat de legis x̄pi p̄matoria
equalitate. Expeditis p̄mo & secūdo ar-
ticulis in alijs p̄ncipijs restat nunc ex-
pedire tertium alias referuatum. Queritur
igit. vtrū lex x̄pi sit in meritis gra-
tissima. Arguit p̄mo qd nō. q; illa lex
nō est in meritis gratissima q̄ imperat
aliquid qd si nō hat demeritoriu est. et
si hat nō est meritorium. sed lex x̄pi est
h̄mōi. igitur r̄. maior patet. q; lex gra-
tissima debet esse leuis & promptior ad
merita q̄ ad demerita. Sed minor pro-
batur q; lex x̄pi imperat credere arti-
culos fidei. An aplus. sine fide inquit
impossibile est placere deo. credere em̄
oportet accedentē ad deus r̄. Heb. ii.
Sed nō credere demeritoriu est. quia
qui nō crediderit p̄dēnabit. Mar. vlti.
Credere vero nō est meritorium qd de
claro sic. q; nullus actus est meritorius
qui non est liber seu in libera hominis
p̄tate. sed actus credendi non est liber
cuz sit actus intellectus & non voluntatis
nec articulos fidei credere ē in libera ho-
minis potestate. q; pari ratione cet in
libera hominis potestate opinari q̄cum
q; veller: cū difficilius sit causare assen-
sum firmum & sine formidine qualis est
assensus fidei q̄ assensum dubiū & cum
formidie qualis est assensus opinionis
& tñ ad experientia patet qd homo non
pōt libere opinari q̄cuq; vult. quare r̄.

*De r̄p̄t
p̄fectio
p̄ceptoy
p̄mioroy
p̄misiō
meritoroy
p̄misiō*

Juxta thema collatiois in p̄mo
p̄ncipio meo tales formam titulū que-
stionis. vtrū doctrina x̄pi noua sit lex p̄-
fectissima. Et q; p̄fectio legis x̄pi ex q̄-
tuor pōt specialiter declarari. Primum
ex p̄fectioe p̄ceptoy que ab ipsa iubē-
tur. Secūdo ex p̄fectione credendoy q̄
in ipsa docent. Tertio ex p̄fectioe me-

Actus fidei et credendi
Intellectus et voluntas
Voluntas

Principium

est. q. actus credendi articulos fidei est
meritorius et e in potestate voluntatis
iuxta secundam viam supra tactam. nec op
positum probat ratio vt patet ex pdictis
re. Ex premissis patet illud quod alias
in tertio principio intuli contra magi
strum. S. qui posuit in quodam correla
tario q. assentire alicui xpo ppter deter
minationem voluntatis no pot copetere
intellectibus creatis. Qd probat. quia
intellectui creato voluntas no potest esse
ratio assentiendi alicui xpo. et p seque
ntes nec eius determinatio: quis hoc pcedat
de intellectu diuino. hoc aut apparet de
facto esse falsum q. sepe hmoi determi
natio est fidelibus causa credulitatis. et
si no causa efficiens totalis tñ ptialis. vt
patet p predicta. et amplius declarau
circa prologum pmi. Et hec de primo ar
ticulo.

Quantum ad secundum ar
ticulum ad habendum collationem. re. resu
mam illas tres dubitationes quas tra
ctauim in tertio principio scz supra quar
tum librum. Prima erat vtruz volun
tas diuina sit diuino intellectui ratio co
gnoscendi siue assentiendi respectu ali
cuius veri. Secunda erat vtruz volun
tas diuina sit vt esse possit creato intel
lectui causa infallibilis iudicij respectu
contingentis futuri. Tertia erat vtruz
voluntas diuina sit creature rationali
prima lex siue prima regula obligandi
respectu cuiuslibet ab ea debini fieri.

Ad primam dubitationem respondet ma
gister. S. tenendo partes affirmatiuam
nam in quodam correlario posuit q. diu
nus intellectus assentit q. antixps erit
precise ppter determinationem voluntatis
Quod pbat. q. per determinationem di
uine voluntatis aliqd ponitur in esse fu
turi. igit per illam habet cognosci esse fu
turum ab intellectu diuino: et sic pcedit
q. ratio cognoscendi intellectui diuino
est diuine voluntatis determinatio. Sz
pra hoc arguendo in primo principio
meo posui tres ppositiones. sz vt breui
us faciam illas no recito. etiam q. respode
do ad eas dixi q. ego laborauim secuz in
equiuoco. Ad cuius declarationem in quo
dam notabili inter cetera posuit q. iste

dictiones. quia ppter. per. et huiusmodi
in cobus locutionibus quibus notant no
quidem causalitatem propriam sed illatio
nem illius ex alio cu conotatione cuius
dam prestantis: vt positatis fm nostram
modum recipiendi vel alias inferentis re
spectu illati. et ad aliquem tale intellectum
ipse loquitur s. causalitate i dicti suis re.
Sz i tertio principio pbauim q. iste modus
respondendi no sufficit ad verificationem
dicti sui. Primo sic. quia ipse pbauit
correlariuz suum per hoc quia per deter
minationem diuine voluntatis aliquid
ponitur in esse futuri. igitur per illam ha
bet cognosci esse futurum a diuino intel
lectu. sed in antecedente ly per no soluz
dicit prioritatem fm moduz nostrum conci
piendi vel cognoscendi sed aliam causalit
tatem. igit in sequente eodem modo de
bet capi re. Ad hanc respondet negando
istam ultimam sequentiam. sed vere no vis
deo huius negationis causaz re. Secundo
arguebatur sic. q. in materia de qua loqui
mur sicut cu dicitur deus intelligit per
ideas. vel quando iste magister dicit q.
diuino intellectus assentit q. a. erit prop
ter determinationem voluntatis ly per vt ly
propter no potest capi nisi altero isto
modo: sc. vel prout notat circumstantiam
esse motiue seu effectiue. sicut cum dici
mus q. aia intelligit p habituz vel put
dicit circumstantiam potetie intellectiue. si
cut cu dicimur q. homo intelligit p intel
lectum. vt put dicit circumstantiam forma
lis noticie. sicut cu dicimus q. homo in
telligit per suaz cognitionem. vel put no
tat circumstantiam sui obiecti mediatis. sicut
cut cu dicimus q. homo intelligit deuz
in via per quandam conceptum sibi pxiu.
vel put notat circumstantiam obiecti im
mediate terminatis. sicut cuz dicimur q.
homo videbit deum in patria p sua essen
tiam pxiu. Sed nullo predictorum modorum
potest intelligi illud dictuz. vt pot facill
ostendi inductiue. igit illud no est verum
nisi valde impropie. Tertio sic. q. non
sufficit dicere q. ly p vel ly ppter notet
ibi illaz prioritatem consequentie siue nos
tri modi intelligendi. Tum quia istud
videretur improprie dici. Tum q. talis

Materia
et affirmatio
quatuor libry
secundum

Opinio quodam
modo prima
dubitatio mag
y ratio cognosc
Intellectus diu
et de determin
de voluntate

Ista ppter pt dicitur: dicitur
dicitur manifestat vel dicitur
me manifestat vel affirmat vel
notat factum vel dicitur dicitur
y lra ppera

In tertium sententiarum

modus concipiendi esset fictus. nisi sibi corresponderet aliquid prioritas ex preteritis: quod non potest dici: cum inter intellectum et voluntatem deus in nulla possit prioritas seu quod uis distinctio ex preteritis assignari. igitur non est verum quod sua voluntas sit ratio assensu in intellectu diuino plus quam conuerso.

Quarto sic aliquid esse rationem quare aliquid uenit alteri non potest nisi dupliciter intelligi. scilicet vel quod primo uenit illi et ideo conuenit alteri. sicut anima est ratio quod homo est susceptibilis discipline: quod hoc primo conuenit anime: et ideo uenit homini: vel quod non uenit sibi primo. ipsum tamen primo necessario existit ad hoc quod conuenit illi. Et hoc potest esse dupliciter: vel quod ipsum est causa illius quod uenit alteri. sicut anima est ratio quare homo mouetur: non quod primo moueat: sed quod est causa sui motus. Vel quod est aliquid importatum per illud quod uenit illi: siue de illo predicatur. sicut tamen materia quam forma est ratio quare oppositum est corruptibile: quod per hoc predicatum corruptibile tamen materia quam forma importat: ut patet ex eius quod notis. Sed duobus primis modis non potest intelligi de terminatione uoluntatis dei esse sibi ratio: non essendi: ut clare patet. Nec etiam tertio modo quod patet sic. quod illo modo nunquam a. est ratio quare b. conueniat ipsi c. nisi inter a. et b. et c. sit aliqua distinctio quod non est in proposito nisi ponatur distinctio formalis quam non concedit. **B**

Pro solutione istarum rationum notauit **E.** in suo tertio principio. et primo dicit quod pro exemplari declaratione huius materie est sciendum quod artifex creatus constituto iam artificio in esse idea in mente sua: licet habeat potentiam sufficientem et omnia necessaria ad ponendum illud in esse: tamen non erit in actu nisi prius ex consideratione quod bonum est illud esse superueniat sibi uelle actuale ponendi illud in esse. Ex hoc enim incipit illud artificium esse futurum in tali vel tali tempore: quod est ex preteritis artificis ratione. Sed quod sit de hoc exemplo. tamen falsum est quod ultimo dicit. scilicet ex hoc incipit illud artificium esse futurum ratione. Nam impossibile est aliquid incipere esse futurum cum omne futurum ab eterno sit futurum ratione. **Sed** applicando dictum

exemplum ad oppositum dicit quod licet in primo artifice deo nulla sit prioritas vel ratio causalis inter uolitionem et cognitionem respectu esse a. producibilis vel futuritatis: tamen quia inter cognitionem et uolitionem similis rationis vel denominationis potest prioritas reperiri in creaturis: ut dictum est: ideo quodammodo potest uolitione esse ratio cognoscendi intellectui: et hinc est quod in modum nostrum concipiendi naturale procedendo a creaturis ad creatorem dicimus deum uelle rationem esse intellectui diuino cognoscendi a. esse futurum et non conuerso. Sed istud magis facit contra eum quam pro eodem: si ipse hoc attribuat deo propter similitudinem in creatura a. fortiori hoc ipse deberet concedere de creatura: uel propter unum quodque tale et illud ratione. et tamen illud ipse negat de creatura: quod in secunda parte correlarij dicit quod hoc non potest competere intellectibus creatis ratione. iterum in creaturis sic est quod cognitio precedit uolitionem: cum uoluntas non feratur in in cognitionem: ergo secundum suum modum loquendi procedendo ex creaturis ad creatorem magis dicendum esset diuinum intellectum esse rationem uolendi quam conuerso quare ratione.

Tertio dicit quod ex predicto notabili patet quid dicat **ly** per **vel** **ly** propter: cum dicitur quod per **vel** propter determinationem uoluntatis respectu a. fore diuini intellectus intelligit a. fore. dicit enim modum impropre causalitatis in talibus locutionibus apud doctores consuetum: in quo denotatur consequentia unius ad aliud cum connotatione cuiusdam prioritatis vel prestantie: que duo sunt de ratione cause respectu effectus. modo sequitur deus uult a. esse futurum igitur intelligit a. esse futurum et in diffinitiuam vel descriptiuam resolutione ultimata eius quod est a. esse futurum. oportet tamen necessario deuenire ad deum uelle. Sed istud ultimatum dictum est falsum: quod huius quod est a. esse futurum non est diffinitio vel descriptio cum sit oratio infinitiui modi non supponens per aliquo. Iterum quod si eius esset aliqua diffinitio vel descriptio: tamen in ea nullo modo includeretur deus uelle

c ij

Principium

plus q̄ deū intelligere vel deū esse: imo plus q̄ chimerā currere. vt ptz intuēti. Nec oppositū sequitur ex dictis meis: vt ipse mihi iponit rē. Quarto rōdendo ad quartā rōem supradictā dicit q̄ idō volūtas diuina est ratio cognoscēdi diuino intellectui de a. esse futurū: qz necessario exigit ad eē futurū q̄ de⁹ sit volitio respectu hui⁹. ex eo q̄ sine hoc diuinus intellect⁹ nihil est natus esse scire futurū. r̄ h̄ orit̄ ex formali rōne habitudinīs potētie volitiue ad intellectuā. si cut ptz cuilibet intuēti notabile pmissū. Sed istud nō valet: qz de⁹ est cognitio q̄ a. p̄ctm̄ est futurū: r̄ tū ad h̄ q̄ illud a. sit futurū nō est necessariū q̄ de⁹ sit volitio respectu hui⁹. cū fm̄ multos deus nō possit velle p̄ctm̄. Iterū qz sicut diuinus intellectus nihil est nat⁹ scire esse futurū: nisi illud velit esse futurū fm̄ eū. sic diuina volūtas nihil est nata velle eē futurū nisi illud sciat esse futurū: q̄re ex hac formali ratiōe habitudinīs potētie volitiue ad intellectuā nō plus orit̄ q̄ volūtas diuina sit rō cognoscēdi intellectui diuino q̄ eōuerso. Et sic patz q̄ ipse non sufficiēter rōdet ad rōnes meas. nec habeo rōdere ad ipsas. nec p̄nt applicare s̄ cāles q̄s p̄cessi s̄c̄ cōtra suū modū loquēdi vt ipse mihi iponit rē. r̄ hec dicta sunt cū reuerētia. ¶ Ad scđam dubitationē rōdet. M. A. tenendo p̄tē affirmatiuā. vñ in p̄rio principio posuit istā p̄clusionē: q̄ respectu futuri p̄tingētis a deo p̄t̄ humano intellectui noticia creata infallibilis coicari. Sed s̄ hoc p̄bauit in p̄mo p̄ncipio meo triplīcē p̄positionē: s̄ ne oporteat singula repetere punctus nostre difficultatis p̄t̄ reduci ad triplīcē rōem. Prima ratio fuit ista: qz ad h̄ q̄ aliqua noticia sit infallibilis. requiritur q̄ nō possit esse falsa sed oīs noticia creata iudiciaria respectu veri de futuro p̄tingētī p̄t̄ esse falsa. Igit̄ ista p̄clusio est falsa. p̄na ptz et añs quo ad primā p̄tē p̄ qd̄ nomīs: sed quo ad scđam p̄tē p̄bat qz oē verū de futuro p̄tingētī p̄t̄ esse falsū: ergo oīs noticia creata q̄ tale iudicat̄ eē verū potest esse falsa. p̄na ptz r̄ añs. qz non stat

q̄ noticia aliqua sit iudiciū falsū nō sit falsa. igit̄ rē. Ad istaz rationē alias respōdet p̄cedēdo maiorē negādo minorē. et ad p̄bationē meā qm̄ dico q̄ oē verū de futuro p̄tingētī rē. p̄cedit añs r̄ qm̄ infero. ergo oīs noticia creata rē. negat p̄naz. r̄ dicit q̄ instātia ē de noticia diuina. r̄ cū dico q̄ nō stat q̄ aliq̄ noticia sit iudiciū falsū rē. p̄cedit de noticia qua assentiē falso rē. Sed istā respōsionē alias impugnam. Tū p̄mo: qz instātia quam dat ad p̄nam meā de noticia diuina nō est ad p̄positū: qz in p̄ntē ponitur noticia creata: vt excludatur noticia diuina. Tum secūdo. qz responsio sua ad p̄bationē p̄ne nō sufficit: qz certū est q̄ non stat q̄ aliqua noticia sit iudiciū falsū quin ipsa assentiā falso: et p̄sequens quin sit falsa. etiā fm̄ cū qua re rē. Ad hec in quarto principio rōdit. q̄ nō posuit illā instātia de noticia diuina nisi ad oñdendū q̄ non oportet q̄ oīs noticia que est respectu illi⁹ qd̄ esse falsū possit esse falsa. r̄ sicut hoc dicitur de diuina: ita p̄babiliter videt̄ sibi posse dici de noticia creata: r̄ ita p̄cedit q̄ licz nō stat q̄ aliq̄ noticia sit iudiciū falsū quin sit falsa. tū bene stat q̄ sit iudiciū illius q̄ p̄t̄ esse falsū: r̄ nō potest esse falsa: r̄ loquitur de noticia creata. Sed contra istā solutionē arguo sic. qz data quacūqz noticia creata q̄ fuit iudiciū q̄ antichristus erit. probō q̄ sicut ipsa fuit iudiciū illius qd̄ p̄t̄ esse falsū ita potuit eē falsa. Itā bene sequitur: hec fuit falsa antix̄ps erit: ergo illa noticia creata qua assentiēbat antix̄p̄m fore fuit falsa. r̄ añs est possibile ergo r̄ p̄ns. q̄ re sequit̄ q̄ illa noticia nō fuit infallibilis rē. ¶ Secunda ratio p̄ncipalis fuit s̄ scđm̄ correlariū p̄dicte p̄clusionis in quo posuit q̄ fidelis q̄ ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore potest hoc nō iudicasse. Unde p̄tra hoc arguebā sic: qz de nullo intellectu q̄ iudicauit antix̄p̄m vel iudiciū fore cōcedendum est q̄ potest hoc nō iudicasse: nisi de illo de quo ista p̄na est bona. iste intellectus sic iudicauit: ergo sic erit. Sed de solo intellectu diuino r̄ de nullo alio

in tertium sententiarum.

Ista p̄na est bona: vt p̄z igitur r̄c. Ad istam rationem alias respondit. Et primo dicit. q̄ ista propositio nō facit contra correlariū suū q̄ posuit illud sic. vetula q̄ ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore p̄t ex ea nō sic iudicasse et ratio mea arguit q̄ non potest nō iudicasse quod nō negauit. Secundo dicit q̄ falsum est illud quod assumo in illa ratione sc̄z q̄ de nullo intellectu nisi diuino ista p̄sequētia r̄c. Nam fm̄ ipsū illa est bona de intellectu xp̄i quia aliter falleretur. Contra quā responsionem alias arguebam. Et primo p̄tra p̄mum dictū. q̄ quādo dicit q̄ vetula ex fide infusa potest sic nō iudicasse. vel intelligit q̄ potest sic nō iudicasse ex fide eo sc̄z quia fides potest non esse fides. et tunc bene concedo. sed istud nō sufficeret ad saluandū illam fidez esse noticiā infallibilem. p̄ter q̄ tū videtur ponere illud correlariū. vel ipse intelligit q̄ potest ex ea nō iudicasse. q̄. s. illa fides potest non fuisse iudiciū: et tunc negare istud. q̄ sicut ipsa non p̄t nō iudicasse sicut ipse videtur cōsentire. sic ipsa nō potest nō iudicasse per illud iudiciū.

Secundo contra secundū dictū. quia si de intellectu christi creato illa consequētia est bona. iste iudicauit anti xp̄m fore. ergo anti xp̄s erit. tunc ex opposito p̄sequētis infertur oppositū. a n̄cedēt. et per p̄sequēs sicut possibile est anti xp̄m non fore. ita possibile est aīam xp̄i non iudicasse anti xp̄m fore. Ad ista respondet in quarto principio. Unde qm̄ dico q̄ ip̄e intelligit: q̄ vetula ex fide infusa r̄c. vel q̄ fides p̄t nō fuisse fides: vel q̄ fides p̄t non fuisse iudiciū. respondet q̄ neutrum oportet ip̄m dare. sed dicit q̄ hoc est q̄ potest non fuisse iudiciū illius. S̄z cōtra hāc responsionē arguo sic. q̄ si illa fides p̄t nō fuisse iudiciū illius cui⁹ fuit iudiciū. sequitur euidenter q̄ p̄t non fuisse iudiciū. Nam si potest non fuisse iudiciū illi⁹: et de facto nō fuit iudiciū alicui⁹ alterius nisi illius. sequit̄ q̄ p̄t nō fuisse iudiciū. Nam omne iudiciū est alicui⁹ iudiciū. et p̄ cōsequēs sicut oportet dicere q̄ illa fides

non potest non fuisse iudiciū: ita nō potest non fuisse illi⁹ cui⁹ fuit. Nam vtrūq̄ est preteritū quorū neutrum plus dependet ex futuro q̄ reliquū. sicut p̄z cui⁹ bet intuenti. q̄re. r̄c. R̄ Tertia ratio principalis fuit p̄firmatio p̄cedētū in qua p̄b̄ h̄a q̄ ista affirmatiua de preterito sit vera. hec vetula iudicauit iudiciū fore. ideo hec negatiua de possibili nō est p̄cedenda. ipsa potest nō iudicasse. r̄c. Dico em̄ q̄ hoc solū p̄cedendum est de deo p̄ter rōnez alias tactā. Si autē hoc p̄cederet de creatura p̄ ratione sustineret q̄ creatura q̄ voluit a. potest non voluisse a. et ille q̄ peccauit potest nō peccasse. et sic q̄ preteritū potest non fuisse cōtra articulū. parit̄. r̄c. Ad ista respondet q̄ istud nō facit contra eū. quia ipse nō dixit q̄ vetula que iudicauit vltimū iudiciū fore: possit nō iudicasse vltimū iudiciū fore vt iam tactum est in p̄dicta ratione. r̄c. Sed p̄ istam responsionē p̄ter rationez iā factam arguo sic. Nam ipse alias p̄cessit q̄ sortes qui vidit aliquid in verbo potest illud nō vidisse sic deus p̄t illud nō ostendisse. s̄z vidisse aliqd̄ in x̄bo est aliquid iudicasse. q̄re. r̄c. Et hec dicta sūt cū reuerētia de sc̄da dubitandē. q̄re. r̄c. Ad tertiā dubitationē alias respondi. tenēdo partē affirmatiuam sub triplici propositiōe. Et contra plura dicta mea multipl̄ arguit magister Egidius in suis p̄ncipijs. S̄z ne oporteat. singula repetere cū etiā ad plura illoz sat̄ in alijs p̄ncipijs sit responsū. Ideo hic solū causa breuitatis repetā pauciora. Igit̄ inter alia posuit d̄me dictus magister istā p̄positionē. q̄ ista p̄na nō valet. de⁹ vult aliquē obligari. igitur illū imediate obligat. quā licz multipl̄ pbauerit. tamē ex tā copioso rationū exercitu sortuz tres eligo fortiores. Prima igitur fuit ista. q̄ stat aliqd̄ a creatura potente obligare p̄cipi et sic illud nō p̄cipi a deo igitur r̄c. p̄na tenet vt dicit per descriptionē meam de obligari. et aīis probat. quia aliter oīs obligatio esset de iure diuīno quod est falsum. quare r̄c. Ad hāc respōdi q̄ nō stat aliqd̄ a creatura

c iij

o sic
as re
mo
q̄ oē
his r̄
r̄c. me
noticia
noticia
sp̄sio
instan
noticia
te pos
ar no:
ponio
q̄ cer:
ia sit iu
lloret p̄
cū qua
o ridit.
noticia v
noter q̄
q̄ p̄t
hoc v̄
dēt sic
ita p̄c
sit iudic
hat q̄ sit
nō p̄t
creata.
o sic. q̄
fuit iud
q̄ sicut
se falsū
tur: hec
noticia
fore fu
p̄na. q̄
infallibi
p̄ncipa
ete p̄c
ex fide
fore po
a hoc ar
a q̄ iudic
cōceden
ille nisi
ille iudic
Sed
illo alio

Principium

potte obligare precepto iusto et obligatio. et illud non precepto a deo ideo dicit christus loquens ad prelatos q possunt obligare subditos. Qui vos audit me audit. et qui vos spernit me spernit. Luce. 10. Contra quam solutionem ipse arguit. q quis ita foret. non tamen deus immediate precepto. et sic per diffinitionem meam de obligari non immediate obligat. Item apparet sibi q vtendo de precepto sicut cuiuslibet videtur sonare. assumptum est verum quia precipere est aliquid modo imperativo subdito dicere. vel demonstrare. modo hoc est possibile de creatura: et non de deo. Item tunc omnis volitio esset preceptum. quod non videtur proprie dictum. quis enim quolibet creato intellectu ignorante potest obligari. et tunc sibi nihil esset preceptum. igitur. et. Et hec facilliter et euidenter refelluntur ex illo quod dixi in declaratione tertiae conclusionis primi principii scilicet q ista termini preceptum. prohibitio. consilium. et. non solum supponunt pro diuine voluntatis extrinseco signo. sed etiam pro ipsius actu intrinseco. Unde iste terminus preceptum non minus proprie supponit pro actu intrinseco diuine voluntatis quod precipit aliquid fieri. seu vult aliquid debere fieri q pro signo extrinseco talis actus. et sic de alijs. et. Et ita si aliquis obligatur. deus illum immediate obligat. et illud quod obligatur immediate precipit. precepto scilicet sue voluntatis intrinseco. id est actu quo vult tales obligari seu aliquid debere ab eo fieri. et per tale preceptum posset creaturas obligare absq quocunq precepto extrinseco siue a deo siue creatura dato. licet hoc non faciat communiter sicut alias dixi. et. declara hec: et pone exemplum de cursu cause secunde. et. Secunda ratio sua fuit hec que etiam in prima ratione sua aliquoties tangebatur. q nisi sua propositio esset vera. sequeretur: q ois obligatio foret de iure diuino. et. Ad hanc responsi. cedendo q sicut est aliquod civile dominium quod non solet dici de iure diuino. ita etiam et alia obligatio. q

fm modum loquendi communem aliqua obligatio vel aliquod dominium non dicitur de iure diuino. q fit a deo approbante. Nam sic quolibet dominium esset de iure diuino. sed ex alia radice hoc dicitur. qre. et. Contra quam responsione ipse arguit q ipse habet ad minus qd ego traditico modo loquendi etiam sine ratione cogente. et ultra procedit mihi q non dicitur obligatio diuina q precise a deo approbante. sed q ab eo obligante vel ab eius lege. et illa est propria virtus sermonis. ex quo quid nominis concessio procedit et inferit quod est aliqua obligatio vel si bi alia causa quare obligatio aliqua dicitur esse ab aliquo. Sed hec omnia nego sibi. et ratio patet ex his q dixi in declaratione secunde propositionis tertiae conclusionis primi principii ubi distinctiones possum designis diuine voluntatis obligatoris quorum quedam sunt naturalia seu naturaliter habita. de quibus apostolus Roma. 2. Hentes que leges non habent naturaliter que legis sunt faciunt. et. Alia sunt supernaturalia siue supernaturaliter data. sicut esset lex moysi vel christi. aut alia queuis signa diuine obligationis diuinitus inspirata. De quibus loquitur apostolus. 2. Petri. 1. Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. et. Dico ergo q aliqua obligatio dicitur de iure diuino. non q sit a deo approbante vel obligante. quia sic quilibet esset de iure diuino. sed quia talis innotebat nobis per signa supernaturaliter et diuinitus inspirata sicut per scripturam legis christi vel Moysi. Et sic Gratianus distinctione. 1. vocat ius diuinum qd in lege. vel in euangelio continetur. Et sic patet q ipse male mihi imponit q ego dico modo loquendi sine ratione. qre. et. Ad Tertia ratio fuit. q multe sunt iniuste obligationes et que sunt peccata in esse obligationis. ergo de illis minime obligat. Ad hanc responsi. q nihil iniustum seu peccatum est lex obligans sicut dixi in primo principio. Sed contra hoc ipse arguit quia stat q aliqua creatura se obliget alicui: et in se obligando peccet. nam stat ipsam se obligat

In quartam sententiarum

re deo prohibente: quo dato illius obligatio erit peccati: unde arguit sic. Deus nullum obligat obligatione qua illi foret peccatum: sed stat quod aliqua obligatio sit creature peccati: ergo stat esse obligationem quam deus immediate non obligat. Sed hic dico quod illa propositio scilicet stat creaturam obligare deo prohibente est struata. Et dupliciter potest intelligi: quod vel ipse intelligit quod creatura potest se obligare ad aliquid faciendum deo prohibente ne illud fiat: et ad istum sensum faceret ad propositum: sed ego nego. vel intelligit quod potest se obligare ad aliquid deo prohibente ne se obliget ad illud: adhuc istud ego nego: quo tamen processu adhuc nullum sequeretur inconuenientis contra me. nam solum sequeretur quod deus vellet aliquem obligari ad aliquid ad quod ille seipsum obligaret obligatione quam esset actus intrinsecus sibi: hoc est pro suo diuinitus velle obligatorius: nec istud videtur impossibile: quare etc. Ad alias autem rationes satis arbitror fuisse responsu. sed magister meus nihil respondit ad rationes quas feci pro predicta propositione: probando quod illa propositio bona quam negat: quod si non: tunc oppositum prout staret cum aitate: et sic staret quod deus vellet aliquem obligari: et tamen illud immediate non obligaret: quod est falsum: quod sicut non staret quod deus vellet aliquid fieri et tamen illud immediate non faceret. aliter enim diuina voluntas non esset immediate efficax omnium quam vellet esse vel fieri. Ita in proposito. quare etc. Et hec cum reuerentia de tertia etc.

A
Uenā doctrina be-
 noua. Ista questio mouetur
 Marc. i. cap. quā ali-

as in eiusdem libri principi-
 pio et similiter in primo sententiarum
 exordio pro me assumptā p̄thematē ite-
 rū nūc resumo. Reuerēdi patres ma-
 gistri ac dñi carissimi sicut diuini testi-
 monijs edocemur. Cum ex primorū par-
 tū lapsu miserabili per peccatū humanuz
 gen⁹ multas incurrerit miseras et mul-
 tiplicas dāna receperit. tū vt de ceteris
 taceam quattuor specialiter incomoda

ipm videre possumus incurrisse. Pri-
 mo moriendi necessitate inuitabilem.

Secundo peccandi infirmitate miserabilis-
lem. Tertio exulandi egestate lamen-
rabile. Quarto mendicandi paupre-
tem despicabile. Peccauit enim adam et
 hinc factū est: vt homo qui manere pos-
 terat immortalis stipendia mortis acci-
 peret. Ecce vñ hōi mouēdi necessitas.
 Peccauit adā et hinc factū est vt homo
 qui fortis esse poterat infirmus fieret.
 Ecce vnde homini peccandi miserabilis
 tas. Peccauit adā et hinc factū est vt hō
 inferni reciperet incolatū: et infelici pa-
 radisū cōmercio cōmutaret. Ecce vnde
 homi exulandi egestas. Peccauit itaqz
 adā: et hinc factū est vt terra suos spōte
 fruct⁹ offerre parata: et quā (vt verbo Sū-
 gilij vtar) oīa liberaret obligate se-
 rebat. nūc sterilis laboris vomere in spi-
 nas et tribulos secūdet. Ecce vnde hōi
 medicādi paupras. Sic igit̄ prohdolor
 hō prius viuus dotat⁹ vigore postea fa-
 ctus est mortalis seniuus. Hinc est illud
 pro vñ hōiem in hunc mundū peccatuz
 intrauit: et per peccatū mors. Ro. 5. Ho-
 mo prius sanus et sine langore postea
 factus est debilis et infirmus. Hinc est il-
 lud. Miserere mei dñe quoniam infirmus sū
 sana animā meam: quod peccauit tibi ps.
 Homo prius ciuis vallatus honore. po-
 stea factus est exul et peregrinus. Hinc
 est illud. Heu me: quod incolatus meus
 prolongatus est ps. 119. Homo prius diues
 et sine labore postea fact⁹ est paup et mi-
 sericus. Hinc est illud. Pauper sū ego et
 in laboribus a iuuetute mea. ps. 87. Et
 detis igit̄ videtis carissimi videtis prob-
 dolo: hōis miserabile lapsū. Sed itaqz
 queso de reparatione lapsi inuestiga-
 re non pigeat. Queramus itaqz et dili-
 gēter inquiramus doctrinā illam salu-
 brem in qua tractetur de vita mortuū
 de salute infirmi. de reditu exulis. de cau-
 sa pauperis. Queramus igitur inter
 doctrinas humanitas adinuētas si for-
 te in eis illa poterit inueniri. Interro-
 gemus philosphos et medicos: politicos
 et causidicos consulamus. Et pres-
 culdubio videbimus ipsos non posse

Multa et vana sunt
 omnia et primorū partū
 capite oīta sunt

Principium

equalitate. Expeditis igitur duobus pri-
mus titulis in alijs principijs et reserua-
to tertio. restat nunc expedire quartum.

Quertur igitur utrum lex christi sit in pri-
mjs iustissima. Et arguit primo quod non.
quia illa lex non est in primjs iustissima
quod tribuit malis maius supplicium quam bo-
nis premium. scilicet lex christi est boni. igitur etc.
Maior patet. quia lex iustissima debet esse
mitis et prior ad punia quam ad supplicia.
Sed minor probatur. quia lex christi tribuit
malis supplicium quod est maius malum quam pre-
mium beatificum sit bonum. quod declaro sic
quia secundum legem christi duplex est pena malo-
rum. scilicet pena damni et pena sensus. Unde
christus Matthei. 25. Discedite a me maledi-
ci in ignem eternum. Secundo tangit-
ur pena sensus que est afflictio inferna-
lis tormenti. cum dicitur. in ignem eter-
num. sed sola pena damni siue privatio
premiij beatifica est tam mala quam bo-
num est ipsum premium beatificum.

quia malicia alicuius privationis non
potest mensurari nisi ex quantitate boni quod
ipsa privatur. et propterea utraque pena simul
est maius malum quam premium beatificum sit
bonum. quare etc. In oppositum arguitur.
quia iustissimi legislatoris debet esse lex
in penis et primjs iustissima. scilicet christus fuit
perfectissimus legislator et omnium legisla-
torum iustissimus. Nam secundum apostolum
lex Moysi neminem ad perfectionem
iusticie aduxit. Iusticia autem dei per
fidem ihesu christi in omnes et super
omnes qui credunt in eum ad hebreos.
7. igitur etc. D In ista questio-
ne erunt duo articuli. Primus erit res-
ponsum. secundus erit collatiuus. In
primo declarabo tres conclusiones. in
secundo mouebo tres dubitationes.

Quantum igitur ad primum articu-
lum respondeo breuiter ad quesitum
tenendo simpliciter partem affirmati-
uam questiois. pro qua ad presens suf-
ficiat ratio post oppositum. sed pro solu-
tione rationis ante oppositum pono aliquas
propositiones. An circa materiaz ipsius
pmitto breuiter tres conclusiones. Pri-
ma quod est tota pena damni siue privatio
per actu demeritorio mortali non est ma-
ius malum quam sit bonum totum premium

beatificum alicuius saluati per actu meri-
torio equali. Ista conclusio patet et ex ius-
ticia legis christi. qui cum sit mitis in
penis et in primjs liberalis non debet
esse abundantior in seueritate penarum
quam in suauitate premiorum. igitur etc.

Secunda conclusio est quod nulla pe-
na contracta siue deordinatio culpe vel
peccati est maius malum quam sit bonum totum
premium beatificum pro actu meritorio si-
bi correspondente seu proportionabili
Ista conclusio patet ex prima quia omnis talis
culpe vel peccati seu deordinatio cul-
pabilis est partialis pena ipsius damni
seu peccantis. iuxta illud vulgatum ver-
bum ex libro confessionum Augustini. Iustis-
sime dicitur et ita factum est ut pena sit superius
omnis inordinatus animus etc. Tertia con-
clusio est quod sola pena damni siue privatio
premiij beatifici non est tam malum quam
bonum est totum premium beatificum correso-
dens ei. Ista conclusio patet ex prima si-
cut et precedens. Sed tunc quando argui-
tur oppositum per hoc quod malicia alicuius
privationis non potest mensurari nisi ex quan-
tate boni quod ipsa privatur. pro quo videtur
facere Anselm. 2. Cur deus homo. c.
14. dicens. quod omne bonum tam bonum est
quam mala est eius corruptio. Pro isto di-
co aliquas propositiones. An primo dico
quod licet quantitas boni privari sit potissi-
ma mensura malicie privationis talis bo-
ni. tamen non sequitur quod quod bonum est illud tam
mala sit eius privatio. et hoc si ly tantum
et quantum notent equalitatem. Secun-
do dico quod illud est verum si ly tantum et quan-
tum notent proportionem. ita quod proportio-
nabiliter et ceteris paribus ommissio seu pri-
uatio maioris boni quando deberet ha-
beri est prior omissione seu privatione
minoris boni. Exemplum. perfectior intel-
lectus ceteris paribus potest habere imp-
fectioris intellectus respectu eiusdem
obiecti. Et communiter ex quantitate ef-
fectuum precedentium ex causis suis secundum
ultimum potentie mensuratur quanti-
tas virtutis in causis tamen non oportet
effectum equari sue cause. similiter
privatio boni actus meritorij quando
quis non tenetur ad illum. et tamen mul-
tum meretur in habendo ipsum nullo

Duplex
pena maioris
et minoris
et

Malicia
privatio boni
mensuratur quod
boni quo privatur

Tota pena
damni non est
maius malum
quam sit bonum
correspondens
alioquin primo beatificum

in quartū sententiarum

modo est culpabiliter mala. ergo a for-
tiori huius puatio potest esse modicum
mala. licet positio omisi esset valde bo-
na et meritoria. Tertio dico ad aucto-
ritatem Ancelmi q̄ ipse non loquit̄ de
pura priuatione boni. sed de ei⁹ corrup-
tione. Generatio autem et corruptio sūt
contraria. et nō solum priuatiue opposi-
ta modo de contrarijs bene concedo as-
sumptis. sed nō de priuatiue oppositis
Herbi gratia. dico q̄ cecitas nō est ita
mala sicut visus est bonus. imo si visus
haberet contrariuz illud esset peius q̄
cecitas. et tamen nō esset peius q̄ visus
esset bon⁹. Similiter pura priuatio de-
lectationis nō est ita mala. sicut illa de-
lectatio est bona. sed tristitia ei contra-
ria et equalis in gradu esset tam mala et
illa est magis mala q̄ pura puatio. Sic
etiam non diligere deū quādo quis ad
hoc tenetur nō est ita malum sicut dili-
gere deum est bonū. sed odire deum est
maius malum q̄ diligere deū sit bonū.
aliter nullus possit ita bene facere sicut
alius male. quare rē. Quarto dico q̄
licet pura priuatio sit pprie tāta et quā-
ta. tamen cōmuniter loquendo est tāta
in omissione debiti quāta est positio
omisi. Et hec nihil aliud est dicere nisi
q̄ tantum bonū deberet fieri et nihil ei⁹
fit. sed ex hoc non sequitur q̄ ergo tam
mala sit vel tam grauis culpa q̄ bonuz
esset vel meritoruz illud qd̄ omittitur.
Sic ergo est in pposito. quare rē. Et li-
cet circa istam materiaz multa possent
dici. et ex dictis multa inferri. tamen p-
nunc breuiter transco. Et hec de primo
articulo. Et quantum ad secundū
articulum ad habendum collationē cū
aliquib⁹ re. ma. meis mouebo tres du-
bitationes. Prima erit. vtrum volun-
tas diuina sit diuino intellectui ratio cō-
gnoscendi seu essendi respectu alicui⁹
veri. Secunda vtrum voluntas diuina
sit vel possit esse creato intellectui cau-
sa infallibilis iudicij respectu contingē-
tis futuri. Tertia erit vtrum volūtas
diuina sit creature rationali prima lex
sive regula obligandi respectu cuiusli-
bet ab ea debiti fieri. Ad primam du-

bitationem respondet magister Bull.
tenendo partem affirmatiuaz. vnde in
primo principio posuit istud correlatiū
q̄ quis diuinus intellect⁹ assentiāt q̄
anti xps erit precise ppter determinatio-
nem voluntatis. tamen hoc non potest
competere intellectib⁹ creatis. Primā
partem pbat. quia per determinationē
diuine voluntatis aliquid ponit in esse
futuri. igitur per illā habet cognosci eē
futuruz a diuino intellectu. et sic in hac
parte cōcedit q̄ diuine volūtat⁹ deter-
minatio est. ratio cognoscendi intelle-
ctui diuino. Secūda partē pbat. qz in-
tellectui creato voluntas non potest eē
assentiendi alicui vero. et p̄ nō nec eius
determinatio rē. Sed p̄ra istam respō-
sionē arguebam in pmo principio meo
et primo cōtra primā partē que est dire-
cte responsiua ad predictam dubitatio-
nem posui tunc triplicē ppositionem.
Prima erat q̄ sicut diuine voluntati
nihil est causa essendi sic diuino intelle-
ctui nihil e causa siue causalis ratio cō-
gnoscendi. patet quia cuz in dco sit idē
penitus et omnino esse velle et intelli-
gere. sicut nihil ē sibi causa siue causalis
ratio essendi. sic nec volendi aut intelli-
gendi. Secūda fuit q̄ sicut diuina vo-
luntas nullaz habet rationē ppter quā
determinetur vt velit. sic diuinus intel-
lectus propter diuine voluntatis deter-
minationem nō assentit q̄ antichristus
erit. Prima pars patet ex dictis. Secū-
da pars sequit̄ ex prima p̄ se. Secū-
da pbat. qz aliter sequitur q̄ diuine vo-
luntatis determinatio esset intellectui
diuino causalis ratio assentiendi q̄ an-
tichristus erit. falsitas consequētis pa-
tet ex dictis. Sed consequentia tenet
quia ista dictio propter dicit̄ habitudinē
causalem vt clarum est rē. Ter-
tio probatur. quia aliter sequit̄ q̄ ista
propositio causalis esset vera. quia di-
uina voluntas vult q̄ antichristus erit
diuinus intellectus assentit q̄ anti xps
erit. nōa patet. sed falsitas consequen-
tis patebit. Unde pro isto et cōtra p̄dis-
ctum fuit hec tertia ppositio. Causalis
cuius nōa signi ficat tanq̄ significatuz

*Opinio quodam
dico p̄ra illam
diuini assenti
aliqui vero p̄
determinationē
volūtat⁹
Sed p̄ra istam respō-
sionē arguebam in pmo principio meo
et primo cōtra primā partē que est dire-
cte responsiua ad predictam dubitatio-
nem posui tunc triplicē ppositionem.*

et
in
che
aruz
rē.
a pe
pevd
i totū
tio sit
nabili
is ta-
io cul
ānari
ū vers
Bull
supp̄
ria cō
et p̄na
aluz q̄
recepto
tima si
o argū
aliqui
ex q̄ti
o videt̄
romo. c.
omuz est
o isto dī
mo dico
portis
aluz bo
illud tā
y tantū
Secun
i et quā
ortiona
seu par
beret ba
uarione
u intel-
e imp-
iusdem
trate et
suis su
quanti-
m cor-
militar
quando
m null
n nullo

Principium

totale deum velle: aut intelligere est vera proprie: p[ro]p[ri]e: q[ui]a ad veritatem p[ro]positiōis p[ro]p[ri]e causalis requiritur q[uo]d ita esse sicut significat p[ro]p[ri]e a[n]tecedens sit causa quare ita est sicut significat per p[ro]p[ri]e: modo sic nō p[otes]t esse in p[ro]posito r[ati]o[n]e. ut p[ro]p[ri]e ex dictis

Ex his ergo patet q[uo]d ratio dicti mag[ist]ri nō valet q[ui]a ip[s]e dicit q[uo]d per determinatiōem diuine voluntatis r[ati]o[n]e. igit[ur] p[ro]p[ri]e e[st] r[ati]o[n]e. Unde nego a[n]s p[ro]p[ri]am r[ati]o[n]em ad intellectu[m] quē intendit iste mag[ist]r[us]. Dixi ergo primo q[uo]d a[n]s de virtute sermōis est falsus q[ui]a ista ratio esse futuri p[ro] nullo supponit plus q[uam] ista e[st] nihil vel chymere vel hircocerui. ideo p[ro] nullaz cām ponit aliquid in esse futuri. Secūdo dixi q[uo]d antecedēs est falsus ad sensū quē intendit iste mag[ist]r[us]. Intelligit em̄ q[uo]d determinatio diuine voluntatis est causa q[uo]d aliquid est futurum: sed ostendi q[uo]d hoc est falsum r[ati]o[n]e. Tertio dixi q[uo]d supposito q[uo]d illud antecedēs esset verū ad p[ro]dictum sensum. t[ame]n p[ro]p[ri]a non valet intelligendo p[ro]p[ri]e ad sensum quem intendit iste mag[ist]r[us]: quare r[ati]o[n]e. S[ed] ad hoc breuiter respondet dicendo q[uo]d ego laboro secus in equiuoco. pro quo p[ro]mittit q[uo]d ista dictio p[ro]pter non semp[er] denotat causalitatem proprie dictā vnius rei ad aliam. ut cū dicitur q[uo]d corpus a[er]is est a[er]is: q[ui]a sensitiuum. Et cum dicūt doctores q[uo]d p[ro]pter immensitatem r[ati]o[n]em illimitationē diuine nature siue ratiōe huius illimitatiōis dicitur deum esse personaliter trinū. nō q[uo]d ibi sit aliqua causalis ratio seu realis deriuatio vnius realitatis ab alia. Sed quicquid sit de istis exemplis: q[ui]a primus est falsus r[ati]o[n]e secūdu[m] est dubiu[m]: tamē cōcordo secū in illo dicto p[re]ambulo r[ati]o[n]e.

¶ Secūdo dicit q[uo]d illa dictio p[ro]pter q[ui]as denotat illationem vnius ex alio cum cōnotatione cuiusdā p[re]stantie vel p[re]ioritatis: s[ecundu]m nostrū modū considerādi. ut cū queritur p[ro]pter quid res aliqua est talis vel que est ratio essendi eam talem: non em̄ queritur ibi que sit causa realis que facit eam essentialiter talem. Et quicquid etiā sit de isto exemplo concordo t[ame]n secū in isto dicto. Tertio applicando predicta ad p[ro]positus

dixit q[uo]d quia non sequitur diuina natura est immensa vel omnipotens. igitur ipsa est assensus q[uo]d a erit: sed bene sequitur est volitio q[uo]d a. erit. igit[ur] scit q[uo]d a. erit et esse libere volitiuū dicit magis p[er]fectiōnem simpliciter q[uam] esse intellectiuū: ut dicunt multi: q[ui]a ad ipsum ordinat esse intellectiuū tanq[uam] de seruicō. ideo natura diuina est assensus q[uo]d a erit. eo q[uo]d ipsa est volitio q[uo]d a erit. Sed quicquid sit de antecedente ostendā q[uo]d illud nō sufficit ad veritatem illius causalis. Quarto iuxta predicta ponit talē p[ro]positionem q[uo]d respectu cuiuslibet denotationis vel predicati nō generalissimi est aliqd predicatū causale s[ecundu]m modum loquēdi metaphisicū vel logicū assignare. p[ro]p[ri]e: q[ui]a cuiuslibet tali correspondet aliqd genus et differētia sine q[ui]bus illō p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e non potest. et ad talē intellectu[m] diuina volitio q[uo]d a. erit est ratio intellectui diuino assentiēdi q[uo]d a. erit: q[ui]a ly volitio respectu a. est denominatio nō generalissima. igitur r[ati]o[n]e. Et q[ui]a oēs rationes mee contra primā partē correlarij p[re]cedunt ut dicit de causalitate alia a predicta: quā nullus poneret inter intellectu[m] diuinum r[ati]o[n]em voluntatē eius. ideo non oportet dicere ad eas r[ati]o[n]e. ¶ Sed quicquid sit de predicta p[ro]positione et eius p[ro]batione que nō videtur mihi vera cū non quodlibet predicatū nō generalissimū r[ati]o[n]em maxime tale predicatū intellectus diuinus vel voluntas diuina habeat genus r[ati]o[n]em differētiā p[ro]p[ri]e dictam. ex eo q[uo]d differētia talis semp[er] supponit p[ro] aliquo p[ro]posito cōnotando aliquā eius p[ar]tē essentialē. ideo em̄ differētia p[ro]dicat in quale s[ecundu]m verā logicā et metaphisicā. t[ame]n nō stando in hoc ostēdo q[uo]d iste modus respōdēdi nō sufficiat. Primo sic q[ui]a dictus mag[ist]r[us] p[ro]babat primā p[ar]tē correlarij sui p[ro] hoc q[ui]a per determinatiōnem diuine voluntatis aliqd ponitur in esse futuri. igit[ur] p[ro] illā habet cognosci e[st] futurū a diuino intellectu: sed in antecedente ly p[ro]pter non solum dicit p[ro]p[ri]etatem s[ecundu]m modum nostrum cōcipiēdi vel cognoscēdi: sed aliam causalitatem. igitur et in consequente eodem

Principium

infallibili sciendi. sed precise posuit in suo correlario q̄ in intellectu creato voluntas seu voluntatis determinatio nō pōt esse ratio assentiēdi alicui vero. hoc aut̄ de facto est falsuz. quia sepe huius determinatio est cā efficiens. et si nō talis tamen partialis assensus seu credulitatis. sicut p̄t̄ de assensu fidei per experientiaz et per sanctorū doctrinam. Aliiter eīn quid sibi vult illud dictū cōmune Augustini et alia similia. Cetera pōt homo nolens. credere aut̄ non nisi volēs. Igitur sequit̄ q̄ nō ita p̄prie potest dici determinationē voluntatis eē rationē assentiēdi intellectui diuino sicut intellectui creato. cum nō sit illi sic isti causalis ratio. Quare rē. Et hec de prima dubitatione dicta sunt cōtra istū reuerendum magistrū rē. Ad scōdam dubitationē respondet magister. ih. tenedo partē affirmatiuā. Unde in p̄mo principio posuit istam cōclusionē. q̄ respectu futuri contingētis a deo potest humano intellectui noticia creata infallibilis p̄municari. Quā probat. q̄ hoc fieri non implicat contradictionē. Igit̄ rē. imo videtur consonū dicere q̄ tales habuerit xp̄s et q̄ quelibet p̄phetia sit talis noticia. ¶ Sed cōtra istā respōsionē posui in p̄mo principio probabiliter triplicem p̄positionē. ¶ Prima est q̄ solus diuinus intellectus respectu veri de futuro contingenti pōt esse noticia infallibilis iudicij. Et p̄ma pars affirmatiua huius exclusiue satis patet. Sed pars negatiua contra eū p̄batur sic. q̄ ad hoc q̄ aliqua noticia sit infallibilis requirit̄ q̄ non possit esse falsa. sed oīs noticia creata iudiciaria respectu veri de futuro contingenti pōt esse falsa. igitur rē. Consequētia patet et antecedēs quo ad primā partē per quid noīs. sed quo ad secundā p̄batur. quia oīne verū de futuro contingenti pōt eē falsum. ergo oīnis noticia creata quatale iudicatur esse verū potest esse falsa p̄ns patet. et p̄na tenet quia non stat q̄ noticia aliqua sit iudiciū falsi et non sit falsa. Ad istam rationē respondet cōcedendo maiorem. et dicit q̄ minor pōt

esse falsa et per p̄ns eam negat. quia cū ipsa sit de possibili si sit vera est necessaria. et per p̄ns nō potest esse falsa. Et tunc ad p̄bationem meam quādo dico. omne verū de futuro rē. concedit antecedens. et quādo infero. ergo oīnis noticia creata rē. negat p̄naz. et dicit q̄ instantia est de noticia diuina. Et cū dico q̄ non stat q̄ aliqua noticia sit iudiciū falsi rē. concedit de noticia qua assentiatur falso. et sic negat meam primā p̄positionem. Sed ista respōsio nō valet. Tum primo. quia instantia quam foat ad consequentiam meam de noticia diuina non est ad proposituz. quia in consequente ponitur noticia creata vt excludatur noticia diuina. Tum secūdo. quia respōsio sua ad probationē consequentie non sufficit. quia certum est q̄ nō stat q̄ aliqua noticia sit iudiciuz falsi quā ipsa assentiatur falso et p̄sequēs quā ipsa falsa etiam p̄m eum. quare rē.

¶ Secunda p̄positio fuit q̄ solus diuinus intellectus aliquid potest nō iudicasse qd̄ iudicauit fore. et primo pars affirmatiua exclusiue patet. q̄ deus iudicauit ab eterno antixp̄m fore. et tamē pōt hoc nunq̄ iudicasse sicut possibile est antixp̄m non fore. Sed pars negatiua exclusiue. s. q̄ hoc non pueniat alicui intellectui nisi diuino. negatur ab eo. Unde in secūdo correlario predictę cōclusionis ponit. q̄ fidelis qui ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore pōt hoc non iudicasse. qd̄ probat quia cum hoc q̄ iudicauerit rē. potest vltimū iudiciū non fore. et si non erit. ergo ex fide infusa false iudicauit. qd̄ non est descendū. cum fidei nō subsit falsum: aut dabitur correlariuz suum esse verū rē. Sed p̄tra hoc arguebā sic. quia de nullo intellectu qui iudicauit antixp̄m vel iudiciuz fore. concedendū est q̄ potest hoc nō iudicasse nisi de illo de quo ista consequentia est bona. Iste intellectus sic iudicauit ergo sic erit. sed de solo intellectu diuino et de nullo alio ista consequentia est bona. vt patet. igitur rē. Ad istam rationē respondet. et primo dicit. q̄ ista p̄positio nō facit contra cor

*Solus intellectus
diuinus respectu
veri de futuro
contingenti
noticia infallibilis
iudicij*

in quartū sententiarum

relarium suuz. quia posuit illud sic. ve
tula que ex fide infusa iudicauit vlti
mū iudiciuz fore potest ex ea non sic tu
dicasse. et ratio mea arguit qd nō potest
non iudicasse. quod non negauit. Secū
do dicit qd falsuz est illud quod assumo
in illa ratione. scilicet qd de nullo intel
lectu nisi diuino illa consequentia rē.
Iam fm ipsum illa est bona de intelle
ctu christi. qz aliter falleretur. Sed con
tra istam responsionē arguitur primo
contra primū dictum. quia quando dicit
qd vetula ex fide infusa potest sic nō
iudicasse vel intelligit qd potest sic non
iudicasse ex fide. ex eo scilicet quia fides
potest nō esse fides. et tunc bene concor
darem secum. sed non sufficeret ad sal
uandū illam fidem esse noticiam infal
libilem ppter quod tamen videtur po
nere illud correlarium. vel intelligit qd
potest ex ea nō iudicasse quia scz illa fi
des potest nō fuisse iudiciuz. et tunc ne
garem istud. quia sicut ipsa non potest
nō iudicasse sicut ipse videtur p sentire
sic ipsa nō pōt non iudicasse per illud
iudicium sicut patebit per consequēs
argumentuz. et in hoc est punctus hui
difficultatis. Secūdo arguit ptra se
cundum dictū in quo ponit qd de intel
lectu xpi illa psequētia est bona rē. qz
vel ipse intelligit de intellectu xpi diu
ino. et sic non esset cōtra me. vel de intel
lectu xpi creato. et tunc arguo ptra hoc
quia sic psequētia est bona. anima xpi
iudicauit anti xpm fore. ergo anti xpus
erit. tunc ex opposito consequentis seq
tur oppositum antecedentis. et per con
sequens sicut possibile est anti xpm nō
fore ita possibile est animā xpi iudicaf
se anti xpm fore. sed falsitas consequē
tis patebit ex dicendis. nec valet pba
tio quando dicit qd illa consequētia est
bona aliter xpus falleretur. Tum pri
mo quia ista consequentia valde appa
reter potest negari. Tum secundo qz
consequens valde probabiliter a mul
tis conceditur esse possibile per cōmū
nicationem ydiomatū et per noticiāz
creatam. quare rē. R Tertia p
positio fuit ista regula. qd nulla propo

sitio de possibili negatiua cuius affir
matua de preterito correspondens est
vera. est cōcedēda de creatura. nisi vbi
predicatū est iste terminus verum aut
falsum aut alius termin⁹ includens al
terum istorum in sua ratione diffinitī
ua. verbi gratia. si ista affirmatiua de p
terito vera sit sortes iudicauit vltimuz
iudicium fore. hec negatiua de possibili
li non est concedenda sortes potest nō
iudicasse rē. quia hoc solum conceden
dum est de deo propter rationem pri
tactam. si autem hoc concederetur de
creatura pari ratione sustinerē qd crea
tura que voluit a. potest non voluisse a
et similit qd illa que peccauit potest nō
peccasse. et sic qd preteritum potest nō
fuisse. contra articulu3 parisiensem rē.
Bene tamen concedendum est qd sor
tes qui vere iudicauit vltimuz iudiciū
fore potest non iudicasse vere rē. et qd
illud quod fuit iudicium veruz potest
non fuisse iudicium verum. Et ratio di
uersitatis est qz in primo exemplo pro
positio de pterito vera. nullo modo de
pendet ex futuro. sed in secundo exem
plo eius veritas dependet ex futuro. si
cut patz intuenti. ideo prima est neces
saria et non secunda per regulam com
munem in hac materia. quare rē. Ad
istam rationem nihil respondet que ta
men apparet mihi difficilis supposito il
lo articulo cōmuniter concessio. Sed cō
tra illam regulā instat. Primo de istis
ppositionibus. sortes est prescitus sor
tes potest non esse prescitus. Secundo
de ista. sortes qui vidit aliquid in vers
bo potest illud non vidisse. quia deus
potest illud non ostendisse. Sed pri
ma instantia non valet. Tum primo
quia isti termini prescitus et prescien
tia includunt istum terminum verum.
Tum secundo quia ille propositiones
non sunt vere nisi intelligantur de pre
scientia dei et non de scientia creature
et ideo instantia non est ad propositū
Secundo alia instantia non valet.
quia nego assumptum. vnde dico qd si
cut deus non potest non voluisse cau
sasse munduz sic post qd sortes aliquid

la cu
reos
... Ex
... dico.
... ante
... no
... qd in
... dico
... iudiciū
... affenti
... ppo
... valet.
... m for
... ticia et
... a in con
... a vt ex
... scido.
... me con
... tum est
... iudiciuz
... psequis
... re rē.
... fof d
... nō in
... no pars
... sed in
... a. et tamē
... possibile
... rs nega
... tū al
... tur ab co
... dte cō
... ex fide in
... fore pōt
... qmā cum
... tūm in
... ergo et si
... non est nō
... illam: aut
... v rē.
... d de nul
... xpm vel
... q potest
... e quo illa
... illelloms
... de sele m
... ista con
... m rē.
... a primo
... cōtra cor

Principium

vidit in verbo. deus non potest voluisse
causasse illam visionem. et per prius sortes
non potest non vidisse nec deus potest illud
non ostendisse. sicut sortes qui cucurrit
non potest non cucurrisse. et ita de quolibet
alio preterito. ideo petit principium sua ratio.
quare ratio. Secundum predicta rursus in primo
principio meo ad rationem predictam magistri. unde
quod dicitur cum hoc quod fidelis iudicavit ratio.
stat ratio. concessi illud et negavi ultra illam
sententiam iudicium non erit ergo talis ex fide
falsam iudicavit. unde dicitur ergo falsum iudicavit.
unde dico primo quod non est possibile
fidei subesse falsum. propter quod fides includit
quod sit vera et de vero. Secundo dico quod
fidei potest subesse falsum. propter quod illud quod
de facto subest fidei potest esse falsum. Dicitur
tertio quod illa noticia que fuit fides licet
non possit non fuisse noticia aut iudicium
tamen potest non fuisse fides aut iudicium verum.
Sed sententiam negatam factam pro suo cor
relatio ipse probat sic. quod sequitur. iste ex
fide infusa iudicavit ultimum iudicium fo
re et ita erit. ergo ex fide vere iudicavit
ergo simpliciter sequitur talis ex fide ratio.
et non erit ergo ex fide falsum iudicavit.
Item quod ex fide iudicavit et non vere ergo
falsum. Sed hec probatio non valet. quod licet
ista sententia sit bona. tamen prius est impossibile
et etiam alius propter impossibilitatem par
tium licet quilibet pars sit contingens. que ratio.
Alterius ipse arguit contra hoc quod vi
ri quod fides potest non fuisse fides. quod habi
tus qui fuit caritas aut iusticia aut priu
dentia non potest non fuisse caritas ratio. ergo
nec fides ratio. Item tunc fides potest esse
falsa respectu falsi. et per prius deus potest
decipere. propter sententiam. quia non potest non fuisse
se habitus verus aut falsus. Sed ad hec
breuiter dico. An ad primam nego prius
et ratio patet ex regula supra posita ratio.
Ad secundam dico. quod si decipere precise
importet causare noticiam falsam. tunc con
cedo prius et prius. si vero importet ali
quid inordinate facere. nego prius nec
probatio sua valet. Et hec de secunda dubi
tatione ratio. Ad tertiam dubita
tionem alias respondi sub triplici propo
sitione. Prima fuit quod sicut voluntas di
uina in genere cause efficiens est prima

efficiens causa. sic ipsa in genere legis
obligantis est prima lex seu regula.
Secunda fuit. quod sicut voluntas diuina
est efficiens causa. quod vult aliquid esse
vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria. quia
vult aliquid ad aliquam esse vel non
esse teneri. Istas duas diffuse probavi et
declaravi in primo principio meo. ideo
pro nunc eas suppono. Tertia fuit quod si
cut voluntas diuina est lex obligatoria
sic et intellectus diuinus licet convenien
tius hoc appropriet voluntati quam intel
lectui. quod prima est per se vera. et non secun
da. Istam declaravi in secundo principio
meo. Et primo primam partem quod volun
tas et intellectus in deo sunt idem omnino.
ideo quicquid ex natura rei conuenit di
uine voluntati conuenit etiam diuino in
tellectui. quod expositorie arguendo unum
sequitur ex alio. quare ratio. Secundam
partem declaravi. quod sicut modus loquendi
doctorum est quod voluntas diuina est causa
effectiua rerum et non intellectus ex eo quod
quicquid voluntas vult est vel fit et non
quicquid intellectus intelligit. ita in pro
posito quicquid voluntas vult obliga
ri obligat. et non sic de intellectu. Unde
hec sententia est bona voluntas diuina vult
sortem obligari ad. a. ergo sortes obliga
tatur ad. a. tamen ista non valet intel
ctus diuinus intelligit sortem obligari ad
a. ergo sortes obligatur ad. a. et ideo ista
est per se vera voluntas diuina est obli
gatoria. et non ista intellectus diuinus est
lex obligatoria. quod quis utraque sit vera.
M Sed contra predicta multipli
citer arguit magister Egidius. nihil ta
men respondendo ad rationes meas. Unde
quasi in multitudine exercitus esset vi
ctoria belli ipse adeo multiplicauit ar
gumenta quod ad ea discurrenda vix suf
ficeret dies una. sed fortassis sufficeret
unum breue verbum dicere quod Marcialis
in quodam epigramate cuiusdam in per
suasiombus affluenti respondit ratio. Verum
tamen inter nos fit disputatio catholica
et non sophistica disceptatio. ideo silen
dium est ab omni yronico verbo. placuit
autem sibi et mihi non displicuit ut de tot
argumentis suis non omnia sed aliqua gra

Non est possibile
fidei subesse falsum
in seipso
Licit fidei potest
subesse falsum
in seipso

Voluntas diuina
potest decipere
Et hoc quod quod
in habitu fidei
potest iudicari
aut falsum
et in magis ratio

Voluntas diuina est
prima causa efficiens in genere
efficiens per se est prima
causa in genere legis obligantis

In quartū sententiarum.

uioza pro nunc veniant ad medium cū
 etiam ad eorū plura satis in secūdo princi-
 pio sit respōdium. Igit̄ p̄tra p̄mam et se-
 cundā p̄positōes et specialiter p̄tra secū-
 dam p̄positū istā. sicut volūtas dei vt sic
 non est causa rex p̄ se p̄ductiua. sic nec
 ipsa est lex seu regula creature obligati-
 ua. Que p̄clusio etiā si esset vera tamē
 non est cōtra dicta mea. quia nūq̄ vsus
 sum hac locutione. vt sic vel vt non sic.
 nec apud vtentem tali locutione vellez
 diu disceptare. loquatur p̄ut sic qui vo-
 luerit quia nolo loqui sic. Verūtamē qz
 limitauī sensum dicte secunde p̄posi-
 tionis dicēdo. qz illa sit vna p̄positio
 causalis: que potest denotare antecedē-
 tis ad p̄sequens causalitatem propriā:
 vel ipsorum conuertibilitatem per con-
 sequentiam mutuā. tamē quicquid sit
 de primo sensu nihilominus in secūdo
 sensu volui intelligere ipsaz. ideo p̄tra
 hoc arguit quia ponere talem causalez
 et solum per illam intendere cōsequen-
 tie conuertibilitatem est mirabiliter ab-
 uti p̄positionibus. Sic enim cōceder-
 retur ista. quia chimera nō est ideo for-
 tes potest esse. Ad hoc autem et ad re-
 liquas similes instantias respōdi in se-
 cundo principio meo. qz sunt sophisticē
 et falso imitunt fundamēto. Pro cui⁹
 euidenti declaracione dixi esse sciendū
 qz ista cōiunctio quia vel alia similis fa-
 ciens p̄positionē causalez quandoqz
 signat causam essendi. et sic facit p̄po-
 sitionem causalem. vt cuz dicitur qz sol-
 lucet dies est. quia hō materiam habet
 homo est corruptibilis. et sic de similib⁹
 Quandoqz vero talis cōiunctio non si-
 gnificat causaz essendi. vt cū dicitur. qz
 aliqua res in diuinis generat filiu⁹. ali-
 qua res in diuinis est pater. quia crea-
 ture sunt a deo deus est dominus crea-
 turarū. Tales enim p̄positiones so-
 lent concedi. et tamen clarum est qz nō
 denotant antecedentis ad consequens
 causalitatem propriam. quia sic essent
 false vt notum est tē. Ita est in p̄posi-
 to quando dixi qz hec p̄positio volun-
 tas diuina est lex obligatoria quia vult
 aliquid tē. non denotat antecedētis ad

consequens causalitatem propriam. s; conuertibilitatem per consequentiam mutuam. volui etiā per hoc excludere p̄mum sensum in quo illa dictio. quia si-
 gnificat causaz essendi quia sic nihil est causa vt diuina voluntas sit lex obliga-
 toria. sed per hoc qz dixi qz talis p̄posi-
 sitio sicut et alie supradicte signat ante-
 cedentis ad consequens conuertibilita-
 tem per consequentiam mutuaz nō vo-
 lui excludere qm aliud requiratur. seu
 qz hoc sufficiat ad veritatem talis cau-
 salis. sed dico qz hoc requirit. et hoc suf-
 ficiebat mihi ad p̄posituz. Et si querat
 quid ultra hoc requiratur quero etiam
 idēz ab eo de alijs causalibus supradic-
 tis et ita faciliter respondebo sibi sicut
 ipse mihi. nec aliud teneor respondere
 quia non habeo hic tractare de verita-
 te causalium nisi aliter cogat vi argumē-
 torum. quia ex hoc satis patz p̄posituz
 Sed ipse dicit qz hec responsio nō suf-
 fiat. et ex his patz qz diminute dedi sen-
 sum p̄positioni mee: et ego teneor ex-
 plicare quid aliud requiratur ad veri-
 tatem illius causalis. et qz per causalez
 non sufficienter explico radices obliga-
 tionis quam tū videor principaliter in-
 quirere. Ego autē hec omnia gratis: et
 sine probacione dicta simpliciter nego
 sicut prius. Et dico qz petit principium
 sicut prius. et hoc ita clarum est qz qui
 non videt nihil videt. Tamē licet ipse
 non cogat: dicam sibi quid requirit ad
 predictarū causalium veritatem ultra
 cōsequentie p̄uertibilitatez. ¶
 Dico enim qz ille denotant vel si-
 gnant non quidem causaz essendi. nec
 antecedētis ad cōsequēs causalitatem
 propriā vt dictū est: sed cām cognoscen-
 di siue ad p̄is cōuertibilitatem per cō-
 sequentiā mutuam cū conotatione ante-
 cedētis cuiusdā p̄ioritatis inferētis re-
 spectu illati fm nostrū moduz p̄siderā-
 di. et ad aliquē talem vel p̄similem sen-
 sum intelliguntur causales supradicte
 Unde in omnibus illis est talis p̄ia cō-
 uertibilis et ultra in antecedēte ponit dif-
 finitio vel terminus pertinens ad diffi-
 nitionem termini positi in cōsequentē.

legis
 a omnia
 mid esse
 ta. quia
 e vel nō
 p̄bam et
 ideo. ideo
 istuz qz si
 ligatōis
 mutuen
 qz intē
 nō scū
 p̄ncipio
 p̄ volū-
 dez oīo.
 uenit et
 diuino in
 endo vū
 secundaz
 is loquē
 ma est cū
 ex eo qz
 fit et nō
 ta in p̄-
 la obliga-
 tu. Unde
 nima vult
 betes obli-
 gari ad
 et ideo ista
 na est obli-
 gatio est
 sic vera.
 multipli-
 us. nihil ta-
 cas. Unde
 mus esset si
 p̄p̄icant ar-
 ula vt sus-
 e sufficere
 Marcialis
 lam in per
 tē. Arum
 io carboia
 ideo sicut
 bo. placuit
 et vt de te
 aliqua gra

Libri sententiarum

ut patet. ideo est aliqualis prioritas antecedentis ad consequens propter quaz potest dici antecedens causa consequentis. et hinc est qd tales causales procedunt. Et cō similiter dico in proposito. Et per hoc ad multa alia dicta sua patet clarissime solutio ideo plura nō recito etc. Et hec de tertia dubitatione. Veruz est qd ego speraueram et valde optauerā cū isto reuendo magistro habere lōgā collationē et in q̄ esset aliqd granitatis theologice et nihil sophisticē leuitatis. sed ipse insisit in his que nō multū placent mihi Ipse autē alias dixit: qd in tota positōe mea oīa erant ita clara: et solida qd nihil aliud in eis sibi visus fuit cui posset catholice repugnari. hoc autē si dictū esset reputarē nō esse vituperandū. Sed cū reuerentia nō est vex. imo multa posui quoz opposita tenent plures magni doctoroz et que nō min⁹ reputo fore disputanda in scola theologica q̄ illa que ipse tractauit de pluralitate perfectionū in deo sine distinctōe. de distantia creature a deo et a nō esse. de latitudine possibilitatis: et ptingētie. de tendētia creature in nō esse. Ego autē malui pmanere in catholica simplicitate q̄ esse de illis qui nihil reputāt dici subtile nisi qd est in intelligibile.

Memo pmanere in catholica simplicitate p̄ de nō esse illorum

Quod sit p̄ p̄p̄ viatorē hinc fuit de veritatibus theologice

A
Inca prologum libri sententiarum formo talem questionē. Utrum possibile sit viatorē de veritatibus theologice habere noticiā euidē

tem. Arguitur primo qd nō quia impossibile est viatorē de aliqua veritate habere noticiā euidētem. igitur etc. cōsequētia est clara. et antecedēs probatur. quia aliter sequeretur qd possibile esset viatorē habere actuz infinite certitudinis: et per consequēs infinite perfectionis. cōsequens est fallum cum sit finite capacitatis: et finite actiuitatis. Sed consequētia probatur. quia noticiā euidēs est in infinitum certior opinione quā tūcunqz forti. Mā q̄ntūciqz

augeantur rationes probabiles in apparentia nunq̄ possent generare certitudinē equalē certitudinē noticię euidēs igit talis est certitudinis infinite. igit etc. Secundo sic. qz impossibile est viatorē de veritatibus theologice habere noticiā maiore fide. igit etc. psequētia patet. quia noticiā euidēs est maior fide. et antecedēs probat per Augustinum. 2. de trinitate capitulo tercio. de scriptura sacra fidem habemus de his rebus quas ignorare non expedit. nec per nos ipsos idonei sum⁹ etc. Unde p̄ qd de his de quibus est sacra scriptura solum fidez habemus. nec sumus naturaliter idonei ad maiorem noticiā deuenire. igitur etc. Tercio sic. quia impossibile est viatorē de huiusmodi veritatibus acquirere scientiam proprie. igitur etc. consequētia patet. quia non est maior ratio de vno q̄ de alio. et antecedēs probatur. quia omnis scientia proprie dicta est per causam. i. posteri. Scire est rem per causam cognoscere. etc. omnes autem veritates theologice sunt de deo d quo nihil potest sciri per causam igitur etc. In oppositum arguitur sic. quia possibile est viatorē de multis veritatibus habere noticiā euidētem in diuersis scientiis. igitur hoc non minus est possibile per studiū theologie. consequētia tenet. quia theologia est scientia principalissima: et maxime architectonica etc. Et antecedēs patet. quia omnes homines natura scire desiderant. i. metaphisice. sed vt distinsuit ibi cōmentator. impossibile est appetitum humanum esse frustra. igitur possibile est homini scientia. In ista questione iuxta materiam argumentoz erunt tres articuli. Primo vtrum possibile sit viatorē habere noticiā euidētem de aliqua veritate. Secundo vtrum possibile sit viatorē habere de veritatibus theologice noticiā maiorem fide. Tertio vtrum possibile sit viatorē habere de p̄clusionibus theologice noticiā scientificam proprie.

B Quantum ad primum articulum. primo premitam quorundam

pl. Demus articulus
Custus ab insidiis p̄cipuis
et natura huiusmodi fuit huius

per
mes
rati
crea
lor
vian
nali
nata
mo
it
ous
Se
fuit
arch
non
fiaz
spri
ante
quaz
ipiam
pater
quod
per
viri
nam
inte
q̄ d
zua
na
ser
c
niam
notici
p̄o
ve
conce
dogm
debat
it
bea
tu
re
hic
su
p̄oan
p̄u
a
p̄o
signi
m̄
co

Unde sit viator dicitur hic
Ecclesiasticus inquit fuit viator

Questio prima

Primum in rapto erat
viator

terminorum declarationes. Secundo ponam aliquas responsales conclusiones. Tertio obijciam eōtra per aliquas rationes. Circa primum punctum sūt tres termini declarandi: scilicet quid sit viator. quid veritas. quid noticia evidens

Primo ergo declarandū est quid sit viator. unde dico q̄ viator: seu creatura viatrix vt in pposito sumitur est rationalis natura que nec est beata nec damnata. Ex quo sequuntur aliquas. Primo sequitur q̄ christus nunq̄ viator fuit. patet: q̄ ipse ab instanti sue cōceptionis fin natura humana fuit beatus.

Secundo sequit̄ q̄ Paulus in rapto fuit viator. patet: quia licet tūc viderit archana dei: tamen per illam visionem non fuit beatus. Tertio sequitur q̄ stat aliquē esse non viatorem: et tamen sp̄m esse in statu merendi. patet de xpo ante tempus passionis etc.

Quarto sequitur q̄ stat aliquē esse viatorem et tū ipsū habere noticiam intuitiuā dei. patet de paulo. q̄ fm Augustinum in questionibus ad Drosium. et similiter super Benelium ad litteram. Anima pauli in rapto clare et sicuti est diuina essentia vidit. Unde patet contra oekam q̄ intellectus viatoris nō bene describitur q̄ est ille qui non habet noticiam intuitiuā deitatis sibi possibilem de potentia ordinata. Per primū intellectus non ster excludit qui habet noticiam intuitiuā dei. Per secundū intellectus damnati: cui de potentia ordinata nō est possibile illa noticia etc.

Ad em̄ hec descriptio non sit sufficiens. patet de paulo q̄ (vt dictum est) et sicut istemet doctor concedit in secūdo tractatu dyalogi de dogmatibus Jo. 22. ca. 2. noticiā clarā deitatis habuit etc. et tamen tunc nō fuit beatus: sed viator vt dictū est: q̄re etc.

Secūdo declarandū est quid sit veritas. unde dico q̄ ois veritas vt hic sumitur est ppositio vera. Ad cuius p̄bationē pono aliquas ppositiones.

Prima est q̄ nulla veritas est distincta a ppositione: que sit quoddā pplexum significabile seu ppositionis significanti totale. patet: q̄ si esset talis veritas

seu tale pplexum significabile nec esset substantia nec accidēs: nec deus nec creatura. imo oīno nihil esset vt pcedūt illi qui sic ponūt: sed talis positio est intelligibilis et irrationabilis. vt pro nūc suppono: q̄ alibi declarauī. Secunda ppositio est q̄ nulla veritas est distincta a ppositione que sit res absolutavel respectiua accidēs ipsi ppositiōi vere. patet: q̄ si sic sequitur q̄ esset vel esse posset aliqua res alia a deo quā deus non posset creare. et aliqua quā nō posset annihilare: q̄ nō posset creare veritatē istius. deus nihil creat. nec annihilare veritatē istius deus nihil annihilat. Item sequitur q̄ futurū contingens de necessitate erit. quia veritas istius ppositionis antichristus erit fuit. ergo sequitur q̄ antichristus erit. p̄sequentia est bona: sed si illa veritas est aliqua res alia a ppositione deus non posset facere modo quin illa res fuerit: et sic antecedēs est necessarium illo dato. et per psequens etiam consequens etc. Itē deus posset talē rez distinctam a ppositione destruere ipsa ppositione manente et tunc illa ppositio adhuc esset vera: et per oīs veritas etc. et hoc sufficiens p̄ter ppositum principale. Tertia ppositio sequēs ex predictis est q̄ aliqua veritas pot̄ causari a deo. tū non possibile q̄ deus causet illam veritatē: patet de ista deus nihil causet: et eodem modo de annihilatione etc. non tamē p̄pter hoc sequitur q̄ aliqua entitas possit causari a deo et nō sit possibile q̄ deus causet illam entitatem. Quarta ppositio etiam sequēs ex predictis est q̄ aliqua veritas fuit quā necessariam est fuisse: tamen contingens est eam fuisse veritatem. patet de ista antirpus erit. Sed contra predicta obijciatur. p̄mo quia deus seu diuina noticiā est veritas et deus tamē seu eius noticiā non est ppositio vera. Igit̄ nō oīs veritas est ppositio vera.

Secūdo ante q̄ aliqd esset p̄ter deum veritas seu verum erat mundum fore et hec veritas non erat deus: quia hec veritas contingens erat: et deus erat necesse esse. nec hoc verum erat p̄po-

Ad esse beatus in antiochē nō sufficit hōc noticiā intuitiuā dei in hāc s̄m s̄ p̄ter hūc beatus patet p̄ter hūc rapto s̄ ostendit hūc p̄m̄m̄m̄

Arguit tota
Gregorius et
p̄m̄m̄m̄m̄
p̄m̄m̄m̄m̄

et p̄p̄o

Arguit quālibet
noticiā talis

Quis aliquid qd
deus nō possit
creare et aliquid
qd nō possit
annihilare

Quis aliquid qd
deus nō possit
creare et aliquid
qd nō possit
annihilare

Est aliqua
veritas quā
necessariā est fuisse
et tū contingens
ad eā fuisse veritatem

Quis aliquid qd
deus nō possit
creare et aliquid
qd nō possit
annihilare

Quid
viator

Cur
1°

2°

3°

4

Quis
aliquid qd
deus nō possit
creare et aliquid
qd nō possit
annihilare

Quis
aliquid qd
deus nō possit
creare et aliquid
qd nō possit
annihilare

De veritate hic declaratur
quid est et diffinitio in m̄d̄m̄m̄m̄
em̄s̄ d̄m̄ de agoro.

pa
atu
adef
igit
st via
habere
quene
maior
igniti
tio. de
de bis
te. nec
de pz
tura
s natu
maz de
na im
todi ve
topie.
na non
et an
tencia
osteri
ficere.
logice
tri per
um ar
toz de
ia cui
tur hoc
sū theo
theolo
et mari
des pa
are de
d̄st̄m̄
est ap
igitur
In ista
mentos
verunt
oticiā
Secun
trabere
nā ma
sibile sit
us theo
opie.
m artē
mdam

Primi sententiarum

sitio: qz nulla erat: igitur tale verū erat quoddā ppterū significabile. Tertio qz si nulla ppositio esset adhuc veritas esset nullā ppositionē esse. Igit nō oīs ppositioes. Prima est qz pter oēm ppositiōē creatā: aliqd est verū. seu aliqua veritas extra aiām. pter de deo sicut pma obiectio arguit. Secunda ppositio qz pter oēm ppositionē creatā vel icreatā nullū est verū seu nulla veritas extra aiām. pter: qz sicut oīs veritas creata est ppositio creata vt pbatū est sic veritas increata q̄ deus est: est ppositio increata vt ostenda. Tertia ppositio quā pono pbabiliter et nō assertiue p declaratiōe precedentis est qz deus seu diuina noticia sicut est veritas sic est ipsi intellectui diuino ppositio vera. pter: qz si diuina noticia q̄ deus cognoscit antixpm fore nō pcedat esse ppo vera hoc nō potest esse pter aliud nisi qz diceret qz ad hoc qz aliqd sit ppositio requiritur qz sit qd conplexū: sic qz sit ex plurib⁹ pibus ecntia liter ppositū: q̄rū vna sit subiectū: alia copulat alia p̄dicatū: qd repugnat diuine simplicitati. Sed hoc nō valet. Pri mo. qz pter illā cām nō dicat ppo mē talis p̄tera. imo nulla ppo mē talis est illo mō pposita sicut pbat mgr̄ Grego. q. 1. et hoc idē q̄liter sit verum et qualiter nō alibi declarauit. Secūdo qz supposito qz illud esset verū de qualibet pposito qz illud esset verū de qualibet pposito gari a deo qz sit ppositio. Verbigratia licet verū sit de qualibet noticia creata qz nō stat ipam esse noticiā et ipam non esse rem distinctā ab illo cui est noticia tñ pter hoc non negamus a deo qz sit noticia seu cognitio: quīs sua noticia non sit distincta ab eo. quare ita pot̄ dici in pposito rē. D Ex istis pter responsio ad secundā obiectiōē: vnde qñ dicit qz anteq̄ aliqd esset pter deus qz hec oratio infinitiui modi mundum fore pot̄ sumi significatiue et personaliter vel materialiter. Si primo modo dico qz illa oratio pro nullo supponit ideo ppositio nō est vera. imo omīs ppositio

in qua subijct vel p̄dicatur oratio infinitiui mōi significatiue sumpta est incōgrua de virtute sermonis: sicut alibi declarauit. Si vero sumat sc̄do mō scilicet materialiter: vel cap̄t materialiter p seipsa et sic adhuc ē falsa vt clarū est. vel capitur materialiter p propōe cui⁹ est dictū: seu cui⁹ corūdet: et hoc vel p ppositiōē creatā sic ppo est falsavē pter. vel pro ppositiōē increata que deus est. et sic ppositio est vera. sic em̄ dico qz anteq̄ aliqd esset pter deū veritas erat mundū fore. et illa veritas erat deus. Et qñ arguitur qz nō: qz illa veritas erat ptingens et deus erat necesse esse. Dicendum qz illa veritas erat necesse sicut deus rē. sed tñ illa veritas erat cōtingenter veritas: sicut sc̄ia dei qz antichristus erit est necessaria. tamē est cōtingenter sc̄ientia qz antichristus erit: vt alias declarabitur. Si vero dicatur contra. mundum fore ab eterno fuit verū seu veritas. igitur mundū non fore ab eterno fuit falsum: seu falsitas. cōsequētia tenet: qz quādoqz vnū cōtradictoriōrū fuit verū alterū fuit falsū sed deus nec est: nec potest esse falsitas igitur aliqua falsitas fuit ab eterno: q̄ non erat deus. Respondeo negando primā p̄nam. vnde pceditur ista propō quarta qz ab eterno fuit aliqua veritas cui nulla erit p̄tradioia falsitas. pter p̄rōem factā. Et per idē patet ad tertiā obiectiōē. vnde qñ dicit qz si nulla ppositio esset adhuc verū esset nullā ppositiōē esse. concedo istam conditionales: qz aīs est impossibile: qz sicut impossibile est deū nō esse noticiam sic impossibile est deū nō esse ppositiōē verā. dico tñ qz si nulla ppositio creata esset adhuc verū esset nullā ppositiōē creatā esse. capiēdo orationē infinitiui modi vt dixi. sed illud verū esset deus. Sic igitur pter qd est veritas et qz nihil aliud sit qz ppositio vera. Quare aut ppositio dicatur vera: hic nō declaro: et multa alta que circa hec possent dici p̄transco: quia de his spectat ad logicam et metaphisicā: et de illis dixi in tractatu de insolubilibus. E Ter

Notanda p̄ idē argumētum

Veritas increata est ppositio increata

Deus dicitur diuina noticia et p̄p̄tio in intellectu diuino p̄p̄tio vera

Deus est sui noticiā noticiā dicitur ab eo

Ad ad conu...

Quid est norma videns
et quotuplex est

Questio prima

do declarandū est quid sit euidētia seu euidens noticia. Unde dico q̄ duplex ē euidētia. quedam est euidētia absoluta qualis est euidētia primi principij vel reducibilis ad eam. alia est euidētia cōditionata qualis est euidētia nō sibi ingenn que est circa primam. Euidētia absoluta simpliciter pōt describi q̄ est assensus verus sine formidine causatus naturaliter. quo non est possibile intellectum assentire. et in sic assentiendo decipi vel errare. In hac autem descriptione quattuor partes ponuntur. Prima est assensus verus. quia omnis euidētia est assensus licet non ecōtra. Et dicitur verus ad differentiam erroris seu assensus falsi vel erronei quantumcūq̄. sit firmus tamē nunq̄ est euidens. Secunda pars est sine formidine ad differentiam opinionis suspiciōis vel coniecture que non sunt sine formidine de facto vel de possibili. Tertia ē causat⁹ naturaliter ad est ex causis necessitantibus intellectum ad sic assentiendum ad differentiam fidei. que licet sit assensus sine formidine tamē nō causatus naturaliter s; libere rē. Quarta ē quo non est possibile rē. Ad differentiam assensus causati p̄ sillogismuz falligrapbum qui licet possit habere cōditiones predictas. tamē habēs illū assensuz sic assentiendo decipitur. nō per assensum cōclusum sed per mediū cōclusiui. Itē illa pars ponit ad differentiam euidētie fm qd siue p̄dicationate. de q̄ statim dicitur. Euidētia aut fm quid pōt describi q̄ est assensus ver⁹ sine formidine causatus naturaliter. quo non est possibile stante dei influētia generali et nullo facto miraculo intellectum assentire et in sic assentiendo decipi vl errare. In hac autem descriptione lingule partes ponuntur consimili ratiōe sicut in prima. preter illaz stante dei rē. que ponit ad differentiaz prime euidētie rē. Et dant iste descriptiones de euidētia creata. Et hec de terminōzū declaratiōe. rē. His premissis ponende sunt tres cōclusiones ad hunc primum articulu responsive. Unde advertendū est q̄ circa hūc arti-

culum due fuerint opinioniones extreme. Una academicoz ponentiu q̄ nulla veritas possit nobis esse euidens. quaz opinionē reprobat Aug. Alia fuit quorundā presumptuosoz phoz asserentiū q̄ omis veritas pōt naturaliter esse nobis euidens. quaz opinionē impugnat thomas. brand. libro. i. summe sue parte. 32. capli. i. Igit mediādo inter istos errores sit hec prima conclusio. Quod possibile est viatorē non solum de pmo principio s; etiā de multis alijs veritatibus habere euidētiā absolutā siue noticiā simpliciter euidētē. Ista cōclusio maxime quo ad p̄mā prem adeo videtur nota q̄ ipsam probare apparet petitio principij tñ cōtra proteruū pōt suaderi. Primo p̄ mediū tactū arguēdo ad. oppositū questiois. Secūdo q̄ aliter sequitur oēs scientias perire q̄ est incōueniēs maxime de mathematicis que fm p̄m sūt in pmo gradu certitudinis. Tertio. q̄ quilibet experit non solum primū principij esse sibi euidens modo predicto s; etiā multas cōsequētiā. sicut sūt p̄ne petētes p̄ncipiū. ut iste sor. est. ergo. sor. est vel nō est si hō est hō est. et multe alie ut iste hō ē ergo aīal est. Ii equus currit aīal currit rē. Unde assensus taliū veritatū habet omnes p̄ditōes supradictas vt p̄. q̄ rē. Secda cōclusio est q̄ possibile est viatorē de multis veritatibus p̄tingētib⁹ habere euidētiā absolutā siue noticiā simplr euidētē. verbi gratia q̄ ipse ē ipse. cognoscat rē. p̄bat p̄ augustinū. 15. de tri. ca. 12. Scimus inquit nos viuere in quo prozsus nō metum⁹ ne aliqua verissimilitudine forte fallamur. q̄ certum est etiā eū qui fallit viuere rē. Secūdo. q̄ impossibile est aliquē de talibus veritatib⁹ rationabiliter dubitare quocunq̄ possibili posito rē. quare rē. Tertia cōclusio est q̄ impossibile est viatorē aliqd extrinsecū ab eo se insibile euidēter cognoscere esse euidētia simplr et absoluta. sed bñ euidētia fm quid et cōditionata. Ista cōclusio habz duas ptes. Prima ē q̄ simplr et absolute nullū extrinsecum a nobis sensibile

Quae sunt opioe
nra ista asserenti
Una academicorum
et alioz phoz

Quod

Quae sunt opioe
nra ista asserenti
Una academicorum
et alioz phoz
Quod
Quae sunt opioe
nra ista asserenti
Una academicorum
et alioz phoz

no
est
ali
no
ali
ru
poe
vel
lav
ne de
m de
ritas
des
ritas
esse.
ecesse
tae cō
anri
con
entz
tatur
ut ve
fore
cōse
m cō
fallū
litas
mo. q̄
gando
propō
eritas
s. p̄z
terri
nulla
nullā
ondū
sicut
im sic
itionē
reata
itionē
nitut
deus
q̄ m
luare
recla
ne et
logi
ma
ery

Conditio
nata

Quid
p̄m
quid

Libri sententiarum

euidēter cognoscit esse. ut puta q̄ albedo est. q̄ nigredo est. q̄ homo est. q̄ hō est alius ab asino. et sic d̄ similib⁹. Probat̄ur primo q̄ stat sine contradicōe app̄ parere et assentire sic esse: et tñ nō sic esse. Igitur sic esse nō est euidēs p̄dicto mō p̄na tenet ex quarta p̄ditione supra posita de euidētia p̄dicta et aīcedēs p̄tz p̄ dei omnipotētia. q̄ quicquid deus pōt facere mediante causa sc̄da vel mediātib⁹ causis sc̄cūdis pōt p̄ seipm. et quibuscūq̄ duabus reb⁹ datis q̄rū vna nō est pars alterius de⁹ pōt vnā illarū p̄seruare alia destr̄ucta. et per p̄ns destructo quolibz sensibili extrinseco posset p̄seruare in aīa sensationē et habet p̄positū rē. Sc̄do si p̄dicte veritates essent sic euidētes vel hoc esset per sensuz v̄l p̄ intellectū. Nō per intellectū. q̄ nō sequitur euidēter intellect⁹ intelligit aliā rē ab ipso. igit̄ alia res ab ipso ē. nec sequitur intelligendo anti xpm̄ esse igit̄ anti xps̄ est. Nec per sensuz. q̄ hoc maxime foret p̄ visuz. sed hoc nō p̄bo. q̄ sequit̄ visuz est indisposit⁹ et mediū ē indispositum et obiectā nō est in debita distantia. igitur visuz nō iudicat euidēter de suo obiecto. p̄na est bona. et aīcedēs est in euidēs sensui p̄dicta euidētia. Igit̄ p̄ns nō est sic euidēs vertute visionis. Tertio q̄ multo cōs̄ eque fortiter quis iudicat se videre asinū qm̄ nō videt euz sicut qm̄ realiter videt illū. et nō obstāte tali iudicio ac firma adhesionē talis de cipit̄. et nō videt q̄s credit videre. Igit̄ p̄pter q̄s cūq̄ iudiciū forte v̄l firmā adhesionē nō cognoscit quis euidēter tali euidētia q̄ sic est sicut sibi apparet: et h̄ maxie vbi non sequit̄ apparet tibi q̄ sic est et ergo sic est et per p̄ns ex nullo aīcedente euidēte pōt aīa euidēter inferre aliquā aliā rem ab ipa esse. loquēdo sp̄ de euidētia p̄dicta. Cōfirmat̄ rō. q̄ sequit̄ de⁹ indisposuit visuz et mediū igit̄ visuz nō iudicat de obiecto suo euidēter. loquēdo de euidētia vt pri⁹. p̄na est bona et aīns est tibi dubium. igitur consequens nō est a te negandū. et per consequens patz prima pars conclusionis scilicet q̄ simpliciter absolute nulluz rē.

Secunda pars conclusionis est q̄ loquendo de euidētia fm̄ quid seu p̄ditionata vel ex suppositōe .s. stante dei influentia generali: et cursu nature solito nulloq̄ facto miraculo talia possunt esse nobis sufficienter euidētia sic q̄ de ipsis non habemus rationabiliter dubitare. Probat̄ur hoc. quia stante dei influentia rē. non stat talia nobis apparere et non sic esse. vnde quis talis apparentia possit esse ipsis obiectis non existentibus per potentiam dei absolutaz tamē propter hoc non habemus rationabiliter dubitare. Nā ex hoc multa in cōuenientia et absurda sequerent̄. Pri mo sequitur q̄ possemus ratioabiliter dubitare q̄ aliqua substantia alia a natura nostra diuina esset. quia deus posset p̄seruare oīa accidētia huiusmodi substantijs corruptis seu destructis vt in sacramēto altari. Sc̄do sequit̄ q̄ nō posset sufficienter inferri ex vna re alia nec ex causa posset p̄cludi effectus. nec econtra. et sic perirent omnes demōstrationes naturales. Et p̄sequentia tenet. quia duarū rerū distinctarum deus potest absolute alterā conseruare alia destructa. Tertio sequitur q̄ haberemus ratioabiliter dubitare demōstrata quacūq̄ creatura. an illa esset deus. an illa esset adorāda. et sic an de⁹ esset asin⁹. an asinus adorandus. Nam quamlibet talem posset deus assumere rē. et benēter multa similia possent inferri q̄ sunt absurda et blasphēma. q̄rē rē. et sic patet responsio. **S** Contra predictas p̄clusiones per ordinē instat. Primo p̄ prima p̄tem q̄tuor respōsionib⁹ seu medijs. Primo sic. nō est euidēs euidētia absoluta aliquid esse primū principium nec aliquid esse antecedens aut consequens aut consequentiam aut propositionem et sic de similibus. Igit̄ tali euidētia nihil ē euidēs. p̄na tenz. q̄ si aliquid est euidēs tali euidētia oportz q̄ sit p̄positio deducta p̄ aliquā p̄naz in q̄ sit aīns et p̄ns. s̄z aīcedēs probat̄. q̄ tali euidētia nō est euidēs plura esse. Igitur nec primū principium esse. et sic de alijs posset in aīcedēte. ad quoz quodē

Instatur contra conuētiō.

Ad hunc finem una res est affirmata simpliciter
est tunc res distincta et quilibet eorum

Questio prima

bet infertur plura esse etc. Confirmatur
secundo. qz aliqui negauerunt primuz
principium vt pz. 4. methaph. igit nō
est euident. Confirmatur tertio. qz de
facto dubiū est quid sit primū pncipiuz
vt clarū est. Igitur nō est euident. Se
cundo pncipaliter arguitur sic. illud
non est euident cui intellectus potest fir
miter dissentire. sed intellectus pot
est primo principio dissentire: qz deus posset
hinc dissentire in eo causare de sua om
nipotentia cum hoc nō implicet contradic
tionē. Secundo confirmat. qz hoc pot
est ipse intellectus ex imperio voluntatis
vide videt plus impossibile intellectu
assentire opposito pncipi pncipi ex im
perio voluntatis qz assentire isti credito
vna essentia simplicissima est tres res
distincte et quilibet earū. Nam pncipio hūc
articulū habemus negare modos argu
endi manifestissimos et qz apparēt tene
re in virtute primi pncipi sicut sillo
gismū expositiōnū. sillogismū in barba
ra et cōsequentia cōuertiuā. sicut pz. in
exemplis etc. Tertio confirmat: qz volū
tas pie affectata potest intellectu impe
rare qz credat supradictis credibilibus
et ipse ad hoc subiugare. ergo pot
est aliqua volūtas ita male affectata qz po
terit intellectu subiugare ad assentien
dū opposito primi pncipi. pncipia tenet:
qz cogitatio post lapsuz facta est pncipio
ad malū qz ad bonū. iuxta illō bene. 8.
sensus et cogitatio humani cordis pncipia
sunt ad malum ab adolescentia sua etc.
Etiam praua affectio pot
quantūlibet
augeri: et tñ ineuidencia articuli trinita
tis et ineuidētia oppositi primi pncipi
non se excedūt infinite igit. Tertio pnci
paliter arguit sic. nulla falsitas pot
nobis euidenter cognosci. igitur nec ve
ritas. Antecedens patet pncipio postero
rum. falsum non scitur: quia non est etc.
Sed consequentia probatur: qz tan
ta apprentia potest esse de aliquo falso
qz sit verū sicut de vero. Nam fm pncipio
8. thopicorū. nihil plabet quedam falsa
esse pbabiliora quibusdā veris et pncipiis
apparentia: imo de facto pbus. vt pz. 1.
pbis. reputant esse pncipium euidentis

qz ex nihilo nihil fit: et de illo habuit tan
tam apparentia sicut de aliqua conclus
sione demonstrata. Igitur si illud non
fuit sibi euident nec quodcumqz aliud.
Si autē dicatur qz ad esse euident nō
sufficit precise apparere: sed requiritur
apparere vere cum apparere false possit
esse ita intensum et ita firmū sicut vere.
tunc datis duabus talibus apparentijs
nescimus qz sit euident: et sic nunqz esset
nobis certuz vel euident aliqd esse eu
dens: et possemus dubitare tale esse eu
dens et per se sequens haberemus dubi
tate illud esse verū: quia sequitur dubi
to hoc esse euident: ergo dubito hoc esse
verum: vel saltem non scio etc. Secun
do confirmatur: quia ad esse euident nō
sufficit apparere vere: qz si sortes habe
ret quantamcumqz apparentiam de alio
quo vero et hoc per mediū falsigraphū
propter hoc non haberet euidentiam:
sed non est nobis possibile scire euiden
ter quod medium sit sophisticuz: et qd
verum. Nam quandoqz erodimus ha
bere demonstrationem quando habes
mus sophisticam rationem. quare etc.
Tertio confirmatur: quia ille assen
sus nō est euident de aliquo cui omni
no similis et eque firmus est ineuidens
de eodem: sed quandoqz dato aliquo ve
ro demonstratiue probato. poterit dari
probatio falsigraphica eque vel magis
apparens. si ergo secūda non sit euident
nec prima. igitur nihil est euident per
demonstrationem vel saltem nō est eu
dens aliquid esse euident illa euident
tia etc. Quarto pncipaliter argui
tur sic. si aliquid esset euident sequeret
qz quodlibet esset eqliter euident et sum
me euident: consequens est manifeste
falsuz: quia nihil est nobis eque euident
sicut deo et angelis. Similiter pncipi
pia sunt euidentiora pncipiis: sed
consequentia probatur: quia non vide
tur vnde euidentia possit intēdi.
Primo non quo ad veritatem: quia
vna veritas non est magis veritas qz a
lia: seu vna pncipiis nō est magis ve
ra qz alia. Secundo non quo ad ad
hesionē. nam maior vel minor adhesionē

Reputant pbis
istud pncipiū
qz nihil pbis pncipiū
euidentis

Mediū falsigraphū
est mediū sophisticū

3^a confirmatio
fortis pncipiū

4^a obiectio

(noy)

2^a
obiectio

ple
pde
e def
e soli
llunt
qz de
roubi
dei in
appare
s appa
non cri
soluz
rario:
ultra in
ut. Pri
abiliter
la a na
ms pos
imod
ctis vt
ē qz nō
re alia
s. nec
mōstra
tenet.
eus po
alia de
veremus
rata qua
s. an illa
asim^{an}
nliber
brenter
sunt ab
ic patet
edictas
dimo. 5
scu me
euidentia
ncipiū
confer
proposi
tali cul
qz si ali
pncipiū
qz in q
qz rali
ē. Igit
sic de
quod

*De diffinitione ad principia
etiam in fidei v. dicitur v. lla
autem qz v. o. opposito quibz
scilicet opposito quilibz articulo fidei*

Libri sententiarum

non facit maiorē vel minorem evidens-
tiam. patet de fide rē. Tertio nō quo
ad claritatez sic q̄ in vna euidētia sit
maior claritas noticie q̄ in alia. qd̄ pro
bo. quia quelibet talis euidētia de q̄
loquimur generatur naturaliter ex pri-
mo principio per p̄nam vel consequen-
tias necessarias r̄ euidētes. r̄ per p̄is
quelibet talis generatur summa. quia
ex causis naturalibz non pueniunt ef-
fectus inaequales ceteris paribus. quia
agunt fm̄ vltimū potentie. Secundo
confirmatur. quia in huiusmodi genera-
tione non est maior resistētia in vno q̄
in alio. Nam cum nulla tali euidētia
stat aliquis gradus dubietatis de obie-
cto. igitur oēs sunt equales Tertio cō-
firmatur. quia quelibet talis euidētia
summe clare representat suū obiectuz
quia totaliter sicut est. aliter non esset
euidētia. sed per ipsam falli posset in
relectus. igitur rē. *h* Ad istas
rōnes respondetur per ordinē r̄ primo
ad primā negatur p̄na. Unde pro ma-
tertia ponuntur aliquę p̄positiones.
Prima est. q̄ aliquis pōt scire imo scit
de facto aliquā p̄positionem vel p̄nam
euidētia primi principij r̄ nō scire eui-
dēter tali euidētia q̄ scituz ab eo sit
p̄positio vel consequētia. patet de hoīe
simpliciter illiterato rē. Secda est q̄ ali-
quis potest euidēter scire primū prin-
cipium r̄ nescire quid sit primū prin-
cipū p̄. qz quibz mēte formās p̄mū p̄nci-
piū scit ipm̄ euidēter. r̄ tamē cum hoc
stat q̄ nesciat vtrū sit p̄positio; ypoteti-
ca vel categorica rē. Tertia est q̄ ali-
quis potest scire euidēter aliquā p̄po-
sitionē r̄ non scire euidēter tanta eui-
dētia q̄ illa p̄positio sit vera aut fal-
sa. r̄ similiter de p̄na patet ex predictis
r̄ consimiliter potest dici q̄ aliquis po-
test scire aliquā p̄positionem r̄ non scire
tanta euidētia an ita sit sicut illa p̄-
positio significat. quia potest non scire
an p̄positio sit r̄ an significet. Quarta
p̄positio est q̄ cum predictis stat q̄ nul-
lus pōt euidēter scire p̄positionē ali-
quā r̄ nullatenus scire quid vel qualif
per eam signat. p̄. qz oppositū impli-

cat r̄ sic patz ad primā rationē r̄ ad ter-
tiam confirmationem. Sed ad secun-
dam dicit q̄ sicut dicit Aristoteles. illi
non negabant primuz p̄ncipium corde
sed ore. similiter hoc non est ad p̄posi-
tum. qz r̄ si primū principium erat eis
ineuidēs nihil sequitur rē. Ad secun-
dam rationē negatur maior. An̄ pono
aliquas p̄positiones. Prima est. q̄ li-
cet aliquis posset dissentire primo p̄nci-
pio nō sequitur q̄ illud non sit euidēs
sed solum q̄ pōt nō esse euidēs. puta
illi qui sic dissentiret. Secunda est. q̄
licet aliquis dissentiedo primo p̄ncipio
vel assentiedo eius opposito erraret in
ndē. tñ q̄ aliquis possit dissentire p̄mo
p̄ncipio vel assentire eius opposito non
cōtradicit fidei nostre. Primū patet.
qz ex opposito primi principij sequitur
opposituz cuiuslibet articuli fidei. Se-
cundū p̄. qz dicere q̄ deo possit hm̄ōi
assensuz vel dissensuz causare nō cōtra-
dicit fidei. imo videtur fauere articulo
de omnipotentia dei. Tertia p̄positio
est q̄ huiusmodi positio nō est p̄traria
veritati primi p̄ncipij. r̄ ad hāc positio-
nem non sequit primū principium esse
falsum. quia non sequit aliquis assen-
tit oppositio p̄mū principij. ergo primū
principiuz est falsum. imo sequitur op̄-
positum rē. Quarta p̄positio est q̄ as-
sentire opposito p̄mū principij nō infert
aliquid impossibile etiaz naturaliter.
puta cōtraria esse simul aut aliqd̄ simi-
le. patet. quia supposito q̄ assensus cōs-
tradictoriorū essent contrarij. r̄ q̄ esset
impossibile naturaliter ipos esse simul
in eadem mente sicut assensum quo as-
sentirez sortem esse. r̄ assensum quo as-
sentirez sortem nō esse. tamē nō p̄pter
hoc videtur impossibile vnū tertiuuz as-
sensum esse in mēte quo assentirez sortē
esse r̄ nō esse. Ex quibus patet in genes-
rali q̄ maior rationis est falsa. r̄ minor
siue sit vera siue falsa. nō est p̄tra p̄clu-
sionem rē. tamē in speciali dicendū est
de materia ratiois. Unde quādo p̄mo
dicitur q̄ deus posset rē. *h* Dic
respondetur q̄ circa hoc duplex est opi-
nio. vna q̄ deus pōt se solo causare as-

Ad rē
obuictōm ḡ
conuictōe

aliquo p̄
aliqua p̄
euidētia p̄mū p̄ncipij
r̄ h̄y m̄p̄t talē
euidētia q̄ illa p̄
scitā ab eo

3^a

4^a h̄y

Deo sunt op̄m̄tō. in dicit
assentire sortem assentire vel
dissentire p̄ solo dicitur m̄p̄tā

Questio prima

possibile ipsum sciuisse falsum. sed p̄na
pbatur qz ipse sic assensit firmiter per
rationes intellectū suū cogentes 7 mo
do est possibile qz sic sit nec fuit possibi
le naturaliter qz sic assenserit 7 qz non
sic erit. igitur possibile est qz habuit de
illo euidentiā rē. Quarto ad idem ar
guit. sensatio p̄t naturaliter generari
7 conseruari absqz obiecti p̄ntia vel exi
stentiā. imo obiecto absente vel destru
cto. Igitur illa pars p̄clusionis est fal
sa. Antecedens pbatur de generatiōe
vt patet in somnijs 7 timentib⁹ 7 ludifi
catis qb⁹ apparēt castra 7 multa q̄ nō
sunt. 7 ista apparētia est sensitua. de cō
seruatione pz qz ex forti obiecto relinq
tur in nob visio caulara ipso oculo clau
so sicut docet experientia 7 Augusti. ii.
de trini. ca. i. Secundo confirmat. qz
experientia videt ad oppositū p̄clusio
nis. Primo de existente in nauī cui ar
borēs vident moueri. Secūdo de circulo
apparete i aere ex baculo ignito. rē.
Tertio de baculo p̄ medietate in aq̄
qui apparet fractus. Quarto de collo
colūbeverlo in quo apparet diuersi co
lores. Quinto de imagine q̄ videt in
speculo. in quo non est. Sexto de illu
sionib⁹ 7 ludificationib⁹. Ex quib⁹ em
nibus patz qz naturaliter multa nobis
apparent esse q̄ non sunt 7 qualia non
sunt. 7 sic nō quicqd̄ experimur est cui
dens esse rē. Ad istas rones
per ordinē respondet. An ad primā po
nunt p̄positiones. Prima est qz ad im
pugnandū primā partē cōclusionis rē.
non sufficit ponere pbabiliter qz impos
sibile est sentire obiecto nō existēte seu
aliquā p̄similem p̄positionē pbabilem
imo oportet hoc euidenter pbare. quia
dato qz sit solum pbabile quis poterit
opinari oppositum. 7 per p̄sequens: ad
ipsum nō erit ab eo negandus. An p̄t
dari vna regula gnalis q̄ valet ad mul
ta in ista materia qz si ex aliquo antece
dente euidēter 7 formaliter sequit̄ ali
quod p̄ns 7 antecedēs sit p̄positio p̄ba
bilis vel aliqua ei⁹ pars. imprinens est
p̄ns esse euidēs. ita qz non oportet p̄ns
esse euidēs nec hoc repugnat. Secū

da p̄positio est qz siue ad sensationē eē
sensationē. siue ad potentia sensitua
sentire requirat ipsam potentiam age
re siue non. est imprinēs prime ptis cō
clusionis nec impugnatur per hoc rē.
Tertia est qz supposito qz ad potentia
sensitua sentire. requirat potentia ip
sam agere adhuc pot̄ ipsa p̄ducere vel
saltem p̄seruare sensationē obiecto de
structo vel absente simpliciter. s. qz de⁹
potest supplere vicem obiecti. Quar
ta est qz possibile est de diuina potentia
qz potentia talis sentiat exteriori sens
atione obiecto non existentē. nec valet
cōsequentiā. anima sensitua sentit. igit
tur obiectū est. plusqz hec anima intelli
git antichristuz. Igitur antichristus est
Ideo non valent iste. video Petrū. er
go Petrus est. tango calidum. ergo cal
idū est rē. Sed bene sequit̄. Video pe
trum. ergo video aliquid quis ista; ne
gent multi. dico tamen qz non lequitur
ergo petrus est aliquid. sic bene sequit̄
deus intelligit antichristum. ergo intel
ligit aliquid. s. nō lequit̄ vltra. ergo an
tichristus est aliquid. 7 per ista patz ad
totam rationem rē. Ad secūda ratio
nem negatur consequētia. Sed gratia
materie ad videndū differentiaz inter
noticia dei 7 creature. quo ad infallibi
litatem ponunt p̄positiones. Prima
est qz sola diuina noticia est vniuersalis
ter infallibilis. Ista supponitur. Se
cūda qz aliqua humana noticia de ne
cessario 7 impossibili aliter se habere si
cut de primo p̄ncipio 7 similib⁹ est infal
libilis. patet. qz non stat ipsaz esse 7 ali
ter eē qz significat. nec est possibile talē
noticia aliter significare. hoc em̄ est pos
sibile per potentiam nostri intellectus
cuz illa non significet ad placitum nec
per potentiam diuinā. quia quanta ne
cessitate ipsa est significatiua vel signi
ficat. significat suum significatum. Et
ideo licet deus posset ipsam facere nō
esse aut non significare tamē non possz
facere eam significare oppositum sui
significati quod modo significat. sicut
non posset facere qz caliditas frige face
ret seu produceret frigiditatem. Ter

Regula gnalis in tali materia
videtur

Dokina negant
pt p̄uare rē
obiecto destructo

Non habent
om̄e illa rone

Ita rone
quidam aliquid
nō p̄t p̄t
7 petrus p̄t

Ad 2. rone

Quo dicitur
dicitur et rone
quo ad infallibile
habent

non dicitur
Nō est possibile
notia alē p̄t
quia p̄t

Concluz

siue deus nō
p̄t facere qz caliditas
frige faceret
sicut nō p̄t facere
qz notia alē
p̄t

Vertical text in the left margin, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Libri sententiarum

2° op^o ... quod dicitur ...

3° ... Iste ... quibus ...

Corollaria ...

2^a ... 3^a ... 4^a ...

De nullo ...

Corollaria ...

ta est q aliqua humana noticia de ali- quo contingeti vero est infallibilis. pu- ta noticia qua scio me esse viuere. patz quia talis no pot esse noticia r q aliter sit q significat. Ande si illa p potentia diuina trãsseratur in aliud subiectu rei cogitiuũ. videtur pbabile q non esset noticia de in esse nec de quocunqz alio. quicqd tamẽ sit de hoc illa non potest esse mihi fallibilis. Quarta est q nul- la humana noticia de contingeter vero extrinseco r cognoscente est vel esse po- test ifallibilis. r hoc pbat ratio. Ex his sequunt aliqua. Primo sequit q de eodem esse possunt due noticie idem si- gnificantes quarũ vna est infallibilis r alia non. patet de creata r increata no- ticijs de antipho fore r c. Secundo se- quit q ois euidetia absoluta de qua in pma r secũda conclusionibz est noticia infallibilis. sed nulla euidetia p dicio- nata de qua in hac tertia conclusione e infallibilis. patet clare r c. Ad cofirma- tionẽ cõceditur primũ pns. pro quo po- nuntur ppositiones. P Prima est q nullus beat? scit euidenter q sua beatitudo perpetuabit. licz hoc credat firmiter r certitudinaliter. qz qlibet scit vel scire potest q nõ implicat cõtradi- ctionẽ q ipse sua beatitudinẽ credat p- petuari. r tamẽ q non perpetuet. r hoc bene pbat ratio secunda. r hoc est cla- rũ de noticia in pprio genere. quis du- bitetur de noticia in verbo r c. Secũ- da est q nõ stat q aliquis sit beatus et dubitet an sua beatitudo perpetuabit. hoc pbat ratio r c. Tertia est de quo- libet futuro contingenti possibile est q creatura ei firmit? assentiat. r tamẽ non erit. patz satis. Quarta est. q de nul- lo futuro contingenti possibile est q de us sibi assentiat r q no erit. qz sic deus erraret quod est impossibile. Ex pre- dictis primo sequitur q de eodem pos- sunt esse due noticie idẽz significantes quarum vna est simpliciter euidens et alia simpliciter ineuidens. Secundo sequitur. licet omnis euidetia sit cer- titudo. tamen nõ econuerfo. unde q sit differentia inter has noticias patet sa-

tis ex his que apparent ad rationẽ r c. Ad tertiãz rationem ponuntur aliqz ppositiones. Prima est aliqui duo al- sensus possunt esse oino euidẽ ratiõis quoz vnus erit euidens r alter nõ. piz si videat aliquis hostiam consecrata et assentiat q videat panem. r alter nõ cõ- secratam. r consimiliter assentiat r c. Secunda est q aliquis assensus est in me nunc euidens ille potest fieri in eis- dens me nesciẽte. r similiter ecõtra pa- ter facilius. r hec r nihil plus pbat ra- tio. Ande negatur cõsequetia. quia est euidens quãdo ita est r nõ alias vt patet ex descriptione euidetie. Terti- a est q nulle rationes pbabiles cogit ad assentiendum sine formidine ppo- sitioni quam pbant. quia non cogunt ni- si ad assensum opinatiũ r c. Quarta est q sola experientia vel demonstratio cogit intellectum ad assentiendum ppo- sitioni. que sine his maneret dubia. Et ex his p3 r c. Ad confirmationem neg- gatur consequetia. quia philosophus solum ha buit opinionẽz nec habuit ra- tionem cogentem. Sed forte ista respõ- sio non sufficit r c. Ideo posset dici sine assertione. q sicut falsum potest nunqz fuisse falsum. imo verum. sic q nunqz fuit euidens potest fuisse euidens. r sic diceretur concedendo consequens p- habiliter r c. Ad quartam rationem premittuntur ppositiones. Prima est q ex causis naturalibus cum dei in- fluẽtia generali fieri potest q nihil sen- tiatur a sorte. r tamen q sortes iudicet q ipse sentit aliquid. r similiter fieri po- test q aliquid sentiatur a sorte r sortes non iudicet se sentire. Primum patz in dormiẽtibz. Secundum patet se- pe in non aduertentibus vt clarum est. Secunda est q ex causis r c. fieri po- test q homo sentiatur a sorte et sortes iudicet se non sentire hominem. Et si- militer q homo non sentiatur a sorte r sortes iudicet se sentire hominẽ. Pri- mum patet de illo qui videtur a remo- tis. r similiter secundum vt clarum est. Tertia est q ex causis naturalibz r c. non potest fieri q sortes sentiat aliqz

ad 3° ...

ad 4° ...

ad 4° ...

ad 4° ...

ad 4° ...

ad 4° ...

Questio prima

For qd est dnam appaunt qd arbor
nioncha dno tenore dnt magd arborib
et qd p p d appaunt fupllet q mlt
Judicij

obiectum quod est per se obiectum illius sensus quo sentitur approximatuz in debita distantia. organo bene disposito et etiā medio et fortes iudicet se nō sentire illud obiectū. patet. quia aliter sensus deciperet circa propriū obiectū.

Quarta est qd ex causis rē. non potest fieri qd aliqd sentiatur a forte sensu exteriori sensatiōe sufficiente ad iudiciū. et fortes iudicet se non sentire aliquid. quia tale iudiciū non posset habere causam aliquam naturalem vt patet rē. **Q** Ex his ad rationē negatur antecedens. et quantum ad id qd dicitur de dormientibus rē. dico qd ipsi non percipiunt per sensus exteriores sed per interiores. per quos potest naturaliter sentiri absens vel non existens videtur tamen homini qd sentiat et hoc est propter species rerum derelictas rē. **S**ed de vigilantibus timētib? vel infirmis dico qd tales non sentiunt nisi ea que sunt et presentia sunt licet aliter iudicentur. In timentibus autem iudiciū erroneuz causat ymaginatio fortis cum sensatione presentis virtute cui iudicat homo qd illud quod sentit sit illud quod timet. In infirmis autem huiusmodi iudiciū erroneū causat vel etiam ymaginatio fortis vel dispositio organi. De ludificationis autez diverse sunt cause errorum fm diversas causas quibus ludificationes fieri possunt. de quibus in scientijs naturalib? alias mathematicis et magicis.

Quantuz vero ad illud qd dicitur de conseruatione visionis rē. dico qd non. sed propter fortem alterationē organi causatur iudiciū erroneū quo iudicatur idem videri qd prius rē. Ad confirmationem negatur antecedēs. vnde pro materia penuntur aliquę propositio nes. Prima est qd res sensate taliter possunt applicari sensui interiori. vel sensus taliter disponi qd sensus virtute talis sensatiōis nisi aliunde dirigatur habebit multa iudicia erronea vt potest iudicabit se videre que non videbit et eōtra. et hoc solū prebant ista exempla ad ducta. Secunda est qd in omnibus p-

dicitis exemplis sensus non videt nisi ea que sunt et que presentia sunt. verbi gratia. existens in nauī non videt arbores moueri nec motum arboris. nec generaliter aliquem motum. quia nullus motus est in arbore nec in aliquo viso ab eo in casu. et consimiliter potest dici in alijs rē. Tertia est qd in predictis exemplis apparet sensui vt apparere potest nisi aliunde dirigatur qd sentiat ea que non sunt. nec presentia sunt. verbi gratia qd videat motum arborum. igneum circulum rē. baculum fractum rē. Lause autem talium apparentiarum habēt videri in philosophia et in perspectiua. et quantum ad ludificationes aliquas in astrologia et in arte magica. ideo tra seo. **Q**uarta propositio sequens ex predictis qd naturaliter fieri potest qd aliquis credat se habere experientiam de aliquo de quo solum habet apparentiā erroneā. tamen non stat qd apparentia erronea sit experientia. quia ipsa solum est de vero. Et sic patet de tertia conclusionē et primo articulo. **A**rticulus secundus. **R** Quantum ad secundum articulū in quo videndū est. vtrū possibile sit viatorē habere de theologicis noticiā maiorē fide. Primo pmitā terminorū declarationes. Secōdo ponam responsales conclusiones. Tertio obiciā per aliquas rōnes. Circa primū punctū tres termini sunt declarandi. Prius qd sunt veritates theologicę. Secōdo quid sit fides et qualis viator potest eā acquirere. Tertio qd noticia maior fide. Prius ergo declarā dū est qd sint veritates theologicę. **Q**uā dico qd de ipsis possum? loqui dupl. **A**no modo stricte. **A**lio modo large. **S**trictē loquēdo veritates theologicę sūt veritates necessarie viatori ad eternam beatitudinē psequēdam. vel veritates quas credere viatori est necessariuz ad salutem. sed magis large loquendo veritates theologicę sūt ille veritates qd sūt de deo formate vt formabiles. vel etiam de creaturis vt habent attributionem vel per se ordinem ad deum puta fm creationem gubernationem. reparationem. iustificationem. remu-

3a p
4a
fuit p...
de vero
Juripit 27
Arboribus
veritatibus
Quid sit
veritas theologicę
Et qd capē
dupli
De isto pt magis
q p...
d deus et eius
p...
et

al
dis
p
ta
no
co
et
in
incut
ra
pa
at
ras
quia
as
vt
Ler
cogit
pos
unt
ni
Luar
strano
3
po
na
Et
em
ne
opus
vut
ra
a
resp
via
lune
n
n
q
n
ms
ne
ms
pro
mionem
Prima
dei
in
tal
sen
iudicet
fieri
po
t
fortes
am
parz
atet
se
ram
est
ieri
po
fortes
Et
se
sore
e
Pu
tremo
am
est
l
rē
aliq

Primi sententiarum

De diffinitione fidei
magistrate dicitur quod fides

Auctoritas
Augustini

Corinthios
deum

De veritate
theologiae

Deus potest
infinite
theologiae
operabilis et
non videnda fide

neratione. et similia. que considerantur
in theologia ut passiones subiecti. vnde
ad istud facit dictum August. 10. de trini.
ca. 1. non vtiq; quicq; sciri ab hoie pot
in rebus humanis vbi plurimu lupua
cne vanitatis et noie curiositatis e huic
saentie tribuo sed illud tm modo quo
fides saluberrima q ad vitam beata du
at. gignitur. nutritur. defenditur. et ro
boratur. Et loquitur de theologia. Ex
ista auctoritate sequuntur alique pposi
tiones. Prima est q secunda descriptio
posita est magis propria q sit prima. et hoc
est ptra De kam. q. 1. qui ponit illaz. p3
quia multe sunt veritates que valet ad
defendendu fidez etc. que non sunt via
tori necessarie ad salutem etc. Secun
da est. q sole veritates que sunt de res
bus diuinis aut humanis quibus veri
tatibus ipsa fides saluberrima est etc.
Tertia est que sequitur. q non omis ve
ritates theologice sut fide credenda sz
alique solum pbabiles et opinatiue. pa
tet de illis. de pot facere infinitu. deus
potest creare suprema spem. et de mul
tis similibus etc. Quarta ppositio est
q de omnib; rebus mundi pnt ee vita
tes theologice. p3 qz de oib; pnt forma
ri veritates quibus fides saluberrima
etc. Nam de qualibet re alia a deo veri
ficatur q est creata et de deo q ipse il
laz creat. et p hoc fides saluberrima etc.
Item circa qscuq; res creatas vel etia
in creatas pot homo virtuose vel etiaz
viciose agere. igitur etc. Antecedes p3
quia quacuq; re creata vl increata pot
licite vel illicite frui vel vti. et pna tenet
per August. 12. de trini. ca. 14. Quicq;
prudenter fortiter tempate et iuste agi
mus. ad ea pntet sciam qua in euitan
dis malis bonisq; appetendis actio no
stra versatur. An ex istis pbationib;
patz vnu correlatiu qd valet ad defen
dendu predictam ppositione. Et est q
ista pna nihil valet cuiuslibet sciencie xi
tates sunt de deo vel de rebus creatis
tanq; de obiecto vel obiectis. igitur per
tinent ad theologiam seu sunt verita
tes theologice sz e fallacia psequentis.

Nam licet tam veritates scientiaru gra
cularius q veritates theologice sint de
eisdem rebus. tamen veritates theolo
gice sunt fm aliaz attributione ad deu
que attributio vel ordo est sufficiens ad
vritatem talis scientie modo quo loq;
tur phus. 4. methaphi. et alijs plurib;
locis. Secundo patet ex predictis qd
debz dici de subiecto theologie et d vni
tate etc. et quomodo sit practica. et quo
modo speculatiua fm diuersa. sz d his
nihil dico quia logicalia sunt vel alibi
videnda. S. Secundo declaraz
duz est quid sit fides. vnde dico q mul
tipliciter potest sumi. vt alias videbit.
sed vt ad presens sumitur fides potest
describi. q est assensus verus firmus si
ne formidine non euidentis. Vel breuius.
fides est assensus certus non euidentis.
Magis certitudo importat primas duas
conditiones. Certitudo enim est assen
sus verus firmus sine formidine. In
hac autem fidei descriptioe due prime
clausule ponuntur eadez causa qua in
descriptioe euidentie. sed tertia scilz
non euidentis ponitur ad differentia eu
identie. Et huic descriptioi concordat
illud commune dictum August. Quid
est fides nisi credere quod non vides.
Capit enim credere pro certitudinalit
assentire. et capit non videre pro no eui
denter cognoscere. Sed videndum est
hic qualiter viator possit hanc fide ac
quirere. et de hoc pono aliquas proposi
tiones. Prima est q impossibile est
viatorem per rationem demonstratiua
vel euidentem acquirere fidem. patet
fm philosophuz demonstratio est sillo
gismus facies scire. ergo talis ratio ge
nerat scientiam seu euidentiam et non
fide. Secunda est q impossibile est via
torem per rationem dialecticam prece
se vel probabilem acquirere fidem. pa
tet. quia talis quantum est de se solum
generat opinionem cum formidine et
non certam fidem. Tertia est q im
possibile est viatorem per solum impe
rium voluntatis vel per solam affectio
nem acquirere fide. patet. quia tale im
periu vel talis affectio p se no pot gene

quid
fides

quid
videtur

quid
fides

Deus dicitur obiect q fides quate naturale sens
sunt et non libere q se arguit si fides quate
q supponit voluntatis sequitur qd mouet possit
vclle nos videri q pona cord est pna et se
possit dimittit pnt estu qd vob magna
pna videtur / q talis est pnta et si dehis
vnt fidez naturale quate et sta / hont
dicit beatus thomas q no e pnt q demerit

De acquisitione fidei
pnt tangi pnta vcl vnt
ideo magis vobit assentire
q nob mirabilis et certus
pnt

*Si quis phisicis in an q potest dicitur
q volu q si no opinamus ad opinionem
regit ratio pbabilis q si no*

Questio prima

rare opinionē. igit nec fidē. p̄na tenet a
fortiori rē. an̄s patz p̄ experientia: r̄ ad
idē p̄mentator. 2. de aia. p̄mēto. q̄. **Abi**
di q̄ opinari nō possumus cū volumus
Quarta est. q̄ possibile est viatores p̄
imperū voluntatis p̄ia affectionez cō
currēte ad hoc testimonio vel auctorita
te vel etiā dyalectica. vel probabili rōe
acq̄rere fidē: patz p̄ experientia. Itē ali
ter frustra adducerent testimonia: aut
rōnes pbabiles ad ea q̄ sunt fidei. q̄
tū faciunt Augu. r̄ alij doctores sancti.
Itē capio aliquē qui habet iam fidē de
aliquo articulo. tūc volo q̄ adducat ad
illud pbandū aliq̄ ratio solū pbabilis.
tūc q̄ro vel illa nihil facit vel destruit fi
dē aut certitudinē prius habitā: aut ge
nerat seu auget fidē. Non p̄mū: q̄ cer
titudō prius habitā nō impedit effectuz
rōis. Nec scdm: q̄ tūc minus esset peri
culosum pbare articulos fidei. ideo se
quit̄ tertiū r̄ habet p̄positū. Ex istis se
quunt̄ aliq̄ correlaria. Primo legitur
q̄ catholicis solus r̄ nullus de alia se
ctā h̄z fidē vel certitudinē de lege sua:
quātumcūq̄ credat eā sine formidine.
Secō sequitur q̄ persuasiones causant
tantā certitudinē in pie affectari: sicut
demonstratōnes in phis. patz in fidelib̄
catholicis. Sed h̄ hoc arguit: q̄ si sic
sequitur q̄ voluntas possit ip̄erare intel
lectu q̄ assētiat plus q̄ ratio p̄bat. q̄
videt̄ falsuz: q̄ nō apparet cur hoc face
ret voluntas. Nam sicut impossibile est
assentire sine ratione ita videt̄ impossi
bile assentire plus q̄ ratio p̄bat vel vi
detur pbare. Ad hoc dico concedēdo
p̄ns r̄ ad improbationē dico: q̄ licet sine
app̄entia: vel ratione nō possumus ha
bere fidē vel opinionē. licet etiā ratio so
lū pbabilis sine imperio voluntatis
non sit apta nata causare nisi opinionē
tū cū imperio volūtatis p̄t causare fi
dem seu certitudinem: sed de hoc alias
respondebit. Tertiū sequitur q̄ aliqua
inevidētia sunt nobis eque vel magis
certa: sicut nobis evidentia et similiter
aliqua contingentia eque possunt esse
falsa sicut vera necessaria. Primū patz
de articulis r̄ delusivis fidelibus de

monstratis. Scdm patz de istis duobus
articulis: deus est: r̄ resurrectio mortu
orum ent. totū faciliter patet. Quar
to sequitur: q̄ licet impossibile sit fidei
subesse falsuz: tū fidei potest subesse fal
sum. Primuz patet: q̄ ista p̄na est ne
cessaria: fides est. ergo est de vero. Se
cundū patet: q̄ fides est de aliquo p̄in
gener verō: et q̄ p̄t esse falsuz ut patz
de articulo resurrectionis p̄ p̄ns fides.
potest esse de falso: r̄ fides p̄t non esse
fides: imo nō fuisse fides rē. sicut satis
patz. Tercio declarādū est que
sit notitia maior fidei. Unde dico q̄ no
ticia est multiplex. q̄daz est noticia eui
dēs. alia nō euidēs: r̄ utraq̄ est duplex
Nam quedā est noticia euidēs que est
de aliquo vero p̄ se noto. Alia q̄ est de
aliquo non per se noto: sed ex alio vero
vel alijs veris deducto. Quid aut sit p̄
se notum alias declarabo suo loco. Si
multer noticia non euidēs est duplex.
quedā cū formidine que vocat̄ opinio.
Alia cum certitudine q̄ vocatur fides.
Prima est nata causari ex noticia alicu
ius p̄positis: vel aliquarū p̄positionū
non euidēt: sed probabiliter solum.
Secunda vero licet etiā p̄dicto modo
posset causari. tamē ip̄a cōmuniter cau
satur p̄ncipaliter ex auctoritate seu tes
timonio alioz r̄ sic loquit̄ Augusti. de
fide dicēs. Absit ut scire nos negemus
que testimonio alioz: uz didicimus: alio
quin nescimus esse vbes vel terras q̄s
celeberrima fama cōmendat: r̄ sic sunt
quatuor modi noticie. De istis ergo: r̄
earum comparatione pono aliquas p̄
positiones. Prima est q̄ omnis notic
ia euidēs est maior noticia in euidē n
ti. patet: q̄ est clarior. Nam p̄ ipsaz ma
gis apparet veritas intellectui r̄ simili
ter ipsa habet claritatē per suā intrin
secam naturā. vel saltē ex aliquo habē
te talē claritates. Alia vero nō. igit rē.
Secunda est q̄ noticia euidēs que ē
de per se noto: vel de per se notz est ma
ior q̄ illa notitia euidēs que est dedu
cta ex eis. patet. q̄ p̄pter quod vnum
quodq̄ tale r̄ illud magis. i. posterior.
non dico tū q̄ omnis evidentia que est

*f. 7. r. v. l. y
d. v. r. d. et d. e. b. t.
d. p. m. g. v. y. p. u. s. d.
d. u. m. p. d. a. s. d. p. o. t. e. d.*

*fides p̄t eū de flō
et nos esse fides*

*Quid sit notitia
maior fidei*

*+ sed quid
notitia*

*Euidēs de p̄se
Euidēs q̄ alib*

*Opinio
fides*

*Notitia euidēs
de clarior et minor
notitia euidēs*

*Quintū autem Theologi q̄
fides generat nos solū p̄
imperio voluntatis et p̄ia p̄p̄tial
in testimo aut rōe pbabili
sed videt̄ fide infusa a deo
q̄ d. angustin dicitur p̄bat*

*tu p̄i
nt de
reolos
d. deū
tes ad
lo q̄
plurib̄
ctis qd
r d. vni
r quo:
s h̄z
alib
clarā
mul
debt.
p̄t
mus si
dicit.
videns.
s vnas
et allen
e. In
p̄me
qua in
na falsz
mā eui
mōdat
d. v. d.
en vides.
trudinalit
no nō eui
ndum est
fide ac
p̄p̄tial
ibile est
stratiū
m. patet
est sillo
ratio ge
m r̄ non
le est via:
p̄ca:
lem. p̄a
e solum
idne r̄
q̄ p̄na
m impe:
affectio
tale im
re gene*

3 m... ad... aliquid
per...
Libri sententiarum

Libri sententiarum

de vero per se noto sit oim evidētia: q̄
est de vero non per se noto noticia. ma
ior. patet: qz staret oppositū. Tertia ē
q̄ notitia nō evidēs que ex ratione vel
pbabilitate inducente intellectū ad as
sentandū est maior ratione pbabilita
tis q̄ notitia causata solum ex testimo
nio alioz. patz: qz illa notitia est maior
isto modo que est de magis perceptibi
libus r magis apparētibus intellectui.
rē. Confirmat: qz infidelis magis indu
citur per rationē probabile q̄ per testi
moniū seu per auctoritatem. Quarta
q̄ fides ratione certitudinis est maior
q̄ opinio. patz. qz certitudo soluz exclu
dit deceptionē r dubitationē. Hec autē
non possunt esse in fide: vt p̄z ex dictis
sed bene in opinione. igit rē. Cōfirma
tur: quia fidelis per fidem assentit vel
assentire potest articulis ita firmiter si
cut phūs principis vel conclusionibus
demonstratis: sed sic assentiens certius
et firmiter assentit q̄ opinans rē. Ex
p̄dictis patet q̄ licet opinio non sit sim
pliciter maior: fide ipsa: tñ aliquo mo
do est maior: scz p̄ quanto illa est ex p
babili ratione: hec vero solū ex testimo
nio vel auctoritate. Secundo patet. qz
evidētia est simpliciter notitia maior
fide: r non loquor de maiortate gradu
ali rē. A Ideo pro responsione ad
presentem articulu: iuxta predicta po
nam tres conclusiones. In prima vide
bitur vtrum possibile sit viatores de ve
ritatibus theologicis habere opinionē
In secunda. vtrum possibile sit viato
rem de veritatibus theologicis habere
noticiam evidētem. In tertia vtruz
possibile sit viatozē de veritatibus theo
logicis habere noticiam fide maiorem.
Prima cōclusio est q̄ naturaliter pos
sibile est viatozem de multis veritati
bus theologicis habere opinionem: p̄
batur. naturaliter possibile est viatores
de illis veritatibus habere opinonem
ad quas probandas naturaliter potest
habere rationes dyalecticas seu proba
biles inducentes ad assentiendum in
tellectum indifferentem: sed sic est de
multis veritatibus theologicis. Igitur

rē. Maior patet. sed minor probatur.
Unde ad hoc probandum possunt ad
duca illa octo media que ponit Scotus
qustione. 2. prologi: que sūt. Primo. au
ctontas scribentium. Secōdo concordia
scripturarū. Tertio rationalitas con
tentozū. Quarto. irrationabilitas sin
gulozū errorum. Quinto. prenūciatio
futurozū. Sexto. viuacitas miraculo
rū. Septimo. ipsius leḡ duratio. Octa
uo. et diligētia in recipiendo. Sed de
istis remitto ad eū rē. Ideo aliter ostē
do p̄positum. Pro quo sciendum est
q̄ s̄m doctores scholasticos octo sunt p
bationum species. scilicet primo rē. per
fidedignū hominū testimoniu. per au
tenticum legis scriptū. per pactū. per
iuramentum. per miraculū. per tormē
tum. per eū in cuius ore non est inuen
tum mendacium. et per conformitatez
gestuuz corporalū et verborū. Et istis
octo modis pbabiles sūt articuli fidei
et theologicę veritates. sicut ostēdi pōt
rē. Primo p̄ testes seu fidedignū ho
minū testimoniu. An dicebat x̄ps Act.
1. Eritis mihi testes in hierusalē r in oī
iudea: r samaria r vsqz ad vltimū terre
Iuxta hoc r ostē fieri talis ratio. Illud
est pbabile quod vna magna gentium
cōmunitas prudens et discreta in agē
tilibus. subtilis. et p̄unda in specula
tilibus testatur esse verum: sic est de ar
ticulis fidei rē. Igitur rē. Secundo
per legez seu autenticum legis scriptū
Unde dicebat x̄ps iudeis Joh. 5. Scru
tamē scripturas: qz vos putatis in ip
sis vitam eternā habere: r ille sunt que
testimonium phibēt de me. Ex scriptu
ris est legis moysi ostēdiē q̄ x̄ps fuit
verus p̄phetaz verus messyas in lege
p̄missus. r per p̄sequens q̄ eius doctri
na est vera r credēda. Tertio p̄ pactū
Unde ait aposto. Roma. 1. q̄ euāgelii
x̄pi ante p̄miserat deus p̄ p̄phetas su
os rē. Ex scripturis est sanctis ostēdi
tur q̄ doctrina x̄pi est illa quā deus p̄
miserat in prophetis: r per p̄ns q̄ ipsa
est veraz nullo modo erronea. Quar
to per iuramentum. Unde ait Aposto.
Heb. 6. Quomā neminē habuit p̄ quez

Contra
Opinio est maior
fide q̄ opinio
pbabilitate
no dicitur vbi

Contra p̄
i. pbabilem
panem

Pano
r̄
r̄

Questio prima

juraret maiorez iuravit per semetipm
et in quo abundatius volens ostendere
deus imobilitate consilij sui interposuit
iusiurandū et. Deus enim sanctis patri
bus ea que de xpo futura erāt nō soluz
simplici verbo pnusit. sed etiā iuramē
to firmavit. que omnia ostenduntur ex
scripturis iaz esse impleta. quare. et.
Quinto per miraculum. Unde dicebat
christus. Joh. 5. Ipsa opera que ego fa
cio testimonium perhibent de me. Ad
non solū veruz est de operibus virtutū
sed etiā de operibus miraculoruz. Iu
sta hoc em̄ potest fieri talis ratio. De
nō asistit alicui miracula naturaz exce
dentia faciendo in testimoniuꝝ falsita
tis sed deus sic affuit xpo: et discipulis
eius in testimoniuꝝ doctrine sue. Igitur
et. Maior videtur clara in lumine na
turali. qz aliter deus esset testis falsus.
Minor: patet de resurrectione Lazari
Joh. 11. et de alijs inumeris miraculis
christi: et etiaz apostoloruz: et sanctorū
in nomine christi in euāgelio et scriptu
ris autenticis que miracula si negentur
saltem hoc vnum magnum est et ad in
telligenduz miraculum: qz sine miracu
lis maxima pars orbis credidit. et. Se
xto per tormentum. imo diversa gene
ra tormentoruz. Unde dicebat aposto
lus Heb. 11. Sancti per fidem vicerunt
regna. et. Lapidati sunt. secti sūt tēpta
ti sunt. in occasione gladii mortui sunt
et hi omnes testimonio fidei probati et.
Probabile enim est illud esse verum et
eis diuinitus inspiratum. pro cuius as
sertione tot homines vtriusqz sexus: et
etatis tot et tanta tormen ta patienter
et cōstanter et voluntarie sustulerūt.
Septimo per eū in cuius ore nō est in
uentuz mendacius. Unde apłs Heb. 6.
Impossibile est mentiri deū. ideo argui
tur sic. Omne reuelatū a deo est veruz.
sed doctrina xpi est reuelata a deo igit
et. Maior: patz. minor: apparet ex mira
culis et scripturis sanctis. Octavo per
cōformitatē gestuū et verboruz. Unde
Actu. 4. Loquebant verbū dei cū fidu
cia. et. Ex gestibus enim xpi et discipu
lorum suozū patebat qz verba eoz non

erant falsa. quia nō loquebātur ficticie
sed ex corde sine curiositate ostēratione
vel apparatu. sz cuz charitate affectiōe
et toto affectu. Igit̄ probabile est dicta
ipsoꝝ esse vera quare pposituz. Ad
declarationē istaruz rationū possent in
duci multe concordantie et. sz dimitto
causa breuitatis. Et. Secūda cō
clusio. qz naturaliter possibile est viato
re s̄ multz veritatib⁹ theologicis habere
noticiā euidētē. Probat qz phi sequē
tes rōnem naturalē deuenerūt lz a po
steriori ad noticiā euidēteꝝ istaz veri
tatuꝝ deus est. de⁹ est vi⁹. bon⁹. simp lex
etern⁹ et vt. ptz. 8. phisicoruz. et. 12 meth.
Igit̄. et. Et sic dicatur qz nunq̄ aliquis
phus habuit euidēteꝝ noticiāz de illa
De⁹ est. et p cōsequēs nec de alijs. quies
quid sit de hoc: quia postea de hoc tra
ctabit. tamē phi habuerūt euidētē no
ticiā istarū conditionaliū si de⁹ est deus
est bon⁹. simplex. etern⁹. et. Tertia cō
clusio qz naturaliter impossibile est via
toꝝ de omib⁹ veritatib⁹ theologicis ha
bere noticiā om̄i fide maiorez. Probat
quia si nō et. vel talis noticiā esset opi
nio vel euidētia. sed nullo modo pōt
dici. igit̄ et. Maior: patz a sufficienti di
uisione. sz minor: pbat. Primo nō pōt
dici quia talis noticiā esset opinio. qz li
cet opinio aliquo modo fm̄ quid sit no
ticiā maior fide: et pus tactū est tñ sim
pliciter et absolute fides est noticiā ma
ior: opinio. Unde fm̄ hugonē de sacra
mentis. libro. 2. pte. 10. c. 2. fides est opi
nionē superioꝝ. ideo tpe diffinēs fides
ait qz est certitudo animi de reb⁹ absen
tibus supra opinione et infra scientiaz
constituta. Igitur supposito qz esset na
turaliter possibile viatoꝝ de omnibus
veritatib⁹ theologicis habere opinione
qd non est clarū vt maḡ postea tange
t in argumētis ptra p̄mā cōclusionē tñ nō
ppter h̄ sequeret qz esset naturalit̄ pos
sibile viatoꝝ de oibus et. habere noti
ciā om̄i fide maiorez et. Secūdo nō pōt di
ci qz talis noticiā esset euidētia. quia lz
naturaliter possibile sit viatoꝝ de alijs
quibus veritatibus theologicis habere
re noticiā euidēteꝝ p sequēs of fide
c. ij

21
2a conclusio

Qui sunt in patria habent noticiā de deo viator h̄ rōnem talimat

pro habuerunt noticiā inuenit de fide si deus d̄ deus boni aut p̄p̄tē aut stantē

3a conclusio

Simplex fides i maior opinione

Quid sit fides et hugonē de sacramē

si est possibile viator h̄ rōnem talimat de alijs quibus veritatibus theologicis habere re noticiā euidēteꝝ p sequēs of fide

ad
tus
au
dia
con
furo
nalo:
Dica
ed de
r ostē
m est
ut p
et au
3. per
ome
mone
ntatez
Et illis
li fidei
di pōt
nā bo
e. Et.
et in oi
a terre
illud
entum
i in ag
pecula
A de ar
cundo
scriptū
Scru
e in ip
ut que
criptu
ps fuit
in lege
doctri
pacū
gelū
tas su
ostēdi
nis p
p ipsa
Quar
ostō.
quez

maiores: vt patet in secūda cōclufione: tū hoc nō est naturalit̄ possibile de omnibus hmōi xitatis. sicut ptz de istis de^o est trīn^o et vn^o: de^o p̄r gnāt deū filiū de^o est homo: corp^o xpi est in sacramēto: sic de multis similib^o. Itā si cēt naturaliter possibile viatorē de illis xitatis habere noticiā euidentē: tūc quilibet infidelis posset naturaliter cogi ad assentiendū eidē: qd̄ apparet falsū p̄ experientia. Si aut̄ aliquis dicat oppositū: vadat ad infideles et hereticos cōuertendū etc. Dixi aut̄ notāter in cōclufione et ei^o p̄batioe: qd̄ nō est naturaliter possibile etc. Et nō dixi simplr impossibile. Unde pono aliquas p̄positiones.

*Maiores quod
no p̄r hōi xitatis
noticiā euidentē
de hōi quod
vniū efficitur
dūo quā dūm*

*De corp^o absolu^o p̄
q̄ vnū p̄batioe
hōi de cōclufione
vniū p̄batioe*

Prima est qd̄ simplr possibile est viatorē manētē viatorē hōi de deo noticiā: et per p̄sequens de predictis veritatib^o de deo formatis intuitiū noticiā seu cognitionē. Patet ex dictis supra in p̄mo articulo in descriptōe hui^o termini viator: in q̄rto correlario. Secūda est qd̄ simplr possibile est viatorē manētē viatorē de p̄dictis veritatib^o habere noticiā euidentē. ptz ex p̄dicta

*De nota p̄batioe
p̄ possibile hōi
videndū de cōclufione
vniū p̄batioe
absoluta*

Tertia est qd̄ nō est possibile p̄ aliquā potentia viatorē de oibus veritatibus theologicas habere euidentia simplr absolutā. Patet de veritatib^o de futuro contingenti sicut de istis. resurrectio gñālis erit. antixps p̄dicabit etc. sicut tactū est supra in scda cōclufione p̄tra tertiā cōclufionē p̄mi articuli: etc. Quarta ē qd̄ possibile est p̄ absolutā dei potentia viatorē de oibus veritatib^o theologicas habere euidentia fm̄ qd̄ siue p̄ditiona tam. Patz qd̄ si nō maxime videret de illis de futuro itā dictis. s̄z de illis ē possibile. s. in casu qd̄ viator haberet noticiā dei intuitiū etc. Nam isto casu posito possibile esset viatorē habere noticiā cui cōuenirent om̄s p̄ditiones euidentie fm̄ quid etc. sicut patet facillit̄ etc.

*Contra p̄dicta arguit
aliquibus rōnib^o
et p̄mo cōtra p̄mā cōclufionē ostendendū
qd̄ nō sit naturaliter possibile viatorē
de veritatib^o theologicas habere op̄nionē
seu p̄babilē rōnē. Et arguit sic.*

Contra p̄dicta arguit aliquibus rōnib^o et p̄mo cōtra p̄mā cōclufionē ostendendū qd̄ nō sit naturaliter possibile viatorē de veritatib^o theologicas habere op̄nionē seu p̄babilē rōnē. Et arguit sic. Quia ad hoc qd̄ aliqua rō sit p̄babilis

respectu alicui^o vel generet op̄nionē requirit qd̄ apparentia veritatis in antecedēte. et p̄sequētia excedat apparentiā falsitatis in p̄sequēte seu cōclufiōe p̄bāda: sed nulla est ratio ad p̄bandū veritates fidei in qua viatorū appareat in antecedēte: et p̄sequētia maior apparentia veritatis q̄ sit apparentia falsitatis in multis p̄positionib^o theologicas. Igitur etc. Maior hui^o ratiōis videtur nota: sed minor ptz in veritatibus theologicas: de trinitate: de incarnatiōe et de eucharistia. Et ad p̄bandū qd̄ vna res est tres res et quilibz earz: vt qd̄ de^o est homo: vel qd̄ corp^o xpi est sub sacramento altaris et sub qualibet eius p̄te: nō videt posse fieri aliqua ratio in qua antecedēs et p̄sequētia habeāt maiorē apparentiā veritatis q̄ cōsequens habet apparentiā falsitatis. et hoc circūscripta fide. Si em̄ sit aliqua de^o illa etc. Et firmat: quia nulla rō p̄bans trinitate est viatorū demonstratiua. sed articulo de trinitate circūscripta fide eque vel magis apparz falsus sicut oppositū cōclufiōis demonstrat. Igitur maior ē apparentia ad oppositū articuli: qd̄ ad ei^o p̄bationē p̄ntia tenet: qd̄ cōclufio demonstrata magis appet̄ xā qd̄ solū dyaletice p̄bata et hoc si appetat et hmōi p̄batio sit dyaletica. Secūdo arguit cōtra illud qd̄ dictū est: qd̄ fides est noticiā simpliciter maior op̄nionē etc. ostendēdo qd̄ naturaliter possibile sit viatorē de veritatibus theologicas habere op̄nionē om̄i fide maiorē: quia illa noticiā simplici ter est maior fide que est certior et firmitior et p̄positiue est aliqua op̄nionē: certior et firmitior fide. Igitur etc. Maior patet sed minor probatur: quia aliqua ratio probabilis facit op̄nionēz alicuius adhesionis et firmitatis. Igitur tales due faciūt in duplo firmitus adherere: et q̄ tuor in quadruplo sic in infinitis: et p̄ consequens vltra omnem adhesionem fidei potest adhesio op̄nionis firmitior: et per consequens certior generari etc. Confirmatur: quia aliqui ita firmiter adherent his de quibus habent op̄nionem: sicut alij his de quibus habent

Marginal notes on the right side of the page, including some numbers and small text fragments.

Probabilis
large

tertiarum excluduntur necessaria que ap-
parent falsa omnibus vel pluribus etc.
Sed alio modo: et magis large aliquid
dicitur probabile si quid quod cum sit ve-
rum sine necessarium: tunc contingens
non est tamen evidens sed apparet ali-
cui vel aliquibus. Et proportionaliter
posset distingui de ratione probabili.
quod vel est ex probabilibus primo modo
vel secundo vel simpliciter vel si quid
etc. Ex hac distinctione sequuntur aliquae
propositiones. Prima est quod nulla ra-
tio probabilis seu dyalectica est falsigra-
pha sine peccans in materia vel in for-
ma. Secunda est quod non omnis ratio
probabilis seu dyalectica facit semper du-
bitationem seu formidinem. sed frequen-
ter firmam adhesionem. Patet. quia qua-
dam adheremus ita firmiter probabili-
bus sicut evidenter notis. Tertia est quod
nullus potest si commune cursum evide-
ter cognoscere de aliquo syllogismo to-
pico ipsius esse topicum. Patet. quia potest
tamen de hoc habere assensum firmiter.

Quarta est responsiva ad rationem
quod non omnes theologice veritates sunt pri-
mo modo probabiles. nec ad omnes potest
haberi simpliciter probabiles rationes.

Patet primo. quia multe sunt huiusmodi
veritates contingentes: et non necessarie
etc. Secundo quod multe huiusmodi ve-
ritates que apparent false omnibus vel
pluribus. vel maxime sapientibus. et hoc in-
telligendo de sapientibus huius mundi
paucis immutabilibus rationi naturali. quia
istis modo accipitur sapientia in descripti-
one probabilis. Sic enim sapientes num-
di scilicet quidam philosophi irridebant
paulum: et reputabant ipsum insanire.
Actuum. 17. et. 26. Et hoc probat ratio. et
nihil plus. Tamen cum istis stat quod multe
veritates theologice sunt probabiles. pri-
mo modo. et hoc sufficit. quia conclusio
nova est posita de omnibus generaliter
Similiter omnes sunt probabiles secundo
modo. si quid est apud multos sicut
apud illos quod modicum vel nihil com-
prehendunt de difficultate articuloz: et tunc
probationes ipsorum bene considerant: ut
potest quod videtur superiores suos qui eos

predicant: et eis conformiter operantur
et contra hoc non vadit ratio sicut potest
faciliter apparere etc. **Ad** **Ad** **Ad**
secunda rationem respicitur promittendo
quandam distinctionem que est de certitudine
Unde sciendum est quod ab eodem causat
noticia de aliquo obiecto et ipsius noti-
cie certitudo. scilicet a veritate ipsius rei co-
gnite. Sic enim se habet unumquodque ad
cognitionem sicut ad veritatem. Cum igitur
veritas sit equatio rei ad intellectum. id
ex utroque potest dari certitudo vel ex
re rei cognite vel ex parte ipsius cogno-
scentis. Primo modo fides est noticia
certissima vel saltem ita certa sicut ali-
qua alia. quia res cognita per eam est pri-
ma veritas: et omne aliud notum per eam
immutabiliter veritati primae. que est res certissi-
ma necessaria et immutabilis. et de tali
certitudine loquitur philosophus primo meth. vi
dicens. certissime scientiarum maxime sunt
primarum veritatum. id est substantiarum
separatarum: et tamen constat quod ista cer-
titudo non est ex parte nostri intellectus
cuius se habeat ad ista sicut oculi nocturne
ad lumen solis. ut dicit ibidem. Augustinus etc.
Secundo modo est vel attenditur cer-
titudo ex parte cognoscentis. et hoc du-
pliciter. quia vel est certitudo firmitatis
et adhaerentiae. vel probationis et appa-
rentiae. Primo modo fides est noticia
certissima vel saltem ita certa sicut quicquid
opinio vel scientia. Unde dicit Augustinus
de utilitate credendi. quod nihil est certius
homini sua fide. sed alio modo fides non
est ita certa sicut opinio vel scientia. quia
non est de ita apparentibus intellectui.
Et de tali certitudine loquitur Lincolniensis
dicens. quod illa sunt certiora que sunt
magis apprehensibilia ab intellectu et ma-
gis penetrabilia. et sic credibilia per fidei
non sunt ita certa sicut cognoscibilia per
scientiam vel opinionem. sed ista incerti-
tudo seu minor certitudo credendorum
fidei provenit ex indispotione: seu im-
perfectioe cognoscentis. et est incerti-
tudo si quid. Exemplum de sole res-
pectu visus etc. Sic ergo patet quomodo
do fides est certior opinione et quomodo
do non. Sed quando arguitur quod opinio

ad r
cont

Cont
17

Non est ratio
probabilis sicut
dicitur in 2o
secunda adhesionem
3m

Nullus potest
de aliquo scire
topico quod est
topico
4m

Non est
sapientibus huius
mundi sapientibus
qui mundum
sunt naturali

In intellectu non potest ad cognoscendum
si hoc potest omnibus modis ad hunc diu

27 deum

Libri sententiarum

militer voluntas dānati posset intelles
ctui suo imperare q̄ assentiat isti com
plexo: hec pena est summe nobilis 7 cō
ueniens: sed facto isto imperio non est
ratio quare intellectus nō assentiat ni
si quia aliqua sunt dictamina rationis
ita euidētia: 7 quia peccata damnato
ruz sunt eis ita euidētia q̄ intellectus
nō posset p̄pter quodcūq; imperiū vo
luntatis talib; dissentire vel contrari re
quare rē. Sed tenendo opposituz dice
retur de dānatis. q̄ hoc nō possunt: qz
deus nō vult ad tale imperiū p̄currere
rē. De hac aut materia alias 7 alibi vi
debit. Hec aut ad p̄is sufficiant: qz sa
tis patz ad rationē rē. Ad quartā ra
tionē respondet cōcedendo antecedes
7 negando cōsequentiā. Et ad p̄batio
nē concedo q̄ intellectus fortificat rē.
7 tamē non sequit q̄ ad cuiuslibet veri
tatis noticiāz possit naturaliter perue
nire rē. Dico igitur q̄ ratio cōcluderet
verū de omnib; veritatibus quarū dif
ficultas subest factiati naturali ipsius
intellectus: sed sic nō est in p̄posito: qz
in omni cognitiōe obiectū se habet i ra
tione cause efficientis fm Augustinuz
7 p̄m. Ideo ad illā cognitiōē ad quā
causandā non sufficit obiectū naturali
ter agens requirit obiectū supnatura
le. sic aut est hic: quare rē. Ad confir
mationē ad primaz auctoritatē dico: qz
ap̄tus 7 glosa illa voluit qz gentiles na
turaliter deuenerūt ad cognoscendum
vnū esse deū. vnā p̄mā cām. ideo redar
guunt de idolatria qz colunt creaturā
pro deo. Sitr ad illud qd̄ ibidē subdit
glosa. dico qz non vult aliud nisi qz p̄hl
deuenerūt ad cognoscendū appropriā
ta trū personarū: scz potentā: sapien
tiā: bonitatē: nō tamē p̄pter hoc sequit
quo ad distinctiōez p̄sonaz. Et si forte il
le hermes ad hoc puenit: nō tñ natu
raliter sed p̄ diuinā inspirationez. Hec
hoc fuit impossibile in gentib; sic patz
de sybilla q̄ multas arduissimas dita
tes fidei p̄pheticē dixit: vt testat Aug.
lib. 18. de ciuitate dei. Xsus ei; recitans
Ad secundā auctoritatē dico. qz illa
glosa que est Augustini non vult aliud

dicere nisi qz p̄hl nō uenerunt ad noti
ciam tertie p̄sone. i. potissimū effectum
bonitatis. scilz incarnationē: nec hanc
digne venerati sunt: 7 sic minus perfe
cte cognouerūt appropriatum tertie p̄
sone q̄ aliaz rē. Ad tertā auctozita
tem dico. qz non desunt rones q̄tuz est
ex parte rei: sed bene q̄tum est ex par
te intellect; nostri qui nō potest media
inuenire ex quibus tales veritates cui
dētē inferant. Et sic patet qz predictę
ratioes nō sunt contra dicta. Et hec de
secūdo articulo. DD ¶ Quantuz
ad tertuz articulū in quo videndū est
Errū possibile sit viatozem habere de
conclusionib; theologias noticiā scā
tificam p̄pue. P̄mo p̄mittā ter
minoꝝ d̄clarationes. Secūdo ponā
responsales conclusiones. Tertio ob
yiciā per aliquas rationes. Circa p̄
mū punctū tres termini sunt declaran
di. P̄mo quid sit theologia. Secū
do quid sit p̄prie conclusio theologi
ca. Terio quid sit noticiā p̄prie scien
tificā siue scientia p̄prie dicta. P̄
mo ergo declarandū est quid sit theo
logia: Unde dico qz multipliciter potest
capi. Vno modo pro scriptura sacri
canonis. Alio modo pro actu vel habitu
mētis respectu illoꝝ que in sacra sc̄p
tura continent. Et hoc modo iterū du
pliciter potest sumi. Vno modo pro ali
quo vno actu vel respectu alicu; veri
tat; sacre scripture. Alio modo p̄ mul
tis actibus vel habitibus respectu plu
rū talium veritatū: sicut etiam plures
actus vel habitus respectu plurū veri
tatum geometricę dicunt geometrica et
vna scientia geometricę p̄pter vnitates
subiecti: ad qd̄ habēt attributionē. Et
hoc modo iterū dupliciter potest sumi.
Vno modo pro actibus vel habitibus
quib; quis notat sensum sacre scriptu
re 7 scit vnū dictū ei; per aliud expone
re 7 probare. 7 alia que nō formalit cō
tinentur in ipa ex his que in ea cōtinē
tur deducere 7 inferre. Alio modo pro
actibus vel habitibus adhectis in am
mo fidelis acquisitis p̄ discursum theo
logicum vel discursus theologicos de

Ad ad obortand

Ad + 7 dno

Ad p̄prie veritatē
ratio

Ad ad refudnd

Ad p̄prie veritatē
habens vltima p̄
inspirationē

Ad balle end

¶ Quid sit theologia et p̄prie
capo

Libri sententiarum

tationem manifestatur nobis veritas. Item. 2. posteriorum dicit: quod questiones sunt equales numero his que vere sciuntur. Igitur omne scibile est queribile: et per hoc dubitabile. Tertia conditio est scire: quod sit nata fieri evidens etc. Quia per istam distinguitur ab aliquibus principijs que non sunt per se nota: et per hoc dubitabilia: quia tamen non possunt fieri nota per discursum syllogisticum. ideo non sunt proprie scibilia. Verbi gratia de ista propositione calor est calefactibilis que est necessaria et dubitabilis: quia si aliquis intellectus apprehenderet calorem intuitu solum per intellectum et nunquam sensisset calorem calefacere. puta si nullum calefactibile fuisset alicui calori sibi intuitu cognito approximatum. ita possit dubitare an calor possit producere calorem. sicut dubitat an albedo possit producere albedinem. et sic ista est propositio dubitabilis: et tamen per nullam aliam potest fieri evidens: quia est simpliciter prima: sed tamen per experientiam. igitur etc.

*Obiurgatio ga
2us ad hunc*

*Contingit manifestum
pro ad hunc
non est obiectum
probat hunc
quod per hunc*

Sed contra secundam conditionem obijcitur: quia si omnis propositio scibilis esset dubitabilis. sequeretur quod ille intellectus qui non posset dubitare: vel errare: non posset aliquid scire quod est falsum: quia scire nullam imperfectionem includit. igitur non debet negari a diuino intellectu. Respondendo dico quod intellectus diuinus non habet sciam sic stricte sumptam: nec ista scientia dicitur perfectionem simpliciter sed includit imperfectionem. scilicet quod sit nata produci ab alia complexa noticia. Secundo sequitur contra alios quosdam res extra. non est obiectum scientie seu illud quod scit scientia proprie dicta patet ex dicto correlario: quia tale obiectum est ipsa propositio demonstrabilis etc. Item si sic. sequitur quod multe scientie essent de contingenti et possibilibus: aliter se habere contra philosophum. 6. ethicorum: et 1. posteriorum. Item sequitur quod idem esset obiectum scientie opinionis fidei et erroris. Tercio sequitur contra Grego. q. 1. arti. 1. quod complexum significabile seu significatum totale conclusionis demonstrate non est obiectum scientie proprie dicte. Patet ex primo correlario sicut procedens. Item quia iste doctor concludit quod tale complexum si

gnificabile seu significatum totale nihil est et quod nihil est: est obiectum scientie: sed nullum videtur posse maius inconueniens concludi. nec rationes sue vincunt: sed eas dimitto: quia ad logicam et metaphysicam spectant. Quarto sequitur contra eundem doctorem eadem. q. arti. 3. Quod conclusio demonstratiois mentalis proprie accepte non est noticia vel assensus. Propositum ponit iste doctor in tribus conclusionibus. sed tamen patet propositum: quia non est ista scientia et actus sciendi et obiectum scientie: sed conclusio demonstrationis est proprie obiectum scientie: ut dictum est. igitur ipsa non est scientia: vel assensus scientificus. quare etc. Item contingit intellectum formare huiusmodi conclusionem: et tamen ignorare an ita sit sicut ipsa significat et dubitare imo et dissentire sicut patet per experientiam. Et si militer. 2. posteriorum dicit. Quod omnis conclusio est questio et per consequens dubitabilis propositio: ut iam dictum est. Igitur nulla conclusio est formaliter noticia vel assensus saltem talis qualis habetur per demonstrationem. Item aliter sequeretur: quod eadem propositio in mente esset successiue. imo etiam simul credere opinari et scire. Quod successiue satis patet ex predicta ratione: sed quod etiam simul patet: si simul haberetur auctoritas cui assentiretur: et medium probabile et medium demonstratiuum. tunc enim haberetur quicquid requiritur ad quodlibet talem actum. Item fidelis et infidelis possunt formare propositiones in materia fidei omnino eiusdem rationis. et tamen unus assentit eis quas format et alius non etc. Igitur neutrum est assensus fidei. et per consequens eadem ratione nec conclusio est assensus scientie. et habet propositum. Verum est quod predictus doctor multum probabiliter sustinet oppositum: et apparenter arguit contra dicta. Sed istam materiam breuiter transeo: quia ad aliam festinat intentio. In his premissis respondendum est ad articulum in quo querebatur. Utrum possibile sit viatorum rem habere de conclusionibus theologiceis noticia scientificam proprie dictam

Unde maior possit esse
de veritate theologiae

Quid sit huiusmodi
Veritas

Questio prima.

Unde advertendum est quod iste articulus
duas habet difficultates: unam generale
Utrum absolute et simpliciter possibile
sit viatores per aliquem discursum filo-
sophicum habere de conclusionibus theolo-
gicis scientiam proprie dictam. Aliam spe-
cialem. scilicet. Utrum de communi lege et natu-
raliter possibile sit viatores per discursum
theologicum de predictis conclusionibus
habere talem scientiam. De prima
autem satis patet ex predictis in isto arti-
culo: et similiter in secunda et tertia conclu-
sionibus primi articuli quod de aliquibus sic
et de aliquibus non est. sed de hac materia
remitto ad ea que tractat S. ockam contra
tra Scotum. q. 2. p. logi. quia nolo hic in-
sistere. ideo dicam solum de secunda diffi-
cultate. Sunt autem diverse opiniones circa
hoc sicut recitat S. ockam. q. 7. et Bre-
gorius. q. 1. p. logi. Sed nolo omnes re-
citare ideo unam solum que apparet mihi
probabilior volo hic breviter transire.
Est igitur opinio quod ex decursu theolo-
gico acquiritur scientia proprie dicta et sub-
alterna scientia dei et beatorum. Cuius p-
batio est: quod omnis habitus procedens ex
principiis sibi creditis et notis in lumine
superioris scientie est proprie scientia sub-
alterna. prout de musica que utique est scien-
tia proprie subalterna quia procedit ex prin-
cipiis sibi creditis et notis in arithmeti-
ca: et consimiliter in perspectiva etc. Sed
theologia procedit ex principiis tamen in ea
creditis qualia sunt articuli et alia in sa-
cra scriptura contenta. notis autem in su-
perioribus scientie lumine. scilicet scien-
tie dei et beatorum. igitur etc. Confirmatur
ratio. quia deus possit conservare in
intellectu fortis habitum musice que est
scientia subalterna non conservando in
eo habitum arithmetice. sed in tali intel-
lectu illa musica esset proprie scientia: et
tamen de principiis suis illi haberet fide-
solum et non evidentiam. igitur etc. Pro
predicta opinione facit quod omnes theologie
doctores vocant eam sapientiam. Unde Sa-
pientie. 10. Dedit illi scientiam sanctorum.
Similiter. 1. 2. 12. Aliphatur tunc
scientie etc. Et Augustinus. 1. 4. de trinitate.
1. huius scientie tribuo etc. Et. 6. ethico.

dicat quod habitus intellectuales veridici
sunt tamen quos et theologia non est ali-
quod illorum nisi scientia etc. Sed contra istam opi-
nionem arguitur sic. quod omnis scientia proprie
dicta est noticia evidens: ut patet ex di-
ctis: sed theologia non est noticia evidens
ut patet ad experientiam. igitur etc. Eodem
firmatur: quod ad hoc quod ego habeam scien-
tiam de aliqua conclusionem non sufficit quod
principia eius sunt alteri nota. quoniam per nul-
lam noticiam existentem in alio causari
potest immediate et naturaliter aliqua scien-
tia in mente mea. Cum igitur principia
theologie non sint aut fuerint nobis euf-
denter nota ut isti concedunt. sequitur quod
theologia que acquiritur de communi lege
in nobis vere non est scientia. Confir-
matur iterum quia si scientia subalterna po-
test. acquiri suis principiis non notis ac-
quirentibus sed tantum creditis. notis au-
tem alicui habenti superioris scientiam.
similiter etiam scientia non subalterna po-
terit acquiri ab aliquo: esto quod non nove-
rit eius principia. dummodo credat illa:
et alius noverit illa. non enim potior ratio
videtur hic quam ibi: et per consequens non
oportet dicere quod scientia est subalterna
sed absolute scientia etc. quod isti negant
etc. Pro solutione autem rationum
predicte opinionis pono positiones.
Prima propositio quod nulli scientie sue sub-
alterne sue non subalterne sua principia
sunt credita vel nota: quod nulla talis est
suo principiorum nota fides vel intellectus
ideo maior illius rationis est falsa de vir-
tute sermonis. Secunda propositio est:
quod si illa maior intelligitur ad bonum sen-
sum ut dicatur quod omnis habitus proce-
dens ex principiis in lumine superioris
scientie tantum notis est scientia subalter-
na. tunc hoc potest intelligi dupliciter.
Uno modo quod illa principia sunt nota ha-
benti ipsam scientiam cuius sunt princi-
pia: et sic potest concedi. sed minor sic est
falsa: quia principia theologie non sunt
nota theologo ut istumet dicunt. Alio
modo potest intelligi: quod non sunt nota
illi sed tantum credita et nota alteri: et
sic est falsa: quia ex noticia principio-
rum existente in uno non causatur scien-

Obvino quod
hanc opinionem

Opinio
apparet
de 2. p.
1. 2. 12.
logi

Theologia est superioris scientie

Et
in
ca
de
de
no
po
na.
ide
en
po
gi
ca
in
lufi
tue
ten
Et
fi
co
du
fi.
no
ba
ter
me
cre
fime
quod
eti
tan
bar
em
que
m
in
is.
nat
ten
me
bet
m
ap
am
has
the
no
est
pa
ita

De actibus et habitibus theologorum
liber 2 de habitibus qd non cogit

3^a d^o
Vnde p^r h^o
musica q^d ad
subalterna ar^{is}
musica par^{is} sub^{ter}
divina in que
p^r d^o ar^{is}

tia conclusionis in alio. Tertia propo-
sitione responsiva, ad propositum est: nul-
lus ignorans arismetricas nisi pncipia
musice per experientia aut alia via no-
scat sed tm credit acquirit musicam q^d
est scientia subalternata: sed tm quen-
da habitū creditiū: que si velle^m pos-
sem^{us} vocare musicā creditiūā. Quar-
ta propositio pro confirmatiōe illi^{us} rōnis
est q^d non ois musica est scientia sed il-
la q^d solū est evidens noticia ex eviden-
tia pncipio^{rum} suoz imediate vel media-
te genita: vel aliqua alia eiufdez rōnis
quā deus imediate per semetipm vel-
let causare. Ideo si de^{us} aliquā musicaz
q^d nūc est de facto sciētia pseruaret abs-
q^{ue} arismetrica adhuc ipsa esset scientia
apta nata in act^u siles in quos nūc est
si cetera pariter cōcurrerēt. Nō tamen
ex hoc sequit^{ur} q^d musica acquisita in nō
habente arismetricam esset scientia rē.
Ad auctoritates ibi inductas potest
dici q^d sciētia capi^t ibi large et nō sicut
hic. Vel aliter pōt dici q^d theologia est
scientia capiēdo theologia vno modo
supradicto. s. p habitū quo quis nouit
sensuz sacre scripture exponere: defen-
dere et pbare rē. Ad aut^{em} ibi allegatur
q^d solū quoz sunt habitus intellectuales
vendici intelligēdū est de habitib^{us} cui-
dentib^{us} qualis non est theologia vt hic
umit: s^{ed} est fides vt dicit. II Pro
respōsione ergo ad pcedentē articulu^m
ponā tres cōclusiones. Prima igitur
cōclusio erit q^d theologia p discursum
theologicum naturaliter acq^usita nō est
sciētia p^rie dicta: sed est in aīo fidelis
quedā adhesio siue cognitio adhesiua
Secūda cōclusio erit: q^d theologia hu-
i^{us}modi non est adhesio cū formidine:
s^{ed} est q^uadā fides firma siue credulitas
cū certitudine. Tertia cōclusio erit q^d
theologia in eodez subiecto et respectu
eiusdē obiecti nō est naturaliter cōpos-
sibilis scientie vel opinioni. s. act^{us} actui
vel habit^{us} habitui. Prima cōclusio du-
as habet ptes quarū pma satis p^rz ex
p^rdictis: s^{ed} iterū pbat^{ur}: q^u p nullū discursum
acquirēt scientia p^rie dicta q^d nō
est ex p^rositionib^{us} p^rmis et imediat^{is}: vt

ex his que per tales mediate vel imme-
diate notata sunt. patet primo posteri-
orum. vbi dicitur q^d sine his vtiq^{ue} erit
similis sed non faciet scientiam. Con-
stat autē q^d discursus theologicus nō
est ex talib^{us} vt patet in secunda descrip-
tione. Confirmatur quia omnis discursus
per se et proprie faciens scire est de-
monstratio. pmo posterior^{um} sed demon-
stratio est silogismus faciens scire. Lo-
stat autē q^d discursus theologic^{us} non est
demonstratio: aliter cogeret infidelē as-
sentire rē. Secunda pars pbat^{ur}: q^u si
theologicē pbet aliqua veritas nō for-
maliter p^renta in scriptura: nec p ecce-
siam determinata cui aī hmoi pbatio-
nē nō assensisset fidelis: cōstat q^d in aīo
talīs fidelis acquirēt assensus de cōclu-
sione sic pbata: qm impossibile est na-
turaliter assentire pmissis et nō assenti-
re cōclusioni si psequētia sit evidens
Dico aut^{em} notanter in aīo fidelis siue
assentiētis sacre scripture: q^u cōstat q^d
p discursum theologicum nō causatur
adhesio in aīo infidelis siue nō haben-
tis fidem s^{ed} sacra scriptura q^uis talis
noscat cōclusionē sequi ex pmissis. sic
vn^o fidelis vt theologus: q^u nō assentit
pmissis: quare rē. Scda cōclusio etiā
duas partes habet. Prima pbat^{ur}: quia
ois adherens sine formidine aliquib^{us}
pmissis adheret sine formidine cōclusi-
oni quam cognoscat sequi: ex illis patz
clare: sed fidelis siue fidem dans sacre
scripture assentit indubitāter pmissis
discursus theologic^{us}. vt patz. igitur rē.
Scda pars sequit^{ur} ex pma: q^u ois assen-
sus sine euidētia et sine formidine est
fides siue credulitas firma. s^{ed} adhesio
causata in aīo fidelis per discursū theo-
logicū est talis rē. III Tertia
cōclusio includit multas partes: ideo
ad declarationē ei^{us} pono aliquas po-
sitiōes. Prima est q^d theologic^{us} actus
non est naturaliter composibilis in eo-
dē subiecto et respectu eiusdē obiecti
scientie actui: nec similiter habitus
habitui. Prima pars probatur: quia si
actus fidei et actus scientie essent natu-
raliter composibiles respectu eiusdē:

3° d^o cap^{it}ul^o p^ro
d^o ar^{is}to^{telis}

Theologia
acquisita per
discursum theo-
logicū non est
p^rie dicta
p^r fides

Ad
et p^ro
p^ro
p^ro
p^ro
p^ro
p^ro
p^ro

Questio prima

tunc non esset necessarius q̄ accedente scientia vel clara noticia fides cedat et per se sequens in patria simul cū visioe fides remaneret. hoc autē est falsus: q̄ p̄tra Augustinū p̄mo de doctrina xp̄iana dicente: q̄ cum quisq̄ ad eterna pervenerit decedentib⁹ fide et spe; caritas auctior p̄manebit: et eandē sententiam dicit libro. 1. soliloquior. c. 12. Item. 12. super Gen. ad lram. fides et spes q̄ nūc trans eundo pegrinationē valde necesse sūt. nō erūt in illa vita: p̄pter quā adipiscēdā sunt necessarie. Item. 12. Scōda pars p̄batur: q̄ quorūcūq̄ habitūū naturaliter acquisitorū actus sunt incōpossibiles etiā ipsi habit⁹ sunt naturaliter incōpossibiles: sed habitūūz theologie et scientie respectu eiusdem actus sunt incōpossibiles: vt dictum est in p̄ma parte. ergo rē. Maior patet inductiue Item ratione: quia si actus habituum sunt incōpossibiles: cum habitus naturaliter non acquiruntur nisi per actus tales habit⁹ non poterūt simul acquiri. Item datur oppositum pari ratione: dicitur q̄ nulli habitus sunt incōpossibiles quia de tali incōpossibilitate non potest constare nisi p̄ incōpossibilitatem actuum. ergo rē. Scōda propositio est q̄ theologicus habitus est cōpossibilis sciētie actui et sicut e cōtra. Probat: q̄ nō nūq̄ iste habit⁹ illi actui est cōpossibilis q̄ habitui virtutis vel vici sit cōpossibilis actus de ḡne actūū habitus oppositi. vel etiam actuali sciētie habitus erroris oppositi Sed ista sunt cōpossibilia. patet p̄ experientia: quia aliquis habitualiter viciosus potest elicere vniū actū de genere virtutis nō totaliter p̄dendo habitū vici. Similit̄ vn⁹ habens habitū erroris potest elicere vniū demonstrationem nō p̄dendo habitū p̄dictū. Q̄d patz: q̄ si obliuisceret illam demonstrationē reperret se p̄mptū ad assentiendū cōclusioni opposite sicut p̄us. Tertia propositio est. q̄ theologica act⁹ nō est naturaliter cōpossibilis in eodē subiecto et respectu eiusdē obiecti opinioi actui. nec similiter habit⁹ habitui. Prima ps ptz

quia impossibile est aliquem adherere alicui formidatio de veritate oppositi. et adherere eidem non formidando. Patet: quia aliter formidaret et non formidaret de eodē quod implicat contradictionē: ergo impossibile est eundē simul assentire eidem assensu theologico et assensu opinionis. cōsequētia patet: q̄ hec est differentia p̄se inter fidē et opinionem: q̄ fides est adhesio sine formidine. q̄m̄ vbi dubitatio est: fides nō est sicut Hugonē libro. 1. de sacramētis. p̄te 10. cap. 2. et per Augustinū. 8. de trinita. ca. 4. vbi vult q̄ in eis que ad fidem p̄tinent non licet dicere forte. Assensus autē theologicus est quodāmodo fides vt dicitur est. opinio vero est adhesio cū formidine sicut Avicē. 6. naturaliu. parte. 5. capi. 1. vbi diffiniunt opiniones. q̄ est conceptio ad quā acceditur cū formidine alterius partis. Et idē dicit in corinth. in fine p̄mi posterior. ergo rē. Scōda pars patet ex p̄ma sicut p̄us p̄batū est q̄ habit⁹ sciētie et fidei nō sunt cōpossibiles ex incōpossibilitate actuum. Quarta propositio est q̄ theologica habitus est cōpossibilis opinioi in actui. et similiter e contra probatur: quia actualis assensus theologicus de nō sic esse est cōpossibilis habitui opinionis de sic esse. ergo theologicus habitus de sic esse est cōpossibilis opinioi actui de sic non esse. consequētia tenet per locum a minori: quia minus videtur de primo q̄ de secundo. Antecedens p̄batur: quia non quilibet assensus etiam sine formidine de vno oppositorum elicitus post habitum intentum de altero opposito corrumpit totaliter illum: sicut nec quilibet actus bonus totaliter corrumpit habitualē maliciam intellectiuam ad actum oppositum: eodem modo potest probari q̄ habitui theologico sit cōpossibilis assensus actualis opinatiū circa idē. Item patet rē. Et sic patet conclusio. IIII Sed contra primam propositiōem arguitur et primo contra primā p̄te: q̄ nō est maior repugnātia fidei ad sciaz q̄ auctoritatis ad demonstratiōem. patz

Imp. p̄bat d
ad d. assensu
ad d. simul assensu
theologico et
i opinatio

Assensus
Cognitio: quod
fides
Q̄d p̄ fides
autem

Habens habit⁹
q̄ fides et d. p̄
p̄bat actū opin

burnans

Vertical marginal notes on the left edge of the page.

*De p[ro]p[ri]o in p[ro]p[ri]o
p[ro]p[ri]o in p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o
De d[omi]n[ati]o[n]e*

quia si sit repugnancia cum illa non pueniat ex obiectis. oportet quod proueniat ex medijs medijs autem scientie est demonstratio. fidei vero auctoritas: sed auctoritas et demonstratio non sunt incompatibiles. quia quis potest simul habere demonstrationem et auctoritatem. Confirmat quia philosophus frequenter post demonstrationes aliquarum conclusionum adducit auctoritates antiquorum. igitur. *ur. rē.* Secundo arguitur sic. quia cuiusque est possibile medium theologicum et assensus circa premissas illi eadem est compossibilis assensus theologicus. quia assensus conclusionis consequens est ad assensus premissarum. sed scientie alicuius conclusionis theologicę compossibile est medium theologicum et assensus circa premissas. ut patet ad experientiam igitur. *rē.* Tertio arguitur contra secundam partem. quia actus theologicę compossibilis est habitui scientie. igitur et habitus habitui. Antecedens patet ex secunda propositione et consequentia partem: quia ex actu generatur habitus. Quarto quia si in habitu scientie non stare habitus theologicę. que est quidam fides. periculosus esset theologis conari acquirere scientiam eorum que creditur. quia sic conarentur ad id per quod perderet fides: et per consequens meritum *rē.* Ad ista respondet. Ad primum dico primo quod auctoritas potest dupliciter sumi. Alio modo pro assensu qui adhibetur dicto seu sermone alienius. sicut dicimus aliquid esse magne auctoritatis cui adhibetur magna fides. Alio modo potest sumi pro ipso dicto vel sermone. Secundo dico quod si sumatur auctoritas primo modo neganda est minor. quonia assensus que proprie est auctoritas non est compossibilis demonstrationi mentali illi scilicet que est assensus seu que inducit scientiam Tertio dico quod si sumatur auctoritas secundo modo neganda est maior. quonia demonstrationi est compossibilis auctoritas sic sumpta. ut satis patet intuitu. *rē.* Quarto dico ad probationem illam maiorem cum dicitur quod illa repugnancia non puenit ex obiecto *rē.* quod hoc non sit repugnancia ex obiecto absolute est tamen ex obiecto finem quod In quantum eius est. obiectum huiusmodi: ipsum est

tale scilicet ignotum. In quantum vero est illi ipsum non est tale. scilicet est notum. et hoc sufficit ad incompatibilitatem illorum actuum sicut patet in simili in actibus voluntatis. Desiderium enim: et complacentia circa idem sunt obiectum et similiter spes et fructus. et tamen non sunt compossibiles circa idem ut patet. rē. Ad confirmationem dico quod Aristoteles post demonstrationes non inducit auctoritates. scilicet bene post suas dialecticas rationes: et probabiles argumentationes. sed etiam si illud faceret. hoc non esset ut per eas causaret aliquem assensum quia hoc non esset possibile *rē.* scilicet ut ostenderet convenientiam doctrine sue cum doctrinis aliorum: vel ut qui demonstrationes capere non sunt idonei. auctoritatibus dent assensus aut alia aliqua causa est. Ad secundam negat maiorem: et ad probationem dicitur quod non semper assensus circa conclusionem natus causari ex assensu circa premissas consequens est ad illos assensus: sed hoc solum fit quando potentia non est nata recipere. intellectus autem habens assensum scientificum de conclusione non est aptus pro tunc recipere assensum creditiuum seu fidem. Et est exemplum sicut lumen solis licet sit causatum caloris. tamen non calefacit speras *rē.* Ad tertiam dico quod actum illi habitui esse compossibilem potest dupliciter intelligi. Alio modo sic quod per ipsum nec tollatur: nec remittat. et sic negatur antecedens. Alio modo sic quod non tollatur ex toto et sic proceditur illud et hoc modo intelligitur illa secunda propositio ut patet ex probatione. et tunc negatur consequentia. Et ad probationem dicitur quod per nullum actum generatur habitus: cum quo actu stat habitus. oppositus accipiendo generationem proprie per inductionem forme. scilicet illius habitus. et sic patet solutio. Ad quartam nego consequentiam et ad probationem dico quod utique tales conarentur ad illud per quod perderet fides non quidem infusam: scilicet illas acquirunt que dicitur theologica. Nec iste conatus periculosus est sicut utilis. Nec per hoc perdit meritum. quia sicut dicit Thomas. secunda secundum eundem. quod 2. articulo. 10. In solutione secunda arguunt alij doctores. scilicet tales scientie tollantur

De p[ro]p[ri]o ad d[omi]n[ati]o[n]em

*Ad p[ro]p[ri]o ad d[omi]n[ati]o[n]em
De p[ro]p[ri]o ad d[omi]n[ati]o[n]em
De p[ro]p[ri]o ad d[omi]n[ati]o[n]em
De p[ro]p[ri]o ad d[omi]n[ati]o[n]em*

Primi sententiarum

ad 3^m 7^m 10^m

Diffinitio et opinio
ante se habent
ante se formidinem

Continuatio
ante se
difficultatem

fides et spes
ante se habent
omnia desolatio
et formidinis

ad 4^m

Ad 2^m 10^m 11^m
Cob motus
quodlibet

sequentiā: et cum ad p^mū p^mis patz
instantia in suspitōe de qua nō est du-
bitū quū semp annexā habeat for-
midinē: tū nō auget formido aucta suspi-
tione: qz quāto quis vehemētius suspi-
catur: minus dubitat. Similiter instan-
tia est de p^minentia: q̄ annexā habet diffi-
cultate: tū cū auget nō auget difficul-
tas. Si dicat tū qz possent multipliciter
augeri rōnes pbabiles: qz totaliter tol-
leret formido: tū sic esset opinio sine for-
midine. Dico qz si totaliter tolleret for-
mido: etiā tolleret opinio: qz quis opi-
nio possit magis et minus esse cū formi-
dine. nō tū pōt esse sine formidie sicut
suo modō videri pōt in suspitione et cōti-
nencia. Dico igit qz si rationes probabi-
les mētales sint tales quibus assentiat
cū formidine: tūc quantūcūqz multipli-
cent nūq̄ tollerēt formido de p^mclusionio-
ne cū quelibet secū p^mriā ferat formidi-
nez. Si aut sint tales qbus assentiat si-
ne formidine tūc pcedo qz tollēt formi-
dinē: tūc sicut opinione et generabunt fidē
Quantū vero ad scōm p^mis p^mz instā-
tia de p^minentia sicut p^mis dictū est. Si
muliter fides et spes habent annexā ca-
rentiā visionis et fruitionis nec tū quā-
to quis magis vult credere vel sperare
magis vult carere illis rē. Ad quartā
pōt dici qz hic p^mis accipit opinione p
p^msumptione iuxta acceptionē Augusti-
ni supradictā qd̄ inuit p̄ illud qd̄ ibidē
pcedit. Quidā etiā opinantiū nō du-
bitāt sed estimāt scire. Vel accipit opi-
nionē cōmunitē p adhesionē p̄ distin-
cta cōtra scientiā: et sic est cōmunitas ad
opinionē et ad fidem p^mie dictas. et hoc
sufficit ad intētionē suā. Et hec de ter-
tio articulo q̄stōis. RR. Tūc ad
rationes p^mincipales questionis ad p^mā
negandū est a^mis. sicut patet ex p^mo ar-
ticulo. Et ad p^mbationē negat p^mā: et di-
co p^mo qz loquēdo de virtute sermōis
noticia euidentis non est in infinitū certi-
or opinione: qz nulla opinio est certitu-
do siue certa cognitio p^mie loquēdo.
Secūdo dico qz loquēdo improprie
de certitudine scilicet apparētia de sic
esse: ad huc notitia euidentis nō est in infi-

nitum apparentior opinione: qz euidentis
na non est infinita apparentia. Tertio
dico ad p^mbationē illius qz quācumqz
augerentur rationes pbabiles in appa-
rentia loquēdo de rationibus probabi-
libus que habent annexā formidinem
et que habent generare opinionez. ille
nūq̄ possent generare certitudinem.
id est apparentiā equalē apparētie no-
ticie euidentis. qz vbi est formido. ibi nō
est equalis apparētia noticie euidentis.
Quarto dico qz tamē ex his non se-
quitur. qz apparentia euidentie excedat
in infinitū apparentiaz opinione. et sic
esset infinita rē. Verbigratia. Licet per-
fectio asini quātūcūqz replicata nūq̄
redderet perfectionē hois nec ei equa-
retur. tamē homo non excedit infinite
asinum in perfectione: qz aliter esset in-
finite perfectio: sed de hoc alibi vidē-
dum rē. Ad secundam p^mz quid dicē-
dum est de antecedēte ex scōo articulo
secūde conclusionis: vbi de hoc visum
est satis. Auctoritas aut Augustini ibi
adducta facit p dictis in tertio articu-
lo rē. Ad tertiam primo dico qz quicquid
sit de antecedente loquēdo simpliciter
et absolute. tamē psequentiā non valet
quia de hoc aliqua habet euidentia: vel
haberi potest absqz hoc qz de illo habet
atur scientia proprie dicta sicut potest
apparere ex primo articulo. Secūdo
dico qz absolute et simpliciter possi-
bile est viatorem de multis veritatibus
theologicis habere scientiā proprie: li-
cet non de omnibus et de paucis cōmu-
niter habetur. Tertio dico ad proba-
tionem antecedētis. qz ibi presupponit-
tur falsum scz qz omnes veritates theo-
logice sunt de deo: sicut patet ex secūdo
articulo. sed tamē omēs denominā-
tur a deo fm ethymologiam nominis.
quia plures sunt de deo: et quia omnes
considerantur fm attributionem ad de-
um vt patuit. Quarto dico qz de veri-
tatibus de deo pōt haberi scientia p^mpe
dicta quous deus nō habeat causāz nec
p^mphus diffinies scire capst ibi cām p^mpe
p causa incōplexa reali: s3 large p omē
illo cui p^mpetit aliqd demonstrare. et sic

Quarto in ista questione dicitur de operibus spiritus sancti
et sunt operibus spiritus sancti operibus spiritus voluntatis natura et
sequitur ista tractat operibus voluntatis

*Optimo modo
ad hunc finem
ad hunc finem*

Actus respicit

*vsus fructus
reputatur
ad aliud*

*vsus large
dicitur*

*Quo actus quo
aliquid diligit
vocatur actus*

*Dupliciter fructus
ordinatur
aliter ordinatur*

*fructus ordinatur
ad hunc finem
ad hunc finem*

*vsus dicitur
dupliciter*

posset dici fructio. Unde hoc modo te-
net Adam: q' alio a deo est fruendum.
capiendo scz fructione vt dictum est p
amore absoluto: quo aliqd amatur pro
pter se sine hoc q' amor ille in aliud re
fert a magis amatum. et hoc probat p
magistru' dis. pma. vbi auctoritate Em
broy dicit. q' virtutes ppter se petede
sunt et amande rē. Secundus etiā mo
dos scz q' aliquis actus sit referens po
test esse dupliciter. Ano modo sic q' ob
iectū acceptetur a voluntate p' se pro
pter aliud. et nō ppter se et talis pprie
est vsus. r' stricte. Alio mo sic q' tale ob
iectus acceptet ppter se: r' ppter aliud
vt si aliquis diligit vinū ppter se: quia
delectabile. r' tamen si post p' siderat bo
num sanguinem per ipm generari r' in
de sanitatem conseruari. incipit dilige
re illud tā propter se q' propter aliud.
Et talis actus large potest vocari vsus.
Et talis pprie omnis actus quo aliqd
diligit propter aliud vocand' est vsus.
Hoc aut potest esse dupliciter. qz quan
do aliquid diligitur ppter aliud vel sic
q' vtrūq' actu diligitur. vel vnū actua
liter diligit propter aliud qd' habituali
ter est dilectū sicut multi fideles amat
facere elemosinas: et multa opera pro
ter deū. Quis de eo actu nō consideret.

L. Secda distinctio est: q' fructio p
pprie r' stricte dicta qua assumit aliqd in
facultatez voluntatis propter se tanq'
summu bonum est duplex. quedam est
ordinata. alia inordinata. fructio ordi
nata est quādo aliquid summe diligen
dum summe diligitur. Fructio aut inor
dinata est quādo aliqd summe r' propt
se diligit: qd' min' et ppter aliud ellet
diligendū. Sed fructio ordinata est du
plex. Quedā est de bono presenti r' iaz
habito: q' quietat simpliciter voluntatē
qualis est fructio patrie. Alia est de bo
no absente r' non sic habito: que nō sim
pliciter quietat qualis est fructio vie.

Tertsa distinctio est q' vsus capit du
pliciter. Ano modo large et improprie
p' illo quo vtimur aliquo tāq' objecto.
et sic omis actus voluntatē est vsus
Augustinus. 10. de trinitate. ca. 11. Alio

*Gregorius dicit de arcanis p' d'is
actus p' d'is. dicitur eo q' non
refertur ad hunc. tamē amatoz
dicit ad aliqd actū modū nō
fructioē et dicit q' nō refertur
ad vltimū finē ut d' malus*

modo stricte et proprie prout distinguitur
contra fructionem proprie dictam.
r' sic vti est sumere aliquid in facultatē
volūtatis propter aliud. Et talis vsus
est duplex quidam ordinatus. quidam
inordinatus. Alius ordinatus est quan
do aliquid diligitur propter aliud quo
fruendum est. Et talis actus appropia
te aliquando dicitur vsus. et sic dicitur
Augustin' . 10. de trinita. ca. 11. vtimur
eis que ad aliud referimus quo fruen
duz est. Et sic distinguitur vti cōtra ab
uti. Alius aut inordinatus est. quando
aliquid quo fruēduz est diligitur ppter
aliud. r' talis actus quēdoq' appropia
te dicitur abusus. r' sic dicit Augustin'
primo de doctrina christiana. c. 1. Abusus
illicitus abusus potius: vel abusus no
minandus est. Sed ista acceptio est nō
nis stricte. Ideo rē. D. Ex predi
ctis sequunt aliqua. Primo patet qd
est fructio proprie et fin qd' de ea hic lo
quimur. Est enim fructio actus volun
tatis quo aliquid assumitur in facultate
voluntatis propter se r' tanq' sum
me diligendum. Secundo patet quid
est vsus proprie et secūdu quod de vsu
hic loquimur. Est enim actus volunta
tis quo aliquid assumitur in facultatez
voluntatis nō propter se finaliter. sed
propter aliud. Unde nō capit hic vsus
prout cuiuslibet potentie operatio dicitur
eius vsus qualiter dicitur cui' vsus
bonus ipsum quoq' bonum. Nec loquitur
mur d' vū quo dicimur vti potētis ad
elicendum actus suos. nec de vsu quo
dicimur vti habitibus cū volumus. nec
de vsu quo dicimur vti ipso actu: cū vo
lumus. sed de vsu quo dicimur vti ali
quo tanq' obiecto. nec tamen omnis ta
lis actus in proposito vocatur vsus. pa
ter ex dictis rē. Tertio patet ex predi
ctis q' aliquis est actus voluntatis me
dius. qui nec est. pprie fructio nec vsus
scz quo aliquid amatur. nec est in finis
simpliciter vtimus. nec in aliud actus
aliter refertur. Et si dicatur. si qd' ama
tur r' non propter aliud. igitur propter
se. sed omne tale amatur tanq' finis vl
timus. Dico q' aliquid dicitur amari

*Est aliquis actus volūtatis
modus q' ut d' vsus nō fructio*

fructio

Abusus

vsus

propter

fructio

vsus

Primi sententiarum

videtur 3a p[ar]te
quod dicitur de dilectione
quod est 27 p[ar]te
divinam de dilectione

quis diligit deus propter se. pot offerri
voluntati aliquid diligibile propter deum
quod potest tunc voluntas diligere propter deum
et non oportet quod voluntas dimittat
actum primum. igitur iste actus pro se termina
bitur ad creaturas. Aliter enim respectu
dei essent similes et semel duo actus in vo
luntate. igitur etc. Quarto sicut aliquis
potest diligere aliquid propter aliud dilectum
ita potest aliquid detestari propter aliud dile
ctum. igitur si actus diligendi aliquid propter
aliud est unus actus in se habens utrumque pro
obieto. pari ratione actus detestandi aliquid
propter amorem alicuius erit unus actus habens
utrumque pro obieto. sed hoc est impossibile
quod tunc idem actus esset amor et odium velle et
nolle. etc. Pro solutione predicto
rum et maxime prime rationis. Et pro intellectu
dictorum premitto istam distinctionem. Quod ali
quod unum rem plus diligere quam aliam potest quod
duplex intelligitur. Primo modo: quod maiori
actu dilectionis diligit unam quam aliam. et ista
maioritas potest esse vel attendi vel penes
graduale intentionem. vel penes essentialiter
perfectionem. id est. dilectio potest dici ma
ior. vel quod gradualiter intensior. vel quia
essentialiter perfectior. Secundo modo. quod
vultur maius bonum quam alterius. Tertio modo
quod firmitus: et naturalius inest sibi dile
ctio unius quam alterius. Quarto modo. quod
si deberet alterius amorem ex electione di
mittere. eligere potest dimittere amorem
unius quam alterius et illa diceret magis dili
gere cuius amorem magis eligeret per
suare. Et super hoc pono aliquas propositiones
Prima est quod deus non est ab homine
magis diligendus quam creatura primo modo. ex
ponendo magis diligere. id est. maiori di
lectione. Verbi gratia. Dico probabiliter
quod sortes non tenent diligere deum maiori
dilectione quam seipsum vel aliam creaturam. siue
hoc intelligitur de maiori graduale
intentionis siue essentialis perfectionis. Patet
ex dictis. quod eodem actu potest sortes dili
gere meritorie deum et creaturam. Item patet
quod sortes potest ita remisse diligere deum
sicut vult. dummodo sibi velit summum bo
num et summum honorem. et quod tali actu dili
gat ipsius et propter se non propter aliud tanquam
propter finem. similiter sortes potest

licite diligere creaturas ita in se sicut
vult. dummodo non velit sibi summum bonum
rem. et non diligat ipsam propter se tanquam
ultimum finem. Patet preceptum divinum de di
lectione dei et creature non determinat
ad certum gradum intensificationis. vel etiam
perfectionis actus. etc. Secunda propo
sitione est quod deus est ab homine magis dili
gendus quam aliqua creatura secundo modo
exponendo magis diligere. id est. ad
maius bonum. patet clare. et sic prece
ptum divinum de excessu dilectionis ha
bende ad deum supra dilectionem habens
dam ad creaturam. intelligitur non de maio
ritate actus volendi seu nolendi: sed de ma
ioritate boni voliti. Tertia propo
sitione est quod deus non est ab homine magis
diligendus quam creatura. tertio modo ex
ponendo magis diligere. id est. firmitus
et naturaliter adherere. patet. quia qui
libet homo firmitus et naturaliter diligit
se quam aliquid aliud. Unde nono ethico
rum dicitur. quod homo est maximus amicus
sibi ipsi. et quod amabilia que sunt ad alter
um presupponunt amabilia que sunt
ad seipsum. Quarta propositio est quod
deus est ab homine magis diligendus
quam aliqua creatura quarto modo exponen
do magis diligere. Patet. quod nullo mo
do deberet creatura dimittere dilectio
nem dei pro dilectione alterius rei. Et sic
patet quibus modis deus est summe di
ligendus et quibus non. Nullo autem predi
ctorum modorum deus plus diligit unam rem
quam aliam. sed omnes equaliter. nisi solu
secundo modo. quolibet etiam predictorum
modorum potest licite rationalis creatu
ra plus diligere seipsum quam aliquam aliam
nisi solum secundo modo. Aliqua enim
rationalis creatura tenet plus diligere.
id est. velle maius bonum humanitati
christi vel beate virgini quam sibi ipsi. sed
de hoc alias. Ex predictis dico ad
ad primam rationem. quod licet et idem
actus non possit esse maior et minor: intē
sior et remissior. tamen eodem actu po
test aliquid magis diligi. aliud minus. sicut de
eodem actu magis diligit seipsum quam creatu
ram. Sed sensus dicti. Sed affirmationes
patet ex predictis quod non valet ista sequentia

Contra istam
propositionem
dicitur quod
magis diligit
seipsum quam
aliam
Secundo modo
dicitur quod
magis diligit
seipsum quam
aliam
Tercio modo
dicitur quod
magis diligit
seipsum quam
aliam
Quarto modo
dicitur quod
magis diligit
seipsum quam
aliam

Secundo modo
dicitur quod
magis diligit
seipsum quam
aliam
Tercio modo
dicitur quod
magis diligit
seipsum quam
aliam
Quarto modo
dicitur quod
magis diligit
seipsum quam
aliam

Et si plus volens se diligere
magis quam deum et se volens
deum et magis se diligere
deum

Alia ratio dicitur
quod plus diligit se
quam humanitatem christi
magis quam seipsum

Questio secunda

eque intenso actu diligit deus et creatura. ergo eque intenso. quia diligere eque intense se plus commotat etc. Ad secundam dico quod non est inconueniens aliquo actu tenendi aliquo actu fruendi esse perfectiorem. quando scilicet actus ille tenendi est etiam actus fruendi alio obiecto. Unde non videtur quod actus quo creatura diligit precise propter deum sit imperfectior quam actus quo diligit precise deus. et hoc si sit actus eque intensus. quod non semper contingit. Unde dicit iste doctor quem inseguor: per maiori parte in hac materia. quod fructio beatifica in patria erit pale a solo deo. et respectu solius dei erit perfectior quam quicquid que potest esse simul respectu dei et respectu creature. Nam illa que simul potest esse respectu dei et respectu creature potest elici a voluntate creata alia autem non. Quod autem actus fruitionis qui est beatificus sit non actiue a voluntate sed a solo deo. persuadet sic iste doctor quia visio dei beatifica est a solo deo actiue. agitur et fructio etc. Antecedens et similiter consequentia probat sic. Quia quando aliqua duo sic se habent quod sunt supernaturalia. si imperfectius illo propter sui perfectionem ponatur esse a solo deo creabile: et id quod est perfectius erit a solo deo creabile. sed habitus charitatis et lumen glorie. si ponantur sunt supernaturalia et imperfectiora quam actus supernaturalis sibi correspondentes. et sunt a solo deo actiue secundum communiter loquentes. Agitur etc. Item aliter sequeretur quod voluntas beati simpliciter posset facere se non esse beatam. cum ipsa respectu cuiuslibet obiecti sit libera. et ipsa simpliciter posset cessare ab actu suo libero. Item damnatus non haberet se actiue respectu alius cuius actus voluntatis. quia aliter posset se facere sine ullo actu et per consequens se posset facere sine tristitia et sine pena igitur nec beatus etc. Ad secundam istarum viarum procedere sunt iste propositiones. Prima propositio est. quod beatus deus videtur de una essentia potest circa eam actiue elicere actum fruitionis. Propter quod voluntas non minus potens in patria quam in via. Secunda propositio est. quod talis actus fruitionis

a beato actiue elicitus non erit beatificus. nec maxime quietatiuus. propter quia alius qui est a solo deo est perfectior et magis quietat. Si autem dicatur quod tunc haberet semper beatus duos actus fruendi deo. unum a solo deo et alium actiue a seipso. Ponitur tertia propositio: quod hoc consequens est probabile. Patet: quia voluntas beati tenetur diligere deum omnibus modis quibus potest. Agitur si potest actiue se habere ad aliquam fruitionem eliciet eam si non impediatur. sed non impeditur per actum beatificum: quia cum illi actus distinguatur specie non contrarietur unus non impedit alius. Agitur etc. Si vero aliquis vellet negare illud consequens: posset dicere quod ille actus non elicitur a voluntate propter hoc solum: quia deus non vult sibi coagere. Quarta propositio est quod nullo modo repugnat imo magis conuenit nobilitati voluntatis et etiam rationi premissi quod voluntas sit pure passiva respectu actus beatifici. primum patet. quia quous agere in communi sit nobiliter pati in communi: eo quod nobilissimum agere est nobiliter nobiliter uno passo. in aliis pari a liquo agere est nobiliter: et respectu eiusdem respectu diuersorum. Respectu eiusdem patet: quod nobiliter est intellectu vel sensu recipere et pati intellectionem vel sensationem: quam la pidez agere illas cogitationes ut obiectum etc. Respectu diuersorum patet: quia nobiliter est recipere intellectiones quam producere unum calor etc. Secundum patet: quia quous de ratione meriti sit quod sit actiue a merite. tamen de ratione premij est quod sit pure passive in premiato: et solum actiue a premissa. imo si esset actiue a premissa hoc non conueniret sibi ut premium. nec in hoc haberet rationem premij etc. Ille ergo via est probabilis. nec est demonstratiue improbabilis: sicut nec est demonstratiue verum est quod magis probabile videtur quod nulla res creata sit alicui potestie cognitio vel volutio. nisi sit ab ipsa actiue: sed de hoc pro nunc trahere: quia de hoc alias videbitur etc. Ad tertia ratione dico: quod voluntas potest simul habere duos actus perfectos respectu eiusdem obiecti. maxime

et obrem stat
quod dicitur
actus fruendi
beatificus

3^a p^o.

Voluntas beati
tenetur diligere
deum omnibus
modis quibus
potest

patet in negatione
nona et patet

4^a

Quous agere
in communi
nobilitate
nobilitate
nobilitate

hoc opinio
patet probabile
et alia videtur
magis probabile

ad 3^{am} 7° 1007

f. iiii

Secundum causa obrem stat
patet quod dicitur
quod elicitur nec potest elici
obrem stat
magis probabile
aliter stat
et actus beatificus non aliter

Mou
agitur
falso
omnino
ad p^o
fructio
patrie
est a solo
deo
quod
fructio
data
est
fructio
in patria
est a solo
deo
quod
fructio
in patria
est a solo
deo

de beato
de beato

ca
ca

hoc patet
magis probabile
et alia videtur
magis probabile

Primi sententiarum

me quādo illud est obiectum totale re-
spectu vni⁹ actus. et tantum partiale re-
spectu alteri⁹. sicut est in proposito: quia
quādo diligitur finis precise ppter se.
tūc finis est obiectū totale illius actus
quādo aut diligitur illū qd est ad finem
ppter finem. tunc finis est tūc obiectum
partiale. Ad quartā dico. qd nō est in-
conueniens qd idē actus numero respe-
ctu vni⁹ sit actus detestandi: et respectu
alterius sit act⁹ amandi. s. qū unico actu
aliqd detestat⁹ ppter aliud amatur. Si
aut dicatur qd ista sunt opposita. et p co-
sequens nō possunt eidē conuenire. Di-
cendū est qd ista sunt opposita: sic qd nō
possunt p eodē supponere: seu eidē co-
uenire respectu eiusdē: sed bene respe-
ctu diuersorū. sicut est de naturali et libe-
ro. contingenti et necessario. qd nō possunt
copetere eidē respectu eiusdē. Itē bene
respectu diuersorū. sicut voluntas diuina
vel pater in diuinis est pncipiū pduce-
di spiritū sanctū naturaliter et necessa-
rio. et tūc est pncipiū pducendi creaturā
contingenter et libere. Similit⁹ idē actus
diuine voluntatis est dilectio dei et est
odiū peccati. sic igit nō est inconueniēs
eundē actū voluntatis numero sortiri
diuersas deuotiones ppter diuersita-
tem obiectorū. vt q voluntas eodē actu
dicat velle vni obiectū et nolle aliud. di-
ligere vni obiectū et odire aliud. qūis
ista opinantur respectu eiusdē obiecti.
Et sic patet ad istas rationes. Et hec de
p^o articulo. ¶ Quantū ad secū-
dū articulū iuxta materiā triū argumē-
torū. Et respondendo ad questū ponā
tres conclusiōes. In p^o videbit⁹ vtrum
fructio dei sit possibilis creature rōnali.
In secunda vtrū sit pcedendū qd nul-
lo alio a deo est fruendū. In tertia vtrū
sit nobis euidenter notū solo deo esse
fruendū. Prima cōclusiō. Sic fructio
dei est possibilis viatorib⁹ sic est eis pos-
sibilis ex puris naturalibus. Secūda
cōclusiō. sicut quolibet alio a deo est frē-
dū. sic nullo alio est fruendū. Tertia
cōclusiō. sicut solo deo esse fruendū est
veraciter p^o tendū. sic nō est nobis eu-
denter notū. Prima cōclusiō p^o batur

et p^o p^o p^o pars qz in hoc om̄s catho-
lici p^o sentit. et sicut ad hāc rōnalis crea-
tura finaliter ordinat⁹ et naturalit⁹ incli-
nat⁹ igitur est sibi possibilis. Secūda
pars p^o bat rōnib⁹ Holkot. Primo qz
om̄e qd intellect⁹ human⁹ ex suis natu-
ralib⁹ pōt credere esse summū bonū et
summe diligendū pōt volūtas huma-
na ex suis naturalib⁹ summe et sup oīa
diligere. qz irrationale videt⁹ qd homo
dicitur aliqd ab eo esse summe dilige-
dū. et tūc qd nō possit illud summe dilige-
re. cū nihil magis sit in p^o tate ipsi⁹ volū-
tatis qd ipavolūtas. 3. libero arbitrio. c.
3. Sed intellect⁹ human⁹ ex suis natu-
ralib⁹ pōt credere deū esse summū bonū
et. Itā possibile est qd aliquis sic assen-
tiat ppter auctoritatē alicui⁹ dicētis. vt
etiā ppter aliquā rōnez. s. qz de⁹ est pri-
ma causa oīum et. Nec oportet ad hoc
credendū qd de⁹ aliquē supnaturalem
habitū infundat. igit nec ad diligendū
Secūdo ho pōt p sola naturalia dili-
gere deū plus qd istā rē demonstrato pla-
tone. et plus qd istā rē demonstrato forte
et sic de singulis. ergo sup oīa. psequen-
tia tenet. antecedēs p^o bat. qz intellect⁹
pōt dicare qd de⁹ est melior qd sortes.
et qd plato. et sic de alijs. et qd magis tene-
tur diligere illud qd est maius bonum
igitur cū voluntas sit libera sequit⁹ rē.
Tertio homo pōt ex puris naturalib⁹
bus velle deū esse deū. et nihil aliud a
deo esse deū. sed talis deo vult mari-
mū bonū et nulli alteri vult tantū bonū
ergo plus diligit deū rē. Quarto hoz
mo errans pōt diligere creatura super
oīa. et frui creatura ex puris naturalib⁹
ergo pari ratiōe pōt frui deo sine habi-
tu supnaturalit⁹ infuso. et sic p^o conclusiō
K Sed p^o tra istā cōclusionē arguit.
Et p^o cōtra p^o m^o partē. qz nulla dile-
ctio infinite p^o fectiōis est creature ra-
tionali possibilis. s. fructio dei ē h^o m^o.
igit. Maior patz. qz creatura rationalis
est finite p^o fectiōis et finite capacitatis
Minor. p^o bat. qz obiecti p^o fectiōis est
perfectior dilectio. et per psequens infi-
niti obiecti dilectio erit infinite p^o fectio-
nis. Alter cum cuiuslibet finiti ad finit

Ad 4°
Licit dicitur et
amor sui esse
superioris
et tunc est
dicitur p^o

Voluntas diuina
est p^o d^o diuina
et p^o p^o m^o
et p^o p^o p^o
et p^o p^o p^o
et p^o p^o p^o
et p^o p^o p^o

et p^o p^o p^o

et p^o p^o p^o
et p^o p^o p^o
et p^o p^o p^o

fructio dei est possibilis viatoribus
ex puris naturalibus magis ratiōe
et auctoritate infusa

h^o h^o et

*Ubi et frui rapit
aliqui qd postea qd
Nisi uno modo
rapit ab uno*

*Non potest
Nob fide videtur
q nihil aliud ad
pt sanam voluntatem*

*Ad hoc frui
dicitur ad
qd frui de se
qd frui de se*

Summo bono frui sicut a seipso
Primi sententiarum

est. s. deo. Alio modo dicimus uti vel frui aliquo tanquam obiecto. et sic capitur in proposito: ut patuit. Si ergo primo modo capitur uti et proportionabiliter abuti. verum est quod assumit. et sic intelligit Augustinus. non secundo modo. Ad tertiam dico primo quod nihil aliud a deo potest satiare voluntatem obiectivam. hoc autem solum fide creditur nec est evidens. Secundo dico quod nullus alius actus voluntatis respectu alterius a deo potest ipsam formaliter satiare: quia nullus alius actus excludit omnem anxietatem et tristitiam: quod quocumque alio obiecto creato habito potest voluntas aliquid aliud cum tristitia appetere. Tertio dico ad probationem quod actus fructio nis diuine essentie est perfectissimus actus et ille solus est perfectissimus voluntatis creature. Quarto dico quod licet iste actus sit finitissimus et finitissimus perfectus. non tamen poterit attingi ab aliquo alio actu sed aliis actibus. Unde argumentum solum habet locum quoniam talia quorum unum est perfectius et imperfectius sunt eiusdem rationis. Sed dicitur solum finitissimus bene est creature rationali per fructio nem respectu dei. s. in finitissimum contingit bene esse creature rationali per aliud a fructio ne siue subducta fructio ne. Igitur ita bene vel melius contingit esse rationali creature per aliud a fructio ne sicut bene est ei per fructio nem. Prima videtur nota: et similiter prima pars antecedentis: sed secunda probatur: quod ostendatur voluntati aliquid obiectum aliud a deo sub ratione boni et delectabilis tunc voluntas potest illud eligere et in eo delectari quantum illud apparet sibi bonum et delectabile. Iterum ostendat sibi duplicem diligibilem sub ratione in duplo diligibilis et delectabilis. tunc poterit in duplo plus et diligere et delectari. et sic arguam de tertio. quarto. quinto. et deinceps. Igitur etc. Ad hoc respondet unus negando primam. sed in iudicio meo licet sit facile sic dicere. non est tamen facile intelligere. nam ipse videtur negare manifeste verum. scilicet illam sequentiam: et concedere falsum scilicet partem antecedentis secundam. quare etc. Ideo concessa prima nego illam partem secundam antea:

et ad probationem dico. Primo quod esset deuenire aliqui in tali processu ad aliquid obiectum quod non amabit a voluntate nec delectabit eam. Et hoc est probabile propter limitationem capacitatis voluntatis. Nam quando dilectio et delectatio voluntatis respectu illorum obiectorum sic presentatorum erit tanta quantum potest capere voluntas obiectum ulterius presentatum non delectabit quare etc. Secundo dico quod quantumcumque fiat in voluntate delectatio aut dilectio respectu talium obiectorum nunquam tamen satiatur propter hoc. Et ratio est: quia quodlibet aliud a deo secum affert quandam indigentiam potest sicut illi potentie que est capax dei sicut diuitie auaro et huiusmodi. sicut etiam posset poni exemplum quod rationes dialectice ex natura sui semper adducunt formidinem. ideo quotquot sunt non possunt causare ita perfectum assensum. sicut demonstratio. Dico tertio quod aliqua fructio respectu dei est ita perfecta quod per ipsam satiatur voluntas creata: quod fructio beatifica excludit omnem indigentiam: et hoc naturaliter quod dico: quod forte de potentia absoluta posset copari secum tristitiam sicut fuit in christo secundum aliquos etc. Quarto dico quod cuiuslibet rationali creature frui deo beatifice est sicut bene esse sibi possibile. Patet ex predictis. quod licet per fructio nem solum finitissimus bene sit rationali creature. tamen per nihil aliud potest sibi ita bene esse subducta fructio ne. Quod patet. quod si aliter posset etc. hoc videtur maxime per unionem hypostaticam. sed hoc non quia ista uenire potest tam rationali quam irrationali creature. sed fructio soli rationali creature. Igitur etc. Prima tenet. quod sic probatur philosophus. et ethi. involuptatibus carnalibus non esse felicitatem. Sed de hac materia in tertio. Ad hoc dico primo quod solus deus est summus diligendus quod est summum bonum. Et quod dicitur quod sicut maximum ad maximum etc. Dico quod illa propositio non est vniuersaliter vera: quia summum ens est productiuum summum effectus. et tamen non semper perfectius ens est productiuum effectus perfectionis. Nam angelus non potest producere nisi acci-

*publize
dualitate*

*my ruffo
ad frui
no biam
frui
frui
frui*

*Aliqui dicit qd licet frui de se
ipsum non sit de se de se naturali
tamen forte de se de se absolute
possit de se de se de se de se
in ruffo*

*frui deo beatifice et sicut bono
et possibile naturam rati
vniuersaliter potest concedere
ad huiusmodi quod frui naturali
sed frui de se de se de se
naturam*

Ad qd opmone dny dicitur qd obiecta fructio est de se ipso pater qd desiderat v. p. qd
dicit qd obiecta fructio est de se ipso pater qd desiderat v. p. qd

Primi sententiarum

Ad qd dicitur
fructio dicitur
quod est de se ipso
quod est de se ipso
quod est de se ipso
quod est de se ipso
quod est de se ipso
quod est de se ipso

Quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur

Obiecto qd dicitur

Obiecto
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur

ideo ratio non valet. quia licet aliquis sciat qd de^o est et psequens qd aliqd est summū bonū in entib⁹. nō tñ sequitur qd sciat qd illud est summū bonū. nec psequens qd sit ab eo summe diligendū ideo patet qd nec cathogorica nec ypothetica est evidens rē. Tertia ppositio est qd nō est nobis evidēter notū qd voluntas nō possit quietari aut satiari in aliquo citra deū. Patet quia nō pōt evidēter pbari qñ voluntas possit recipere vnuz actū ab aliquo ente creato sicut a causa imediata: que satiet totū appetitū voluntatis. imo difficile est sustinere oppositū sicut patuit supra. Ex hoc seq^r qd optimo Auicenne qui pōnit qd inferior intelligentia beatificat in intelligentia superior non pōt evidēter imitari. Patet ex dictis et satis notum est. Quarta ppositio est qd nō est nobis evidēter notū qd voluntas possit quietari aut satiari p aliquē actū. Patet qd non pōt evidēter probari qñ quocunq^s actu possibili posito in ipsa voluntate possit libere velle aliquid aliud: et tritari etiā si careat illo. et ita nec est evidens qd voluntas possit quietari aut quietari fructioe beatifica quā pōnim⁹ nec qd nō possit quietari aut satiari aliq^o respectu alicui⁹ creature. Ex hoc sequitur qd non est nobis evidēter notū qd fructio beatifica quā speram⁹ sit nobis possibilis: sed hoc est tñ fide credituz. vlt etiā dyalectica et probabili rōne psum. p^rz ex p^rdictis rē. Sed cōtra p^rdictaz cōclusionē arguit. et pmo cōtra p^rimā partem. probando qd ipso deo non est fruendū quia fructio succedit desiderio. igitur erit idē obiectū fructiois et desiderij. s^z desiderij est respectu act⁹ quo postea habebit de⁹ et nō respectu dei absolute. Nō etiā desideram⁹ deuz nisi qd desideram⁹ videre euz. qd fructio nō est de deo absolute s^z de visione rē. Cōfirmatur. quia fructio est respectu alicui⁹ complexi. quia respectu eiusdē respectu cui⁹ est desiderij: sed desiderij nō est respectu alicui⁹ complexi. non etiā desideram⁹ deū sed videre aut habere eum rē. Secūdo cōtra eandē p^rte pro

batur qd non solo deo est fruendū. quia ipsa fructio est fruendū. igit^r. Antecedens probat. quia fructio est diligenda aut ergo dilectioe qd est ipsamet vlt alia Si ipsamet ergo fructioe diligenda est fructio: et p cōsequens fructioe fruendū est. Si alia iterū illa est diligēda et p cōsequens ponēda est alia dilectio qua diligat. et sic tertia q^rta. et sic infinite erūt simul vel erit aliqua dilectio nō dilecta Cōfirmatur. qd significet a. deū. et b. fructioe sortis de deo. vel ergo sortis tenet equaliter diligere. a. et b. et p consequens frui utroq^s. vel tenet magis diligere. a. q^o. b. et p consequens velle. a. esse q^o. b. esse. igitur citi⁹ deberet velle omne illud quod repugnat ad velle. b. esse. s^z odiū dei repugnat ad velle. b. esse. ergo citi⁹ deberet velle odiū dei esse q^o velle a. nō esse. sed velle. b. non esse est odire deū. ergo citius deberet velle se odire deū q^o se nō odire deū. qd est impossibile. qd sic simul deberet odire deum et non odire. Tertio arguit contra secūdam ptem cōclusionis. pbandō evidēti ratione qd solo deo est fruendū siue qd ipse solus est sup omnia diligēdus: quia homo naturalit^r debet diligere ordinata ad finē. et p consequens magis finē q^o ea qd sunt ad finē. qd ppter qd vnūq^s tale et illud magis rē. sed deus est finis hominis et finis vltim⁹ oim qui mouet vt desideratū et amatū. et methaphisicōmēto. 36. ergo homo debet deum sup oia diligere. vñ ad hoc facit qd ibidem dicit cōmentator. si motor corpoz celestium est magis bon⁹ omnibus necesse est vt sit desideratuz magis bonis oib⁹ igitur rē. Cōfirmat qd bonū cōmune et diuinū est magis diligēdum q^o bonū p^rticulare. p^rimo ethicoz. ergo illud qd est summe diuinum et maxime cōmune bonū est summe diligēdū. tale est de⁹ igitur rē. Quarto sic illud qd antiqui philosophi sequendo rationez naturalem posuerunt ipsi evidēter probauerunt. sed deum esse super omnia diligēdum. antiqui philosophi posuerūt igitur rē. Maior satis patz. et minor probatur. quia fm apostoluz Roma. et

Cofia

2a

4a

Indubitata de q. p. q. facta sunt
in illis manifestavit. inuisibilia enim ipsi? a

Questio secunda

Beniles p creaturas visibiles deueni-
runt in noticiā dei. Unde dicit. De? em
illis manifestavit. inuisibilia enim ipsi? a
creatura mundi per ea q facta sunt in-
tellecta pspiciunt. Tempiterna quocq
ei? virtus et diuinitas ita vt sint in exeu-
sabiles. quia cū cognouissent deuz non
sicut deū glorificauerūt. Ex quo argui-
tur sic. Isti phi tantā et euidētē cogni-
tionē habuerūt de deo q fuerunt in ex-
cusabiles de deo q nō coluerūt et glori-
ficauerunt cū scirent deū. ergo ita euidē-
tem noticiā habuerunt de deo q scirent
runt ipm esse colendū sicut deū. sed col-
lere aliquid sicut deū: ē diligere ipm su-
per omnia. ergo scirent deum esse sup
omnia diligendū rē. Confirmat quia
antiqui philosophi naturales illud cog-
nouerūt et naturali ratione pbaauerūt
qō precipitur iure naturali. sed dilige-
re deū super omnia precipit iure natu-
rali. igitur rē. Maior patet: qz illi phi
cognouerūt ius naturale. sed minor p-
batur quia illud precipit lege diuina. et
per cōsequēs etiam iure naturali. quia
omēs leges diuine natura constant: hu-
mane autē moribus. fm Ihdoy. Et ha-
betur in decretis distin. r. omnes rē.

Ad ista respōdet. Ad primā vno
modo potest dici sicut dicit. De cam q
fructio patrie nō proprie succedit desi-
derio. sed succedit fructioni vie que est
actus suoz de? diligitur i se amore ami-
citie et non amore concupiscentie. ita bñ
siue non magis q fructio patrie. et ista
fructio est alius actus ab actu desiderij
et istarū duarū fructiōnū idēz est obiectū
seu deus. Et per idem dicere ad confir-
mationē q licet desiderij esset respectu
alicui? complexi. non tamen fructio: qz
nō est idē obiectū pmi desiderij et frui-
tionis. Nam desiderij est pue respec-
tu alicui? futuri. ideo qz actus beatifi-
cus est futuri? et nō de?. cōcederet q ob-
iectū desiderij qō est summe desidera-
tum rē. est actus beatificus. et sic sum-
me desideratū nō est obiectū fructiōis
sed obiectum illius summe desiderari
rē. Alio modo potest dici q obiectū de-
siderij est ipse de? vel omnino nihil est

fm illos qui ponunt complexe signifi-
cabilia hoc est nulla res vel entitas est
videre deum. Sed quia ista secūda po-
tēstia non placet mihi: quia nō intel-
ligo complexe significabilia isto modo
nec bene concipio quo modo ista stant
simul videre deuz est obiectū desiderij
et nihil est obiectum desiderij. ideo con-
cedendo pma partē sez q deus est ob-
iectum desiderij. quia illud est obiectū
desiderij. qō vere et cōuenienter rīdet
ad questionē factā per quid desideras
aut sibi equualēt m. sic est de deo. nō
nego tamē qn actus beatificus sit obie-
ctum desiderij rē. Quando dicit q desi-
derij est respectu complexi et respectu
futuri dico q non oportet. Nam deside-
rū bene est respectu alicui? obiecti. qō
de facto et pncipalit est rē. et sic tale nō
est futurū. s. bene verū est q desiderij
non est respectu iam habiti. sed habēdi
rē. Ad secūda nego antecedēs. s. q
fructio sit fruendū sez tanq obiecto.
Et ad p bationē qn dicit. fructio est di-
ligenda v. ergo seipsa vel alia dilectio
ne. dico hic q siue sic siue sic nō pcludi-
tur illud antecedēs. Nam si concedat
q seipsa rē. non tamē valet ista psequē-
tia. diligo fructiōnē fructiōe. ergo fruoz
fructiōe. sicut nō sequit vfu diligo deū
ergo vtoz deo. Unde tenēdo q ipamet
fructiōne diligitur fructio diligitur ta-
mē ppter deū. Et ideo illa fructiōne di-
ligo deū fruendo et diligo ipsaz vtendo
ea. Si vero cōcedatur q fructio diliga-
tur per similem dilectionē et non seip-
sa sicut melius videtur nō sequitur p-
cessus in infinitum: quia concedendus
est q est aliq dilectio in intellectu non
actu dilecta. sicut ē aliqua cognitio nō
distincte cognita. sicut alē dixi. Ad
confirmationem quando dicitur. Sor-
tes tenetur magis diligere. a. q. b. con-
cedo antecedēs. et nego consequētis
am. ergo citius deberet velle omne il-
lud quod repugnat. b. q. qō repugnat
a. quia est dare aliquid quod commu-
niter repugnat scilicet edium dei. ideo
si concederetur illud psequens sequit-
tur q citius deberet velle odire deuz q

Opinio quorundam
de obiecto desiderij

Concedat quod
autem est deus
desiderij prout est
fructio

Ad. r. q. d. q.

Impletio respōdet
et p batur

Obiectum desiderij est sicut dicitur
s. actus beatificus et obiectum fructiōis
est obiectum actus beatificij

la
ces
nda
aha
a est
cndū
p cō
na de
t erit
lecta
r. b. C. b. i.
dices
com
is de
a. esse
ome
lle. s.
ergo
velle
odire
odire
offici
m et
i secū
nde
ue q
quia
dinas
finc q
qō dō
l fructio
nouet
obli.
s. sup
dem
cele
esse
ob?
nunc
bonū
d qō
nunc
de?
m q
tura
nunc
vlti
rē
noz
a. i.

non odire deus. sicut arguit qd est falsum etc. Ad tertia ratione dico qd licet istud argumentum sit bonum et concludat probabiliter verum. non tamen evidenter. Pro cuius declaracione pono aliquas propositiones. Prima est qd non est nobis evidens qd sit aliquis finis ultimus omnium propter quos omnia fiunt. Et si per hoc posuerit hoc tamen evidenter non probatur. Secunda est qd nec est nobis evidens qd homo debeat ordinare omnia opera sua ad alium finem quam ad seipsum. et ad suam perfectionem. Et pro consequens non est nobis evidens quod homo sit sibi finis ultimus et quod seipso debeat frui et non alio. Tertia est qd nec est nobis evidens qd ista consequentia sit bona sine hoc conditionalis scilicet si aliquis est finis ultimus omnium ille est maxime diligendus et propter seipsum. Ideo pro ad rationem.

Quarta propositio pro confirmacione rationis est qd non est nobis evidens qd bonum commune semper sit magis diligendum quam bonum particulare. imo hoc non est verum uniuersaliter nisi quando bonum particulare includitur in bono communi. Aliter sequitur qd homo magis deberet eligere salutem uniuersalem quam suam ipsam. et se dimittere quam uniuersalem salutem cuius non esset pars. quod est falsum.

¶ Sed dubitatur hic quod sit finis ultimus naturalis creature rationalis. videlicet deus seu fructio dei. Et circa hoc pono aliquas propositiones. Prima est qd fructio dei non est finis naturalis creature rationalis in quem tendat tanquam in finem sui appetitus naturalis. Patet: quia si ita esset ille finis esset a creatura rationali naturaliter acquisibilis etc. Secunda est qd creatura rationalis non tendit in deum tanquam in finem ultimum sui appetitus naturalis. Patet. quia aliter sequitur qd natura posset habere finem habere naturaliter. Tertia est qd creatura rationalis tendit in seipsum. id est in conseruationem et in bonum suum tanquam in finem ultimum sui appetitus naturalis. propter ad experientiam cuiuslibet etc. Quarta est qd creatura rationalis appetitu rationali et libero potest et debet tendere in aliud quam in seipsum tanquam in finem ultimum. scilicet in deum. Propter ex predictis. Sed contra primam propositionem instatur

quia creatura rationalis naturaliter appetit suam beatitudinem sed ipsa fructio est eius beatitudo. Ergo est naturaliter et appetitu naturali appetit. Et ultra. igitur est sibi naturaliter possibilis: quia appetitus naturalis non appetit sibi naturaliter impossibile. Pro isto pono alias propositiones. Prima est qd creatura rationalis si nunquam audiuisset loqui de beatitudine quam speramus. eam non appeteret appetitu naturali disticte et absolute. Patet: quia ignoraret istam beatitudinem nec ad eius cognitionem posset venire per naturalem rationem. Secunda est qd creatura rationalis beatitudinem quam speramus appetit appetitu naturali et confuse. patet quia quilibet talis naturaliter appetit quod bene sit sibi. et quod nihil tristabile vel contrarium sustineat. et hoc est beatitudinem appetere. saltem confuse. sed ex hoc non sequitur qd beatitudo sit creature rationali naturaliter possibilis. Quis sicut dictum est naturaliter appetat. Et sit tertia propositio. creatura rationalis appetitu naturali et confuse bene appetit aliquid quod est sibi naturaliter impossibile et appetitu rationali etiam disticte bene appetit quod est sibi simpliciter impossibile sic quod non possit tritari vel dolere etc. Quarta est qd creatura rationalis rationaliter non appetit disticte et absolute sibi impossibile quod credit esse tale. patet satis. Et dico quod credit etc. quia aliquis rationaliter in casu appetit sibi impossibile. quia non credit illud esse sibi impossibile. dico etiam absolute: quia aliquis sub conditione in casu rationaliter appetit quod credit sibi esse impossibile sic penitens appetit peccatum preteritum non fuisse sub conditione si hoc esset possibile. non tamen debet absolute quia ille quis debeat simpliciter et absolute appetere aliquid quod nescit evidenter esse sibi possibile. sicut esse beatum eternaliter non tamen debet aliquis sic appetere quod credit sibi impossibile. Et sic propter ad rationem.

Ad quartam dico. primo quod philosophi etiam secundo quando rationem naturalem multa posuerunt quod non euidens probauerunt sed solus persuasive et dyalectice. imo pauca demonstrauerunt euidens. multa etiam posuerunt

1^a 2^a 3^a 4^a

3^a

4^a

Quarta propositio...

¶ Sed dubitatur...

1^a 2^a

creatura rationalis...

3^a

creatura rationalis...

4^a

Notis mirabilis p[ro]p[ter] quod
auctor dicit q[uo]d sicut vult
ergo sicut vult et p[ro]p[ter] quod
hanc humanitate
tur hac humanitate ergo diligit eam
plus q[uam] deū. q[uia] diligit eā sup[er] omnia alia
ab ea. ergo p[ro] comunicatiōez idiomatū
diligit deū plus q[uam] deū. et pari rōne iste
essent concedēde. Iudei oderūt deum
plus q[uam] deū. et viderūt deū clarius q[uam] vi
derūt deū. Et pari rōne Maria min[us]
dilexit filiū q[uam] dilexit spūm sctm. q[uia] mi
nus dilexit humanitate filij q[uam] spūm san
ctū. imo sequit[ur] q[uo]d de[us] min[us] diligit se q[uam]
diligit se. q[uia] fili[us] min[us] diligit humanita
te suā q[uam] diligit se. Igit[ur] si oia p[ro]dicata
que pueniūt nature sic vult pueniret
etia filio dei p[ro] coicatioez idiomatū hoc
p[ro]dicatū min[us] diligit a filio. q[uam] fili[us] diliga
tur a se. pueniret filio. Et similit[er] h[ab]et esse
pcedēda. xps vult q[uam] min[us] diligit eū
q[uam] diligit eū. q[uia] vult q[uam] minus diliga
mus suā humanitate q[uam] diligit eū. i.
dilectiōe ordinata. Igitur r[ati]o. Ad ista
posset dici sequēdo via p[ro]dicatā q[uo]d nō est
maior ratio q[uam] sit coicatio idiomatuz
in istis p[ro]dicat[is] tangit. p[ro]cunt. crucifigū
q[uam] in ist[is] fruitur. diligit. cognoscitur. iō
pcederent p[ro]dicte p[ro]positiōes. nō em̄ vi
det incōueniēs pcedere q[uo]d de[us] min[us] di
ligit se q[uam] diligit se. sicut pcedit q[uo]d deus
min[us] diligit se fm̄ naturaz humanā q[uam]
diligit se fm̄ naturam diuinā. et sic de
alijs. Alio mō si h[ab]et via non placet p[ro]
dici q[uo]d multa p[ro]dicata sunt que pueniūt
nature humane. q[uam] non conueniunt filio
dei sicut natura humana est vnita filio
dei nō filius. Similit[er] natura humana
est creatura et ē realiter distincta ab es
sentia diuina et inceptit esse. et tū nō fili[us]
sed sufficit sanct[us] q[uam] natura humana cō
municet idiomata. i. p[ro]p[ri]etates natu
re humane sicut nasci de muliere sitire
esurire. mori. r[ati]o. nō sic aut[em] in istis frui.
diligi. cognosci r[ati]o. s[ed] q[uia] iste mod[us] dice
di videt oino volūtari[us] p[ri]ma via videt
probabil[is]. Ideo fm̄ illa via sit secūda
p[ro]positiō. q[uo]d stat q[uo]d aliquis odiat deū. et
tamē eodē actu mercat. Patz. q[uia] pona
tur q[uo]d aliquis odiat humanitate xpi. ne
sciēs eā esse humanitate xpi. s[ed] credēs
eā esse humanitate alicui[us] alteri[us] hoīs
mali. et p[ro]pter hoc odiat eā decept[us] erro
re inuincibilis. sequit[ur] p[ro]positū. Tertia

est. q[uo]d stat q[uo]d aliquis simul et semel eadē
re fruatur et v[er]at meritoze. Patz. quia
ponat q[uo]d aliquis diligit deū super omnia
et talis vidcat ch[ri]stū nesciēs tamē
ipsum esse xpm. s[ed] credēs eū esse petrū
quē diligit p[ro]pter deū. sequit[ur] p[ro]positum
arguēdo expositiōe r[ati]o. Quarta est q[uo]d
stat q[uo]d aliquis sil[et] et semel eadē re fruatur
meritoze quā odit meritoze. pater. q[uia]
ponat q[uo]d aliquis summe diligit xps et
nūq[uam] viderit ipm nec sciat ipm discerne
re ab alio. et tū odiat iudā q[uo]d pdidit xps
tūc occurat sibi iudas et credit ipm esse
xpm deceptus errore inuincibili. sequit[ur]
p[ro]positū arguēdo expositiōe. Ex istis
ergo patet veritas quarte p[ro]positiōis
p[ri]ncipalis: et intellect[us] p[ri]me et secūde
sicut patet inuicti. Sed cō
tra p[ri]ma p[ro]positiōe p[ri]ncipalē arguit[ur]
sic. q[uia] q[uo]d vnu nō est de intellectu al
teri[us] nō ē incōueniēs vnu intelligi sine
alio. s[ed] p[ro]p[ri]a diuina nō est d[icitur] intellectu
quidditatiōe essentie diuine. igit[ur] nō ē
cōtradictiō q[uo]d essentia diuina intelligat[ur]
nō intellecta persona. Igitur. r[ati]o.
Secundo alius est conceptus essentie
et alius est conceptus p[ro]p[ri]e. igit[ur] est ali
quis conceptus essentie qui nō est concept[us]
p[ro]p[ri]e. et ita p[ro]radictoria verificant d[icitur] es
sentia et persona quāuis sunt vna res.
Tertio p[ro]p[ri]a habuerunt aliquā cognitio
nē de deo et diuina essentia: sed nullaz
p[ro]p[ri]etates de persona. Igitur nō obstat
identitate dei: et p[ro]p[ri]e diuine aliquid
affirmatur d[icitur] deo quod negat[ur] de p[ro]p[ri]a
Quarto p[ro]tra secūdas p[ro]positiōe. q[uo]d
quis idē nō possit affirmari et negari d[icitur]
eadem re nō tamē est incōueniēs ali
quid vere affirmari de vna re et vere ne
gari de alia. Igitur quicquid sit de es
sentia et p[ro]p[ri]a que sunt eadē res tamē
possibile est q[uo]d cognosci et diligi affirma
rent de vna p[ro]p[ri]a et negent[ur] de alia. Ex
quo sūt distincte res r[ati]o. Ad ista r[ati]o
unde ad p[ri]mā potest dici q[uo]d quādo
aliquid nō est d[icitur] intellectu alterius nec
idez realiter euz illo potest tunc intelli
gi alio non intellectu. nō sic aut[em] in p[ro]p[ri]o
sito. r[ati]o. Tamen p[ro]t[er] hic distingui q[uo]d ali
quid esse d[icitur] intellectu alicui[us] pot[est] intelli

Deo et
habita
sicut
ergo
hanc
tur
plus
ab ea.
diligit
essent
Iudei
plus
derūt
dilexit
minus
ctū.
ctū. imo
diligit
diligit
te suā
que pueniūt
etia filio
p[ro]dicatū
tur a se.
cedēda.
q[uam] diligit
mus suā
dilectiōe
posset dici
maior ratio
in istis p[ro]dicat[is]
q[uam] in ist[is]
pcederent
det incōueniēs
ligit se q[uam]
min[us] diligit
diligit se fm̄
alijs. Alio
dici q[uo]d multa
nature humane.
dei sicut natura
dei nō filius.
est creatura et
sentia diuina et
sed sufficit sanct[us]
municet idiomata.
re humane sicut
esurire. mori.
diligi. cognosci
di videt oino
probabil[is].
p[ro]positiō. q[uo]d
tamē eodē actu
tur q[uo]d aliquis
sciēs eā esse
eā esse humanitate
mali. et p[ro]pter
re inuincibilis.

Ad ista r[ati]o
unde ad p[ri]mā
aliquid nō est
idez realiter
gi alio non
sito. r[ati]o. Tamen
quid esse d[icitur]
6 11

Ad ista r[ati]o
unde ad p[ri]mā
aliquid nō est
idez realiter
gi alio non
sito. r[ati]o. Tamen
quid esse d[icitur]
6 11

*Doctor hinc dicit quod conceptus sunt in se puri
natura eorum sunt reuera quod essentia diuina cognoscitur
deus unitus et trinitatis cognoscitur
Primi sententiarum*

10. mo.
22/

gi dupliciter. Uno modo quod non potest
intelligi nisi illo intellectu. et sic perso-
na est de intellectu quiddam essentia
essentie. Alio modo quia est pars eius vel con-
stituens ipm et sic persona non est de in-
tellectu essentie non tñ pot' essentia in-
telligi sine p'sona ppter idēpitatez rea-
le essentie et p'sone. Et simul de p'sona.

Ad 2. ay

*Alquis dicit
primo de de
qua d' p'sona*

*In solutio
obicitur dicitur
p' aliqua re
quod ualeat et
tamē si dicitur
aliquid ad d' qz
dicitur non quia
ipm e' reuera
sine reuera et
p' de ista tri-
nitate cogit
p' unitate de
qua dicitur p'sona
diuina. etiā hoc tenem' qz pater
non est filius euidēter sequitur qz iste cō-
ceptus primo cōpetit essentia et non pa-
tri. qz primo cōpetere alicui est cōpetere
illi et nulli alteri. nisi de quo ipm ve-
rificatur cōpetere aut nō primo est cō-
petere alicui. et tamē euz hoc cōpetere
ali. de quo ipsum nō verificat. Et ita si
esse conceitum alicui est representare
seu significare aliquid. et non aliud con-
cedendum esset qz aliquis est cōceptus
persone qui nō est essentie. qz est aliqz
cōceptus persone qui p' se cōpetit vni
persone et nō alteri. et per se sequens nō
est cōceptus essentie ex quo nō vere cō-
petit oī de quo d' essentia. BB*

ad 3. ay

*Ad scdam dicit qz omis cōcept' essen-
tie est cōceptus p'sone et eodē modo. tñ ali-
quis cōceptus pmo dicit de essentia qz
de persona. Et ratio est. qz est aliqz qui
vere dicit de oī illo d quo d' essentia di-
uina et de nullo alio. et tñ nō sic respicit
aliquā p'sonaz. qz dicit d aliquo de quo
nō d' illa p'sona. sic esse sapiēs. eē crea-
tiū. et h' d' i. que pmo cōpetit essentie
et nō p'sone. Non em esse creatiū pmo
cōpetit patri: qz cōpetit filio q' nō ē pat-
ri. Si h' dicit qz ista respōsio destruit ra-
tionē p'me p'positiōis. qz hic vere aliqd
affirmat de essentia: qz vere negat d' p-
sona. sicut dicit qz essentie pmo cōpetit
aliqz cōceptus: et patri nō cōpetit pmo
ille idē cōceptus. Nō dico qz ista affir-
matio et negatio debēt pcedi: qz sequū-
tur euidenter ex illis qz fide tenem'. qz
eo ipō qz fide tenem' qz de' est creatiū.
et quicqd est de' est creatiū. s. quelibz
p'sona diuina. etiā hoc tenem': qz pater
nō est filius euidēter sequitur qz iste cō-
ceptus primo cōpetit essentia et non pa-
tri. qz primo cōpetere alicui est cōpetere
illi et nulli alteri. nisi de quo ipm ve-
rificatur cōpetere aut nō primo est cō-
petere alicui. et tamē euz hoc cōpetere
ali. de quo ipsum nō verificat. Et ita si
esse conceitum alicui est representare
seu significare aliquid. et non aliud con-
cedendum esset qz aliquis est cōceptus
persone qui nō est essentie. qz est aliqz
cōceptus persone qui p' se cōpetit vni
persone et nō alteri. et per se sequens nō
est cōceptus essentie ex quo nō vere cō-
petit oī de quo d' essentia. BB
Ad tertiā dicit qz quācūqz cognōdes
habuerūt p' d' diuina essentia. habue-
runt etiā de p'sona: qz p' nō habuerūt
cognitiōē de diuina essentia: nisi habē-
do aliquos conceptus simplices cōmu-*

nes deo et craturis. vel conceptus pro-
prios negatiuos et cognitiuos. sed om-
nes tales concept' ad quos potuerunt
p' deuenire egliter cōpetebāt eulibz
persone sicut diuine essentie. cuiusmodi
sunt tales immateriale. summū. eternū
sapiens. etc. Dico tamen secūdo qz hoc
nō obstāte p' potuerūt scire tales pro-
positiōes deus est imaterialis. summū.
eternus. et nō istas. de' est trin' et vnus
de' ē pater. fili'. et spūsanct'. et hoc mō-
dicitur cōmunit'er qz potuerūt natural-
ter cognoscere diuina essentia: et nō tri-
nitatem p'sonarū etc. Tertio dico. qz lo-
quēdo de virtute f'monis sicut cōcedit
qz ex puris naturalib' p' diuina essen-
tia cognouerūt. ita pcedēdu est qz trini-
tate p'sonarū cognouerūt. sed nō cogno-
uerūt trinitate p'sonarū. id est. deū esse
tres personas. Quarto dico qz stat qz
aliqz trinitate p'sonarū cognoscat et dist-
gat et tamē nō cognoscat se trinitate p-
sonarū cognoscere aut diligere. imo cre-
dat oppositū. s. se trinitate nō cognosce-
re et eā odire etc. Pater clare p' u' appa-
ret q' aliq' psequētia nō ualet. et tñ non
stat qz aliquis assentiat antecedēti illi
quin assentiat psequēti. P' de ista de-
u' trinū et vnū cognosco. ergo cognosco
deū trinū etc. Ad quartū dico qz nō est
pcedēdu aliqd vere affirmari de aliq'
re. et vere negari ab alia re. qz tñ est vna
res numero simplicissima et vna res sin-
gularissima est quelibet illarū rerū: nisi
vbi fides cōpellit. mō in pposito quis
pater et filius distinguūt realiter. tñ
vna res simplicissima est pater et fili'. et
ideo quicqd vni cōpetit cōpetit alteri.
nisi vbi fides cogit dicere opposituz. sic
aut nō est hic. imo mag' pcedit ppositū
Ihā Augustin' pmo de trinitate. c. 10. ex
idēpitate patris ad filiū probat qz vnū
sine alio ostēdi nō pōt simpliciter in di-
uersis loc' ex idēpitate ipsoz. pbat qz
neuter creat sine alio. Igit' eodē modo
pbat qz neuter sine alio pōt intelligi
etc. Ad argumētū pncipale dico qz pl'
repugnat essentie diuine terminare actū
intelligēdi sine p'sona qz repugnat vni
persone terminare dependentiā nature

ad 4. ay

Primi sententiarum

2° cap^o in p^oali
et h^o p^oali
Causali in p^oali
et h^o p^oali
Causali in p^oali
et h^o p^oali

Quo dicitur de
h^o p^oali
et h^o p^oali
et h^o p^oali
et h^o p^oali

2° p^oali

7° dicitur h^o p^oali
quod dicitur h^o p^oali
et h^o p^oali
et h^o p^oali
et h^o p^oali
et h^o p^oali

3° p^oali

de merito. Quoadq; vero capit causa-
liter. et hoc dupl^r. qz quib; denotat cau-
salitate motiva sine efficienti. vt cu; d^r
intellect^o assentit. p^oclusioni p^opter cui-
dentiā p^omissarum. Quoadq; x^o deno-
tat causalitate finale vt cu; dicit creatu-
ra diligēda ē p^opter deū. De p^oma aut li-
gificatiōe nō est h^o difficultas. Sed d^r
alijs pono quattuor p^opositiōes. Pri-
ma est q^o nulla rōalis creatura licite di-
ligit deū p^opter aliqd aliud ab ipso tan-
q^o p^opter causas efficiētē motiva p^ocisaz
aut p^oncipalē. Patet. qz in omī dilectio-
ne licita respectu dei. p^oncipalis causa
efficiens motiva debet esse summa boni-
tatis diuina. q^o est obiectū charitatis. sicut
in oī credulitate licita respectu arti-
culi fidei p^oncipalis causa efficiens mo-
tiva nō debet esse rō seu p^oabilitas. s; auctoritas
diuina que p^ocipit sic credere. Secūda p^opositio est q^o rationalis
creatura licite diligit deū p^opter aliqd
aliud ab ipso tanq^o p^opter causam efficiē-
tem motiva. nō tñ p^ocisaz aut p^oncipalez
patz. qz sicut aliqs licite credit articu-
lum fidei p^opter ratiōez seu apparentiā
aliquā mouētē. imo sine hoc nō posset
credere. vt alias dixi. non tñ p^opt hoc
p^ose aut p^oncipaliter debet credere. vt
dictū est sic aliqs diligit deū p^opter bñfi-
cia sua et p^opter retributionē eternā tan-
q^o p^opter causam motiva ad dilectionē
nō tñ p^oncipaliter aut p^ose s; p^oncipalit^r
p^opter ipmet deū. Unde ad hoc vi-
detur facere auctoritas psalmiste p^odi-
ta. et similiter experiētia. qz videm^o q^o
doctores et predicatorēs volentes mo-
uere fideles ad dilectionē dei: mouent
ad hoc ex beneficijs creationis redem-
ptiōis. et saluatiōis. et cōstat q^o audiētes
h^ondi motiva accēdunt ad maiorē dile-
ctionē dei p^o hoc rē. et nimis esset duruz
dicere q^o in hoc peccarent. Igitur. rē.
Tertia p^opositio est. q^o nulla rational
creatura licite diligit deum p^opter ali-
quid aliud ab ipso tanq^o p^opter causas fi-
nales p^oncipalē et simpl^r vltimā. Patz
quia hoc ē p^ouertere ordinē diligēdorū
cum deus et nihil aliū sit simpl^r vltim^o
finis. Et est vti fruēdis et frui vtēdis

que est maxima pueritas fin augusti
nū et hoc pbāt optime ratiōes et aucto-
ritates p^odicti doctorū. vt p^oz intueti
EE Quarta p^opositio ē q^o rationalis
creatura licite diligit deū p^opter aliqd
aliud ab ipso tanq^o p^opter cām finalē. nō
tñ p^oncipalē aut simpl^r vltimā. An ad
deklarationē istius p^opositiōis in q^o diffi-
cultas p^oncipal^r iacet distinguēdū est.
Qd diligere deū p^opter aliqd aliud vt
puta p^opter a. tāq^o p^opter finē pōt dupl^r
intelligi. Uno mō q^o tali dilectiōe dili-
gatur deus referendo seu ordinādo ip-
sum in aliud tanq^o in finē. et tūc dico q^o
talis dilectio est illicita. et est vsus dei: et
abusus viciōsus. et hoc est cōtra illū do-
ctorez quē reprobāt magister h^oregori-
us. qz tenet q^o aliqs vsus dei est licitus
hoc em̄ sufficienter reprobāt rōnes et
Unde cū de^o et nihil aliud a deo sit sim-
pliciter vltimus finis. et tanq^o vltim^o fi-
nis diligend^o. deus nō est licite ordina-
bilis in aliqd aliud tanq^o in finē siue vl-
timū siue nō vltimū ideo omnis dilectio
q^o sic referret esset illicita et abusua. qz
est amor cōcupiscentie: et nō amor amī-
cicie. omnis aut amor cōcupiscentie p^osup-
ponit amorē amicitie. ita q^o quādo ali-
quid diligit amorē cōcupiscentie ē aliqd
mag^o amatū amore amicitie: et p^o p^onis
omnis amor cōcupiscentie respectu dei ē
illicit^o igit. rē. Alio modo pōt dici vel
intelligi deū diligi p^opter aliqd aliud tā-
q^o p^opter finē. nō sic qz dilectiōe illa re-
ferat deus in aliqd aliud tanq^o in finē
sed qz illa dilectio refert seu ordinatur
in aliqd aliud tanq^o in finē. Non quidē
vltimatū sed vltērius ordinatum in de-
um. Et tūc dico q^o sic intelligitur p^odi-
cta p^opositio. et sic aliqua dilectio dei
qua diligit p^opter aliū tanq^o p^opter finē
est licita et illa nō est vsus dei sed frui-
tio. s; bñ sit vsus creature. Verbi grā.
Si quis diligit deū sup^ooia et tanq^o si-
nē vltimū. referēdo seu ordinādo illaz
dilectionē in beatitudinē seu felicitatē
siue eliciēdo eā p^opter felicitatem tanq^o
p^opter finē nō simpliciter vltimū. sed
vltērius ordinatū in deū. Dico q^o illa di-
lectio est licita. Quod patz. qz omnis di-

Magis p^oncipaliter et vti fruēdis
et frui vtēdis

Questio tertia

lectio vie potest licite ordinari in beati tudine tanq̄ in finem: nō tamē p̄stituē do beatitudinē tanq̄ finē vltimū: s̄ vlt terius ordinādo eā in deū r̄ diligendo eā propter deū sūme bonum. Nec p̄tra hoc valēt rōnes vel auctoritates quas magister Gregorius facit. sed solum p̄ bant primam r̄ tertiā p̄positiones r̄ mi hil faciunt p̄tra secundā vel tertiā con tra quartam intellectam modo p̄dicto sicut patet r̄c. Si aut̄ dicatur contra id q̄ modo dictuz est. q̄ beatitudo nō est finis vltimus r̄c: q̄ dicit p̄hus q̄ felicitatē nullus eligit propter aliud. igitur beatitudo est finis vltimus quo fruēdū est. Ad hoc vno mō pōt dici. q̄ p̄hus de dilectione dicit beatitudinē imperfe cte loq̄tur: q̄ eā solū vmbraice somni auit. Alio modo pot̄ dici q̄ beatitudo siue felicitas tripliciter pōt sumi. Uno modo p̄ obiecto beatificante: r̄ sic est ve rū q̄ dicit p̄hus. Alio modo p̄ beati tudine nō sic obiectiue: sed formaliter nos p̄ficiēte: r̄ ista est creatura r̄ dilige da p̄pter aliud: sc̄z p̄pter deū. Tertio modo p̄ beatitudine cōprehendēte be atitudinē p̄mo modo dictā: r̄ similiter secundo modo: r̄ omnia ad statū beati tudinis pertinentia q̄ multa sunt vt ali as videbit̄. Et sic sumit Augusti. cum dicit. Beatus est qui habet quicquid vult et nihil malivult. Et similiter Boetius dicit libro. 3. de solatiōe profa secūda. q̄ beatitudo est status oim bonoruz ag gregatione perfectus: r̄ sic loquēdo pa tet q̄ beatitudo nō est propter aliud di ligenda: q̄ includit deū: sed secūdo mo do intelligit̄ quod dictuz est. Et hec de dubitatiōe tertia: r̄ toto tertio articulo

Distinctio Secunda.

A

Irca secundā distin ctionez huius p̄mi in qua magister ostendit vnitatē dei. formo istaz questione

Utrum nobis sit euidenter notū in vni uersitate entium vñū esse deum. Ar guitur primo q̄ nō: q̄ non est nobis na turaliter cognoscibile deum esse. igitur

questio falsa. Patet p̄sequētia r̄ añs p batur: quia noticia p̄pria veritatis non est nobis naturaliter possibilis. Nam si sic vel esset intuitiua vel abstractiua a sufficiēti diuisione. Non prima: quia illa solum est supernaturaliter cōmuni tabilis. nec sc̄da eo q̄ ipsa p̄supponit primā. Et confirmatur: q̄ deus non est a nobis sensibilis. ergo nec naturaliter intelligibilis. antecedēs patet. p̄sequen tia probatur: quia omnis nostra natura lis cognitio intellectiua depēdet ex sen sitiua. vt habetur primo posterioꝝ r̄c. Secūdo quia illud nō est nobis per se notum quod potest esse naturaliter du bium. et cuius possumus credere oppo situm. sed sic est de ista propositiōe. De us est. iuxta illud p̄s. Dixit insipiens in corde suo non est deus igit̄ r̄c. Et con firmatur auctoritate Auicēne p̄mo me thā. dicentis. Ad deum esse nec est ma nifestum per se nec desperatum mani festari. Igitur r̄c. Tertio quia non est nobis euidenter notū tantū vñū esse deū. igitur non est per se notuz aliquid esse deum. p̄sequētia tenet. q̄ per deuz nihil aliud intelligimus q̄ vñū ens sū mū in entibus. Igitur cū nō possit esse nisi vñū summū bonuz si esset per se no tum aliquid esse deuz euidenter. seque retur tantum vñū esse deum. quare r̄c. Et antecedēs probatur: q̄ dicēti q̄ sūt tres dij nō potest euidenter probari op posituz plus q̄ dicenti q̄ sunt tres per sone: quarū quelibet est deus possit op positum euidenter probari: quare r̄c. Confirmatur. q̄ tantū vñū esse deū est articulus fidei. igitur nō est euidenter notū: nec euidenter pōt probari. p̄na te net: q̄ fides est argumētū rerū nō argu rentū. ad Hebre. 11. In oppositū argui tur: q̄ nobis est per se notū illd esse q̄ nō potest cogitari nō esse. q̄ esse est de quidditate rei: r̄ per p̄ns nō pōt cogi tari deus quin cogitetur esse. Cōfirma tur. per deum intelligimus necesse esse sed non possumus cogitare necesse esse non esse: quare r̄c. In ista questione erūt tres articuli iuxta tria argumenta ante oppositū questionis. Primus est gl̄ iij

iste
cto
alis
liq̄
c. nō
ān ad
q̄ dicit
dū est.
nd vs
dupl
e dicit
do ip
sco q̄
dicit: r̄
llū do
regis
latus
nes ei
lit sim
imō fr
ndina
siue vl
lectio
na. q̄
n am
ē sup
do dē
aliquid
p̄ p̄ns
m̄ dei ē
ria vel
ind rā
illa re
t sinez
natur
quidē
n in de
p̄cedi
no del
r̄ finē
l̄ frui
n̄ grā
nq̄ fr
illaz
ritatē
tanq̄
sed
la vel
ca dī

Primi sententiarum

Primi
29
30

verū nobis sit naturaliter notum deus esse. Secūdus vtrū nobis sit per se notū deū esse. Tertius vtrū nobis sit euidenter notū tantū vni deū esse. Circa primū articulū pmovidebit quid sit noticia siue cognitio. Secundo qualis noticia nobis sit naturaliter possibilis de deo. Tertio instabit cōtra dicta multiplici argumento. **B** Quantū igitur ad primū articulū pmo videndum est qd sit noticia siue cognitio. An pot sic describi. Noticia est act⁹ aliquid representas potentie vitaliter pceptiue. **S**ic lic. Noticia est act⁹ viuens potentia pceptiua vitaliter cū obiecto. Et capio hic actū nō put distinguit ptra habitum. scz pro illo quo potentia vitalis formaliter pceptit. An apparet q nulla res est noticia nisi fm habitudinē quā habet ad potentia vitalem pceptiuam. Ideo ad maiorē declarationem pdicte descriptionis r ad euidentiā hui⁹ materie. vidēde sunt hic tres difficultates satis vriles. Prima erit per qd siue p quā habitudinē cōueniat alicui rei esse noticia siue cognitionē. Secūda vtrū aliqua noticia possit alicui esse magis vel min⁹ noticia q sit essentialiter pfecta. Tertia vtrū diuina essentia possit esse intellectui creato formalis noticia. **L** Ad primā difficultatem pono quattuor ppositiones. Prima est. q nulla qualitas seu queuis de genere accidentis essentia. est intrinsece r essentialiter noticia. pbatur. qz quelibet talis potest esse r non esse noticia. Igitur rē. Cōsequētia tenet per qd nois. quia illud dicit intrinsece essentialit tale qd sic est tale q nō stat ipm esse r non esse tale. Sicut hō intrinsece r essentialiter dī rōnalis qz hō nō pōt esse r non esse rōnalis. Antecedēs pty. qz qd cūqz accidens si esset sine subiecto. vel etiā in subiecto nō vitaliter pceptiuo ipm nō essz noticia rē. Ex hoc ergo pty q nullū accidens est noticia per denotationē intrinsecā sz solū extrinsecā rē. Secūda ppositio est q nulluz accidens est noticia alicui per hoc paise q est ab illo casualiter effectiue. Probat. quia stat ipm

causari seu fieri ab aliquo ipm nō esse illi aut alteri noticiaz. Igitur pfecte p hanc habitudinē nō puenit sibi esse noticia. psequētia patet. r antecēdēs nō paret quia si deus solus causaret illud r nihil aliud. illud nō eēt alicui noticia r sic ex causalitate efficiētie pme cause non capit q sit noticia. r per cōsequēs nec etiā ex causalitate effectiua alicui⁹ creature: quia causalitas dei effectiua nō min⁹ potest dare talez denotationē q causalitas effectiua create potentie. Itē obiectū cognitū ipam noticia causat r tamē clarū est q non ppter hoc capit ipsa noticia talē denotationē. Igit nec pfecte ppter hoc q ipm causat potentia perceptiua rē. Tertia ppositio est q nulluz accidens est noticia p hoc pfecte q est in alio formaliter inhesibile. Probat. quia si tale accidens informaret subiectū non viuens nō esset noticia vt patet. Igit ista denotatio non cōuenit sibi p hoc pfecte q informat ali quod subiectū seu inheret alicui subiecto dependendo ab eo in genere cause materialis seu suuz esse sibi intrinsece formaliter cōmunicando. Itē nulla forma suo subiecto formali cōmunicat p informationē intrinsecam pfecte illud qd non habet in se extrinsece. sed nulla forma habet in se intrinsece vt sit noticia. igitur nulla talis per informatio nē intrinsecā paise cōmunicat suo subiecto q sit cognoscens. r per psequens nec per hoc cōuenit sibi vt sit noticia siue cognitio. Minor patet ex pma ppositione. Maior aut apparet per qd nominis informationis intrinsece. Nam p informare intrinsece non intelligo aliū nisi cōmunicare alicui concretuē illud qd aliquid pūnet abstractiue sicut aia q est abstractiue vīta coicat corpori q sit viuens. Quarta ppositio est q qd libet accidēs qd est noticia p hoc est noticia pfecte q est a potētia vitaliter pceptiua effectiue r est in ea iformatiue. Probat. quia licet nullū istoz pfecte se sufficiat vt satis patet p predicta tñ vtrūqz simul requirit r sufficit vt aliq d accidens sit noticia. igit. psequētia pty

Quid sit noticia

Memoria 2da difficultas

Memoria 2da difficultas

Quid sit noticia

Quid sit noticia

Quid sit noticia

Quod dicitur in libro 1o qd non formatur
 in se habet formam materiam
 Primi sententiarum

accidens sit noticia non sufficit nec requiritur quod sit in se in potentia vitaliter perceptiva. Patet quod enim hoc non sufficit apparet ex predictis etc. Sed quod non requiritur per se. Pro quo sciendum est quod differentia est inter in se re. informare. et inherere. unde licet conueniant per esse in. differunt tamen quod non omne quod in se in alicui informat illud. Sicut patet de deo qui in se in cui libet re et tamen nullam informat. Similiter non omne quod informat in heret. sicut patet de intellectu humano qui informat corpus etc. et tamen non inheret ei quia inherere ultra informare requiritur quod illud quod inheret alicui subiecto dependeat ab ipso in genere cause materialis sic autem non est de intellectu cum non sit educatur de potentia materie sed creatus. Sed de hoc alias in materia de creatione. et causalitate formali et materiali dicitur Dico igitur quod ad hoc quod aliquod accidens sit alicui intellectui noticia non requiritur quod educatur de potentia subiecti seu quod educatur vel dependeat a subiecto causalitate materiali. Nam si tale sit a potentia intellectiva effectiva et sit in ea informativa. hoc sufficit. Si vero dicatur quod non est possibile. quia eo ipso quod aliquod accidens est ab intellectu effectiva. et est in eo informativa. sequitur quod est in eo sic quod educatur de potentia ipsius subiecti et dependet ab eo propria causalitate materiali. et per se quod in se in. Aliter sequitur quod intellectus posset creare etc. Ad hoc dico. quod non habeo pro in convenienti quod intellectus seu alia creatura possit creare isto modo. Quod qualiter sit verum declarabo in quarto libro etc. Quarta propositio est quod ad hoc quod accidens sit noticia sufficit et requiritur quod sit a potentia vitaliter perceptiva causaliter effectiva et in ea formaliter intrinsece. Patet ex predictis. et ex his patet quarta propositio principalis. Ex predictis sequent aliqua. Primo sequitur contra unum doctorem quod omne accidens quod est noticia capit ut sit noticia per habitudinem proprie causalem et proprie effectivalem

ad potentiam vitale. Patet ex dictis. quod capit per hoc quod est ipsi potentie vitaliter perceptivae cause formalis. et est effectus ipsi et cause efficientis vel agentis etc. Secundo sequitur contra eundem quod nullum accidens potest esse noticia per aliam quam habitudinem ad potentiam vitale. aliam quam per causalem et effectivalem. Patet. quia non est imaginabilis alia habitudo etc. Unde licet doctor tenens oppositum dicat quod noticia non capit hanc denominationem per hoc quod intellectus efficitur ea et quod informat eam sed per hoc quod vitaliter imutat intellectum. tamen non efficaciter probat ut patet ex dictis. nec sufficienter explicat qualis sit ista habitudo seu quid est vitaliter imutare nec videtur hoc explicabile nisi tenendo viam predictam etc. Tercio sequitur quod deus non potest se solo in intellectu creato aliqua cognitionem vel volitionem causare ipso non communicante vel coagente De cognitione patet ex predictis. sed de volitione patet per simile quia non videtur ratio diversitatis etc. Quarto sequitur quod hoc non obstante omnem cognitionem vel volitionem potest deus causare. ipso intellectu creato non cogente. Patet. Quia quicquid deus potest causare cum causa secunda potest se solo etc. Verum est tamen quod tunc talis res non esset cognitio vel volitio etc. Exemplum. Deum actum meritorius potest deus producere sine creatura concurrente etc. sed tunc talis actus non esset meritorius etc. Ex his ergo patet quid sit cognitio et per quam habitudinem veniat sibi hęc denominatio. Hęc de prima etc. Ad secundam difficultatem etiam pono aliquas propositiones. Prima quod omnis noticia seipsa est similis obiecto ab ea distincto et per ipsam cognitio. Patet. quod nisi esset similis non plus representaret unum obiectum ipsi potentie quam aliud. quod est falsum ut patet. Quod seipsa sit similis obiecto apparet quod alias ipsa non representaret directe et immediate ipsum obiectum. imo magis illud per quod esset similis obiecto quod supponitur esse falsum. Secunda propositio est quod licet aliqua noticia seipsa

non est per se
 informativa
 sed per se
 informativa

Unde dicitur
 ab eo ipso
 non dependet
 ab ipso
 non dependet
 ab ipso
 non dependet
 ab ipso

Quod dicitur
 in libro 1o
 quod non
 dependet
 ab ipso

Quod dicitur
 in libro 1o
 quod non
 dependet
 ab ipso

Deus
 se solo
 non potest
 etc.

Quod dicitur
 in libro 1o
 quod non
 dependet
 ab ipso

In se in alicui informat illud
 quod non dependet
 ab ipso
 non dependet
 ab ipso

Notitia ipsa q̄ habitata est magis
similis obiecto ipso quā habitans aut
abstracta simpliciter obiecto. **Questio tertia**

si seu sua perfectione intrinseca sit ma-
gis similis vni obiecto q̄ alia tñ noti-
cia r obiectū non possunt esse magis vl
min⁹ seipsis similia q̄ de facto sunt dū
existunt in rerū natura. Prima pars
patet. quia notitia propria r intuitiva ali-
cui⁹ obiecti est magis similis obiecto q̄
generalis r abstractiua. Secunda ps
patet de se. quia nulla duo entia seipsis
similia possunt esse magis vel min⁹ si-
milia seipsis q̄ d̄ facto sunt sicut nō pos-
sunt esse maioris vel minoris pfectōis
essentialis q̄ de facto sunt. Tertia pro-
positio est q̄ nulla notitia pōt esse ma-
gis de aliquo notitia: q̄ ipsa sit illi ob-
iecto seipsa similis dū obiectū est vl fo-
ret similis si obiectū esset. r sic non pōt
magis esse de aliquo notitia q̄ ipsa sit
intransece r essentialiter perfecta. Pr-
clare ex predictis. Quarta ppositio ē
q̄ notitia pōt minus esse de aliquo no-
ticia. q̄ ipsa sit seipsa siue per suā essen-
tiā similis suo obiecto. r sic pōt minus
ēē notitia q̄ sit quidditatiue perfecta.
Patet. quia aliqua notitia alicui intel-
lectui potest esse ita magna q̄ alteri nō
posset esse aliquāliter magna r tñ vtri-
q̄ potest esse notitia. Igitur rē. Conse-
quentia patet r antecedēs apparet. q̄
aliqua notitia intellectui angelico pōt
esse ita magna q̄ intellectui humano nō
posset equaliter esse magna cuz ipse sit
muoris capacitatis vitalis. r tamen il-
la vtriq̄ pōt esse notitia. quia de facto
notitia est vni r posset alteri applicare
in oīno sili habitudie. igitur rē. Si x̄o
dicat q̄ illa notitia mīori intellectui nō
posset ēē notitia s̄ bñ maiori. Contra
hoc arguit. q̄ seq̄ q̄ aliq̄ visio dei etiā
creata esset vel esse posset ita magna q̄
aīa x̄pi nō possz videre per eā etiā sub
quocunq̄ gradu. r tñ angelus superior
bene posset qd̄ videt absurdū rē. Con-
firmatur. q̄ excellens intelligibile non
corruptit intellectū. igitur p̄ quācūq̄
cognitionē q̄tūcunq̄ pfectā pōt intel-
lectus cognoscere q̄tūcunq̄ sit pue ca-
pacitatis quis nō cognoscat p̄ eaz fm̄
totam latitudinē illius sed fm̄ capaci-
tatem suā rē. Sed contra illud qd̄ di-

ctum est r qd̄ supponit tota ista imagi-
natio instatur. p̄bado q̄ aliqua sit no-
ticia que non est similis obiecto. q̄ ali-
qua est notitia precise ad placitum vel
per se solam institutionē voluntariam
representans aliq̄ obiectū. Igitur rē. cō-
sequētia patet. quia nō videt q̄ per li-
berā impositionē illud qd̄ nō est simile
obiecto fiat sibi simile. Et ātecedēs ap-
paret de pceptu hui⁹ vocis homo q̄ licz
representet naturalit̄ istam vocē homo
ad placitū tñ representat Sortē r ipla-
tonē r omēs hoīes quib⁹ nō est similis
homo. Ad hoc diuissis alijs modis dicēdi.
Rūdeo breuit q̄ conceptus hui⁹ vocis
homo pprie loquendo non est notitia
hominis nec representat hoīes sed per
consuetudinē est quedā colligantia seu
mutua concomitantia inter conceptuz
naturale hoīs r coceptū hui⁹ vocis ho-
mo ppter quā vno conceptu moto per
obiectū suū. salz quādo audit ista vox
homo. statim mouet ali⁹ coceptus siue
species naturalis hoīs. r sic obiectū ei⁹
cognosatur. nō quidā per specē illius
vocis sed per ppriam speciez. Et q̄ ita
sit patet. quia si deperderet species na-
turalis hominis. iāz spēs illi⁹ vocis ho-
nullo modo representaret hominē rē.
Ad tertia difficultates pono alij
quas propositiones. Prima est q̄ nō
est ita de facto q̄ diuina essentia sit in-
tellectui creato formalis notitia. Patz
per extranagantē domini bñdicti rē.
Secūda est q̄ nō est ita d̄ facto q̄ de-
i vel spūsanct⁹ sit voluntati create chari-
tas formalis siue dilectio. Sequit ex p̄
ma p̄ sile. r in h nō tenet magis a docto-
rib⁹ rē. Tertia ē q̄ nō est possibile q̄
diuina ecntia sit formalis notitia intel-
lectui creato vl voluntati create formalis
dilectio. Et hoc est d̄ vniū doctozes q̄ tes-
net oppositū. Et iā prz qz cū nō sit de fa-
cto vt dictū est si esset possibile ita esse.
sequit q̄ aīa x̄pi pfect⁹ possz cognosce-
re r diligere deū q̄ faciat de facto r pfe-
ct⁹ possz beatificari q̄ de facto sit. Ld̄
sequēs est absurdū rē. r cōsequētia prz
qz pfectius esset diligere r cognoscere
r beatificari per diuinam essentiaz for-

Obiecto
Ad 3^m
difficultate
Essentia diuina
no ē de charitate
ruato format
notitia
quod (aut)
no ē voluntati
ruato format
de charitate
formalis hui⁹
homo dicitur rē
notia magis

mul
aliā
ita
des
ffis
q̄
no
nec
babi
nec
vīa
quē
alle
plur
pre
mle
rē.
nte
rē
cogit
pōt
le
tes
com
rē
rē.
con
mīo
bec
b
all
not
dū
mī
vīa
est
ob
ret
no
to
da
p̄
m̄
rē

Noted
fact
noto

Primi sententiarum

*Quod dicitur in libro primo ad omnes sunt
sunt sunt non sunt. Ita qd ita dicitur
res que sunt non esse sunt
et que sunt esse*

patet qz obiectū inquantū terminās ali
quaz noticiā hz respectu illius rationē
causē aut nō. Si sic cuz nō possit habe
re rōnē nisi causē efficiētis. vt prz. seq
tur qz illa noticiā pōt fieri sine illo obie
cto. qz quicqd de^o pōt per eām efficien
tē mediā pōt imēdiatē se solo. Si non
arguit sic. oīs effect^o sufficienter depē
det ex suis causis. ita qz illis positis oī
bus alijs circūscriptis pōt sufficienter
poni effect^o. Itē si obiectuz noticiē in
tuitiue inquantū terminās nō habz ra
tionē causē respectu illius si tale obies
ctū inquantū terminās simplr destrua
tur fm oēm existentiā sui realē pōt ad
huc poni ipsa noticiā intuitiua r p con
sequens ipsa fm se r necessario nō plus
est existētis qz non existētis pntis qz
nō pntis rē. Scdm prz. qz idem tota
liter r sub eadē ratione a parte obiecti
est obiectū intuitiue r abstractiue nec
pōt aliquid cognosci intuitiue qm possit
cognosci abstractiue. Scda ppositio
est qz noticiā intuitiua r abstractiua nō
differūt p rōes motiuas formales siue
p quascūqz suas causas. s. qz in cogniti
one intuitiua res in ppria existētia est
motiua per se obiectiue r in cognitiōe
abstractiua est aliquid motiuuz in quo
res hz esse cognoscibile. sicut dicit idēz
doctor. siue qz in ipsa intuitiua obiectū
mouet vt presens in ppria existētia.

In abstractiua vero obiectum mouet
vt presens in aliquo ipm representate
sicut ponit idē. Patet totū. qz sicut iaz
tactū est deus per idē totaliter pōt cau
sare vtrāqz noticiā nec requirit simplr
qz res moueat in ppria existētia. etiaz
obiectiue. nec qz sit presens rē. Verum
est tamē qz naturalit^r noticiā intuitiua
non pōt esse sine existētia rei. qz est ve
re causa efficiens ei^o mediata vel ime
diata. Abstractiua aut pōt esse natura
liter ipsa re nota simplr destructa. Sz
tamē per hoc non differūt formalit^r iste
noticiē. s. seipsis differūt. Ad Pro
ci^o maior^o declaratiōe sit hec tertia p
positio. qz noticiā intuitiua tam sensiti
ua qz intellectiua pōt simplr r absolu
te esse r de re nō existēte. pbat aliter

qz p^o qz oīs res absoluta distincta lo
co r subiecto ab alia re absoluta. potest
p diuinā potentiā absolutā existere si
ne illa. Non em videt verisile qz si de^o
vult destruere vnā rē absolutā existēti
tem in celo qz necessitat destruere vnā
aliā existētes in terra. Sed visio in
tuitiua taz sensitiua qz intellectiua est
res absoluta distincta loco r subiecto a
suo obiecto sicut si vidēā intuitiue stel
lā in celo. ergo ista visio potest manere
stella destructa. Confirmat. qz de^o hab
bet noticiā intuitiua oīm siue sunt siue
nō sunt. r ita euidenter cognoscit res nō
esse qz nō sunt sicut res esse qz sunt. Itē
rē. Quarta ppositio est. qz intel
ctus noster pro statu isto intuitiue cog
noscat etiam aliqua intelligibilia que
nullo mō cadūt sub sensu pluz qz suba
separata. Prz de intellectu^o r voli
tatiōib^o nostris qz homo pōt experiri sibi
inelle r em nō sunt sensibilia. Euidēter
em cognosco qz ego intelligo r ego dili
go rē. r talis noticiā accepta est imme
diatē ex noticiā incōpleta terminoz et
certū est qz ad hoc nō sufficit noticiā in
tuitiua mei. ergo requirit noticiā intui
tiua ipsi^o intellectōis r dilectionis. qz
rē. Confirmat quia ista est noticiā acces
pta p experientia qz ita experimur ista
in nobis sicut qz cūqz sensibilia. sed ta
lis nō pōt esse sine intuitiua sicut pū
tactū est. quare rē. Ex pdictis aut^r scilicet
est notuz qz talis noticiā intuitiua non
est nobis naturaliter possibilis de deo.
Ideo de abstractiua dicendū est hic rē.

Tertia distinctio est qz duplex est no
ticiā abstractiua nobis naturalit^r possi
bilis. Alia qdā est qua res ipsa imēdia
te cognoscit in seipsa r ad ipsam obiecti
ue terminat ita qz nihil aliud ab ea di
stinctū terminat illā noticiā. Alia est qz
res ipsa nō in se cognoscit. s. in alio nec
ad ipsam rē imēdiatē terminat. s. ad ei^o
spēm seu ei^o imaginez in aīa existēte.
Itē taliū noticiāz qdā est simplex r qz
dā cōposita. Itē qdā est cōis r qdā p
pria. Itē qdā est absoluta. qdā nō con
notatiua. An oēs iste differētie reperitū
tur in noticiā abstractiua incōpleta vo

*innotuit noticiā
abstractiua et
intuitiua qz
pōt esse ab
soluta*

*4a
pō*

*5a
pō*

Questio tertia

caso large om̄ illā noticiā incōplexā q̄ nō est ppositio. Et sic ex p̄dictis trib' distinctiōib' p̄z qualit' diuersi modi noticiāz sunt nob' naturalit' possibiles. et de aliquibus satis apparet q' de' nō est illis modis a nob' naturalit' cognoscibilis.

M Difficultas ergo hui' articuli p̄ncipaliter est s̄ noticiā incōplexa qualis posset naturaliter haberi de deo. nā nisi aliqua talis esset nobis naturalit' possibilis nullā veritatē cōplexā de deo habere possem' cū ista p̄supponit aliā rē. circa id hoc ponā tres cōclusiones. Prima est q' deus nō est a nobis naturalit' pro statu vie cognoscibilis immediate in se ipso. sed bi in aliquo alio ei' representatiuo. Prima ps pbat q' nihil naturaliter p̄t cognosci in seipso nisi p̄cognoscatur intuitiue. s̄ de' naturaliter nō p̄t cognosci a nobis intuitiue. agit rē. Minor patz. q' fm aplm. visio facialis dei nō habet. nec in hac vita nec videt' intuitiue r̄ in seipso immediate sic q' nullū aliud mediū terminet illā visionē. Maior p̄batur. q' nō est maior ratio q' vna res posset a nobis cognosci in se sine p̄uā noticiā intuitiua q' alia. sed multe res nō sunt a nobis cognoscibiles in se nisi p̄uā intuitiua cogitōe. q' fm philosophum cec' a natiuitate nō p̄t h̄re sciētā de colore nec p̄t cognoscere colorem in se. q' nō p̄t cognoscere colorem intuitiue. Igitur vniuersalit' vna res nō p̄t in se cognosci nisi p̄cognoscatur intuitiue. q' si creatura non possit multo mag' nec de'. Quare rē. Secūda ps cōclusionis patebit ex cōsequētib'. r̄ sequitur ex p̄ma. q' cū deus nō sit naturaliter cognoscibilis in seipso. sequit' q' in alio. Alias nullo modo esset naturalit' cognoscibilis. q̄d est falsuz. Ex hac cōclusionē r̄ eius p̄batōe sequit' q' oīs noticiā qua res cognoscatur in seipso est noticiā intuitiua vel ex noticiā intuitiua accepta. Secundo sequit' q' nulla substantia corporca exterior a nobis naturalit' est in se cognoscibilis quicquid sit de s̄a intellectiua vel quacūq' alia substantiā q' est de essentia cognoscētib'. Unde cū video ignē eius substantiā

nō cognoscatur in seipso. q' non cognoscatur intuitiue sed de facto nō cognoscatur in se nisi accidens ignis rē. Secūda cōclusio est q' deus nō est a nobis naturaliter pro statu vie cognoscibilis in aliqua p̄pria specie vel cōceptu simplici sibi p̄prio r̄ absoluto. sed bene in alio quo tali simplici r̄ absoluto cōmuni sibi r̄ alteri ab ipso. Prima pars p̄bat' ex p̄ma parte cōclusionis precedentis. q' null' rei cōceptū simplicem p̄prium sibi r̄ absolutum seu nō cōnotatiuū habere possumus naturaliter nisi illi' speciei quā immediate in seipso apprehēdere possumus nec per talē cōceptū aliquid cognoscatur nisi q' aliud immediate in seipso p̄cognoscatur. Secūda pars probatur. quia r̄ statim dicit' de' est naturaliter cognoscibilis in aliquo cōceptu simplici p̄prio. r̄ cōnotatiuo omnis autē cōceptus cōnotatiuo aliquid quā cōceptum absolutum p̄supponit cui attribuitur sicut album attribuitur alicui absoluto. Aliquid em̄ est quod dicitur albū. scilz lapis aut lignum. Et istud patet ex diffinitōe quid nominis rē. Igitur cum cōceptus cōnotatiuo deo p̄prie attribuitur alicui cōcepti absoluto r̄ non proprio deo. vt patz ex p̄ma parte. nec proprio creature: vt patet de se. igitur cōmuni deo r̄ creature. Sic igitur oportet concedere aliquid vnum cōceptum cōmuni deo r̄ creaturis in quid predicabilez de ipsis aliter impossibile esset saluare q' deus sit naturaliter cognoscibilis a nobis. Utrum autē iste cōceptus sit cōceptus entis vel substantie vel alius. r̄ vtrū per eandē rationē oporteat ponere aliquid cōceptū cōmuni quidditatiuum substantie r̄ accidēti h̄z videri in methaphisica rē. Tertia cōclusio est. q' deus est nobis naturaliter pro statu vie cognoscibilis in aliquo cōceptu cōplexo sibi proprio. r̄ etiā in aliquo simplici sibi proprio cōnotatiuo vel negatiuo. Prima pars p̄bat'. q' aliquē cōceptum proprium deo possumus componere ex cōceptionibus simplicibus ab alijs rebus abstractis. sicut sunt ta-

Nulla p̄ta r̄ p̄ta naturalit' 23
p̄p̄a cognoscibilis a nobis
in cōceptu
deus p̄ p̄ta r̄ p̄ta
a nobis in p̄ta p̄ta
et p̄p̄a r̄ p̄ta
sibi p̄ta r̄ absolute

Quo dicit' q' deus est nobis cognoscibilis

Loz
re sit
de
nten
e vna
no in
na est
deo a
de stel
namere
q' bar
ne sine
ca nō
nt. h̄t
intellect
que cor
na que
q' suba
r̄ vbi
em sibi
indeter
ego vbi
immed
inoz et
noticia in
na intuit
notis q̄re
noticia acco
rum vna
na. sed ta
ficur p̄ta
s̄ aut fat
noticia non
is de deo
est de rē
q' est nō
talit' possit
a imediate
in cōceptu
ab ea de
Alia est q'
r̄ alio nec
is ad ei'
essentia.
plex r̄ q'
q̄dā p̄
no con
reperit
le r̄ vo

Primi sententiarum

les conceptus ens. necessarium. summum. bonum. sapientia infinita etc. Secunda pars probat. quod possumus de deo habere tales conceptus creaturam. beatitudinem. eternum. increabile. impassibile. immutabile. etc. Et iste conceptus est simplex secundum coiter loquentes: quibus distinctas significet siue principaliter siue secundario hoc est in recto vel in obliquo. Ex hac conclusionem sequitur. Primo quod nos habemus de deo multos conceptus quos nescimus esse conceptus dei nisi per discursum. Patet de istis per maiora causa ens omnipotens etc. Secundo sequitur quod nos habemus de deo multos conceptus quos naturaliter non possumus scire esse conceptus dei. sed solum credimus. Patet de istis. trinitas personarum. generans deum etc. et nulli talium conceptuum deo sunt proprii simplices et absoluti. sed oportet quod sint coniuncti vel compositi vel connotati. quod omnes conceptus proprii. simplices. et absoluti potest cognosci de re sine discursu etc. *P* Sed contra ista instat probando quod deus non est a nobis cognoscibilis. Primo quod si sic sequitur quod esset a nobis comprehensibilis. quod est falsum contra illud Hieronymus. 32. Potens es et magnus solio et incomprehensibilis. Ad idem Augustinus lib. de videndo deum. et Damascenus lib. 1. Deus est incomprehensibilis sed nostra probat. quod illud comprehenditur a cognoscere quod cognoscatur esse tamen quod est. per Augustinum de videndo deum videndo inquit comprehenditur quod ita videtur quod nihil illius latet videntem etc. sed cognoscendo rem quanta est nihil eius latet cognoscens autem deum cognoscit ens infinitum. et per hunc cognoscit deum tamen quantum est. igitur comprehendit deum. Confirmatur. quod omne simplex aut totaliter scitur aut totaliter ignoratur. quod in eo non potest esse pars scita et pars ignorata. si ergo deus non totaliter ignoratur. ergo totaliter scitur et per hunc comprehenditur. Et secundum Augustinum in. 12. de trinitate cap. 14. Quicquid scientia comprehendit scientis comprehensione finitur. deus autem est infinitus. igitur etc. Secundo arguitur sic quia dictum est quod deus non cognoscatur a nobis immediate in seipso. sed in aliquo repre-

sentatio creato. sed probat hoc esse impossibile. quia nullum medium cognoscendum ducit in cognitionem alicui nisi propter similitudinem quam habet ad ipsum. quod sicut patet ex prioribus dictis. omnis cognitio fit ratione assimilationis medium cognoscendum ad ipsum cognitum. et quantum est minus similitudo tanto imperfectiore cognitionem inducit sed in infinitum maior est dissimilitudo. inter deum et creaturam. quod sit similitudo et etiam in infinitum maior est similitudo inter unam creaturam et aliam quam inter deum et creaturam. et tamen est dare duas creaturas inter quas non est tanta similitudo ut una sufficiat ducere in cognitionem alteri. igitur a multo fortiori nulla creatura potest ducere in cognitiones dei vel esse cognitio dei seu medium eius cognoscendum. Confirmatur probando quod deus seu alia res non potest cognosci in alio quod quoad illud quod denotat aliquid est totaliter extrinsecum alteri. non propter hoc denotat illud alteri. igitur ex hoc quod aliquis conceptus seu aliqua species vel imago alicuius rei cognoscatur non sequitur quod illa res cognoscatur. Tertio arguitur sic. Nullum obiectum infinitum potest cognosci a potentia conceptiva finita. sed deus est obiectum infinitum et intellectus noster est finitus. igitur etc. Minus patet. maior probatur. quia inter obiectum cognitum et potentiam cognoscentem debet esse proportio. unde aliquid est obiectum quod maxime est proportionatum intellectui ad cognoscendum et illud non obiectum infinitum ut notum est. igitur finitum. et tamen illud obiectum est in certo gradu difficultatis ad cognoscendum. et per hunc omnem quod excedit illud est maioris difficultatis ad cognoscendum. sed deus excedit obiectum omnem datum in infinitum igitur est in infinitum maioris difficultatis ad cognoscendum. igitur etc. Confirmatur quia sicut est aliquid obiectum visus corporalis quod propter suam magnitudinem non est perfecte apprehensibile a visu ut sol et sicut est aliud obiectum quod propter parvitatem suam non potest perfecte movere visum. et est aliquid maxime proportionatum visui. et si esset aliquid obiectum quod in fine recederet ab illa proportione nullo

Obiuncto

Primo finitudo q dicitur a nob
ind p h a b i l i o

Questio tertia

modo apprehenderet. Ita similiter videtur de intellectu. quare etc. Quarto arguitur sic nulla cognitio infinite perfectionis est nobis possibilis cum intellectus noster sit finite capacitas, sed cognitio dei est infinite perfectionis. quia perfectio dei obiecti est perfectior cognitio igitur etc. Confirmatur. quia cognitio que infinita cognoscerentur et quodlibet eorum distincte esset cognitio infinite perfectionis. quia equivaleret infinitis propriis noticijs illorum infinitorum si essent. sed deus est obiectum equivalens vel excedens illa obiecta infinita. Igitur cognitio eius est infinite perfectionis. quare etc.

Ad ista respondet. ad primu. quod ibi fit mentio de comprehensione seu cognitione comprehensionis sui dei. Ideo de hac materia pono quattuor propositiones.

Prima est quod deus non potest a nobis cognosci quantum est deus cognoscibilis. Patet. quia deus cum sit infinitus ens et per consequens infinite cognoscibile ex natura sua. non est tamen a nobis infinite cognoscibilis. et sic non est comprehensibilis a nobis. bene tamen concedendum est quod deus potest a nobis cognosci esse tantus quantum est. quia potest cognosci esse infinitus quantum veraciter est. Secunda propositio est quod deus potest a nobis cognosci totaliter sive totus ut notet totalitas rei cognite sic quod nihil eius lateat videntem. Et isto modo posset dici comprehendere. Non tamen concedendum est quod sic totaliter cognoscatur quod omnis veritas de eo cognoscibilis cognoscatur. Et sic communiter capio comprehendere. Tertia propositio est sequens gratia materie erunt de comprehensione creature. Et sit hec tertia. quod creatura est a nobis cognoscibilis totaliter et comprehendere. sic quod cognoscatur a nobis tanta cognitione inesse cognitionis quanta ipsa est ex natura sua cognoscibilis. Patet. quia ipsa non est infinite cognoscibilis cum nihil sit magis cognoscibile quam sit ens seu perfectum in sua natura. si autem nihil est magis risibile aut rationale quam sit homo. Igitur etc. Non tamen concedendum est quod aliqua creatura sit a nobis cognoscibilis totaliter et comprehendere

ue. sic quod sit nobis possibile cognoscere omnem veritatem de ea cognoscibile. quia infinite veritates sunt de ea cognoscibiles etc. Quarta propositio est quod nulla creatura est a nobis cognoscibilis tanta cognitione quanta ipsa est cognoscibilis. Patet. quia deus potest ipsam cognoscere et de facto cognoscit infinite cognitione. quia eadem qua seipsum. Igitur etc. Non tamen propter hoc sequitur quin sit a nobis cognoscibilis quantum ipsa est cognoscibilis ad sensum per us dictus. quia ipsa non est plus cognoscibilis quam ens. Ideo dicunt aliqui quod creatura non est tantum cognoscibilis quantum deus potest ipsam cognoscere. et negant istam consequentiam. deus potest infinite cognoscere a creaturas. igitur a creatura potest infinite cognosci. vel est infinite cognoscibilis. Itaque aliter esset concedendum ipsam esse infinite et per consequens equaliter cognoscibile sicut deus est cognoscibilis quod non videtur bene sonare. Sed istud dictum videtur omnino impossibile: nam illa consequentia est evidens. unde dico quod si concedatur quod deus potest infinite cognoscere creaturam oportet concedere quod creatura potest infinite cognosci et per consequens quod est tantum cognoscibilis quantum deus. et consequenter quod ipsa est simpliciter magis cognoscibilis quam ipsa sit ens ex natura sua. ideo quod istud non apparet mihi rationabile. Dico quod deus non potest infinite cognoscere creaturam. et nego istam consequentiam. deus cognoscit cognitione infinita creaturas. ergo infinite cognoscit ea sicut et istas. deus dilectione infinita diligit creaturam. igitur infinite diligit eas. Si autem aliquae auctoritates reperiantur que dicant quod deus infinite cognoscit creaturam: intelligendum est infinite cognoscit. id est cognitione infinita. vel infinite cognoscit. id est infinitas veritates de ea cognoscit. sed tamen loquendo in complere solum finite producit cognoscit creaturam: et finite diligit. Si dicatur. ergo creatura est simpliciter a nobis tantum cognoscibilis: quantum est a deo cognoscibilis. quia solum infinite est a deo cognoscibilis: et precise tamen: quantum ipsa est ex natura sua cognoscibilis

+

2^a

3^a

3^a

Quod non potest
finito cognoscere
realiter

h

Ne im:
oscedi
per si
q sicur
sue ra:
nosendi
nter sumt
e inducit
multitudo
sistitudo
multitudo
ter deum
a creatur
multitudo
pitionem
nulla crea
uz dei vel
uz cogno:
q de scia
ho q qua
t totaliter
hoc dno:
oc q ali:
vel imaz
pnt q il
gnit sic.
cognosca
id est ob
noter est si
t maior p
cognitum
esse ppos
tamine est
gnoscen:
et notuz
obiectum
ad cogno
edit illud
cognoscen
ne datum
si maioris
Igitur etc.
obiectu
a magni
ibile a vi
u qd pro
fecte mo
pportio
tu qd in
ne nullo

et tamen cognoscibilis est ipsa a nobis ut
tertia propositio igitur. Ad hoc proba-
biliter dico concedendo prius saltem de ali-
qua creatura. et dico de aliqua et non de
qualibet. quia forte aliquid est vel esse potest
ita perfecta: quod illa non esset a nobis cogno-
scibilis quoniam est ex sua natura cognoscibilis
non tamen concedo quod aliqua creatura sit tam
perfecte a nobis cognoscibilis quam perfecte est
cognoscibilis a deo. Sicut si concederes
quod causa secunda ita perfecta producat effectum sic
causa prima non tamen quod ita perfecte. quare tunc
Ex his ergo patet qualiter deus vel creatu-
ra est comprehensibilis et qualiter non. Et sic patet
ad primam rationem. Ad secundam rati-
onem de similitudine dei et mundi per quod co-
gnoscatur sit prima propositio. Ad aliquid
potest esse similitudo alterius duobus
modis. Uno modo in essendo et in per-
fectione quiddam. Alio modo in rep-
sentando et in ratione representativa.
Secunda est. quod primo modo maior
est similitudo inter quacumque creaturas
et aliam. quam inter creaturam et deum. imo
finita aliquos inter deum et creaturam est in-
finita dissimilitudo isto modo. Isti tamen
negant consequentiam. ergo nulla est: si-
militudo. finitum vero illa prius preedit
quia si est infinita dissimilitudo. igitur
quod maior cogitari non potest et per conse-
quens sine aliqua similitudine. Item si
est infinita dissimilitudo. igitur deus est
equaliter dissimilis omnibus creaturis
et per consequens si (cum sit similitudo)
erit equalis: et erunt omnes creature eque
similes deo vel non una plus quam alia. Ideo
isti concedunt quod inter hec nulla est simi-
litudinis in essendo siue in perfectione quid-
dam. quia essentie habent repugnan-
tes conditiones essendi. nam una est neces-
se esse: alia contingens esse: quidquid tamen
sit de his patet propositio. Tertia
propositio maior est huiusmodi similitudo in-
ter aliquam creaturam et deum quam inter omnem
creaturam et aliam. licet non sit ita de om-
nibus generaliter. Unde ad prius potest
hic assignari triplex similitudo. Prima
est maior colligata creature ad deum.
quia scilicet creatura est effectus: et causa
reducet aliquo modo in suo effectu. ratione

cuus quis ex noticia creature ducit in
cognitionem dei. magis quam ex noticia huius
creature in noticia alterius cuius non est ef-
fectus nec habet tale colligantiam ad aliam
Secunda similitudo est ex hoc quod om-
nis creatura ex quo omnium suarum perfectionem
recepit a deo est medium cognoscendi
perfectionem dei. et sic perfectior crea-
tura perfectior dei similitudo existit. si-
cut de naturali perfectione. patet in homine
qui dicitur imago dei et de morali perfectio-
ne patet in homine iusto in quo plura re-
spondent de deo. Tertia similitudo est per
predicationem quia scilicet multa predicata
perfectionalia predicantur de deo et crea-
turis. et plura de deo et una creatura quam
de alia. Quarta propositio est quod omnis simi-
litudinis quam habemus de deo in infinitum dif-
fert ab entitate et perfectione dei. et ideo omnis
cognitio quam habemus de deo in infinitum
differt in ratione cognitionis ab entitate
dei in ratione cognoscibilitatis. ita quod entitas
divina in infinitum magis est cognoscibilis
quam huiusmodi cognitio sit cognitio et hoc pro-
bat ratio. Ad confirmationem vero dico quod deus
nominat de extrinseca aliquid potest dici
cognoscitur. et hoc est quod aliquid aliud immedia-
te cognoscitur quod supponit per eum et pervenit
ei. Et ideo non sequitur. recipit non cognoscitur
igitur per huiusmodi cognoscitur conceptus non cognoscitur
scilicet bene sequitur quod non cognoscitur im-
mediate et in se sed in alio. Et hoc non est aliud
nisi quod non possumus deum in se cognoscere
vltimur per eum uno conceptu sibi attributo
et illi conceptui attribuimus quicquid potest
deus attribui non per se sed per deum. et sic dicitur
deus cognoscitur in alio. Alio modo potest dici
quod deus non cognoscitur in se. quia non cognoscitur
cognoscitur sibi propria scilicet communi sibi et ali-
is. saltem in significato: sed non in supponendo
et ideo non dicitur in se cognoscitur. quia percurrit ali-
quid aliud in ratione obiecti quod dicitur deus in
ratione obiecti immediate terminet illi actu
cognoscitur. Et iste modus videtur multum pro-
babili. Sed ad tertiam de proportionem
obiecti ad potentiam rationem. pono quatuor pro-
portiones. Prima est quod aliquid est obiectum
maxime proportionatum intellectui vel potest esse
et illud non est infinitum. et est in certo gra-
du difficultatis. Secunda est quod omne illud

Nulla natura
a nobis tam
perfecte cognoscitur
quod a deo

Ad 2am ratio

Implet aliquid
per se
aliquid in se
essendo
aliquid in se
tando.

Quod generat
a natura
proportione

Quod causa
reducit quod
in suo effectu

13

*Nostri cognitio non quia alia ad
finita vel finita a seipso cognita
p a cognoscitur*
Questio tertia

quod excedit illud obiectum in perfectione est maioris difficultatis ad cognoscendum. et non ita perfecte cognoscatur ab intellectu. et si ita perfecte habet cum maiori difficultate.

Tertia est quod non propter hoc sequitur. quod obiectum quod excedit illud in infinitum sit infinite difficultatis ad cognoscendum: sed bene sequitur quod est infinite difficultatis ad cognoscendum ita perfecte sicut intellectus intelligeret illud obiectum maxime sibi proportionatum. Et bene procedit et habet probatur ratio. quod non intellectus non potest perfecte cognoscere deum nec ita perfecte sicut illud obiectum.

Ex his sequitur quarta propositio. quod intellectus non secundum suam facultatem cognitionem dei recipit et non ratio dei cognoscibilitatem: et ideo cognitio dei non dicitur in nobis finita vel infinita a re cognita finita vel infinita: sed a facultate cognoscens. Et sic non sequitur deus est infinitus. igitur cognitio nostra de deo est infinita: sed quod intellectus noster finitudo est: modo finitudo cognoscatur deum. et licet propter ad rationem. Ad confirmationem de sensu proceditur assumptum. et habet est: quod excellens sensibile corruptum sensum: non sic autem est de intellectu. Queritur. Ad quartam proceditur maior: et negatur minor. et ad probationem dico. quod quibus una noticia sit perfectio alia: quod perfectionis obiecti non tamen simpliciter et universali operis sic esse: sed cum ista circumstantia ceteris partibus. possit enim aliunde noticia fore ita imperfecte: quod maior imperfectio obiecti non faceret eam magis perfectam. bene sequitur tamen eam esse magis perfectam perfectione perveniente ex parte obiecti absolute considerati: et sic propter quod non est necesse infiniti obiecti noticia esse infinite perfectionis. sed stat ipsam esse minus perfectam quam sit a aliqua noticia obiecti minus perfecti. que ratio. Ad confirmationem dico quod illa cognitio quam infinita distantia cognoscerent esset infinite perfectionis in ratione cognitionis: quod equaleret infinitis cognitionibus propriis. et nego contrarium: quod ergo illa cognitio quam habemus de deo sit infinite perfectionis: sed solum illa que deus cognoscatur se: quod licet ista cognitio quam habemus de deo sit de obiecto quod equaliter illis infinitis tamen in infinitum minus facit cognoscere illud. quam illa cognitio faceret que esset infinitorum obiectorum. Et

de si ista cognitio quam habemus de deo faceret ipsum cognoscere tamen quantum cognoscibilis est ratio bene concluderet igitur ratio. Et sic propter ad predictas rationes. Et hec de toto primo articulo. **Quantum ad secundum articulum in quo videndum est verum nobis sit per se notum deum esse.** Primo premitur distinctiones quod notis quod dicatur per se notum. Secundo ponam conclusiones responsales ad articulum. Tertio arguam in sum et breviter inter diversos modos dicendi eligam hic unum ratio. **Quantum igitur ad primum punctum dico quod illud quod proprie dicitur per se notum est ipsa propositio: et non ipsius propositionis significatum: quod non pono aliquid proplexe significabile seu significatum tale ipsi propositioni adequatum sicut imaginantur aliqui deo per se notum potest describi quod est propositio que vel alia sibi equalens in significando cuilibet uti ratione potenti naturaliter potest esse nota absque indigentia noticie alicuius extrinseci. Dico primo quod vel alia sibi equalens ratio. vel omnino similis: quod nullavim numero est cui libet nota. Dico secundo cuilibet uti ratio ratio. quod ipsa propositio per se nota debet esse talis quod cuilibet advertenti eam sit evidens nec possit naturaliter esse dubia. Per primum excluduntur propositiones dubie credite vel opinatę. per secundum vero propositiones: que licet non sint dubie tamen possunt esse dubie ante demonstrationem vel experientiam. Dico tertio sine indigentia noticie ratio. quod si ad suam noticiam alia noticia esset necessaria iam non esset per se nota. Sed quarto addo alicuius extrinseci: quod non excludit noticiam terminorum per hoc quod dicitur per se. Nam sine noticia terminorum non potest aliqua propositio esse nota. Unde dicit philosophus quod principia cognoscamus in quantum terminos cognoscimus: quod intelligendum est de illis principis que vocantur dignitates: non autem de illis que sumuntur per viam sensus et experientie. Hec igitur descriptio sic intellecta est de intentione philosophi secundo posteriorum: et commentatoris. 3. de anima. commento. 36. ubi loquitur de dignitatibus et propositionibus que sine doctrina: et sine antecedentis cognitione**

*Declaratio 1.
Aspici*

Quid est per se notum

h 11

et
illa
omne
tudi
ma
si
omne
mp
tare
est p
dica
rea
ra q
ie fili
tu vel
to eis
um
nitate
curi
notia
de pe
q de
vici
media
pocit
est de
cogno
scat im
de ali
notere
riburo
ad poe
vici
et vici
nosca
et ali
conido
mri ali
de in
in actu
mibi p
notioe
re. po
vici
por ee
o gra
illud

Primi sententiarum

Ita p dicitur deus p se nota famus beatus in pueri p se nota

Nulla p se nota
quod p se nota

Ego cognosco
ego intelligo p se nota

2m

3m

Annotatio
p se nota
p se nota
p se nota

Ita dicitur

Ita p se nota
notum tamen
p se nota
p se nota

4m

venit in mente. Ex p dicitur descriptio ne sequunt alia correlaria. Primum est q nulla ppositio ptinges est p se nota q nulla vel sibi ealis potest naturalit cuilibet esse nota sine rē. cuz qlibet per experientia primo fiat nota. Ande nulla utaru ego intelligo ego diligo rē. pro pue dicit per se nota q qlibet p experi entiam intellectuāle est nota: r licet sit mihi nota non tñ cuilibet alteri r si ita est de hys sequitur ita esse de oibus alijs a fortiori. Secūdo sequitur q nō ois ppo sitio imediata est per se nota: qz mlti te sunt imediate que absq experientia cognosci nō possunt sicut iste aliqd mo uetur calor est calefactiu' rē. Tertio sequitur q nulla ppositio demonstrabilis est per se nota: qz omnis talis est dubi tabilis: sed nulla dubitabilis est per se nota: et hoc est ptra Aureolū q tenet q quedā communes animi pceptioes p se note ppositiones veniūt in mentē quo dā sillogismo inceptibili vt qz oīe to tū sua parte quantitativa est maius. p batur ex hoc: qz ptingit partē r addit lu per eā et ad hoc est alacen. 2. p spectue cap. 2. dices. qz plures sunt ppositioes que reputant qz sunt pme r tamē nō cō prehendant nisi per rationem verbigra tia de p dicitur ppositioe. Sed istud non valet: qz siue illa ppositio sit per se no ta siue nō: vico tñ q nō est dēmonstrabi lis qz nō sit sillogisalis sillogismo exve rist necessarijs: qz licet iste sillogismus sit bonus r ex necessarijs. oē qd cōtinet tantū r amplius: est magis eo. oē totuz cōtinet partē r amplius ergo rē. qz pre misse nō sunt notiozes pclusionone vt pa tet ideo nō est dēmonstratio sed petitio rē. Quarto sequitur q nō ois ppositio cuius p dicitur includē in rōne subiecti est p se nota nec etiā ois ppositiois p se note p dicitur includit in rōne subiecti: et hoc est ptra aliquos doctores. Pri miuz tamen patet: quia aliter sequit qz omis ppositio in qua predicat diffini tio: vel diffinitiois de diffinito esset per se nota: pna patet r falsitas pntis nota est. Secūdū etiā patet: qz iste sunt etiā per se note homo est asinus vel non est

asinus. Si ab equalibus ealia rē. r tū men predicata non sunt de rōne subies toz vt notum est. igit rē. Sic ergo puz qd sit per se notū rē. U hys ergo pmissis ponā tres pclusiones responsa les ad pitem articulū. Prima r princi palis est: qz licet ista ppositio deus est: nō sit per se nota nobis exiitibus inuis ipsa tñ qua formāt beati in patria est p se nota. Prima ps. pbatur: qz illa ppo sitio quā de facto habemus est natura liter dubitabilis. igit rē. pna patz ex di ctis. r antecedēs apparet de se rē. Se cunda pars pbatur qz beatus apprehē des illos terminos: r formās ppositio nē naturaliter assentit ei sicut pmo pncipio nec posset eā plus dubitare qz pmi mū principū r ita esset de quolibet alio intellectu formāte talē ppositionez rē. Igit rē. Antecedēs puz pna tenz: qz illa ppositio ē p se nota q licet nō naturali ter veniat in mentē tñ ipa formata siue voluntarie: siue naturaliter siue supna turaliter eius euidencia naturaliter ve nit in mentē ex sola noticia terminozuz Sicut em vt dixi ppositio p se nota nō excludit notitiā terminoz: sic nec notiz cia terminozum est causa sufficiēs talis notiz ia: sed cū noticia terminoz requiritur formatio ppositiois. qre rē. Ex p ma pte pclusionis sequitur qz deū esse nō est pimum principū r primū oimveroz ea naturaliter pcedēs p auctorē de cau sis. ab. 11. capi. vsq ad finē. 22. partis p me summe siue cōtra pelagiū. patet. qz primū principū debet esse per se notū. Itē patz ex vno ab isto doctore frequē ter assumpto. s. qz pri' natura est a quo non pvertit subsistēdi pna. pstat aut qz euidenter sequitur deus est: ergo deus est. vel nō est. et eōuerso nō sequitur euidēs ter vt patet. igit rē. Ande gra hui' po no hic quattuor pditiones primi pnci py oim veroz. Prima est qz tale pmiū principium debet esse pplexum. patet. qz loquimur de pmo pncipio in cognitio ne r non in causalitate. Secūda est qz debet eē oim complexoz notissimū: patet qz debet esse primum in euidencia rē. Tertia est qz debet esse ex terminis cōe

3m

4m

5m

6m

7m

Primi sententiarum

A. ...

quintur cōtradictoria ut dictū est. nō hoc intelligitur per implicare cōtradictionez. igit̄ rē. Et de apparet ex hoc q̄ magister hugolinus male negat istaz cōditionalē: si deus nō esset deum nō esse nō implicaret. Respondet enim q̄ imo adhuc implicaret. sed ego bene cōcedo q̄ si deus nō esset adhuc deus nō esse implicaret s̄ p̄ter hoc nō est alia cōditio nalis negāda rē. Sc̄m p̄ de duabus cōtradictorijs de possibili opinabilib⁹ ad utrūlibet sicut sunt iste de⁹ pōt facere sup̄emā sp̄ciē deus non pōt facere sup̄emaz sp̄ciē. Altera em̄ ē impossibil rē. Tertia p̄positio est q̄ licet bonus logicus sciat ex quolibet impossibili seq̄ cōtradictionē tñ ex aliquo impossibili bon⁹ logicus nō scit sequi falsitatē. Patz ex dictis. Quarta est. licz bonus theolog⁹ ex aliquo impossibili cognoscat sequi qd̄ libet certitudinaliter tamen ex eodem impossibili nescit sequi aliqd̄ falsuz evidenter. Patet de isto impossibili deus nō est vel nō trinus rē. Sic ergo patet ex his q̄ ista deus nō est implicat p̄tra dictionē licz non explicat. i. nō sit nobis evidens ip̄az inferre cōtradictionē. Et sic patet tertia cōclusio: r̄ responsio ad istum articū. rē. 2 Sed contra predicta arguitur: r̄ primo contra illud quod dictū ē in p̄ma cōclusioe: r̄ in sc̄do correlario eius. r̄ p̄batur q̄ ista p̄pō deus est quā formamus et illa quā format beatus sunt eiusdem sp̄ciei r̄ p̄ cōsequens si vna est p̄ se nota r̄ alia. quia vel ad illā quaz format viator cōcurrit de⁹ tanq̄ obiectū agēs r̄ causans ac terminās illā p̄positionē v̄l nō. Si sic cuz intellectus sit eiusdē sp̄ciei. r̄ obiectuz idēz sequit̄ q̄ v̄traq̄ cognitio erit eiusdem sp̄ciei. p̄sequētia patet p̄ p̄m. 8. methaphisice. Si materia sit eadem et agens idēz forma erit eadem. Si nō sequitur q̄ illa p̄positio quā formam⁹ de deo non erit cognitio dei et p̄ cōsequēs q̄ nulla ei⁹ cognitio erit nobis naturaliter possibil̄ p̄tra p̄dicta in primo articulo sed p̄sequētia p̄bat p̄ Aug. nono de trim. c. 9. liquido tenēdum est q̄ oīs res quā cognoscimus generat in nobis

suam noticiam. Ab v̄troq̄ em̄ paritur noticia s̄z cōgnit̄ et cognito. Secundo arguitur cōtra primam partē cōclusionis sc̄nde et primā p̄positionē. r̄ p̄batur de monstratine deū esse s̄z per p̄cessuz philosophi et arguit̄ sic. Manifestuz est aliq̄ moueri: sed om̄e qd̄ mouet̄ ab alio mouetur: r̄ nō est p̄cessus in infinitū igit̄ est d̄uenire ad aliqd̄ mouēs immobile. Similiter arguit̄. manifestū ē aliqd̄ esse nouiter p̄ductū: r̄ nō a se igit̄ tur ab alio. Et nō est p̄cessus in infinitū nec est articulatio igit̄ ē d̄uenire ad aliqd̄ p̄ducēs in p̄ductū. Et illud est de⁹ igit̄ cuz ista deductio sit euīdēs sequitur euīdenter deū esse. Tertio ad idē argui pōt per p̄cessuz venerabil̄ Anselmi in libello suo cōtra insipientē dicentem in corde suo nō est de⁹ vbi mult⁹. c. n̄itur demonstrare deū esse. Sed quia rōnes sue nō solū nō sūt demonstratiue imo pure sophisice. r̄ peccātes in logica p̄ter cui⁹ defectū iste deuot⁹ hō nō soluz in hoc loco: s̄ in alijs passib⁹ sepe deceptus fuit ut dicit vnus doctor r̄ p̄z intuenti ideo nolo in p̄cessu suo insisterē. Sed tamē breuiter arguo sic deuot⁹ strabile ē veritate esse igit̄ r̄ deū eē. p̄sequētia patz et antecedēs apparet quia Anselm⁹ credidit h̄ d̄monstrare monologion. 18. Lūis vis stat in hoc quia si veritas nō est ergo veritate nō esse v̄z est ergo veritas est. r̄ sic veritate esse sequitur ex v̄traq̄ parte contradictionis quare rē. Quarto arguitur cōtra tertiam cōclusionē. et dicta ibidē p̄bando q̄ ista deus nō est nec quelibet impossibilis implicat cōtradictionē quia intellect⁹ potest itelligere impossibile. ergo non qd̄libet impossibile implicat p̄tra dictionē. p̄na tenet q̄ intellect⁹ nō p̄t itelligere cōtradictoria. Antecedēs apparet q̄ intellect⁹ impossibile opinat̄ rē. Itē patz q̄ nō minus potest intellectus itelligere impossibile q̄ voluntas velle impossibile s̄ hoc pōt volūtas q̄ volūtas est impossibile. 3. ethicoz. Patet etiam de penitēte qui vellet non fecisse quod fecit. Itē de pelagianis q̄

hugolinus negat rē. nō est deus nō est deus nō est deus nō est deus

ista deus nō est implicat q̄ dicitur licz nō apparet q̄ nō sit nobis evidens ip̄az inferre cōtradictionē

Obiectus

deus dicitur magis q̄ ab nobis p̄ se nota r̄ alia. quia vel ad illā quaz format viator cōcurrit de⁹ tanq̄ obiectū agēs r̄ causans ac terminās illā p̄positionē v̄l nō.

Primi sententiarum

dum est q̄ ad describendū deū nō oportet om̄s eius cōditiōes ⁊ proprietates includere in eius diffinitōe q̄ hoc nobis foret impossibile. ideo dicunt aliqui q̄ sufficit om̄s vel plures vel aliquas earū de ipso notiores ⁊ sibi soli competētes in ei⁹ descriptiōe ponere ⁊ inde est q̄ eius dant diffinitiones diuerse a diuerfis sicut patet in libris sanctorū doctorū. Ad conueniēter autē describendū datur ab aliquib⁹ hec regula q̄ de⁹ debet describi per om̄m terminū signantē p̄fectionē simpliciter siue bene eēt simpliciter sic q̄ in omni materia meli⁹ est ipsum esse q̄ non esse ⁊ hoc cū isto aduerbio summe. vt dicēdo q̄ de⁹ est ens summe bonū. summe sapiēs. summe potēs ⁊ sic de alijs rē. ⁊ quāto plures termini ibidē p̄gregantur tanto melior ⁊ perfectior est descriptio rē. Secundo notādū est q̄ ista regula non videt omnino rationalis q̄ fm̄ istū modū dicendi nō erit aliqua certa descriptio dei. Pro cuius declaratione aduertendū est q̄ aliqua est perfectio simpliciter de qua non est nobis euidentē q̄ sit perfectio simpliciter sicut est ista posse facere quodlibet aliud a se. ⁊ ita stat aliquē de deo aliquā ei⁹ proprietatem ⁊ perfectionē simpliciter negare dubitare vel opinari quā alijs firmiter credit. Sunt em̄ multe perfectiones simpliciter ⁊ proprietates dei q̄ pure creduntur ex fide vel quas nullo modo est euidentē deo cōuenire sicut esse liberū. actiuū. ⁊ infiniti vigoris. ⁊ sic de multis alijs. quare rē. Ideo ad cōueniēter describendū deū pono istaz regulaz q̄ deus debet describi per illud qd̄ cōiter concedit deo cōuenire ab omnibus qui concedūt deū esse vt dicēdo q̄ deus est ens summe bonū ⁊ perfectissimū in entib⁹. Om̄es em̄ cōcedētes deū esse cōmuniter concederēt deo illud cōuenire. et sic ista descriptio erit certa ⁊ cōmunis apud om̄s concedētes deū eēt. Non sic autē esset si in sua descriptiōe deberent poni cōmuniter ⁊ indifferentē alij termini signantes perfectiōes simpliciter qui de deo nō ab omnib⁹ s̄z solum ab aliquibus vel a fidelibus conce-

duntur. sicut sunt isti essentia productiua omnium aliorū a se. essentia infiniti uoluntatis. essentia cōmunicabilis trib⁹ suppositis. essentia creatiua de nihilo rē.

Tertio notādū q̄ sicut iam patet ex dictis in descriptiōe dei debet poni istud aduerbiū summe vel aliud superlatiu⁹ includens ipsuz. sicut dicēdo q̄ deus est ens summe bonū. vel perfectissimū in entibus. Et ideo sicut superlatiu⁹ pot̄ dupliciter exponi affirmatiue ⁊ negatiue. sic iste termin⁹ deus potest habere duplicem descriptiōē. Prima est q̄ deus est ens omni alio a se melius ⁊ perfectius. Secunda est q̄ deus est ens quo nihil est melius vel perfectius.

Ad istas premissas pono tres conclusiones. Prima q̄ licet primo modo describendo deū nō possit a nobis euidenter probari tm̄ vnū deū esse. tamen sic potest euidenter probari q̄ ad deum esse sequit̄ tm̄ vnū deū esse. Prima pars probatur quia ista p̄positio deus est. nō est per se nota nec ex p̄ se notis demonstrabilis nec est nobis per experientiaz euidentē vt satis patet ex dictis in p̄mo articulo. Igit̄ ista tantū vnus de⁹ est. non pot̄ nobis euidenter probari describēdo deū illo modo. Cōsequētia patet. q̄ secunda euidenter infert primā rē. Secunda pars probatur quia euidenter sequit̄ deus est. est ergo tantū vn⁹ deus: q̄ si detur oppositū sc̄z q̄ sint duo dij ⁊ plures dij illo modo describendo deus euidenter sequitur cōtradictio quia sequit̄. a. ⁊ b. sunt duo dij. ergo per illam descriptiōē. a. est perfectior. b. ⁊ similiter ergo. b. est p̄fectior. a. ⁊ per p̄sequēs a. est perfectior ⁊ imp̄fectior. q̄. b. ⁊ b. q̄ a. quare rē. Secunda conclusio q̄ licet secundo modo describendi deū nō possit a nobis euidenter probari tantū vnū deū esse: nec q̄ ad vnū deū esse sequat̄ tm̄ vnū deū esse. tm̄ q̄ non possit euidenter probari non possunt euidenter probari. Prima pars probatur. quia dicenti q̄ sunt plures dij equaliter p̄fecti non potest euidenter opposituz probari plus q̄ possit euidenter probari oppositum dicenti q̄ sunt plures res equaliter perfecte

Questio tertia

quarum quilibet est deus sicut arguebatur ante oppositū rē. Secunda pars probatur quia licet rationes pbantes unitatē dei possint apparenter solui ppter quod bene concedo q unitas dei non potest nobis euidenter pbari. tamē non potest euidenter ostendi q ille rationes non pcludunt. quia hoc nō posset euidenter ostendi nisi euidenter soluendo rōnes illas quod nō possumus. Propter qd pcedo q ista negatiua unitas dei non potest euidenter pbari. nō potest a nobis euidenter probari sicut licet ista sit vera trinitas personarū nō potest a nobis euidenter probari: tamē ista negatiua non potest euidenter probari rē. Tertia cōclusio q licet nullo predictoz modoz delineado deus sit nobis euidens aut possit esse in naturali lumine tantū vnu deū esse. tamē hoc est probabile naturali ratione. *Quid huiusmodi natura* Prima pars sequit ex dictis supposito qd nominis huius termini lumē naturale. per que intelligo lumen siue cognitionē sine errore intellectui possibilem de comuni cursu nature. Et dico sine errore quia cognitio erronea nō debet dici lumē naturale sed potius tenebra. sic ergo sumendo lumen naturale. patet q in naturali lumine non est nobis per se aut per experiētiā notuz tantū vnum deū esse vt clarum est. nec ex taliter notis potest nobis euidenter probari vt dictum est quare sequitur q hoc non est nobis euidēs nec potest esse. igitur rē. Secunda pars pbatur supposito qd nominis huius termini ratio naturalis per quem intelligo rationem sumptaz ex hys que nobis apparent de cōmuni cursu nature. Sic ergo sumendo patet q multe rationes naturales possunt fieri rē facte sunt a philosophis concludētes tantum vnum deū esse licet nō euidenter tamen pbabiliter r pbabilius q posset concludi opposituz vt post patebit. **EE** Ex hys sequitur aliqua. Primo ex prima parte huius cōclusionis sequitur q nec oppositum articuli de veritate dei nec oppositum articulus alterius articuli fidei potest pro

bari in lumine naturali. Patet quia licet ad probandum opposita horum articuloz fidei possint fieri alique rationes naturales probabiles tamen tales non probāt in lumine naturali q semper peccāt vel in materia vel in forma rē. quare rē. Secūdo sequitur q articulum de unitate dei crediderūt philosophi r probauerunt in lumine naturali. Patet in libris Aristotelis r aliorum plurimū philosophoz. *hugo lami opo* Sed cōtra hoc est magister Hugolinus qui tenet q philosophus nunq formauit propositionem mentales veram de deo r ratio eius est quia cōceptus illi quos Aristoteles opinabatur vel credidit supponere pro deo. pro nullo supponebant. Verbi gratia pmut ens infinituz in vigore vel cognoscēs per suam essentiam r nihil extra se vt prima causa naturaliter agēs vel summa perfectio solum in vno supposito existens rē. Isti enim conceptus pro nullo supponūt eo q implicent aliquid quod non potest vere dici de deo quare rē. Sed hoc dictum videtur puerile nec eget reprobatiōe. Primo enim patet falsitas in negatiuis rē. Secundo in affirmatiuis potest euidenter ostēdi: quia licet hoc totuz asinus rationalis pro nullo supponit non tamen sequitur q li asinus per se nullo modo supponat. quare rē. Unde ad euidentem huius declarationem. Primo suppono q aliqua res bene concipitur pluribus conceptibus pro ea supponibilibus. Secundo q conceptus unitatis rei potest non componi cū alio conceptu eiusdem rei vel non adiungi sibi per modū determinationis cū suo determinabili. Tertio q isti conceptus prima causa r finituz in vigore sunt diuersi cōceptus. Tunc arguitur sic stat q aliqua res concipitur vno conceptu pro ea supposite absq hoc q alius conceptus prior adiungatur per modū determinationis ad suū determinabile. ergo si talis conceptus predicetur de se erit propositio affirmatiua vera. r per consequens Aristoteles formans istam mentalem. prima causa est. prima causa formabat

Primi sententiarum

veram positionem etc. Item aliter sequitur quod quicumque opinaretur aliquem conceptum supponere pro aliqua re pro qua non supponit tunc non possit habere conceptum supponentem pro illa re de qua false opinaretur. Consequenter patet sed absurditas consequentis patet quia sic quicumque aliquod falsum opinaretur de deo ut quod posset facere supremam speciem etc. nullum verum crederet de deo. et ita in alio etc. Tertio sequitur quod articulus de unitate dei licet non possit nobis fieri evidens in lumine naturali: tamen hoc potest in lumine superiori. Patet. quia in lumine supernaturali etc. Quarto ex hoc sequitur quod articulus de unitate dei potest esse magis evidens quod nobis sit evidens veritas primi principii. patet. quia probabile est quod comprehensores in lumine patrie supernaturali clarum vident conclusiones quod nos viatores principia. nam cum finite et non multum clare videamus et per lumen minus tam perfectionis quam gradualiter. videtur quod quilibet veritas necessaria possit absolute a nobis videri clarum quod nos modo per lumen naturale primum principium videamus etc. ff Sed contra predicta arguitur probando quod unitas dei possit naturaliter demonstrari. Primo quod sic quia evidens est aliquid posse noviter esse et per consequens tale esse producibile et non a se ergo ab alio. Et de illo quero ut prius et sic semper videri. vel ergo deveniam ad aliquid simpliciter primum et habetur positum vel erit processus in infinitum quod est evidenter impossibile etc. Et si dicatur quod secundum philosophum in generationibus est possibile procedere in infinitum hoc non valet quia philosophus non procedit processum in infinitum in causis essentialiter ordinatis. sed tantum in accidentaliter ordinatis. Secundo arguitur confirmando predictam rationem et probando quod non sit possibilis processus in infinitum in causis essentialiter ordinatis quia universitas causarum essentialiter ordinarum est causata igitur ab aliquo quod est supra illam multitudinem et non est aliquid illius multitudinis. aliter enim idem esset causa sui ipsius quare etc. Item aliter sequeretur quod idem effectus haberet simul infinitas causas

actu ipsum causas et per consequens in causis essentialiter ordinatis erit aliquid simpliciter primum. Tertio arguitur per rationem cuiusdam doctoris qui tenet quod predicta argumentatio valet ita bene in accidentaliter ordinatis sicut in essentialiter ordinatis si bene forinetur. Lapis inquit totam multitudinem illorum quorum quodlibet habet aliquid prius se. Tunc arguitur sic. Tota ista multitudo habet aliquid prius se. ergo praeter totam illam multitudinem oportet dare aliquid prius vel ergo illud est simpliciter primum et habet positum vel non et hoc est contra positum quia ipsum erit pars multitudinis illorum quorum quodlibet habet aliquid prius. quare etc. Quarto arguitur sic si essent plures dii aut distinguerentur specie aut solo numero. si specie tunc non essent eque perfecti et per consequens minus perfecti non esset deus. si solo numero tunc possent esse infiniti. quia quando sunt plura individua distincta solo numero. non apparet contradictio quoniam sunt plura. nec potest assignari status ad certum numerum quoniam maior possit esse etc. ss Ad ista respondet ad primum et secundum simul respondendo quia faciunt unam rationem. unde primo dico. ista ratio non probat evidenter tantum unum deum esse. quod patet multipliciter. Primo quia in ista ratione presupponitur novitas rei que non praesuit nec aliquid eius. talis autem novitas non concluditur evidenter ex apparentibus naturalibus cum multe mutationes valde apparenter saluentur a modernis absque persistentia distinctarum novitate sicut de motu locali et de motu ad quantitatem etc. Et tali modo diceret propter quod possent saluari omnes mutationes ad accidentia et etiam ad substantias a fortiori. quia non sunt sensibiles nisi per mutationem factam in accidentibus sensibilibus. et sic si talia saluarentur per res aliter se habere vel a parere res aliter se habere solum. non requireretur aliquid agens extrinsecum a re ipsa aliter habere. nam res aliquam aliter se habere vel apparet aliter se habere se ipsa sola sine extrinseco agente sensibili vel apparente. Secundo in predicta

37 1027

47.

Obviamus

24.

Ad 1026
ad 1027
1027

Postea dicitur in 2. dicitur aliquod p. P. dicitur aliquod p. ab aliis dicitur
ta dicitur p. p. dicitur aliquod p. dicitur q. dicitur
Questio tertia

ratione presupponit bonitas huius con-
sequente. si aliquid nouiter est illud p-
ducitur ab aliquo hec autem consequentia
no est euidens etc. Diceret enim pteru-
q. sicut non sequitur euidenter. a. no-
uiter non est. igitur ab aliquo nouiter
non est. sic non euidens sequit. a. nouit
est igitur ab aliquo etc. q. sicut aliquis
potest desinere esse per sola absentiam
conseruatis nullo ad hoc positue age-
re. sic pot. inapere esse p. sola absentiaz
impediens nullo ad hoc positue pcur-
rente. imo diceret pteru. valde appa-
renter q. multuz difficile est exprimere
quid est vna rem esse ab alia siue effici
aut p. duci ab ea. maxime vbi vna pot.
esse sine alia. verbigra tu dicit q. ignis
efficit vel p. ducit calozes et est eius cau-
sa efficiens costat tamē q. iste calor pos-
set esse et no. esse ab illo igne. sed a solo
deo. igne se habete ad illū calozes oīno
similiter sicut prius. fm omne nostram
apparentiā etc. quare etc. Tertio ista
ratio presupponit q. aliq. sunt cause
essentialit. ordinat. hoc aut. non est eui-
des q. ille conditiones causarū essentia-
liter ordinatarū quas infer. ponaz no.
possent euidenter p. bari cōuenire aliq.
bus causis vt ptz intuēt. Quarto ista
ratio presupponit q. no. sit possibilis p-
cessus in infinitū in causis essentialiter
ordinatis. hoc aut. no. est euidens. tum
p. mo. q. fm phos talis p. cessus cōcedi-
tur possibilis in causis accidētaliter or-
dinatis. tum secūdo q. fm fid. m. possz
p. babiliter dici q. deus posset facere in-
finitas causas actu existētes sibi cō-
tialiter ordinatas etc. Quinto p. cessus
omnib. p. dicitis adhuc ratio non p. bat
euidenter. quia pteruus diceret q. in
causis essenti. liter subordinatis cēt ar-
culatio ita q. quilibet esset ab aliqua et
sic nec esset p. cessus in infinituz nec ali-
qua simpliciter prima. q. autē talis cir-
culatio non sit possibilis pot. euidenter
probari. Sexto concessis omnibus p-
suppositis et etiaz q. non sit talis circ-
ulatio possibilis adhuc ratio non probat
aliquid esse simpliciter primū exponē-
do affirmatiue. i. quo nihil est pri. et sic

ratio no. probat euidēter illud p. mū. et
ficiens esse tm. vnu. q. pteruus diceret
q. plura essent prima efficiens. ita q.
nullo aliquid esset pri. efficiēs. diceret
etiā q. licet vnu. esset tm. primū efficiēs
illud tamē no. esset simpliciter primuz
ens et perfectissimū quia aliquid cēt eo
prius quod no. essz efficiens sed ei. vlti-
mus finis p. ter qd. ageret. et sic p. mū. ef-
ficiens non esset deus. Patet ergo q. p-
dicta ratio non probat euidenter tan-
tum vnum esse deum. **Itē** Et
predicto processu apparet q. in philo-
sophia seu doctrina Aristotelis nllē vt
pauce sunt rationes euidenter demon-
stratiue patet quia illa ratio videtur
apparentior inter omnes quas vniū
Aristoteles fecit etc. Itē sequit. q. phi-
losophia Aristotelis seu doctrina magi-
debz dici opinio q. scietia etc. et ideo val-
de sunt rephensibiles q. nimis tenacit.
adherent auctoritati Aristotelis etc.
Secundo p. n. paliter dico ad predi-
ctam rationē q. ista ratio licet no. sit de-
monstratiua ipsa tamē est p. babilis et
debet dici bona ratio naturalis. Patet
q. licet p. teru. possit eam multiplici-
ter euadere vt patuit. tamē p. babilis
persuadet q. possit persuaderi opposi-
tū etc. Tertio dico q. ista rō. pot. appa-
renti. et efficiat. formari q. Aristoteles
eā formauit. vñ sicut dicit De kam ap-
parentius potest probari p. mitias effi-
cientis et eius vnitas p. seruationē rei
a sua causa q. p. p. ductionē accipiendo
p. ductionē fm q. est rē accipere esse im-
mediate post non esse. Lius ratio est
q. nimis difficile cēt. p. bare q. no. sit p-
cessus in infinituz in causis eiusdem ra-
tionis quarum vna possit esse sine alia
sicut philosophi posuerunt hominem
generantem ante hominem generatuz
in infinitum. Similiter difficile est pro-
bare per productionem q. vnus homo
non possit produci ab alio sicut a cau-
sa totali. modo si ista duo concederentur
non posset probari q. iste processus
in infinitum. non essz possibilis nisi cēt
aliquid vnu. sp. manens a quo tota ista in-
finitas depēderet. Et iō ratio pot. mes

Itē p. dicitur q.
ab aliis dicitur
dicitur

Concludit
dicitur q. in
doctrina aristot.
pauce sunt rationes
euidenter demonstratiue
patet quia illa ratio
videtur apparentior
inter omnes quas
vniū Aristoteles
fecit etc. Itē sequit.
q. philosophia
Aristotelis seu
doctrina magi-
debz dici opinio
q. scietia etc. et ideo
valde sunt rephensibiles
q. nimis tenacit.
adherent auctoritati
Aristotelis etc.

Doctrina magi-
pauce sunt rationes
euidenter demonstratiue
patet quia illa ratio
videtur apparentior
inter omnes quas
vniū Aristoteles
fecit etc. Itē sequit.
q. philosophia
Aristotelis seu
doctrina magi-
debz dici opinio
q. scietia etc. et ideo
valde sunt rephensibiles
q. nimis tenacit.
adherent auctoritati
Aristotelis etc.

Secundo p. n. paliter
dico ad predictam
rationē q. ista ratio
licet no. sit demonstra-
tiua ipsa tamē est
p. babilis et debet
dici bona ratio
naturalis. Patet q.
licet p. teru. possit
eam multipliciter
euadere vt patuit.
tamē p. babilis
persuadet q. possit
persuaderi oppositū
etc. Tertio dico q.
ista rō. pot. appa-
renti. et efficiat.
formari q. Aristoteles
eā formauit. vñ
sicut dicit De kam
apparentius potest
probari p. mitias
efficientis et eius
vnitas p. seruationē
rei a sua causa q.
p. p. ductionē
accipiendo p. ductionē
fm q. est rē accipere
esse immediate post
non esse. Lius ratio
est q. nimis difficile
cēt. p. bare q. no. sit
p. cessus in infinituz
in causis eiusdem
rationis quarum vna
possit esse sine alia
sicut philosophi
posuerunt hominem
generantem ante
hominem generatuz
in infinitum. Simi-
liter difficile est
probare per produc-
tionem q. vnus homo
non possit produci
ab alio sicut a causa
totali. modo si ista
duo concederentur
non posset probari
q. iste processus in
infinitum. non
essz possibilis nisi
cēt aliquid vnu. sp.
manens a quo tota
ista infinitas depē-
deret. Et iō ratio
pot. mes

au
id
per
q. p.
n. ac
ntia:
to in:
q. d.
quid
quid
quid
ergo
po
tum
illoz
aqua
in te
eque
ficut
e. p. d.
no. ap
e. p. d.
n. q.
ta re.
re. p. d.
vide
dicitur
tripliciter
p. m. d.
nec ali
melodi
curati
appa
p. d.
de mo
emē.
p. d.
dicitur
ita no.
faciā
i. talia
vel a p
no. re
m. a re
f. alit
ere se
n. d. d.

Primi sententiarum

lius sic formari quicquid talis producat ab alio quod diu manet in esse reali ab aliquo realiter preseruat: sed iste effectus produci- tur. igitur quod diu manet ab aliquo preserua- tur. tunc quod de illo preseruante aut potest produci ab alio aut non. si non tunc est effici- ciens primum sicut est preseruans primum: quod esse conseruans est esse efficiens ut ostendit in quarto. Si autem illud preseruans produci- tur ab alio igitur conseruatur ab alio: et de illo alio quod sicut prius. et sic vel oportet pre- cedere in infinitum: vel oportet deni- re ad aliquod primum conseruans non preser- uatum: et tale est primum efficiens. Sed non est possibile esse processum in infinitum in conseruantibus. quod tunc actu essent infinita: quod est impossibile saltem na- turaliter. sicut posset probari per rationes philosophi et aliarum que sunt satis rationabiles Et per consequens per istam rationem patet sufficienter: licet non euidenter quod oportet dare primum conseruans et ita primum effi- ciens. ¶ Differt autem ista ratio ab alia ratione facta sub alia forma: quod ista arguit per conseruationem: alia per produ- ctionem modo semper omne conseruans ali- ud siue mediate siue immediate est actu aliter cum suo conseruato et conuerso. non autem omne productum ab alio requirit quod illud a quo est productum sit simul actu cum eo et sic quis possit ponere processum in infinitum in causis producendis sine infinitate actuali. non tamen in conser- uantibus etc. quare etc. Et sic patet quo modo predicta ratio potest apparere fortificari. Quarto principaliter dico circa predictam rationem quod ipsa solum valet arguendo in causis essentialiter ordina- tis non in accidentaliter ordinatis: sicut prius tactum est. ideo ad declarationem huius videndum est que sint cause essentialiter ordi- nate: que accidentaliter ordinate. Et de hoc dico quod inter eas est triplex differentia. Pri- ma est quod in causis essentialiter ordina- tis secunda dependet a prima in causa do. Cause autem accidentaliter ordinate sunt quarum neutra ad productionem al- terius effectus aliam requirit naturali- ter in causando. Secunda differentia est que sequitur ex prima. quod in causis

essentialiter ordinatis est causalitas al- terius rationis: et alterius speciei ita quod cau- se essentialiter ordinate sunt alterius spe- ciei: quod ad causationem unius effectus sufficit unum unius rationis: quare etc. Tertia differentia est quod omnes cause essentialiter ordinate simul requiruntur ad causandum effectum: in causis autem accidentaliter ordinatis non requiritur earum simultas in causando. quare etc. Et si dicatur quod mus sol essentialiter subordinantur in causando muris et ta- men non requiritur earum simultas. de- co quod licet mus essentialiter subordi- natus ad solem non tamen conuerso etc. Unde circa predicta sciendum est quod cau- sarum concurrentium: ad determinatum effectum si una non possit concurrere nisi alia concurrat ita dependet una ab alia in causando sicut conuerso. generaliter tamen illa que est prior et illimitatio non sic omnino dependet a posteriori causa eiusdem effectus sicut conuerso. verbi gratia. dico quod in generando hominem homo essentialiter a sole dependet: et conuerso. quod nec homo sine sole: nec sol sine homi- ne potest hominem generare: sed tamen sol sine sorte potest homines generare: et sic causa vniuersalior et illimitatio non dependet ab inferiori. saltem sol ab homine si- cut inferior a superiori et vniuersalior propter causam dictam saltem: quod sol in pro- ducendo hominem non requirit necessario hoc singulare. puta sortem ad produ- cendum sed e contra. Aliquam autem non est sic mutua dependentia causarum concur- rentium in causando: sicut quando sol et mus generant muris: quod licet mus non possit ge- nerare muris sine sole: sed tamen potest sine muris per hoc potest apparere quo modo procedunt multe instantie: quas in hac materia mouet ockam contra scottum ponentem predictas differentias etc. Ex predictis sequitur primo quod non est ne- cessario euidens per experientiam: nec per dem- onstrationem: sed solum opinatum vel creditum aliquas causas sic esse essentialiter ordinate. patet satis per predicta. De- cundo sequitur quod secundum fidem omnis cau- sa creata non solum in essendo: sed etiam

In quo dicitur id est deum a idem p[er] h[oc]

In quo dicitur id est deum a idem p[er] h[oc] triplex dicitur

Non est nobis euidens nisi per experientiam non aliquam demonstrationem sed solum opinatum vel creditum

Contra

27

ctua nisi de eo precedat cognitio sensi-
tiua quia de ipso non habetur cognitio
causata ex fantasmatibus sicut habet de
sensibilibus sed solum ex discursu rationis quod
modus potest fieri sine fantasmatibus
et sensatione. quare etc. Ad secundam partem
ex secundo articulo quod ipsa concludit verum
et est pro dictis ibidem. Ad tertiam partem
ex tertio articulo quod antecedens et consequens
est verum et de probatione consequentie patuit
ibidem. Ad aliam post oppositum negatur minor
et clare patet quod probatio non valet etc.
quia ita argueret de quodlibet alia re quia
cuiuslibet rei esse de sua quidditate etc.
Ad confirmationem quod sit de maiore negatur
minor quia ista est dubitabilis et non pro se nota
imo nec cuiusdemmodi demonstrabilis necesse
esse est etc. et hec de tertia questione.

ad 2am
ad 3am
et bene magis
sunt rationes
mea de 2a
magis trinitatis

Distinctio tertia.

In circa tertia distinctio-
nez huius libri primi in qua
ostendit magister qualiter
in creaturis est vestigium et
imago trinitatis. forma ista

questionem verum creatura rationalis sit ve-
stigium et imago increate trinitatis. Ar-
guitur primo quod non quia nulla creatura
est vestigium increate trinitatis. igitur etc.
consequenter patet et antecedens probatur.
quod vestigium ducit in noticiam illius cuius
est sed nulla creatura ducit in noticiam
trinitatis imo potest ex creaturis natura-
liter concludi quod nulla res sit tres res et
quolibet earum etc. Secundo sic quod crea-
tura rationalis non sit vestigium trinitatis
quia in illo quod est vestigium trinitatis
inueniuntur tres rerum realium distinctio sicut
in ipsa trinitate sunt tres persone realem
distincte sed aliqua creatura rationalis
sicut anima vel angelus est simplex et indi-
uisibilis in qua non est distinctio. igitur etc.
Tertio sic quod creatura rationalis non sit
imago trinitatis quod si etc. vel hoc est ra-
tione substantie anime vel ratione suorum actuorum
non ratione substantie quia cum sit simplex nec
in ipsa sit distinctio rerum ipsa non repre-
sentaret distinctionem personarum nec rationem

7. arg.
29
31

suorum actuum quia non representat
ret consubstantialitate personarum etc.
In oppositum arguitur quia secundum Augustinum
6. de trinitate. capitulo viii. potest
etc. ut creatorem per ea que facta sunt
intellectum respicientes trinitatem intelligamus
cuius in creatura quo dignum est apparet
vestigium. Et si hoc verum sit de aliqua
creatura maxime videtur de rationali
qua etiam in pluribus locis dicit esse ima-
ginem trinitatis secundum mentem. ut patet. 12. de
trinitate. c. 7. et alijs diversis libris eius etc.
Primo premissa tria notabilia ad ter-
minorum declarationem. Secundo ponam ad qua-
situm triplicem conclusionem. Tertio solvam cir-
ca istam materiam triplicem dubitationem
Circa primum in primo notabili videbitur
quod vestigium et imago in aliquibus condi-
tionibus conveniunt et in aliquibus differunt.
In secundo quod vestigium sumitur multi-
pliciter. In tertio quod imago sumitur si-
militer. **B** Pro primo notandum secundum
ockam quod vestigium et imago aliquas ha-
bent conditiones et proprietates communes et ali-
quas proprias. Prima communis est quod tam
vestigium quam imago differt ab illo cuius est.
Secunda quod utriusque ducit in noticiam illius
cuius est. Tertia quod utriusque ex natura sua
non plus representat unum individuum quam
aliud sibi similitudinem vel quod representat unum
individuum et non aliud hoc est id est quod non
invenitur aliud individuum sibi similitudinem.
In circa hoc est advertendum quod aliquid
ducere in noticiam alterius potest dupliciter
intelligi. Uno modo quia est causativa
cognitionis alterius mediante sua noticiam
ita quod noticiam ipsius sit causa noticiam
alterius. alio modo quia est causativa
uam cognitionis alterius immediate
sine noticiam sui sicut intellectus ducit
tanquam causa in noticiam cuiuslibet intel-
ligibilis. Primo modo adhuc contin-
git dupliciter quia vel ducit in primam
talem noticiam. vel tantum facit remem-
morationem de aliquo habitualiter no-
to. Primo modo noticiam singularis
est causa noticie uniuersalis et noticie
premissarum noticie conclusionis. sed
numquam isto modo noticiam unius rei inco-
plexa est causa sufficientes alterius noticie

Ad hoc ad aliquid dicitur in ista
aliter

De isto patet quoniam magis vobis homo
et magis paratib causa notius auctior
qui notius remota salua dicitur. **Questio quarta**

prime alterius rei incomplexe. **Secundo** modo vna res incomplexa median-
te noticia sua potest esse causa partia-
lis rememorationis alterius rei habi-
tualiter note illa antez noticia habitua-
lis necessario concurrat in ratione cau-
se partialis. et isto modo tam vestigium
quod imago representat illud cuius est si-
cut patet ad experientiam de imagine
herculis que solum representat hercu-
lem illi qui primo habuit noticiam de
hercule et sic de vestigio etc. Ex his se-
quitur quod aliqua duo possunt se repre-
sentare mutuo patet si sint duo homi-
nes multuz similes et sint noti aliquibz
vterqz indifferenter potest ducere in re-
cordationem alterius etc. Sed etiaz ve-
stigium et imago in aliquibus differunt
Prima differentia est. quia de ratioe
vestigij est quod sit causatus ab illo cuius
est: quia vestigium vt patet inductiue
dicitur illud quod est derelictu ab alio
de ratione autem imaginis non est quod sit
causata ab illo cuius est: quia imago her-
culis potest esse ab alio quod ab hercule.

Secunda differentia sequitur ex pri-
ma. quod vestigium nisi sit impeditum du-
cat non tantum in noticiam recordari-
uam illius cuius est sed etiam in notici-
am complexam alicuius veritatis con-
tingentis de ipso. per bigratia vestigiu
ex pede bouis non tantum facit reco-
dari de bone habitualiter noto sed du-
cat communiter in noticiam huius quod bos
hic transiuit quis quandoqz posset ee
terror etc. imago autem quod non necessa-
rio causatur ab illo cuius est: ideo non
facit regulariter noticiam alicuius ver-
itatis contingentis de illo cuius est in-
si forte recordatiuam de qua nunc non
est sermo et sic patet etc. **Secundo**
notandum quod vestigium pro vna crea-
tura dicitur vestigium alterius accipi-
tur tripliciter. **Eno modo** large et sic ve-
stigium est effectus derelictus ex aliqua
causa rememorationis ipsius et ducens
communiter in noticiam alicuius pro-
positionis contingentis enunciantis ee
vel fuisse. vel alicuius talis de ipsa cau-
sa et sic fumus derelictus ex igne vel co-

bulio derelictus potest dici vestigiu ignis
et etiam odor derelictus ab animali ve-
stigium animalis. **Secundo modo** dicitur
vestigium magis stricte pro impres-
sione alicuius in aliquid sibi cedens re-
manente in absentia illius et sic in cera
relingitur vestigiu sigilli. **Tertio mo-**
do strictissime et sic dicitur impressio ali-
cuius partis alicuius totius in aliquid
sibi cedens derelicta et manens in absen-
tia illius et ducens in recordatione ei-
us etc. **Tertio notandum** quod imago etiaz
accipitur tripliciter. **Eno modo** strictis-
sime: et sic imago est substantia forma-
ta ab artifice ad similitudinem alteri-
us secundum aliquam accidentia conformia acci-
dentibus illius ad cuius similitudinez
fit distincte ab alijs representans sibi dis-
similibus in aliquibus accidentibus suis
verbigratia. Lignum formatur ad si-
militudinem herculis vt habeat consi-
mulem figuram qualem habuit hercu-
les et consimiles colores: propter que
facit cognoscentem venire in recorda-
tionem istius herculis secunduz quod e-
alius ab alijs hominibus qui non ha-
bent consimilia accidentia. et isto mo-
do imago non est primo similitudo res-
tus. sed est primo similitudo acciden-
tis: quia accidentia sunt similia in eis
sed non substantie etc. Et sic accipiedo
imaginem de ratione imaginis est quod si
at ad imitationem illius cuius est. hoc
tamen non competit sibi ex natura sua
sed tantuz ex intentione agentis. quia
posset simpliciter fieri non ad imitatio-
nem illius. **Secundo accipitur** imago
pro tali formato siue fiat ad imitatio-
nem alterius siue non. **Tertio modo** pro
omni vniuoce producto ab alio quod
fm rationem sue productionis produ-
citur vt simile. et sic filius posset dici
imago patris qualiter at ostolus vocat
filium dei etc. **D** his premisis
ponaz tres conclusiones. **Prima est** quod
rationabilis creatura et generaliter quod
libz alia potest rationabiliter dici vesti-
gii trinitatis inquantu scz appreciata
creaturis possunt aliquo modo ducere in
noticiam appropriatoru in diuinis per

Imago sup
tristitia sicut
vestigiu
et aucto

22
23

Quo filius
de imago patris
a vobis

Quibus vobis
reuerentia et gratia
quibus sit digni
vestigiu trinitatis

Ad ropu dei et opus sui p dicitur per idem dicitur magis p p
magis aliter vt sit sui p dicitur p dicitur filij sui p dicitur
quod et p dicitur p dicitur p dicitur p dicitur p dicitur
quod dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
quod aliter p dicitur p dicitur p dicitur p dicitur p dicitur
p dicitur filij et dicitur p dicitur p dicitur p dicitur p dicitur
dicitur filij et dicitur p dicitur p dicitur p dicitur p dicitur
p dicitur p dicitur p dicitur p dicitur p dicitur p dicitur

ft
ta
re.
Eus
poc
lum
illa
et ap
e ali
ronali
e ima
n. de
is re.
d ter
ad qe
tua cir
tionez
ndicit
condi
vite
e multi
mae se
diu fm
as ba
es et ali
et q ra
cu est.
na illi
cura sua
vidu q
tar vuz
eo. q. no
limum.
q. aliq
pliciter
alarius
sua no-
sa noti-
causari
mediate
us dicit
et intel
contine
p dicitur
at reme-
alter no-
gularis
e notici-
nis. sed
rei inco-
noticie

Primi sententiarum

etum expressius dicat imago. et ideo cum habeat illos actus accidentaliter: et quibus habeat et quibus non. patet. quia ipsa anima potest una vice dici expressus imago et alia Tertia propositio est quod creatura rationalis secundum substantiam anime deficit a ratione imaginis perfecte. patet. quia non representat distinctionem personarum ut bene dicitur nec hoc est inconueniens. quia secundum magistrum in littera non potest in nobis repiri ratio imaginis ad plenum. Unde in anima non est tanta similitudo trinitatis quoniam sit maior dissimilitudo. ipsa tamen quod intelligit meminit et vult. inuat ad noticiam aliquid trinitatis et emanationis personarum. Alii tamen ad salutem duorum rationem imaginis in substantia anime concedunt distinctionem seu non idem prouta tem inter substantiam anime intellectum et voluntatem sed talis distinctio non potest probari ut bene dicit Scotus. nec videtur necessaria aut utilis ad salutandum propositum. quia siue sic siue non inter potentias anime non salutatur originatio. Quarta est quod creatura rationalis secundum comparationem ad suos actus deficit a ratione imaginis perfecte. Patet quia ut sic non representat substantialitatem personarum ut bene arguitur tamen signa representatiua illorum actuum seu alios conservantia vere affirmantur de eadem substantia quia eadem substantia est memoria intelligentia et voluntas. Isti enim termini licet motent diuersa et distincta realiter ab ipsa anima supponunt tamen pro ipsa que est substantialitas. quare intendunt Augustinus et alii doctores. et sic patet ad questum responsio. Que tamen per sequentia amplius declarabitur.

intelligentiam et voluntatem. quare etc. Non firmatur. quia Augustinus in sermone de vno martire dicit quod si homo seruasset bonum quod in illo creauit deus: id est imaginem semper laudaret deum etc. et sic imaginem non seruauit. Item. de trinitate. ca. 11. imago ita de formis et obscura facta est ut pene nulla sit. sed substantia anime integra remansit. etc. Secundo principaliter arguitur quod imago non consistat in actibus anime quia inter partes imaginis debet esse substantialitas sed inter substantiam anime et illos actus non est etc. Non firmatur quia Augustinus. 1. 4. de trinitate. ca. 3. di. quod imago creatoris immortaliter insita est anime: sed tales non insunt anime immortaliter. Item ibidem capi. 5. dicit quod imago non est ponenda in traseuntibus etc. Secunda dubitatio vtrum secunda pars imaginis scilicet actualis cognitio gignatur a prima. scilicet ab anima et tertia. scilicet actualis volitio a prima et secunda scilicet ab anima et eius noticia sicut supradictum est. Primo enim arguitur quod non ois cognitio seu noticia producat ab anima cui est noticia: quia anima est sibipsum cognitio seu noticia. igitur etc. consequentia patet quia idem non producat a se et antecedens probatur quod intelligere vel cognoscere est viuere. viuere autem est esse. esse vero est ipsa res. que est igitur intelligere est ipsa anima intelligens. Item anima est essentialiter intellectiva. nam per hoc reponit in gradu specifico ergo nullo accidente indiget ut intelligat etc. Item intelligere ipius anime non est nisi moueri intentionaliter sicut corpus mouetur localiter sed probabiliter potest sustineri quod in corporibus motus localis realiter non differt a mobili. igitur in spiritibus hoc potest saluari etc. Item sicut saluat deum aliquid intelligere per sua essentia ita quod nunc intelligat aliquid etc. aliter prius non intellexit etc. propter hoc solum quia nunc ita est qualis prius non intellexit neque prius fuit ita videtur posse probabiliter saluari de quolibet alio intelligente que frustra ponit pluralitas sine necessitate etc. Secundo principaliter arguitur quod non ois volitio sit effectus ab actu intelligendi. quia sicut arguit Scotus libro primo di. 3. q. vltima noticia genita

Mouetur ad dubitandum non per dicta probatur p. 2. arg.

Mundus notitia / amor

Moham...
pro nostra...
habitu

Adam doctor solens et ingeniosus dicit
quod voluntas est quod cognoscit

Questio quarta.

tiam complectam elicita ex habitu. et p
amorem voluntate. et quantum ad illud
verbum concurrat voluntas. quia verbum
complectum quod est determinate affir
mative vel negative fin aliquos non fit
nisi mediante voluntate tunc respectu illi
actus voluntatis est noticia sed incom
pleta termini vel terminorum que est co
causa ipsius. Similiter quod verbum habe
tur habitualiter frequenter ad elicien
dum ipsius actualiter: et disticte: et ad co
servandum precipue concurrat ipsa vo
luntas quia intelligimus eum volumus
quod est intelligendum post noticiam ha
bitualem acquisitam. Ad secundam ne
cessario antecedens et ad probationem dico
quod fames et sitis licet possint haberi sine
sensatione extrinseca non tamen sine sensa
tione ab extrinseco sed ex actu de vnius
partis in aliam. qualis potest haberi si
ne sensatione ab extrinseco. sicut patet
in habentibus dolorem capitis vel den
tium etc. vel potest dici quod fames et sitis
non sunt actus appetitivus elicti respectu
cibi et potus sed sunt quodammodo languor ex de
fectibus cibi et potus: loquendo de fame
et siti prevenientibus omnino experientia
am cibi et potus. Ad hoc ergo quod sunt actus
appetitivus requiritur prima sensatio etc.
Ad tertiam concedo quod voluntas potest
imperare cognitionem actualem de aliquo
si prius cogitatu actu distincto sicut cum
ocurrerit alicui quod audivit aliquid et non
scit quid fuerit illud tunc voluntas
precipit intellectui. ut inquirendo reco
gitet et sic frequenter invenit imo com
muniter iste est processus in reminiscen
do dico tamen quod illud apprehendebatur
prius non distincte sed confuse. ideo pre
cogitabatur uno modo et alio modo pre
cipiebatur cognoscenti dico etiam quod sup
posito quod voluntas preciperet eandem
cognitionem quaz prius non tamen prius
frustra preciperet quia per hanc potest
illa conservari etc. Ad quartam
dico aliquas propositiones. Prima est
quod voluntas non potest diligere seu velle
incognitum patet per Augustinum. Quis
diligere possunt. incognita neque. imo
sunt quod ponit Adam omnis volitio est

quedam cognitio. de quo alias videtur /
Secunda est quod ad hoc quod voluntas elicit
at actu volitionis non sufficit cognitio ha
bitualis unde licet habitibus utamur cum
volumus tamen habitibus uti non volumus
nisi cum de eorum visu distincte vel confuse
actualiter cogitamus. Illud autem ad ver
tendum est quod habens habitum. et non cogi
tans actualiter de obiecto illius potest
moveri ad cogitandum de illo non solum a
voluntate sed aliunde multipliciter. scilicet vel a
motore extrinseco vel ab influentia celi vel a
dispositione corporis. sepe tamen movetur a
voluntate retrahere intellectum ab alijs.
vel trahente ad illud non tamen tempore
unde fit ut frequenter habituatus inci
piat cogitare de aliquo: et nesciat unde
moveretur ad cogitandum de illo plusquam
de alio. Tertia propositio est quod ad hoc
quod voluntas conservet actum volitionis
non sufficit cognitio habitualis partem si
cut precedens. Quarta est que sequitur
tur ex alijs. et est quod ad hoc quod voluntas
eliciat aut conservet actum volitionis
requiritur naturaliter cognitio actua
lis. Patet ex dictis. Unde sequitur quod
volitio plus dependet in essendo et per
manendo a cognitione quam species in sensu
a re sensibili licet forte non plus depen
deat in fieri et nihil plus concludit argu
mentum. Secundo sequitur quod vol
itio plus dependeat a cognitione quam exe
cutio exterior libera dependeat a volu
tione. quia executio exterior sicut ire ad
ecclesiam potest ab homine fieri etiam
meritorie absque hoc quod sit ab actu volu
tatis sed sufficit quod insuerit etc. quare etc.
Verum est tamen quod talis executio non
dicitur libera intrinsece sed solum extrin
seca denominatione quia ab actu volun
tatis etc. Tertio sequitur quod cognitio
potest esse causa effectiva contrariarum
volitionum successivae in eodem subie
cto et eodem modo disposito. patet. quia eadem
stante cognitione eiusdem obiecti volu
tas potest illud velle et nolle etc. Quan
to sequitur quod idem agens naturale po
test contrarios effectus causare in idem
passum eodem modo dispositum. unde
hoc non est inconveniens de causa veteri

Quod obfunt
et notandum
habens habitum
no potest moveri
ad cogitandum ex
obfunt a voluntate
sicut ab extrinseco
moveri ut ab
sensatione vel
a dispositione respectu
3a pro
4a pro
Contra etc
Sicut dicitur de
voluntate dicitur
et quodammodo a
voluntate quod
potest moveri
a re sensibili
et non a voluntate
dicitur de actibus
voluntatis ubi ab
voluntate
Sicut dicitur de
voluntate dicitur
et quodammodo a
voluntate quod
potest moveri
a re sensibili
et non a voluntate
dicitur de actibus
voluntatis ubi ab
voluntate

ter si
qualis
d. quar
cotrad
abulter.
trinfeco
indicia.
et in ania
clerius
evident
dam: vel
el fin all
neter po
ur in calu
rea cogno
hoc possit
n. esse pfe
clare tunc
miamate
tu sic equi
re ita quod
tionaliter
cognitio.
quod intelle
no potest
tunc aut an
non est cui
quod efflu
am et obli
ta. et non
nuit quod
guit quod
voluntatem
neque
et non
tunc ad p
precedens
et scilicet
tunc intel
non est
tunc ad an
tunc patet
tunc ubi no

Ad 3am
Ad 4am
Ad 5am
Ad 6am
Ad 7am
Ad 8am
Ad 9am
Ad 10am
Ad 11am
Ad 12am
Ad 13am
Ad 14am
Ad 15am
Ad 16am
Ad 17am
Ad 18am
Ad 19am
Ad 20am
Ad 21am
Ad 22am
Ad 23am
Ad 24am
Ad 25am
Ad 26am
Ad 27am
Ad 28am
Ad 29am
Ad 30am
Ad 31am
Ad 32am
Ad 33am
Ad 34am
Ad 35am
Ad 36am
Ad 37am
Ad 38am
Ad 39am
Ad 40am
Ad 41am
Ad 42am
Ad 43am
Ad 44am
Ad 45am
Ad 46am
Ad 47am
Ad 48am
Ad 49am
Ad 50am

Quotiens autem in scriptura dicitur
mulus confitetur quod non creditur capere
neque

Questio quinta

20 Item quod intellectu cape nequid dicitur Secundo sic talis positio non potest sine contradictione saluari igitur nec probabiliter sustineri. prima tenet et ante patet. quia ista positio id est de eodem affirmat et negat: ut patet in istis propositionibus. deus generat deum. deus non generat deum: et non est nisi unus deus. similiter de istis: essentia non generat. pater in divinis generat. et tamen omnino idem est essentia: et pater in divinis dicitur.

30 Tercio sic talis positio sine negatione forme sillogistice aut formalis proprie non potest defendi. igitur prima tenet: et antecedit patet: quia propter illam positionem oportet negare sillogismum expositoryum: sicut istum. hic pater generat. hic pater est essentia divina: ergo essentia divina generat. Similiter istum. quicquid res est pater est pater: filius est res que est pater ergo filius est pater. qui tamen videtur esse in dam. Similiter quam contrarium sicut ista. nulla essentia divina generat ergo nullum generans est essentia divina. in his omnibus antecedit est verum et consequens falsum secundum positionem fidei dicitur.

40 In oppositum arguitur: quia fides nostra est vera et saluberrima: et per omnes in convenientes esset quod non posset defendi: et probabiliter sustineri. Etiam frustra laboraret circa studium fidei fideles catholici et doctores theologici: nisi posset probabiliter ab omni falsitate tueri. In ista questione erunt tres articuli iuxta tria argumenta iam facta. In primo videbitur quid cedat positio fidei de trinitate. In secundo qualiter hec positio possit sustineri sine contradictione. In tertio qualiter etiam sine forme sillogistice aut alterius bone sequentie negatione. Et sunt hec tria valde utilia in theologia. **B** In primo articulo ponam et deducam tres conclusiones. In prima videbitur quid cedat hec positio fidei. In secunda utrum hec positio possit imaginari aut probabiliter sustineri. Prima conclusio est quod positio fidei dicitur quod una res simplicissima est tres res: et quilibet earum scilicet quod una divina essentia est conjunctim pater et filius et

spiritus sanctus et est singillatim pater et est etiam filius et est spiritus sanctus: quarum trium rerum una non est alia: sed sunt eadem indivisibilis essentia: que quidem essentia nulla illarum trium rerum generat nec ab aliqua generatur. nec aliqua producit: nec ab aliqua producit: sed una illarum trium scilicet pater a nulla re generatur vel producit: sed generat et producit unam illarum trium. scilicet filium: et pater et filius tanquam unum principium producit sed non generant. Ipsemetem. Ista conclusio patet ex symbolis per ecclesiam factis et per ea approbatis: nec aliter proba ea.

Sed ad sciendum quod positiones debeant concedi secundum hanc positionem fidei ponam aliquas distinctiones et inde eliciam plures positiones satis utiles. Prima distinctio est quod nomina significabilia deum sunt in multis simpliciter differentia: quedam sunt essentialia. quedam personalia. quedam composita: quedam necessitativa. Essentialia autem dicuntur que sic supponuntur per essentia vel natura: quod si essentia et suppositum in divinis realiter distinguerentur. illa supponeretur per essentia non per suppositum: nomina vero personalia sunt illa que ex usu loquendi sic supponuntur per supposito. quod si suppositum et essentia distinguerentur. adhuc supponeretur per suppositum et non per essentia. Vel aliter loquendo essentialia sunt que supponuntur per persona ut persona est. et licet predictae locutiones forte non sint vere de virtute sermonis: tamen qualiter debeant intelligi patebit in secundo articulo magis. Nomina autem composita sunt que ex usu loquendi supponuntur pro supposito et essentia: et si suppositum et essentia distinguerentur adhuc supponerentur pro utroque. Nomina vero necessitativa sunt illa que dicuntur de una persona vel de pluribus non tamen de qualibet: et si illa dicerentur de creatura supponerentur pro quibusdam actionibus creaturarum. Exempla autem istorum patebunt. Secunda distinctio est quod nomina essentialia sunt in multis simpliciter differentia. quedam sunt substantiva: ut hoc nomen deitas: quedam adiectiva ut est communicabile. Item substantiva quedam sunt numeralia: ut trinitas: quedam non numeralia: ut essen-

20 *Doctrina fidei
nostre sublegetur*

30 *Prima distinctio
Nomina significabilia
deum sunt in multis
simpliciter differentia:
quedam sunt essentialia.
quedam personalia.
quedam composita:
quedam necessitativa.*

40 *Secunda distinctio
Nomina essentialia
sunt in multis
simpliciter differentia.*

*Etiam per distinctionem et possum
dicitur deus aliter dicitur quod
non habet entitatem unam sed
tres entitates alij dicitur quod
et simpliciter unum et tamen per
proprietatem istam sunt tres entitates
fidei et dicitur alia ratione dicitur
tamen non sunt tres entitates
sed una et tamen per rationem unam*

*proposito per rationem unam per unum
et per se dicitur aliter dicitur
et tamen per se dicitur aliter
dicitur per se dicitur aliter*

non
dicitur
nisi quod
trinitas
quod
nisi in
quod si
res una
non est
fides quod
agitur a
patet per
et de deo
deus uno
et non
is a deo
et beat
lo potest
a deo
tate et
et fieri
de sume
in plani
a iudici
suis
in hanc
voluntate
quod vi
a quod
a dicitur
et multas
et magis
et tamen
et quod
et valeat
et tal
et tal
et tal
et non po
et tamen
et tamen
et tamen
et tamen

30

40

Handwritten notes and diagrams

Epistola sub...
Non moralia /

Deus moralis
Cupidina
bonitas veritas

Primi sententiarum

Epistola
propria

Primo ad...

Secundo ad...

Tercio ad...

Quarto ad...

Quinto ad...

Sexto ad...

1^a f^o

17^a

3^a f^o

4^a

na sapientia bonitas veritas. Item noia
psonalia sunt in multiplici differentia.
quia qdam sunt communia. sicut sunt ista
supposita psona qdas vero propria sicut
pater filius et ista sunt duplicia qz que-
dam sunt abstractiva vt paternitas fi-
liatio et ista dicunt proprietates psonaru
et alia concretiva et ista quos sumunt sub-
stantive et tunc ab antiquis doctoribus
ex eis dicit esse predicatio idemptra vt
dicendo essentia est pater. quos aut ad-
iective et tunc dicit predicatio formalis et
sic ista apud quosda esset falsa essentia
est pater. Item noia coia sunt in multi-
plici differentia qz quedam sunt q temp-
tenent communiter sicut res ens etc. que-
dam vero sunt vel salte aliqd est qd quos
sumit coiter quos precise essentialiter
quos vero precise psonaliter sicut hoc
nomen de de quo postea dicit magis.
Item noia notionalia sunt in multipli-
ci salte in duplici differentia. qz aliqua
sunt q solu supponit pro vna psona sic
generatio: actio: spiratio: passio. quedam
vero supponit p aliquib⁹ psonis sicut
spiratio: actio: productio: passio. et hec
oia patent facilliter cuilibet advertenti
etc. Tercia distinctio est q verba q di-
cunt in divinis sunt in multiplici diffe-
rentia qdas sunt substantiva sicut ista e-
xistit. quedam sunt adiectiva et ista sunt
in duplici differentia: quedam sunt psona-
lia vel notionalia sicut generare spira-
re. quedam essentialia sicut edicari pluri-
ficari. quedam vero communia sicut crea-
re velle intelligere. et cosimiliter potest
fieri distinctio de picipijs. Et his
paucis possunt poni multe ppositioes
seu regule. Prima est q noia essentia-
lia substantiva no numeralia vere dicitur
de essentia et de quolibet supposito
in singulari vt dicendo essentia est dei-
tas pater est veritas. Secunda noia
essentialia substantiva numeralia vere
dicunt de essentia in singulari et non de
supposito vt essentia est trinitas et no pa-
ter est trinitas. Tercia noia essentia-
lia adiectiva dicunt de essentia et non de
supposito vt essentia est comunicabilis et
no pater. Quarta noia essentialia enus-

cuq⁹ additionis existat dicunt de nob⁹
comunibus ac etia de isto termino de
vt aliqua res e trinitas aliqua res est
comunicabilis. Quinta noia psona-
lia coia dicunt de essentia et quolibz sup-
posito vt essentia est psona pater est p-
sona. Sexto psonalia p^{re} abstracti-
ua dicunt de essentia et aliquo supposi-
to vt essentia est paternitas pater est pa-
ternitas. Ratio est qz non pnt pdicari
nisi substantive et idemptra et nunq⁹ adie-
ctive vel formaliter vel fm modu loqn-
di antiquoz. Septima propria psona-
lia concreta dicunt de essentia et aliquo
supposito. vt essentia est pater et hoc qua-
do pdicant substantive et idemptra sed si
adiective vel formaliter solu dicunt de
vna psona vt p^{re} est pater et no de essen-
tia. Octava noia notionalia abstracti-
ua dicunt de essentia et aliquo supposi-
to vel aliquib⁹ s^z no de oib⁹ vt essentia e
generatio activa. Nona oia xba tam
substantiva q adiectiva et coia dicuntur
de essentia et quolibet supposito. Decima
oia xba adiectiva essentialia dicunt de
essentia et no de aliqua psona. vt essentia
comunicat no psona. Undecima xba
psonalia adiectiva dicunt de psona no
de essentia nisi forsan cu aliquo addito
qd facit illa no teneri adiective respec-
tu essentie. vt essentia e res gignans vel q
generat. S^z videndu est etia quod tales
termini pnt dici in plurali. An sit duo-
decima regula q noia q supponit p^{re}
suppositis et p essentia et q no suppone-
ret p essentia. s^z p quolibet supposito si
ipa distinguerent dicunt vt plurimu d
trib⁹ psonis pluralit^{er} et no singularit^{er} vt
tres psonae sunt tria supposita et novnu
suppositu tres ipostases et no vna. Ab
hac regula excipit hoc nomen de⁹ qz ex
usu doctoru no dicitur pluralit^{er} s^z singularit^{er}
et tñ si suppositu et essentia distinguerent
supponeret p supposito no p essentia
de hoc tñ postea dicat. Decimatercia
noia q no supponeret nisi p essentia et
no p supposito si distinguerent dicuntur
de trib⁹ psonis et no pluralit^{er} vt tres p-
sonae sunt veritas et non tres veritates.
Decimaquarta noia absoluta q supponit

Questio quinta

p eentia r quolibz supposito r ita sup
poneret si distingueretur dicunt de tri
bus psonis r pluralit r singlarit. sicut
tres psona sunt tres res r sunt vna res
tria entia r vnu ens. Decima. noia
adiiectiva q supponit p eentia r quoli
bet supposito. r ita supponeret si disti
guerent dicunt vt plurimuz de trib' p
sonis singlarit r no pluralit vt tres p
sone sunt vii' creator vii' etern' r non
tres creatores vel tres eterni nisi cum
addito vt tres psona sunt tria supposi
ta creatura. tria supposita eterna. Ab
hac regla excipiunt isti termini: coeter
nit: coequales. An in simbolo bn conce
dunt tres coeterni. id miror qre ibidez
negant tres eterni nec video ratione di
uersitatis. Decimasepta. noia q suppo
nunt p supposito vno r no p alio nun
q dicunt vere de trib' psonis nec singu
lant nec pluralit: sz bn de isto termino
de' singlarit vt de' est pr sz no tres p
sone sunt pr. Regule pnt multiplicari
r poni de verbis r pncipis. sz ex pre
dictis satis ptz qd debeat pcedi vt ne
gari in materia de trinitate fm positio
nez fidei. peritū au oia seruanda est ista
regula null' hoim in hac materia ex p
prio sensu aliqd audeat asserere qd no
sit a lctis doctorib' approbatuz. sic em
docet bilarit' dices q forma fidei certa
est no ergo aliqd addēdū est sz modus
pstitueādis aūdaae r hoc allegat magr
li. i. di. 33. r est xbu notable. Et hoc de
prima clusione. D Scda clu
sio est q sicut pdicta positio fidei no ē
nobis naturalit euides nec pot euide
ter pbari. sic nec ipsa ex scripturis no
ui aut veteris testamēti pot euidenter
cludi. Prīa ps patz. qz talis positio
no est p se nota. nec p experētia vt cla
rū est. An q hoc negaret indigeret sen
su. Nec ipsa pot euidēter demonstrari
in lumine naturali. qz tūc infideles pos
sent cogi vi romis naturalis ad assenti
endū fidei articulis qd est falsuz. vñ si
qs dicat oppositū vadat ergo ad infide
les uertēdū. Scda pbat r illaz non
altero sz solū pono. pbabilit' vñ ad hui'
pbationē suppono tria. Prīmū est q

pdicta positio no ptinet formalit r ex
presse in scriptura noui r veteris testa
mēti seu in textu biblic. ptz lntuēti scri
pturā. etiam alit eccl'ia in suis p'clis r
sci in suis libris no laborasset ad p'clu
dēdum illā positionez ex scripturis rē.
Secdo suppono q pdicta positio pce
dit aliqd ppter qd oportet negare. ali
quā p'iaz multū apparentē imo appa
rēter cui dētem cui libet no catholico si
cut sillogismum expositorium vel sillo
gismum quam Aristoteles reputasset
in dary vl p'iam quā ipē ref utasset cō
uersiua sic arguebat in tertia rōne aū
oppositū vt post patebit. Tertio sup
pono q nulla positio euidēter pcludi
tur p aliquā p'iam min' apparentē q
sit illa p'ia quā oportet negare ppter il
lā positionē ptz clare. Tūc arguo sic: p
dicta positio no pot pcludi ex scripturis
rē. nisi per aliquā p'iam. tūc qro de illa
p'ia vel ipa est mag' aut min' aut eque
appares: sic illa quā oportet negare p
pter illā positionē vt dicit scda suppo
sitiō. Itō pot dici p'īmū sz q sit magis
appares qz nec Augustin' nec ali' vñ
q fecit aliquē talē vt ptz. nec tertū sz
q eque qz nulla repent talis. Itēz nec
hoc sufficeret ad euidēter pcludenduz
sz solū peteret pncipiū ergo oportet di
cere scdm sz q p min'. r p p'iaz r per il
lā no pcludit euident vt dicit tertia sup
positio. qre rē. Et ista rōvidet mihi for
tis nec sarez eā soluere rē. E Sec
cūdo spāliter arguo q ex scripturis no
pot euidēter pcludi q eentia diuina nul
lā rē in diuinis gnat nec ab aliq gnat.
Abi sciendū est q fm aliquos ex duo
bus euidentib' suppositis vna cū illis q
manifesta sunt in fide magr euidēter cō
cludit q eentia diuina no generat rē.
Prīa suppositio coz est hoc: q nulla
res generat seipam. Scda est q tāta
est idēptitas eentie diuine ad quālibet
personaz sicut eentie ad seipam. His
em suppositis arguit sic. Si eentia di
uina generat r generat eentia diuinaz
aut prem aut filiū aut spūs sanctū. non
p'īmū per primā suppositionē nec scdm
aut quartū quia hoc est manifeste bere

2a p'p'io
2a
3a
Nulla p'p'io
evidenter rōtu
dicitur p sonam
munit p'p'io
Vnde dicitur
magr p'p'io
Vario magr
quod aliqui
dicit euidenter

No. 1
1a
2a
3a
4a
5a
6a
7a
8a
9a
10a
11a
12a
13a
14a
15a
16a
17a
18a
19a
20a
21a
22a
23a
24a
25a
26a
27a
28a
29a
30a
31a
32a
33a
34a
35a
36a
37a
38a
39a
40a
41a
42a
43a
44a
45a
46a
47a
48a
49a
50a

2a
3a
4a
5a
6a
7a
8a
9a
10a
11a
12a
13a
14a
15a
16a
17a
18a
19a
20a
21a
22a
23a
24a
25a
26a
27a
28a
29a
30a
31a
32a
33a
34a
35a
36a
37a
38a
39a
40a
41a
42a
43a
44a
45a
46a
47a
48a
49a
50a

Secundus dicitur quod dicitur in nomine
verbo

Secundus dicitur quod dicitur in nomine
per spale ioulium factis catholicis

Primi sententiarum

ta. nec tertium per secundam suppositionem
etiam secundum Augustinum primo de trinitate. c. 1. et de
imortalitate anime. c. 13. Nihil generat idem
quod ipsum est. Sic enim format rationes magister
Gregorius. et videtur multis evidens illatio.
Sed salua omni reuerentia dico quod ex dictis
suppositionibus una cum omnibus manifestis
in fide ante determinationem in qua magister
similiter approbat et eius similia non concludit
batur evidenter illud nec ab Augustino. nec a
magistro nec ab aliquo alio quod patet. quia quod
uis procederet secunda suppositio quod scilicet euen-
tia sit tamen idem primum. quod tamen non est evidens
ut post patebit. non tamen sequitur primum generat.
ergo euentia generat. ergo pari ratione non sequitur
evident nec formaliter essentia generat
filium. ergo generat se. Ideo dicitur aliqui quod
non sequitur nisi quod euentia diuina generat
idem quod se. sicut bene procedit quod primum generat
idem quod se. quare tamen. Sic igitur dupliciter po-
tuisset responderi magistro ante determinationem
nec. Uno modo quod si essentia diuina non ge-
neret essentiam diuinam nec generet ab es-
sentia diuina. tamen generat filium et generat a
patre nec oppositum evidenter concludit. per
dicta ratio. Secundo modo potuisset dici quod
si euentia generet essentiam non tamen sequitur
evident essentia diuina generat diuinam es-
sentiam. ergo generat se euentiam vel aliam
sicut ipse magister negat ista. deus generat deum
ergo se deum vel alium deum. Et si dicitur quod
non est simile quia iste terminus deus quibus
sumunt personaliter. non autem iste terminus
euentia. Contra hoc est Augustinus. qui sumit
hunc terminum euentia personaliter quoniam dicit
essentiam de essentia et ita sepe faciebant
doctores alij ante illam determinationem
patet tamen. Si ergo dicatur quod magister per il-
lam propositionem euentia non generat essentiam
non intendit alium nisi quod res que est plu-
res res et quolibet illarum non generat tamen.
Ad hoc dico quod illud non sequitur euen-
ter ex manifestis in fide ante illam deter-
minationem diuinam extra de sum. trinitate.
tamen. Si autem dicatur quare ergo ecclesia tale
positionem ita mirabilem accepit et de-
terminauit. ex quo non poterat evidenter
concludi ex scripturis tamen. Dico probabiliter
quod ipsa in hoc articulo et in pluribus alijs
multa determinauit que non poterant euen-

terent concludi tamen. sed tales veritates deus
voluit credi a catholicis que voluit ip-
sas reuelare ecclesie et per eam determina-
ri et sic quibus determinationes ecclesie non
semper procedunt per euentiam illam. ex
scripturis sed per spales reuelationes factas
catholicis. Si vero quare quod constat
de tali reuelatione tamen. Dico quod difficile est
postulare nisi illis quibus reuelatio fit ideo
donum dei speciale est credere recte tamen.
Et hec de secunda. Tertia con-
clusio est quod sicut predicta positio fidei
est a nobis imaginabilis sic ipsa proba-
biliter est sustinibilis. Prima pars pro-
bat quia talis positio fidei potest a nobis cre-
di. igitur et imaginari. antecedens patet et con-
sequentia tenet. quia credere aliquid est ap-
parere sic esse vel saltem non stat aliquid cre-
dere et non apparere sic esse sed per ima-
ginari nihil per nunc aliud intelligo quam ap-
parere sic esse. que tamen. An si que auctori-
tes vident sonare oppositum intelligende
sunt quod hoc non est a nobis imaginabile
sed naturaliter perfecte et clare. Secunda
pars probat quia illa positio potest probabiliter
sustineri que potest imaginari et credi et ad
cuius apparentiam prout alique rationes proba-
biles fieri et que potest sine contradictione sustine-
ri sed predicta positio potest credi et imagi-
nari ut dicit prima pars. et ad eius apparen-
tiam possunt alique rationes probabiles fieri si-
cut miracula et persuasiones ut dictum
fuit in. 1. q. arti. 2. Et ipsa potest sine contra-
dictione sustineri ut dicitur in secundo articulo huius
questionis. Et sic patet minor. sed maior pro-
bat quia ille sunt tres conditiones requisite
et sufficientes ad hoc quod aliquid positio pos-
sit probabiliter sustineri. et sic patet tertia
conclusio et per hunc rursus ad istum articulum
Sed si arguitur probando quod predicta posi-
tio non possit probabiliter sustineri. Prout
sic talis positio repugnat simplicitati
dei. igitur tamen. Quia tenet quia catholicus
concedens deus esse simplicissimum non
potest probabiliter sustinere aliquid huic
repugnans seu contrarium. Antecedens
probatur quia ubi est pluralitas ibi non
potest esse summa simplicitas. Itaque illud
videtur simplicius in quo nulla omnino est
pluralitas quam illud in quo est pluralitas

Magister fuit huius
magister quod
videtur illud
quia affirmat

Magister dicitur
supra ad quod
patet et non
de deo

Secunda

Obicitur
magister

Questio quinta

Confirmat. qz si pluralitas triu persona... rñ no repugnat simplicitati dei. pari ra... tione nec quaternitas r per pñs nec in... finita pluralitas. pñs tenet. qz oino vi... det pñsimilis ratio. r per pñs est absur... dum rē. Secdo predicta positio repu... gnat unitati dei. igitur rē. pñs pz sicut... prius. r antecedes pbat. qz ista pñs est... bonamū est tale quo magis coguari nō... pōt ergo illud est de. Ita pari rōe ista... erit bona tria sunt talia quoz quolibet... mai⁹ cogitari nō pōt. ergo sunt tres di⁹... qz nō apparet ratio dissilitudinis sz an... tecedens sede pñe fm pdictam positio... nē pcedit de pñs diuini igitur rē.

sequēs filius nō est sūme pfectus. igit... rē. Confirmat. quia vel quelibet pio... na est sufficientē pfecta ad agenduz oia... que omnes possunt vel non. si nō. ergo... non quelibet est oipotens. nec per pñs... summe perfecta. Si sic. ergo plures q̄... vna supsuūt. quare nō sunt plures po... nende. cōsequētia patz per magistrum... lib. 1. disti. 3. c. 2. vbi pbat unitatem dei... sic. Si essent duo di. tunc aut terz ba... beret qd alius habet aut nō. Si nō ali... quis eoz esset insufficientis. si sic. alius... supflueret rē. S Ad ista respō... detur. Ad primā pro nāteria p̄mit... to istam distinctionē qz simplicitas po... test capi multipliciter. Uno modo vt... cludit pluralitates. r hoc dupliciter: qz... vel vt excludit ab aliqua re oēm plura... litatem tam eēntialē qz reales vel vt ex... cludit solum pluralitatem eēntialē... non reales. Alio modo potest capi sim... plicitas vt excludit compositionē: r sic... sumitur communiter r hoc dupliciter:... quia aliquid potest dici sic simpliciter... simplex vel quia ex nullis rebus com... ponitur vel quia nec sic componitur... nec est alicui rei compōnibile. Et iuxta... hoc pono propositiones. Prima est... qz deus seu diuina essentia primo mo... do nō est simpliciter simplex patet: qz... non excludit pluralitatem supposito... rum r hoc probat prima ratio. Ex quo... patet qz illo pmo modo essentia diuina... non est tam simplex qz simplex est diu... na persona. Patz quia essentia est plu... res res et non persona quare rē. Sec... cundo patz qz esse simplex illo modo nō... dicit perfectionem simplicitatis. patet qz... non conuenit essentia diuine. Secun... da est qz solus deus secundo modo est... simpliciter simplex: patet quia ipse ex... cludit omnem pluralitatem eēntialē... sed nulla creatura simpliciter excludit... omnem pluralitatem realem vel eēn... tialē quia si aliqua excludat sic plu... ralitatem qz non est plures res vel es... sentie vt angelus vel anima tamen nul... la sic excludit pluralitatem quin ipsa... sit plures res vel in ipsa sint aut esse... possint plures res per moduz inheren...

Confirmatio
Ad rōem obiectam
r ad...
Simplicitas
sup̄ p̄m̄plē
Essentia
diuina non
excludit plura
reales sed
essentiales
Prima est
qz deus seu diuina essentia primo mo
do nō est simpliciter simplex patet: qz
non excludit pluralitatem supposito
rum r hoc probat prima ratio. Ex quo
patet qz illo pmo modo essentia diuina
non est tam simplex qz simplex est diu
na persona. Patz quia essentia est plu
res res et non persona quare rē. Sec
cundo patz qz esse simplex illo modo nō
dicit perfectionem simplicitatis. patet qz
non conuenit essentia diuine. Secun
da est qz solus deus secundo modo est
simpliciter simplex: patet quia ipse ex
cludit omnem pluralitatem eēntialē
sed nulla creatura simpliciter excludit
omnem pluralitatem realem vel eēn
tialē quia si aliqua excludat sic plu
ralitatem qz non est plures res vel es
sentie vt angelus vel anima tamen nul
la sic excludit pluralitatem quin ipsa
sit plures res vel in ipsa sint aut esse
possint plures res per moduz inheren

rus
ip
mina
non
ne qz
facta
dicitur
ale est
ideo
re rē.
na cō
fidel
proba
pars p
nō cre
p̄ r cō
est ap
lqd cre
er imā
go qz ap
uorita
illūcō
inabile
Seco
abiliter
li et ad
nes p̄ba
r sustine
r imāz
apparere
es fieri si
vt dicitur
sine dō
o ar. hū
maior p
reantur
sino pos
ryterna
arantur
lca poss
ri. P̄m̄
pliciter
atōli
mō non
ed hūc
cedens
vō non
illud
no est
altas

3^a
4^a
5^a
6^a
7^a
8^a
9^a
10^a
11^a
12^a
13^a
14^a
15^a
16^a
17^a
18^a
19^a
20^a
21^a
22^a
23^a
24^a
25^a
26^a
27^a
28^a
29^a
30^a
31^a
32^a
33^a
34^a
35^a
36^a
37^a
38^a
39^a
40^a
41^a
42^a
43^a
44^a
45^a
46^a
47^a
48^a
49^a
50^a

Primi sententiarum

3^a #

ter. Tertia ppositio est: qd nō solus deus est tertio mō simpliciter simplex. Prt qd licet deus sit sic simpliciter simplex qd ex nullis rebus pponit: tamē etiā ali qua creatura isto mō est simpliciter simplex. Probat. qd aut aīa vel angelus est isto modo simpliciter simplex nō. si sic habet ppositū: si nō tunc qro. aut talis res est pposita ex materia forma aut nō: si nō tunc non apparet quomodo sit composita. si sic quero de sua forma aut est simpliciter simplex aut non si nō tunc erit pcessus in infinitū in cōpōsitione vel dabitur aliqd in cōpositū et habet ppositū. Tercū est qd ista ratio pbat qd est dare aliqd simpliciter simplex p negationē ppositiois ex ptribus alterius: et alterius rōis: sicut materia et forma: potētia et actus: sed dicit qd ali qua res creata pponit ex ptribus eiusdem rationis vel extēsis sicut calor et lux vel non extēsis sicut anima vel angelus: ut aliq dixerūt. contra hoc nō demonstrat ratio. qd certū est qd omne ptinuum est diuisibile in componibilia in infinitū. tñ sic dicere de aīa vel angelo videt gratis dictū: Quis oppositū non sit per se notū. Quarta ppositio est qd solus deus est quarto mō simpliciter simplex. Probat qd pmo qd deus sit illo modo simplex et nullo modo alteri cōponibilis satis prt: et supponit esse verū: sed qd nihil aliud ab ipso sit illo modo simplex imo qd oīs creatura sit alteri cōponibilis. pbat qd oīs creatura est suba vel accidens. de accidentibus aut satis prt: sed de substātijs idē pbat: qd si aliqua substātia esset incōponibilis alteri rei maxime hoc videret de angeloz sed hoc est falsū: qd nulla repugnantia esset qd angelus pponeretur alicui rei: ita qd ex eo et illa re heret unum sicut ex intellectu humano et corpe sit unū rē. Aliq autē hoc volūt pbare. s. qd oīs creatura: substantia est alteri rei pponibilis per hoc qd ipsa pōt substare accidentibz. unde arguunt qd angelus est cōponibilis: quia recipit suas affectiones: et ad hoc videtur esse intentio Augu. 6. de trinit. cap. 6. vbi dicit. Nihil simplex mutabi-

le est: omnis creatura mutabilis est: ergo nlla creatura vere simplex est. Sed ista ratio non valet: qd ex substātia et accidentibus non cōponit unū nec ex angelo et suis affectionibz. id ex hoc qd substantia substātit accidentibus nō concluditur componibilitas eius: ideo dico qd Augustinus non arguit ibi de simplicitate excludēte cōponibilitatē: qd sic argumentū non pbarer: sed intendit loq de simplicitate. Secundo modo scilicet excludente ab aliqua re pluralitatē essentialē. Quod patet ex hoc qd ibidē et eodez capitulo subdit qd ideo anima nō est simplex: qd in anima aliud est, cupiditas aliud timor. aliud leticia. aliud tristitia: quare rē. Ex dictis prt qd absoluta simplicitas excludēs oēm componibilitatē est denominatio perfectiois simpliciter. Secundo patz qd simplicitas fin quid sicut simplicitas excludēs precise pponibilitatem partū diuersarum rationum non est denominationis perfectionis simpliciter. prt: aliqua res cui denominatio hec puenit est minus perfecta aliqua alia: cui talis denoiatio nō cōpetit. patet de materia et composito Sic igitur ex dictis prt qualiter solus deus est simpliciter simplex: et qualiter non. quare rē. ¶ Tunc ad formā rationis patet. qd ipsa concedit pmam propositionem. tamē dico qd vbi est pluralitas: ubi potest esse et de facto est summa simplicitas. s. excludēs pponibilitatē: de qua cōiter loquunt doctores: nec illo mō aliqd est simpliciter. qd in eo non est pluralitas. Ad pfirmatiōez dico qd trinitas psonarū nō repugnat simplicitati dei: sed qternitas seu qlibet maior pluralitas ei repugnat: qd trinitas ē pōnibilis. sed maior pluralitas nō est ibi pponibilis. Eōcedo tñ istā pditionālē qd si essent infinite persone starēt cū summa simplicitate et etiā istā. qd si essent infinite non starēt cū summa simplicitate: qd vtriusqz aūs est impossibile: et p psequētia bona sic patz ad primā ratiōem. Ad scdaz gratia materiē pmitto istā distinctionē qd iste terminus de' sicut supra tactū fuit dupliciter sumit quāqz est

1^a #

De doctor qd nihil videtur repugnare qd Angelus sit pponibilis et ita ex eo et alia re fiet

Ad

Questio quinta.

evidenter pbari q illa positio sit possi-
bilis psequencia tenet quia sicut omne
quod implicat ptradictione est impos-
sibile r ecotra sic omne qd non implicat
ptradictione est possibile r ecotra sz fal-
sitas psequetis latz pz. Secdo ostedo q
no possit evideter pbari cōtra pteruū
ista negatiua positio de trinitate nō cō-
cedit ppositiones mētaliter cōtradictō-
rias. Aliqui enī dicūt q sic et supponūt
q positio trinitatis est ponere vnaz rez
esse tres res r quālibet illaz. s. essentia
diuinā esse patrem: et esse filium et esse
spiritum sc̄m: et etiaz sigillatim esse pa-
trem r esse filiū r esse sp̄m sc̄m. Ex quo
inferūt quod pōt cōcludi evideter etiā
contra pteruū vel hereticuz q illa positi-
o nō ē p̄dictio manifesta neqz tm̄ mē-
talis neqz vocalis r realis qm̄ ista positi-
o nō ponit nisi puras affirmatiuas et
ex puris affirmatiuis posset se q rē

3^a Sz istud nō sufficit qz isti ar-
guūt ac si positio de trinitate nō pone-
ret aliud nisi vnā rē esse tres res: r quā-
libet illaz r ac si nō poneret nisi puras
affirmatiuas. mō h̄ ē falsuz. ponit aliud
r pcedit ppositiōes negatiuas. s. qz pat̄
nō ē fili? qz essentia diuina nō gnat r tm̄
res q̄ est cēntia generat qz diuinitas nō
generat et tm̄ de? generat. Modo dice-
ret pteruus hereticuz q licz tales po-
sitiones nō p̄dicant vocaliter tm̄ p̄dicūt
realiter r mētaliter sic nullū aīal currit
et aliquid qd est aīal currit. vl̄ iste mar-
cus nō currit et tullius currit. posito qz
sūt nomina synonyma rē. nec oppositū
hui? posset evideter pbari p̄ pteruum
q̄uis oppositū hui? posset defendi p̄tra
ipm̄ rē. Dico tm̄ q potest evideter pba-
ri p̄tra pteruū ista negatiua. positio de
trinitate nō pcedit ppositiones vocali-
ter et mentaliter cōtradictōrias. patet
quia talis positio nō ponit aliquas du-
as vnā pfecte vniuersalē r aliā p̄ticularē
rem eorundē terminōrū et diuersarū q̄
litaruz. vel duas etiā pfecte singulares
eorundē terminōrū r diuersarū qualita-
tum vt patet inductiue et magis decla-
rabitur rē. Tercia conclusio est q licz
positio ponens q nulla creatura est vl̄

esse potest que sit tres res: r quelibet il-
larū sit vera: r rationalis tm̄ ipsa nōn
est nobis euidentis: vel euidenter demō-
strabilis. Prima pars p̄batur quia si
esset aliqua creatura que esset tres res
et quelibz earū: vel si deus absolute po-
test facere talē creaturaz eadez ratione
posset facere qz vna creatura esset om̄-
nes que iaz sūt r quilibet illarū. p̄sequē-
tia tenet. qz nō videtur maior ratio de
vno qz de alio sz psequēs est irrationa-
bile. quomā tūc idē esset p̄fectum et im-
p̄fectū diuisibile et indiuisibile r quā-
tū r diuersarū specierū sc̄z homo azim̄
rē. imo humanitas et aziminitas rē. qd
videtur absurdū quare rē. Secunda
pars p̄batur. quia ponēdo talē creatur-
raz esse vl̄ esse posse nulla manifesta cō-
tradictio pōt inferri in lumīe naturali
qz sic sustineri potest in diuinis absqz
contradictione qz vna res sit tres res r
quelibet earū eadē ratione et eodē mō
in creaturis posset defendi r p̄sequēs
non samus euidenter vtruz talis creatu-
ra sit possibilis vel nō qre p̄clusio vera

Confirmat. quia s̄ facto aliq̄ antiqui
philosophi posuerūt qz genus est reali-
ter omnes sue sp̄s et species quodlibz
suū indiuiduū et per p̄sequēs habebāt
cōcedere qz aliqua res que nō erat de?
esset plures res et quelibz illarū. mō li-
cet ista opinio sit falsa tm̄ nō posset euī-
denter i probari sicut nec positio de tri-
nitate in diuinis quare rē. Ex predicta
cōclufione sequitur aliqua. Primo se-
quitur. qz lz aliqua creaturaz q̄ sit tres
res et quilibet earū: posse fieri p̄ absoluta
potentiā dei posset sine p̄tradictione su-
stineri. tm̄ hoc debet a catholicis negari
Prima pars patet ex dictis secunda
pars q̄uis negatur ab aliquibus tamē
probatu sic. Unde pro isto pono duas
regulas R Prima est q aliqua
positiōne posse sine p̄tradictiōe sustine-
ri nō est sufficiens ratio q talis positio
non debeat negari. patet qz multe sūt
veritates ratioabiles et pbabiles qua-
rum oppositē falsitates possunt. sine cō-
tradictiōe sustineri: sicut patet in p̄tia
naturali rē. Secunda est. omnis posi-
k

Concl
Luz possit p̄
qz p̄dictio p̄
fuit vna r̄
qz sit p̄dictio r
p̄dictio absoluta
p̄ h̄ qz
negari
Cartholici

Non
ione
nata
in fin
ere in
nec qz
termina
genita.
si mo
p̄ illa
sicut
dne d
d in rē
mōns
nisi p̄
cū rē
oīto de
idictōis
no codē
tradico
nomem.
qz cōn
sic p̄ce
nō gene
ista ter
vniūis
a vñ me
Secunda
is p̄p̄m
ites vna
m̄ et̄id
his inore
est qz licz
r corra
mē qz ip̄a
seu mēta
p̄licet d̄t
evidenter
absurdū
cōcedere
luz p̄tra
de cū ēē
ncipū sic
p̄ p̄m̄
Quia
r̄ Secū
p̄ nō poss
ita: possi
radictio
qz possit
p̄ p̄m̄

Primi sententiarum

tiodebet a catholicis: et ab omnibus ne-
gari cuius oppositum circumscripta fi-
de apparet euidentis in lumine naturali
et hoc nisi ad concedendum ipsam cogat
auctoritas fidei patet clare etc. Ex hoc
arguitur sic. circumscripta fide apparet
euidens in lumine naturali: quod nulla res
potest esse tres res et quelibet earum. et
nulla auctoritas scripture vel fidei cogit
ad concedendum oppositum in creatu-
ris imo magis videtur consonum fidei
dicere quod hoc infinite perfectionis est et
quod solam conuenit deo ratione sue immen-
sitatis. igitur etc. Secundo sequitur spe-
cialiter ex secunda regula quod concedentes
aliquod unum esse plura indiuidua unius
generis vel speciei non sunt digni voca-
ri philosophi. patet. quia illi non sunt di-
gni vocari philosophi qui procedunt aliquid ita
difficile ad sustinendum sicut et positio
de trinitate absque hoc quod ad hoc cogant
fidei auctoritate. Istud patet quia proprie-
tas philosophi est quod inuitat lumini na-
turali nisi ubi oppositum docet lumen si-
dei. Sed sic est quod aliquid genus vel spe-
ciei aliquam esse realiter plura indiuidua
et quodlibet illorum est ita difficile ad
sustinendum sicut essentiam diuinam esse
tres personas: et quamlibet illarum imo
videtur aliquo modo difficilius quod fides non
ponit personas distinguere essentialiter et
tamen duo indiuidua eiusdem speciei di-
stinguuntur essentialiter et tamen ad hoc
non cogit auctoritas fidei imo forte ma-
gis ad oppositum ut posset declarari: sed non
curo igitur correlariu verum etc. S
Sed contra predicta arguit et probat quod posi-
tio de trinitate implicat et concedit contra-
dictionem. per quo tria supponunt. Pri-
mum est unum processum in isto articulo. scilicet
quod contradictio terminum mentalis est tanta et tam
euidens repugnancia et impossibilitas sicut
mentalis et vocalis simul. Secundum est quod
essentia diuina non est nisi idem patri quod
si non esset aliquid nisi pater. Tertium
est quod si non esset nisi suppositum patris in di-
uina esset contradictio mentalis quod essentia
diuina affirmaret de aliquo de quo non
affirmaret pater et similiter contra. et etiam
esset contradictio mentalis quod essentia diuina

vere negaret de aliquo de quo affirma-
tur pater et contra. Istis suppositis ar-
guo licet si non esset nisi unum suppositum pa-
tris in diuinis contradictio mentalis esset
quod essentia diuina esset aliqua res et pa-
ter non esset illa res: vel contra per ter-
tiam suppositionem. Sed nunc sic est quod es-
sentia diuina non minus est pater aut idem
patri quod si non esset nisi pater per secundam. er-
go non minus est contradictio mentalis quod
aliquid affirmet de essentia: et non de pa-
tre: aut negetur vel contra nunc quod tunc er-
go cum tunc esset contradictio mentalis et nunc
erit. sed illa non minus est euidenter im-
possibilis quod vocalis: et mentalis simul per
primam suppositionem. ergo formalis con-
tradictio est quod essentia non generat et pa-
ter generet. Secundo confirmat sic per
pter idempritatez inter marcum et tullium
contradictio est marcum currere: et tullium
currere: sed non est minor idempritatez
inter essentiam diuinam et patrem quod in-
ter marcum et tullium ergo non minus contra-
dicitur essentia etc. Secundo arguitur
quod illa positio non solum concedat contradic-
tionem mentalem. sed etiam mentalem et vocalem.
quia concedit vniuersalem. et particularem
eorundem terminorum et diuersarum qualita-
tum igitur etc. prima patet. antecesses probatur.
quia concedit istas duas propositiones deus
generat. aliquis deus non generat. de prima
patet: quia concedit quod deus generat
et quod non est nisi vnus. deus ergo omnis deus
generat. de secunda patet. quia concedit quod
filius non generat. et ille est deus igitur etc.
Secundo confirmat quod illa positio con-
cedit duas singulares eorundem terminorum
et diuersarum qualitatuum. igitur etc.
consequencia patet antecesses probatur. quia
concedit istas quod deus generat: et deus non
generat ut patet ex predicta ratione ergo
cum non sit nisi vnus deus habet concedere
quod idem deus generat: et idem deus non
generat siue quod hic deus generat: et hic deus non
generat. quare etc. Tertio principaliter ar-
guitur per quo supponit quod aliquid implicat
contradictionem sed non explicat illam mentaliter
per quoniam alias frustra laborarem ostende-
re aliquid implicare aut ducere ad contradic-
tionem. Nam quocumque dato aut illud est predicta

27 nullum

May sudging
vorum ph
dudum ad
ita diffinit ad
sustinentur
a patre fidei
de trinitate
sine aucto
fidei

argu qd p
fidei de trinitate
plurari et
ghaditob

ia suppo

ra

3a

Cofin

20 arg

Primi sententiarum

Tamen q: natura diuina r suppositum
snt vnu simpliciter. Ideo ex vsu sancto
ru loquentiu et maxime ppter hereticos
ne detur eis occasio errandi r decipien
di simplices q nesciut virtute sermonis
iste terminus deus supponit p natura
r p supposito respectu omnis pdicati:
qd pot cōpetere nature r supposito sic
o loco istius termini licituz est ponere
re: respectu talis pdicati tā naturā q sup
positum. Sed respectu pdicati qd pō
se pot cōpetere nature paise supponit
p natura: r respectu pdicati qd potest
paise competere supposito paise suppo
nit pro supposito. Unde siue hoc sit ex
modo significadi termini: aut de virtu
te sermonis vel solum ex vsu r benepla
cito loquentiu non est vis. tñ rationabi
liter possumus sic vti. tum ppter hereti
cos qz si ille terminus paise sic suppo
neret p supposito multe ppositiones
essent de virtute sermonis concedende
quas heretici pponētes simplicibus fa
cerēt eos credere pluralitatem deoru r
multitudinē diuine essentie. Tum etiā
ppter idēptitatē dei r deitatis: qz em
sunt simpliciter idē: ideo qcquid pdica
tur de deo r de deitate r econuerso. nisi
cui? oppositū habet ex fide. qre nisi ali
quid tale obsit: iste terminus semp sup
pōit p diuinitate r supposito.

*Iste terminus
deus generat
deum pater
pater generat filium*

*Iste terminus
deus generat
deum pater
pater generat filium*

*Iste terminus
deus generat
deum pater
pater generat filium*

Ex istis sequuntur alique ppositiones.
Prima est q: hec est simplr de virtute
sermonis concedēda: deus gnat deum.
ptz: qz hic ponit aliquid qd paise est cōpe
tere supposito. ideo paise supponit p
supposito. r ideo sicut hec est vera. pa
ter gnat filiu: ita etiā illa est vera deus
generat deū. Et si dicat ergo vel se deū
vel aliū deūz. magister negat qñam. tñ
pbat ad bonū sensuz. dico q: hec est de
virtute sermonis pcedenda. deus gnat
aliū deū. s. aliū deū in psona. nō in cō
tra. id est aliā psona q est de. Nec illud
aliquo mō est incedens bene intelli
gētibz cū li de? ibi vtrobiqz capiat p
sonaliter nō essentialiter. Scōda pposi
tio. q: hec est de virtute sermōis pceden
da deus nō gnat deū: ptz. qz filius non
gnat deū. modo fm artē formā logice

terminus non habet alium r alium mo
dū supponendi in affirmatiua r negati
ua. ideo sicut ista deus gnat deū verifi
cat p patre. sic ista de? nō gnat deū p fi
lio r spiritu sancto. Aliq tñ negat illas
ppter hereticos: ne decipiāt simplices
inferentes q: si deus nō generet deū q
ergo ibi nō sit aliqz filius genit?: qz ex
vsu loquentiu ppter idēptitatē dei euz
quolibet qd est in diuinis denotat q: ni
hil qd est realiter deus generet deum: r
sic de istis: deus nō est pater: deus non
est filius. sed p m? modus dicendi mag
est formalis: r itaz satis in vsu nec est pe
riculū illā r similes cōcedere. Tertia
ppositio est q: hec est de virtute sermo
nis negāda. ois deus gnat deū: patz qz
hic li deus nō supponit essentialiter: vt
ptz p pdicta: r sic etiā esset falsa suppo
nit ergo psonaliter: et sic est falsa. sicut
ista omnis psona diuina gnat deū. Ex
quo patet ad rationē nec valet pbatō
deus generat r non est nisi vnus deus:
ignē ois deus rē. qz in pma li deus capi
tur psonaliter: in scōda essentialiter: r sic
variatur suppositio quare rē. / Quar
ta ppositio est: q: hec est de virtute ser
monis negāda deus generat: r idē de
us nō generat. Et similiter ista copula
riua. hic deus generat: r deus nō gene
rat eodē supposito demonstrato. patet
qz hoc esset formalis ptradictio: sed p
diuersis suppositis ille due singulares
sunt vere: sed tūc nō sunt ptradictorie
vt patz. Et sic apparet ad pfirmationē
illam ad pbatōnē negat qñam sicut pri
us rē. / Ad tertiaz concessa suppositi
one et maiore ratiois potest negari mi
nor: scilz q: nō magis pot p babiliter su
stineri sine contradictione positio trini
tatis q: q: diameter est simeter. Istud
pot negari: r ad pbatōnē etiā pot ne
gari assumptū. s. q: psequētie p quas il
lud demonstrat esse impossibile nō sunt
apparentiores. imo minus vel eodem
illis que negantur ad sustinendum po
sitionem trinitatis. Et causa potest dici
quēniā diam: et rū esse simetuz potest
ostendi impossibile per psequēntias re
gulatas per dici de omni: aut de nullo:

3.
4.

ad 3.

Questio quinta.

vel per reducibiles ad eas modo nulla talis negatur ad sustinendum positio- nem trinitatis vt post ostendetur rē.

Ad confirmationem qm dicitur nulla est positio qn eqliter pbabilr rē. negat hoc antecedeas r quādo dicit detur illa hic pōt dici q illa positio p quā negarē tur forme regulate p dia de omni vel de nullo non esset pbabiliter sustinibilis r tamē nō posset proprie reduci ad ptra- dictionē ptra pteruū et logicū. qz fieret petitio principij rē. Sed qm ultra dicit q si esset aliq dabil maxime rē. hoc ne- gari potest sicut patet ex immediate di- cto. vnde siue hoc possit probabiliter si- ne ptradictione sustineri siue nō. nihil sequitur cōcedendo tamē bene q sic di- cens nō possit euidenter duci ad mani- festam ptradictionē nec etiā cogretur negare formas sillogisticas regulatas p dici d oi aut p dici d nullo. rē.

Ad quartā in qua tangit q non plus potest pbabiliter sustineri sine pdictio- ne positio trinitatis: q illa positio q po- neret q. a. et. c. nō sunt equalia cui rē oppositū reputatur principū p se notū hic pōt multipliciter responderi. Ano- modo posset dici: q si ad vnuz nō plus esset auctoritas vel probabilitas aliun- de q ad aliud argumentū pcederet. sz non est: hoc saltem de auctoritate clarū est rē. Alio mō potest negari assumptū quia etiā aliqui phi antiqui sicut plato ponens ideas vt recitat Aristoteles. 7. methaphisice pcedebant eandem rem vniuersales esse plures res singulares. que positio nō inuolū habebat difficul- tatem q nos ad saluandū trinitatē. Si- militer multi posuerūt: r reputati sub- tiles sicut Scotus eandem humanitas- tem esse plures homines qd nō minus videtur difficile q positio d trinitate r tamē isti nunq pcessissent esse possibile q duo fuissent vni et idē equalia: et tū non essent inter se equalia. Alio modo potest dici. q vocando illud pbabiliter sustineri sine ptradictione q nō potest duci ad contradictionē manifestā in lu- mine naturali p sequētias regulatas per dici de omni aut de nullo tūc vtrūq

potest sustineri sine ptradictione vt be- ne arguit. Alio modo potest dici q pro- prie loquēdo ad hoc q aliquid dicat p- babiliter sine ptradictione sustineri nō sufficit illud quod nūc imediate dicitur est. sed illud requirit. r ultra hoc q pos- sit imaginari: r ad eius apparentiā pnt aliq rationes pbabiles fieri vt tige- bat in tertia pclusiōe pmi articuli. hoc potest esse in positioe de trinitate et nō in alia quare rē. Ad pfirmationē quā do dicit q causa apparētie falsitatis in hmoi positioe est maior q cā apparētie veritat. dico q in illo q credit hoc nō ē verum quia credere est apparere veruz Sed de hac materia satis alias dicitur est. ideo non plus dico nunc rē. Ex pre- dictis sequitur aliqua. Primo sequi- tur q valde periculosum est imperitos aliquid diffinire in materia d trinitate: aut in eadē ex pmo capite respondere. patet quoniā aut tales sciunt differen- tiam inter sillogismos bonos et peralo- gismos et tunc non essent imperiti aut nesciunt et sic aut indifferēter negabūt vtrūq. s. bene regulatū: et male regula- tum aut concedent vtrumq. Si primū hoc est maximuz inconueniens quoniā illa positio vt dictum est esset irrationa- bilissima que negaret omnem formam etiam non petentem principū. Item ex alio patet hoc esse incōueniens quoniā ostēdi potest infideli in logica erudito q maior est apparētia proteruitatis ne- gare sillogismum bene regulatū per di- ci de oi q illū quē oportz negare ppter positionem trinitatis. Item tales quā- tum in eis est exponerent fidem nostrā verisioni. Si autem detur secūdū sez q concedant vtrumq valere rē. satis piz q ipi statim cōcedent hereticū qz in nō regulato stat pmissas eē veras r carbo- licas: et pclusionē esse hereticas vt post patebit. Secūdo sequit q valde vtile est studere in materia trinitat. qz valet vt sciamus eā sustinere sine ptradictio- ne vt patebit in hoc articulo r absq for- me bene regulate negatione vt patebit in sequēti articulo vbi dabit ars recte sillogisandi in hac materia. id apparet

Ad rōndū
Contra
Primo sequit q valde periculosum est imperitos aliquid diffinire in materia d trinitate: aut in eadē ex pmo capite respondere.
patet quoniā aut tales sciunt differen- tiam inter sillogismos bonos et peralo- gismos et tunc non essent imperiti aut nesciunt et sic aut indifferēter negabūt vtrūq. s. bene regulatū: et male regula- tum aut concedent vtrumq.
Si primū hoc est maximuz inconueniens quoniā illa positio vt dictum est esset irrationa- bilissima que negaret omnem formam etiam non petentem principū. Item ex alio patet hoc esse incōueniens quoniā ostēdi potest infideli in logica erudito q maior est apparētia proteruitatis ne- gare sillogismum bene regulatū per di- ci de oi q illū quē oportz negare ppter positionem trinitatis. Item tales quā- tum in eis est exponerent fidem nostrā verisioni. Si autem detur secūdū sez q concedant vtrumq valere rē. satis piz q ipi statim cōcedent hereticū qz in nō regulato stat pmissas eē veras r carbo- licas: et pclusionē esse hereticas vt post patebit.
Secūdo sequit q valde vtile est studere in materia trinitat. qz valet vt sciamus eā sustinere sine ptradictio- ne vt patebit in hoc articulo r absq for- me bene regulate negatione vt patebit in sequēti articulo vbi dabit ars recte sillogisandi in hac materia. id apparet

mo
gati
crife
p fi
illag
plices
deū q
q: ce
dei ay
q ni
enim: r
is non
mag
est pe
Lonia
hermos
patz q
alio rē
a suppo
la. hie
dei. Er
p dano
is detur
ms capi
ter: sic
Quar
tuz lre
r rē de
la copul
nō gne
no. patet
no sed p
magis
a dicitur
r mationē
a sicut p
suppō
ne car m
adulter su
fimo trini
r. pitud
pōt ne
q apas il
e nō sunt
et cedem
ndum po
pōtē rē
p pōtē
mias re
de nullo:

Primi sententiarum

blasphemia
T. eij
et blas
dand
d'p'nat
materia
p' p'p'is
p'p'is
3^a m. d'p'nat

In p'p'is
p'p'is
p'p'is
1^a

2^a In p'p'is
m. d'p'nat

3^a In p'p'is
m. d'p'nat

blasphemia quorundam imperitorum
catholicoz maxime uiritaru plator et
alioz qui dicunt inutile esse de hac ma
teria disputare. I3 sufficit simplr crede
re. sed anathema sit qui hoc dixerit. ar
bitroz em ynu' epim de hac magna di
sputare: q' de secularib' uetularu nego
tijs r uilib' lig'is dilceptare.

Quantu ad tertiu articulu in quo vi
dendu utruz positio de trinitate possit
sustineri sine forme sillogistice r alteri
bone psequētie negatiōe. Primo pmit
tam quasda psequētijs que negant r
videntur formales. Secdo pono ad arti
culum pclusiones responsales. Tertio
ostendaz illoz palogismoz solutiones
Quantum ad primu pma instantia ē
de sillogismis expozitoris sicut sit isti
hec essentia pater ē essentia est fili' er
go fili' est pater. Itē hec essentia nō ge
nerat hec essentia ē pater ergo pater non
generat. Itē iste pater generat. Itē pa
ter est hec essentia. ergo hec essentia ge
nerat. Itē. Itē pater generat. hec es
sentia nō generat. ergo hec essentia nō
est iste pater. Secūda instantia est de
sillogismis nō expozitoris I3 ex comu
nibus terminis sicut sit isti omnis essen
tia diuina est pater. omnis filius est es
sentia diuina. ergo omnis filius est pater
Itē nulla essentia diuina generat. om
nis pater est essentia diuina: ergo null'
pater generat. prim' est in barbara. se
cundus in celaret: qui sunt modi euidē
tissimi arguendi et p'p'is similiter possit da
ri instantia in omnibus alijs modis. cō
stat aut q' in predictis pmissis pcedū
tur catholice: et pclusiones sunt hereti
ce igitur cōsequētie sunt negande rē.
Tertia instantia est de consequētijs
non sillogisticis I3 p'p'is. sicut sunt
iste. nulla essentia diuina generat. ergo
nullū gnans ē essentia diuina. Omne ge
nerans est essentia diuina. ergo aliqua
ēssentia diuina gnans. pma est p'p'is sim
plex. scda p'p'is acc' dēs et in utraq' anis est
catholici r p'p'is hereticū. ut p'p'is. igit' sit
negande. et per psequētijs uidetur q' p'
dicta positio de trinitate nō possit susti
neri sine bone consequētie negatione

Sed predictis nō obstāt' pono tres
cōclusiones quarū pma est q' positio
de trinitate pot' est sustineri sine for
me sillogistice aut alteri bone psequē
tie negatiōe. pbat sic. q' positio de tri
nitate est uera similr omnis forma sillo
gistica: aut bona psequētia est ppositio
vera et necessaria. sed omne uerū pot' su
stineri absq' negatiōe alicui' ueri. q' f3
Aristotele omne uerū omni uero cōsonat
Itē aliquod uerū alteri uero repugnat.
igitur. rē. Secūda pclusio est q' omnes
predicti modi arguēdi sunt palogismi
sine sophistica. probat. q' sunt modi ar
guēdi apparentes et nō existētes. igit'
rē. cōsequētia est clara. r antecedens
patet. Primo q' sint apparentes notuz
est quia circumscripta fide r lumine na
turali apparerent euidentes. sed q' sint
non existētes. patet. quia in omnibus
consequens est falsum. sed impossibile
est ex uero sequi falsum. igit' omnes pec
cant uel in materia uel in forma cōi. q're
rē. Tertia pclusio est q' pure credituz
est nec est euidēs in lumine naturali q' p'
dicti modi arguēdi sunt palogismi sine
sophistica. probatur. quia licet p'p'is fidem
credamus q' omnes illi peccant in ma
teria uel in forma tū p'p'is artēz logice seu
quāuis aliā nō possim' euidēter ostē
dere in lumine naturali q' non sunt bo
ni quare rē. Nūc ergo restat
ostendere qualiter sint fidem habeam'
ad dictos palogismos rē p'p'is.
Unde ad primā instantiaz que est de
sillogismis expozitoris notandū est q'
ad hoc q' aliquis sillogismus sit expoz
itorius. r sit bonus de forma requiritur
q' mediū eius supponat p'p'is una re et nō
pro plurib' r si supponat p'p'is plurib' re
bus distinct' nō est expozitorius: uel saltē
nō ē bon'. Et hoc p'p'is. Ex quo sequit' q'
null' sillogism' cuius mediū est terminus
essential' est p'p'is sillogism' expoz
itorius sec' si mediū sit termin' p'p'is
aut inmediate supponēs p'p'is persona. p'p'is
ex dictis in scdo articulo quia omnis ter
minus essentialis semp' supponit p'p'is plu
ribus. ideo ibidē dictū fuit q' iste terminus
hec essentia diuina non est p'p'is

In d'p'is heretice diuina
m. d'p'is rē p'p'is

Est duplex una simpli
27 quid

Questio quinta

dicendo omnis res que est. a. est. b. vel
quod est. a. est. b. Alia est in qua de for-
ma subiectu non sic plenarie et simpliciter
sed secundum quid distribuitur ut ista omne
a. est. b. Prima potest vocari uniuersalis
simpliciter. Secunda vero uniuersalis secundum
quid. Et ad primam uniuersalem sequitur se-
cunda et non e contra. ut patet in diuinis et li-
cet in creaturis mutuo se inferant quia
in eis nulla res est plures res et quibus
earum. si tamen aliquis concluderet aliquam crea-
turam esse plures res et qualibet illarum
haberet ponere inter casus differentiam
ideo differunt de forma. Prima ergo uni-
uersalitas siue distributio requirit et suf-
ficiat ad hoc quod syllogismus reguletur per
dicta de omni aut de nullo sed non secunda
et. Et hoc sequitur aliqua. Primo se-
quitur quod licet ista signa omnia et nullum sint
sufficientia distributiva ad faciendum
propositionem uniuersalem secundum quid non tamen
ad faciendum eam uniuersalem simpliciter
et de forma. patet quod licet sufficienter distri-
buatur terminus supponentes pro creatur-
is que sunt aut esse potest non tamen suffici-
enter distribuit terminum essentiali in di-
uinis nec est evidens verum sufficienter di-
stribuat in creaturis. ut patet ex dictis
in secundo articulo et per prius non sunt suf-
ficientia distributiva de forma. Et hoc
capiendo ista secundum versus communiter con-
suetum. Quod notat addo propter illa que
dicuntur in solutione tertie instantie. Secundo
sequitur quod ista signa complera omnis res
que est vel nulla res que est aut eis equa-
lencia sunt sufficientia distributiva ad
faciendum propositionem uniuersalem simplici-
ter de forma patet ex dictis. DD Sz

scursus. sed tamen in predicta propositione
est aliud signum scilicet hoc totum omnis res
que est. quod distribuit solum illud terminum
nunc pater. qui est subiectum distributionis
de qua hic loquimur: et per prius sumptio
debet fieri sub illo alias subiectum distri-
butionis maioris non erit predicatum minoris
quod ergo in minori predicti paralogismi
iste terminus pater non est predicatus
sed hoc totum res que est pater sequitur
et. Et his patet contra Gregorium. quod ipse in
sufficienter soluit illud paralogismum quod
ipse assignat causas defectus eo quod ma-
ior non est sufficienter regulata. cum dicitur
omnis res que est pater et. sed oportet fieri
ipsum dicere omnis res que est res que est
pater est pater. aliter maior non est suf-
ficiens per prima figura. unde ex hac solutione
sequitur quod non potest bene regulare syl-
logismum in diuinis nisi faceremus ma-
iorem falsam in prima figura. ut patet quod tamen
est absurdum. Alteri apparet contra
ad hoc quod ipse frustra laborat solucione pa-
ralogismos per circulo locutionem alicuius
termini additi cum medio sicut est hec
circulo locutio idem patri vel idem deita-
ti vel id quod est idem ut dicens omne idem
patri est pater filius est idem patri. ergo
filius est pater. quod secundum aliquos promissum sunt
vere et conclusio falsa. Quicquid tamen sit de
hoc siue maior sit vera siue falsa. tamen ali-
us modus videtur formalior quod secundum illud
non oportet se implicare in talibus circulo
locutionibus que videntur omnino voluntarie
nec aliquo modo pertinere ad formas
syllogismi. que et. Tertio sequitur quod non
est nobis evidens quod istud distributivum
omnis res que est tantum distribuat quan-
tum dici de omni requirit. patet quod si aliquis
poneret quod deus posset facere quod essent
due creature. b. et c. et tamen quod a. esset. b.
et non esset. c. sed esset. b. et c. licet ista pro-
positio esset falsa tamen non esset eviden-
ter impossibilis ut patet ex dictis in secun-
do articulo. imo quidam magister simile con-
cessit de christo scilicet quod christus erat due nature
et erat natura diuina et non erat natura
humana et. Sed tunc patet quod quicumque res
que est. a. est. b. et tamen aliquid est sumere sub
subiecto de quo non dicitur predicatur quia

Respondeo
pro gregorio
male placet
paralogismus

Arguit iohannes
Sed ipse dicit

Consequenter
magister quod magister
erat due nature
et erat natura
diuina et non
erat natura
humana

per
dico
alio si
erunt
ad re
de for
no filio
inter
tributo
ribuit
e forma
syllogi
gialiter
commu-
la peccat
de omni
sunt vere
tudo pa
vere tale
interales
ci de omni
sicut ve
arabit in
sunt primi
regulan
et conclu
in no bas
nisi fallit
demonstrat
ut in pre
pauit
ueri quod
ficienti
mocar sub
alio ut patet
vere. Sed
fermas de
alio para
sic videtur
alio suffi
alio et qua
hoc quod per
omni aut
e in crea
pauit
e magis
alio
mocar
eodem
a licet

Contra

Ad hoc

Primi sententiarum

b. r. c. sunt. a. r. tñ. b. r. c. nō sunt. b. vt pz
in casu rē. An patet q ad distributio
ne euidenter bonā requirūt illud distri
butiū qcumq; res q est r qcumq; res q
sunt. Apparet in pdicto casu. quia tūc
nihil est sumere subiecti rē. EE

Quarto sequit ex istis q min⁹ rigo
rosa regulatio sufficit ad saluandū po
sitionē trinitatis q requirat ad hoc q
saluetur euidenter dici de omni etiā in
creaturis. patet ex pdictis. qz istud di
stributiū qcumq; res q est sufficit in ma
terna trinitatis. sed nō sufficeret in ali
quo casu imaginabili in creaturis qui
casus licz sit impossibilis. tamē non est

tui dens. quare rē. Et sic patz ad scdam
instantiā r ad omis similes rē. Ad ter
tiam pncipalē instantiā que est de con
sequētys pueruis. notandū est q ista
ppositio negatiua nulla cēntia diuina
generat. potest exponi dupliciter. Ano
mō sic: essentia diuina nō generat r nul
la res est essentia diuina q generet r sic
est vniuersalis simpliciter r valz ad re
gulandum sillogismū per dici de omi r
ad faciendū pñam cōuersiuam: sed sic
ipsa est falsa. Alio modo pōt sic expo
ni cēntia diuina nō generat nec est ali
qua essentia diuina q generet r sic non
est vniuersalis simpliciter sed tātū fm
quid r est vera sed nō valet ad sillogi
sandū: r per pñs nec ad conuertenduz
licet in creaturis non sit dare simile qz
non est talis res rē. FF

Secun
do notādū q etiā illa ppositio affirma
tiua omne generans est essentia diuina
potest similiter dupliciter exponi. Ano
mō sic aliqđ generans est essentia diu
ina r nulla res est generans qn sit essen
tia diuina r sic est simpliciter vniuersa
lis r vera r potest pueri in istā. aliqua
essentia est generās. id est res generās
captendo li generans substātiue a par
te pdicati sicut a parte subiecti. sed lz
ista vniuersalis sit vera tñ aliqua alia
consimilis sic exponēdo ellz falsa sicut
ista. omnis essentia diuina est p̄ vt no
tū est. Alio modo pōt sic exponi aliqđ
generans est essentia r nulluz est gene
rans quin sit essentia. r consimiliter il

la. omnis essentia diuina est pater. r sic
nulla est simpliciter r sufficienter vni
uersalis ad sillogisandū vel ad conuer
tendum de forma. licet gratia materie
valeat in creaturis sic q nunq; ex vero
sequitur falsuz ppter causam iaz sepe di
ctam. sed si deus faceret vnaz rem esse
plures res r quālibet illaruz continge
ret in creaturis sicut in diuinis r sic pz
ad illas cōsequētias conuersiuas r pa
ri modo ad omnes alias. Ex istis pa
tet vnus breuis modus r vtilis respon
dendi ad omnes paralogismos per di
stinctionē ppositionuz vniuersaliū mo
do iam dicto quia finnum sensum ta
luuz ppositionū hoc signū omnis equa
let huic distributiū ois res que est rē.
Et nullus nulla res q est rē. BB

Et si queratur quem predictoz sen
suum faciunt ille ppositiones de virtu
te sermonis. Ad hoc potest dici q ex
ercitatis in materia trinitatis tales p
positiones sunt equiuoce nisi aliquis
sit qui semper velit eis vti in vno sen
su r non in alio. non exercitatis autem
videtur prima facie q faciant fm sen
sum r videtur vsus communior. Sic
ergo patet quomodo positio trinitatis
potest sustineri sine bone cōsequētie
negatiue. r hec de tertio articulo. Ad
rationes pncipales. Ad primam ne
go antecedēs: vt patet ex tertia conclu
sione primi articuli. Et ad probationē
dico q imaginari multipliciter potest
capi. Ano modo idem est qđ mente
concipere. r isto modo non solum vera
sed etiā impossibilia r contradictoria
possunt imaginari quia nō est aliud q
mente formare aliquā ppositionem
Alio modo idem est q mente formare
aliquam ppositionē cum apparentia
q ita sit vel cū apparentia q non sit re
pugnātia quin ita possit esse r isto mo
do dicunt multi q contradictoria non
possunt imaginari. Sed sic loquēdo cō
cedo q positio de trinitate ē imagina
bilis a viatore. Unde Augustinus lo
quens de ipsa primo de trinitate. Et do
ratur inquit: creditur r intelligitur. Et
si alique auctoritates inueniatur dices

Ad qd dicitur
quod requiritur
ad distributionem
evidentem bonum

Ad qd dicitur
quod

Ad qd dicitur
quod nulla
essentia diuina
generat
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur

Ad qd dicitur
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur

Ad qd dicitur
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur

Ad qd dicitur
quod dicitur

ad mō

*quod est spiritus in personis in se ordinat
et est spiritus in se ordinat
in se ordinat / quod est spiritus in se ordinat
et est spiritus in se ordinat*

Questio sexta

re quod ipsam imaginari aut capere non
possimus intelligendus est quod non per
fecte et clare sed tamen imperfecte et euig-
matice etc. Ad secundam et tertiam pa-
tet ex secundo et tertio articulis. Et hec
de questione etc.

quia secundum Augustinum. 83. q. 46. alia ra-
tione conditus est homo alia ratioe co-
ditus equus et per istas rationes intel-
ligit ideas in deo ut patet ibidem. qua-
re etc. In oppositum arguitur quia secundum
communem regulam Anselmi. In diuinis
omnia sunt unum ubi non obuiat res-
lationis oppositio sed solum inter per-
sonas est relationis oppositio et per con-
sequens distinctio. quare etc. In ista
questione iuxta materiam trium argumē-
torum erunt tres articuli. In primo
videbitur utrum in deo sit aliqua disti-
ctio inter essentiam et personas siue pro-
prietates personales. In secundo vi-
debitur utrum in deo sit aliqua disti-
ctio inter essentiam et suas perfectiones
attributales. In tertio videbitur utrum
in deo sit aliqua distinctio inter essentiam
et ideas siue rationes causales etc.

In oppositum

**Intra materiam trini-
tatis et personalis distinctio-
nis. Et ad maiores declara-
tionem precedentis questio-
nis quero adhuc utrum ali-**

qua distinctio sit in deo procedenda: alia
a distinctione reali trium personarum in
vna essentia. Arguitur primo quod sic quod

aliqua est distinctio in deo inter essentiam
et personas siue proprietatem personale
et illa non est distinctio realis. igitur etc.
Prima patet et minor apparet quia essen-
tia est persona siue proprietate personae
lis et similiter e contra. sed maior proba-
tur quia de essentia et persona siue pro-
prietate personali verificatur contra-
dictoria ex natura rei ergo non omnino
idem ex natura rei. consequentia vide-
tur nota sed assumptum patet quia es-
sentia non generat et pater seu paterni-
tas generat similiter est essentia com-
municabilis sed persona siue proprietate
personae non est comunicabilis quare etc.

Secundo sic aliqua est distinctio in
deo inter perfectiones attributales: et
perfectionum attributalium ad diuinam
essentiam et illa non est distinctio realis
igitur etc. Prima patet. et minor similiter ap-
paret. Quia quicquid est perfectio at-
tributalis est diuina essentia et similiter
e contra. sed maior probatur quia secundum
Augustinum. 15. de trinitate. c. 5. omnes
diuine perfectiones sunt equales sed
equalitas non est nisi inter aliquo modo
distincta. Si enim essentia diuina est fundamē-
tum omnium perfectionum attributalium. nulla
autem talis perfectio est fundamētum omnium perfectio-
num: quod non sui ipsi? ergo inter essentiam etc.

Tertio. aliquid est distinctio in deo inter
ideas rerum pducibilium illa non est real.
igitur etc. Prima patet et minor apparet. quod in
deo nulla distinctio realis conceditur
nisi inter personas sed maior probatur:

Quantum ad primum. Primo primum
tam tres suppositiones. Secundo ponam
tres conclusiones. Tertio obijciam per
aliquas rationes. Circa primum pun-
ctum sciendum est quod quadruplex potest
imaginari distinctio quaedam essentialis
que est plurium essentiarum quarum
vna non est alia. Alia realis que est plu-
rium rerum quarum vna non est alia. Bis
autem distinctio essentialis est realis. sed
non e contra. quia licet ista sit in creatu-
ris non tamen in diuinis ubi plures res
sunt vna indiuisibilis essentia et secundum ali-
quos nulla est vel esse potest distinctio
nisi essentialis vel realis. quia non videtur
eis quod sit imaginabilis distinctio nisi
inter extrema que sunt plures essentie vel
realitates distincte. sed secundum alios est quedam
distinctio formalis et alia distinctio ex na-
tura rei siue modalis. quarum neutra est
inter extrema que sunt necessario plures
res. sed potest esse eadem res et tale procedunt ali-
qui esse in deo inter essentiam et personam. Illis
qui inter essentiam intellectum et voluntatem
sapientiam et bonitatem. et sic de alijs.
Aliqui etiam inter ideas etc. Sed utrum talis
distinctio sit penes et qualiter intel-
ligenda. patebit postea. Tunc ad pro-
positum sit prima suppositio quod essentia diuina
non distinguitur realiter a persona nec e contra

*Quadruplex
est imaginabilis
distinctio
Essentialis
Realis
Formalis
Modalis*

20

30

In oppositum

Questio sexta

dus dicēdi logicalis aut grāmatalis
 hoc ipediat. sed posito q̄ ille terminus
 p̄ vel paternitas haberet om̄s modos
 grāmatales aut logicales eosdē seu
 p̄similes. quales habet hoc nomē essen-
 tia seu deitas. adhuc esset hec vera es-
 sentia est filius ⁊ similiter hec pater nō
 est filius. similiter essentia est cōmuni-
 cabilis ⁊ paternitas nō est cōmunicabi-
 lis. ergo cū idē affirmetur de essentia
 ⁊ negē de patre ⁊ paternitate nec hoc
 contingat p̄pter diuersitatē modo: um
 grāmataliū ⁊ logicalium ergo hoc est
 p̄pter aliquē modū non idēptitatis in-
 ter illud qd̄ significat p̄ essentiam et il-
 lud qd̄ significatur p̄ patre ⁊c. Et per
 p̄ns inter essentia ⁊ patrē ex natura rei
 est aliquis modus non idēptitatis.

Secūdo cōfirmatur ratio quia capto
 istas essentia est filius pater est fili⁹ aut
 subiectū in vtraq̄ p̄ eodē oib⁹ modis
 ex parte rei supponit aut non. Si sic er-
 go cū idē sit p̄dicatū vtriusq̄ vel vtra-
 q̄ sit vera vel neutra. p̄sequēs est fal-
 sus. sed p̄sequētia p̄t q̄ aliter nō appa-
 ret rō quare vna sit vera ⁊ nō alia. Si
 nō habet p̄positū. Tertio sic. quia qm̄
 aliqua noīa idēz significant oibus mo-
 dis ⁊ habent om̄es p̄similes modos si-
 gnificādi. illa vere sunt synonyma. quia
 aliter nō pōt assignari qualiter aliqua
 noīa sint synonyma. Igitur si ista nomi-
 na essentia ⁊ paternitas significant idē
 oibus modis ex parte rei cuz habeant
 oēs modos significādi p̄similes ⁊ si nō
 habeant qd̄ tñ non vidēt posse assigna-
 ri volo tñ q̄ habeant q̄ hoc est ad pla-
 citū sequitur ergo q̄ nō vere erūt noīa
 synonyma. Tūc sic q̄ncunq̄ aliqua no-
 mina sunt synonyma q̄qd̄ verificat de
 vno sumpto significatiue seu p̄sonalit̄
 verificat etiā de reliquo sumpto simili-
 ter. igit̄ si hec sit vera essentia est filius
 ⁊ hec: filius est paternitas qd̄ est mani-
 feste falsum. *E* / *Iste sunt in vir-*
tute rōnes ockam ad p̄bandū delusio-
nem p̄dictā. Sed p̄ra p̄dictā cōclu-
sionē arguit primo sic q̄ sicut q̄cunq̄
distinguntur realiter sunt plures res
sic quecūq̄ distingunt formaliter sunt

plures formalitates. ergo si cēntia ⁊c.
 cēntia ⁊ paternitas sunt plures forma-
 litates eiusdem rei qd̄ est contra supra
 dicta. Unde roborat ratio sic. quia bi-
 distinctio essentialis est distinctio essentia-
 rum ⁊ distinctio realis est distinctio res-
 rum ⁊ distinctio rōnis distinctio rōnūz
 ⁊ distinctio materialis distinctio cōditio-
 nūz materialū. ergo etiā distinctio for-
 malis est distinctio rōnūz formalū seu
 formalitatū quare sequitur p̄positū ⁊c.

Secundo sic sicut se habet distinctio
 realis ad distincta realiter ⁊ sicut distin-
 ctio ratiōis ad distincta ratione. ita di-
 stinctio formalis ad distincta formalit̄
 sed quancūq̄ aliqua distingunt rea-
 liter vel ratiōe. nō tantū contingit dice-
 re q̄ vnū non est realiter aliud vel non
 est s̄m rationē aliud sed etiam contin-
 git vere dicere q̄ vnū non est aliud. er-
 go si cēntia ⁊ relatio distingunt forma-
 liter non tantū erit verū dicere q̄ essen-
 tia non est formaliter relatio: sed etiā
 q̄ essentia non est relatio. Unde etiam
 inter illa q̄ distingunt materialit̄ vnū
 nō est aliud. ergo similiter ⁊c. Tertio
 sic quia posita tali distinctione formali
 nō poterit haberi distinctio realis per-
 sonarum sicut ex distinctione ratiōis
 inter aliqua non potest haberi distinctio
 quecūq̄ ex natura rei ergo sicut aliqui
 arguūt ex distinctione ex natura rei ip-
 sū personarū. distinctionē ex parte rei
 inter essentia ⁊ relationē. ita ex disti-
 ctione reali personarum cōtingeret ar-
 guere distinctionē realez inter essentia
 ⁊ relationem. Quarto sic sicut de eodē
 formaliter nō possunt p̄radoxia
 verificari formaliter. sic de eodē realit̄
 non contingit cōtradictoria realiter ve-
 rificari. igitur ad hoc q̄ essentia sit rea-
 liter cōmunicabilis ⁊ relatio nō sit rea-
 liter cōmunicabilis nō sufficit q̄ essen-
 tia ⁊ relatio nō sint idēz formaliter sed
 requiritur q̄ non sint idē realiter. ⁊ sic
 contra conclusionē ⁊c. *P* Pro
 solutione p̄dictorū ⁊ amphiori conclu-
 sionis declaratione sunt aliqua p̄mit-
 tenda. *N*otandū est ergo q̄ distinctio
 siue distingui ex natura rei potest intel-

Quid v' d' d' d'
 qm̄. ⁊ p̄ nata
 u7

h' r
 pli
 nez
 alle
 er ob
 a per
 datur
 coque
 quatur
 ant co
 uolū
 re foe
 ⁊ cete
 es: ita
 de foe
 huerā
 ⁊ natu
 dentur
 natitas
 ut reali
 calitas
 licat nō
 ite per
 tas ⁊c.
 ⁊ aliter
 malita
 a cu per
 formalit̄
 ter. Si
 erentiā
 q̄ sicut
 vmas d
 res foe
 plures:
 sine nō
 in ppo
 non est
 ruz. p̄i
 ter deo
 ruz oia
 D
 ⁊ p̄foz
 formalit̄
 quam
 ma co:
 tur sic
 ⁊ p̄ co:
 ite m̄
 ta ve:
 mor

204
 Szam

Primi sententiarum

17

27

ligi dupliciter. Alio modo proprie et tunc
 distinctio ex natura rei non est nisi plurium
 realitatum quarum una non est alia. de ta
 li distinctione loquitur secunda conclusio.
 Alio modo improprie quod scilicet aliqua res
 est plures res et quelibet illarum et tunc ip
 sa que est plures res et illa res que est ipsa
 que non est plures improprie dicuntur ali
 quo modo distingui ex natura rei quia de
 ipsis ex natura rei possunt contradicto
 ria verificari et de tali distinctione impro
 prie dicta loquitur tertia conclusio. et potest
 vocari distinctio formalis quia nota si
 gnificat ad placitum. primo modo nulla res
 distinguitur ab aliquo quod est ipsa. et sic es
 sentia non distinguitur a persona vel rela
 tione etc. sed bene secundo modo quia essentia est
 realiter persona et ipsa est plures res et non
 persona. et sic ponitur conclusio predicta. Ex
 hac distinctione sequuntur aliqua. primo
 sequitur quod talis distinctio formalis nunquam
 est nisi ratione distinctionis realis. patet
 quia non est nisi ubi sunt distincte tres:
 que tamen sunt una res etc. Secundo sequitur
 quod talis distinctio formalis nunquam est in
 creaturis. patet quod ibi nunquam una res est
 plures et quelibet earum sed bene in divi
 nis nec est ibi concedenda nisi ubi credi
 ta nos compellunt. quare etc. Tertio se
 quitur ista regula quod quicumque aliqui ter
 mini dicuntur de se invicem convertibiliter:
 et hoc conversione non regulata per hoc
 distributivum quicquid vel omnis res que est
 tunc de ipsis significatiue sumptis ve
 rificat distingui formaliter et nunquam ali
 ter. patet ex definitione quod nominis etc.
 Exemplum primi omnis essentia divi
 na est paternitas: et omnis paternitas
 est essentia divina et sic isti termini di
 cuntur convertibiliter non tamen con
 versione regulata per quicquid est: quia
 licet quicquid est paternitas sit essentia
 non tamen e contra ideo essentia et pater
 nitas distinguntur formaliter. Exemplum
 secundi mensura quicquid est essentia divina est
 deitas et e contra. Ideo essentia divina et
 deitas non distinguntur formaliter. Quar
 to sequitur ex predicta regula quod una per
 sona divina non distinguitur formaliter ab
 alia nec persona a relatione seu persona

li proprietate vel e contra. Prima pars
 patet quia una persona non est alia modo
 ad hoc quod a. et b. distinguntur formaliter
 requiritur quod a. sit b. ut patet ex quid nois.
 Secunda pars patet quia quicquid est pater
 nitas et e contra et ita est de aliis personis et
 relationibus etc. quare etc. Si vero dica
 tur paternitas est in patre et pater non
 est in patre ergo aliquo modo distinguntur
 Respondeo quod omnis propositio composita
 ex terminis istis pater et paternitas in
 qua predicatur verbis quod est nota distin
 ctionis est falsa de veritate sermonis licet
 possit esse vera ad bonum sensum communitate
 loquentium. talia autem verba sunt sicut ha
 bere potest esse in et hinc. Ideo dico
 quod paternitas non est in patre sed magis
 est in filio sed per circumcessionem. Ad
 bonum sensum tamen proceditur quod paterni
 tas est in patre et non in filio est pater. Sed
 de hac materia magis alias videbitur.
 His premis respondetur ad pre
 dictas rationes. Ad primam negat con
 sequentiam et dico quod non sunt concedende
 plures formalitates propter rationem su
 pradictam quia esset processus in infinitum
 in formalitatibus. Ideo secundo quod essentia
 divina seipsa sine omni distinctioe a pa
 tre sui est eadem realiter cum relatione et di
 stinguitur formaliter ab eadem nec aliquo
 convenit et alio differt. nec distinguitur for
 maliter per aliquam formalitatem nec oportet
 quod sicut distinctio realis est distinctio
 rerum etc. quod etiam distinctio formalis de qua
 loquimur sit distinctio formalitatum. et
 sic patet ad rationem. Ad secundam negat
 tur assumptum quod sicut se habet distinctio
 realis ad distincta realiter sic formalis
 ad distincta formaliter etc. quia ut patet
 ex dictis distinctio formalis presupponit
 identitatem realem. Ideo quod quis in aliis
 distinctionibus contingat unum negare ab
 alio non tamen in ista etc. Non est etiam simile
 de distinctioe materiali et de ista forma
 li. quia hic non sumit formaliter ut distin
 guitur contra materialiter nec distinctio
 formalis est formarum seu formalitatum
 sic materialis materialium etc. Ad terti
 am concedo quod ex sola distinctioe forma
 li non contingit habere distinctionem realem

Questio sexta

a priori. et ideo ex sola distinctione formalis essentie et relationis non concluditur distinctio realis personarum a priori: sed e converso ex distinctione reali personarum et idempritate essentie cum personis et relationibus contingit arguere distinctionem formalem essentie et relationis. et sic distinctio realis trium personarum non est quia essentia et relatio distinguuntur formaliter sed magis e contra ut patet ex dictis quare etc. Ad quartam dico quod non est simile: quia idempritas formalis nullam compatitur non idempritate vel distinctionem et ideo nullo modo permittit verificationem contradictoriorum sed idempritas realis compatitur aliquam non idempritate vel negationem alicuius modi idempritate in aliquo modo eam permittit etc. Si vero hic queratur an debeat concedi quod distinguuntur formaliter et videtur quod non quia cum formaliter non sit determinatio distrabens vel diminuens sequitur distinguuntur formaliter ergo distinguuntur. Secundo contradictio est via potissima ad probandum distinctionem reales ergo si de essentia et relatione verificentur contradictoria sequitur quod distinguuntur realiter Tertio realitas est in plus quam formalitas et per se etiam realis in plus quam formalis ergo hic arguitur ab inferiori ad superius distinguuntur formaliter ergo realis. a. est formalitas etc. Ad hoc respondetur unde ad primum quicquid sit dicendum de virtute sermonis. dico tamen quod ad bonum sensum et ad intellectum suum predictum potest concedi quod distinguuntur formaliter et negari per se ergo distinguuntur quia distinctio formalis ut de ea loquimur non est distinctio loquendo simpliciter et proprie nec distinguuntur formaliter ut hic sumitur est simpliciter distinguuntur: et sic licet formalis et licet formaliter est determinatio distrabens vel diminuens respectu distinctionis etc. Ad secundum dico quod contradictio est via potissima ad probandum distinctionem realem quando ita est quod negatio est simpliciter ita quod per nullam circumlocutionem potest alterum contradictorium verificari de illo a quo negatur. sed quando bene verificatur tunc

solum est via ad probandum distinctio nem formalem. Et sic est in proposito: quia quibus hec sit vera negativa paternitas non est comunicabilis tamen hec affirmativa est vera. paternitas est illa res que est comunicabilis et ita de aliis in proposito et hoc solum contingit in divinis ut dixi. Ad tertium dico quod nec formaliter est inferius ad realiter: nec formalitas ad realitatem ut de formalitate hic loquimur ut quando dicitur essentia et relatio distinguuntur formaliter. licet formaliter est ibi unum purum sine categoriema sicut est per se vel necessarium vel contingenter vel omnia. et sic de aliis. Et ideo non potest est formaliter inferius ad realiter quam per se aut contingenter ad realiter nec formalitas ad realitatem quam per se aut necessitas ad realitatem. Et si dicatur siue formalitas sit inferius ad realitatem siue non tamen hec est vera omnis formalitas est realitas: ergo eodem modo omnia distincta formaliter sunt distincta realiter. Respondeo quod hec non debet concedi proprie loquendo omnis formalitas est realitas. quia formalitas sicut hic loquimur est quasi quedam conditio totius propositionis que non est proprie aliquod ens reale. Unde simile est sicut de necessitate respectu realitatis loquendo de necessitate que correspondet necessario. quando dicitur homo necessario non est animus. hic enim est quedam necessitas: et tamen illa non est aliqua vera realitas quia tunc esset aliqua vera realitas et realis necessitas alia a deo sed illa necessitas est conditio totius propositionis. Vel forte magis proprie loquendo posset dici quod tales termini abstracti perfectitas necessitas correspondentes adverbis siue sint categoriematibus modificantibus propositiones sunt termini facti et pro nullo supponetes et ita de formalitate etc. Si dicatur quod non loquimur de propositione sed de re et de formalitate que est ex parte rei. Dico quibus loquamur de re tamen loquimur mediante propositione: et ideo concedo quod essentia et relatio ex natura rei distinguuntur formaliter tamen illa for

Primi sententiarum

malitas nō est in re ex natura rei. sicut homo necessario est risibilis ex natura rei & tamen illa necessitas non est in re Si ergo cuz dicit essentia nō est forma liter relatio potest exponi q nō est predicatio formalis essentia est relatio: qz non convertunt per hoc distributivum queqz est vel oīs res que est & sic pnt intelligi supradicta. ¶ Quantū ad fm articulū in quo videndū vtrū in deo sit aliqua distinctio inter essentiaz & suas perfectiōes attributales. Primo premissa notabilia & terminoy declaratiōes. Secdo ponā respōsales cōclusiones. Tertio arguā contra dicta per aliquas ratiōes. Circa primū notandū est primo q perfectio attributalis pot accipi dupliciter vno mō pue pro aliqua perfectione simpliciter diuina que est realiter deo. Alio modo pro aliquo predicabili vere de deo & de omnibus tribus personis diuinis diuisim & cōiunctim. Primo mō dico q nō sunt plures perfectiōes attributales sed tātum vna & indistincta re & ratiōe q pue & de virtute sermonis nō debet dici esse in deo sed est omnib⁹ modis ipa diuina essentia vt patebit. Secdo modo dico q sunt plures perfectiōes attributales vt patz. Secdo notandū q perfectiōes attributales secdo modo dicte non sunt pue loquendo perfectiones diuine sz sunt qdaz signa vel cōceptus qui possunt pdicari vere de deo et magis debet dici pcept⁹ attributales siue noīa attributa q perfectiōes attributales. An pue loquēdo differētia est int attributa diuina: ratiōes attributales & perfectiōes attributales. Nam attributa pue sunt noīa siue signa uocalia supponētia imediate pro pfectione diuina. sed rōnes attributales sunt cōceptus mētales pdictis attributis cōrespondētes. sed pfectio attributalis ē illud p quo supponit imediate rō attributalis. Ex his sequunt aliq. Primo sequit q attributa diuina vel rōnes attributales sunt plures & in multiplici differētia. qz qdam hmoi signa important ipam essentia diuinā affirmati

ue & simpliciter absolute sicut essentia deitas. quedā affirmative tamen cōnotando aliquid aliud sicut pdestinās creatū &c. quedā nō negative sicut immutabile incorruptibile &c. Secundo sequit q attributa diuina & ipse rōnes attributales distingunt eēntialit inter se & ab essentia diuina patet clare ex dictis. Tertio sequit q attributa diuina loquēdo pue non distingunt rōne patz qz sicut vnuz quodqz qd est realit extra aiām est seipso formaliter ens et non per aliq extrinsecum. ita est vnū & a quolibet alio distinctū seipso nec p aliq extrinsecū. & per pns circūscripta oīno qualibet rōne & quolibet opere intellectus talia attributa distingunt se ipsi. Verū est tñ q vna ratiō attributalis ab alia distinguit rōne qua seipā. Similiter improprie loquēdo & ad bonū sensum attributa diuina distingunt rōne. i. eis cōrespondēt distincte rōnes mētales. Quarto sequit q attributa diuina vel rōnes attributales nō supponunt pro pfectionib⁹ distinctis essentialiter vel realiter. patz ex dictis & similiter oīs doctores in hoc cōcordāt sed differēt quia aliqui tenēt q nec supponūt pro pfectionib⁹ distinctis formaliter seu quomodocūqz aliter & hoc infra tenebo & pbabo. Alij tenēt q pro distinctis formaliter & cōcedunt pluralitatem pfectionuz diuinarū non tamen realiter sed solum formaliter distinctaruz sicut Scotus & suus cōmētator ille Johānes de ripa quā opinionē inferius euidenter reprobabo. R Tertio notandū est q differētia ē inter pfectionē simpliciter & denominationē pfectionis simpliciter. An pfectio simpliciter pnumiter describit a doctoribus q est illud qd est in quolibet melius ipm q nō ipm id est ē aliqle vl aliqd qd melius est ē q non esse sicut vita intellectua &c. S; denoiatio pfectionis simpliciter est termin⁹ vl cōceptus supponens imediate pro tali pfectione. Alij qui aut vocāt denoiationē pfectionis simpliciter pfectionē creata que habet cōsimilem denoiationē cuz pfectio

2^m articulus

Perfectio attributalis

Oratio in pfectione diuina tenet attributalis et perfectio attributalis

2^m articulus

perfectio simpliciter

... p... v... pl... tr... pe... na... pl... su... fec... de... cti... tur... min... plic... nō... pro... lara... om... den... quia... media... ap... media... tamen... com... essentia... rō... mē... plic... essentia... quia... quo... non... ce... alia... se... in... essentia... diuina... gula... pro... est... medi... regul... pater... mot... us... quib⁹

Questio sexta

ne diuina. Unde vitam vel intelligentiam diuinam ipsi vocant perfectionem simpliciter et vitam vel intelligentiam creatam vocant denominationem perfectionis simpliciter. Licet autem hoc non possit reprobari. quia nomina significant ad placitum tamen proprie loquendo dico quod tam vita diuina quam vita creata debet dici perfectio simpliciter: et iste terminus vita pro utraque supponens debet dici denominatio perfectionis simpliciter per nomen eius res denominatur. quare etc. Ex hac distinctione sequitur aliqua. Primo sequitur ista regula quod ad hoc quod aliquis terminus sit denominatio perfectionis simpliciter requiritur quod verificetur conuertibiliter de quidditate rei siue essentia pro qua supponitur: et hoc in uersione regulata per hoc distributiuum quicquid est: vel omnis res que est. Patet ex descriptione denominationis perfectionis simpliciter quia aliter tales res non supponerent immediate pro perfectione simpliciter sicut apparet ex descriptione suppositionis immediate data in precedenti questione. Sed tamen non requiritur quod sic verificetur conuertibiliter de quolibet quod est illa essentia siue illa perfectio per qua supponitur. Verbi gratia iste terminus vita diuina est denominatio perfectionis simpliciter quia quicquid est vita diuina est essentia diuina et contra. sed tamen aliquid est essentia diuina scilicet pater de quo non sic dicitur conuertibiliter: quia non quicquid est vita diuina est pater licet e contra. quare etc. Secundo sequitur alia regula quod ad hoc quod aliquis terminus sit denominatio perfectionis simpliciter in diuinis requiritur quod vere dicatur de essentia diuina ac etiam coniunctim: et diuisim de personis patet ex predicta regula quod talis terminus debet supponere pro essentia diuina et pro quolibet quod est ipsa aliter non supponeret per ipsam immediate. Tertio sequitur ex predictis regulis. quod isti termini suppositi persona pater puritas trinitas spiratio et huiusmodi non sunt determinationes perfectionis simpliciter patet clare. Quarto sequitur quod licet posse producere creaturam sit

determinatione perfectionis simpliciter non tamen posse producere personam diuinam patet clare. Et hec de terminorum declaratione. **¶** His premissis ponuntur tres conclusiones ad articulum responsales. Prima est sicut deitas et diuinitas intellectus seu voluntas non distinguunt realiter inter se. Sic nec proprie loquendo distinguunt ratione. Prima pars supponitur quia ab omnibus procedit. Sed secunda sequitur ex prima. quia que sunt idem realiter proprie non distinguunt ratione unde sicut distincta realiter non sunt idem secundum rationem. et sicut nullum ens rationis est idem secundum rem cuiusque alteri enti rationis. sic nihil reale est idem secundum rationem alteri enti reali ut patet tangebat et patet multis minus aliquid reale distinguitur secundum rationem ab aliquo quod est ipsum seu idem sibi secundum rem. Tamen licet de virtute sermonis non sit verum bene tamen quibus gratia breuis locutionis conceditur ad bonum sensum quod intellectus diuinus et voluntas distinguuntur ratione id est isti termini supponentes pro eadem re habent diuersas et distinctas rationes eis correspondentes in mente. et sic intelligunt doctores talis locutionem quare etc. **¶** Secunda conclusio est quod sicut deitas et diuinitas intellectus seu voluntas non sunt eiusdem essentie distincte realitates. sic nec sunt eiusdem rei distincte formalitates. Prima pars supponitur et ab omnibus sanctis et philosophis proceditur. Sed secunda pars probatur sicut arguebatur in tertia ratione secunde conclusionis primi articuli quia esset processus in infinitum in formalitatibus etc. **¶** Tertia conclusio est quod sic deitas et diuinitas intellectus seu voluntas sunt tam idem quam idem est deitas deitatis. sic inter hec est distinctio formalis seu quantum non idem proprie ex natura rei. Ista conclusio quo ad utramque partem satis patet ex dictis in prima et secunda conclusione primi articuli. et satis sequitur ex secunda conclusione nunc probata nec indiget alia probatione ut patet. **¶** Sed tamen ad euidentius refellendum oppositam opinionem. Iterum eam probabo. Et quis magister Gregorius ad hoc multipliciter

3° dicitur
+ dicitur

2° dicitur

3° dicitur

Primi sententiarum

arguat tamē. quia vt in pluribus ratio
nes eius procedūt ac si opposita opinio
poneret distinctionē realez inter huius
modi perfectiones vt patet intuētū eas
quod tamen nō imaginantur alias ideo
aliter est procedenduz ad reprobandū
opinionē predictam. Unde ad propositū
declarandū premitto aliquas propositio-
nes. Prima est. q̄ vbiq̄q̄ ē aliq̄ distin
ctio vel nō idēptitas ibi possunt aliqua
contradictoria de sic distinctis verifica
ri. p̄z. quia si a. et b. non sint idē omnib⁹
modis tunc iste sunt vere. a. est idem a.
omnibus modis et. b. non est idē. a. om
nibus modis. et sic esse idem. a. omnib⁹
modis et non esse idem. a. omnibus mo
dis verificat̄ de. a. et de. b. Et ita etiā ad
uersarij cōcedūt q̄ sapiētia diuina et bo
nitas diuina nō est formaliter sapiētia
diuina rē. et sic p̄z suppositio illa. Se-
cunda est q̄ omnia p̄tradicoria habēt
equalem repugnantiam inter se patet
quia tanta est repugnantia inter aiām
et non animā angelum et nō angelum.
sicut inter deum. et non deuz siue inter
ens et non ens nisi forte dicatur esse ma
ior repugnantia inter ista q̄ inter illa. p̄
pter maiorem perfectionē alicuius par
tis in vna contradictione q̄ in alia. sed
hoc nō est ad propositū quia loquimur
de repugnantia verificatiōis rē. quare
rē. Ex predicta sequitur tertia suppo
sitiō q̄ tanta est repugnantia aliqua cō
tradictoria verificari de aliquo eodem
omnino quanta esset quecumq̄ alia con
tradictoria siue omnia verificari de illo
Patet ex quo omnia equaliter repu
gnant rē. Quarta suppositio est q̄ ex
aliquibus contradictorijs contingit in
ferre. q̄ illa de quibus verificantur sūt
distincte res seu q̄ non sunt eadem res
patet quia sequitur. a. est. et. b. nō. est. er
go sunt disticte res vel in actu. et in po
tentia saltem sequitur ergo nō sunt ea
dem res. sicut sequitur. substantia est et
accidens non est. ergo substantia et acci
dens nō sunt eadem res. et capio ly res
sicut se extendit ad ens reale et ad ens
rationis. quia omne ens ratiōis est ve
ra res. patz ergo suppositio. **M**

Tunc ex hijs arguitur sic. intellectus
diuinus et voluntas diuina nō sunt om
nibus modis idēz sed inter hec non est
idemptitas siue distinctio formalis per
aduersarium. igitur de ip̄is aliqua con
tradictoria verificantur. consequentiā
concedit aduersarius et consimiliter pa
tet per primam suppositionē sed impos
sibile est cōtradictoria verificari nisi de
distinctis rebus vel ratione distinctiōis
realis quia verificatio contradictoriōz
infert distinctionem realem in aliquib⁹
vt patet per quartam suppositionē er
go vbiq̄ et in omnibus. Ista consequē
tia patet ex secunda et tertia supposito
nibus. et per consequens sequitur q̄ si
esse idēz formaliter intellectui verifica
tur de intellectu et negetur de volunta
te oportet q̄ intellectus et voluntas in
deo importent aliqua que non sunt idē
realiter quod est falsum. quare rē.

Confirmatur. quia qua ratione tu dī
ces q̄ aliquid idem potest vere affirma
ri de intellectu diuino et vere negari de
voluntate diuina nō obstante reali idēz
p̄tate propter solam distinctionēz for
malem eadem ratione dicam vniuer
saliter: q̄ esse et non esse vel quecumq̄
alia cōtradictoria verificant̄ de. a. et. b. de
b. p̄ter solam distinctionem formalem
non obstante q̄ sint idem realiter. et sic
pert omnis via ad probandum distins
ctionem vel non idēptitatem realem

Si enim dicas q̄ homo est ratiōalis
et asinus non est ratiōalis. ergo homo
et asinus distinguuntur realiter. dicas q̄
non sequitur quia sufficit q̄ distinguntur
formaliter. Sed forte dicetur. q̄
quando aliquid idēz vere affirmatur. et
vere negatur simpliciter et absolute si
ne aliqua additione alicuius modi sūt
cathegorematicet: tunc bene contingit
inferre non idēptitatem realem. ideo
sequitur simpliciter. a. est et. b. non est
ergo est sibi non idēptitas realis simi
liter sequitur intellectus diuinus est in
tellectus diuinus. ergo distinguuntur
realiter vel nō sunt idem realiter. Et
quando aliquid cum aliquo modo sūt

*Omnia q̄ dicitur
hinc equaliter repug
nantia inter se*

Questio sexta

cathegorico affirmatur vel negatur non requiritur idemptitas realis: sed sufficit formalis et sic est in proposito. Nam hec est vera intellectus diuinus est formaliter intellectus diuinus et hec similiter voluntas diuina non est formaliter intellectus diuinus. Sed hoc non valet: quia omnia contradictoria sunt eque contradictoria: et eque repugnantia. per secundam suppositionem et per consequens tantum sunt contradictoria esse formaliter intellectum diuinum: non esse formaliter intellectum diuinum sicut esse intellectum diuinum et non esse intellectum diuinum. ergo ex vna contradictione contingit inferre non idemptitatem realem sicut ex alia. Et qua ratione tu dicis quod ex ista non contingit inferre idem. eadem ratione et pari facilitate dicam quod nec ex alia. quare. propositum. ¶ Secundo arguitur de clarando predictam rationem: quod quibus talis distinctio vel non idemptitas formalis concedatur esse inter essentiam diuinam et personam ad sensum positum et declaratum in primo articulo et hinc eque facilliter et absolute posset sustineri iter eundem intellectum aut voluntatem diuinam: quod tunc talis distinctio est difficillima ad intelligendum et ad sustinendum vbi cumque nec facilius quam sit trinitas personarum cum vinitate essentie. ideo non debet poni nisi vbi euidenter sequitur ex creditis traditis in scriptura sacra: vel deteriat de ecclesie propter cuius auctoritatem vbi ois ratio capituari. Et ideo cum omnia tradita in scriptura sacra et determinatione ecclesie ac dictis sanctorum possint saluari non ponendo eam inter intellectum et voluntatem diuinam: et sic de qualibet pfectione diuina: imo eam non ponere magis posset simplicitati diuine. sequitur quod non est ponenda: sed neganda. Sed quia ex creditis euidenter sequitur quod de essentia et de persona seu relatione diuina verificantur contradictoria et tunc sunt idem realiter: ideo conceditur ibi distinctio formalis nec ibi verificatio contradictoriorum excludit distinctionem realem inter essentiam et personam. quibus aliquas distinctionem realem concludat scilicet in-

ter vnam personam et aliam sicut magis declaratum est in primo articulo. Cum igitur quicquid est intellectus diuinus est voluntas diuina et e contra non est ibi distinctio formalis concedenda. Inter essentiam verorum personam ponenda est: quia ad primum non cogit fides sed bene ad secundum: nec etiam in creaturis concedenda est quibus posset ibi eque faciliter sustineri sicut in diuinis. Et ratio est: quia quod in diuinis vna res sit tres res et quilibet earum in fide expressum est: sed non quod ita sit in creaturis: et per primum cum repugnet rationi negandum est. Confirmat predicta ratio siue breuiter recolligit per hunc modum quod docuit aliqua positio est ita difficilis ad sustinendum sicut positio trinitatis ipsa est neganda: nisi per ipsam cogat fides: scilicet positio concedens intellectum diuinum et voluntatem: et sic de qualibet alia pfectione diuina esse idem realiter et distinguere formaliter est ita difficilis ad sustinendum sicut positio trinitatis imo forte magis quia ponit pluralitatem sine distinctioe reali: quod non facit positio trinitatis: nec ad illam cogit fides. ergo talis positio est neganda presertim cum opposita possit faciliter sustineri. et sit magis persona diuine simplicitati idem. Tertio arguitur sic: quia si illa distinctio formalis sit ponenda vel sic distincta magis distinguuntur quam persone: vel minus vel eque. Non potest dici quod magis vel eque quia tunc distinguuntur realiter quod supponitur: et ab aduersariis conceditur esse falsum. Nec potest dici quod minus quia distinctio personalium secundum doctores est minima distinctio siue minimus modus distinctiois nec minor videtur imaginabilis ut in primo articulo tangebatur: et sic patet conclusio demonstratiue probata idem. ¶

Sed contra predicta arguitur aliquibus rationibus nec faciam omnes rationes que possunt fieri pro opinione opposita: sed inducam fortiores. Primo arguitur sic distinctio emanationum diuinarum presupponit distinctionem principiorum elicitorum et non solum distinctionem secundum rationem: et per consequens aliquam aliam preueniunt omnem operationem

*Quod si forte ad
probandum quod
ponenda distinctio
formalis inter
essentiam et personam*

Primi sententiarum

intellectus nostri: sed intellectus et volūtas sunt in deo principia elicitiua: et nō distinguuntur realiter. ergo distinguuntur formaliter. Confirmatur: quia filius produciatur naturaliter per intellectū tanquā verbum patris: sed spiritus sanctus libere per voluntatē tanquā amor amboꝝ. Similiter filius produci quōd natus et spiritus sanctus quōd datus: hoc autē non videtur posse esse nisi in principijs elicitiuis scilicet inter intellectū et voluntatē sit aliqua distinctio ex natura rei. Secundo arguitur sic aliquid per se cōuenit intellectui diuino quōd non sic puenit voluntati diuine ergo nō sunt formaliter et adequate idē. Prima pars: et aīus probatur. Tū primo ex natura rei. deus intelligit per intellectū et non per voluntatē et deus vult per voluntatē et non per intellectū. Tum secundo quia deus naturaliter intelligit et deus libere vult. Tum tertio: quia deus per intellectum non est causa efficiens rerū per voluntatem est causa efficiens rerū. Tum quarto: quia deus intelligit peccata et nō vult peccata: vt omnes concedunt quare rē. igit.

2^a w
Dicitur per v. ch. q. 1. p. 1. nō vult

3^a 20

Tertio arguitur sic: si in deo nulla esset penitus distinctio ex natura rei non esset ratio quare produceret distincta. sicut vñū viuens et aliud non viuens. cōsequentia tenet: quia idē in quātum idem semper natum est facere idē. nec valet dicere quod ad hoc sufficit libertas. quia tūc sicut deus. posset producere vñā creaturam viuentem et nō intelligentē: sic etiā posset producere vñā intelligentē et non viuentem: quod est impossibile. Igitur oportet ponere rē. Quarto arguitur sic. si nulla esset penitus distinctio in deo inter perfectiones attributales sequitur quod nomina attributalia et rationes attributales eis correspondentes significarent penitus idē: et per consequens essent synonyma quod est falsum: igitur rē. Ista sunt fortiora argumēta istius opinionis rē. Ad primam rationem dico quod si loquamur de emanationibus passiuis bene concedo quod presupponuntur distincta principia scilicet patrem et filium id est distinctas res quarū que

4^a 20
Dicitur per v. ch. q. 1. p. 1. nō vult
Dicitur per v. ch. q. 1. p. 1. nō vult

libet est principium. Sed si loquamur de emanationibus actiuis non oportet quod presupponantur distincta principia. Secundo dico quod distinctio diuinarum emanationū passiuarum non presupponit aliquam distinctionem principiorū elicitiuorum: sed sicut in creaturis idē est principium totaliter elicitiuū diuersorum. ita in diuinis. Tertio dico quod nullum est principium quo filij in diuinis aliquo modo distinctū contra principium quōd id est nihil in diuinis ē principium quo produciatur filius quod sit aliquo modo distinctum a patre qui est principium a quo produciatur. Ideo dico quarto quod intellectus diuinus nō est principium quo produciatur filius: et ita de voluntate respectu spiritus sancti. Et ideo nulla res in diuinis est principium filij: nisi illa que nec est filius nec spiritus sanctus. Nec oportet ponere principia aliquo modo distincta rē. quia quare ratio tu dicis quod ab vno eodem principio simpliciter indistincto non produciuntur distincti. Ita dico quod ab vno eodem non distincto realiter nō produciuntur distincti realiter rē. Ad confirmationem dico primo quod filium produci per intellectum siue per actum intellectus rē. potest multipliciter intelligi. Vno modo quod intellectus sit principium quo siue per quod produciatur filius: et sic est falsum vt iam tetigi. Alio modo non virtute sermonis sed per quandam appropriationem vsitatam a sanctis et sic illud est verū. Pro cuius declaratione dico secundo quod generatio actiua filij appropriatur intellectui et spiratio actiua spiritus sancti appropriatur voluntati. Cuius ratio potest esse propter similitudinē ordinis productionis verbi et amoris in anima ad ordinem productionis verbi et spiritus sancti in diuinis vnde sicut productio intellectus in anima non supponit aliud producti in ea et productio voluntatis est ab anima et intellectu iam producta: vt supra dictum est: sic pater a nullo produciatur sed filius est a patre improducto et spiritus sanctus ab vtroque rē. Ex hoc tamē non arguitur aliqua distinctio inter in-

Dei Anni Martini in hoc
30. m. 1000

Primi sententiarum

Quare dicitur
penitus notat
penitus notat
penitus notat

Si ipse dicitur
voluntas velle
voluntas velle
ab ipse p. dicitur
dicitur non plus
hinc in velle dicitur
voluntas velle
hinc dicitur velle

ad 3. 7. 10.

Si ipse dicitur
penitus notat
penitus notat
penitus notat

ad 4.

us intelligit mala et peccata illud non connotatur ideo sancti in hoc sensu negant primam et concedunt secundam. Et ex hoc nullo modo sequitur quod intellectio dei aliquo modo distinguit ab eius volitione sed hoc solum puenit propter diuersa connotata. unde sequitur quod si isti termini intellectus voluntas intelligere velle et sic de alijs non essent connotati sed potest importarent absolute illam rem que deus est non plus esset hec vera deus intelligit mala que hec deus vult mala. et sic de alijs positionibus supradictis et hoc apparet ex similibus etc. Ad tertiam dico. quod consequentia non valet pcedo quod idem et omnino indistinctum potest producere distincta nec ex distinctioe productorum potest concludi in deo distinctio realis: nec potest concludi in deo distinctio formalis rationum causalium plus quam distinctioe reali talium productorum possit concludi in deo distinctio realis huiusmodi rationum quia qua ratione tu dices quod ab eodem principio causali indistincto realiter produciuntur effectus distincti realiter ita faciliter dicam quod ab ipso indistincto totaliter produciuntur tales effectus distincti realiter. Et si queras quare producit distincta. dico quod sufficit pro ratione eius libertas nec ideo sequitur quod ipse libere possit producere unam creaturam non viuentem tamen intelligentem etc. quia non stat aliquid esse intelligens et non viuens sed bene contra quare etc. Ad quartam dico quod nomina attributalia et rationes attributales significant penitus idem in deo. id est significant deum qui est penitus et omnibus modis idem. Secundo dico quod quandoque tales termini consignant siue connotant diuersa in creaturis. Unde licet in deo omnino idem significat per intellectum et voluntatem et sic de alijs nominibus perfectionibus tamen in creaturis illud correspondet conceptui intellectus aliud conceptui voluntatis ideo ista nomina sunt synonyma. Et si dicatur quod saltem sequitur quod hec nomina hec intellectus diuinus hec voluntas diuina sunt nomina synonyma. Pro isto dico tertio quod non sunt synonyma plus

quam ista hic homo hoc animal eodem deo notato. unde licet nulli conueniat unum quin eadem pueniet reliquum tamen aliquid significatur per unum quod non per reliquum. verum est tamen quod res que est intellectus diuinus et res que est voluntas diuina possunt significari per synonyma nomina. Quarto dico quod licet predicta nomina significet penitus idem in deo tamen non est nugatio dicendo deus intelligens volens deus iustus sapiens etc. et hoc propter diuersas connotationes. Et sic patet ad predictas rationes. Et hec de secundo articulo etc. T. Quantum ad tertium articulum in quo videndum est in deo sit aliqua distinctio inter essentiam et ideas siue rationes causales. Primo videbitur quod sit idea. Secundo probatur triplex conclusio responsiua. Tertio mouebuntur dubia. Circa primum factum primo notandum est. quod licet de ideis diuersae sint opiniones apud antiquos doctores omnes tamen vel plures in hoc concordant quod idea est realiter diuina essentia sed ad saluandum quod in deo sunt distincte idee et quomodo distinguuntur: et ad quid. diuersi diuersimode dixerunt. Sed de his antiquitatibus transeo et remitto ad ea que tractat ockaz circa 35. distinctioes penitenti. ubi hanc materiam valde pulchre determinauit. Secundo notandum est quod idea secundum predictum doctorem non habet quod rei que est nomen connotatum nec significat precise aliquid unum: sed supponit per aliquo et connotat aliquid aliud et illud idem per quo supponit et id habet tamen quid nominis. unde potest sic describi. idea est aliquid cognitum a principio productiuo intellectuali ad quod ipsum aspiciens potest aliquid in esse reali producere. Prima particula huius descriptionis patet per Augustinum. 83. q. q. 46. ubi dicit. has autem rationes ubi arbitradas est esse nisi in mente creatoris. Ad enim extra se quicquid positum intuebat ut finem illud constitueret quod constituebat. Ex quo patet quod idee sunt cognite a mente diuina. Secunda particula patet. scilicet a principio productiuo unum etc. per illud quod in dicta auctoritate penitenti ubi arbitrandum est. nisi in mente creatoris. Tertia particula scilicet ad quod aspiciens etc. patet per finale clausulam illius auctoritatis

ad 3. 7. 10.

ad 4.

Quoniam dicitur quod dicitur quod dicitur
et manifestum patet ab art. 2. p. 1. p. 1. p. 1.
f. 1. p. 1. p. 1.

Idem dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
art. 1. p. 1. p. 1. p. 1. p. 1.

Questio sexta

quia dicitur non enim extra se etc. Ex hoc
clare insinuans quod deus ideas intuetur
ut secundum illas constituat: id est efficiat illa
que constituit. Item ista descriptio patet per
Seneca. epla. 66. ubi enumeratis quattuor
caulis ponit ab Aristotele dicit sic. quoniam
tunc plato adicit exemplar quod idea vocat
hoc enim est ad quod alpicies artifex illud
quod destinavit efficiat: nihil autem ad rem per
tinet utrum foris efficitur exemplar ad quod re-
ferat oculos an intus quod ipse percipit. Ex
qua auctoritate patet quod idee sunt quedam
exemplaria cognita ab artifice ad quod respi-
cies potest aliquid in eis producere etc.

Tertio notandum est quod predicta descriptio
putat supponit pro idea creature non con-
uenit diuine essentie: scilicet est ipsamet cre-
atura: primum patet quia secundum omnes partes sunt.
Unde dicit Augustinus. ubi supra. alia rati-
one dicitur est homo: alia equus etc. Et
capit rationem per ideas: sed essentia diuina
est unica et non pluralis nisi in tribus
suppositis. de quibus non est ad oppositum igitur
etc. Unde inimaginabile est quod diuina es-
sentia esset realiter partes idee creature:
tunc nisi ponendo illas ideas esse distinctas
formaliter: quod distinctio formalis supra
satis reprobata est. Alios modos saluandi
per distinctionem rationis respectu ad cre-
aturam satis reprobatur doctor predictus. Ta-
les enim respectus. nihil sunt et si essent non
faciunt ad oppositum. Secundum patet. scilicet quod ipsi
us creature idea sit creatura: primo quia si
ibi prepetunt omnes particule predictae descri-
ptionis. Item ipsa est cognita ab intelle-
ctuali actiuo et deus ad ipsam aspiciat ut
rationabiliter producat: quia quicquid de
us cognosceret essentiam suam si non cogno-
sceret suum producibile igitur: alter produ-
ceret et non rationabiliter et per omnes per ideas.
Et si per impossibile deo ipse cognosce-
ret suum producibile et non cognosceret suam
essentiam posset vere et rationabiliter produ-
cere. igitur ipsam creaturam producibile vere
aspiciat et ipsam aspiciendo producat: ergo
ipsa est idea. Item idee proportionabiliter
sunt ponende in artifice creator et increa-
to: sed si artifex creator creatus potest cognosce-
ret illud artificium quod producit illud vere
ageret per exemplar. et per omnes per ideas

et sic respectu artificis creati ipsa sunt
producibile esset exemplar et per omnes per ideas
et ideo idea. quia idem intelligunt docto-
res per ideas et exemplaria. igitur deus ar-
tifex increatus cum suam creaturam produ-
cibilem cognoscat ipsa sibi est exemplar
et idea. que etc. Item istud patet a signo quod
plato cuius sententiam sequitur Augustinus. idea
hois dicit esse hoiem vel additatem hois
vel creaturam humanam uiuersalem sicut
patet per Aristotelem. recitanti opinionem pla-
tonis de ideis in diuersis locis. ergo eius
intencio fuit quod idea esset non diuina essen-
tia: sed aliqua res alia cognita a deo que
esset sibi exemplar ad quod aspiceret in pro-
ducendo: sed inter omnia cognita nihil po-
test conuenientius poni idea quam ipsamet
creatura ut magis patebit: igitur etc.

Ex predictis sequuntur aliquae pro-
positiones ex quibus patebit que sit neces-
sitas ponendi ideas. Prima est quod idee
non sunt ponende ut sunt rationes cogno-
scendi ipsas creaturas ab eis distinctas
patet. quia propter ipsam diuinam essentiam que
est omnibus modis sua cognitio non sunt
aliqua que possint sibi esse rationes cog-
noscenti et ideo non sunt plures rati-
ones cognoscendi creaturas. Secunda est
quod idee non sunt ponende tanquam simili-
tudines quedam representantes intel-
lectui diuino ipsas creaturas. Patet quia
ille similitudines non possunt esse diui-
na essentia cum ipsa sit omnino implu-
rificabilis nec possunt poni aliquid aliis
modis: quia non apparet quod esset illud et
per consequens sequitur propositum.

Tertia est quod predictae non sunt ponende
de: ut deus cognoscat per eas ipsas cre-
aturas: patet. quia sicut apparet ex predictis
deus proprie loquendo non cognoscat per
ideas etc. Ibi tamen distinguendum quod licet per
potest dicere circumstantiam cause motiue si-
cut dicimus quod anima intelligit per habitum tau-
tum per causam motiuam seu affectiuam: vel po-
test dicere circumstantiam potentie cognitio-
ne sicut dicimus quod homo intelligit per
intellectum: vel potest dicere circumstantiam ob-
iecti medijs sicut dicimus quod intelligimus
deum in via per quendam conceptum
sibi proprium vel improprie potest dicere cir-

Idem dicitur ad
doctores per predicta
et exemplaria

Ista propositio
de per predicta
in libro de modis

l. iij.

quin
ignit
veruz
um?
signi
no dico
remus
redo ve
sapias
ardea.
bre de
quantu
edu vca
r essent
ales. p
ido pros
Tertio
nu pucti
s diuerse
doctores
re conon
essentia
ruffante
ad quid.
Es de bis
uro ad ea
stancides
de pulbre
andm et q
habet qd
si cambes
p aliquo
de p quo
ois. unde
ad cogit
etualit ad
in esse red
a buuro de
q. q. 46
tutradp
p. p. em
pat ut fm
t. Ex quo
re vima.
p. p. dicit
are penit
creat of
tice etc.
uotatis

Quid dicitur quod dicitur
deus dicitur quod dicitur
deus dicitur quod dicitur
deus dicitur quod dicitur
deus dicitur quod dicitur

Quid dicitur quod dicitur
deus dicitur quod dicitur
deus dicitur quod dicitur
deus dicitur quod dicitur
deus dicitur quod dicitur

Primi sententiarum

cūstantiā obiecti terminātis imediati
sicut dicim⁹ q̄ videbim⁹ deū p̄ suā eēn-
tiā q̄ ipsa erit visa in se imediare. Pri-
mis aut̄ trib⁹ modis nō intelligit deus
aliā a se per ideas eorū q̄ ille necmo-
uent intellectū diuinū nec sunt ipse in-
tellect⁹ nec obiectū mediū inter deū et
aliā a se cognita. Si quarto mō pōt cō-
cedi q̄ idee sunt ipsa cognita deo aliā
ab ipso sicut dicitur est ⁊ magis patebit
per sequētia rē. Quarta p̄positio est
q̄ idee ponēde sunt p̄aise vt sunt exem-
plaria ad q̄ intellect⁹ diuin⁹ aspiciens
pducit creaturas. Patet q̄ fm Augu-
stinū vbi supra p̄ter hoc p̄aise ponēde
sunt idee in deo vt ipse sit rōnabilis p-
ducens. Tū ait. Quis audeat deū dice-
re oīa irrationabiliter p̄didisse rē. Sed
ad rationabiliter operandū nō requiri-
tur nisi potētia pductiua ⁊ exēplar ad
q̄ aspiciat pducens in pducēdo sed
idee nō sūt ipa potētia pducēt⁹ cū illa
sit vnica ⁊ iplurificabilis. igit̄ sunt ipsa
exēplaria ⁊ sic vt exēplaria sunt ponē-
derē. Ex predictis patet que res sit
idea quā nō est nisi aliquid cognitum
ad q̄ cognoscens aspicit in pducēdo
⁊ fm ipm aliqd simile illi ⁊ ipmimet p-
ducit in esse reali. Sicut vna dom⁹ pōt
diā vere idea ⁊ exēplar alteri⁹ domus
q̄ artifex illaz domū cognoscendo pōt
aliā simile fabricare. ⁊ sic prior dom⁹ pōt
atur idea secūde. Simuliter etiā si illa
rē. esset ab artifice p̄cognita virtute il-
lius posset domū eandē pducere ⁊ sic
illa esset idea ⁊ exemplar suiipsius. Ex
quo vltorius patet q̄ hoc nomē idea si-
gnificat ⁊ importat in recto ipam rē p-
ductā ⁊ eādē etiā importat in obliquo
⁊ p̄ter hoc importat in obliquo ipaz di-
uinā cognitionē seu potētā cognoscen-
tem ⁊ ideo supponit pro ipsa re produ-
cta sed non pro cognoscente siue pducē-
cente. ⁊ totuz patz ex dictis rē.

ctus. ⁊ cuilibet cōuenit descriptio idee
⁊ p̄ditiones supraposite ⁊ oīa que attri-
buit Aug. ideis p̄ueniūt eis ita p̄rie ⁊
forte mag⁹ d̄ virtute f̄monis q̄ cōueniāt
creaturis vt p̄z cuilibet intuenti. ergo
licet pater in diuinis nō sit idea: q̄ nō
est pducibilis. tū due p̄sone p̄dicte sūt
idee. cōstat aut̄ q̄ ille sunt realit̄ idē vī
uine essentie ⁊ inter se realiter distincte
simuliter ab essentia aliqualit̄ distincte
sez formalit̄ ⁊ nō realiter ad sensum su-
pra expositum in p̄mo arti. igit̄ quo ad
vtrāq̄ partē p̄z clare cōclusio rē. Se-
cūda cōclusio est q̄ in deo sunt plures
idee q̄ sunt inter se ⁊ ab essentia diuina
realiter distincte. patet q̄ plures sunt
creature inter se ⁊ ab eēntia diuina rea-
liter distincte ⁊ ille sunt idee vt dictū est
⁊ sunt in deo vt p̄z per illud Jo. 1. Dīa
per ipsum rē. q̄ factuz est in ipso vita
erat rē. ergo patet cōclusio sed satis pa-
tebit eius declaratio rē. Tertia cons-
clusio est q̄ in deo nō sunt plures idee
q̄ due q̄ sunt in eo realiter ⁊ p̄rie s̄z be-
ne sunt in eo infinite intellectualit̄ ⁊
obiectiue. patet q̄ sūt plures idee q̄
due q̄ sunt realiter de⁹ vel in deo vt p̄z
ex dictis sed infinite sunt idee sicut sūt
infinite res pducibiles ⁊ ille nō sunt in
deo realiter p̄rie s̄z solū intellectualit̄
⁊ obiectiue sez tāq̄ q̄dā cognita ab ipso
⁊ nō alio modo. Et sic patet cōclusio rē.

Ex predictis clare sequitur ali-
que p̄positioes de quib⁹ a diuersis mul-
te sunt questioes. Prima est q̄ mater
⁊ forme ⁊ generaliter oīum partiū
essentialiū aut integraliū ⁊ vniuersaliū
oīum rerū pducibiliū sunt distincte idee
sicut ipse res inter se sunt distincte. Se-
cūda est q̄ idee solū sunt singulariū
p̄z q̄ sola singularia sunt extra pducē-
bilia ⁊ nulla alia ⁊ si plato aliter sentē-
rit nō ē in hoc sequēdus nec in hoc euz
approbat Augustinus. Tertia q̄ idee
nō sunt vniuersaliū. patz q̄ nulla sunt
nisi ponat q̄ vniuersalia sunt q̄daz res
in aīa simpliciter exītes reb⁹ extra cō-
munes ⁊ per p̄dicationē vniuersales.
Quarta est q̄ negationū p̄uatonū
vel mali culpe ⁊ h̄mōi q̄ nō sunt res po-

vna dom⁹ p̄
diā vera idea

Carlo

deus p̄dicitur
p̄dicitur p̄dicitur
p̄dicitur p̄dicitur

z a
p̄dicitur
p̄dicitur
p̄dicitur
p̄dicitur

h̄mōi
p̄dicitur
p̄dicitur
p̄dicitur
p̄dicitur

Primi sententiarum

quando Augustinus dicit qd idee vere sunt quia eterne sunt. non intelligit qd idee vere et proprie sunt eterne. sed sicut aliqui dicunt qd creature fuerunt eterne in dei potentia qd non est verum de virtute sermone sed intelligunt qd eternaliter deus potuit eas producere. Sic Aug. intendit qd idee vere sunt id est de sunt intellecte a deo ab eterno nec propter hoc oportet credere qd ab eterno deus est quia ab eterno non vere intelligit. Nam ista locutio non est vitata a sanctis sicut puma: et causa fuit iam dicta. Similiter quando Augustinus vocat ideas formas principales etc. non intendit qd preter ideas sunt alie res minus principales sed ideo dicit qd res ille prius natura sunt ideo et in deo cognite qd sunt extra deum producte et qd necessario in deo sunt ideo et non necessario sed contingenter sunt extra deum producte sicut necessario sunt a deo cognite et contingenter producte.

Si vero querat utrum precise aliqua res debet vocari idea quoniam deus actualiter producit secundum eas. an siue producat siue non ita qd sufficiat qd possit producere secundum eas. Respondet qd ista difficultas magis est vocalis quam realis. dico tamen qd magis est de visis sanctorum vocare ideas quam deus non producat actualiter secundum eas. unde dicunt qd res ab eterno fuerunt ideo. Ex quo patet qd si nullus animus esset ista de virtute sermonis esset falsa idea animi est sed hec esset vera idea animi est idea animi propter quod quid nominis etc. Secundo patet qd ante creationem rerum hec non erat vera idea creature est sed hec fuisse vera idea creature est idea. Et sic antequam idea creature esset aliquid erat idea creature etc.

Ad secundum dubium primo dico qd anima non fit beata visione idearum nisi beatitudine quada accidentali quod visio creaturarum magna est perfectio anime rationalis. Secundo dico qd anima non sancta potest intueri ideas saltem aliquas sicut anima sancta. Sed Augustinus vult vel qd anima sancta beata multas veritates potest de ideis perfecte cognoscere quas non potest anima non beata vel qd anima sancta etiam in via habet de eis multas veritates

quas non habet anima non sancta et maxime infidelis. Et anima fidelis cognoscit qd omnium rerum sunt idee. in deo. hoc est qd deus est omnium rerum causa per suam cognitionem et ita de multis aliis quas ignorat infidelis etc. Tertio dico qd istud dicitur Augustini et multa alia de ideis possent exponi non de ideis creaturarum sed de personis divinis productis ut patet

Quarto dico qd non omnia dicta Augustini possent exponi de illis ideis increatis quia in deo non sunt nisi tres res realiter et proprie et tamen dicit Augustinus qd singula propriis rationibus creata sunt et secundum omnes Augustinus intendit qd tot sunt idee quot sunt res producibiles vel producte. saltem specificice distincte. et ita non intendit Augustinus qd omnes idee sunt in deo realiter et proprie. Et si hoc intellexerit Augustinus non esset in hoc sequendus sed cum reverentia negandus. sic enim docet Augustinus in dialogo tertio de trinitate. Noli inquit nostris litteris quasi canonicis scripturis inferuire et nisi quod certum intellexeris noli firmum tenere etc. Et eandem sententiam ponit in epistola. 8. ad Hieronymum. quare etc. Ad secundam et tertiam instantiam ibidem factam patet quid dicendum sit ex responsione ad primum dubium etc.

Ad tertium dubium dico primo qd deus non intuetur aliquid realiter existens extra se ut secundum illud constituat quod constituit tamen intuetur aliquid quod non est ipse nec est aliquid in re ut secundum illud constituat ipsum et quod potest esse. Secundo dico qd ex hoc non sequitur qd deus indigeat aliquo alio a se ad hoc qd agat nec deus indiget ideis ad hoc qd agat nec ipse idee seu aliquid aliud ab eo requiruntur proprie loquendo ad hoc qd agat sed tantum requiritur cognitio idearum ipsarum que est omnibus modis ipse deus. et eo ipso qd deus est deus ipse cognoscit omnia nec aliter esset rationabiliter operans nisi cognosceret sua opera. Tertio dico ad tertiam instantiam qd ipsa creatura est ipsi deo exemplar superius et idea. nec oportet qd inter exemplar et exemplatum sit distinctio. An sicut una domus extra cognita potest esse exemplar alterius domus?

Deo non sunt a deo cognite et contingenter producte

Ad primum dubium

Ad secundum dubium

Questio septima

fiende. quia est illud ad qd artifex aspi-
cit vt consimile pducit. ita si artifex ip-
sam domū fiendā cognosceret in parti-
culari ita qd nihil aliud cōcurreret qd
esset sile domū fiende. posset per hoc
ita pfecte vel pfectius facere ipam do-
mū fiendā sicut si cognosceret vnā aliā
domū. et sic ipsa nec dom⁹ p̄cognita eēt
exemplar suūpsius. Sic autē est de deo
qz qz ipse om̄s res perfecte p̄cognoscat
quas postea pducit et illas pducendo
aspicit et sic respiciēdo dicit rōnabiliter
operās qz nō tm̄ in vniuersali sed in p-
ticulari r̄ distinctissime cognoscat qd opa-
tur. Et si dicat qz fm̄ Senecaz allegan-
tē platonē vbi supra idea est cā quita p̄-
ter illas q̄tuor causas positas ab Aris-
totele r̄. sed est causa suūpsius. ergo ni-
hil est idea vl̄ exēplar suūpsius. Pro isto
dico q̄rto qz p̄prie loquēdo nihil est cau-
sa nisi aliquo q̄tuor illoz modoz positi-
toz ab Aristotele et ideo idea p̄prie non
est causa. tm̄ extendēdo nomē cause ad
om̄e illud cui⁹ cognitio p̄supponit p̄du-
ctio n̄ alicuius sic potest idea vel exem-
plar esse causa. et sic extēsiue et ip̄ope-
loquit̄ Seneca de causa et alij sancti. et
sic nō est incōueniēs qz idē sit causa sui
ipsi⁹ sicut nō est incōueniēs qz necessa-
rio illd qd debet p̄duci debeat p̄cogno-
sci qz nō est aliud esse cām isto modo q̄
p̄cognosci vt fm̄ ip̄m fiat ip̄met vel
aliud simile et sic dicit Augustin⁹ qz sin-
gula p̄prie sunt creata rōnib⁹ r̄. id est
p̄prie exemplarib⁹ nec aliud intendit
Augustin⁹. Et si aliud intelligeret ita
qz p̄dicta dictoz suoz expositio nō pla-
ceret tamen cum opposita positio sit cō-
tra ratiōē potius eius auctoritas est
neganda q̄ opposita positio esset conce-
denda p̄pter suam auctoritatem. Nam
p̄pter dictum Augustini non est opus
intellectui contra ratiōē captiuari: sic
tam ex eius auctoritate p̄bauit. Et hec
de tertio articulo r̄. Ad rationes
principales patet clare quid sit dicen-
duz de tribus articulis. q. in quibus de
ipsis est visum. tamē in secūda rōne al-
legabatur auctoritas Augustini qz om̄s
diuine p̄fectiōes sunt equales qd nō

est verum p̄prie cū nullo modo sint de-
stincte sed intelligit equales id est non
inequales. Similiter negatur illud qz
ibi dicit scz qz essentia diuina est funda-
mentū omniū p̄fectionū r̄. nisi intel-
ligatur capiēdo terminos materialiter
et ad sensum improprium r̄.

Questio septima.

A

In quarta distin-
ctiōe et om̄s alias sequē
res in qb⁹ magister agit
de generatiōe in diuinis
Quero vtrū cōcedendūz

sit a catholicis vnaz rē generare et aliā
generari in diuinis. Arguitur primo qz
non sic. In diuinis non r̄z concedi cō-
tiam diuinā generare aut generari igitur
questio falsa. antecedens patet per
magistrū dist. 3. et per determinationem
ecclesie. c. dānamus extra de sūma tri.
et fide catholica. Sz p̄na p̄bat qz eētia
diuina est q̄libet res q̄ est de⁹ ergo si ip̄a
nō ē ḡnans nec res genita quare. Ista
p̄sequētia tenet quia ex opposito sequit̄
tur. essentia est res generans ergo eētia
est generans per illam regulaz qz a
determinabili sumpto cum determina-
tione nō distrahente nec diminuēte ad
determinabile absolute sumptum et si-
militer ad determinationem absolute
sumptam est bona consequentia. Et vlt-
tra sequitur essentia est generans ergo
essentia generat quia de quocunqz pre-
dicatur participium de eodem predica-
tur eiusdem participij verbum. quare
r̄. Secūdo arguitur sic. In diuinis nō
debet concedi esse veram potentia gen-
nerandi ergo questio falsa. consequen-
tia patet quia vbi nō est vera potentia
generandi ibi non debet concedi aliqd
posse generare vel generari. sed antece-
dens probatur quia vel talis potentia
in generandi concedit esse in qualibet
persona vel non sed in solo patre. si di-
catur primum ergo in filio et sp̄s sancto
est vera potentia generandi et per p̄is
q̄libet pot̄ ḡnare filiū qd est absurdum
Si dicat sc̄m ergo cū potētia ḡnandi

arg?

20

In hoc in rebus impugnat opinio Durandi
et magistri de gradibus

Questio septima

est generans nec genita etc. cum in tali
matena verba debeant esse clara et ex-
presse limitata etc. **L** Secunda con-
clusio est qd non est concedendum a catho-

licis diuina essentia esse subiectum vel
quasi subiectum diuine generationis.

Ista conclusio est contra opinionem quo-
rundam qui imaginantur qd sicut in gene-
ratione creature est aliquid potentiale
qd presupponitur generatioui vt materia
et aliquis terminus formalis inductus per
gnationem que est forma ex quibus consti-
tuitur essentialiter ipsum productum ita por-
tionabiliter in diuinis essentia diuina
q presupponit in patre est quasi materia et
relatio quasi forma et persona est quid consti-
tutum ex essentia et relatione tanquam quid
productum ex quasi materia et quasi forma et sic
essentia est quasi subiectum. Hanc autem opi-
nionem aliqui declarant sic. qd circa ma-
teria istorum generabilium et corruptibilium
est inuenire aliqua que sunt perfectionis
et aliqua imperfectionis. Primum imperfe-
ctionis est qd materia est alia secundum essen-
tiam in generante et genito. Secundum qd est
impotentia ante actum quantum ex se ad
formam realiter differentem. Tertium est qd
per reale transmutationem vadit de po-
tentia ad actum. Sed perfectionis est primo
qd est eiusdem rationis in generante et genito.
Secundo qd cum termino formali consti-
tuitur per se unum sed sit imperfectionis qd
cum termino formali realiter componat

Tertio etiam perfectionis est qd materia
est illud quo constituitur generatur ne sit
de nihilo. Circumscribendo ergo omnes pre-
dictas imperfectiones considerando solum
materiam secundum perfectiones predictas vide-
tur qd materia sit ponenda in diuinis ip-
sa essentia ne sit generatio de nihilo vel de
substantia aliena. Ad hoc autem facit qd
magister dicit filium non generari de ni-
hilo sed de substantia patris sed illud de
quo aliquid generatur est subiectum et
quasi materia talis generatiouis igitur etc.

Sed non insistendo circa istam materiam
vel opinionem breuiter teneo cum Scoto
et Ockham parte oppositam. Et dico qd
filius est de substantia patris non sicut de
materia vel quasi de materia sed sicut de

aliquo quod est sibi substantiale hoc est de
patre qui est filio consubstantialis et ita
non est filius de nihilo. non quod sit de alia ma-
teria vel quasi materia presupposita sed quod
est de patre in quo est substantia filii unum
per conclusionem et contra predictam opinionem ar-
guitur breuiter sic. quod potentia et actus non
possunt coexistere nisi rebus realiter distinctis
vt materia et forma. et ideo sicut in diuinis
nisi in omni non est ponenda compositio
nec quasi compositio. sic et eodem modo nec est
ponendum quod aliquid sit potentia vel actus ma-
teria vel forma. vel quasi potentia aut quasi
materia respectu alterius et hoc propter
identitatem reale entis et relationis in di-
uinis. Sed quicquid attribuitur essentie at-
tribuendum est relationi et e converso nisi
oppositum sit creditum vel sequatur euiden-
ter ex creditis vt supra dictum est etc.

Ite falsitas predictae opinionis quantum ad
hoc quod ponit personam constitui ex essentia et
relatione patebit alias ubi oppositum pro-
batur contra Ockham: sed per nunc traeseo quod
satis patet conclusio etc.

D Tertia
conclusio est qd non est concedendum a catho-
licis diuina essentia esse formale termi-
num diuine generationis. Ad cuius de-
clarationem pono aliquas propositiones.

Prima est qd terminus formalis alicuius
ius productionis hic sumit esse illud quod
capit esse simpliciter per illam productionem
vnde terminus formalis et terminus tota-
lis distinguuntur terminus formalis est ali-
quid ipsius termini totalis capiens sim-
pliciter esse per ipsam productionem. ex hoc
quod terminus totalis capit esse simpliciter
per ipsam. Ex hoc sequitur primo quod non
ideo dicitur aliquid terminus formalis quod
est forma. Nam si deus crearet ipsam ma-
teriam per se existentem illa esset terminus
formalis. Similiter si deus crearet ma-
teriam sub forma persistere forma non esset
terminus formalis sed materia. Se-
cundo sequitur quod hic non capit formale ve-
re est concretum ipsius forme tam secundum voces
quam secundum significationes sed capit pro illo
quod secundum se totum primo habet esse per aliquam
productionem. Et sic non est inconueniens
materiam esse terminum formale alicuius pro-
ductionis sicut ipsa est obiectum formale.

Quid sit aliud
quod sit aliud de
substantia patris

Ad hoc non
magis dicitur
de diuina essentia
de substantia patris
de diuina generatione
de substantia patris
de diuina generatione

atione
guntur
natio
ritur di
ueratur
causa est
na est pa
ste termi
natio me
tras. Be
foru pre
spirare
magis
dicant de
de quo pil
ue p quo
supponit
eo de no
Si autem
hocum le
fir ad hoc
sentia vni
aliquo quod
concessu
hincigitur
Et ideo
merare aut
potest re
supposito in
mer in pe
non gene
b aliquo in
essentia
tur simi
teras sed lo
ad intra d
L terra et le
in essentia
terra. Si
qd sicut si
opione na
et de essen
debitur in
postmo no
speciali
nis satis
intencio
e tamen
na nec

Primi sententiarum

vel potest esse alicuius cognitionis. Ter-
tio sequitur quod quoniam aliquod compositum creatur
semper se totum non plus dicitur forma esse ter-
minus formalis illius productionis quam ma-
teria. Quarto sequitur quod quoniam idem est
terminus formalis et terminus totalis ali-
cuius productionis. Unde licet quoniam distin-
guntur non oportet tamen semper sic esse ut
patet satis. Ex predicta descriptione
sequuntur aliquae propositiones. Unde se-
cunda est quod essentia divina non est termi-
nus formalis diuine generationis. Pa-
tet ex quod nomen quia essentia divina non
habet esse per productionem igitur patet
conclusio. Tertia propositio est quod perso-
na diuina potest dici terminus formalis di-
uine generationis. non tamen distinguendo
terminum formalem contra terminum tota-
lem. patet quia ipsa simpliciter habet esse
per productionem igitur etc. Atque autem
debeat proprie vocari terminus formalis
vel terminus totalis vel neutro modo
magis est difficultas vocalis quam realis
ideo de ea non est curandum tamen persona ve-
re est terminus originarius et est terminus ip-
sius productionis actiue quod respectu illius
pater dicitur producat. Quarta propositio
est contra Decimum quod relatio est ter-
minus formalis diuine generationis patet
quia persona et relatio sicut filius et filiatio
sunt omnibus modis idem tam formaliter
quam realiter igitur etc. Nec valet ratio
sua. unde arguitur sic. nihil idem potest esse ter-
minus superius sed ipsa productio est re-
latio formaliter et realiter. ergo relatio
non est terminus formalis productionis.
Ideo licet ipse procedat quod relatio aliquo
modo habet esse per generationem quod idem est
seipsum. tamen quod ad esse terminum formalem
requiritur aliqua non idem est ad ipsam
productionem hoc est quod non sit idem formali-
ter et ita est ut dicitur quod generatio ipsa et filia-
tio sunt idem formaliter sequitur etc. Ad hoc er-
go respondeo quod generatio actiua non est filiatio
sed est pater et paternitas sicut generatio passi-
ua non est paternitas sed est filius et filia-
tio. Et idem sicut filius est terminus formalis
generationis actiue sic etiam filiatio cuius sit
idem formaliter filio. etc. Et sic
contra predictas conclusiones arguo sic. Pri-

mo contra primam: quia essentia diuina non in-
nus est ratio generandi in diuinis quam forma
sit ratio generandi in creaturis quod ni-
hil videtur ratio generandi in diuinis nisi
essentia diuina sed quia forma in creatu-
ris est ratio agendi vere dicitur forma agens
imo agere competere subiecto per formas et
per personas vere potest competere ipsi forme
ergo eodem modo quia essentia diuina est ratio
generandi vere dicitur generans. Confir-
mat per rationem primam ante oppositum. Si
essentia est pater et omnis pater generat vel
genuit. similiter est pater filii et non nisi il-
lius quem genuit etc. Secundo contra secundam
conclusionem arguitur sic illud quod est per se con-
stitutum suppositum productum et presupponit
ipsi generationi magis uenit tamen materia
in generatione naturali quam cum forma sub-
stantiali. sed essentia habet totum esse sibi
proprium in patre patet origine quam sit in filio
ergo essentia magis habet rationem materiam quam
forme etc. Tertio arguitur contra tertiam
conclusionem quod sicut arguitur scotus li. 1. di.
5. q. 1. c. 1. essentia diuina datur siue coica-
tur filio. Unde Ioh. 10. quod pater dedit
mihi maius omnibus est. hoc autem non potest
esse nisi essentia diuina. Similiter Aug.
15. de trin. c. 26. Sicut natura prestat fi-
lio sine initio generatio. ita spiritus sancto
prestat essentiam sine initio spiritus sancti pro-
cessio. non illud quod datur vel coicatur filio per
productionem; nisi illud sit res formalis il-
lius productionis non debet dici dari vel coica-
ri. igitur etc. Quarto arguitur contra unum
quod presupponit in omnibus predictis scilicet quod
essentia est pater qui generat et est filius
qui generatur. quia si sic. vel ergo pater ge-
nerat filium natura vel voluntate. Si na-
tura ergo natura diuina erit aliquo mo-
do principium generationis vel ergo se habet
sicut principium efficiens contra primam
conclusionem vel sicut principium subiectum con-
tra secundam vel sicut principium formale con-
tra tertiam. Si dicatur quod voluntate ergo li-
bere et contingenter pater generat filium
quia quod voluntate sit libere sit. Et ista est
materia quam tractat magister di. 6. c. 1.
Ad ista respondet. Ad primam di-
co quod non oportet concedere quod essentia di-
uina sit ratio generandi in diuinis Secundo

Arg. contra
pater

ad p³
con

Questio septima

dico q̄ p̄cesso q̄ eēntia diuina sit rō ge-
neradi in diuinis. sic forma in creatur
tū nō d̄z p̄cedi q̄ eēntia ḡnat. Et cā su-
pra tacta est. q̄ eēntia diuina nō disti-
guit a genito. Tertio p̄cedo q̄ forma
de r̄ p̄rie agit r̄ generat capicdo age-
re r̄ causare p̄rie sic p̄bus capit. s̄. me-
thaphisice Quarto dico q̄ forma per
se agit cōpositū x̄o. siue suppositū solū
p̄ accidēs agit v̄l ḡnat sec̄ tū est de ge-
nerato q̄ p̄positū p̄se ḡnat nō forma
aut materia p̄rie loquēdo r̄ fm p̄m.

Et si dicat q̄ actiones sunt supposito-
rū. dico hec p̄positio nō inuenit in phi-
losophia sed aliqui forte traxerūt eam
ex dictis cōmentariis r̄ potest habere
istū sentum verū q̄ sc̄z actiones reales
sunt suppositoy id est singulariū. quia
nihil est reale nisi singulari. quare r̄c.

Ad cōfirmationez que hebat ex p̄ma
rōne an̄ oppositū iudicet Okam q̄ eēntia
non est generās si li generās teneat-
tur pure participialiter r̄ adiectiue sed
est res nō generans q̄ est essentia non
generās. r̄ q̄n̄ dicit q̄ essentia est pater
r̄ est pater filij cōcedit. Sed vltra q̄n̄ di-
citur q̄ est pater generans v̄l non gene-
rās respōdet q̄ si generās teneat h̄c
p̄ius neutra est p̄cedenda. Eū r̄ ratio
est q̄ q̄n̄ aliquod determinabile sumptū
cū aliqua determinatiōe p̄dicatur d̄
aliquo. requiritur q̄ determinatio p̄di-
cetur vere d̄ p̄ncipali subiecto. sicut ad
veritatē illi r̄ fortis est hō albus r̄ qui-
r̄ veritas istarū trū fortis est hō for-
tes est albus. hō est albus. r̄ sic hec est
falsa essentia est pater generans q̄ hec
est falsa essentia est generās. r̄ similiter
hec est falsa essentia est pater nō gene-
rans: q̄ hec est falsa pater nō est gene-
rans. r̄ sic in talib̄ cōpositis nō oportz
q̄ ab illo a quo negat aliquid tale com-
positū affirmet vna ps̄ sumpta cū oppo-
sita contradictione alteri r̄ h̄c nō sequi-
tur lapsus nō est lignum album ergo est
lignū non album non est tamē eino si-
mile. quia nunq̄ inuenit nisi in deo r̄c.
Si tamen illa p̄positio essentia est res
generans vel fat̄ generās haberet istū
sentum q̄ essentia est aliq̄ res sc̄z pater

qui est generans tunc esset cōcedenda.
sed tunc nō valet p̄na. ergo essentia est
generans. r̄ ita respōderi potest ad oīa
ibi inducta r̄ alia similia. Sed istam
responsionē reprobat Grego. in caplo
dānamus concedit q̄ essentia est sp̄s
sanct̄ ab vtroq̄ p̄cedens. ergo pari ra-
tione debet concedi q̄ est filius a patre
nascens r̄c. Secūdo quia ratio nega-
tionis nō valet. quia de forte nigro cō-
cedit q̄ est albus monach̄ r̄ tamē hec
est falsa fortis est albus. Sed hoc nihil
valet q̄ faciliter dicit q̄ illud dictū de
cretalis intelligit sicut iaz dictū est r̄c.
Nec instantia valet quia ille loquit̄ vbi
est determinatio r̄ determinabile q̄ vni-
for: miter significant separatim r̄ comū-
ctim. Sic aut non est in exemplo p̄e-
dicto vt p̄z r̄c. Id̄ inst̄tie gregoriū p̄u-
gunt ad vocē r̄ nō ad rē. q̄re r̄c. Ad se-
cundā rōnē dico p̄mo q̄ opinio ponēs
diuinā essentia est esse diuine ḡnatiōis
subiectū vel q̄si materia magis cōsistit
in abusuō mō loquēdi q̄ in re iō diffi-
cile eā reprobare. Secōdo dico q̄ p̄rie
loquēdo essentia nullo mō p̄ se p̄stituit
suppositū p̄ductum nec est ibi p̄rie lo-
quēdo aliqua p̄stitutio nec cōpositio vt
alias ostēdam. q. 8. c. B Tertio
dico q̄ p̄rie loquēdo essentia nō sup-
ponit ḡnatiōi v̄n̄ quīs in creaturis in
actiōe causalī naturalī supponat ma-
teria tū q̄tū ad actionē dei nō plus p̄-
supponit materia q̄ forma. q̄ sicut d̄s
creat in materia p̄existēte ita possz ma-
teria in forma v̄l sub forma p̄existente
creare q̄n̄ ḡ aliquid p̄ducit de aliquo
q̄s nō est distinctū realit. tūc illud nō est
materia nec forma nec q̄si materia. nec
q̄si forma. Cū pari rōnē q̄ aliqd̄ p̄cede-
ret eē in deo q̄si materia. possz in eo cō-
cedi q̄si cōpositio. Et sicut tu dicit q̄
essentia est quasi materia amouēdo q̄
quid est imperfectiōis. r̄ relatio q̄si for-
ma accipiēdo q̄qd̄ est p̄fectiōis. ita pōt
dici q̄ ex essentia r̄ relatiōe est q̄si com-
positio accipiēdo quicquid est perfe-
ctionis in cōpositione. quia illa q̄ sunt
imperfectiōis in cōpositione nō ma-
gis vident̄ inseparabilia a cōpositione q̄

*Grego. in caplo
dānamus concedit
q̄ essentia est sp̄s
sanct̄*

Ad 2m

*fidem
dram*

*Non oportet q̄ p̄ aliquod r̄p̄dēt
m̄p̄t̄ de aliquo s̄tū q̄ p̄r̄t̄ v̄n̄
aff̄ct̄ nō opposit̄ q̄ d̄m̄t̄ de eod̄
v̄l p̄z q̄ nō opposit̄ q̄ p̄ h̄m̄t̄
Cap. 6 s̄t̄ nō p̄r̄ arḡm̄t̄ r̄ d̄
p̄ arḡm̄t̄ nō r̄ d̄*

Quod pater genuit filium voluntarie non tamen
Primi sententiarum *libere contingenter*

Ma que sunt impfectionis sint separabilia a materia etc. Et ideo sicut non est dicendum quod essentia est quasi coposita vel quasi impfecta sic nec quasi materia etc.

Quarto dico per materia minoris illius rationis quod essentia habere totum esse sibi proprium per prius origine quod sit in filio potest intelligi dupliciter. Uno modo quod sit in parte tota. qui est per origine filio et sic est concedenda ad bonum sensum. Alio modo quod ipsamet essentia sit prior origine filio. et hoc est simpliciter falsum. tamen quomodo docetur hoc intelligatur siue talis prioritas ibi concedatur siue non. hoc tamen nihil valde utcludatur quod essentia sit materia vel quasi materia sicut iam dixi. quare etc. Ad tertiam rationem dico primo quod aliquid habet vel coicari aliter per productionem potest dupliciter intelligi. Uno modo de virtute sermonis et sic habere esse in producto per ipsam productionem. et distingui ab eo est proprie dari vel coicari per productionem. Alio modo quod isto modo datur distinguitur ab illo et non est illud cui datur. Alio modo potest illud intelligi improprie ad bonum sensum et sic aliquid dari vel coicari per productionem est habere esse in producto siue illud distinguatur ab eo siue sit idem cum eo.

Secundo dico quod primo modo essentia per productionem non coicatur filio quod est idem filio nec distinguitur realiter ab eo et isto modo non intelliguntur ille auctoritates.

Tertio dico quod secundo modo essentia per productionem datur et coicatur filio quod filius nascendo habet a patre non solum ut sit filius sed etiam ut sit essentia et generaliter ut sit quicquid est. Et isto modo intelliguntur ille auctoritates. nec est intelligendum quod essentia deus filio ut aliquid quod sit in eo sed ut aliquid quod ipse est. Quarto dico per materia minoris quod aliud est coicari per aliquam productionem et esse terminum formalem illius productionis quod spiratio activa coicatur filio per generationem. Nam quicquid habet filius a patre per generationem et spirationem activam habet a patre per generationem. et tamen spiratio activa non est terminus formalis generationis et sic patet falsitas minoris. quare etc.

Ad quartam rationem dico primo quod

quando dicitur pater genuit filium voluntate. ille ablativus potest teneri dupliciter uno modo adverbialiter. alio modo nominaliter. Primo modo iterum potest sumi dupliciter vel secundum quod idem significat quod voluntate vel secundum quod signat idem quod libere libertate contingenter. Secundo dico quod primo modo pater genuit filium voluntate. id est voluntarie. quod non est aliud dicere nisi quod genuit filium volens vel quod voluit generare etc. Sed secundum non genuit voluntate. id est libere contingenter. et hoc intendit magister di. 6. quando dicit quod deus nec volens nec nolens genuit filium etc. Et exponit de voluntate precedere vel antecedente se ipsi patri de novo. et sic habet intentio sanctorum contra hereticos quod licet pater volens genuerit filium non tamen genuit voluntate id est contingenter sed necessitate id est necessario et immutabiliter. non quidem necessitate intelligentie vel coactionis sed necessitate inevitabilitatis.

Tertio dico quod isti ablativi natura voluntate etc. quod nominaliter sumuntur potest dupliciter construere. Uno modo potest construere in ratione alicuius formaliter denotantis sicut dicimus quod homo est albus albedine. et ignis calidus calore. vel in ratione alicuius principii efficientis sicut dicimus quod ignis calefacit calore et albus disgregat visum albedine quia calor est principium efficientium calefactionis et albedo disgregationis.

Quarto dico quod pater primo modo non genuit filium voluntate nec intellectu nec natura quod deus non dicitur denotative generans a voluntate vel intellectu vel natura. Sed dicitur De kam quod denotatur a generatione generans sicut denotatur a calefactione calefaciens. vel a fortitudine fortis. hoc autem forte est verum de virtute sermonis cum generatione activa et pater active generans sint omnibus modis idem etc. Quid autem sit dicendum de secundo modo patebit ex sequenti articulo. Et hec de primo articulo. ¶ Quantum ad 2um secundum articulum in quo videndum utrum in divinis debeat concedi esse vera potentia generandi. Ponam tres conclusiones et eas declarabo. deinde arguam contra per aliquas rationes et ad eas respondebo.

Ad 3um
Duplex ratio
dari aliquid
vel coicari per
productionem

Ad 4um

Questio septima

homo potest generare hominem: sed in
essentia tantu filius dei assimilatur pa-
tri generati: igit rē. Tertio arguit ad
idē p rationē Scoti: qz si deus p impos-
sibile generaret aliū deū r alius tertiu
deitas esset principiu illius r nō relatio
igitur nūc cū deus generet aliū qui est
idē deus. Antecedēs reputat notū r cō-
sequētia pbat: qz qcquid est perfectio:
nis in pncipio pductiuo nō tollit ab ali-
quo rationē pncipii pductiuū sed cōica-
re se in idēptitate numerali pducto vi-
detur esse pfectionis in pncipio pducti-
uo: quare quarto arguit: qz fm hylar. 5
de trini. et allegat mgr. di. 5. Natiuitas
dei nō pot ea ex qua pfecta est nō tene-
re naturam. certum est autē eam non
ex alia natura q̄ diuina perfectaz esse.
ergo natura diuina pncipiu est ex quo
est natiuitas filij. Item magister dicit
ibidem q̄ pater non est potens gignere
nisi natura: eius potētia em natura est
vel essentia: quare rē. Ad pre-
dicta respōdet. Ad primā dico primo
q̄ loquendo de virtute sermonis r pro-
prie non est concedēdū q̄ potētia gene-
rādi actiue sit in patre: sed magis q̄ sit
in filio: p̄t̄z: qz esse in aliquo cōnotat ali-
quā distinctionē: sed pater r potētia ge-
nerādi actiue sūt oibus modis idē: ideo
sicut pater nō est in patre: sic potētia
generandi actiue nō est in patre: sed be-
ne est in filio: sicut pater est in filio per
circūncessionē rē. Secōdo dico q̄ loquē-
do ad bonū sensum r improprie pōt cō-
cedi q̄ potētia generandi actiue sit in
patre r non in filio. id est pater r non fi-
lius. Tertio dico p materia p̄ie r p se
quētis q̄ pfectio simpliciter dupliciter
potest sumi. Uno modo p aliqua perfe-
ctione que est simpliciter summa r infi-
nita carēs omni imperfectione et omni
imperfectioni incōpossibilis. Alio mo-
do p aliqua pfectione que est in quoli-
bet simpliciter perfecto. seu vere conue-
nit cuiuslibet simpliciter pfecto. Quar-
to dico q̄ primo modo potētia generan-
di in diuinis seu quilibet relatio est per-
fectio simpliciter: sed nō scōdo mō. quare
rē. Et si dicatur q̄ saltē fm primuz

moduz aliqua est perfectio simpliciter
in patre que non esset in filio. Ad hoc
respondet. Secam dupliciter. vno mō
pcedendo p̄is: qz sic accipiēdo pfectio:
nem simpliciter nō est incōueniēs. alio
modo negando p̄iam: p̄m non sequitur
paternitas nō est in filio: r paternitas
est pfectio simpliciter: ergo aliqua per-
fectio simpliciter nō est in filio: sicut nō
sequitur: paternitas nō est in filio r pa-
ternitas est cēntia: ergo essentia nō est
in filio. Ad cōfirmationē concedo illud
p̄is q̄ aliqd potest pater quod non po-
test filius. id est aliquid potest pducere
quod nō potest pducere fili: sed nego
p̄iam: ergo nō sunt eque onnipotētes
vel ergo non quilibet est oipotens: r ra-
tio alias dabitur qm tractabo de equali-
tate psonaruz rē. Ad scōdam negatur:
maior licet ipsa forte esset vera in crea-
turis in pposito tñ non habet veritatē
eo q̄ principiu pductiuum quo. debet
esse realiter distinctū ab eo cuius est p̄n-
cipiu: qd non potest esse in pposito. qz
in illo in quo pater assimilaf seu potē-
idēptificaf filio nullo mō distinguit ab
eo. Ad tertiu patz q̄ quicqd sit de an-
tecedente. p̄ia non valet: qz illa ipotēsi
scella essentia diuina distingueret reas-
liter a pducto vt p̄t̄z. nō sic aut in ppo-
sito. Et ad p̄bationē dico q̄ nō est per-
fectionis in aliquo principio pductiuo
esse aliquo modo principiu eius quod
ab ipso est indistinctū. Nam hoc est im-
possibile et excludit omnino rationem
pncipii r pncipari: quare rē. Ad quar-
tū dico ad auctoritatem hylarij r ceter-
ras similes sicut docet magister ibidez
q̄ natiuitas est perfecta ex natura. id
est ex patre: qui est eadem natura cum
filio. Et ad auctoritatē magistri dico
q̄ magister non intēdit aliud nisi q̄ pa-
ter nullo alio: sed seipso pōt gignere: et
hoc est verū rē. Sed huic expositioni
videtur contrariū quod dicit Anf. lib.
de proces. spiritus sancti. asserēs spiritū
sanctū pcedere de diuinitate patris et
nō de paternitate: addit q̄ of iulio que
dicit q̄ nō pcedit de diuinitate sed de
p̄ritate pat̄ri fatuitate se suffocat. res

De l. r. aliquos p̄fectio simplici dicitur
illa q̄ p̄ p̄ p̄ q̄ nō habet d̄ ad
illā nō aliquos qua nō p̄

Ad p̄m hanc

Ad r̄m

Ad 3am

Ad 4

Simi beatus
anph. lib. 6 q̄
p̄ p̄ p̄ p̄ p̄ p̄
de diuinitate
patris et non
de paternitate
q̄ nō videt̄ se
videt̄ se negare
in auctoritate

endi
liqua
no. qz
pducit
na p̄du-
cas solā
n omnis
te ducit
na actus
p̄ potētia
si solū con-
erādi q̄
illa etiam
generā-
sed solū
m̄ et solū
es carboli
p̄ potētia
omniū
p̄t̄ aliqd
ita sit solū
scrip̄ture
Lamen
mes nūc
ita in diu-
nō valere
in cas solū
idē autem
emerādi p̄
licet filia
r sic potētia
p̄t̄ p̄t̄
in auctorit̄
hanc hanc
rūdi sit vna
illa solū
et videtur
esse simpli-
t̄ sic arguit
p̄t̄ p̄t̄
ergo ad
et p̄ p̄
ne omni p̄
p̄t̄ p̄t̄
generatna
v̄t̄ gene-
ratiū qz
virtute

3° arg^o

4° arg^o

Ad
2°

Ad
3°

Ad
4°

Questio septima

est proprie transmutatio. Et isti termini non admittuntur in diuinis ut patet. De istis autem terminis causa causarum casualitas vtrum in diuinis admittatur diuersimodum inter doctores locuti des inueniuntur vnde magister dist. 5. loquens de generatione in diuinis dicit. genito gignens non gignenti genitum causa est ut sit et deus sit etc. Ideo ista termini non sunt in hac materia assueti non est tamen inueniuntur ad bonum sensus procedi. Isti autem termini productionis generatio spiratio non notantur quod res sit de nouo sed solum quod vnum sit ab alio. et est productio generis ad generationem et spirationem. Et sic isti termini conceduntur in diuinis. Quid autem inter sit inter generationem et spirationem non alias patebit. Ex predicto notabili sequuntur aliqua. Primo sequitur quod non omnis generatio proprie est productio de non esse ad esse. patet. quia non omne genitum habet esse post non esse. An hoc non oportet ubi genitum est eadem natura siue eadem essentia cum generate quod in solo deo est possibile. Secundo sequitur quod illa descriptio generatio est productio non esse ad esse non est vniuersaliter bona descriptio generationis proprie dicte. sed solum generationis creature vel magis quedam differentia generationis temporalis et eterne. Tertio sequitur quod non vniuersaliter nec omnino sicut se habet corruptio ad non esse sic se habet generatio ad esse. patet. quia de generatione eterna que est productio alicuius absque non esse precedente non est illud verum. sed si debeat habere veritatem hoc est parte de generatione noua. Et sic patet responsio ex hijs ad tertiam rationem ante oppositum questionis etc. Quarto sequitur ex predictis quod generatio non vniuersaliter sed equiuoce dicitur de generatione in diuinis et de generatione in creaturis. Patet quia non conueniunt in diffinitione ut satis apparet ex dictis etc. similiter non conueniunt in genere. quia omnis generatio in creaturis est transmutatio non autem in diuinis ut patebit etc. Ad secundam nego maiorem et dico quod mutatio non est genus ad omnes generationem sed solum ad eas que est in

creaturis nec generatio in diuinis est species mutationis ut bene probat ratio. Sed quia in ista ratione tangitur quod solus deus est immutabilis sicut tractat magister di. 8. Ideo gratia huius distinguo hec quod mutatio dupliciter accipitur. Uno modo large et improprie. Alio modo stricte et proprie. Large enim et improprie dicitur aliquid mutari. quod habet esse post non esse vel econuerso: et ista mutatio vocatur a Damasceno versio. Alio modo accipitur mutatio stricte. et hoc est dupliciter vel proprie vel propiusime. proprie est mutatio quando aliquid recipit aliquid quod prius non habuit. et sic si materia crearetur sub forma ipsa materia diceretur mutari: quod esset sub forma et prius non fuisset sub ea. si si totum propositum annihilaretur ipsa materia diceretur mutari non solum quia non est post quod prius fuit sed etiam quia non haberet formam quam prius habuit. propiusime vero dicitur mutatio quando aliquid manens secundum suam essentiam habet aliquid ipsum informans quod prius non habuit vel econuerso ita quod subiectum manens prius est sub forma postea sub priuatione vel econuerso. Ex hac distinctione sequuntur alie que propositas. Prima est quod quolibet predicto: uni modorum deus est immutabilis. De primo modo patet quia deus est necessesse esse. si enim non esset necesse esse aliquid prius eo quod posset facere ipsum post non esse et per consequens non esset deus. De secundo modo patet per idem. De tertio modo patet quia ens simpliciter infinitum nullo modo perfici potest sed est ens infinitum et infinite perfectum simpliciter siue hoc possit euidenter naturali ratione probari siue non. et per prius non potest perfici quacumque forma et per prius nec mutari de priuatione ad formam vel econuerso. Et sic patet propositio et intelligitur de mutatione de se quod aliquid mutat in sua natura intrinsece et non de mutatione de per accidens quia deus diceretur mutari per communicationem idiomatum propter mutationem nature assumpte. Secunda propositio est. quod solus deus est immutabilis primo modo. patet. quia deus illo modo est immutabilis: et nihil aliud a deo est immutabile illo

Quod si
proprie mutatur

Primi sententiarum

modo quia deus in principio omnia pro
duxit ita qd nihil ante fuit in rerum na-
tura pter deū quous hoc nō possit euidē
ter ratione naturali pbari sed hoc sola
fide tenendū est. Tertia ppositio quā
pono pbabiliter est ista qd aliq̄ creatura
est vel esse potest immutabilis secundo
et tertio modo. patz. quia aliqua est vl
esse potest que nullius est receptiua : s̄
tantū est receptibilis in alio. Igitur rē.
Consequentia patet. et antecedens ap-
paret quia aliter esset pcessus in infini-
tum. Nam accipio. a. creaturam si ergo
a. potest aliquid alterius ratiōis recipe-
re tūc quero de illo sicut de priori. si po-
test aliquid recipere vel non. si nō ergo
ppositum. si sic quero de illo alio recep-
to sicut de priori et sic vl erit pcessus in
infinitum vel stabitur ad aliquid quod
nihil potest recipere nec p consequens
mutari aliquo illoz duoz modo: uz. vn-
de licet ista ratio apparenter concludat
bene tamen scio qd non demonstrat. Ex
ip̄a autē si vera sit sequitur hec quarta
ppositio qd non solus deus est imutabi-
lis primo et tertio modo patet clare.

Ex pdictis apparet. qd ista psequentia
nō valet hoc est in aliquo loco in quo p̄
us nō fuit ergo mutatur localiter. Ptz
qd de' in principio mūdi fuit in aliquo lo-
co in quo p̄us nō fuit nec ppter hoc fuit
mutatus qd hoc fuit p nouā pductionē
loci. unde talis consequentia non valet
vbi heret noua pductio vel etiam loca-
lis mutatio loci sicut turri immota mo-
ueatur aer circūstans rē. Secundo pa-
tet qd ista cōsequentia non valet de hoc
verificantur termini accidentales ergo
est receptiuū accidentiū. Apparet clare
de hoc rē. et sic pz ad rōnez rē. R

Ad tertiam rōnem dico aliquas po-
sitiones. Prima est qd generatio in di-
uinis nec ē pductio successiua nec sub-
ita. patet qd vbi est pductū indiuisibile
sibi nō est pductio successiua et vbi est p-
ductio eterna nō est productio subita.

Secūda est qd generatio in diuinis nō
est pductio instātanea loquēdo de istā-
ti temporis. sequit̄ ex pdicta. Tertia est
qd generatio in diuinis est pductio p̄-

nua. patet. quia filius semp et sine inter-
ruptione gignit̄ a patre. Quarta ē qd
generatio in diuinis est pductio instan-
tanea loquēdo de instāti eternitatis: qz
est pductio eterna. Unde si q̄ratur qd
est instās eternitatis. dico qd ip̄a eterni-
tas que deus est. est instans eternitatis.
Que ideo dicitur instās. qz sicut instās
tempis si esset: esset totū siml nec in co-
esset p̄us et poster⁹. sic ip̄a paternitas
tota simul sine successione p̄oris et pos-
terioris existit. Ex hys patz qd ista cō-
sequentia nō valet filius dei est in isto in-
stāti nec ante fuit nec post erit. ergo in-
cipit esse vel desinit esse: patet de instās-
ti eternitatis rē. Secundo patet infa-
tuata subtilitas quorundaz dicentū qd
contradictoria sunt vera in eodē instā-
ti eternitatis. hoc enim clare falsum est
quia sicut ad cōtradictoria esse vera in
eodem tempore requirunt quodlibz esse
verum in toto illo tpe aliter non essent
cōtradictoria sic ad ip̄a esse vera in ins-
tanti eternitatis requiret quodlibz eē
verum eternaliter quod manifeste in-
plicat rē. S Ad quartā rōnem
aliqua sunt notāda. Unde p̄mo notās-
duz est. qd hic est vna difficultas scz vtz
quous pater nō sit p̄o: filio duratice des-
beat cōcedi prior aliq̄ alia p̄ortate. Et
quantū ad hoc est inter doctores discor-
dātia nō tā realis q̄ verbalis. Des enī
in hoc cōcordant qd pater est p̄ncipiū fi-
lii et filius originatur a patre sed in hoc
discordāt qd aliqui dicūt qd ista nō suffi-
ciunt ad hoc qd concedatur p̄iortas in
diuinis. Alij dicūt qd sic. Et quantū ad
hoc magis inuitendū est auctoritatib⁹
q̄ rōnib⁹ qz ad neutrā partez p̄t ratio
sufficiens inueniri sed magis cōsistit in
modo loquēdi: ideo dico breuiter qd ve-
re et realiter pater est prior origine ip̄o
filio. quia p̄ esse prior origine hic nihil
aliud itelligo nisi qd a patre originatur
filius. siue qd pater est p̄ncipium origi-
nis filij excludēdo alias significatiōes
huius termini p̄ius. de quibus dicam
inferius. Et sic clare patet veritas illi⁹
rē. Secundo notandum qd ad huc cir-
ca hoc est alia difficultas an concessio qd

Quādo dicitur qd pater est
prior origine filio et itelligit̄
qd pater est p̄ncipium originis
filij

dupl
mod
p̄ortat

*Opus hoc est de partibus
aliquo modo de partibus
dicitur in qua sunt...*

Questio septima

*Prohibet dicitur qd patet e
in aliquo signo per qua
fluit*

pater est prior origine filio: debet concedi qd pater sit in aliquo signo priori no nature vel duratiōis. s. originis in quo non sit filius. Et de hoc hic tenet Scotus qd sic sicut patet in multis distinctiombus questionibus primi libri: unde ipse imaginat qd sicut sunt instantia te pousata sunt instantia vel signa naturer originis. Et ponit istum pcessum qd in primo instanti originis sunt oia eentia sicut deitas intellectus. actus intelligendi: et actus volendi. In secūdo signo originis pater generat filius. In tertio producit spiritum sanctū: et totus iste ordo originis cōpletur in primo instanti nature: et in scdo instanti nature intellectus diuinus et voluntas ferūtur respectu obiectōrū secundariōrū: ita qd iste est ordo qd essentialia sūt priora notionalibus et notionalia sunt priora essentialibus includētibz respectus ad extra. Hec est imaginatio p̄dicti doctoris quā declarat in diuersis locis. Sed quis forte aliqua istorū dictōrū possent bene intelligi: sic scilicet intelligendo qd essentia est aliquo modo p̄or personis: quia communior vel aliquo tali modo. Modus autē loquēdi est simpliciter falsus et nimis abusiuus. Nec est facile de clarare que res sint illa instantia vel signa: sed nolo hic insistere. Qui autē voluerit hoc reprobare videat Ockam distin. 9. p̄mi libri questione. 3.

Tertio notandum circa declarationē p̄dictōrū qd diuersi sunt modi p̄ouitatis et posterioritatis sicut patet in p̄dicamentis: s. methaph. caplo de p̄ori. qd longū est numerare et distinguere tñ inter alios isti vidētur esse magis famosi scz prius duratiōe prius natura. prius causalitate. prius coitate. pus dignitate. prius fm locū. Prius autē duratiōe est p̄p̄tissime pus fm p̄m in p̄dicamētis pus natura est illud qd potest esse sine posteriori: sed non eōuerso: vt patz. s. methaph. unde fm p̄m materia ē prior natura ipsa forma et subiectū suo accidente saltem separabili et partes toto. prius causalitate est causa respectu sui causati: sicut dicitur prius causalitate

potest prius pductiuitate. Et patet distinctio h̄mōi ab alijs p̄dictis qz fm p̄m causa et causatā aliqñ sunt simul duratiōe: nec oportet qd causa sit prius natura suo causato. Et fm aliquos pater in diuinis ē prior filio et tñ nec duratione nec natura. Prius cōmunitate est illud a quo nō cōuertit subsistēdi cōsequētia. Prius dignitate est oīne p̄fecti respectu imperfectioris et hoc siue ex natura rei siue ex volūtate humana sicut rex est prior comite et comes milite. Prius fm locū p̄tingit dupliciter vlt per cōparationē ad aliquid qd naturaliter est p̄mū aut ad aliquid qd statuitur p̄mū. primo modo ignis est prior aere et aer aqua. scdo modo idez etiam respectu eiusdem p̄t esse prius et posterius p̄pter diuersa que statuuntur esse prima sicut vult Aristo. s. Methaph.

Istis p̄missis pono aliquas p̄positiōes de cōparatione p̄dictōrum modo prioritatis et posterioritatis.

Prima est qd alicui eīdem competunt diuersi modi prioritatis sicut idem respectu eiusdem potest esse prius duratione natura causalitate et dignitate: vt patet de celo respectu alicuius noui effectus p̄ducti ab eo. Secunda est qd idem respectu eiusdez diuersis modis prioritatis potest esse prius et posterius patet de materia et forma: toto et parte.

Tertia est qd aliqua sunt ordinata fm prius et posterius in quibus proprie dicitur qd prius est in aliquo priori in quo non est posterius. Patet de ordinatis fm prius et posterius quibus correspondēt aliqua extrinseca in quibus ordinantur sicut prius et posterius fm tēpus et fm locū ordinantur fm aliqua extrinseca: qz scz aliqua ps tēporis correspondet priori et alia posteriori: et similiter alius locus correspondet priori et alius posteriori unde solum in talibus est illa locutio vera. Et de sic ordinatis fm tempus vel durationem debent concedi p̄cise distincta instantia vel signa et de ordinatis fm locū concedi distincta loca.

Quarta p̄positiō est qd aliqua sunt ordinata secundum prius

*dupl
mag
positat*

*ter
e q
fran
scq
ur qd
cōm
manis
m̄tis
e in co
mitas
er po
ita cō
isto in
rgo ins
e m̄tis
er infa
cū q
le m̄tis
lum est
vera in
libz esse
e essent
ra in ins
dlibz eē
ite ins
i rōnem
no notū
s scz ma
ante de
rate. Et
es dicit
Oes em
napū fi
d in hoc
nō suffi
uras in
antū ad
re acū
de ratio
sistū in
ter qd ve
tine ipō
ne m̄tis
anatur
m origi
ariōes
p̄cam
as illi
p̄e ar
slo q*

Primi sententiarum

et posterius in quibus non prius dicitur
quod prius est in aliquo priori in quo non est
posterius. Patet de ordinatis secundum prius
et posterius quibus non correspondent ali-
qua extrinseca in quibus ordinantur si-
cut deus est prior creatura causalitate
natura dignitate supposito quod non esset
tempus aut locus imo omnino alio extrin-
seco circumscripto. In talibus ergo non est
ille modus loquendi prius nec in tali-
bus est rationabile querere utrum poste-
rius sit in priori vel non. Et si recipiatur
talis modus loquendi. tunc debet concedi
quod posterius est in suo priori et non prius in
aliquo priori sicut materia est prior na-
tura ipsa forma et ipsa forma non est in ali-
quo priori sed forma est in illo priori. si-
militer totum est prius perfectione et di-
gnitate sua parte. non tamen potest dari
aliquod prius in quo sit totum et non sit
pars sed potest dari aliquod prius perfectio-
ne in quo sit pars et non totum secundum ipsum
metu totum. Sic ergo patet contra Secun-
dum quod pater sit prior origine filio pa-
ter tamen non est in aliquo signo prio-
ri in quo non sit filius nec est aliquod ta-
le signum vel instans. sed filius bene est
in aliquo priori in quo non est pater. sed
in ipomet patre in quo non est pater.
quare. **X** Sed adhuc circa il-
los modos prioritatis et posterioritatis
videndum est qui repiantur vel non in
diuinis. Et de hoc pono aliquas proposi-
tiones. Prima est quod primus et secundus
nullo modo possunt repiri in deo per re-
spectum ad intra. patet quia omnia ibi sunt si-
mul duratione et natura ut patet. Secun-
da est quod nec quintus nec sextus possunt
repiri in deo. patet quia ibi nihil est perfe-
ctius alio vel dignius sed quicquid est
ibi est infinite perfectius. Similiter ibi ni-
hil est in alio tanquam in loco et illo modo
quo deus est in loco quicquid est ibi est
in eodem loco. Tertia propositio est quod se-
cundus modus prioritatis. scilicet prioritas
causalitatis extendendo potestatem caus-
salitatis ad potentiam productiuitatis repi-
tur in diuinis. patet quia attribuitur
patri respectu filii et uterque respectu spi-
ritus sancti. Et ista prioritas vocatur potestatis.

tas. originis. Ex hoc patet contra Octauum
quod paternitas est potestatis origine filiatione.
Nam pater et paternitas sunt omnibus
modis idem. quare. Et sic non est ve-
rum quod dicitur quod filiatione non originatur a
paternitate nec est potestatis origine filia-
tione. sed est solum potestatis filiatione. quod est
potestas patris qui est prior filio. cuius
potestas est filiatione. Secundo patet
quod iste modus prioritatis in diuinis so-
lum habet locum inter personarum et personalem
potestates. et nullo modo inter essentialia
et personam seu relationes patet clare in-
tuenti. Quarta propositio est quod etiam
quartus modus prioritatis. scilicet prioritas
communitatis repitur in diuinis. patet quod
talis prioritas non est nisi potestatis non potestatis
tibi. et hoc aliquo modo est in di-
uinis scilicet in essentialia respectu persone vel
relationis. quia bene sequitur. a. est pater
ergo. a. est essentialia sed non potestatis quod
non sequitur. filius est essentialia ergo filius
est pater. et sic essentialia est communior quam
persona. **V** Ex his sequuntur
aliqua. Primo sequitur quod diuina essen-
tia et intellectio vel volitio diuina quia
idez sunt omnibus modis est aliquo modo
prior qualibet persona vel relatione diui-
na. et hoc potestatis communitatis. Secun-
do sequitur quod noticia diuina creatu-
rarum. siue respectu creature est aliquo
modo prior qualibet persona vel relatio-
ne diuina. Patet quia sequitur. a. est pater
ergo est noticia creature non e converso.
Tertio sequitur quod spiratio actiua est
aliquo modo prior tam generatioe acti-
ua quam passiuua. De generatioe actiua pa-
tet. quia omne generans spirat non e con-
uerso. De generatioe passiuua etiam patet.
quia spiratio actiua est in patre. qui est
prior filio in quo solum est generatio pas-
siua. quare. Quarto sequitur quod tunc
generatio actiua quam passiuua est aliquo mo-
do prior spiratione passiuua. patet quod tunc
pater quam filius est prior spiritu sancto. qua-
re. Sic igitur apparet quales modi
prioritatis debeant concedi in diuinis
et qualiter debent intelligi. Tunc ergo
ex predictis patet responsio ad formam quarte
rationis. Ad negat maior. Et ad pba

*Quoniam magis
potestatis
debeant potestatis
in diuinis*

Vnde duo pater et filius p[ro]cedunt
uniformiter s[ecundum] s[an]ctum

Quia in s[an]cto s[an]cto s[an]cto
s[an]cto s[an]cto s[an]cto s[an]cto

Primi sententiarum

Uniformiter ad
ordinem p[ro]p[ri]um
et p[ro]p[ri]um
in p[ro]p[ri]o

mō vt excludit oēm ordinez in p[er]sonis
p[ro]ducentib[us] inter se. Alio modo vt ex
cludit oēm ordinē in p[ro]ductioe. P[ri]mo
nō dico q[ue] pater et filius nō spirāt oīno
uniformit[er] q[ui]a inter p[er]sonas p[ro]ducentes
est ordo originis inter se vt dictū est in
alia q[ue]stione. Secōdo mō dico q[ue] spirant
oīno uniformit[er] ita q[ue] sp[iritu] sanctū in nul
lo signo et instāti spirat vna persona in
quo nō spiret alia sicut imaginant[ur] ali
qui. q[ue] in aliquo signo originis spiret
pater in quo nō spiret fili[us]. Si quera
tur an debeat p[ro]cedi q[ue] pater spirat spi
ritu sanctū p[ro] origine q[ue] fili[us] spiret eū
dico q[ue] si per spirare p[ro] origine nihil
aliud intelligat nisi q[ue] pater nō ab alio habz
p[ro] origine vel q[ue] pater nō ab alio habz
spirare et fili[us] hoc h[ab]z a patre tūc illud
est p[ro]cedendū. et isto mō intelligunt san
cti sicut Augustin[us] q[ui] dicit q[ue] sp[iritu] san
ctus p[ri]ncipal[iter] p[ro]cedit a patre. Similit[er]
Jeronym[us] et Hylar[us]. q[ui] dicit q[ue] p[ro]cedit a
patre p[er] filiū. et Rich[ardus]. q[ui] dicit q[ue] sp[iritu] san
ctus p[ro]cedit a patre mediate et a filio
immediate. intelligunt enim q[ue] pater
a nullo habet q[ue] spiret et ita p[ri]ncipaliter
et nō p[er] aliū. fili[us] aut[em] hoc habet a patre
q[ue] sibi cōmunicat esse et spirare et. qua
re et. Tertia conclusio p[ro]bat q[ue] est vna
p[ro]positio p[ro]ditiōnalis cui[us] antecedēs et cō
sequens sic se habent q[ue] impossibile est
ita esse sicut significat p[er] antecedēs q[ui]
ita sit sicut significat p[er] p[ro]p[ri]as. igit[ur] ip[s]a est
vera. Consequētia p[ro]bat q[ue] hoc requi
ritur et sufficit ad veritatē conditionis
nalis. Et antecedēs apparet q[ue] est vna
p[ro]ditiōnalis. cui[us] antecedēs est impossi
bile vt clarum est. igit[ur] impossibile est
ita eē sicut significat p[er] illud antecedēs
quare et. Et p[ro]pter consilē rōnē con
cedo istā si sp[iritu] sanct[us] nō p[ro]cederet a fi
lio ip[s]e distinguere[et] ab eo et. Tūc cir
ca istam p[ro]clusionē aduertendū q[ue] quā
do doctores querūt vtrū si sp[iritu] sanctus
nō p[ro]cederet a filio adhuc distinguere[et]
vtrū ab alio. Ista conclusio p[otes]t habere du
plicē sensus. Anus est an p[otes]t p[er] hoc q[ue]
fili[us] spirat sp[iritu] sanctū et ip[s]e spira
tur a filio. fili[us] distinguit a sp[iritu] sancto
ita q[ue] hunc esse ab illo sit p[otes]t ratio di

stinctionis eor[um]. Alius est vtrū ex hoc q[ue]
sp[iritu] sanctus distinguit a filio possit con
cludi q[ue] p[ro]cedat ab eo. et hoc esset contra
grecos qui cōcedunt p[ri]mū et negat secū
dū. Et in hoc sensu tractat illa que stio
a plurib[us] doctoub[us] antiquis. sed in p[ri]mo
sensu tractata q[ui]busdāz modernis
et sine illi duo sensus distingunt de vir
tute sermonis sine nō. tamen de vtroq[ue]
erit videndū. L. Quarta igit[ur] dicit
ad p[ri]mū notandū est q[ue] de p[ro]stitutione
et distinctione p[er]sonaz in diuinis diuer
se fuerūt opinionones. Ana fuit q[ue] p[er]sone
seipsis distingunt. Secūda fuit q[ue] p[er]
se per relationes reales distinguntur.
Tertia q[ue] p[ri]mo distinguntur p[er] p[ro]
prietates absolutas et quali secundario
p[er] relationes. Quarta possz esse q[ue] p[er]
se distinguerent p[er] p[ro]prietates absolutas
S[ed] circa istas opinionones nolo insister
re q[ue] vero eas voluerit p[er]scrutari videat
Ockam[us] circa distinctionē vicessimā sex
tam vbi tractat ista materia. verus est
tamen q[ue] ip[s]e manet ibidē. et in plurib[us]
locis in p[ri]mo libro innitit[ur] isti opinionē
q[ue] p[er]sona diuine constituunt et distingū
tur p[er] relationes originis. vnde dicit q[ue]
pateritas et essentia diuina p[ro]stituūt p[er]
se vnū scz patrē et sic p[er] pateritatē con
stituuntur pater et distinguit a filio. S[ed]
breuiter transeundo. quia non reputo
multū vtile hic insisterē. arguo contra
hoc sic. quia ad hoc q[ue] aliquid p[er] se et p[er]
p[ro]prietatē constituat ex aliquo requirit[ur] q[ue] illa
distinguant[ur] aliquo mō. hoc enī est cui
dens et hoc etiā cōcedit iste doctor. sed
pater et pateritas in diuinis nullo mō
distingunt[ur]. quia nihil vere affirmat de
vno et negatur de alio vel eōuerso plus
q[ue] de essentia diuina in quibus fm ip[s]am
nulla est omnino distinctio. hoc enī vi
detur clarū et videt[ur] sequi ex dictis illi[us]
doctoris imo in p[ri]mo q[ue]stione tertia po
nit istam regulā q[ue] omnis p[ro]positio com
posita ex istis terminis pater et pateri
tas in qua p[ro]dicat verbū q[ue] est nota di
stinctionis est falsa de virtute sermonis
Ideo ibidē negat istam. pateritas est
in patre. igit[ur] sequit[ur] q[ue] nulla rōe po
test dici q[ue] pateritas constituūt ex pa

Et h[ic] q[ue]stio
q[ue] p[ro]p[ri]a
p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a
origines et q[ue]
p[ro]p[ri]a h[ic] a p[ro]p[ri]a
p[ro]p[ri]a h[ic] a p[ro]p[ri]a
p[ro]p[ri]a h[ic] a p[ro]p[ri]a

3a conclusio

Ista conclusio h[ic]
quod p[ro]p[ri]a
et p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a
p[ro]p[ri]a h[ic] a p[ro]p[ri]a
ad h[ic] q[ue]stio
vnde ab alio

Claros
gostant
q[ue]stio
et alios

Opinione sicut in ...
reluente

Quod aliquod potest esse distinctum admodum

Questio octaua

22
opio

tre quod ipse non concedit. unde miror quomodo tantus doctor talem conclusionem posuit etc. **D** Secundo notandum magis accedendo ad positum quod multi ueniunt in hoc quod in filio sunt essentia diuina filiatio et spiratio actiua sed isti diuersificant. quia quidam dicunt quod essentia et filiatio tantum constituunt personam filii et quod spiratio actiua in filio est quasi aduenticia ita quod non constituit filium in esse personali. Alii dicunt oppositum ponentes quod tam essentia quam filiatio et etiam spiratio actiua concurrunt intrinsece ad personalitatem filii nec est sibi aduenticia imo si filius nisi spiret non remaneret persona eo quod careret spiratione que intrinsece concurrat ad eius personam. Alii etiam dicunt quod in filio preter spirationem actiuam. que realiter distinguitur a spiritu sancto est aliquid sufficienter distinguens ipsum ab eo scilicet ipsa filiatio etc. Sed circa istas opiniones nolo insistere quia hoc reputo inutile. qui uero earum reprobationem uoluerit uideri legat magistrum Gregorium in ista materia. mihi autem sufficit contra ista ratio supra facta. Ideo breuiter dico quod omnes ille opiniones sunt false et procedunt ex falsa imaginatione. quia sic loquentes imaginantur quod essentia diuina et filiatio et filiatio distinguantur et quod essentia sit quasi materia respectu filiationis et filiatio sit quasi forma eius et quod ex utroque resultat persona et sic constituat personam quasi similiter sicut compositum substantiale constituitur in esse per suam formam. hoc autem omnino negari debet de persona diuina et de qualibet re que est diuina essentia. quare omnes tales opiniones sunt fugiende tanquam uenenoſe. **T**ertio notandum circa istam materiam quod aliquid esse distinctum alicui potest intelligi dupliciter. uno modo ut per huiusmodi distinctiuum intelligamus aliquid existens extra animam scilicet se ab alio distinctum sicut dicimus quod homo per animam suam distinguitur ab asino et quod una anima scilicet se distinguitur ab alia. Alio modo ut per distinctiuum intelligamus aliquid quid per quod potest uere concludi ali-

quid ab aliquo esse distinctum sicut dicimus quod accidens in sacramento altaris distinguitur ab alijs per hoc quod ipsum non est in subiecto sicut alia accidentia hoc autem modo dicimus in diuinis quod pater distinguitur a filio per hoc quod ipse a nullo est et filius est ab eo et hoc uerum quod sic esset etiam si nulla anima hoc consideraret. Ex hoc patet quod in primo sensu filius distinguitur a spiritu sancto se ipso. et non aliquo sui proprie et scilicet in intrinseca constructione loquendo. Quod patet quia filius est persona simplicissima. igitur a quocumque distinguitur se ipso distinguitur. Secundo patet quod in secundo sensu filius distinguitur a spiritu sancto non precise: quia spiritus sanctus procedit ab eo. Nam filius distinguitur a spiritu sancto etiam per hoc quod ipse est a patre nascendo et spiritus sanctus a patre non nascendo sed procedendo. igitur non precise per hoc filius distinguitur a spiritu sancto quod ipse spirat spiritum sanctum. consequentia tenet quia non est idem esse a patre nascendo et esse a patre non nascendo etc. Et breuiter istud non est aliud dicere nisi quod per aliud medium bene concludimus spiritum sanctum esse distinctum a filio quod per istud quia ipse spiritus sanctus procedit ab eo. et sic patet declaratio conclusionis quo ad primum sensum supra posite distinctionis. **Q**uantum autem ad secundum sensum diuersi sunt modi dicendi. aliqui enim dicunt quod non sequitur spiritus sanctus non procedit a filio. ergo non distinguitur ab eo. Alii autem dicunt oppositum diuersis tamen modis. Nam quidam dicunt quod facta illa hypothesis spiritus sanctus et filius essent una persona genita et spirata et per consequens non distinguerentur. Alii dicunt quod non distinguerentur non tamen quia concurrerent in eandem personam: sed quia filius tunc non esset persona. et multe tales fantastice imaginationes possent recitari sed transeo. **U**erum est quod magister Gregorius ponit istam conclusionem quod ista consequentia est bona spiritus sanctus non procedit

filius non distinguitur a patre nascendo et spiritus sanctus a patre non nascendo sed procedendo. igitur non precise per hoc filius distinguitur a spiritu sancto quod ipse spirat spiritum sanctum. consequentia tenet quia non est idem esse a patre nascendo et esse a patre non nascendo etc.

23
sunt
sunt

De ar. hinc...
dicitur quod...
non distinguerentur non tamen quia concurrerent in eandem personam: sed quia filius tunc non esset persona. et multe tales fantastice imaginationes possent recitari sed transeo.

Ad quibus
magis quibus
probat ratiōem
a patre pater
procedit a filio
nō distinguitur ab

3a

Doctor pater ad
pater qd illud
ratiōem

Doctor qd fidei
credidit qd pater
pater qd a filio
nō distinguitur ab

Doctor qd magis
pater qd a filio
pater qd a filio
pater qd a filio
pater

ā filio ergo nō distinguitur ab eo. Quā
probat pmo sic. qz si spūscētūs non pce
deret a filio spūscētūs non esset nec essz
persona. 2 sequētia p3: r antecēdēs p3.
quia si spūscētūs non procederet a filio
spūscētūs non esset spūscētūs nec do
nuz patris r filij. r ita nec psona qre rē.
Secūdo qz filius est p se pncipiū spūsc
sancti ergo si filius nō pduceret spūsc
sanctum ipse spūscētūs nō pduceret
sed si non pduceretur non esset. igitur
rē. Tercio si aliqua creatura non pdu
ceretur a filio ipa non pduceretur a pa
tre. igitur si spūscētūs non pduceret
a filio ipse nō pduceret a patre. r p con
sequens si non pduceret a filio ipse nō
esset. r p cōsequēs a nullo distingueret
rē. Sed cōtra hoc pono aliquas pposi
tiones. Prima est q illa pna est bona
pater. quia illud ancedēs est ipossibile
r ad ipossibile sequitur. qdlibz. Scda
est. q illa cōsequētia nō magis valet.
spūscētūs nō pcedit a filio ergo non
distinguit ab eo. q ista valeat spūscētūs
non pcedit a filio ergo distinguit ab eo
p3 qz vtraz est necessaria ppter ratio
nē dictā Tertia est q licet ista pna va
let. tū ratiōes illi doctoris nō pbāt ip
sam esse bonā. patz: qz petūt pncipiū
vt p3z intueti. imo essent derisorie apd
vnū grecū qui negaret spiritūscētū p
cedere a filio. Ideo miror tales ratiōes
fieri ab aliquo subtili viro. Quarta p
positio est. q lz illa pna valet: tū nō est
euidens. nec pot euidēter pbari in via
de lege ordinata: quia illa pna sola fide
creditur esse bona: qz concedit antecē
dēs esse ipossibile: r q illud sit ipos
sibile nō est euidēter pbatum: sed so
la fide creditum: vt p3z rē. Si vero
queratur vtrū ista causalis sit vera: qz
filius pducat ipūscētū: ipse spiritūsc
sanctus distinguitur a filio. Dico q sic:
q: sicut filiū est causa sibi: vt sit qd est
extendendo nomē cause large ad omē
pncipiū pductiū: sic est sibi cau
sa vt distinguitur a quolibet quod non
est: r hoc sufficit ad veritatē illius cau
salis. Dico tū q eius veritas nō potest
euidēter pbari sicut nec veritas supra

dicte conditionalis. etiam concessa ypo
thesi qz pater et filius r spiritūscētūs
sunt tres persone r vna essentia. Nam
ex hoc antecedente non plus sequitur
euidēter nobis q spiritūscētūs spro
cedat a filio q opposituz vel q pater p
cedat a spiritūscētō rē. Unde ad ra
tiones pdicti doctoris pot facilliter re
sponderi qz petunt pncipiū rē. Et
hec de primo articulo. ¶ Quā
tum ad secundum articulum in quo vi
dendum vtrum concedendum sit q spi
ritūscētūs pcedat a patre r filio tan
q ab vno pncipio. ponam tres conclu
siones: et eas per ordinem declarabo.
Prima est q pater r filius producūt
spiritūscētū: non tanq duo pnci
pia: sed tanq vnū pncipiū. ¶ Se
cunda est q pater r filius producūt spi
ritūscētū: non in quantum distincta
pncipia: nec in quantum vnū pncipiū
¶ Tertia est q pater r filius non sunt
omnino respectu spiritūscētū sicut re
spectu effectus creati vnuz pncipiū
Prima conclusio probatur per de
terminationem ecclesie. Extra de sum
ma trinitate r fide catho. lib. 6. vbi dici
tur q spiritūscētūs eternaliter ex pa
tre r filio: non tanq ex duobus pnci
piis: sed tanq ex vno pncipio. non du
abus spirationibus sed vna spiratione
procedit: r in fine damnantur et impro
bantur oppositum dicentes: quare rē.
Dico tamen q ista conclusio tenēda est
sola fidei auctoritate: r non posset con
vinci ratione. etiam concessa personarū
distinctione r productione rē. Secun
da conclusio probatur: qz ex ista propo
sitione. pater et filius in quantum vnū
pncipiū spirant vel producunt spi
ritūscētū: sequitur q omnia que
essent vnū pncipiū spirarent spi
ritūscētū: qd est manifeste falsū: qz tres p
sone q sunt vnū pncipiū nō spirāt spi
ritūscētū. Et similiter ex ista ppositione
pater r filius in quātū distincti vel in quātū
distincta pncipia pducunt spūscētū:
sequit q oia distincta producūt spi
ritūscētū: quod est manifeste fal
sum. Vtraz psequētia patz: qz arguit

Quā
tum ad secundum articulum in quo vi
dendum vtrum concedendum sit q spi
ritūscētūs pcedat a patre r filio tan
q ab vno pncipio.

Prima est q pater r filius producūt
spiritūscētū: non tanq duo pnci
pia: sed tanq vnū pncipiū.

Prima conclusio probatur per de
terminationem ecclesie.

Secun
da conclusio probatur: qz ex ista propo
sitione. pater et filius in quantum vnū
pncipiū spirant vel producunt spi
ritūscētū: sequitur q omnia que
essent vnū pncipiū spirarent spi
ritūscētū: qd est manifeste falsū: qz tres p
sone q sunt vnū pncipiū nō spirāt spi
ritūscētū.

*Deus filius et spiritus sanctus sunt una persona
et personae unum sunt sed in filio et spiritu
sunt personae notionaliter spiritus sanctus*

Questio octava

tur a propositione reduplicatiua ad suam
exponetem. sicut bene sequitur. homo in-
quatus rationalis est risibilis ergo omne
rationale est risibile. vt patet in logica.
Et ideo quelibet illarum propositionum de
virtute sermonis e vna exclusiua falsa
qre conclusiovera. Dico igit q loquedo
de virtute sermonis. pater et filius nec spi-
rant spiritus sanctu inquantum sunt vnus
nec inquantum sunt distincti. Et si sancti. vi-
deant aliqui dicere q spirant inquantum
sunt vnus. no est intentio eorum q talis p-
positio si vera de virtute sermonis. sed
hoc dicunt vt denotent vnitatem spira-
tionis et no pluralitatem. ita q quis pater
et filius sint distincte persone tamen spirant
non distinctis spirationibus sed vnica spi-
ratione etc. Tertia conclusio probatur.
quia licet concedat q pater et filius sunt
vnum principium spiritus sancti sicut con-
ceditur q sunt vnum principium creatu-
re tamen no est omnino simile. sed in
hoc est differentia q scz pater et filius et
spiritus sanctus sunt vnu principium naturale
respectu creature q sunt natura diuina
que est principium creature. sed pater et
filius no sunt sic principium naturale sz
notionale vt patebit. ita q in prima ly
principium est terminus essentialis sup-
ponens immediate pro essentia. et est sen-
sus pater et filius sunt vnu principium
creature id est sunt vna essentia que est
principium creature. sed in secunda ly pr-
cipium est terminus non essentialis sed
notionalis non supponens immediate
pro essentia sed p persona. **S** Ta-
men ad declarationem istius conclusio-
nis est aduertendum q licet de ista propo-
sitione pater et filius sunt vnus spirator
sint opiniones. et aliqui negent eam alij
concedant tamen ista ab omnibus com-
muniter conceditur pater et filius sunt
vnu principium spirans spiritus sanctu.
Unde dicit Augustinus. Catendum est
patrem et filium principium esse spiri-
tus sancti no duo principia. sed sicut pa-
ter et filius vnus deus. et ad creaturam
relatiue vnus creator et vnus dominus
sic relatiue ad spiritus sanctum vnu pr-
cipium. lib. de trinitate. ca. 14. Unde de

isto auctoritas Augustini est ita expressa
et etiam ista positio iam ita inoleuit vt
eas negare non sit securum. Sed tamen
dubium est apud aliquos vtrum hoc sit
de virtute sermonis verum. Et videtur
q non ppter rationem secundam factam
ante oppositum. Unde circa hoc sunt va-
rii modi dicendi. quorum aliquos reci-
tabo et qui magis mihi videtur ad pro-
positum. Prima igitur opinio est q pa-
ter et filius sunt vnum principium spirans
spiritus sanctu ppter vnam vim spirati-
uam qua vterq spirat. Unde imagina-
tur ista opinio q in diuinis sit aliquod
principium quo. sicut voluntas. vel alij
qd tale elicitiuum spirationis actiue. ita
q pater et filius sint illud principium quo.
seu illa vis spiratiua. et ad istum sensum
facit Scotus magnam difficultatem in
ista materia. Sed istud non valet. tum
primo. q no est ponenda aliqua vis spi-
ratiua q sit principium quo spiritus sancti et no
principium qd. vt patet ex alia questione.
Tu secundo q hic querit de principio qd
ideo concessio tali principio quo. non possit
dici principium spirans spiritus sancti. quia
pprie no conceditur de aliquo q spirat.
spiritus sanctus nisi sit principium qd etiam
sunt ponentes talia principia quo. quare
sequitur hoc non valere ad propositum etc.
Secunda opinio est q pater et filius sunt
vnum principium spiritus sancti. ita q ly pr-
cipium supponat ibi non tamen p essentia
vel voluntate diuina seu aliquo principio
quo elicitiuum spiritus sancti. sed etiam suppo-
nit p aliquo qd no est idem formaliter
cu diuina essentia. Unde imaginatur ista
opinio imo expresse ponit q pater et filius
sunt vnu constitutum ex diuina essentia
et spiratione actiua. qd quidem vere
est spirans spiritus sanctu nec tamen principium
quo sed qd. An infert. **Ockam** tenens
istam opinionem q aliter pater et filius pot-
concedi vnu principium spirans spiritus sanctu
sine vnus spirator q possit concedi q tres
personae sunt vnus principium creans siue
vnus creator. quia prima habet duas causas
veritatis scilicet q pater et filius sunt
vna diuina essentia que est principium quo
elicitiuum spiritus sancti. et etiam q pater

*De primo
pater et filius sunt vnus
spiritus sanctus per se
vnu per se opor-
tuna*

*2a opinio
92. solam*

*Difficultas qd dicitur de
suo proprio quod est filius sed
vnus spirator*

pro
aus
nam
cur
s pro
acer p
ad ras
ter re
re. Et
Quam
quo vi
q spi
io tan
conclu
trabo.
oducit
o punci
Se
car spi
stima
nariuz
u sunt
licet re
ipum
der de
e sum
vbi dicit
re ex ps
prima
non di
ratione
impro
re. et
da est
com
maru
secu
mopo
vnu
spi
que
spiri
es p
spi
ione
qua
me
spi
al
re

Primi sententiarum

et filius sunt unum vere spirans spiritum sanctum quod non est formaliter divina essentia sicut nec pater est formaliter essentia divina quous realiter. Sed ista non habet nisi unam eam veritatis scilicet quod tres persone sunt una essentia que est principium produces creaturam creatam etc. Sed hec opinio deficit sicut et prima opinio. Primum de principio quod et principio quod etc. Secundo quia in nititur falso fundamento de istis personis et constitutionibus in deo. ut patet ex alia questione. Tertio quia constat quod non minus distinguit spiratus a spirante quam generatus a generante. et per dominum tantum distinguit spiritum sanctum ab isto constituto quod spirat ipsum quantum filius a patre qui generat eum sed filius distinguit a patre personaliter et ista distinctio personalis est maxima distinctio que sit in divinis. ergo illud constitutum unicum sic patet sumptus distinguit a spiritu sancto personaliter. et per dominum tantum sicut pater. Cum igitur illud constitutum non sit pater nec sit filius sequitur quod spiritus sanctus distinguit ab aliquo personaliter. et tamen de illo non est verum dicere quod sit pater nec etiam quod sit filius. quod videtur falsum. Aliquas alias rationes facit Gregorius. scilicet trans seo eas. quia videntur mihi petere principium etc. h Tertia opinio licet non admittat in divinis principium quod sed solum principium quod. nec concedat ibi talem constitutionem que dicta est. tamen ad salvandum illam opinionem esse veram dicit tria. Primum est quod pater et filius non sunt unum principium essentialiter spiritus sancti quia nullum essentialiter spirat aut spiratur. sicut nec generat aut generatur. Secundum est quod nec sunt unum principium personale. quia illud principium quod est pater et filius non est aliqua persona sicut pater et filius non sunt aliqua una persona. Tertium est quod sunt unum principium notionale. et hoc sequitur ex aliis a sufficienti divisione. Et ista tria dicta mihi videntur vera ad bonum intellectum tamen ad am tenens istam opinionem declarando propositum per principium notionale dicit se intellegere aliquod principium commune pluribus personis et non omnibus. Sic enim vult ut nullo termino per

principium notionale et non per voce vel conceptu communi ipsis personis et concedit quod illud principium commune est spiratio activa. et hoc diffuse declarat Sed breviter non videtur mihi quod ista opinio sic intellecta ut eam deducit possit sustineri. nisi concedendo quod in divinis aliqua una res scilicet una spiratio activa sit due res. et tamen non sit tres res quod non videtur mihi verum aut concedendum etc. Quarta opinio est magistri Gregorius. quia tamen non ponit asserendo sed probabiliter loquendo. unde dicit licet dicta propositio sit communiter concessa et vera non tamen de virtute sermonis est accipienda. Sed ad bonum intellectum sanctorum et doctorum est concedenda. Pro declaratione autem sue intentionis dicit quod nunquam in creaturis concurrunt simul plures per se cause ad unum effectum nisi una earum aliter causet quam alia. vel omnes simul plus vel magis causent quam illarum una tantum sicut dicit esse manifestum. Sed spiritus sanctus quous a duobus scilicet a patre et filio producat non tamen aliter ab uno quam ab alio. nec ab ambobus simul magis vel plenius quam ab altero tantum. ac per hoc non procedit ab eis tanquam ex duobus principibus: sed tanquam ab uno. ideo sancti hoc denotare volentes dixerunt patrem et filium non esse duo principia sed unum principium spiritus sancti. Et ita propter eandem rationem dixerunt tres personas esse unum principium creature non tria principia quous etiam alia ratione specialiter possit dici unum principium creature scilicet quod sunt una essentia que est omnium creatorum unum principium. non tamen isto modo pater et filius possunt dici unum principium spiritus sancti ut supra satis dictum est. Unde ad istud propositum inducit iste doctor auctoritatem magistri sed non curat recitare. quia si oppositum dicti sui esset ita intelligibile sicut sunt verba magistri sunt multo melius contra ipsum quam pro ipso. Ad istud etiam propositum videtur esse Basilii altissiodor. libro. i. c. 3. sum. sue. ubi dicit quod hec propositio pater et filius sunt unum principium spiritus sancti est eodem modo locutio

3^a est opinio
dicit

Opinio
ad hoc
videtur
verum
magis
apparet

4^a
magis
dicitur

31

Primi sententiarum

Quia suppositio q illa res in qua pso-
ne coueniunt no pducit ad intra nec ali-
quo mo pducit. p qz eentia nec gnat
nec generat. nec spirat nec spirat. mo
nulle sunt alie pductioes ad intra. Ex
his formatur talis ratio q est fortis. qz
si dicas q de virtute sermonis loquen-
do pater. r filius sunt vnu pncipiū spi-
rans spm sanctū. quero vtrū illud pnci-
pium sit vna res vel nō. Si nō. ergo nō
est pncipiū. sed pncipia. r etiā nō pōt
dici q nō sit vna res. quia iste terminus
vna res dicit de omni subiecto supposi-
te in diuinis cū dicatur de isto termino
trinitas rē. Si autē dicat q sit vna res
tunc qro vtrū illa sit plures vl nō: si sit
ples seqt q due psonē pueniūt p ipsaz
sz due psonē non pueniūt in aliq re qu
in ea tres coueniāt vt p qz p pma suppo-
sitionē. sed illa res in qua tres pueniūt
est essentia spū sancti. ergo nō spirat ip-
sum. vt patet p secundam. quare rē.

6^a opinio
de dorford

**Sexta opinio saluo meliori iu-
dicio pot pbabiliter poni.** An quicqd
sit de veritate dicti magistri Gregorij.
tamē cōtra suū modū ponēdi declara-
bo q̄tuor ppositiones. Prima est q
ita faciliter vel nō magis difficulter po-
test de virtute sermonis sustineri q pa-
ter r filius sunt vnu pncipiū r nō plura
pncipia spū sancti. sicut q vnus de⁹ spi-
rat spm sanctū. r nō sunt plures di. pa-
tet. quia sicut magister Gregorij querit
de illo termino vnu pncipiū p quo sup-
ponit. ita querā ab eo de hoc noie vnus
deus r poterit fieri oīno p similitis diffi-
cultas de vno sicut de alio. vt patet cui
libet subtili rē. An arguit ptra istum
doctore. Nam fm ipm secūda ppositio
est concedenda. qz ipse in illa questione
vtrū deus genuit deū pcedit q sic. r ta-
men negat q sint plures di. r per p̄ns
ipse habet etiā cōcedere q deus spirat
deū. nec sunt plures di. modo sicut ad
istam deus generat deus. sequitur ista
vnus deus generat deum. satis em̄ eēt
extraneū dicere q deus generat deum
negando q vnus deus generat deū. sic
ad istam. deus spirat deū sequitur ista
vnus deus spirat deū. r p̄ns ipse ha-

bet cōcedere q pater r filius sunt vnus
de⁹ qui spirat spm sanctū. nec sunt plu-
res di. sed omnino ita faciliter pōt sus-
stineri q pater r fili⁹ sunt vnu pncipiū
qō spirat spm sanctū r nō sūt plura pnci-
pia. Et sicut ipse pcedit q pater r fili⁹
nō sunt duo di. r q iste terminus de⁹ in
diuinis nō debet concedi in plurali. ita
eque apparenter r equali facilitate pōt
iste dicere q pater r filius nō sunt duo
pncipia. r q iste terminus pncipius in di-
uinis nō admittit dici in plurali. Unde
nec ipse nec alius pro eo possz facere ali-
quod argumentū p rōnē ad pbandum
q pater r filius sunt pncipia. qu ita for-
te possz fieri ad pbandū q sūt di. Lū
ergo ipse pcedit q non sunt plures di.
ipse habet dicere q nō sunt plura pnci-
pia. sed vnu pncipius. Si vero quera-
tur p quo supponit ille terminus pnci-
pium. Pro ista sit hec secūda ppositio
q ille terminus p nullo imediate suppo-
nit. sicut nec iste terminus trinitas p nul-
lo imediate supponit vt dictū fuit in qz
stioje de trinitate. tū supponit p pluri-
bus imediate scz p patre r filio. Patet
quia put ibi sumit euentū vniuersali-
ter cū isto termino cōpleto pater r fili⁹
dicendo q quicqd est pater r filius est
pncipius spirans spm sanctū. r similiter
geqd est pncipiū rē. est pater r fili⁹ Et
si dicat ptra. qz hec est vera pater ē pnci-
pium spirans spm sanctū. ergo ille ter-
minus nō vniuersaliter simplr querit
tur cū hoc toto pater r filius. Pro isto
sit hec tertia ppositio q ille terminus pnci-
pium equiuoce seu nō eodē modo sig-
nificandi sumit hic r ibi. qz dico q in
pma non supponit imediate p aliqua
psona. in secūda xō supponit imediate
p patre. sicut etiā cū dicamus deus ge-
nerat deū deus spirat spm sanctū. An-
de in pma ly deus sumit psonaliter et
supponit imediate p psona patris. sed
in secūda ly de⁹ pōt stare p psonis pa-
tris r filij. Et si isto modo stet tūc p̄rie
loquēdo ly deus supponeret imediate
p pluribus. r nō nisi mediate. p vna re
scz p essentia. r ideo nō capit eodē mō
hic r ibi. r sic dico in pposito. Et si di-

Deus generat deum
Deus spirat spm sanctū
Deus sub qualibz p̄sonibz
Deus vniuersaliter
Deus p̄ns p̄ns
Deus p̄ns p̄ns

Postea dicitur de terminis supponens... admodum de istis

Questio octava

estur fm predicta iste terminus p[ri]ncipium esset terminus collectiu[us] quia in prima p[ro]positione supponeret inmediate pro pluribus et no[n] sic supponeret pro aliquo illo[rum] pluriu[m]. Pro isto sit quarta p[ro]positio q[uod] sicut iste terminus trinitas est nome[n] collectiuum supponens inmediate pro tribus personis et pro nulla illarum. ita hic iste terminus p[ri]ncipium inmediate supponit pro duabus personis et pro nulla illarum. Patet ex dictis nec videtur mihi aliquis melior modus dicendi tenendo q[uod] iste terminus deus nullo modo debeat concedi in plurali etc. Si vero dicat magister Gregorius vel alius pro eo q[uod] ex istis dictis ipse habet p[ro]positum. quia ex quo concessum est q[uod] ly p[ri]ncipium vno modo supponit pro aliqua persona inmediate. scilicet pro patre et pari ratione pro filio. sequitur q[uod] in plurali numero potest supponere inmediate p[ro] filio. Ad hoc dicitur sibi q[uod] non fm ipsum. quia sicut ipse concedit q[uod] iste terminus deus non admittitur in plurali quis supponat inmediate p[ro] pluribus. ita potest dici q[uod] iste terminus p[ri]ncipium non admittitur in plurali. Et si dicatur q[uod] ex hoc realiter habet p[ro]positu[m] licet non vocaliter ita dicam q[uod] realiter habetur contra ipsu[m] q[uod] essent plures d[omi]ni licet no[n] vocaliter. sicut posset faciliter ostendi. et satis patet in t[er]t[er]tia. et etia[m] ex dictis in questione de trinitate. Et sic patet probabiliter quid sit dicendum hic. Et hec de secundo articulo. **Quantum ad tertium articulum in quo videndum vtrum concedendum sit q[uod] sp[iritu]s sancti processio sit generatio.** Primo ponam et declarabo triplicem conclusionem. Secundo mouebo et soluam triplicem dubitationem. **Prima conclusio.** Passiua sp[iritu]s sancti processio non est generatio. nec sp[iritu]s sanctus ad intra est genitus aut generabilis. **Secunda conclusio.** Passiua sp[iritu]s sancti processio et filij generatio ac ipsarum distinctio non est a nobis in via perfecte cognoscibilis. **Tertia conclusio.** Passiua sp[iritu]s sancti processio et filij generatio ac ipsarum distinctio est a nobis

in via aliquo modo intelligibilis. **Prima conclusio** est certa ex fide. quia cu[m] no[n] sit nisi vnus filius in trinitate. iuxta illud Joh. 3. Sic deus dilexit mundu[m] vt filium suu[m] vnigenitu[m] daret etc. p[ro]pter q[uod] in simbolo confitemur vnicu[m] dei filium et cuz etia[m] filius non sit filius nisi quia genitus. et quia filius v[er]i[us] genitus vt dicit Aug. 5. de trinitate. capi. 6. sequit[ur] q[uod] sp[iritu]s sanctus nec est filius: nec est genitus nec generabilis ad intra. et per co[n]sequens eius processio passiua no[n] est generatio passiua. et sic p[er] conclusio p[ri]ma etc. **Secunda conclusio** patet. quia v[er]itas processio siue p[ro]ductio est a nobis p[ro]statu[m] v[er]e ineffabilis. vnde fm magistrum sicut de generatione filij scriptu[m] est. generationem eius quis enarrabit. ita de sp[iritu] sancto potest dici. processionem eius quis enarrabit. Et ideo differentia sp[iritu]s sancti a generatione. et cur sp[iritu]s sancti no[n] dicatur generatio. et cur sp[iritu]s sanctus non dicat[ur] filius. ita q[uod] ambo dicantur filij et geniti. in vita ista no[n] possumus perfecte cognoscere v[er]e enarrare. Et hec intentio est Augustini. et h[er]etici. in littera. Similiter Damasceni li. p[ri]mo vbi dicit. Quoniam est quedam differentia generationis et spirationis didicimus. q[uod] aut[em] est modus differentie nequa[m]q[ue]m. quis aut[em] intelligere ista non possumus veraciter. tamen sic esse confitemur et concedimus. Vult eni[m] dicere q[uod] ista no[n] possumus perfecte intelligere. **Tertia conclusio** patet. quia omnia que possumus aliquo modo intelligere. possumus et explicare. non stat[im] eni[m] aliquid credere et illud nullo modo intelligere sicut supra dixi in. q. de trinitate et claru[m] est q[uod] omne q[uod] possumus aliquo modo intelligere possumus aliquo modo explicare. etc. Et ideo cum reuerentia magistri Gregorii apparet q[uod] ipse insufficiet[er] resp[on]det ad ista[m] questionem. Ipse eni[m] postq[uam] reprobauit diuersos modos alio[rum] ponentiu[m] differentiam inter spirationem et generationem nullum modum ponit speciales. sed dicit q[uod] non est nobis p[ro] statu isto possibile istam differentiam intelligere aut explicare. ideo non tentat eam explicare.

Prima conclusio patet... nec potest plura... sicut magister dicit... in hoc plerumq[ue]

Secunda conclusio patet... generationem eius... quis enarrabit... sicut dicit magister... in vita ista non possumus...

39
de
ruly

12

Primi sententiarum

Quod autem ista responsio sit insufficiens patet. Tum primo, quia eodem modo ipse posset se expedire de omni difficultate que fit in materia de trinitate. Tum totus ille articulus secundum sanctos dicatur ineffabilis etc. Tum secundo, quia absurdissimum et scandalosum videtur esse in fide, dicere quod aliqua propositio sit credenda a catholicis, et tamen nullus catholicus sciat assignare definitionem quid nominis siue descriptionem et differentiam significationis terminorum illius, sic est in proposito igitur etc. Et ideo videndum est qualiter possit explicari ista differentia harum productionum.

Sunt autem circa hoc diversi modi dicendi. Aliqui enim assignant istam differentiam ex principio quo unius et principio quo alterius, dicit enim quod productionis filij principium quo est intellectus. Sed productionis spiritus sancti est voluntas, sed istud non valet. Tum primo quia nullius istarum productionum est aliquod principium quo distinctum a principio quod, ut in alia questione dictum est. Tum secundo, quia in deo intellectus et voluntas nullo modo distinguuntur, ut dictum est in questione de distinctione formali, igitur si unius illarum est intellectus principium, et voluntas erit eiusdem principium, et e converso quare sequitur etc. Alii assignant predictam differentiam ex ipsis productionibus. Nam filius est verbum quod pater intellegendum se producit spiritus sanctus autem est verbum quod pater et filius se amando produciunt. Verbum autem ex eo quod verbum simile est rei intellecte cuius est verbum sed donum ex eo quod donum est: non est simile sed potest esse dissimile, production autem viventis similis production est generatio ut hic sumit. Quis ergo spiritus sanctus quod est donum patris et filij sit similis patri et filio non minus quam filius patri quia tamen non est similis ex eo quod est donum, ideo eius productio non est generatio. Et ista ratio potest sumi ab Anselmo monologion, 55. Sed quis iste modus sit subtilis et ipse subtiliter declarat. De hac tamen non videtur sufficiens, quia

eque ignotum est nobis quod spiritus sanctus non sit verbum patris et filij sicut quod eius productio non sit generatio: aut quod ipse non sit genus. Unde cum spiritus sanctus sit eque similis patri et filio sicut filius patri, et intellectio et volitio nullo modo distinguantur in deo, non apparet cur spiritus sanctus non sit verbum quod se intellegendum producant pater et filius ita bene sicut filius est verbum quod pater se intellegendum producit, etc. Alii assignant differentiam harum productionum ex differentia producentium quia scilicet filius est ab uno tantum: sed spiritus sanctus a duobus filius autem non potest esse duorum nisi unus illoz sit pater et alter mater quod in trinitate imaginari absurdissimum est. Et ista ratio ponit a magistro et Anselmo, mono, 55, et sumitur ab Augustino, 15, de trinitate, ca. 27. Sed contra hoc arguit magister Grego, quia ubi productum eodem modo est a duobus nec aliter ab uno quam ab altero, nec ab ambobus simul, nec ab altero tantum ibi non videtur quod productio, ex hoc precise quod est a duobus minus debeat dici generatio quam si esset ab uno tantum. Unitas enim vel pluralitas producentium non videtur variare rationem productionis, sicut patet quod productio unius ignis a duobus non minus dicitur generatio quam productio ab uno, sed spiritus sanctus quod unum sit a duobus eodem modo tamen patet quod est ab utroque ut patet in primo articulo, quare etc. Unde insertum quod non sequitur, si spiritus sanctus est filius duorum quod esset unum tantum patris, et alterius tantum matris, cum filius non sit uniformiter ex patre et matre, quia non esset ratio quare unum esset pater potius quam alter vel e converso. Unde quantum ad illud secundum bene concordat cum magistro Grego, sed non quantum ad primum quia non nego ex toto predictum modum ut patet etc. Alii assignant illam differentiam ex diversitate modi procedendi, quia filius procedit quomodo natus, et spiritus sanctus quomodo datus. Et hanc ponit Augustinus, 5, de trinitate, ca. 14. Sed istud non sufficit cum non declarat cur spiritus sanctus non procedat quomodo natus etc. Qualiter

Opinio huius
quod principium
quo filij est
intellectus et
voluntas

Opinio altera
quod dicitur quod deo
spiritus sanctus
produciuntur
quod verbum

Imper
quod
opinio

42

Primi sententiarum

Voluntas divina est mutua charitas
et dilectio et amor eorum prout dicitur

2° autem hoc
videtur fuisse 10
1° movet vobis
radu ad vobis
3° q^o est q^o p^o
fuit prout ab
mag^o p^o p^o p^o

2° dubitatio
monetur vna
materiali facta

2^a dubitatio

3^a

Ad ad dubitatio
ad p^o

etis: q^o nō videtur aliter qualiter greci
possint explicare differentiam generati
onis et spirationis. nec alia explicare q^o
dicta sunt. Et forte ista fuit ratio q^o mo
vit ecclesia romanā ad determinādum
et tenendū p^otra grecos q^o spūsanctus
pcedit ab vtroq^o: q^o nō apparet mihi q^o
hoc posset aliter euidenter pcludi ex te
xtu sacre scripture. vt reputo patere in
tuenti rē. Sic igitur saluo meliori iudi
cio pbata est et declarata tertia pncipa
lis cōclusio. P Sed circa istam
materiam moueo tres dubitationes.
Prima est vtrū verū sit et quō debeat
intelligi illud q^o Augusti. Rich. et alij
sancti et doctores cōiter dicere p^oueue
runt sez q^o spiritussanctus est charitas:
amor et dilectio patris et filij et mutuo ac
sociūdu nexu amborū: et q^o nō est amor
iocundus nisi sit mutuus: et q^o pater et fi
lius mutuo se diligendo pducunt spi
ritumscm. Et ita de alijs dictis filij
que frequēter pcedunt a scis et antiqs
doctoribus. 2^a Scda est vtrū debeat pce
di q^o pater et filius se diligāt spirituscō
videt q^o nō: sicut in deo idē est sapere eē
ita diligere et esse: sed ista nō pcedit pa
ter est sapiens sapientia genita: q^o ad il
lam sequit q^o pater est sapientia genita
vt arguit August. et mag^o in littera di.
22. et per p^ons sequitur q^o ista non debet
concedi pater diligit se spūscō: q^o ad il
lā sequit q^o pater est spūsanctus: quod
est falsum. Ppositū patz per magistrū
in dicta distinctiōe. Tertia est iuxta
istā rē: vtrū debeat concedi q^o pa
ter est sapiens sapientia genita. Videt
q^o sic: q^o fm Augusti. pater dicit verbo.
tunc quero aut dicere accipit essentiali
ter aut notionaliter. si essentialiter. tūc
idez est q^o intelligere. igitur pater intel
ligit verbo sicut dicit verbo: quare rē.
Si teneatur notionaliter tūc idēz est q^o
gignere: sed hec est falsa. pat gignit ver
bo imo generat verbū. ergo illa erit fal
sa si dicere capiat notionaliter. quare p
positum rē. Ppositūz patet per magi
struz in di. 32. et per August. in. 5. de tri
nita. multis locis. Ad istas dubitatio
nes respōdeo per ordinem. Ad primā

dico primo q^o voluntas diuina est con
cors et mutua charitas siue dilectio et
amor iocundus et mutuus cōmunis pa
tri et filio et spirituisancto. nec plus dic
stinguitur ab essentia diuina cōmuni tri
bus psonis q^o essentia a seip^osa: sed sūt
idem oibus modis. Scdo dico q^o spi
ritussanct^o nō magis est charitas amor
vel dilectio patris et filij q^o pater sit cha
ritas amor vel dilectio filij et spiritussan
cti: et hoc loquendo de virtute sermonis
et p^orie. Patz q^o vnicus et penitus indī
stinctus est amor essentialis mutuus io
cundus et infinit^o quo mutuo se diligūt
pater filius et spiritussanct^o: nec est pos
sibile ponere aliquē amozes quo pater
diligat filiū aliquo modo distinctuz ab
amore cōmuni triū psonarū fm Augu.
6. de trini. Unde predicti termini chari
tas amor dilectio p^orie loquēdo semp
sunt termini essentielles. Et si quādoq^o
a sanctis vel doctorib^o capiant psonali
ter hoc non est fm sermonis p^orietatē
sed est fm quādā appropriationē: sicut
appropriatur patri potētia et filio sapi
entia rē. tū in diuinis nō est aliqua po
tentia vel sapientia aliquo mō distincta
a cōmuni potentia vel sapientia trium
personarū: sic in pposito rē. Tertio di
co q^o spūsanctus potest dici nexu pa
tris et filij ad istū sensum q^o pater et fili^o
pducunt spūsanctū. aliter aut. intellis
gendo non videt verū. Quarto dico
q^o sicut verū est q^o pater et filius mutuo
se diligēdo pducunt spūscm. Sic etiā
am de virtute sermonis cōcedendū est
q^o pater et filius mutuo se intelligēdo p
ducunt spūsanctū: patz: q^o cū in deo pe
nitus idem sit diligere et intelligere rē.
pmū tū est in vsu apud sanctos: sed nō
secūdu. Si vero queratur
vtrū illa ppositio in sensu causali siue
ra. ita q^o ista causalis sit vera. pater et fi
lius quia diligūt se mutuo producent
spiritumscm. Respondeo q^o licet
forte illa vt est causalis p^orie dicta de
virtute sermonis non esset concedenda
tamen potest cōcedi ab bonum sensum
Et si queratur cum ita sit q^o pater et fi
lius quia diligunt se producent spiritū

Primo respondeo q^o de vtrū sit
causalis p^o et filij q^o diligunt se mutuo
producent spū

Quid est pater dicitur Xbo
et quo dicitur

Primi sententiarum

Obvino

Respondeo Insuper
per Augustinum
et per Augustinum

Obvino qd p

Respondeo

concedendum est qd filius vel spiritus sanctus est sapiens sapientia ingenita id est per essentiam que est sapientia ingenita. Si vero dicatur qd fm Augustinum idem est in deo sapere et esse ergo si filius est sapiens sapientia ingenita sequitur qd filius est sapientia ingenita quod est falsum. quia si esset sapientia ingenita non eēt sapientia genita. Respondeo qd sicut ingenitum potest dupliciter accipi: sic etiam sapientia ingenita. Uno modo dicitur ingenitum omne quod non est genitum et sic essentia divina est sapientia ingenita. Alio modo dicitur ingenitum quod non est genitum et est generans et sic est pater soli patri conveniens et non filio. Primo modo concedo qd filius est sapientia ingenita ad istum sensum qd filius est ista sapientia que est ingenita sicut est ista essentia que est ingenita. Sz secundo modo dico qd filius non est sapientia ingenita. quia ingenitum isto modo non convenit divine essentie. Si vero dicatur contra primus qd fm hoc istum termini sapientia ingenita et sapientia genita affirmabuntur de filio. Dico qd non est inconueniens capiēdo ly sapientia ingenita essentialiter. et ly sapientia genita personaliter. Si vero dicatur contra secundum qd adhuc procedit argumentum qd filius sit sapientia ingenita capiēdo personaliter. quia per quartam propositionem filius est sapiens sapientia ingenita capiēdo personaliter. ergo est sapientia genita primo modo capiēdo. contra sententiam tenet per illud medium Augustini etc. Respondeo qd quis in deo sit idem sapere et esse. non sequitur filius est sapiens sapientia ingenita in ablatiuo casu. Igitur est sapientia ingenita si in antecedente capiatur ly sapientia ingenita in ablatiuo casu et in consequenti in nominatiuo. Nec video qd habeat apparentiam primo modo. sed si utrobique capiatur eodem modo consequentia habet aliquam apparentiam: et potest concedi consequens sicut antecedens: sicut patet in libet subtiliter inuenti etc. Tunc ad rationem istius dubitatio-

nis dico. Quod non sequitur. pater dicitur verbo ergo sapit verbo. ratio est qd fm vnum sanctorum sapere semper capiē essentialiter. sed in illa propositione dicitur non capitur pure essentialiter sz notionaliter. vel partim essentialiter et partim notionaliter id est in sua descriptione quid nominis ponitur terminus essentialis et terminus notionalis. quia dicere non est omnino idem quod intelligere nec omnino idem quod gignere quia pater non gignit verbo sed gignit verbum et dicere est intelligere. et intelligendo producere. et sic ista pater dicit verbo valde tantum pater intelligit verbum intellectu esse essentiali et intelligendo gignit verbum sicut supra dixi de diligere. Et hec de ista et de toto tertio articulo. Tunc ad rationes principales. Ad primam negatur antecedens et ad probationem negatur maior. si intelligatur vniuersaliter circumscripto omni alio quod non est idem secundum modo sic non est in proposito quia filius est essentia eadem cum patre que non superfluit quous pater sit ex se sufficiens. Ad confirmationem patet quid dicitur ex primo articulo questionis. Ad secundam et eius confirmationem patuit distulse in secundo articulo. quid possit dici etc. Ad tertiam negatur ans. et ad probationem negatur maior et ratio patet ex dictis in tertio articulo. Ad confirmationem negatur assumptum quia hoc non est verum ut ibi tangitur ut dictum est. Ad illud tamen quod ibi dicitur qd actus et habitus illius voluntatis vere generant concedo capiēdo generationem large non tamen stricte. ut patet clare consideranti predicta. Et hec de ista questione.

Sequitur nona questio.

A

Intra quartam distinctionem: et alias in quibus magister agit de eterna spūssati pcessione etc. porali tam visibili qd inuisibili quero utrum sola persona spūssati sit caritas infusa qd dat amicus dei

De ista p[ro]p[ri]etate p[er] se[m]p[er] t[em]porali
t[em]p[or]ali quod dicitur

Questio nona

Arguitur primo q[ue] non: q[ui] p[er]sona spiri-
tussancti non est charitas: que dat ami-
cis dei: igitur questio falsa: p[er]na est cla-
ra: sed antecedens p[ro]bat[ur]: q[ui] frustra fit
per plura quod pot[est] fieri per pauciora:
sed ad hoc q[ue] aliquis sit amicus dei suf-
ficiat q[ue] ei dentur dona spiritussancti. n[on]
quicunq[ue] habet illa ipse est carus deo: et
amicus dei. igitur superfluus est q[ue] dat
p[ro]pria persona spiritussancti. quare r[ati]o.

Secundo. q[ue] aliqua charitas que non
est p[er]sona spiritussancti datur viatori
igitur questio falsa. p[er]na clara: sed an-
tecedens p[ro]bat[ur]: q[ui] charitas creata datur
a spiritu sancto viatori per qua[m] ipse est
amicus dei. iuxta illud Ap[osto]l[us]. Ro. 5.
Charitas dei diffusa est in cordibus no-
stris per spiritum sanctum qui datus est no-
bis r[ati]o. Sed p[ro]stat q[ue] spiritussanctus no[n] est
illa charitas creata que per ip[su]m diffun-
ditur in nobis. igit[ur] r[ati]o. Tertio q[ue] cha-
ritas q[ue] datur amicis dei potest augeri
et minui. igitur q[ue]stio falsa. p[er]na clara. s[ed]
antecedens p[ro]bat[ur]: q[ui] sicut aliquis po-
test esse magis vel minus carus deo et
amicus dei: ita sua charitas potest fieri
maior: et minor: et intendi et remitti: sed
constat q[ue] hoc no[n] potest competere per-
sone spiritussancti. igitur r[ati]o. In oppo-

situm arguitur per magistrum. 17. dist.
vbi tractat de ista materia et determi-
nat oppositum expresse. In questione
iuxta materiam triu[m] argumentor[um] erunt
tres articuli. Primus. vtru[m] charitas
que datur amicis dei sit persona spiri-
tussancti. Secundus. vtru[m] charitas
que datur amicis dei sit qualitas infu-
sa menti. Tertius. vtru[m] charitas que
datur amicis dei pot[est] augeri vel minui

B[ea]ta Circa primum primo p[re]mit-
tam tria notabilia p[ro]pter terminor[um]
declarationem. Secundo ponam tri-
plicem p[ro]clusionem. Tertio solvam tri-
plicem dubitatione[m]. Quantum igitur
ad primum q[ue] magister dicit duplicem
esse p[ro]cessionem spiritussancti. eterna[m] scilicet
et t[em]poralem. Notandum est q[ue] q[ui] p[ro]cessio
accipit p[er] productione[m] passiuam vnius p[er]-
sone ab alia. aliqui aut[em] importat tales p[ro]-
ductione[m] notando illam p[ro]nomina[m] p[er] du-

ctam de nouo existere in aliqua creatu-
ra rationali s[ed] in aliquem modu[m] specia-
lem de quo infra dicitur. Unde si vsus
sanctoru[m] esset q[ue] p[ro]cedere importaret ta-
lem productionem vnius p[er]sone ab alia
et noua sui existenti[am] in quacunq[ue] creatu-
ra non p[ro]pter nouitate[m] dei: sed p[ro]pter
nouitate[m] rei. ita bene posset dici q[ue] spi-
ritussanctus p[ro]cederet t[em]poraliter quicunq[ue]
creatura creatur. sicut modo dicitur q[ue]
p[ro]cedit t[em]poraliter: q[ui] datur alicui ra-
tionali creature ad ipsam sanctificanda[m]:
q[ui] t[em]p[or]e spiritussancti p[ro]cedere no[n] esset aliud
q[ue] ip[su]m p[ro]ducere a patre et filio et de nouo
ad extra esse in creatura noua. Ex his
sequitur q[ue] de virtute sermonis no[n] debet
p[ro]cedi q[ue] sit duplex p[ro]cessio spiritussancti: vel
sint due p[ro]cessiones spiritussancti. p[ro]p[ter] q[ue] sicut
p[ro]cedens est v[er]u[m] sic p[ro]cessio eius est v[er]u[m] si-
ca. Secundo sequitur contra Decretum q[ue] p[ro]p[ter]
p[ro]cessio t[em]poralis est vna res loquendo
de virtute sermonis. vnde dico q[ue] p[ro]ces-
sio t[em]poralis est vnu[m] ens reale scilicet spiritussan-
ctus licet e[ss]e ille terminus non significet
solum vnu[m] ens reale sed plura: t[em]p[or]e solum
supponit p[er] vno. s[ed] p[er] spiritum sancto. Sic eti-
am dico p[ro]p[ter] e[ss]e q[ue] creatio dei est p[ro]p[ri]e
res. s[ed] ipse de[us] creans. si capiatur actiue:
et sic concedo q[ue] creatio creat: vel creatio
est ipsa creatura si capiatur passiu[e]. et sic
concedo q[ue] creatio creat quocunq[ue] mo[do] t[em]p[or]e
capiatur no[n] solum signat vna[m] rez sed plu-
res. s[ed] de[us] et creatura r[ati]o. Tertio sequit[ur]
q[ue] p[ro]cessio t[em]poralis non differt realiter
a p[ro]cessione eterna: loquendo de vir-
tute sermonis. Patet q[ue] isti termini p[ro]-
cessio t[em]poralis et p[ro]cessio eterna suppo-
nunt p[ro] eode[m] licet connotet diuersa r[ati]o.
Quarto sequitur q[ue] t[em]p[or]e ad intentione[m]
sanctoru[m] potest concedi q[ue] duplex est
sive q[ue] due sunt p[ro]cessiones spiritussan-
cti: et q[ue] p[ro]cessio eterna differt realiter
a p[ro]cessione t[em]porali. Patet. quia ni-
hil aliud intelligunt nisi q[ue] eternaliter
p[ro]cedit et etiam t[em]poraliter: et q[ue] pos-
test primo modo p[ro]cedere absq[ue] hoc
q[ue] procedat secundo modo: et q[ue] p[ro]ces-
sio eterna differt realiter ab aliqua re
que importatur per p[ro]cessionem t[em]p[or]e
p[ro]p[ri]e. scilicet a creatura t[em]porali.

De modo v[er]u[m] q[ue]
p[ro]p[ter] d[icitu]r p[ro]cessio

Concl[usio] 7
De virtute sermonis
no[n] debet p[ro]cedi q[ue] sit
duplex p[ro]cessio spiritussancti
vel sint due p[ro]cessiones
spiritussancti.

Provisio
sua p[ro]p[ri]e
p[ro]p[ter] no[n] p[ro]p[ter]
aliud quod p[ro]p[ter]
p[ro]p[ter] p[ro]p[ter] d[icitu]r
a patre et filio
inmate sed
p[ro]p[ter] h[oc] p[ro]p[ter]
p[ro]p[ter] h[oc] p[ro]p[ter]
qui h[ab]ent p[ro]p[ter]
et q[ue] h[ab]ent
restituere de nouo

Vertical text in the left margin, likely a commentary or index, partially obscured and difficult to read.

Handwritten notes in the bottom left margin, including the word 'duplicem' and other illegible scribbles.

Primi sententiarum

Vnde quod dicitur
et remittitur ad
p[ro]p[ri]o d[omi]no
et missio

Secundo notandum est que sit
differentia inter p[re]cessionem et missionem
et dationem. vnde dico q[uo]d isti termini sup[er]
ponunt pro eod[em]. sed t[ame]n p[re]cessio put[atur]
hic sumit[ur] est in plus q[uam] missio. q[uia] omne
q[uo]d mittitur p[re]cedit sed non econuerso
Nam filius eternaliter p[re]cedit no[n] t[ame]n
eternaliter mittebat[ur]. I[tem] eternaliter pos
set mitti. sed p[re]cessio non est in plus q[uam]
datio nec eti[am] in minus. q[uia] non in plus
patet quia no[n] omne q[uo]d datur p[re]cedit
Nam dona sp[irit]us sancti dantur no[n] t[ame]n
p[re]cedunt vt hic de p[re]cessione loquimur
q[uia] eti[am] non in minus. patet q[uia] non omne
quod p[re]cedit datur. Nam filius eterna
liter p[re]cedit non t[ame]n eternaliter dat.
Sed qualiter se habeant missio et datio
satis patebit per sequentia. Dico tamen
q[uo]d licet p[re]dicti termini simpliciter sumpti
se habeant vt dictu[m] est. t[ame]n ipsi aliquo
modo restricti possunt ad inuicem con
uerti. Unde isti termini p[re]cessio et p[ro]p[ri]e
sp[irit]us sancti. missio sp[irit]us sancti. datio sp[irit]us
sancti inter se conuertunt[ur] saltem in le
gem ordinata[m]. quod dico q[uia] forte possi
bile est absolute sp[irit]us sanctu[m] dari absq[ue]
hoc q[uo]d mittat. licet poterit apparere ex
dicendis inferius etc. Tertio notandu[m]
est quid importat p[er] istos terminos mis
sio et datio siue mitti et dari. An dico q[uo]d
mitti importat p[er]sonam p[re]cedentem co
notando creaturam. ita q[uo]d descriptio quid
nominis sit hoc totu[m] mitti est p[er]sonaz
aliqua[m] ab alia producta[m] p[er] noua[m] existe
ntia[m] in aliqua creatura rationali s[ecundum] spe
cialem modu[m] existendi in ea manifesta
ri. Et p[ro]p[ri]e nonabiliter q[uo]d nominis bu
ius termini mittere est p[er]sona[m] aliqua[m]
productam p[er] nouam existentiam in
aliqua creatura rationali s[ecundum] speciales
modum existendi in ea manifestari. Et
ista manifestatio sit aliquid operando
circa creaturam. p[er] qua[m] operationem
p[er]sona que mittitur manifestari dicit[ur].
Sed dari est aliqua[m] rem producta[m]
existente[m] in alicuius potestate sic se ha
bere ad rationales creaturam q[uo]d ipse pos
sit iuste illa vti ad operandum aliquid
licet sibi ronabiliter placuerit. Et ista
descriptio puenit tam sp[irit]us sancto q[uam]

cuius donis vt patebit. Et p[ro]p[ri]e nonabiliter
quid nois huius termini dare po
test assignari q[uo]d est aliqua[m] rem habentem
aliam rem productam in sua potestate
velle sic se habere ad rationale creaturam
q[uo]d ipsa possit iuste illa vti ad aliq[uo]d
operandu[m] sicut sibi rationabiliter plac
uerit. Sic em[en] dicitur q[uo]d aliquis dat se
ipsum alteri in hoc q[uo]d offert seip[su]m sibi
vt faciat q[uo]d alius dixerit. Nec querent[ur]
da est in p[re]dictis descriptionibus p[re]c
isa et rigorosa sermone[m] p[ro]p[ri]etas. sed
querendu[m] est vt intelligatur veritas. Ex
istis sequuntur aliqua. Primo sequit[ur] ^{Concl[usio]}
tur q[uo]d mittere est comune tribus p[er]so
nis. quia cuiuslibet earu[m] conuenit aliquid
operari circa creaturam vnde alia p[er]so
na manifestat[ur] et sic tenet argumentum
magistri. q[uo]d si aliqua p[er]sona mitteret
et no[n] alia sequit[ur] q[uo]d oparetur aliquid ad
extra et non alia quod est falsum. Se
cundo sequit[ur] q[uo]d ead[em] p[er]sona potest mit
tere se. quia operando aliq[uo]d circa crea
turam potest manifestare q[uo]d ipamet p[re]
cedit. Tertio sequitur q[uo]d dare est com
mune tribus p[er]sonis et q[uo]d eadem p[er]
sona potest seipsa[m] dare. quia quelibet
p[er]sona est in potestate cuiuslibet p[er]
sone. et quelibet in potestate sua. vt ve
lit aliqua[m] p[er]sonam producta[m] sic se ha
bere ad rationales creaturam q[uo]d sit pa
rata ad faciendum quicquid rationabi
liter petit rationalis creatura. Quarto
sequitur q[uo]d nec mitti nec dari est co
mune tribus p[er]sonis quia non copet
it nisi p[er]sone producte. nec competit
patri. et hoc est solum ex vsu sanctorum
et si aliter fuissent vsi rationabiliter pos
set dici oppositum. Unde difficultas in
ista materia principaliter est ex signifi
catis terminor[um] quibus est vtendus s[ecundum]
vsu[m] sanctor[um] et antiquor[um]. ideo est dif
ficultas mag[is] vocalis q[uam] realis. D
His p[re]missis circa istum articulum
pono tres conclusiones. Prima est q[uo]d
amicis dei non solu[m] dantur creatura sp[irit]us
sancti dona sed etiam p[ro]p[ri]a sp[irit]us
sancti p[er]sona. Ista conclusio probatur
a magistro in littera pluribus auctorita
tibus. nec videtur ad hoc melior p[ro]

Processio
sp[irit]us s[an]cti p[er] s[an]ctu[m]
datus s[an]cti p[er] s[an]ctu[m]
missio sp[irit]us s[an]cti
in lege ord[in]ata
datus s[an]cti
datus s[an]cti p[er] s[an]ctu[m]
datus s[an]cti

Quid est dari

Quid notandum q[uo]d p[er] s[an]ctu[m] datus
que ista trinitas s[an]cti datus
q[uo]d mittit aut datur ex ip[s]o p[er] s[an]ctu[m]
et sic et ip[s]o s[an]ctu[m] p[er] s[an]ctu[m]

Questio nona

de ista missione videndum est quid sit
 & quando & quibus facta sit. **Unde dico**
 secundo qd missio visibilis est appari-
 tio alicui rei corporalis visibilis facta cir-
 ca creaturam rationalem eidem creature
 missione inuisibilem diuine persone re-
 presentans. Primo enim qd sit appari-
 tio specierum corporalium visibilium. patet
 quia aliter non posset esse visibilis cum
 diuina persona sit inuisibilis. Secunda
 qd sit circa creaturam rationalem. patet.
 quia non mittitur nisi creature rationali. Ter-
 tio qd representet rem. patet. quia diuina
 persona non mittitur nisi ad represen-
 tandum aliquem effectum spirituales scilicet
 gratias gratum facientem. Quis aliter
 possit fieri si deo placeret. Tertio dico
 qd non oportet missionem inuisibilem tunc
 primo fieri quando primo fit missio visi-
 bilis que eam significat. missio enim visi-
 bilis significat missionem inuisibilem.
 vel tunc primo fieri vel prius facta esse
 & adhuc permanere quia quando spiritus
 sanctus visibiliter christo mittebatur in co-
 lumbe specie. Math. 3. non tunc primo
 accepit gratiam. nec tunc in eo augmenta-
 ta. Similiter quando visibiliter missus
 fuit apostolis non tunc primo gratiam
 receperant licet fuerit augmentata.

Quarto dico qd ista missio facta fuit
 in noua lege christo & apostolis. Et de christo
 patet in euangelio. & de apostolis in li-
 bro Actuum apostolorum. 2. ca. Et quis fa-
 cte fuerint in veteri testamento appari-
 tiones aliquibus sanctis. non principa-
 liter signant missionem spiritus sancti sed
 aliud rem. Si vero queratur utrum ille
 species que apparuerunt fuerint vere
 res & quales fuerint. Respondetur qd fue-
 runt vere res & tamen potuerunt esse ta-
 les quales apparuerunt. vel potuerunt
 esse alique alie conuenientes cum alijs
 rebus et similibus accidentibus exteri-
 oribus. Unde quando spiritus sanctus appa-
 ruit in specie columbe dico qd fuit vera
 res. tamen hoc potuit fieri per vera co-
 lumbam vel per aliquam aliam rem de no-
 uo creatam habentem accidentia exte-
 riora similia accidentibus columbe. et
 sicut deo placuit ita factum est. Ad ar-

gumentum autem patet qd inuisibile po-
 test visibiliter mitti non in se sed in ali-
 quo instituto ad ipsum significandum
 rem. Et hec de primo articulo. **Id**
 Quantum ad secundum articulum vtrum
 charitas que datur amicis dei sit qua-
 litas infusa menti. Primo ponam tres
 conclusiones & eas declarabo. Secundo
 obuias per aliquas rationes & ad eas
 respondebo. Prima conclusio. nullus po-
 test esse amicus dei de lege ordinata non
 habendo in se aliquam qualitatem infu-
 sam que sit charitas vel gratia. Secun-
 da conclusio. aliquis potest esse amicus
 dei de potentia absoluta non habendo
 aliquam qualitatem infusam que sit cha-
 ritas vel gratia. Tertia conclusio. ali-
 quis potest esse non amicus dei de po-
 tentia absoluta habendo aliquam quali-
 tatem infusam que sit charitas vel gra-
 tia. Et in omnibus istis conclusionibus per
 amicum dei intelligendo illum quem deus
 specialiter diligit & ad speciale bonum
 scilicet ad vitam eternam. quia generaliter lo-
 quendo quilibet est amicus dei siue bo-
 nus siue malus sit in hoc qd deus diligit
 ipsum ad aliquod bonum ut clarum est
 rem. Prima conclusio probatur & licet ipsa
 non possit probari ratione naturali. quia per
 nullam rationem naturalem possumus con-
 cludere aliquem habitum supernaturalem tamen po-
 test probari auctoritate multiplici tam
 scripture quam sanctorum. scilicet quia ista conclusio
 communiter conceditur. ideo probatur eam unice
 auctoritate apostoli. 1. Corinth. 13. xpi
 dicit. Si linguis hominum loquar rem. Abs-
 omnes virtutes et dona spiritus sancti & eorum
 actus dicit nihil proficere haberi scilicet ad
 meritum vite eterne sine gratia vel charita-
 te. Et si dicat qd apostolus loquitur de
 charitate non quidem creatam sed increatam
 que est spiritus sanctus. Dico qd licet istud
 posset perueniendo sustineri. tamen non vis-
 detur esse de intentione apostoli. quia ibi
 loquitur de charitate quasi de quadam virtu-
 te. & eius excellentiam ad alias virtu-
 tes nititur ostendere. unde in fine capti-
 uis dicit. Hunc manet fides spes charitas
 tria hec maior aut horum est charitas.
 Et si dicat sicut dicit magister qd charitas

Quid dicitur
quod habetur
in charitate
datur modum
per qualitates
infusas
in modo
3. sola
duplex dicitur
deus per ad
aliquid ad
ita dicitur
aliquid quod ad ad
joba p. dicitur

Amicitia
parit ad comit
Obiit
Id

Doni huius sub qualitate qd
per se habet qd non sunt
in creatura nisi vel sunt
vera res vel figura alia dicitur
in alijs rebus in talibus modis

Primi sententiarum

Quid sit dilectio una creata
Alia creata q' dicitur

Obiectum in prima magis
Bo
... a sanctis et doctoribus dicitur virtus: non quia ipsa sit virtus creata in se sicut alie: sed quia per eam mens efficiatur tanquam si esset virtus. Respondeo: quod ita facilius posset dici de qualibet alia virtute etc. nec videtur quod expressius per auctoritates scripture possit haberi quod fides aut spes sunt virtutes infuse create. Quod de charitate: quare ergo non ponitur etc. Item apostolus Romanorum 5. hoc expresse videtur dicere. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Abi expressit apostolus duo: scilicet primum spiritum sanctum datum esse. secundum vero charitatem per ipsum diffundi: quasi charitas sit aliquid distinctum a spiritu sancto: et per consequens virtus creata. Et licet ista auctoritas aliter posset glosari: tamen illa est apparatus: intantio apostoli: quam insinuant verba Augustini. super Iohannem. primum. canonice. 6. exponens illud Romanorum 8. Ipse spiritus postulat pro nobis etc. Quid est inquit ipse spiritus interpellat pro sanctis nisi ipsa charitas que in te per spiritum facta est. ideo enim dicit idem apostolus. Charitas diffusa est etc. Ex his ergo tenendum est quod charitas est virtus creata etc. Sed contra istam conclusionem est opinio magistri. Aliqui tamen dicunt quod licet magister posuerit deum esse charitatem nostram: non tamen negavit huiusmodi habitum charitatis create. sed quicquid sit de hoc clarum est satis quod nullam mentionem de hoc facit ipsum ponendo. imo magis ipsum videtur non ponere. cum dicat quod non eodem sensu dicitur deus est fides nostra: et deus est charitas nostra: quoniam primum dicitur propter habitum quem habemus in nobis a deo scilicet fidem infusam: non sic autem secundum. Ideo videtur sicut dicunt aliqui quod magister opinatus fuerit quod ad actum diligendi deum meritoze aut proximum non concurrat aliquis habitus charitatis create: sed huiusmodi actum meritozum spiritus sanctus operatur sine habitu virtutis medio quod non sic est de actibus fidei et spei: quare
Magis opinio magis

multas auctoritates quas ipse inducit precipue due sunt magis apparentes. Prima est Augustini. 8. de trinitate. capitulum 6. Qui proximum diligit consequens est ut ipsam precise dilectionem diligat. deus enim dilectio est: et qui manet in dilectione in deo manet. Alia est in eodem libro capitulum 7. Memoro dicat quod non novit quid diligam. diligat fratrem et diligat eandem dilectionem. magis enim novit dilectionem qua diligit quam fratrem quem diligit etc. Ex quibus auctoritatibus habetur quod dilectio qua diligimus fratrem est deus de deo id est spiritus sanctus. Et sic sine alia charitate aliquis est deo carus. et dei amicus etc. Sed quia in hac opinione magister communiter non tenetur: ideo ad auctoritates augustini respondetur et potest responderi sicut respondet Scotus: tamen aliter potest responderi forte magis secundum mentem augustini. Unde secundum quod dicit Augustinus. 15. de trinitate. capitulum 17. et super Iohannem omelia. 28. exponens illud Iohannis. 15. Manete in dilectione mea. duplex patet distingui dilectio dei. Una increata. id est deus. Alia est quedam forma existens in nobis que non est deus. Et de prima dicit salvator intellexisse cum dicit. manete etc. Atque autem dicitur dilectio qua diligimus fratrem. sed sub diverso sensu. Nam dilectio creata est qua formaliter diligimus sed dilectio increata est qua id est propter quam diligimus causaliter. Unde ergo Augustinus dicit qui diligit proximum diligit dilectionem non intelligit de dilectione per quam sed de dilectione propter quam. quia propter quod unumquodque etc. et hinc innuit cum dicit consequens est ut ipsam dilectionem precipue id est maxime diligat. et illa dilectio vere deus est. Et sic Augustinus. probare intendit quod qui diligit proximum sicut debet diligit etiam deum quando autem dicit diligat fratrem et diligat eandem dilectionem. id est eandem non refertur ad dilectionem per quam diligit formaliter. sed de illa propter quam diligit causaliter. de qua immediate premissa seratur deus dilectio est. Et sic patet conclusio. nec tenenda est magistri opinio.

Quod hoc hinc dicitur opinio magis

esse amicum dei...
aut esse amicum dei...
per Bernardum
Questio nona

20
ranto

Secunda conclusio probatur. Et
cuius probatione et declaratione. ac etiam
precedentis conclusionis. distinguendus
est quod esse amicum dei sine deo carum aut
acceptum ad vitam eternam potest dupliciter
intelligi. Uno modo idem est quod esse a deo
ordinatum ad vitam eternam finaliter ob
tinendam. et sic quilibet electorum in quo
cumque statu sit gratie vel culpe est deo ca
rus et acceptus et dei amicus. et nullus re
proborum. licet sit in statu gratie est dei
amicus. Et isto modo non intelligitur pri
ma conclusio. quia sic esset falsa etc. Alio
modo idem est quod esse in statu vel disposi
tione in qua si perseveraverit deus da
bit sibi vitam eternam. et sic non quilibet
electus est deo gratus vel acceptus nec
dei amicus. sicut ille qui est in statu cul
pe mortalis. Et alius reprobus est deo
carus et dei amicus sicut ille qui est in
statu gratie etc. Simili modo magister
tertio iniarum distin. 31. dicit quod aliquem
ille scriptum in libro vite potest intelligi
dupliciter. scilicet in eterna presentia vel
in presentia iusticia. et multi sunt scripti
primo modo et non secundo modo et econ
verso. Sic in proposito potest dici quod ali
quem esse amicum dei. potest intelligi dupli
citer. vel in eternam dei dilectionem vel
in presentem dispositionem. et aliquis po
test esse amicus dei primo modo et non
secundo modo et converso. In ista ergo que
stione intendendo istis terminis carus. gra
tus acceptus deo. amicus dei. dignus vi
ta eterna. et huiusmodi. secundo modo vti et non
primo modo. Et in isto sensu habet secun
da conclusio difficultatem. Probatur ergo
conclusio primo sic. quia spiritus sanctus
potest dari alicui absolute loquendo si
ne charitate creata aut alio ei dono. si
cum patet ex primo articulo. sed ipse so
lus sine alio dono creato potest. tantum
dignificare creaturam respectu premij
beatifici aut alterius boni quantum ipse
cum alio dono. quia alias ipsa charitas
creata ex natura sua aliqua dignitatez
respectu vite eterne tribueret ipsi crea
ture. quaz dignitatem nullo modo pos
set sibi spiritus sanctus per seipsum tri
buere. quod est absurdum. Secundo pro

batur quia esse carum deo vel gratum
vel amicum. vel vita eterna dignum pri
mo modo nihil est aliud proprie loquens
do quod esse in aliquo statu in quo si quis
decederet haberet vitam eternam in
dei ordinatione. sed nullam contradic
tionem implicat quod deus ordinaret ea
dare alicui sine charitate aut alio dono
creato etc. Tertio sic. quia nullam con
tradictionem implicat quod deus ordina
ret tale quod quicumque decederet sine chari
tate vel gratia tali lege stante esset ami
cus dei et dignus vita eterna. illo modo
dicto supra. quia est clara. et antecedens
partem. quia dei voluntas sufficit accepta
re aliquem ad vitam eternam sine quo
cumque dono creato. et per ipsam sola dei vo
luntas acceptans sufficit facere aliquem
sibi carum gratum et amicum. et vita eter
na dignum. seu dignificare ipsum. Et sic
patet sufficienter conclusio probata.
R Tertia conclusio probatur. quia
absolute possibile est deum dare alicui
charitatem et nunquam velle dare illi beati
tudinem igitur etc. quia patet ex dictis
Et antecedens licet et posset multipliciter
probari. tamen ex hoc patet quod illud nul
lo modo implicat contradictionem. et per
ipsam est deo possibile. Secundo quia ani
ma charitatem habet deus pure gra
tis acceptat ad beatitudinem. igitur ab
solute possibile est etc. quia patet et ante
cedens apparet per illud Ro. 6. Stipes
dia peccati mors. gratia autem dei vi
ta eterna. Item Roma. 8. Non sunt con
digne passionibus huius temporis ad lu
turam gloriam. Item Lu. 17. Num ser
ceritis omnia que precepta sunt vobis
dicite serui inutiles sumus. Tertio.
quia carenti charitate et gratia deus non
est debitor illius. sed illaz gratis donat
sed propter hoc quod deus gratis donat alii
quod munus non sit alterius muneris
debitor. ergo ei cui dedit charitatem vel
gratiam potest non dare vitam eternam
Et breuiter iste due conclusiones pos
sent multipliciter probari. sed videntur
mihi adeo clare quod non egent ampliori
declaratione etc. Ex predictis sequuntur
aliqua correlaria. Primum est res.

3° p^o

Dei voluntas
per sufficienter
ad acceptandam
aliquid ad vitam
eterna sine quocumque
dono creato

3^a ranto

Deus p^o q^o h^o
acceptat ad b^o
d^o mag^o m^o
h^oky.

Non sunt con
digne passio^o h^o
h^o d^o f^o
3^a p^o

Concluditur

Quod
ad
9°
p^o

20

Quod
ad
libro
vite

3^a p^o

Dupliciter dicitur deo videri in libro de divinis nominibus
vel in libro de divinis nominibus

Primi sententiarum

Minus est quod per se
natura libere potest
vult quod libere
potest

4° arg^o

Confutatio

Ad idem ad
1^{am}

Aliter esse dicitur
deus potest dicitur aut
de natura hinc patet
aut spiritus

De magis ipse
quod aliquis dicitur
quod aut dicitur ab
eo

Primo modo

29

bet tenetur charitate habere. Tum quod nullus potest ex naturalibus suis vitare quodlibet peccatum mortale. Igitur ad hoc regitur aliquod bonum supernaturale. quare etc. Confirmatur. quod nullus existens in peccato mortali potest illo carere nisi ex charitatis aut alicuius habitus infusione. igitur etc. prima patet et antecedens apparet. quia tale peccatum cum sit privatio non tollitur nisi per positionem habitus positivi. aliter postquam ablata esset adhuc esset. quia subiectus non haberet habitum quem aptum natum esset habere. quare etc. Quarto arguitur contra tertiam conclusionem. quia aliquod est malum quod deus detestatur et de necessitate odit. scilicet peccatum et iniustitiam. ergo cum ipse sit immutabiliter iustus et rationalis dilector aliquod erit bonum quod ipse de necessitate diligit. sed iustitiam quod secundum Augustinum nullus iustus est qui iustitiam non diligit etc. Confirmatur quod aliquis actus malus iuste meretur penam eternam. ergo aliquis actus bonus iuste meretur vitam eternam. Antecedens patet de quolibet mortali peccato. et prima tenet. quia nullus est actus ita malus quoniam aliquis sit possibilis median te charitate vel gratia tamen bonus quam ille est malus etc. Ad ista respondeo. Unde ad primam et pro dictis et dicendis distinguendum est quod aliquem esse deo gratum et carum vel dei amicum potest dupliciter dici. Uno modo denominatione intrinseca ab habitu vel actu charitatis vel gratie animam ipsius informantem. Alio modo denominatione extrinseca ab ipsa divina voluntate acceptante. Et magis proprie loquendo aliquis potest dici amicus dei dupliciter. vel quia diligit deum. vel quia diligitur a deo. Primo modo potest aliquis esse carus et gratus sine aliqua qualitate supernaturali infusa que sit charitas vel gratia non tamen sine aliqua qualitate creata que sit dilectio et que potest dici charitas vel gratia etc. Secundo modo potest aliquis esse carus et gratus sine aliqua qualitate informantem. nec est simile de esse album et albedine. sicut hic etc. Secundo distinguendum

est quod illo modo secundo iam dicto aliquis potest dici amicus dei dupliciter sicut dupliciter potest intelligi deum aliquem diligere. Uno modo generaliter. quod vult sibi aliquod bonum et sic omne bonum in quantum bonum deus dicitur diligere. iuxta illud. diligis enim omnia que sunt et nihil odisti eorum que fecisti. Alio modo specialiter. quia vult sibi aliquod speciale bonum. et sic deus magis diligit illum cui facit maius bonum. quod quis omnes eadem dilectione diligit. non tamen ad equale bonum. Tertio distinguendum est quod illo modo primo adhuc aliquis potest dici amicus dei dupliciter. Uno modo. quod deus vult illum pro tunc habere aliquod magnus donum quod non est vita eterna sicut est charitas vel gratia vel originalis iusticia. siue velit quod semper permaneat in tali bono siue non. et hoc voluntate beneplaciti et hoc vocamus diligere secundum presentem iustitiam. et sic deus diligit solum rationales creaturas que sunt in gratia gratuz faciente siue sint electe siue reprobate. Alio modo quod deus vult illum non pro illo tunc tamen aliquando habere vel habiturum esse illud speciale donum quod est vita eterna. et sic deus diligit solum rationales creaturas. non tamen omnes illas que sunt in gratia gratuz faciente. sed solum illas que sunt electe et non reprobate. siue sint in gratia siue in mortali culpa. Et hoc voco dilectionem secundum eternam presentiam dei qua ad Romanos 9. Jacob dilexi Esau autem odio habui. Et ista potest vocari dilectio simpliciter prima. aut dilectio secundum quid. quia in scriptura simpliciter loquendo dicitur Esau autem odio habui. licet forte. et sine forte Esau quicquid habuerit charitatem. saltem quoniam fuit noviter circumcisus. et ita de quolibet reprobo potest dici simpliciter quod deus odit ipsum. licet secundum quid scilicet secundum presentem iustitiam diligit ipsum quando habet charitatem vel gratiam etc. Per Ex istis distinctionibus sequuntur aliquae positiones. Prima quod loquendo de dilectione generali omnis entitas est a deo diligibilis ex natura rei. Patet ex dictis. Secunda est quod loquendo illo modo nulla entitas est deo odibilis ex natura rei.

33

Cocta

27

Omnia virtutes ad naturam est
diligibilis ex natura rei
a deo vel per se habet

De quarto modo patet qd non est
animo huiusmodi qd non est
magis simpliciter quam una **Questio nona**
Patet qd nulla talis est fm se mala s3

simpliciter bona. **Tertia est q loquen-**
do de dilectione speciali ultimo mo di-
cta nulla entitas est a deo diligibilis ex
natura rei siue ex sui natura. Patet. qz
q aliqua res sit accepta deo ad vitam
eternam solum est ex ordinatione volu-
taria et gratuita voluntate diuina. rē.

Quarta est q loquendo isto modo nec
odium dei nec alius quicunq actus cul-
pabilis est deo odibilis ex natura rei si
ne ex sui natura. Patet. nullus talis
actus de acceptatur ad vitam eternam vel
imputatur ad penam eternam. nisi ex
mera voluntate diuina rē. Ex his patz
ad rationem. Ad secundam rationem di-
co aliquas propositiones. R

Prima est q possibile est transire de
contradictorio in contradictorium. siue
cōtradictoria successiue verificari. absqz
motu locali aut positioe noue rei vl de
structione preexistentis cuius verifica-
tionis lapsus temporis nō sit in causa.
quis sine lapsu tempis actuali vel po-
tentiali cōtingere non possit alias em
contradictoria simul essent vera. Patz
quia possibile est q aliquis non habēs
spūs sanctū illo modo speciali de quo di-
ctum est in pmo articulo habeat postea
spūs sanctū eo nō mutato localiter nec
aliqua alia re noua facta: vel aliqua de-
structa. vt patet ex dictis ididē. Et cons-
tat q mutatio non est in spiritu sancto
nec oportz q sit in alio nec lapsus tem-
poris ad hoc facit rē. Item patet quia
absolute possibile est diuina virtute q al-
bēdo huius corporis nulla locali eius
aut subiecti mutatione facta r nulla re
nouiter causata vel destructa non infor-
maret illud corpus rē. Patet. quia hoc
nō mū? ē possibile q q accidētia sacra-
mentalia sint eque p̄sentia corpori xp̄i si
cut erant substantie panis. r tñ non in-
formant ipsuz rē. Item absolute deus
posset se solo conseruare lumen qd cau-
sat candela quiescens in aere nulla mu-
tatioe locali facta ad hoc aut aliqua re
nouiter creata vel destructa rē. Ex quo
patet q absolute possibile est aliquali-
ter esse in re qualiter prius non fuit. vl

aliqua non esse qualiter prius fuit
absqz mutatione que sit acquisitio vel
perditio alicuius rei ptz clare rē. Et sic
patet q maior illius rationis est falsa.

Sed pro materia minoris et psequē
tie sit secūda propositio. Quod esto q
esset impossibile contradictoria successi
ue verificari sine mutatioe. tñ nō oport
et q fiat propter mutationem factā in
aliqua illarum rerum pro quibus talia
verificatur sed sufficit q in alia. vt si de
us ordinaret dimittere offensam fortis
existentis in peccato mortali si aliquis
vir sanctus rogaret pro illo. Illo enim
rogante fieret de non dilecto dilectus
absqz hoc q oporteret esse mutationem
in eo vel in deo sed in rogante. Simili
ter in casu sufficit ad talem verificatio
nem lapsus temporis: et hoc quādo de
terminatio temporis cadit sub statuto
sicut apud hebreos lex erat vt quilibet
seruus p̄plero sexto anno seruitutis: re
diret ad libertatem. ideo absqz vlla ip
sius mutatione solo temporis lapsu fie
bat de seruo non seruus et de non libe
ro liber r ita posset esse in proposito rē.

Tertia p̄positio est. q esto q sine mu
tatione in tali re non contingeret talia
contradictoria verificari. adhuc nō se
quit q p̄ mutationē acquisitā. Et iterū
esto q per acquisitionē etiā non sequit
q per acquisitionē charitat. aut gratie
vel habitus alicuius sup̄naturalis. Et
hoc satis pz. vnde apparet q ratio non
concludit. Pro confirmatioe rōnis sit
hec quarta propositio q ista cōsequen
tia nō valet. positis duabus reb. ista p
positio est falsa ergo vt ipa sit vera req
ratur tertia. ptz. q ista est falsa anti xp̄s
non erit. r tñ ad eius verificationē non
requiritur aliq res alia ab illis q sunt.
sed potest illa propositio esse vera solū
volente deo. Multe instātie possunt da
ri de informatione et inherētia forme
de cōseruatione radij solis. et de dona
tione spūs sancti. de quibus iaz tactū est
rē. Et ita in proposito negat maior ra
tionis. et similiter ptz q p̄na non valet
rē. ideo rē. Ad tertiam rationē dico ali
quas propositiones. R Prima

licet hebreorum
apud nra fuit
p̄nob

ad 3

ita
ou
lige
sub
rum
lud.
dusti
lāter.
om̄. r
at mas
lectōe
onum.
mō vl
nō vel
vult ib
maguz
r est cha
nustia.
n tali do
mēplaci
p̄sentē
ronales
ratur sa
obate.
non pro
dere vel
bonū qd
at solum
es illas q
sed solū
obe. siue
a hoc
relatiō
n. Et lau
ri dile
a quid.
do dicit
e. r siue
tate. sal
ita de
q d
p̄sentē
hō habz
Ex ill
at p̄o
volē.
a oro
vict
nulla
rel.
r. r

Aliquos iudicium in digne
punitur eterna pena. Bonus autem
Ultra ad dignum punitur vna

Actus bonus qd gratia dei ordinatus hinc est
punitur eterna pena

Questio nona

Plus de condigno punitur eterna pena.
Bonus autem vltra condignum premi-
atur vita eterna. Similiter actus bonus
non est apud deum ex se et propria boni-
tate meritorius. Actus vero malus ex
propria malicia vtiq; demeritorius est
quare etc. Sed aliter potest dici conce-
dendo consequentia et sequens.

Unde dico primo qd nulli actui quan-
tuncq; bono ex sui bonitate vel intrin-
seca natura debetur vita eterna. patet
quia ex sola gratuita dei ordinatione mi-
sericorditer datur. Secundo dico qd ali-
quis actus bonus ex gratuita dei ordi-
natione est iuste meritorius vite eterne
patet. quia iuste premiatur. iuxta illud
2. Th. 4. Reposita est mihi corona ius-
ticie qua reddet mihi dominus iustus
in die. Cum hoc stat tñ qd gratis datur.
Unde et glosa dicit super illo verbo. qd
vita eterna est gratia p gratia: et per co-
sequens gratis data.

Tertio dico pro-
babiliter qd nulli actui quantuncq; ma-
lo debetur ex sua malicia vel intrinseca
natura pena eterna. patet: qd sicut deus
gratis acceptat actum bonum ad vitam
eternam. sic posset non deacceptare actum
malum ad penam eternam. Quarto
dico qd aliquis actus malus ex iusta dei
ordinatione est iuste meritorius vite
eterne. patet: qd iuste punitur etc. Vtrum
autem ad condignum vel citra condi-
gnum: de hoc nihil dico nunc: quia ma-
gis alias dicarē. Ex predictis sequitur
istud correlarium qd non est in libera po-
testate rationalis creature qd actus ius-
tus bonus sit meritorius vite eterne. vel
actus eius malus demeritorius pene
eterne. patet: qd nullus actus est meri-
torius vel demeritorius essentialiter et
intrinsece: sed solum ex diuina acceptati-
one vel deacceptatione. sed non est in po-
testate libera rationalis creature qd ius-
tus actus acceptetur vel deacceptetur:
qd hoc solum est in libera potestate dei
vt totum patet ex dictis: igitur etc.

Secundo sequitur qd rationalis creatura ad ali-
quid obligatur quod non est proprie in
eius potestate libera. patet. qd obligat
qd aliquis eius actus sit meritorius vi-

te eterne et acceptetur ad eam etc. igitur
etc. Si dicatur ergo obligat ad impos-
sibile negatur pna: qd licet istud non sit
in eius potestate non est tamen simplici-
ter impossibile. Et si dicatur qd saltem
sequitur qd obligatur ad sibi impossi-
bile: adhuc nego pnam: qd licet illud non
sit proprie in eius potestate, est tamen
sibi possibile: licet non a se: sed ab alio.
sicut esse est sibi possibile: licet non a sua
potestate. Et sic patet etc. Hec de secundo ar-
ticulo.

Quantum ad tertium
articulum vtrum charitas que datur ami-
cis dei possit augeri vel minui. Primo
videndum vtrum aliqua forma vel qua-
litas possit augeri vel minui. Secundo
videndum: vtrum ipsa gratia vel charitas
possit augeri. Tertio videndum vtrum
ipsa charitas vel gratia possit minui.

Circa primum premitte distinctiones:
deinde ponam suppositiones. postea sol-
uam obiectiones. Quantum igitur
ad primum sit prima distinctio de isto
termino forma. Unde dico qd forma su-
mitur vno modo largissime pro omni si-
gnificato terminorum abstractorum: si-
cut per terminos abstractos predicamen-
torum accidentium: et sic figura dicitur
forma rei figurate: et paternitas patris
et raritas ignis etc. Et isto modo sepe
reperitur qd forma non distinguitur a suo
formabili. Alio modo sumitur minus

large pro omni eo quod non est subiectum
vel compositum et sic deus et angeli di-
cuntur forme. Alio modo sumitur non
ita large pro omni eo quod est causa in
alio genere cause qd efficientis: finalis:
aut materialis. Et satis est difficile ex-
plicare qd sit ista causalitas: sed de hoc
videbitur alias.

Secunda distinctio est
de isto termino qualitas. Unde dico qd
qualitas potest tripliciter sumi. Uno
modo pro omni significato terminorum:
de predicamentis qualitatibus et sic ali-
qua substantia est qualitas: vt satis pa-
tet. Secundo modo pro quolibet
pro aliquid denominare esse quale: et
sic forma substantialis est qualitas. Alio
modo sumitur pro aliquo accidente de-
nominante aliquid esse tale vel apto de-

Quia talis malus
natura obligat
ad aliquid qd non est
in eius potestate
non tamen ad impossibile
simpliciter

Unde dicitur
vtrum charitas qd
datur amicis possit
augeri vel minui

Hic terminus forma
capit vtriusque
p ad se qd dicitur
abstractorum

70

30

De fine istius
vnde qualitas

P

11

34

Primi sententiarum

nominare: et sic nulla substantia est qua-
litas: quia forma substantialis denomi-
net aliquid esse quale propter quod diffe-
rentia essentialis predicat in quale: tamen
non est qualitas: quia non est accidentis: ideo
non predicat in quale accidentale. Tamen in
proposito sumuntur isti termini forma
vel qualitas ultimo modo: et non alijs rationibus.

Ex hijs patet quod omnis qualitas ut hic sumi-
tur est vel esse potest forma. Item non e contra
rationem. Tertia distinctio est de isto termi-
no augmentatio. Unde dico quod triplex est
augmentatio. quaedam est pure extensiva si-
cut rarefactio vel solidorum augmentatio
Alia est pure intensiva. sicut augmenta-
tio forme spiritualis: sive formarum spi-
ritualium non corporaliu[m] sicut augmentatio
charitatis etc. Alia est extensiva et intensi-
va. sicut augmentatio formarum corpora-
liu[m]: ut caliditatis vel frigiditatis. Aliqua
potest dici augmentatio licet improprie quod
nec extensiva nec intensiva quod posset vocari
conversiva. sicut aliqua res diceret aug-

mentata: quia esset mutata in re perfectiore
ut anima in angelum. Et de isto modo possunt
poni exempla varia et posset subdividi:
sed transeo: quia non est propria augmenta-
tio nec ad proprium rationem. Quarta distin-
ctio est subdivisio augmentatio[n]is solum
extensive: quia illa est duplex: quedam nu-
merosa: seu discretiva: sicut augmenta-
tio gregis ovium vel cumuli lapidum. Alia
est augmentatio extensiva: non solum nume-
rosa vel discretiva sed continua: sicut rare-
factio aeris etc. Et sicut dictum est et dis-
cretur de augmentatione. ita omnino propor-
tionabiliter dici potest de diminutione.
Quinta est de augmentatione inten-
siva: et est: quod ipsa dupliciter potest imagi-
nari. Uno modo per accumulationem gra-
dum eiusdem rationis constitutum unam formam
que sit magis intensa quam aliqua pars eius
Alio modo imaginantur aliqua fieri augmen-
tationem intensivam solum per recessum a
non gradu: et istud a diversis varie assi-
gnatur. Nam quidam dicunt quod intensio fit
per depurationem alicuius forme a suo
contrario. Alij quod fit per maiorem radica-
tionem in suo subiecto: ita quod forma istos con-
tingit eandem formam penitus invariata[m]
sine sua essentia. aliquod subiectum
minus intense denominare. et postea ma-
gis et similiter e contra: sed ista opinio non
est vera ut habet declarari in philoso-
phia etc. Sexta distinctio est. quod aug-
mentatio tamen intensiva quam extensiva du-
pliciter potest imaginari fieri. Uno modo
subito siue in instanti sicut si sol aut ali-
ud luminosum crearetur in instanti in
medio dyaphano et postea aliquod aliud
ud crearetur in eodem medio in instanti
patet: quod fieret ibi augmentatio luminis
tam extensiva quam intensiva in illo secun-
do instanti. Alio modo potest imagina-
ri talis augmentatio fieri non in instan-
ti: sed successive continue tam sine exten-
sionem: quam sine intensivam: ita quod data
aliqua forma ut caliditate verum est vi-
cere quod ante quolibet partem istius cali-
ditatis prius fuit eius medietas sine in-
tensionem et extensionem: quam illa tota pos-
set sic fit successive continue. Unde pro
declaratione istorum est hic videndum
quid est aliquid fieri in instanti. Unde
dico quod aliquid dicitur fieri in instanti:
quando nulla eius pars prefuit ante quam
illud esset. Ex quo sequitur quod non stat
aliquid indivisibile fieri et illud non fie-
ri in instanti. Patet: quia nihil eius ante
ipsum prefuit cum ipsum careat parti-
bus etc. Septima distinctio est quod aug-
mentatio continua potest dupliciter fieri.
Uno modo potest fieri continue successive.
Alio modo continue permanenter. Et hoc est
quod duplex est continuus: scilicet continuus
successivus: et continuus permanens
Ad cuius declarationem sciendum est
quod aliquid dicitur continue successive au-
geri quando in quolibet instanti poste-
riori est magis intensum vel magis ex-
tensum quam in aliquo priori. Ita quod non
est dare aliquod tempus in augmenta-
tione sic continue in quo toto illud sit
equaliter intensum vel extensum in qua-
libet parte: sit equaliter etc. Octava
distinctio est quod tripliciter contingit ali-
qua forma acquiri successive continue
vel augeri. Uno modo solum extensive
quia intentionem non habet saltem rea-
liter gradualem: sicut forma substantia-

3.
Distinctio ista
Tamen augmentatio
Et est duplex
augmentatio
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.
71.
72.
73.
74.
75.
76.
77.
78.
79.
80.
81.
82.
83.
84.
85.
86.
87.
88.
89.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.

3.
Distinctio ista
Tamen augmentatio
Et est duplex
augmentatio
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.
71.
72.
73.
74.
75.
76.
77.
78.
79.
80.
81.
82.
83.
84.
85.
86.
87.
88.
89.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.

Nulla forma in unione est quae
quae si fiat unio continua
est in se in unione

Questio nona

lis mixti. Alio modo solū intensiue. qz
extensiōez non habet sicut forme sub
stātiarū spiritaliū vt noticia vel amor
intellectualis. sed nulla forma habet in
tensiōe et extensiōe quin si fiat succes
sio continua in extensiōe fiat etiā et in in
tensiōe. Et similiter ecorra et hoc natu
raliter loquendo. quia absolute opposi
tū est possibile et. **¶** His pmis
sis pono aliquas ppositiōes quas voco
suppositiōes. qz apud theologos magis
debet supponi ex phia q̄ i theologia p
bati. Prima est. aliqd̄ subiectū p̄t fieri
magis et minus tale sine alicuius qua
litatis aut alterius rei sibi inexistētis
acquisitiōe vel deperditōe. Patet. qz
sit. a. aliquod subiectum calidū vt octo
et sit. b. aliquod calidum vt quattuor. et
sine mutatiōe ipsius. a. augeat calidi
tas ipsius b. vsq̄ ad. 8. tunc fit magis si
mle ipsi. a. q̄ prius. et psequēs econtra
a. fiet magis simile ipsi. b. modo cōstat
qz magis simile est magis tale. et. Simi
liter quāto quis sit magis bon⁹ est deo
similior. et per psequēs deus sibi simili
similior q̄ prius. et tū nullius fit in deo
acquisitiō. agitur et. **¶** Unde sequitur qz
gradum cōparationis positū et suum
cōparatiū de aliquo respectu eius de
verificari successiue non arguit illd̄ mu
tatum esse. Patet de deo et. vt dictum
est. Non nego tamē quin vniū illoꝝ mu
tetur ad verificatiōē successiuaz taliū
et. vt patet. Secūda ppositiō est. qz
aliquod subiectū est tale vel aliqualē p
aliquā qualitātē seu aliquā formā acci
dentalē ab eo realiter differentē. Patz
quia ista est cōmunis doctrina panpa
retica. cui etiā cōcordat fides catholi
ca. que concedit qz albedo in sacramen
to altaris remanet sine subiecto. que al
bedo fuit pri⁹ in pane tanq̄ in subiecto
quod quidē subiectū per eā erat albū.

Tertia ppositiō est qz aliquod sub
iectum potest esse magis et minus tale
per aliquam qualitatem seu formaz ac
cidentales. Patz. quia aqua potest esse
magis et minus tale per aliquam qua
litatem seu formam accidentalem. Pa
tet. quia aqua p̄t esse magis et minus

calida per caliditatem sibi inexistētes
et eam informantē. **¶** Quarta est qz all
quod subiectū non potest esse magis et
minus tale p̄ aliquā qualitatem seu for
maz accidentālē ipa forma simplr nō va
riata in se intrinsece. Patet. qz cū quel
bet forma de sua intrinseca ratione de
nominet suū subiectū cōcretiue illa de
nominatio quā habz abstractiue vt p̄z in
omib⁹ inductiue. sequit qz ipa non p̄t
ipsum magis vel min⁹ denotare q̄ ipa
sit in tali denominatione et q̄ sit p̄fecta
intrinsece. et per consequēs non est ima
ginabile qz ipa simplr inuariata fm se
possit suū subiectū magis et minus de
notare. Unde sequit contra quosdā do
ctores qz non p̄t saluari qz eadē forma
numero fm suam essentiā indiuisibilis
et simplr inuariata. sicut calor vel alia
forma siue substantialis siue accidenta
lis possit dare de subiecto perfectius et
imperfectius esse. et facere ipm magis et
minus tale et hoc p̄pter maiorē subiecti
vel minorē dispositiōē. v̄ vt quidā di
cunt p̄pter maiorē vel minorē radica
tionem in subiecto. aut depurationē a cō
trario. Patet ex dictis. Et licet alio mo
do possz hoc multipliciter declarari. ta
mē de hoc remitto ad phiaz et. **¶** Quin
ta ppositiō est qz nulla forma potest suū
formabile intensius et remissius denomi
nare. siue facere ipsuz magis et minus
tale nisi per intensiōem et remissiōē
ipsius forme in se. **¶** Sexta est qz nulla
forma potest suū formabile intensius et
remissius denominare sine noua alicui⁹
partis acquisitiōe vel deperditōe. Pa
tet: aliter nō videtur posse saluari qua
liter ipsa esset de nouo intensior vel res
missior in se. **¶** Unde sequitur p̄mo. qz in
cuiuslibet forme intensiōe acquiritur
aliquid reale realiter distinctū a forma
priore. **¶** Secundo sequitur cōtra quos
dam qz in tali acquisitiōe illud quod ac
quiritur est eiusdē rationis siue speciei
specialissime cum forma precedente.
¶ Tertio sequitur qz in tali acquisitiōe
illud qz acquiritur remanet cum forma
priore. **¶** Quarto sequitur qz illud qz ac
quirit facit per se vniū cum forma pote

4°

1°

2°

Contra

3°

4°

5°

ma
no
ose
aug
du
o mō
ex ali
mē in
ad aliu
stanti
mms
secun
nagna
vistan
m etē
qz data
m et ei
tus cali
m fm in
tota ps
nde pro
tendum
Ande
stanti
t ante qz
qz nō stat
d non sic
tine ante
at part
ft qz aug
ter den
z sine.
t hoc est
mētū
manens
dum est
sine au
mē posse
magis et
qz non
mentā
lud sic
m qua
Octava
qz ali
mē
m siue
m rea
tāria

Primi sententiarum

Quantitas discreta
Quantitas est discreta et continua
Quantitas est discreta continua
Quantitas est discreta continua
Quantitas est discreta continua

Hec omnia sunt contra illos qui dicunt
q intensio forme fit per acquisitionem
noue forme pfectioris q̄ precedens. ita
q̄ in subiecto nūq̄ sunt simul tales due
forme quaz̄ vna fuerit pri⁹ in subiecto
q̄ altera sed simul adueniēte noua cor
rumpitur prima. X Hec autē opi
nio concedit aliquam esse intensionem
continuas̄ ideo ex ea sequitur primo q̄
quelibet forma que acquiritur dum du
rat intensio solum est per instans et su
bito. Patz. quia si esset per tempus cū
in tempore illo quo esset: fit adhuc intē
sio et cōsequens acquiratur aliquid. se
quitur q̄ precedens r sequēs imo mul
te sequentes erunt simul in subiecto cō
tra eos. Secundo sequitur q̄ quelibz
talis forma acquiritur in instanti et su
bito. patz. clare. Et sic ista opinio est im
possibilis. rē. Septima propositio est
q̄ aliqua forma accidentalis siue quali
tas habet latitudinem diuisibilem non
solum fm realem extensionem sed etiā
fm gradualem intensionem. Patet ex
dictis. quia ista propositio forma habz
latitudinem valet de virtute sermonis
istam. forma habet in se plures partes
realiter distinctas facientes per se vnū
extēsus vel intensus rē. Unde ad hui⁹
declarationē videntur adesse quid est lati
tudo. quid latitudo intensiua. quid la
tudo extēsiua. et quid gradus vt su
mitur hic. Dico igitur q̄ latitudo si
cut hic sumitur cuz loquimur de latitu
dine formarum est pluralitas distincta
rum partium constituentiu⁹ per se vnū
extensum vel intensum. Sed latitudo
extēsiua est pluralitas partiu⁹ distin
ctarum constituentiu⁹ per se vnū quā
tum p̄tinuū. vnde nō capit hic latitudo
put apud mathematicos distinguit 3 lō
gitudinē. qm̄ si ad imaginatōez mathe
maticoz̄ esset vna linea solū diuisibilis
fm vnā dimensionē adhuc ipa essz lati
tudo et haberet latitudinē: et de ea hic
loquimur. Sz latitudo gradualis siue
intensiua est pluralitas distinctaz̄ par
tium sibi inuicē coexistentiu⁹: et cōstitū
tionem per se vnū quātū intēsus. Unde
quadruplex est quantitas siue quātuz̄.

Quedam est quāritas solū discreta sic
numer⁹ angeloz̄. Alia est quāritas siml
discreta et p̄tinua sicut numerus p̄tinuz̄
vni⁹ corpis vt lapidis. Alia est quāritas
simul discreta cōtinua siue extēsiua r
etiā intēsa sicut numer⁹ p̄tinū vni⁹ q̄lis
tatis copal sicut caliditas rē. Alia ē q̄n
vel extēsa. sicut numerus p̄tinū vni⁹ q̄lis
tatis spūal vt charitat. Et sic qualitas
isto mō q̄nta pōt esse in subiecto idiuisi
bili sicut in angelo vel aīa. vt ps rē. Sz
gradus vt hic sumit⁹ dicit⁹ ps alicui⁹ la
titudinis intēsiue siue ps alicui⁹ forme
alteri pte eiusdē coexistens et secū p̄tis
tues p̄ se vnū quātū intēsus rē. Y
Ex his sequunt⁹ aliq̄. Primo sequitur
q̄ licz aliqua sit forma extēsa que nec
est intēsa nec intensibilis. tñ nulla est in
tēsa q̄ non sit extēsa vel extēnsibilis.
Prima pars patz de forma substāciali
mixti sicut lapidis vl asini. Secūda ps
patz. qz licz aliqua forma spūalis sit in
tēsa q̄ nō est extēsa sicut ē charitas vl
sciētia in intellectu. tñ nulla videt⁹ repus
gnātia qn de⁹ possz eaz̄ extēdere r vnū
gradu alteri coexistentē ab alio separe
r ei p̄tinuare. sicut q̄ntas corporis chri
sti in sacramēto est ibi intēsa et nō ex
tēsa. r tñ deus potest eā extendere rē.
Secūdo sequit⁹ q̄ licet quibet forma ex
tēsa possit esse r nō esse extēsa tñ nul
la forma intēsa pōt esse et nō esse intē
sa. Prima ps patz. qz sicut aliqua forma
seu qualitas extēsa corporis chri⁹ cri
stentis in celo pōt esse et de facto est nō
extēsa in sacramēto. ita possz esse de q̄li
bet alia forma extēsa rē. Secūda ps patz
qz sicut non est dare minimū p̄tinuz̄ con
tinuuz̄. ita nō est dare minimū quātum
intensum. r per consequēs quelibet ps
forme intēse est magis intēsa q̄ sua me
dictas. Et sicut nō est possibile quamli
bet partem continui a qualibet esse di
uisaz̄. ita impossibile est quamlibet p̄tē
intēsi a qualibet esse separataz̄ rē. qre
rē. Tertio sequitur q̄ licet forme sub
stantiales mixtorum eiusdem rationis
sine eadem specie vel etiaz̄ partes eius
dem talis forme simul coexistēt: nūq̄

7^a q̄

Duplici est latitudo
vna est p̄tinua
Altera finit⁹ finit⁹

+ quā p̄tin
mātib⁹

Si forma est in se ipsa...
forma dicitur...
faceret latitudinem...
vi patet...
in se...
in se...
in se...

Questio nona

tamen faceret latitudinem intensiuam
seu constitueret. patet ex dictis. **Quar-**
to sequitur quod licet aliqua forma extensa
et non intensa sicut forma alium haberet
modum existentie alicuius forme intensiuæ
non extensiuæ non propter hoc faceret latitu-
dine intensiuæ. Patet de corpore Christi in
sacramento: et potest faciliter applicari
Primo Si autem queratur hic quare una for-
ma est intensibilis et alia non sicut for-
ma accidentalis et non substantialis. Di-
co quod nulla est ratio nisi quia una est ra-
lis nature et alia non. Unde dico quod nulla
natura est intensibilis que non potest fa-
cere per se unum cum alia eiusdem rationis
sine maiori extensione quantitativa: sic
autem est quelibet substantialis forma
ut suppono etc. Octava propositio prin-
cipalis et responsiva ad istum punctum est
quod aliqua forma accidentalis seu quali-
tas potest continue successiue augeri vel
minui non solum secundum extensionem sed etiam
secundum intensiōem. Patet satis ex predictis.
Unde eius ampliore probatione sup-
pone ex philosophia naturali etc. Sed ad ipsi-
us declarationem aliqualem sciendum est
quod aliquam formam augeri potest intel-
ligi dupliciter. Uno modo de virtute
sermonis et sic ista nunquam est vera: forma
augmentatur. nam illud quod augmenta-
tur est primo minus et postea maius: sed
nulla forma est primo maior et postea
minor: quia nec prima precedens nec se-
quens nec aggregatum etc. Alio modo
potest intelligi secundum intentionem loquen-
tium et sic per istam formam augmentat:
intelligimus istam. aliqua forma prius
est minor et postea aliqua forma est ma-
ior cuius pars est forma prior. Et ita pro-
portionaliter potest exponi ista forma
minuitur. Et sic intelligitur predicta pro-
positio et omnia precedentia et sequen-
tia quando loquimur de augmentatio-
ne vel diminutione etc. Et ad eundem
sensum conceditur quod forma suscipit ma-
gius minus ad est aliqua forma est ma-
ior et alia eiusdem speciei est minor. Et
sic illa propositio est copulativa: non de
copulato extremo. **Sed con-**
tra predicta obijatur primo contra quar-

tam propositionem et eius correlatum
quia sicut se habet agens ad agere: sic
forma ad perficere et dare esse: sed idem
agens numero in se non variatum po-
test magis vel minus agere secundum quod ins-
uenitur subiectum magis vel minus dis-
positum: ergo similiter eadem forma
numero in se non variata potest facere
suum subiectum magis et minus tales
secundum quod magis et minus dispositum.

Secundo contra sextam propositionem

onem et dicta ibidem arguitur quod forma
adueniens non remaneat eam priore
quia omnis forma nata est denominare
suum subiectum. igitur si minor charitas
et maior simul sunt. iste due denomina-
bunt idem subiectum: et per consequens
idem subiectum dicitur magis carum
propter maiorem charitatem et minus
carum propter minorem charitatem.

Tertio arguitur quod non sint eiusdem
rationis nec faciunt per se unum: quia si sunt
eiusdem rationis quod faciunt unum.
primo non unitate propositionis quasi una
materia et una forma: nec unitate conti-
nuitatis clarum est. nec unitate homoge-
neitatis: quia homogenia non ununtur nisi
si per continuitatem: sicut aqua unitur
aque: unde anima anime non uniretur
quod quis sint homogenee nec unitate idem
tatis omnimode et simplicitatis clarum
est. nec unitate aggregatiōis: quia sic esset
acruus rerum innumerabilium et multi-
tudinis infinite. Nec potest propter istas uni-
tates unitas alia imaginari igitur etc.

Quarto contra octavam propositionem

arguitur quod nulla forma possit gradualiter
augeri successiue continue. quia sequitur
quod forma sic intensa esset infinita. prius
est falsum. prius probatur. posito quod albe-
do intendatur per tempus scilicet c. et
sit b primum instans in quo incipit in-
tentio et c. instans in quo complete est
tunc hoc posito arguitur sic: quia in infini-
tum minor albedo vel minor gradus seu
pars albedinis est quam sit hec totalis al-
bedo que est acquisita in c. instanti fuit
acquisita in tempore b. c. post b. instans
ergo hec albedo demonstrando eam to-
tam est infinita. consequentia tenet quod quel-

47

Primo

70

8a

79

8. arg.

40

Obijatur
homo
i. arg.

e. liij

Primi sententiarum

bet ps albedinis acq[ui]sita [post. b. instas] est alicui[us] q[ui]tatis intensiue. sed nullu[m] q[ui]tum est in infinitu[m] minus alio finito igitur illa tota albedo est infinita r[ati]o.

Ad 2° q[ui]nto
ad 1° q[ui]nto

Ad ista respondeo. Ad primu[m] nego similitudine[m]. Ita eodem modo p[ro]baretur q[uo]d eade[m] forma posset dare esse diuersis subiectis. et ita[m] situ distatibus sicut illud agens potest agere in diuersa subiecta. vt sol r[ati]o.

Ad 2° q[ui]nto

Ad secunda[m] dico q[uo]d p[ri]ns forte de virtute sermonis no[n] est inconueniens t[ame]n de coi[m] modo loque[re] di no[n] p[re]ceditur esse possibile id[em] e[ss]e magis albu[m] r[ati]o minus albu[m]. q[ui]a per hoc q[uo]d dicitur minus albu[m] excludit maior[em] albedine[m]. Au[t] aliquid esse minus albu[m] duo dicit. scilicet habere minor[em] albedine[m] r[ati]o non maior[em]. r[ati]o ita minor albedo nata est de nominare suu[m] subiectu[m] minus albu[m] solum q[ui] non habet maior[em] albedine[m] quando x[rist]o habet nata est denotare no[n] quide[m] dicendo hoc est min[us] albu[m] sed dicendo hoc est tali albedine albu[m]. Et sic patet ad r[ati]o[n]em.

Ad 3° q[ui]nto

Ad terti[u]m dico q[uo]d faciunt vnu[m] vnitatem homogeneitatis. r[ati]o sic est assumptu[m] falsum. scz q[uo]d nihil est homogeniu[m] nisi cotinu[u]m. Et dico q[uo]d faciunt vnu[m] se totis r[ati]o no[n] fm sua vltima. q[ui]a non habent talia vltima sicut materia r[ati]o forma q[ui]s in hoc sit dissimilitudo q[ui]a hic vna non informat alia[m]. Ad quarta[m] nego p[ri]mam. Et ad p[ro]bationez p[re]cedo q[uo]d in infinitu[m] minor albedo q[ui]a hec tota q[ui] est acquisita in. c. fuit acquisita post. b. ista t[ame]n non est concedenda. aliqua albedo in infinitu[m] minor q[ui] est hec tota fuit acquisita post. b. Prima em[en] est vera. q[ui]a ibi ly albedo supponit confuse t[ame]n. Secunda est falsa q[ui]a ibi supponit determinate r[ati]o. Et sic patet ad ista. Et q[ui]s multa posset dici circa hac materia de intensio[n]e r[ati]o remissione r[ati]o latitudine formarum qua[m] Ock[us] r[ati]o post eum mgr[is] Hreg. r[ati]o plures alij diffuse r[ati]o subtiliter tractaueru[n]t t[ame]n q[ui]a hec materia ad metaphisicam et philosophiam spectat. breuiter pertraseo his contentus quibus subtilis potest cetera faciliter perferuari. Et hec de primo puncto huius articuli.

Et postea videtur
q[uo]d gra[ti]a sicut charitas
possit augeri

Quatum ad scdm punctuz. Utrum

ipsa gratia vel charitas possit augeri ponat tres conclusiones. Prima conclusio est responsiua q[uo]d charitas potest augeri. Probat p[ri]mo auctoritate apostoli ad philipp[um]. 1. Oro vt charitas vestra magis ac magis abundet. id est crescat fm glosam. Non orasset aut apl[us] pro charitatis incremento si no[n] esset possibile ea augeri. It[em]. 2. Thess. 1. Gratias ago quonia[m] supererescit fides vestra r[ati]o abundat charitas. It[em] ecclesia orat dicens. om[n]is sempiternus deus da nobis fidei spei r[ati]o charitatis augmentu[m]. It[em] Aug. dicit Enchiridion. penul. minuit cupiditas charitate crescente r[ati]o. igitur conclusio vera. Sec[un]da conclusio est q[uo]d charitas non solu[m] subito r[ati]o instantanee sed etia[m] in tempe continue pot[est] augeri. It[em] q[ui]a omne forma h[ab]it latitudin[em] intensiuam potest deus r[ati]o simul r[ati]o successiue causare. sed charitas est h[ab]it. igit[ur] r[ati]o. Maior p[ro]p[os]itio r[ati]o minor sequit[ur] ex dictis q[ui]a cuz charitas possit augeri. r[ati]o no[n] fm extensionem vt p[ro]p[os]itio. sequit[ur] q[uo]d fm intensio[n]em. r[ati]o per p[ri]ns r[ati]o. Quid aut[em] sit de facto in proposito dubiu[m] est. Ita si nos mereamur in tempe adhuc deus in instanti potest r[ati]o augere charitatem in nobis q[ui]tum in tempore mereamur illa augeri. r[ati]o hoc tam in p[ri]mo instati act[us] meritorij cu[m] ipse p[re]stat q[ui]tum est puraturus r[ati]o q[ui]tum augmentu[m] charitatis sibi correspondeat. q[ui]a etia[m] in aliquo alio instati ipius actus sicut placet sibi. Si x[rist]o nos mereamur in instati r[ati]o no[n] in tempore adhuc ipse in t[em]p[or]e potest r[ati]o successiue augere charitate[m] p[ro]portionabiliter ad meritu[m] nostru[m]. r[ati]o sic ista est conclusio facti de qua non constat. Tertia conclusio est q[uo]d charitas in infinitu[m] potest augeri. Et hec intelligit de potentia vel absoluta r[ati]o no[n] de lege statuta. Probat. q[ui]a quatacunq[ue] charitate data deus potest aliquo gradu[m] certe q[ui]tatis de no[n] uo causare p[ro]p[os]itio no[n] destructo. r[ati]o illi vnire sic vt ex eis constituat vna charitas. ergo omni charitate data de[us] potest in infinitu[m] dare maior[em]. quare r[ati]o. Tamen ad amplior[em] huius conclusionis r[ati]o sue p[ro]bationis declaratione[m]. Sciendu[m] est

Coma
760

Non est aut[em] de facto
augeri r[ati]o instanti q[ui]a ipse

Ad hunc modum
et modum

Questio nona

Et sicut patet ex suprapictis aliquid in infinitum augeri potest quadrupliciter intelligi. Uno modo extensivè. et hoc dupliciter quia vel per additionem partis ad partem sicut aqua addit aque. vel per rarefactionem. Alio modo intensivè et hoc dupliciter. quia vel sine subiecto. vel in subiecto. Et secundum hoc ponitur quatuor propositiones. **BB** Prima est quod augmentatio forme extensivè primo modo potest in infinitum procedere ita quod quicumque data potest a deo fieri maior illa. primo probatur ex tribus suppositionibus. Prima est quod ex quo possunt esse duo individua eiusdem rationis vel speciei specialissime absolute infinita possunt esse. quia non est ratio quare deus possit facere duo qui eadem ratione possit facere tria. et sic sine statu ratio.

Secunda est quod nulla individua eiusdem rationis vel speciei repugnant simul esse ita quod quocumque individuo posito deus potest aliud facere non destructo primo: quia ista non habent formalem repugnantiam ratio. Tertia est quod quicumque individua eiusdem rationis vel speciei sunt vniuersalia sunt equaliter vniuersalia. sicut quicumque eque sunt eiusdem rationis sunt eque vniuersalia quia quicquid potest competere vni individuo potest consimiliter competere cuiuslibet eiusdem rationis ratio. Ex istis patet propositum. scilicet quod deus non potest facere aliquam talem formam quin possit facere maiorem quia quicumque data posset deus facere aliud individuum eiusdem rationis cum illo. et illud vniuersi prioris. et per hunc totum resultans erit maius. Secunda propositio est quod augmentatio extensivè forme alterius rei extensivè secundo modo posse procedere in infinitum est probleuma neutrum quia ad neutram partem potest fieri ratio quin faciliter solvatur. Sed tunc **Decan** tenet quod pars negatiua est probabilior. scilicet quod augmentatio per rarefactionem non procedit in infinitum. ita quod aliqua substantia vel qualitas potest fieri ita rara quod ipsa non posset rarior fieri. quia inconueniens videtur quod vna faba fieret ita magna quod circumscriptivè occuparet tantum locum sicut rotus mundus vel mille si essent. quod tamen sequitur si non poneretur status

in rarefactione. Tertia propositio est quod augmentatio forme intensivè tertio modo. id est sine subiecto potest in infinitum procedere. ita quod quilibet forma intensivè augmentabilis que potest esse a subiecto separata potest augmentari in infinitum sic quod quacumque data potest deus facere maiorem. Et hec probatur omnino sicut prima propositio et ita si charitas sit separabilis a subiecto sicut albedo. non potest fieri tanta quin possit fieri maior quia quacumque data deus posset aliam creare eiusdem rationis vel speciei et vniuersi potest. Quarta propositio est ista. augmentatio nem forme intensivè quarto modo id est in subiecto posse procedere in infinitum est probleuma neutrum. An vtrum deus possit aliquam formam sicut charitatem intensivè in eodem subiecto in infinitum est dubium. et potest probabiliter sustineri quod non quia posset dici quod subiectum determinet sibi ex sua natura certas quantitates quas potest recipere et aliquas non. Sicut anima non posset recipere albedinem. si etiam determinat sibi certam quantitatem nec ultra potest aliquid recipere. Et sic diceretur quod deus posset tantam charitatem producere in anima quod non posset maiorem producere in ea. **Ln Decan** declarat ad partem negatiuam quod probabiliter potest teneri quod deus non posset facere tantam charitatem in anima quin posset facere maiorem in ea. quia quando aliquæ forme eiusdem rationis possunt esse in eodem subiecto primo non est contradictio quicumque formas eiusdem speciei esse in eodem subiecto. sed aliquæ charitates partiales possunt esse in eodem subiecto. ergo quibuscumque datis non est contradictio illas esse in eodem subiecto primo. et sic non est contradictio quoniam deus faciendo unam charitatem nouam possit intendere priorè quicumque magnam in eodem subiecto. **LL** Sed quis ipse subtiliter dicat tamen ad profundiores huius materie declarationem distinguendum est. Unde incipiendo ubi ipse dimittit dico quod aliquod subiectum sic anima habet duplicem capacitatem. scilicet capacitatem passivam et potentialiter subiectivam.

3° 110

110

Dubium est
an deus possit
facere
in infinitum
quod probabile
videtur quod
non

Obiurgatio
deus non potest
facere maiorem
in anima
quod probabile
videtur quod
non

Quod
dicitur
est
capacitas
passiva

Strany tenet quod augmentatio per rarefactionem non procedit in infinitum

scri
clu
au
stoli
stra
scar
pro
possi
arias
stra
reat
di
nobis
110
minut
agatur
no est
ntance
auger
trudine
succesit
no. igi
r dicit
no fm
m inten
te sit de
a si nos
ns in us
ritatem
remur il
fari ac
u est
aritas
mo alio
ibi. Sed
in res
succesit
abiliter
mclio
ia schi
est au
na vel
cobat.
rus po
ve no
li vni
ritas.
est in
amen
e. sue
in est
fido
ipe

Primi sententiarum

Non oportet dicere quod anima
in quantum non est perfectio
in se per se imperio subiecti

et capacitatem actiuam suam non pure pas-
siuam sed vitaliter perceptiuam. Et hanc ista
distinctio secundum illos qui ponunt distinctio-
nem formalem procederet de virtute sermo-
nis. quia isti dicerent quod iste sunt due capa-
citates inter se et ab ipsa anima distincte.
licet non realiter tamen formaliter. tamen quia non
concedendo in creaturis distinctiones
taliter nec etiam in diuinis nisi ad sensum
supradictum in questione de distinctione
in diuinis ut. q. 6. h. ibidem patuit. Ideo
dico quod predicta distinctio non est vera de
virtute sermonis. sed intelligo eam sic quod
anima est duplex capax alicuius forme scilicet
pure passiuæ et potentialiter. vel non solu-
m pure passiuæ sed vitaliter. ita quod anima
respectu alicuius forme potest esse subiectum
et ipsam subiectiuè capere. non solum pas-
siuè potèntialiter sicut materia prima ca-
pit formam sed etiam subiectiuè vitaliter
et. Tunc iuxta hoc pono quatuor pro-
positiones. Prima est quod anima est infi-
nite capax potentialiter subiectiuè ita
quod non tantum nec tot potest quin magis et
plura possit suscipere. Patet. quia omnis po-
tentia pure passiuæ ut sic precise quan-
tificatur ex sibi correspondenti actiuæ. et
per se tamen potest capere passiuè quatuor
deus potest in ea ponere actiuè. quare et.
Secunda propositio est quod anima non infi-
nite sed solum finite est capax vitaliter p-
ceptiuè. Patet. quia quilibet vitalis capaci-
tas est precise tanta quanta est eius vir-
tualis actiuitas et eius virtualis actiui-
tas precise tanta est quanta est eius perfec-
tionalis quidditas. quare et. Ex his seq-
uitur primo quod licet capacitas subiectiuæ et
capacitas perceptiuæ ipsius anime sint omnibus
modis idem scilicet ipsa anima. tamen ipsa est in-
finita capacitas subiectiuæ et solum finite
capacitas perceptiuæ patet. quia per hoc quod
dico infinita capacitas subiectiuæ nihil
aliud intelligo nisi quod est potentia infini-
te capax subiectiuè et. Secundo sequitur quod
licet capacitas subiectiuæ anime sit finita
id est finita entitas ipsa tamen est infinita
capacitas. quia infinite potest capere subie-
ctiuè licet non perceptiuè et. quare et.
Tertia propositio est quod charitas in in-
finitum potest augeri in anima. Patet. ex pu-

dictis. quia talis quantitas quanta magis sit in
anima adhuc potest fieri maior et anima potest
eam recipere subiectiuè. et sic nec ex parte
producentis nec ex parte recipientis repu-
gnat ipsam augeri in infinitum. quare et.
Quarta propositio est quod non potest in in-
finitum augeri charitas in anima. Solo
dicere quod licet charitas in infinitum possit
augeri in anima et hoc inesse qualitatis
non tamen inesse charitatis. ita quod est dare alii
quam charitates in anima quod perfectius possit
fieri maior in gradu quantitas vel talis
entitatis non tamen potest esse maior charitas
istius anime. Et hoc patet ex secunda propositio-
ne quia erit dare aliquam que erit tanta quanta
potest ista anima capere vitaliter sed nulla res
potest esse alicui anime maior charitas quam
illa anima sit vitaliter capax et. DD
Ex his sequitur primo quod licet in nullo sub-
iecto possit in infinitum augeri charitas.
quia nec in hoc nec in illo quocumque subie-
cto demonstrato. tamen in infinitum potest aug-
mentari charitas in subiecto. Prima pro-
patet ex dictis. quia quocumque subiecto dato
est dabilis charitas tanta quod non potest esse
aliqua maior charitas eisdem subiecto et.
Secunda pars patet quia licet in subiecto sup-
ponit confuse tamen. et ideo quis sit dare
charitatem quam nulla potest esse maior cha-
ritas isti subiecto. illa tamen potest esse ma-
ior charitas alteri subiecto magis vita-
liter perceptiuo et magis perfecto modo quo-
cumque tali subiecto dato. deus potest creare
perfectius. igitur et. Secundo sequitur quod licet
hec quantitas sit hec charitas. non tamen sequi-
tur hec sit maior quantitas ergo hec sit ma-
ior charitas. Patet ex dictis et potest po-
ni exemplum. quia non sequitur hec li-
nea est vltra vel bipedalitas et hec po-
test fieri maior linea ergo potest fieri ma-
ior vltra vel maior bipedalitas et.
Similiter non sequitur hec distan-
tia est hec propinquitas demonstrato
aere inter solem et platonem et potest
fieri vel sit maior distantia. ergo sit ma-
ior propinquitas et. patet clare. Et si ar-
guerit sic. hec quantitas est charitas et hec quan-
titas erit maior quam prius. ergo hec cha-
ritas erit maior quam prius procedendo ante-
cedens et prius si huic adiectiuo maior

2° pro
Anima dicitur
capax potentialiter
subiectiuè

2^a
Dicitur repugnans
et tanta quanta
virtualis actiuitas
et virtualis actiuitas
propter quanta est
proportionalis
quidditas

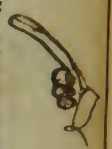
Corollary.

2° Corollary

3° pro

In finitum charitas potest augeri
in anima per se procedendo

4° pro

2^a pro
Dicitur
et magis
perfectius

2^a pro

Mulla quibusdam et apparet quod
volens vel minima

Qualitas per quod vel regit no 2
maior vel minor nisi id est

Questio nona

Subintelligitur illis substantiū q̄litas. sed nego minorem et conclusionē si pro substantiū intelligatur iste terminus charitas vt ptz intuenti. et potest poni exemplū in dictis terminis rē. Hic autem diligēter aduertendū q̄ sicut dicitur de charitate vel gratia ita dicitur cōcedi de beatitudine vel gloria et de delectatione et tristitia vel pena et ḡnāliter de quibet volitione vel noticia et omni q̄litate que potest potentia p̄ceptiuaz vitaliter immutare. imo melius clarius vel magis p̄prie hoc apparet esse veruz in istis q̄ de charitate vel gratia. Et rō est qz nulla q̄litas est intrinsece et formaliter volitio vel noticia. sed p̄cise per habitū dūne quā habet ad potentia vitalem p̄ceptiuā vt paruit supra. Licet autem talis charitas vel gratia non sit intrinsece et formaliter talis vt paruit in secūdo articulo tamē nec est talis p̄cise per habitudinē quā habet ad potentia vitale cui est intrinseca sed per habitudinem ad diuinā acceptationē que est ei extrinseca. et ideo est maior vel minor charitas vel gratia fm q̄ magis vel minus acceptatur a voluntate diuina. id est ad maiore vel minorem beatitudinē. Absolutē autem stare q̄ minor in gradu magis acceptaret. et sic maior q̄litas esset minor charitas et minor q̄litas esset maior charitas. Et ex istis ptz via subtilibus ad imaginādum multa in hac materia rē. **EE** Sed contra dicta

Probat̄ Anstatur primo sic per rōnem Scoti. qz accepta aliqua charitate pura. a. queritur vtrū ascēdēdo sit status ad aliquā supremā possibilē aut non: si sic habet p̄positum si nō sequit̄ q̄ quāto aliqua magis excedit a rāto est perfectior. et p̄ p̄ns illa que in infinitum excedit est in infinitum perfectior. et ita illa in se erit intensiue infinita. et cuz it̄ sa videat̄ ab intellectu diuino sicut vnū creabile poterit vnica creatione creari. quare rē. Secundo si charitas aut aliqua forma posset augeri in infinitū tūc aliqua creatura fm suā naturam absolute importaret perfectionē infinitā. hoc autē soli deo p̄prium est. quare rē. Tercio

si rē. sic posset esse maior charitas charitate christi contra ma. li. 3. distin. 13.

Quarto logicaliter arguit̄ sic. Dms partes charitatis creabiles possunt esse create. hec est vniuersalis cuius quilibet singularis est vera vt ptz. tunc demonstratis oibus illis partibus creabilibus ista singularis erit vera. iste partes creabiles possunt esse create. hec autē demonstratio est possibilis saltem intellectui diuino qui oēs partes et quālibet videt sed quilibet singularis de possibili affirmatiua in qua subicitur p̄cise pro nomen demonstratiuū si est vera in sensu composito vt ptz in omnibus. et per p̄ns hec est possibilis iste omnes partes sunt create demonstratis omnibus creabilibus. et per p̄ns hec est possibilis iste omnes partes sunt create illis omnibus demonstratis. et per p̄ns impossibile ēēt aliā charitatē creari. Illa ergo ēēt summe creabilis. Sicut quot p̄ces charitatis et quācūqz charitatē deus potest facere tot et tāta pōt deus facere. ponat̄ inesse q̄ quācūqz rē. deus facit. ergo non poterit vterius maiore facere. et per p̄ns non in infinitū rē. Ad ista rē. Ad primū dico p̄mo q̄ siue deus

possit facere aliquā magnitudinē vel charitatez actu infinitā siue non. tamē hoc non cōcludit illud argumentū. Nā consimiliter p̄bare q̄ augmētū numerorū nō p̄cedat in infinitū et q̄ deus possit facere tot idiuia vnus speciei q̄ nō posset facere plura qd est incōueniens.

Secundo dico ad formaz argumenti q̄ vltra. a. potest in infinitum p̄cedere augmentatio ita q̄ nō est status. et quādo dicitur q̄ quāto aliqua charitas excedit. a. tanto est perfectior concedendo ad sensum quem post statim dicam sed propter hoc non sequitur ergo que in infinitum excedit. a. est in infinitum perfectior. quia implicat q̄ aliqua charitas in infinitum excedit vel excedere potest. a. quod est falsum. Unde sicut deus potest facere plura et plura indiuidua in infinitū. et tñ faciet finita et nū q̄ infinita. ita pōt facere maiore charitatem et maiore in infinitū. et tñ semper

Ad ista
ad mag

Primi sententiarum

facet finitas. Tertio dico q qualibet charitate finita potest fieri charitas finita maior: sed tñ nō sequitur q aliqua charitas finita possit fieri maior quibet charitate finita: q arguit a termino stante p fufe tñ ad ipm stantem determinate. sicut non sequitur post oēm diē potest fieri dies: ergo aliqua dies pot fieri post oēs diēs. sicut nō sequitur ultra quālibet diuisione continui pot fieri diuisio: ergo aliqua diuisio pot fieri post oēm diuisionem.

Nulla charitas videtur in rebus creaturis

Quarto dico q nulla charitas inter se esse creabilis: quia nulla talis ē factibilis: et per pñs nec a deo visibilis: licet deus videat q in infinitum charitas pot fieri maior.

ad 207

Ad scđam pñm nego pñam: nō em sequitur q si in infinitum charitas possit augeri q sit possibilis aliqua charitas infinita. Scđo dico q esto q eēt aliqua talis charitas infinita de facto. adhuc ipsa nō esset infinita pfectio. imo nō esset essentialiter magis pfecta q pars eius finita: sicut si esset vnus aer infinitus ille non esset essentialiter pfectior q vnus pugillus eius. Tertio dico q esto q eēt aliqua talis charitas infinita perfectio: non tñ sequitur q esset eodem modo infinita pfectio sicut deus. Quarto dico q ista pñā non valet simplr. hec charitas fit maior vel intensior: ergo fit pfectior. patet: q per hoc q fit intensior non fit pfectioris speciei: sed manet eiusdem speciei et pfectiois essentialis rē. bene tñ pcedo q fit pfectior: licet non simpliciter. sed essentialiter: tñ fm quid scilicet gradualiter ad istum sensum q ipsa cōtinet aliquem gradū quē non p̄tinebat prius qui est aliqua pfectio rē. Et ad eundē sensum pcedo q species charitatis absolute importat infinitā pfectionem possibilem: id est infinitos gradus posibles: quoz quibet est aliqua pfectior: et sic quelibet species in qua plura indiuidua sunt possiblea. Ad tertiā dico pmo q charitas christi nō fuit maxima possibilis. patet: q deus potuit illam augere vel sine subiecto vel etiam in alio subiecto maioris capacitatis q

ad 307
Charitas christi non fuit maxima possibilis

Et hoc probatur q angeli videtur esse maioris capacitatis pñā sua ruffi qz dicit nichil magis q deus possit augere charitatem ruffi p̄ p̄ncipio in angelo de potentia absoluta

anima christi sicut in angelo. Scđo dico q charitas christi nō fuit maxima sibi possibilis: p̄t̄ ex dictis: q illa potuit in infinitum intēdi in gradu qualitatis in ipsa antia christi cū ipsa esset infinite capacitatis potentialis. Tertio dico q charitas xpi fuit maxima sibi aut alteri possibilis de potentia ordinata: et sic intellexit magister et non de potentia absoluta. Quarto dico q charitas xpi fuit maxima charitas sibi possibilis etiam de potentia absoluta: patet: q suppono q illa charitas fuit tanta quantā eius aīa absolute potuit vitaliter capere et fuit adequata sue potentie seu capacitati vitali: et ideo cum eius vitalis capacitatis non potuit augeri: sicut nec eius essentialis quid dicitur sequitur q illa charitas potuisset augeri in gradu qualitatis: nō tñ in esse charitatis respectu talis capacitatis. Et si dicat: vel in augmentatiōe gradualis talis qualitas gradus adueniens est illi anime charitas: vel non: si sic: ergo aggregatū ex procedente et adueniente erit maior charitas qz continebit aliquam charitatem quā non continebat procedens charitas. si non: hoc est inconueniens. cum sit eiusdem rationis: non em videtur possibile q in eodem subiecto sint duo gradus vnus qualitatis: quoz vnus sit illi subiecto charitas et alter non. Ad hoc dico q licet posset sustineri q non: et nego p̄sequentia: ergo aggregatum: rē. dico enim q licet aggregatum sit maius: et maior qualitas: non tñ maior charitas licet illud contincat aliquid qd est charitas quod prius non continebat. Exempluz si portus sit plenus vino: licet deus poneret aliud vinum cum prior per penetrationem. ille portus non esset magis plenus q ante: quis aliquo esset plenus quo non erat ante plenus. et sic pluribus rebus esset plenus licet non magis plenus: sic in pposito rē. de hoc hec pauca pro nunc sufficiant: de quo plura dicā in materia de merito xpi. 55

ad 407

Ad quartam dico primo q antecederet est verum: sed illa potest negari in sensu pposito: et lz illa singularis con

Primi sententiarum

3^m sententia
Actus in se
possibilibus
non est
contrarius
sed bene
successive
quod est
deus
47 dicitur

3^m

3^m

3^m sententia

3^m

3^m sententia
mortalis
non est
contrarius
sed bene
successive
quod est
deus
47 dicitur

lis. Patet sicut precedens. et loquor de actu charitatis infuse etc. Tertio sequitur quod charitati infuse vel eius actui cupiditas actualis venialis non est contraria sed ei compossibilis. Quarto sequitur quod charitati infuse et eius actui cupiditas actualis mortalis est contraria et incompossibilis. Et capio prout dicitur largi put illa dicuntur contraria que de lege ordinata non possunt eidem simul inesse sed bene successive. Quis hoc non sit de ipsorum intrinseca ratione etc. Quinto sequitur quod charitas acquisita et cupiditas mortalis secundum habitum sunt contrarie. nec una est alteri compossibilis. Et loquendo de charitate habituali acquisita perfecta. scilicet qua quis habitualiter diligit deum super omnia. et quicquid diligit diligit propter deum. Patet quod aliter in eodem simul essent habitus acquisiti ad incompossibiles actus. scilicet ad diligendum creaturam plus quam deum. vel non propter deum qui est actus cupiditatis mortalis. et ad diligendum deum plus quam creaturam et propter ipsum creaturam qui est actus charitatis. Sexto sequitur quod licet non omnis cupiditas sit formaliter contraria charitati infuse. tamen aliquo modo potest dici contraria. scilicet virtualiter in quantum inclinatur ad actus eius incompossibiles vel aliquo modo impediens mediate vel immediate. ne actus eius eliciantur ita perfecte sicut magis ex declaratione conclusionum apparet etc. III. His presuppositis probatur prima conclusio. quod omnis forma augmentabilis et successive acquisibilis absolute est diminuibilis et successive destructibilis. sed quilibet charitas creata siue infusa siue acquisita siue actus siue habitus est homini ut patet ex supra dictis. igitur quilibet talis est absolute diminuibilis etc. Secunda conclusio probatur quod omnis charitas acquisita est actus vel habitus. Si sit actus tunc siue sit actus charitatis infuse tantum ut in eo qui nondum acquisivit habitum charitatis ex actibus. siue sit actus charitatis acquisite tantum ut in eo qui postquam acquisit habitum charitatis ex actibus per peccatum mortale perdidit charitatem

infusam. siue sit actus utriusque ut in eo qui habet utrumque habitum infusum. scilicet et acquisitum. Constat quod talis actus potest minui ab agente naturali. quia non omnem homini actum necesse est totum simul corrumpi. sed successive potest naturaliter remitti ut quilibet potest experiri. Si autem talis charitas acquisita sit habitus tunc potest naturaliter minui per actus contrarios generatiuos incompossibilis habitus. scilicet cupiditatis. quod omnis habitus naturaliter generabilis et augmentabilis per actus. per contrarios actus est corruptibilis et diminuibilis. ut patet secundum Ethicorum. et quilibet potest expediri. igitur etc. Tertia conclusio probatur. quod si habitus charitatis infuse per potentiam ordinatam dei. id est stante ordinatione dei posset minui. hoc maxime esset per actus nostros demeritosos. sed hoc non quod vel hoc esset per peccatum mortale vel per peccatum veniale. Non per mortale. quod illud totaliter tollit charitatem et non stat cum aliquo gradu eius secundum dei ordinationem aliter idem homo simul esse dignus morte eterna et vita eterna. quod est falsum. prima patet. quia secundum quod dicit magister libro 2. dist. 42. Sola charitas dividitur inter filios perditionis etc. Aug. 15. de trinitate. ca. 18. Nec per veniale. quia si per veniale posset minui per venialis posset totaliter corrumpi. primum est falsum. quia sic aliquis habens charitatem absque peccato mortali posset per veniale peccatum dānari. quod est falsum. Et prima patet quod si in aliquo sit parva charitas et committat peccatum veniale si diminuat charitas tunc ponatur quod centesima. talis erit ergo per plura et plura et graviora venialia poterit tantum diminui et adiminet totum etc. KK Sed contra hoc sunt diversi modi dicendi. Anavia est quod per secundum veniale non corrumpitur gradus charitatis quantum per primum sed medietas eius. et per tertium medietas illius medietatis et sic semper per partes minores eiusdem proportionis. Sed hoc non valet. quod per maius peccatum vel equale posterius commissum non minus debet corrumpi quam per primum. imo

3^m

3^m sententia
dicitur
de hoc
materia
3^m dicitur

Charitas infusa... non potest diminui quod dicitur in scripturis.

De peccato veniali

Questio nona

potius plus. cum secundum non excusetur per peccatum sed potius aggravatur. Alia via est quod ante corruptionem totalem charitatis oportebit tota venialia committere quod si quis ulterius peccet illud peccatum non poterit esse veniale sed erit mortale. et per illud totaliter charitas corrumpetur. Sed hoc non valet. quia quotquot peccatis etiam mortalibus commissis adhuc potest quis committere aliud mortale. ergo multo fortius quodcumque venialibus commissis potest aliud veniale committere. et sic per venialia etiam. Alia via est quod ante totales corruptionem occurreret materia alicuius precepti quod vel iste implebit. et tunc reagebitur charitas ipsi vel transgredietur. et tunc ipse peccabit mortaliter. et sic charitas per mortale perdetur. Sed hoc non valet. quia licet materia precepti possit occurrere. non tamen necesse est quin ante labat magnum tempus ante quod occurrat. et in illo tempore poterunt multiplicari venialia donec totaliter charitas perdatur. Alia via est quod per peccata venialia possibile est charitatem minui usque ad totalem corruptionem exclusivam. sic quod in instanti complete corruptionis ipse peccat mortaliter. quia se non servat charitatem ad quam tenet sub pena peccati mortalis. quare et. Sed hoc non valet. quia non servare charitatem cum eius conservatio sit totaliter a deo non est homini potestatem proprie loquendo sed committere vel obmittere aliquid propter quod demeret charitatem subtrahi et sibi auferri a deo est in eo potestatem. Et nullum tale est hic in casu nisi culpa venialis. igitur etiam. **Ad 22.** Ideo ex predictis sequitur aliqua correlativa. Primum est quod charitas infusa secundum ordinata dei potestatem non potest diminui quantum ad eius essentiam. Secundo sequitur quod per culpam venialem potest diminui quantum ad eius fervorem. Et hoc potest contingere quia ex frequentatione venialium generat cupiditas habitualis inclinans ad actus qui sunt peccata venialia. et per omnia aliquo modo inhabilitas ad actus charitatis. Ex quo fit ut postea non tam fervidos et intensos actus charitatis eliciat sic habitus

lis. Item aliter potest contingere sepe quod habens charitatem infusam habeat etiam acquisitam. et non solum illam que inclinatur ad actus contrarios mortalibus sed etiam que inclinatur ad actus contrarios venialibus. et tunc si talis committat multa venialia contra inclinationem illius charitatis acquisite remitteretur illa et sic minus prompte et minus ferventer eliciat actus charitatis infuse. et constat per experientiam quod habens charitatem acquisitam ferventius simul cum infusa. ferventius operatur quod habens infusam solum. ut patet de vicio habituato post suspensionem charitatis in baptismo etiam. Tertio sequitur quod ex venialibus multiplicatis potest totaliter tolli seu corrumpi fervor charitatis. propterea quia fervor charitatis non est aliud nisi habitus acquisitus charitatis vel eius actus. nec est aliqua entitas ab his distincta quam minuatur sicut aliqui imaginantur. ita quod charitatem remitti quo ad eius fervorem nihil est quod minus fervidos et intensos actus charitatis et minus ferventer et minus delectabiliter eliciat. et sicut diminutio huius fervoris potest per venialia fieri ita et totalis corruptio etiam.

Quarto sequitur quod per culpam venialem potest diminui charitas quantum ad eius firmitatem et stabilitatem. id est ad istum sensum quia quedam venialia multum disponunt ad lapsum et ad ruinam immortalia per que perditur charitas etiam. **Ad 23.**

Sed contra dicta arguitur primo quod per mortale minui possit charitas. quia est possibile quod quantum unus actus est meritorius tantum potest alius actus mortalis culpabilis sit demeritorius. ergo possibile est charitatem minui per peccatum mortale. antecedens patet. quia aliquo actu demeritorio est dare actum meritorium magis meritorium et est dare minus meritorium. et per omnia erit dare eum meritorium. sed per omnia patet. sit actus. a. meritorius et sit. b. mortalis potest tamen demeritorius et sit. a. primus actus meritorius augmetur gratie post gratiam baptismalem. tunc quantum primum debet. a. tanta pena precise debetur. b. ergo quantum quis acquisivit de charitate per. a. actum tantum precise perdet

Quoniam habet charitatem acquisitam... non potest diminui... sed potius aggravatur... et sic minus prompte et minus ferventer eliciat actus charitatis infuse.

Venialia in se... differunt... ad lapsum... et ad ruinam... Mortale minui possit charitas... quia est possibile quod quantum unus actus est meritorius...

2a apud

3a

4a

Contra

2a

Ad 22. Venialia sunt venialia... non potest diminui... sed potius aggravatur... et sic minus prompte et minus ferventer eliciat actus charitatis infuse.

Vertical text in the left margin, likely from the reverse page or a commentary.

Primi sententiarum

Confirmao
D. sub remissio
ultra ad dignum
et punit ultra
ad dignum et punit

2a obiectio
de pte venialy

ga

4a

Ad 2o ad
1o

der. b. actum. et per pns remanebit sibi
tota gratia baptismalis etc. Confirmat
qz fm sanctos de remunerat ultra co-
dignu et punit extra dignuz. hoc aut eet
salium si deus pro culpa. b. semel. com-
missa priuaret istum omni charitate q
fuit pmu. a. centies comill. ergo no p-
uat plus qz acquisiuit per. a. semel etc.
Secundo arguit qz per venialia possit
tollit charitas qz quis per venialia pot
demereri pena eterna et penaz extensi-
uam infinita. ergo perdere charitatem
pna patet. qz si sic decederet nunq ha-
beret beatitudinē. Et antecedens pba-
tur. qz possibile est q aliquis committat
infinita venialia pro quoz quolibet me-
retur pena aliqua. qz in qualibet parte
pproportionali alicuius tempis vt huius ho-
re pot committere vnuz veniale cu no sit
dare minimu tempus in quo possit no
uu actu habere. Confirmat. qz pono q
deus precipiat sorti qz actum quem ha-
bet no cotinuet p hora neqz per aliqua
ptez eius pportionalit sub pena diur-
na pro cuiuslibet partis cotinuatione.
et contra pceptum sortes cotinuet actuz
illu per hora. sequitur cuz in illa sunt in-
finte partes qz meret pena infinitoz
dierum. Tertio arguit qz per veniale
possit minui charitas. qz si non sequit
qz habes charitate ex hoc qz venialiter
peccaret no esset minus dilectus a deo
nec etiā min⁹ bonus et equaliter dilige-
retur peccas et eque bonus esset qd est
est absurdū. cum peccas venialiter pu-
niat a deo pna tn patet qz hns equalē
charitatem est eque bon⁹ fm Aug. lib.
Enchiridion. 27. habens maiorē chari-
tate est melior et eque bon⁹ etiā eque vi-
ligitur. igitur etc. Quarto ad idē omne
peccatū vel malū adimit aliquid de bo-
no et est corruptio boni fm Augustinuz
Enchiridion. 12. 13. et libro. 3. d. li. ar. Pec-
catum aut veniale est malū. et no oportet
qz adimat de bono nature ergo ali-
quid de bono gratie. et sic diminiuit eaz
etc. Ad primam rōnem dis-
co pmo qz in hac comparatione vel su-
mitur actus demeritorius sequens ime-
diatē gratiā. vel act⁹ demeritorius no

sequens imediate gratiam. Et si secun-
do modo tunc pna non valet qz talis non
tollit gratiā nec in toto nec in parte Et
si primo modo tunc est negandū. Secū-
do dico ad pbatōnez qz nullo actu de-
meritorio sic sumpto est dare in eodem
supposito aut alio in quo cetera sint pa-
ria aliquē magis meritorū qz ille sit de-
meritorius quia per quēlibet talē actū
meretur quis priuari gratia. et si sic de-
cedat p uatur gloria correspondēte grē
precedenti. et meretur cū hoc penā eter-
nam. Sed aut sunt maius malum qz sit
bonū qd meretur quis per aliquē vnuz
actum meritorū. qd patz. qz per nullū
actum meretur quis vitā eternā qz pri⁹
imediate no essz sibi a deo ex gratia de-
putata cū cuiuslibet act⁹ meritorij gra-
tia sit pncipiū solū. ergo meretur aug-
mentū grē in pnti et glorie in futuro. ta-
le aut augmentū non est tā bonū qz ma-
lus est priuatio totalis glorie sibi depu-
tate prius etc. Tertio dico qz esto qz es-
set dare aliquē actū magis meritorij
qz. b. est demeritorius et aliquē min⁹. no
sequitur qz sit dare aliquē tantū preci-
se meritorij qz. b. est demeritorius
Et hoc est ptra adaz lib. 2. q. 9. vbi vult
similē pnam in oibus tenere. Sz instā-
tia patet de angulis causatis intra cir-
culum ex portione circūferētie circuli et
linea recta secante circulū. et de angulo
recto. vtrūqz comparādo angulū cotin-
gentie extrinsecum circulo. qm est dare
aliquē intra circulum magis excedentē
angulū cotingētie extrinsecū qz angu-
lus rect⁹ excedat ipm. s. angulū ex ma-
iori portione circuli et linea intrinsecus
secante circulū. qz ois talis est maior res-
cto vt patet ex. 1. 5. tery Enchidion. Ptez
est dare intra circulū angulū min⁹ exce-
dentē anguluz cotingētie qz excedat
rectus cū. s. angulum ex minori portōe
circuli et linea recta. qz ois talis est mi-
nor recto. vt ptez ibidē et ois talis exce-
dit angulū cotingētie cū possit diuidi
per angulos rectilineos quoz quilibet
est maior angulo ptingētie. qui est oim
acutoz acutissim⁹. Et tū no est dare ali-
quē talē angulū qui tantū precise exce-

et
et
cu
tu
et
ra
ma
va
er
pu
fit
et
do
me
si
in
p
min
rem
tem
vers
qz
dicta
secū
ange
ma
Et
cipa
pnti
tem
nū
gum
et
mo
dian
vlt
vt
ma
lis
cū
et
nū
no
die

Questio nona

dat angulum contingentie quantuz eū
excedit rectus. Aliter cū quecūq; eū
excedit idem sunt equalia. sequit̄ q; ali
quis posset esse angulus huius intra cir
culū qui esset eūlis recto. cuius opposi
tum ibidē demonstratur. **¶**

Ex quo sequitur q; tales consequen
tie nō valent inter illa que sunt alteri
et alterius rōnis. et p̄ n̄s cum alterius
ratiōis sit actus meritorius ab actu de
meritorio. patz dictam consequētiā nō
valere in proposito. Secundo sequit̄
ex predicto exemplo sicut notat etiam
p̄mentator supra predicta ratiōe q; ubi
sit cōparatio inter ea que sunt alterius
et alterius ratiōis possibile est aliquan
do trāsire de minore ad maius per oīa
media et nunq; venire ad equale. patz
si imaginatur linea recte secās circūluz
in partes inæquales et constituens cum
minori portione circuli angulum mino
rem recto moueri p̄tinue fm̄ extrema
tem suam que constituit anguluz illum
versus maiorem portionem circuli. ita
q; semp̄ crescat angulus ille post donec
dicta linea trāsuerit vltra. Nam ante
sectionem in partes equales et etiā tūc
angul⁹ causat⁹ est minor recto et postea
maior quia maioris portiois circuli rē.
Et sic patet ad rationem. Quarto p̄n
cipaliter dico ad cōfirmatiōē q; deum
punire citra p̄dignū potest intelligi du
pliciter. Uno modo p̄parādo quantita
tem culpe ad quātitatem pene fm̄ sta
tutū diuine misericordie. et sic quilibet
punitur vel premiatur fm̄ cōdignuz id
est fm̄ q; ex statuto dei dignus est. Alio
modo p̄parando illa p̄cise fm̄ se. et sic
dicitur p̄muniter q; quilibet peccator vel
damnatus punitur citra cōdignū quia
vltra penā quā habet meretur maiore
vt dicit mgr̄ libro. 4. dist. 46. Et addit
magister Grego. q; omnis culpa morta
lis non solū meret absolute p̄siderata
eius malicia. p̄uatiōem glōrie et penā
eternie miseric. sed etiā p̄uatiōem to
tius cause et annihilatiōez. et q; deus
non annihilat peccatōē est ex ei⁹ misē
ricordia. Furta illud Tre. 3. Misericor
die domini quia nō sumus consumpti.

Et probat ratiōe: quia per huius culpa
meremur priuari omni beneficio dei cō
siderata magnitudine offense que est
manda est fm̄ magnitudinez offensi vt
dicit Crisostom⁹ super illo Mathei. 10.
Non est discipulus super magistrū rē.
Imo nec sit annihilando dignus et plene
puniretur quis amplius puniri nō pos
sit rē. Sed istud dictum non videtur
mibi verum: quia non video q; aliquis
mereatur ex culpa sua repugnātia et in
compossibilia. scilicet puniri eternaliter
et annihilari simplr. s; de hoc alias rē.

¶ Ad secundā rationem ne
go antecedes et ad probatiōē quando
dicitur. possibile est q; aliquis cōmittat
infinita venialia rē. Ad hoc respondet
Iheronimus q; non est possibile. s; adaz
hoc reprobat diffuse. Tamē hic dico p̄
mo distinguendo q; hoc potest duplicif
intelligi. Uno modo q; possit cōmittere
infinita peccata discreta et distincta fm̄
se que non sunt partes alicuius vnus
et sic nego hoc esse naturaliter possibile
Alio modo infinita partialia vni⁹ sicut
si aliquis per aliquod tempus cōtinue
intenderet actum suuz malum. et tunc
quia licet infinitis partibus illius act⁹
debeantur infinite partes pene. non tū
infinite eūles sicut nec in illo. actu sunt
infinite partes equales. Secūdo dico
ad cōfirmatiōē q; ad hoc q; iste sit ex
omissione p̄cepti re⁹ illius pene. oportet
q; de qualibz parte p̄portionali illi⁹
temporis ipse sciat vel scire possit distin
cte quanta ipsa est. cum quantitas tem
poris hic includat in p̄cepto. Aliter nō
scicnter obmitteret. et per cōsequēs nō
esset reus pene. sed hoc non est natura
liter possibile vt quamlibet p̄tem illius
temporis sic distincte cognoscat. sed est
dare minimaz partem distincte percep
tibilem ab eo vlt̄ maximā non percepti
bilem. et cum partes perceptibiles non
sint infinite in aliqua parte tempis iste
sic continens nō poterit cēseri reus in
finitarū penarum. Et sic p̄ceptū illud
de lege ordinata nō est dabile a dō nec
ratiōdabile. nec casus admittēd⁹. Ter
tio dico q; casus forte de potentia abso

Ad rē

Ad rē

p

Culpa mortalis non potest
mereri absolute p̄siderata
malicia p̄uatiōem glōrie et
penā eternie miseric. sed
etiā p̄uatiōem totius cause
et annihilatiōem

Primi sententiarum

tura esset possibilis. sed tunc non est ad propositum. quia nec est absolute impossibile charitate minus p venialia et totaliter tolli. Quarto dico q sic dictus est de tempore ita potest dici de pena. scz q ad hoc q iste omniū obliget oportet q iste cognoscat penam impositam fore eternam. et per consequens q pua bitur perpetuo gloria. Ex quo sequitur q si iste continuet actum scienter et libere ipse selegit actum illū cōtinuare salte interpretatur q esse particeps glorie eterne et per consequens contemnit et peccat mortaliter. et sic concessō casu de lege ordinata adhuc nō habetur q per venialia rē.

Ad 3^{am}

Ad tertiam vno modo potest dici q peccate ppter peccatum veniale non minus diligitur quis a deo nec opposituz probat ex hoc q temporaliter punitur. Ault enim ipsum purgari vt ipse premium accipiat. Alio mō et melius potest dici fm *Sancti dei. 5. quolibet. q. 23. q amor dei non dicitur maior vl minor in se. sz fm effect^o autē est duplex scz eternus et temporalis. qtuoz ergo ad effectum eternuz qui est gloria non minus diligit peccantem venialiter q non peccantem. nec etiam qtuoz ad gratiā per quā venit ad gloriam. qtuoz aut ad effectuz aliquē temporalem minus eum diligit. quia ei penam temporalem infligit et temporaliter differt ei dare bonū eternū. Etia qtuoz ad illam bonitatē q acceptatur ad gloriā nō est min^o bon^o et de illa loquitur Augustinus rē.*

Ad 4^{am}

Ad quartā dico q nō omne peccatuz semp adimit de bono qd infuit aliquid ei^o corrupendo. sed p tāto dicit adimere qz potentiā reddit nisi nus dispositā et potentiē ad bonū. vl qz si sit habitus bonus acquisitus in potētia illum reprimit et sic peccatuz veniale potest adimere de iusticia vel virtute morali et acquisita. non tñ de theologica et infusa. vel adimit de bono qd natura est inesse. sicut est bonus actus op^opositus vel aliquis gradus eius. nā vt dictum est nō sinit elicere tam intensuz et feruidū actū charitatis. Et lz nō pot sit forte tollere totū feruorem qz nunq

ille tollitur quin sic peccās velit facere et dimittere quecumqz de necessitate salutis sunt fienda vel obmutenda ppter quod non diminuit vel saltez non totaliter tollit feruorem circa opera preceptorum aliter peccaret mortaliter. tamen bene tollit totum feruorem acquisitum per actus directe cōtrarios illis venialibus sicut supra dictum est. Et hec de tertio articulo. Tūc ad rationes principales questionis. Ad primaz patet quid dicenduz de antecedente. tamen ad probationez dico q deus multa facit p plura que posset facere p pauiora. nec hoc est frustra. Alia autē non est causa querenda nisi volūtas sua. quia eo ipso q sic vult conuenienter fit et nō frustra secus autez est in causis naturalibus et in causis volūtariis creatis. Ad secundam et tertiam rationes patz q concludunt vnum ex secundo et tertio articulo. Ad rationem post oppositum patet q magister in hac pte nō est tenēd^o rē. Et hec de ista questione.

Questio decima.

Trca distinctio nem decimā nonā et aliquas sequentes in q bus magister agit de personarū diuinarū equalitate quero. **Utrū personarū diuine sint oib^o**

modis equales inter se. **Arz** arguitur pmo q nō: qz persone diuine nō sunt equales sibimutē fm magnitudinem. igit rē. cōsequētia est clara et aūis probatur. quia magnitudo psonae nullo modo distinguitur ab essentia. sed psonae diuine nō sunt equales fm essentiaz nam inter eas est omnimoda identitas fm essentiam et psequens nullo mō equalitas. cuz equalitas sit distinctio. ergo fm magnitudinē nō sunt equalēs sz idē. Con firmatur. qz nō sunt similes fm equalitē ergo nec equalēs fm magnitudinē. aūis p3: et cōsequētia tenet. qz sicut similitudo est species qualitatis sic magnitudo quantitatis rē. **Secūdo arguit sic:** qz persone diuine nō sunt in se inuicē per

arg^o

Questio decima

circūinceptionē. igitur nec sunt equales
 fm pfectionē: p̄na tenet p̄ m̄gr̄m in hac
 19. dicit. qui ex opposito p̄ntis infert op̄
 positū āntis. Et āns p̄batur qz si pater
 esset in filio: tūc paternitas esset in filio
 p̄na tenet: qz in quocūqz est pater in eo
 dez est paternitas cū sint oibus modis
 idēz: sed falsitas p̄ntis p̄tz: qz in quocū
 qz est paternitas illud est pater: sic fili
 us esset pater. Cōfirmatur: qz bene seq̄
 tur a. est in b. ⁊ b. est in c. ergo a. est in c.
 et per p̄ns eodē mō seq̄tur pater est in
 filio ⁊ filius est in p̄re: ergo pater est in
 patre. Prima p̄na videt̄ vbiqz bona: et
 sc̄da est oīno s̄lis ⁊ tū p̄z falsitas p̄ntis
 igit̄ rē. Tertio arguit̄ qz p̄sone diuine
 non sunt eq̄les fm potentia sicut fm p̄
 ductiuitatē. igit̄ rē. p̄na est clara: ⁊ āns
 p̄batur: qz nō minoris potētie est p̄du
 cere diuinā p̄sonā q̄ creaturā: s̄ si vna
 p̄sona posset p̄ducere creaturam et nō
 alia nō eēt eq̄les fm potētā. igit̄ mul
 to magis cū vna possit p̄ducere diuinā
 p̄sonā ⁊ alia nō pōt eā p̄ducere. seq̄tur
 rē. Cōfirmat̄. qz illa p̄sona q̄ nō est oīni
 potēs nō est eq̄lis p̄sone oīni potēti fm
 potētā: sed fili⁹ nō est oīni potēs: ergo
 rē. assumptū p̄tz: qz seq̄tur fili⁹ est nulli
 potēs: ergo nō habet potētiam ḡnandi
 ergo eodē mō seq̄tur affirmatiue filius
 est oīni potēs: ergo potētā h̄z ḡnandi
 qz vtrōqz fit distributio p̄ eis dēz: sed
 p̄ns est hereticū: igitur et āns rē. In
 oppositū arguit̄ p̄ m̄gr̄m in hac distin
 ctione ⁊ duabus sequētibus ⁊ per sym
 bolū. Equalis pater rē. B In ista
 q̄stione erūt tres articuli breues iuxta
 materiā triū argumētōrū. Primus
 vtrū p̄sone diuine sint equales sibi inuicē
 fm essentia siue magnitudinem.
 Sc̄ds vtrū p̄sone diuine sint in se in
 uicē p̄ mutua circūinceptionē. Terti⁹
 vtrū p̄sone diuine sint equales sibi inuicē
 fm potentia seu p̄ductiuitatem.
 Quantū igitur ad primū notanduz
 est p̄mo qz tot modis dicit̄ equale ⁊ ine
 quale quot modis d̄: magnuz ⁊ magni
 tudo. Hoc ānt dicitur quadrupliciter.
 p̄mo modo dicit̄ q̄libet res alteri equa
 lis vel ineq̄lis: qz q̄libet est altera per se

clior vel imperfectior ⁊ dicitur equalis
 qz eque p̄fecta. Sc̄do modo d̄ vnus
 numerus eq̄lis alteri: qz tot sunt vnita
 tes in vno quot sunt in alio. Et differt
 a primo mō: qz tres hoies sūt eq̄les tri
 bus asinis numero non tū p̄fectione.
 Tertio mō dicit̄ albedo eque intēsa eq̄
 lis alteri eque intēse: quis vna sit i ma
 iori subiecto q̄ alia ⁊ p̄ns ineq̄lis fm ex
 tensionē. Quarto mō dicit̄ vnu extēsu
 eq̄le alteri extēso. Et in oibus istis mo
 dis eq̄litas vel ineq̄litas non est aliqua
 res relatiua distincta a re absoluta vel
 rebus absolutis vt hic suppono. Se
 cūdo est notandū qz magnitudo vel ma
 gnū q̄drupliciter pot̄ capi. Vno mō lar
 ge ⁊ sic idē est qd̄ perfectio vel perfectū
 et sic loq̄tur Augusti. 6. de trinita. qz in
 his q̄ non mole magna sunt idē est me
 lius qd̄ maius esse. Et isto modo q̄libet
 res est magna vel magnitudo quedam
 Sc̄do modo accipitur minus large p̄
 omni p̄tinente plura siue sit vnu per se
 siue p̄gregatione: ⁊ sic dicit Augusti. qz
 anima ē maior seipsa quādo recipit vir
 tutes. Et isto modo numerus dicit̄ ma
 gnus et vnus maior alio et vnus ex
 citus alio. Tertio modo accipitur stri
 cte p̄ aliquo cōtinente plura eiusdem
 rationis facientia per se vnum siue illa
 distinguantur loco ⁊ situ siue nō. Et sic
 albedo intensa est magna et maior ab
 bedine remissa. Quarto mō accipi
 tur magis stricte pro aliquo cōtinente
 plura eiusdem rationis facientia per
 se vnum loco ⁊ situ distincta. Et sic ma
 gnitudo dicitur quātitas ⁊ ponitur pre
 dicamentū ab alijs distinctum. Et isto
 modo loquitur Augusti. qm̄ dicit qz de⁹
 est sine q̄litate bonus ⁊ sine quantitate
 magnus rē. C Tertio notandū
 qz differentia est inter modos magnitu
 dinis et modos equalitatis: qz modi ma
 gnitudinis ordinantur fm superius et
 inferius vel per se vel per accidens: qz
 omne quod est magnum quarto modo
 est magnum tribus primis. ⁊ non eēt
 uerso: ⁊ oē qd̄ est magnum tertio mō est
 magnum duobus p̄mis modis et nō eēt
 uerso rē. Sed modi equalitatis nō sic

*Equalis Iniquitas
 Magni magis
 dicitur quodlibet
 Equalitas dicitur
 p̄fectione
 p̄ numero
 p̄ extensione
 p̄ p̄sone*

3o

7o

Domus
 articulo

ere
 e sa
 pter
 oca
 excep
 tamē
 licum
 vna
 ⁊ dec de
 ies prin
 ⁊ pater
 meti ad
 i facit p̄
 loia nec
 est causa
 la culpō
 ⁊ frustra
 talibus ⁊
 Ed sc̄do
 qz condu
 lo arri
 tū pater
 nō d̄ rē.

inctio
 ā nouā es
 ius in q
 er agit de
 marū cō
 ⁊ dicit p̄
 sine oīni
 ⁊ dicit
 tūne nō
 ḡntudie
 ra et āns
 me nullo
 sed p̄s
 essentia
 temuras
 ⁊ mō eq̄
 ergo fm
 dē. Con
 q̄ratē
 m. āns
 m̄tra
 strado
 sic qz
 ⁊ per

Primi sententiarum

ordinatur: qz aliqua possunt esse equalia quarto modo. licet non alijs modis nec eoz aliquo tē. sicut albedor aliqua suba sunt eqles quarto mō. et tñ nullo alioz modo sunt eqles vt pz tē. His premissis pono q̄ttuor ppositiones.

1ª ppo
Dicitur diuina
sunt equalis sibi
ppos 1ª magni

Prima est qz psonae diuinae sunt equalis sibi ipsi inuicē fm magnitudinē primo mō accipiēdo magnitudinē et eq̄litate et nullo alioz modo. Prima ps pz: qz ois res pparata alteri vel illa pfectior vlt imperfectior vel eque: sed nulla psona diuina est alia pfectior vel imperfectior: ergo eque pfecta: et p p̄ns eq̄ magna et eq̄lis fm magnitudinē primo modo. Scda pars pz: qz nulla magnitudo reperitur in psonis aliquo illoz trium modoz.

2^a ppo
Dicitur diuina
sunt equalis sibi
ppos 2^a magni

Scda ppositio est qz psonae diuinae sunt equalis sibi inuicē fm essentiam siue ppter essentiae unitatē. pz qz fm sc̄ōs magnitudo in diuis est qd nire absolutū sicut sapiētia et essentia: nec plus distinguit magnitudo ab essentia q̄ essentia ab essentia: et sic vsi sūt sancti ptra hereticos ne pcederent tres psonas esse tres magnitudines: vel tres magnos et per p̄ns tres psonae sūt equalis fm essentia id est per vnā essentiam existētem in eis. Unde seqtur qz isto modo loquendo paternitas non est for maliter magnitudo sicut non est formaliter essentia tē. Scdo seqtur qz paternitas ex se non est formaliter eq̄lis filiationi: nec inequalis ei: s3 tñ ppter idēritatē essentiae quae est eadē in vtraqz: et sic sicut dico de relatione vel p̄rietate relatiua p̄t dici de psona tē. D

Tertia ppositio est qz accipiēdo magnitudinē p oī realitate positinae entitate reali psonae diuinae sunt equalis fm magnitudinē relatiuam: qz isto mō loquendo relatio in se sicut paternitas est qdam entitas et p̄ns quedā magnitudo: qz in se est qdam res pfecta: imo pfectior oī creatura: et in se est res cui repugnat oīs imperfectio: et p̄ns vna relatio est alteri in se equalis vel inequalis fm magnitudinē: et certum est qz nō est inequalis: qz eque pfecta est vna relatio sicut alia. ergo est sibi eq̄lis ex se:

et per p̄ns vna psona est alteri equalis fm magnitudinē relatiuam sicut est sibi eq̄lis fm magnitudinē absolutā

Quarta ppositio est qz equalitas si militudo et idētitas nullā distinctionez important in diuinis nisi tñ distinctionē personarū. nec equalitas est aliquid reale in psonis aliquo modo distinctuz vel fm rationē vel ex natura rei a similitudine: sed similitudo et equalitas important diuinas psonas habētes eandē essentia numero ppter quā dicunt eq̄les: et similes: et tñ non sunt noīa sinoni ma non ppter distinctionez in deo: sed propter distinctionē in creatura cū sūt aliquo modo cōmunita tē. Ex his sequitur primo qz accipiēdo magnitudinem p aliquo absoluto sicut vna psona non est aliq̄ magnitudo sic accipiēdo magnitudinē p quocūqz re positina vna psona ē aliqua magnitudo que non est alia scz magnitudo relatiua: tñ vna psona vtroqz modo est equalis si cut alia: nec distinctio magnitudinū repugnat eq̄litate. Scdo seqtur qz sicut equalitas personarū nō est fm magnitudinem que est species quātitatis facientis predicamentū distinctū ab aliis. sic similitudo ipsarū non est species qualitatē: nec talis eq̄litas magnitudo vel similitudo vt attribuitur deo reperitur sub aliquo p̄dicamento. Et ex eis patet ad primū ante oppositum tē.

E Quantuz ad secundū articulum respondeo qz conclusio affirmatiua est certa ex fide Joh. 14. dicit xps. Ego in patre et pater in me est. sed quō vna psona sit in alia et ecōuerso difficile est videre. Ideo ad huius intelligentia distinguendū est qz triplex potest imaginari existentia: quedā est per continentia: altera est p̄ presentia: et cuiuscūqz distantie carentia. alia est per p̄ntiam intima et consubstantialitatem idētica. Exempluz primi. sicut aliquid est in loco. Exempluz secūdi sicut angelus est in loco: et si angelus esset in aliquo corpore oīni loco destructo tunc eum nō esset in illo nisi per p̄ntiam. Exempluz tertij: sicut vna psona diuina est in alia

Triplex modus existentiae
1^a per continentiam
2^a per presentiam
3^a per p̄ntiam
Exemplum
1^a per continentiam
2^a per presentiam
3^a per p̄ntiam

Primi sententiarum

Conty.

¶ si omnipotēs includat potentia quā
libet productiua tam ad intra q̄ ad ex
tra nec filius nec spūsanct⁹ est oipotēs
quia aliter sequitur q̄ quilibz ipoz pos
set pducere quodlibz pducibile qd̄ est
manifeste hereticuz. Unde sequit̄ cōtra
Tho. q. de potētia. q. et ar. 5. q̄ est falsa
opinio que dicit q̄ potētia generādi p̄
tinet ad oipotentiā patris et nō ad oī
potentiā filij. Et ratio est. qz cū dicit̄ oī
potētia in hoc termino intelligit̄ signuz
distributiū cū distribubili. et tūc que
ro. aut fit distributio p̄ potentia. aut p̄
obieto potentie. ⁊ siue sic siue sic. quic
quid sibi addat̄ p̄ eisdē fit distributio.
et p̄ p̄ns pro eisdē fit distributio quādo
dicitur oipotentiā patris ⁊ qū dicit̄ oī
potentiā filij. ⁊ sic potētia generādi vel
pertinet ad oipotentiā vtriusqz vel nul
lius quare ⁊c. Illi vero qui dicūt q̄ po
tentia in proposito accipitur precise p̄
potentiā effectiua v̄ causatiua que est
solum respectu factibiliuz ad extra. ha
bent dicere q̄ tres p̄sone sunt equales
fm̄ potentiaz. quia quicquid tale est fa
ctibile ab vna persona etiam ab alia. et
ita perfecte ab vna p̄sona sicut ab alia.
Ideo respōdendo ad formā questōis
quia loquendū est sicut doctores et san
cti et ipsi intelligūt illam equalitatē so
luz penes obiecta factibilia ad extra. et
quicquid est factibile ab vna persona ⁊
a qualibet alia propter hoc simpliciter
et absolute p̄siderandum est personas
diuinas esse eq̄les fm̄ potentia. Ratio
autem q̄re sancti sic vtebantur fuit ista
quia ipsi loquebantur contra hereticos
volentes filium non esse omnipotentē
sed esse impotentem patre: et imper
fectiorem patre ⁊ minorem. ideo sancti
omnem potentiaz que necessario cōue
nit cuiuslibet perfectissimo cuiuslibet p̄sone
attribuebant. Unde quia potentia ge
nerandi vel spirandi non conuenit cui
libet perfectissimo sic quin aliquis pos
sit esse perfectissim⁹ quis nō possit ge
nerare vel spirare. ideo talem potentia
non comprehendebant sub potentia v̄
impotentia quādo dicebant personas
equales fm̄ potentiam et qualibet esse

omnipotentem. Quod patet per magi
strum th̄ littera vbi dicit. Scienduz est
q̄ nō est omnipotētior pater filio nec fi
lius et pater spiritui sancto. nec maiorē
potentiā habent duo vel tres q̄ singu
lus eorum. Et multa similia ponit. Ex
quo patet q̄ sancti asserentes in perso
nis diuinis omnipotentiam seu equali
tatem fm̄ potentia loquunt̄ p̄tra heres
ticos dicentes patrem esse potentioz
et perfectioz filio quasi aliquid pos
sit ad extra pater quod nō possit filius
Et hoc apparet per Augustinū li. 3. cō
tra maximū et allegat̄ in littera vbi di
cit. Sed forte dices tu heretice coipso
pater est maior filio. quia de nullo geni
tus genuit tamen equalem. Ad qd̄ ai
to respōdebo imo id nō est pater maior
filio. qz eq̄lem sibi genuit. Augustinus em̄
est q̄stio ista qz d̄ quo sit eq̄lis aut q̄lis
aut quantus sit. Vult dicere. q̄ quādo
queritur an pater sit eq̄lis filio nō est q̄
stio de origine an filius sit a patre. s̄ q̄
stio est qualis et q̄ntus sit filius. hoc est
an sit ita perfectus ⁊ ita omnia alia po
tens sicut pater. quia penes talia atten
ditur equalitas non penes hoc q̄ vnus
sit ab alio. Ideo dicit Augustinus nec
cum dicitur filius a patre genitus ostē
ditur ineq̄litas substantie sed ordo na
ture ⁊c. Ex quo vltorius patet q̄ ques
tio principalis est de equalitate et in
equalitate fm̄ potentiam. ex qua sequit̄
tur equalitas: vel inequalitas fm̄ per
fectionem et substantia. Ideo dicit ma
gister non fm̄ hoc q̄ pater genuit et fili
us genitus est et spūsanctus ab vtroqz
procedit equalitas vel inequalitas ibi
existit. quia non fm̄ hoc aliqua perso
na alteri equalis vel inequalis dicitur.
Et sic patet responsio questōis ⁊c.
¶ Circa tertium punctum sciē
dum est q̄ beatus Augustinus lib. 3.
contra maximum probat equalitatem
filij ad patrem primo per auctoritates
Iohannis. 16. Omnia que habet pater
mea sunt. sed omnipotentiam habet filius.
Secundo per rationem. Quia si pater
non genuit filium sibi equales. aut hoc

Respo doctoz
de ompotētia
fm̄ p̄sonas
diuinas
equales

¶ si omnipotēs
libet productiua
tam ad intra q̄ ad
extra nec filius
nec spūsanct⁹ est
oipotēs quia
aliter sequitur
q̄ quilibz ipoz
posset pducere
quodlibz pducibile
qd̄ est manifeste
hereticuz. Unde
sequit̄ cōtra Tho.
q. de potētia. q.
et ar. 5. q̄ est
falsa opinio que
dicit q̄ potētia
generādi p̄tinet
ad oipotentiā
patris et nō ad
oīpotentiā filij.
Et ratio est. qz
cū dicit̄ oīpotētia
in hoc termino
intelligit̄ signuz
distributiū cū
distribubili. et
tūc que ro. aut
fit distributio
p̄ potentia. aut
p̄ obieto potentie.
⁊ siue sic siue
sic. quicquid
sibi addat̄ p̄
eisdē fit distributio.
et p̄ p̄ns pro
eisdē fit distributio
quādo dicitur
oipotentiā patris
⁊ qū dicit̄ oī
potentiā filij.
⁊ sic potētia
generādi vel
pertinet ad
oipotentiā
vtriusqz vel
nullius quare
⁊c. Illi vero qui
dicūt q̄ potentia
in proposito
accipitur precise
p̄ potentia
effectiua v̄
causatiua que
est solum respectu
factibiliuz ad
extra. habent
dicere q̄ tres
p̄sone sunt
equales fm̄
potentiaz. quia
quicquid tale
est factibile
ab vna persona
etiam ab alia.
et ita perfecte
ab vna p̄sona
sicut ab alia.
Ideo respōdendo
ad formā
questōis quia
loquendū est
sicut doctores
et sancti et ipsi
intelligūt illam
equalitatē soluz
penes obiecta
factibilia ad
extra. et quicquid
est factibile
ab vna persona
⁊ a qualibet
alia propter hoc
simpliciter et
absolute p̄siderandum
est personas
diuinas esse
eq̄les fm̄
potentia. Ratio
autem q̄re
sancti sic vtebantur
fuit ista quia
ipsi loquebantur
contra hereticos
volentes filium
non esse omnipotentē
sed esse impotentem
patre: et imperfectiorem
patre ⁊ minorem.
ideo sancti omnem
potentiaz que
necessario conuenit
cuiuslibet perfectissimo
cuiuslibet p̄sone
attribuebant. Unde
quia potentia
generandi vel
spirandi non
conuenit cui
libet perfectissimo
sic quin aliquis
possit esse
perfectissim⁹
quis nō possit
generare vel
spirare. ideo
talem potentia
non comprehendebant
sub potentia v̄
impotentia
quādo dicebant
personas
equales fm̄
potentiam et
qualibet esse

Questio decima

fuit: qz noluit: aut qz non potuit: si pri-
mū det: ergo inuidus. si sedm: ergo ipo-
tēs fuit quoz vtrūqz est falsum. Ter-
tio per similitudinē: qz pater carnalis
si posset generaret filium equalē sibi: er-
go multo magis pater etern⁹ si potest
generat filiū equalē sibi: sed hominē
nō generare filiū sibi equalē arguit im-
pfectionē et impotentiā in eodē. ergo de
um patrē non posse generare filiū equa-
lem sibi arguit idē rē. Iste ratiōes par-
tim tenet per auctoritatē et partim per p-
positiones naturaliter notas. Prima
enim simpliciter fūdatur in aucto-
tate que sic est intelligenda. qz oīa que ha-
bet pater. que non habere ponit imper-
fectionem in filio: habet filius. Et ideo
qz non habere oīm potentiā de qua loq-
tur August. arguit filiū esse minorē pa-
tre et minus pfectum: ideo dicit esse filiū
um equalē patri in omīpotentiā. qua
non posita in aliquo ponitur illud non
esse perfectissimū. Unde sicut patet be-
ne p̄siderāti verba August. ipse non su-
tendit aliud probare de filio nisi cuius
carentiā non potest esse sine impfectiōe
et ideo qz carētiā vel nō potentiā gene-
randi vel non posse gnare non ponit in
carente vel non habēte impfectionē: nō
cōcluditur ex illa auctoritate potentiā
generandi in filio. Secda ratio et tertia
fundat in auctoritate quā p̄cessit Ma-
rimus. s. qz deus pater genuit filiū na-
turalem: et in quadam p̄positione na-
turaliter nota. s. qz nunq̄ tanta p̄fectio
repugnat formaliter filio naturali quā
ta est in eius patre naturali: sed qz ali-
quādo filius naturalis est impfectior
patre. vel est ex impotentiā patris: qua
non pōt statim deducere filiū ad equa-
lem p̄fectionē quā habet: vel est ex noli-
tione: qz non vult habere filiū sibi equa-
lem in p̄fectione rē. Et istis arguit
August. qz ex quo etiā fm aduersariū
pater genuit filiū naturalem: ideo filio
non repugnat formaliter tanta p̄fectio
quanta est in patre: et per cōsequēs ca-
rentiā tante p̄fectionis non pōt compe-
tere filio ex se. Igitur aliunde. et certus
est qz non: nisi a patre: et ex patre nō po-

test sibi cōpetere: nisi vel p̄pter impo-
tentiā patris: quia non fuit potens sibi
dare p̄fectionem sibi non repugnantē
ex natura: vel propter inuidiā patris:
quia noluit habere filiū sibi equalē:
cui non repugnat equalis p̄fectio rē.

¶ Unde ex oībus p̄dictis et
ex p̄cessu et intētiōe Augustini possūt
quattuor p̄positiōes inferri. Prima
est qz Augustinus et alij sancti solum lo-
quuntur de equalitate fm potentiā qz
consequitur eq̄litate fm p̄fectionē et es-
sentiā. Et talis est equalitas fm poten-
tiā qz respicit factibilitā ad extra: et ideo
de tali potentiā loquebantur et non de
alia. Et ratiō que ad hoc mouit eos qz
de tali potentiā impotentiā loquebant
heretici et p̄hi contra quos sancti dispu-
tabant quare rē. Secda est qz accipien-
do potentiā sicut sancti sic potētiā ge-
nerandi non est potentiā sicut ipsa nō
est potentiā effectiua. Et si dicatur qz
fm Beatū Augusti. si pater non posset
generare filiū sibi equalē non esset om-
nipotēs. Igitur posse generare est sim-
pliciter posse. Dico qz bene sequitur: si
pater non potest generare filiū ipse est
impotens: sicut bene sequitur. pater non
est deus ergo est impotēs vel nō est om-
nipotens. sed ex hoc non sequitur qz pos-
se generare sit posse vt hic sumitur.

¶ Tertia est qz accipiendo omīpotentiā
am sicut sancti sic omīpotēs nō descri-
bitur sufficiēter p̄ hoc qz potest quicquid
non implicat contradictionem: quia ge-
nerare nō includit contradictionem: si-
militer deum esse rē. et tamen ista nō re-
spicit omīpotentiā vt hic sumitur.
Similiter omīpotens non sufficiēter
describitur per hoc qz potest p̄ducere
quicquid: produci non implicat cotradi-
ctionem: quia non conueniret filio nec
spiritui sancto quorum vterqz est omni-
potens. Sed describitur per hoc qz po-
test facere quicquid fieri non implicat
contradictionē: licet hec descriptio ab ali-
quibus impugnetur et male vt post v-
debit. Quarta est qz accipiendo oīpo-
tentiā sicut sancti sic illud nomē omni-
potentiā est quoddā complexū equiu-
p iij

*Non de deo
omni p̄ qz p̄
quod nō implicat
contradictionē*

*Non de deo
de omīpotentiā*

Compositio animalis hinc rōplog
potens omnia factibilia facit

Primi sententiarum

leus vni signo distributio et suo distri-
bubili cū vno alio termino in recto. qz
omnipotēs. idē est qz potens facere oīa
factibilia. et ly factibilia distribuit et nō
potentia. Unde si eēt duo dī de vtro-
qz cōcederet qz esset omps. et tamē neu-
ter contineret omnipotentia vel omnē
potentia nec per causalitatem nec per
equivalentia pfectionales. Ex predi-
ctis patz ad tertiu ante oppositū qz acci-
piendo potentia vt hic sumit posse pro-
ducere diuinā psonam non est maioris
nec minoris aut eq̄lis potentie sic posse
pducere creaturā quia nō est potentia
siue posse efficere aliqd factibile. tñ ta-
le posse bene infert maximā potentia
copetere illi qui hoc pōt itelligere oīa
et esse deū infert maximā potentia cō-
petere illi. Secūdo patz ad confirma-
tionē. qz licet bene sequit. filius est nul-
lipotens ergo nō habet potentia gene-
randi. nō tamē sequitur est omps. ergo
habet potentia generādi. p̄ma em̄ p̄na
est bona. qz antecedēs est impossibile. et
non qz arguit a superiori ad inferi. qz
potentia generandi nō est inferi ad di-
tributuz in antecedēte. vt patz ex dictis
Et hec de tertio articulo et tota que-
stione r̄c.

Omnipotentia
et potētia
modis

Questio talis vtrū
cū deī om̄ p̄na p̄ter
et contingentiā

Questio vndecima.

A

Circa tricesimāquin-

tam distinctionē et quasi
dā sequentes in quibus
tractat de dei scientia et
ptingentib⁹ futuroꝝ mo-

ueo talē q̄stionē. Utrū cū dei om̄p̄scie-
tia stet rei contingentiā. Et arguit pri-
mo qz nō. qz de⁹ nō est p̄scientia veroz
ptingentiū. igit̄ questio est falsa. p̄na te-
net. qz ipsa supponit qz de⁹ sit om̄p̄scies
et per p̄ns oīa futura cōtingētia p̄scies.
Sed antecedēs p̄batur. qz de nulla re q̄
cōtingenter erit de enunciat qz hec res
erit. Itā si talis enunciatio esset vera se-
quit̄ per legē p̄tradicōriarū qz sua cō-
tradicōria eēt falsa. sed hoc nō est ve-
rū qz tale cōtingēs nō est plus determi-
natū ad esse qz ad nō esse. aliter nō essz

cōtingens ad vtrūlibet. et per p̄ns non
est possibile vna partem p̄tradicōnis
verā esse determinate et alia determinate
te falsam. cū non sit potior ratio qz vna
sit vera qz alia. Confirmat̄ per Aristotē-
telem. 2. periarne. vbi determinat qz nul-
la talis est vera r̄c. Secūdo arguit sic.
deus non est scientia oīm cognoscibiliū
Igitur questio falsa. p̄na tenet. qz ipsa
supponit oppositū sed antecedēs p̄ba-
tur. qz de⁹ nihil aliud a se intelligit vel
cognoscit. Itā deus a nullo pōt aliquid
pati cū sit actus purus et nullius rei re-
ceptiuus. sed omne qd̄ intelligit aliud a
se patitur ab illo sicut patz in oībus in-
ducendo. igitur r̄c. Confirmat̄ per Ari-
stotēle et cōmentatorē. 12. methaph. vbi
exp̄se hoc determinat r̄c. Tertio ar-
guitur sic. quia cū dei om̄p̄scientia nō
stat p̄tingentiā futuroꝝ. igit̄ questio fal-
sa. p̄na tenet sed aīns probat̄. qz si deus
scit aliquid fore cū eius scientia sit ne-
cessaria et immutabilis illud necessario
et immutabiliter erit et per p̄ns non est
cōtingenter futurū. Confirmat̄ per Au-
gustinū. lib. 6. super Gen. ca. 24. Ubi di-
cit qz illud qd̄ deus p̄sciebat necessa-
rio futurū erat. Et. 3. d. li. arbi. ca. 4. vbi
dicit qz aliter fieri nō pōt qz de⁹ p̄scie-
uit et per p̄ns nō stat deum aliquid p̄-
scire et illud contingenter euenire r̄c.

In oppositum est magister in littera
et ad hoc est cōmunis doctrina catholi-
ca. In ista questione erūt tres articuli
iuxta materiā triū argumētōꝝ. Prim⁹
est vtrū deus sit p̄scientia veroz con-
tingentiū. Secūdus vtrū deus sit scien-
tia omniū cognoscibiliū. Tertius vtrū
cū dei om̄p̄sciecia stet contingentiā fu-
turoꝝ. Circa primū articulū videndū
erit. Utrū aliqua p̄positio singularis de
in esse cathegorica in materia de futuro
contingenti ad vtrūlibet sit determina-
te vera. et eius contradicōria determi-
nate falsa. quia hoc tangit argumētū
Et circa hoc p̄mo recitabo Aristotelis
opinionē. Secūdo declarabo verā res-
p̄nsionē. Tertio mouebo triplicē du-
bitationem. Quantū ad primū scien-
dum est qz fm aliquos magnos doctos

Questio vndecima

pro aliquo tempore futuro pot esse suc
cessiue vera et falsa. sic tamen q affirmati
ua potest esse falsa postq fuit vera. no
autez e contra. negatiua vero ecotra po
test esse vera postq fuit falsa. sz no ecot
tra. Verbi gra ista antichristus erit in. c.
instanti futuro. si antichristus erit in. c.
est vera sed postq illud instas erit. erit
falsa. quia illud postea no erit. Et si sit
falsa non pot esse vera. qz non potest ee
vera nisi ante. c. et si ipsa in aliquo instas
ante. c. esset vera. sequitur qz semp qn
cunq prius fuit. fuit vera vt patz ex se
cunda et. Et sic patz positum de posi
tione affirmatiua. Secuda pars aut
scz de negatiua sequit ex prima. vt patz
intuenti. Septima est q nulla talis p
positio affirmatiua vel negatiua potest
successiue esse vera et falsa. nec econtra
falsa et postea vera ante illud instans p
quo enunciat aliquid fore vel no fore.
Patz. quia si talis ponatur esse vera an
te illud instans sequitur qz nunq ante
fuit falsa. et si ponat esse falsa sequit qz
nunq ante fuit vera. quare et. Octa
ua est. qz si illa ppositio dicat imutabi
liter vera q no potest esse xa et falsa suc
cessiue et illa mutabiliter vera. de qua co
tingit dicere hec e falsa postq prius fuit
vera et in eode sensu dicatur aliqua im
mutabiliter falsa tuc quelibz talis affir
matiua vera est simplr loquedo muta
biliter vera. et quelibet negatiua est mu
tabiliter falsa. Sz affirmatiua falsa est
imutabiliter falsa et negatiua vera. est
etiã tuc imutabiliter vera. patz ex sexta
ppositione. Nonã est q nulla talis est
mutabiliter vera vel falsa. sed quelibet
vera imutabiliter xa. et quelibet falsa
imutabiliter falsa. licet non simplr tñ
fm quid et cuz determinatiõe. s. ante il
lud instans p quo enunciat. ita qz ante il
lud instans no est successiue vera et fal
sa. patz ex ppositiõe septima. Decima
ppositio est qz qlibet talis affirmatiua
vera pot incipere esse falsa. sz affirmati
ua falsa no pot incipere esse xa et econ
tra est de negatiua. patz ex sexta ppositi
one et. In pposito aut dico ppositi
onẽ incipere esse vera no qz est xa et prius

no fuit xa. sz qz prius fuit no xa vel
fuisset. fuisset no vera. aliter ppositio
necessaria s nouo formata inciperet ee
vera qd no est dicere pueru. Undeci
ma ppositio est q nulla talis pot inci
pere esse xa vel falsa an illud instas vl
tps futurũ pro quo enunciat aliqd esse
futuru vel no esse futurũ. patz ex septia
ppositioe. qz nulla talis pot ante illud
instas esse falsa postq fuit no falsa. vel
esse xa postq fuit non xa. Duodecã
ppositio est qz qlibet talis ante illd in
stans vel tps futurũ pro quo enunciat
postq fuit vera pot ee falsa et similit ecot
tra. Patz. qz ista antixps erit prius fuit
vera et nuc pot esse falsa. etiã ante illud
tps p quo enunciat. igit postq fuit vera
pot esse falsa et. no tñ dico qz possit ee
falsa postq fuit xa et. nã multũ refert
sicvel sic dicere et preponere vel postpo
nere ly postq et. D Ex pdictis
sequunt aliqua Primo sequit aliqua
ppositio est xa et pot esse falsa. et tñ no
pot illa cessare seu desinere esse xa nec
incipere ee falsa. et signulit aliqua est fal
sa et pot esse vera et tñ no pot cessare ee
falsa nec incipere esse vera. Exempluz
pmi Antixps non saluabit. Exempluz
secudi. Antixps saluabit. Pna est imu
tabiliter vera. et secuda imutabiliter fal
sa. vt patz ex sexta. et tñ vera pot esse fal
sa et falsa pot esse vera vt patz quare et.
Secdo sequitur qz ista pna no valet. hec
ppositio nuc no est xa et imediate post
hoc pot fore xa. g pot icipe esse xa. s. lr
pot dici de desinere esse vera et. patz. qz
antecedens est veruz demonstrata illa
ppositione antixps saluabitur. et pns
est falsum et. Et si dicatur qz in antece
dente includit vtraqz expones psequẽ
tis. et per pns pna e bona sicut ista. hec
no est xa nuc et imediate post h erit xa
Igit incipit vl incipiet ee xa. Dico qz
scda pna est bona. qz ans et pns sũt me
re de inesse et anteceds includit incom
possibilia. licz vtraqz pars sit possibilis
Sed prima pna non valet. et ratio est.
qz licet in antecede te includunt expo
nentes psequẽtis. quia tñ illud verbũ
potest vel modus possibile no precedit

Corollaria
Ad d. ad
Antixps
nuy saluabit
Dubioz
saluabit

Vertical marginal notes on the left side of the page, including some numbers and small text fragments.

Ad hunc finem...

Primi sententiarum

in antecedente nisi altera illarum expo-
nentiu: et in parte preedit illu infinitiuuz
incipere: et per omnes equaliter vtramque
exponentem pntis: ideo pntis non deno-
tatur q copulatiua de inesse pposita ex
illis exponentibus possit esse vera: sed
solum q vna illaru. falsa hec erit vera: sed
in parte denotat q tota copulatiua pos-
sit esse vera: quare etc. Sed bn sequitur.
possibile est q hec nunc non est vera: et
immediate post hoc erit vera: ergo pot in-
cipere ee vera: sic tñ q ans sumatur in
sensu ppositio denotet copulatiua esse
possibile: tñc ans est falsum etc. Ter-
tio sequitur q alique sut ppositioes qua-
rum vtraque pot esse vera: tñ nec simul
nec successiue seu vna post alia. Prt de
duabus ptradictorijs ptingentibus sic-
cut de duabus pdictis etc. Quarto se-
quitur q aliq sunt ppositioes quaruz
vtraque deus vel alius potest scire et ta-
men nec simul nec successiue: prt de dua-
bus pdictorijs predictis. Quinto se-
quitur q aliqua ppositio ad eterno fu-
it vera vel fuisse vera si fuisset formata
que pot esset ab eterno fuisse falsa: tñ
si esset falsa non aliter se haberet q ab
eterno se habuisset. Prt ex predictis de
ista. antixps erit etc. Sexto sequitur q
aliqua est ppositio q nunq fuit vera et
tñ in potestate mea est q ipsa sp fuerit
vera vel fuisset vera si fuisset formata.
et similiter econtra. patz. sit a. aliqd de
quo in potestate mea sit facere ipsum
euenire: et tamen non eueniet: tunc ista
nunq fuit vera. a. eueniet: et tamen in po-
testate mea est q a. eueniet et per omnes
hec fuerit vera a. eueniet etc. Septi-
mo sequitur q aliqua est ppositio de pre-
terito vera que est ita contingens sicut
quecumq de futuro patz de illa de pre-
terito vera cuius veritas depedit ex fu-
turo ptingenti: sicut veritas istius. anti-
xps fuit futurus dependet ex veritate
istius. antixps erit futurus. Et ista. hec
propositio fuit vera demonstrata ista.
antixps erit: licet eni sit de preterito ve-
ra: tamen est contingens: qz eius veritas
dependet ex ista: antixps erit: vt patet
quia ex opposito sequitur oppositum.

Octauo sequitur q illa comunis re-
gula. ois ppositio de preterito vera est
necessaria: et ois falsa e impossibilis. no
est vniuersaliter vera. patz ex dictis: tñ
comuniter dr: q ista regula est vniuersa-
liter vera: nisi vbi veritas vel falsitas ta-
lis pponis depedit ex futuro ptingen-
ti. Sed hoc non est verum. vnde do ali-
bi instatiã clarã: qz ista ppositio de pre-
terito Adã fuit ois homo: vel aliqd qd
fuit ois homo fuit aial aliqn fuit vera.
scilz statim postq fuit creatus et anteq
eua esset: et tñ tñc non erat necessaria qz
modo est falsa. Sitr ista. omne aial qd
fuit post diluuiũ fuit in archa noe aliqn
fuit vera. s. statim post diluuiũ et anteq
fierent alia aialia etc. et tamen tunc non
erat necessaria: qz modo est falsa. Con-
stat aut q veritates talium no depen-
dant ex futuro ptingenti: qz veritas vel
falsitas alicuius pponis dr dependere
ex futuro ptingenti qñ ex illa euidenter
sequitur aliqua ppõ de futuro contin-
genti: sicut sequitur antixps fuit futurus
ergo antichristus erit. Non sic autem
est de illis vt satis patet intuenti: qua-
re propositum etc. Ideo dico q illa re-
gula est vera de propositione de prete-
rito que est simpliciter de re preterita:
et non de re futura: et in qua nec subie-
ctum nec predicatum aut aliquis termi-
nus a parte subiecti vel predicati posi-
tus est terminus distributus qui possit
supponere pre futura pro qua respec-
tu copule talis ppositionis no suppo-
nebat antea. Per primã clausulã exclu-
duntur ppositioes quarũ veritas vel
falsitas depedit ex futuro ptingenti etc.
Per secundam excludunt instatiã pre-
dicte: vt prt intuenti. Et pro nunc non
occurrit mihi q alibi possit dari instatiã
quia quin semper talis ppositio si est
vera sit necessaria et si est falsa sit impos-
bilis. Et hoc tenendo q preteritum no
potest non fuisse: et q non preteritum
non potest fuisse sicut communiter te-
netur. etc. Sed de hoc magis postea vi-
debitur. Ex his autem satis patet re-
sponsio ad istum primũ articulum etc.
E Sed hic moueo tres

*Alqua p ppo
de pto vera
q p sta nra
pntis qz qz
de futuro*

*quibus p ppo
fuit futurũ veritas qz pntis dependet
ex veritate istius de contingenti ab hunc p ppo
vni futurũ*

Primi sententiarum

Impugnatio
opinione qua affirmat

fic. qz si deus nō posset velle modo mū
 duz nō fuisse. igit̄ esset mutata eius po
 tētis. Et si de^o respectu hui⁹ qd̄ est vel
 le mundū nō fuisse. habuit aliqñ liber
 tarē p̄tradictionis r̄ nūc nō habet. eius
 libertas videt̄ eē mutata. qz habuit pri
 us potentiā r̄ libertatem ad hoc et nūc
 nō haberet. quare r̄. Confirmatur. qz
 mundū non fuisse aliqñ fuit obiectū di
 uine volūtatis. sed nec ex pte volūtatis
 diuine cum sit omps. nec ex pte obiecti
 cū sit eodē modo se hñs nūc r̄ prius nō
 est defect⁹. quare nūc nō posset esse ob
 iectū diuine volūtatis sicut prius. qre
 r̄. Si is modus arguēdi valet in omni
 materia. sicut si visus potuit aliqñ vide
 re. a. r̄ nūc nō pōt vel est defect⁹ ex pte
 potētie vel obiecti. Tertio sic si respe
 ctu hui⁹ qd̄ est mūdū nō fuisse volūtas
 dei aliqñ fuit libera r̄ nūc nō est. quero
 q̄ sit cā hui⁹ necessitatis. s. quare volun
 tas diuina necessitatē ad volendū mun
 dū fuisse nec pōt velle mundū nō fuisse
 r̄ cōstat qz nō pōt assignari cā nisi obie
 cti existētia. ergo res extra vel p̄teritio
 rei necessitaret volūtatē dei. qd̄ est ab
 surdū. qz aduentus rei nō necessitat vo
 luntatē nostrā. ergo nec per p̄ns volun
 tates diuinā. An̄s apparet. qz possum⁹
 de re q̄ fuit velle ipsam non fuisse. sicut
 p̄z de penitēte. Igit̄ r̄. Confirmat̄. qz
 futuritio rei nō necessitat volūtatē dei
 ad volēdū rē esse futurā. ergo nec p̄teri
 tio r̄. ad volēdū rē eē p̄teritā. an̄s p̄z. r̄
 p̄ns tenet. qz non videt̄ rō diuersitatis
 r̄. Quarto ad hoc possent adduci au
 ctoritates vna est Aug. 26. p̄tra Faustū
 tam nō p̄nt futura nō fieri. q̄ nō fuisse
 facta p̄terita s̄z p̄mū nō est absolute im
 possibile. igit̄ nec scdm. Alias rōnes et
 auctoritates nō induco qz iste mihi vi
 dent̄ sufficere r̄. Secūda positio est
qz nō est nobis euīdēs nec naturalit̄ de
mōstrabile. qz p̄teritū pōt nō fuisse. p̄z
hoc nō est nisi cum magna difficultate
imaginabile r̄ est remotū a naturali lu
mine. An̄ om̄s philosophi hoc negaue
runt sicut p̄z de Aristo. I. periar̄me. et
s. ethi. vbi ipse comendat illud dictum
agathonis. hoc solo p̄uāt de^o ingenē

ta facere que vtiqz facta sunt. Tertis
 est qz non est nobis euīdēs nec naturali
 ter demōstrabile qz aliqđ futurū potest
 non fore. p̄z. qz in naturali lumie ita
 faciliter vel nō magis difficulter susti
 neret̄ qz p̄teritū pōt nō fuisse sicut qz fu
 turū pōt non fore. vt p̄z ex dictis. ergo
 si p̄mū nō est euīdēs nec euīdēter de
 monstrabile in naturali lumie vt dictū
 est. sequit̄ qz nec scdm. sed solū tenēdū
 est fide r̄. Quarta est qz p̄hs sequēs
 purā rōnem naturalē haberet p̄cedere
 nullū futurū p̄tingenter euenire. p̄z ex
 p̄dictis. qz hoc faali⁹ sustineret̄ qz oppo
 sitū. imo talis sustinēs oppositū h̄z p̄r
 dicere qz p̄teritū pōt nō fuisse. qd̄ null⁹
 sequēs rōnez naturalē d̄z p̄cedere. qre.
 r̄. An̄ p̄z qz Aristo. nō p̄r locutus est
 p̄cedendo p̄tingentiā futuroz. r̄ negan
 do cōtingentiā p̄teritoz. qz ita faciliter
 sustinet̄ scdm sicut p̄mū. imo naturalit̄
 loquendo scdm sequit̄ ad p̄mum r̄.
 ¶ Sed p̄tra p̄dicta p̄bat qz mun
 dus p̄ potentiā diuina nō pōt nō fuisse
 p̄mo lic. pura puatio vel purū non ens
 pōt esse obiectū potētie diuine nisi fm
 qz ipm respicit aliqđ ens vel sequit̄ ad
 positionē vel destructionē alicui⁹ entis
 Qd̄ p̄z sic. qz ponat̄ exēpli grā qz deus
 adhuc nihil fecisset. t̄nc deus nō posset
 esse cā qz nihil foret. qz si p̄ imaginatio
 nē deus nō esset adhuc nihil foret. ergo
 nihil fore nō est obiectū alicui⁹ potētie
 vel cause. Sed mūdū nō fuisse est pura
 puatio que nō sequit̄ positionē aut p̄
 uationē alicui⁹ entis. qz quicqđ create
 tur a deo vel quicqđ annihilaret̄ a deo.
 adhuc stare mūdūz fuisse. ergo mūdūz
 nō fuisse non pōt esse obiectū diuine po
 tentie. r̄ sic de alijs p̄teritis r̄. Sed
 cumdo sic si r̄. posset p̄similit̄ facere ni
 hil fuisse nihil futurū esse r̄ nihil esse p̄
 ter se. r̄ hoc nō posset facere per aliquā
 mutationē. qz nulla esset in isto casu. et
 sic sine omni matatōe p̄ntia. p̄terita v̄l
 futura posset sic facere. sed hoc p̄ns est
 incōueniēs. qz sic posset deus facere de
 patre meo esse nō patrē meū. r̄ de albo
 nigrū sine mutatione. imo adhuc possz
 p̄ducere quālibet creaturā vel ab eter

Non est
 euīdēs r̄
 demōstrabile
 qz p̄teritū
 pōt nō fuisse

Secūda positio est qz nō est nobis euīdēs nec naturalit̄ de mōstrabile. qz p̄teritū pōt nō fuisse. p̄z hoc nō est nisi cum magna difficultate imaginabile r̄ est remotū a naturali lumine. An̄ om̄s philosophi hoc negauerunt sicut p̄z de Aristo. I. periar̄me. et s. ethi. vbi ipse comendat illud dictum agathonis. hoc solo p̄uāt de^o ingenē

Non est euīdēs r̄ demōstrabile qz p̄teritū pōt nō fuisse

utrum deus possit facere
nunc est corrupta post ruinam
Questio undecima

no pduxisse sine mutatione. Tertio sic
si rē sequit̄ q̄ deus necessario esset cau-
sa siue factor ad extra. quia non posset
esse quin esset causa habitus vel siue p-
uatiōis ex quo posset cā cē nō entis rē.
Quarto pro ista pre sunt auctoritates.
Prima est Hiero. ad Eustoc. Audacter
dicam cū oia possit de⁹ suscitare nō pōt
virginē post ruinā id est non pōt facere
corrupta non fuisse corrupta. Secūda ē
Augustini. 26. 5. Faustū. q̄ quis dicit si
oipotēs est de⁹ faciat vt q̄ facta sūt non
fuerint. nō videt hoc se dicere si oīmpo-
tens est deus faciat vt q̄ vera sūt. ex eo
q̄ vera sūt. falsa sūt. Et subdit q̄ sentē-
tiam q̄ dicim⁹ aliqd fuisse si vera est de-
us eā falsam facere nō pōt. quia nō est
cōtrariū veritati. Tertia ē q̄ anselm⁹
de p̄cordia liberi arbitrii. c. 4. vbi est ex-
pressa ei⁹ sentētia rē. Et licz ratiōes et
auctoritates possent multiplicari. tū iste
sufficiant. q̄ his solutis p̄tz solutio ad
oēs alias. Patz etiā q̄ auctoritates nō
sūt p̄tra dicta. qz p̄mo p̄clusio excludit
auctoritates. Tres aut̄ rationes p̄ime
possent oīno similr fieri p̄tra contingē-
tiam futurorū rē. sed nihilominus dicā
ad ista Ad primā dico p̄mo q̄ mere p̄-
terituz nō magis est ens q̄ antiq̄pm nō
fore. id cōsumilis rō possz fieri de futu-
ro sicut fit de p̄terito. quare rē. Se-
cundo dico q̄ de virtute h̄monis hec est
falsa. de⁹ potest facere rem que fuit nō
fuisse. Et eodem mō ista. de⁹ pōt facere
rem q̄ erit nō fore. quia ista est impossi-
bilis p̄pter implicatiōē de⁹ facit rez q̄
fuit nō fuisse r̄ sic ista de⁹ facit rem que
erit nō fore. et sic iste sunt false de⁹ pōt
facere mundū q̄ fuit nō fuisse. deus pōt
facere antiq̄rū q̄ erit non fore. Et ita
posset dici de istis deus potest facere p̄-
teritum non fuisse. vel deus potest face-
re futurū nō fore rē. Tertio dico q̄ ta-
les p̄pōes in sensu diuiso p̄babilit̄ p̄nt
cōcedi. rem q̄ fuit vel rem p̄teritā deus
potest facere nō fuisse. rem q̄ erit vel rē
futurā deus potest facere nō fore. et cō-
similis ratio videtur de istis. Et similr
ter iste in sensu p̄posito. de⁹ pōt facere
mundū vl adā nō fuisse. de⁹ pōt facere

antiq̄pm vel vltimū iudiciū nō fore. Et
hoc est v̄z tenēdo opinioez Brand. q̄
tenet q̄ sic de⁹ per suū velle est cā rei q̄
est vt sit. ita p̄ nolle est causa q̄ illud qd
nō est nō sit. Et sic de illo qd nō fuit vl
nō erit vel nō pōt esse. sic eim cōcedit q̄
deus est cā negotiatiōnū p̄uatiōnū non
entū et impossibilitū. Sed sic loquēdo
p̄tz q̄ deus nō posset facere aliquid nō
fuisse. r̄ hoc positue aliqd faciēdo s̄z ne-
gatiue nō p̄ducēdo ip̄m in p̄terito h̄ ē
qz pōt ip̄z nō p̄duxisse. Quarto dico
q̄ p̄babilit̄ pōt p̄cedi q̄ intelligendo
per obiectū diuine potētie illud cur⁹ de-
us est aut esse pōt causa. p̄uz nō ens vl
negatio nō est obiectū potētie diuine. r̄
hoc est v̄z tenēdo s̄ Brand. q̄ de⁹ nō
est cā nisi p̄ velle h̄ placiti quo vult ali-
quid esse vel fieri. Et sic nō est vel esse
pōt causa nisi illi⁹ qd est vel esse pōt en-
titas positua. Sed sic loquēdo patz q̄
deus nō posset facere p̄teritū seu rē ali-
quam nō fuisse. vl nō fore. vl nō esse ca-
piēdo facere p̄prie p̄ vt idez est qd cau-
sare effectiue rē. Nec tamē p̄pter hoc se-
quitur qz p̄terituz possit nō fuisse sicut
futurū etiā potest nō fore rē. Ad secū-
dam rationē dico q̄ tenēdo viā Brand
supra tactam potest concedi cōsequēs
fm quē modū videt loqui Augustinus
quādo dicit. q̄ res quas p̄didit p̄ius q̄
fuerint. deus egit vt non essent. Et sic
non sequitur si deus non esset nihil esset.
ergo de⁹ non est causa vt nihil sit scilicet
aliud a se. Quia etiā si deus nō fuisset
res antequam fuerint condite non fuis-
sent et tamen fm Augustinū deus fuit
causa q̄ p̄ius non fuerint. et hoc quia
ipse potuit p̄ius producere et non pro-
duxit. et sic hoc intelligitur per fuisse
causam illo modo. rē. Sed ad illud
quod vltērius infertur. p̄sequentia illa
rē. Unde licz albū non posset deus esse
nigrum postquā fuit album sine illius
mutatione. posset tamen illud facere ni-
grum sine mutatione. quia possz facere
illud nunq̄ fuisse albū : et semper fuisse
nigrum rē. Et sic de alijs exemplis suo
modo. Et potest poni bonum exemplū
ad propositum declarandum. quia pos-

Primi sententiarum

ibile est antipm nunq̄ fuisse futurum et istud complexū antipus crit nunq̄ fuisse vey. et sic capiēdo large facere fm viā pdictā deus potest facere antipm nunq̄ fuisse futurum .qui tamen fuit et est futurus. et pōt facere illd verū nunq̄ fuisse verum: quod tamen fuit verum et sine mutatione et sine aliqua reali seu positiva factione rē. Ad tertiā dico q̄ tenēdo oppinonē briand. supradictā potest concedi q̄ licet deus nō sit necessario causa vel factor alicu⁹ entis positiui .tamen ip̄e est necessario causa vel factor: ad extra scilicet huius rei v^l sue priuationis vel nō esse sui. Quis nulli⁹ partis sit necessario causa v^l factor rē. Sed tenendo aliā viam patet quid dicēdum . Que autem istarū sit tenenda post patebit. Ad quartam dico qd̄ auctoritates non sunt p̄tra dicta. quia fuerūt excluse in propositione p̄ma rē. Sed adhuc possunt solui dicendo. q̄ intelligitur de potentia ordinata et possz declarari sed trāseo rē. Si vero queratur cum ita faciliter sustinetur preteritum posse nō fuisse sicut futurū posse nō fore. quare ergo facilius imaginamur secundū quā primū. secunduz em̄ communiter recipit et conceditur: et non primū. Dico q̄ causa est. quia p̄ experientiam euidenter: et clare cognoscimus aliquod preterituz fuisse et idē iudicium reputamus de quolibet preterito quo ad posse non fuisse. sed per experientiam nō sic clare cognoscim⁹ ali quod futurum fore. ideo facilius imaginamur illud posse nō fore. q̄ illd posse nō fuisse. de quo experimur ipsum fuisse et hoc maxime quando non aduertimus difficultatē sustinendi aliquod futurum p̄tingenter euenire seu posse nō fore. Unde aduertēs difficultatem in sustinendo talē p̄tingentiā futuroz ita difficulter imaginat̄ vnū sicut reliquuz vt patet ex predictis rē. Ex omnibus precedētibus apparet responsio ad for mā primi articuli scilicet q̄ deus est p̄scientia veroz contingentium. quia aliqua sunt vera p̄tingētia. et inter illa aliqua sunt d̄ futuro siue d̄ re futura. Igi

tur deus respectu talium veroz contingentium est p̄scientia. Antecedēs patet ex dictis et p̄sequētia tenet. quia licet deus respectu omnū veroz est scientia. sic respectu veroz de futuro ipse dicat̄ p̄scientia vt patebit in secūdo articulo. Et hec de primo articulo. Sequit̄ secūdo articulus. R. Quantum ad secundum articulum in quo videnduz est vtrum deus sit scientia omnū cognoscibilium. Primo videbitur: vtrum deus sit scientia omnū rerū existentium. Secundo videbit vtrum deus sit p̄scientia omnū futuroz contingentū. Tertio videbit vtrum deus sit scientia omnū veroz enunciabilū Tribus p̄ctis apparebit solutio plurimū difficultatū circa materiā de scientia dei rē. Quantum ad primū punctum opinio Auerrois et fm aliquos etiam Aristote. fuit q̄ deus nihil aliud a se intelligit. Unde. 2. metha. ponit tres conclusiones circa intellectionē dei. Quaz prima est q̄ deus est substantia intellectualis. et semper actu intelligens. Secunda est q̄ sua substantia est sua intellectio. Tertia est q̄ deus nihil aliud intelligit preter seipm. Due aut̄ prime conclusiones sunt vere et pro nunc supponēde. S3 tertia est falsa. et siue illa fuerit de intēctione Aristotelis siue non. tñ fuit opinio sui cōmētatoris qui illaz p̄bat multipliciter. s3 pure inutiliter et inefficaciter rē. Ideo pono contra hoc aliquas p̄positiones. Prima est q̄ p̄babile est i naturali rōne q̄ deus cognoscit aliud a se. p̄bat. qz sic p̄babile ē deū intelligere. igit̄ etiā p̄babile est ipsum intelligere aliud a se. añs patz ex p̄ma cōclusionē p̄bi. s3 p̄na tenz p̄ eandē rōnez p̄ quā p̄bat illa conclusio a p̄ho. qz deus est ens oim nobilissimuz. h̄ em̄ intelligimus noīe dei. hoc aut̄ nō esset si nō essz suba intellectualis et sp̄ actu intelligēs Eodē mō p̄bat q̄ ip̄e cognoscat alia a se. qz sic magis p̄fecta iudicam⁹ cognoscibilia nō cognoscibilibus. sic etiā p̄fectiora cōcludimus esse magis cognoscibilia min⁹ cognoscibilib⁹. sic em̄ virtutes p̄ q̄s plura cognoscim⁹ iudicam⁹ eē

Quare facit
Imaginamus
futurū posse
nō fore quā
p̄teritū posse
nō fuisse

Tercia causa

Opinio Averrois fuit q̄
deus nō intelligit extra se

Opina
10

Secundus
articulus
cognoscibilium
briand
omnibus

2. metha

4

2. *Plurimū cognoscibilium
vix fieri p̄horre
digniores*

Questio undecima

*Opta
20*

digniores. Unde dicit Aristot. in proc.
metha. Sentium visus p̄e alijs diligi-
mus: q̄ plures rerū differentias nobis
ostendit. igitur cū deus sit omnium nobi-
lissimū: et eius nobilitatē non possumus
nisi ex his q̄ nobis et in nobis nota sunt
inferre sequitur q̄ naturaliter debemus
cludere ipsum plures rerū differentias
cognoscere et per p̄ns alia a se. Multas
alias facit Grego. ad hoc p̄banduz: sed
ista nobis sufficit et debet sufficere. Se-
cunda p̄positio est q̄ non est evidēs in
naturali lumine nec demonstrabile na-
turali ratiōe q̄ deus cognoscit alia a se
patz: q̄ sicut dictū fuit in. q. de unitate
dei: non est sic em̄ deus nec evidēter de-
monstrabile deū esse igitur rē. imo dico
ultra q̄ ista p̄ditionalis non est eviden-
ter evidens vel evidenter demonstrabi-
lis. Si deus esset deus cognoscit aliud
a se. patet: q̄ licet in deo sit perfectio
cognoscere se: non tñ cognoscere aliud
a se. Nec oportet q̄ propter sue p̄fectio-
nis excellentiam ponat cognoscere aliud
a se: q̄ cognoscendo se cognoscit ob-
iectum nobilissimū et equivalet ob-
iectis omnibus et cognoscit se perfecte
inter hoc sufficit ut eius cognitio sit p̄-
fectissima: et ipse cognoscens perfectissi-
mum. dicenti em̄ se non potest opposi-
tum evidēter p̄bari. Unde rationes
magistri Grego. quas facit in p̄posito
non sunt demonstratiue sicut posset ostē-
di faciliter etiā ex prius dictis in. q. p̄e
allegata: sed transeo: q̄ hoc magis est
philosophicū q̄ theologicū rē. Ter-
tia p̄positio est q̄ deus in sua essentia
penitus indistincta non confuse sed di-
stincte representat oīa existētia omnes
partes p̄mū et infinitos numeros. idō
p̄cedit Augusti. 12. de ciul. dei. c. 18. deū
intelligere numeros infinitos. Et istud
siue sit evidens siue probabile natura-
liter siue nō: tamen firmiter est creden-
dum. Quarta p̄positio est q̄ deus
siue diuina essentia intuitiue cognoscit
non solum existētia sed etiam oīa pos-
sibilia. p̄bat: q̄ cū deus cognoscit oīa
cognoscibilia ut patet ex dictis: q̄ non
esset ratio quare aliquat aliqua nō: vel

ergo abstractiue vel intuitiue: sed quia
nō abstractiue p̄tz: q̄ quodlibet cogno-
scit immediate et non per aliqd̄ medium:
cogitum medians inter cognitionē et
rem cognitam: qm̄ nullum tale mediū
est possibile: q̄ non creatura ut constat
nec diuinitas ipsa cum ex natura rei ip-
sa nullo mō sit distincta a dei noticia rē.

¶ Si vero dicatur contra in ter-
tia p̄positione concessum est q̄ deus in
sua essentia cognoscit rē. et est cōmune
dictuz q̄ in diuina essentia velut in spe-
culo relucet et representatur omnia et
per p̄ns deus non immediate intuetur
creaturas: sed mediante sua essentia et
per p̄ns abstractiue rē. Respondeo q̄
non est intelligendū q̄ deus cognoscit
res in sua essentia nisi ad istum sensum
q̄ eius essentia est omnium rerum no-
ticia. Quod autem additur de speculo
et relucētia rē. Si intelligatur q̄ essen-
tia diuina representet intellectui diuini
no sic q̄ eius intellectio immediate se-
ratur in essentiam diuinam et mediate
illa in obiecto representata illud dictū
commune falsum est. Nam intellectus
diuinus: intellectio: et essentia diuina
sunt penitus indistincta et omnibus mo-
dis idem: quibus essentia sibi ipsi. Et
sic proprie loquendo nec essentia repre-
sentat intellectui: nec intellectus aut in-
tellectio representat essentia. sed tam
essentia q̄ intellectus est immediate no-
ticia sui et aliorum: ideo illud dictuz de
bet intelligi vel ad sensum iam dictum
vel referēdo ipsum ad intellectum cre-
atū. ita q̄ essentia diuina dicat speculū
representatiuū creaturarū ipsi intellectui
creato rē. Et h̄ difficile sit ista imagina-
ri: tñ firmiter debet credi rē. Ex p̄dictis
sequunt aliqua. Primo sequit q̄ licet
sciamus omnem denominationem per-
fectionis simpliciter deo conuenire: ta-
men aliquam denominationem perfe-
ctionis simpliciter nescimus deo con-
uenire. Prima pars patet: q̄ scimus
istā omnis p̄fectio simpliciter deo con-
uenit. Et hoc ex suppositiōe si deus sit
quia per deū intelligimus ens simpli-
ter p̄fectissimum. Secūda pars p̄tz: q̄

*Essentia dei
est om̄ rerum
noticia*

*Deus scit
q̄ om̄a voluit
et representat
essentia dei*

*Intellectus
intellectio dei
Essentia
sunt penitus
om̄ modis*

*Deus
est
obiectum
cognoscit
om̄ibz*

3a p̄o

4

*Deus intuitiue cognoscit
et oīa op̄da et possibilid*

q̄

Deus cognoscit
omnia & deum
propheta

Caused hoc
aliud puncto

De futuro res
quae sunt
Fundamentum
prima causa
propheta signifi-
cabat videtur
propheta

Deus propter
deum videtur
cognoscit

Deum producit
nobis esse pro
propheta
causa

Dei beatitudinem a cognoscendo
motus facit ut prosequatur finem

Cognoscere distincte et intuitive oia est
denominatio pfectionis simpliciter. ut
patet ex dictis. et tamen nescimus evidenter
ipam deo puenire etc. Secundo sequitur
quod diuino intellectui nihil est vel esse
potest ratio cognoscendi: patet ex imme-
diatate dictis. Tertio sequitur quod diuinus
intellectus non prius intelligit sua es-
sentia quam creatura etc. Quarto sequitur
quod diuinus intellectus non pfectius
cognoscit suam essentia quam creatura ista
patent etc. **M** Quantu ad secu-
dum punctu in quo videndu est vtrum
deus sit pfectia oim futuroz cotigen-
tium. Sciendu est quod futuroz cotigen-
tiu quedam sunt incoplexe significabilia
et talia sunt entitates possibles: quae aliqun
erunt in actu siue actualiter existetes: quae
damvero sunt pplexe significabilia fm
aliquos sed magis pprie loquedo dicitur
quod pplexe significabilia. Primo modo
dicimus quod antichristus est futurus. Sz
secundo modo dicimus quod futurum est quod
xps iudicabit mundu id est. est futurus
quod talis propositio sit vera. xps iudicat
mundum. prima futura vocabo semp in
ferius res futuras. Secunda vero voca-
bo enuciabilia futuravt loquamur bre-
uius. Tunc iuxta hoc ponam aliquas p-
positiones. Prima est quod deus est pre-
scientia oim rerum futuraru. probatur
quia deus distincte cognoscit omes res
possibles. igitur pscit omes futuras res
psequetia tener: quod deum pscire non est
aliud quam evidenter cognoscere res futu-
ras. Et antecedens patet ex prius dictis
et probatur: quia cu deus sit pma cau-
sa nihil potest pducit ipso non compro-
ducente: ipse autem nobilissime pducit
scilicet per intellectum et voluntatem vt
supponitur et satis patet: quia alias no
esset ratio quare vnum eiusdem ratio-
nis produceret magis vel prius quam ali-
ud. sicut istu calorem plus quam aliuz eius-
dem rationis: nisi determinatio fieret
a causa cognoscente etc. Et istud expref-
se est determinatio Augustini sup Be-
nesim ad litteras. c. 15. dicentis. His atq
huiodi testimonijs. s. scripture probatur
quod haec omnia priusquam fuerint erant in no-

ticia facientis. Et idem determinat pluri-
bus locis etc. Secunda propositio est quod
deus est prescientia omnium enunciabilium
futuroz: ut patet quia deus pre-
scit multa enunciabilia futura: ergo et
omnia. psequetia tenet: quod ex quo non
est repugnancia de aliquibus: et ipse ha-
bet intelligentiam infinitam: sequitur quod
nec de omnibus etc. Et istud autem patet
quia multa reuelavit deus futura sicut
resurrectione mortuoz. vltimu iudicium
etc. et blasphemum est dicere quod aliqua re-
uelant et que sint illa nesciunt. Et istud
est expressum in scriptura Job. 6. Scie-
bat enim ab initio iesus quis traditurus
esset cum etc. Et ibidem. 18. Iesus sciens
omnia que ventura erant super eum. Item
Augusti. 15. de trini. ca. 13. allegans ver-
bum xpi Math. 6. dicit. Nonuit (ait ver-
bum dei) pater vester quid vobis neces-
sarius sit priusquam petatis ab eo. nec ista
ex aliquo tempore cognouit. Item. 5. de
ciuitate dei cap. 9. determinat quod nephas
est deum esse prescitu futuroz negare: et
libro. 1. contra Maximu dicit quod est insa-
nia. Ex his patet manifeste quod periculo-
sa est et fidei contraria opinio Aureoli
que dicit quod haec est falsa. deus scit quod ali-
quid est futurum. Et ista. deus scit quod an-
tichristus erit: et similes omnes quibus si-
gnificatur deum determinate scire aliqua
futura. cuius rationes assignat quod talis
propositio de futuro contingenti non est
determinate vera: et per prius nec deter-
minate scita. Et iteru dicit quod ista est im-
propria: deus scit quid est futurum: quod
nihil est determinate futurum: sed tamen
sub disiunctione hoc vel illud: et sic etiam
deus scit hoc vel illud: siue quod affirma-
tio vel negatio est futura: sed determina-
te nescit quod affirmatio sit futura. quod non
est determinate futura. deus autem non po-
test scire quod non est etc. Unde constat
esse haec contra scripturam et intentio-
nem sanctorum. Quod autem dicit non esse
determinate verum: vel determinate fal-
sum quod futurum erit: etiam falsum est vt
patet ex primo articulo. Quando autem
dicit quod deus scit sub disiunctione hoc
vel illud quis hoc sit verum: tamen hoc

propheta videtur
propheta dicit quod
propheta dicit quod
propheta dicit quod
propheta dicit quod

non sufficit: qz etiā h̄ ego scio rē. Ter-
tia propositio est qz deus est infallibilis
scientia immutabiliter cognoscens oia
entia futura. patet satis ex predictis.

Quarta est qz deus est infal-
libilis scientia certitudinalit̄ cognoscēs
oia enunciabilia futura. patet etiā ex p̄-
dictis. Sz quomodo hoc sit est questio
multum difficilis. Nam esto qz deus co-
gnoscat petrum possibilem et albedinez
possibilem adhuc cuz sit possibile abso-
lute petrum fore album. et etiā possibi-
le ipsum non fore album difficile est vi-
dere quomodo de⁹ certitudinaliter no-
uit qz determinate petrus erit albus aut
determinate qz non erit. Et circa hoc di-
uerse sunt opiniones. Quidam em̄ dice-
runt qz deus habz penes se ydeas q̄ nō
solum representat simplices terminos
sed etiā cōplexiones veroz cū oib⁹ cir-
cumstantijs t̄p̄is et loci. et sic nouit deter-
minate singularia rē. Sed cōtra hoc
arguit Scotus p̄mo qz rōnes cognoscē-
di terminos alicui⁹ cōplexi nō sufficien-
ter causant noticiā illius nisi illud natū
sit cognosci ex terminis. sed cōplexū cō-
tingens non est tale qz tunc esse imme-
diatum. Igit̄ rē. Secundo quia eodē
modo ydee sunt possibiliz nō futuroz
ergo ydea futuri nō magis representat
ipsum determinate futurū q̄ ydea possi-
bilis nō futuri. Tertio qz ydea futuri
non representat futurū ponēdo ipm̄ eē
in hoc nūc magis q̄ in illo. Igitur rē.

Secus est qz Aureol⁹ dicit has rōnes
nō esse efficaces cōtra opinionē illā. sed
de hoc nō curo. qz siue sic sit siue nō tñ
ista opinio falsa est. qz ponit ydeas esse
intellectui media vel ratiōes cognoscē-
di creaturas cū tamen nihil tale sit po-
nendū. vt supra dictum est. Aliter ergo
dicit Scot⁹. qz hoc potest saluari dupli-
citer. Uno modo qz intellectus diuinus
videndo determinationē voluntatis di-
uine videt aliquid fore p. a. scilicet em̄ illā
voluntatem esse immutabilem et nō im-
pedibilem. Quare rē. Vel alio mō quia
ista videtur ponere quēdā discursus in
intellectu diuino quasi ex intuitionē de
terminatiōis voluntatis et immutabi-

litatis eius cōcludit hoc fore. Ideo pōt
poni qz intellectus diuinus aut offert sim-
plicia quoz vnio est p̄tingens in re aut
si offert cōplexionē offert sicut sibi neu-
tram et volūtas eligēs vnā partē scz cō-
iunctionē illoz p̄ aliquo nūc in re facit
illud esse determinate verū. hoc erit p̄ a
Hac aut̄ existente determinate vera es-
sentia est ratio intellectui diuino cogno-
scendi illud verū. ita qz fin̄ eū in p̄mo
instanti quo talia cōplexa p̄tingētia of-
ferūtur p̄ intellectū nō sunt vera. quia
tūc nihil est p̄ qd habeāt veritatē deter-
minatā. posita aut̄ determinatiōe volū-
tatis diuine iam sunt vera in scdo instā-
ti. et tunc sunt cognita et fuissent etiā
cognita in p̄mo instāti si tūc fuissent ve-
ra. Sed ista positio nō est intelligibilis.

P̄mo qz talia instātia et prioritatē et
posterioritatē esse in deo nō est verū. si-
cut alias tactus fuit. Secundo quia im-
possibile est qz p̄ aliquo instāti talis cō-
plexio de futuro sit neutra. alias p̄ tūc
daretur mediū in p̄tradictione. Tertio
hec opinio deficit sicut prima. qz ponit
aliquid esse mediū et rationē cognoscē-
di intellectui diuino et specialiter in hoc
qz dicit voluntatē seu voluntatis deter-
minationē esse ratiōes cognoscēdi quia
si per impossibile deus non esset volēs
tñ esset intelligens. et sicut futura essent
futura sic p̄pter excellētā sue intelligē-
tie certissime cognosceret futura rē. Ad
aliter dicitur aliqui qz modus ille quo de-
us cūcta futura certitudinaliter preco-
gnoscat nō est nobis clare intelligibilis
nec a nobis p̄fecte explicabilis p̄ statu-
vie vt patet. tamē nobis est aliquantulū
cognoscibilis ex his que videmus in no-
bis. Unde sicut ea que n̄ris oculis sunt
presētia intuitiue videmus et per hui⁹
intuitionē certe indicamus vbi: et qual-
ter res visa existit et plures alias cōtin-
gētes veritates d̄ p̄sentī. sic intellectus
lis et eternus oculus dei ē q̄daz intuitio
q̄ immediate sup̄ quamlibz rem actua-
liter v̄l potēcialiter existentē simul fert
iō taz circa futura qz circa p̄sentia v̄l p̄-
terita omniū contingētium veritatum
certum et distinctum ac verissimū habz
q̄ in

Opinio p̄mo
qz ponit deo
instātia ad
hoc qd dicit cogno-
scendi futurū
determinatē
contingētial

Non approbat
dicitur h̄c opinio

Non est not
clare intelligi-
bilis qd dicit
futura ratiōes
futura ratiōes
h̄c p̄rogostis

Analogia
de nobis qd
omnibus d̄
d̄ d̄ d̄
d̄ d̄ d̄
d̄ d̄ d̄
d̄ d̄ d̄
d̄ d̄ d̄

Analogia
de nobis
d̄ d̄ d̄
d̄ d̄ d̄
d̄ d̄ d̄

et non
ba
ur q
parc
sicut
dicit
na re
istud
Scie
turus
lātes
i. h̄c
na ver
ait ver
is necē
necita
m. hoc
nephas
garet
est infa
terculo
Sicut
et q̄ al
at qz an
m̄tis si
e aliqua
qz talis
non est
e dicit
est im
m̄tis qz
sed in
sic etiā
firmas
termina
qz non
nō po
cessat
entio:
m esse
de fal
est vt
autē
hoc
hoc

*Summa iudicium omni rerum est ipse met
Iudicium Immensum. 27*

Primi sententiarum

iudicium et ipsa divina intuitio est tale
immensum iudicium. Unde ista e intē
tio Damasc. libro. 1. capitulo ultimo. Et
Augustini. 15. de trinita. capitulo. 7. Et
Boetij. 5. de consolatioe. et plurium do
ctorum rē. ¶ **Quantum ad ter**
tium punctum in quo videndū est verū
deus sit scientia omnium verorum enun
ciabilius difficultas est. quia si sic sequi
tur q̄ deus possit plura v̄l pauca sci
re q̄ scit rē. Itaz aliquid scit quod pōt
non scire et aliquid nō scit quod potest
scire sicut aliquid ē verum quod potest
non esse verum: et aliqd non est verum
quod potest esse verum. modo nihil sci
tur nisi verum. quare rē. Et tamē cōse
quens videtur absurdū. quia si sic sciē
tia dei esset augmētabilis vel diminubi
lis et per se sequēs mutabilis. Circa hoc
autē premitto aliquas distinctiones de
istis terminis sciētia: vel scire fm q̄ cō
trahuntur ad standum pro scientia dei
Prima est q̄ vno modo possunt acci
pi cōmuniter nō quidē intelligēdo hāc
cōmunitatē fm multitudinē plurium p̄
se inferiorū quasi multe sint sciētie dei.
Itā dei sciētia vnica est tantū et simplex
sed intelligēdo fm multitudinē scitorū
et cognitorum respectu quorū dicit dei
scientia et sic generaliter sumēdo respe
ctu cuiuslibet a deo noti p̄suevit vocari
sciētia simpliciter noticiē siue simplex no
ticia. Alio mō potest sumi specialiter. et
hoc dupliciter fm q̄ cognitorū quedā
sunt res actuales: vel potentiales. que
dam vero sunt enūciabilia que nō sunt
vere res et entitas. sed distinguēdo p̄
positiōes p̄tra res que nō sunt p̄pōnes
Et fm hunc modum aliqui antiqui di
stinxerūt sciētiā dei in sciētiā rerū
et sciētiā enūciabilium. Et sic acci
piendo sciētia rerū significat diuinā es
sentia fm q̄ est simplex apprehēsiō enti
tatum incōplexarū. Sciētia vero enun
ciabiliū significat eādē fm q̄ ē simplex
apprehēsiō p̄positiōnū vel euidēs iudi
cium complexorum. Secunda distin
ctio est q̄ primo adhuc potest accipi tri
pliciter. Vno modo generalit̄ respectu
cuiuslibet entitatis presentis preterite

vel future aut possibilis. et sic simpliciter
tervocat̄ noticiā aut sciētia simplicis in
telligentie. Secundo modo specialiter
eorū que sunt. fuerunt vel futura sunt. et
sic solet ab aliquibus vocari scientia vi
sionis. et a magistro dist. 39. simpliciter
vocatur sciētia. Tertio modo speciali
respectu futuroū tm̄ et sic vocatur pre
scientia. Et eodem modo posset distin
gui seu distincte significari de scientia
fm q̄ est apprehēsiō enūciabilium. s̄
hoc satis patet rē. ¶ **Ex his patet q̄ sciē**
tia dei itruina est in plus siue respectu
plurium q̄ sciētia visionis. Pr̄. quia ē
respectu oim̄ possibilium v̄l supra dictū
est non autē scientia visionis rē. Secū
do patet q̄ sciētia dei respectu plurium
est magis apprehēsiō q̄ iudiciū. Patet
quia respectu omnium: tam incōplexorū
q̄ cōplexorum tam verorum q̄ falsoū
est apprehēsiō. sed solum respectu vero
rum est iudicium. vt patet rē. ¶ **Tertia**
distinctio est q̄ terminorū significatiū dei
scientiam quidā signant̄ deum cognos
cere precise quidā vero non precise si
gnant̄ deū cognoscere. s̄ ultra hoc etiā
diligere: vel circa aliquid operari v̄l fa
cturū esse sicut sunt isti. dispositio pro
uidentiā. approbatio. reprobatio. et pres
destinatio rē. ¶ **His premillis**
ponam aliquas p̄positiōes. primo de
scientia rerum. secundo de scientia enū
ciabilium. Prima est q̄ deus omnium
rerum possibilium est simplex noticiā si
ue cognitio. Patz auctoritatibus scrip
ture. Primo ad Romanos. 4. deus vo
cat ea que non sunt tanq̄ ea que sunt.
Item Heb. 4. oia nuda et aperta sunt
oculis eius. Item Sap. 9. scit oia et in
telligit. Secunda est q̄ deus necessa
rio oim̄ rerū possibilium est simplex noticiā
cia vel cognitio. p̄z ex prima. aliter sta
ret oppositum prime rē. Ex his dua
bus sequūtur aliqua cor̄relaria. Pri
mum est q̄ nullā rem quā deus nescit
pōt scire. Scōm q̄ nullā rē quā deus
scit potest non scire. Tertium q̄ nō plu
ra q̄ deus scit ipse potest scire nec etiā
pauca. Quartum est q̄ nullam rē
potest deus inage vel desinere scire: v̄l

*Terium punctum
est vbi deus
scit p̄tra omni
verorum omnia
et aliud*

*Enūcia de
p̄tra amij
hnt rē*

*leg dōm p̄
vna simpliciter
et vobis omni
de p̄tra rē
et p̄tra.
enūciabiliū*

*Enūcia de
q̄ dicitur
p̄tra hnt a*

*Alia distioib
3^a p̄tra p̄tra hnt a*

*Terium p̄tra de
dicitur dicitur nā quā dicitur
p̄tra hnt aly ultra p̄tra dicitur
et aliud aliud*

Deus scit quod non plura sunt quam deus scit

Primi sententiarum

Quod potest in corpore esse verum. ut patet. Quarto sequitur quod non plura sunt quam deus scit

quod potest in corpore esse verum. ut patet. Quarto sequitur quod non plura sunt quam deus scit. Et sicut dicitur est de scientia ipsorum enunciabilium potest dici de prescientia cum non sit aliud prescire quam scire verum de futuro etc.

re entitatis siue compleri enunciabilis deus sit necessario intuitio siue intuitiva noticia. tamen nullius enunciabilis de futuro contingenti est necessario iudicium siue iudicativa scientia. Ista omnia et specialiter prima pars huius suppositionis satis patet ex dictis. Sed secunda pars probatur. quia impossibile est diuinum iudicium esse falsum. ergo nullius enunciabile contingens futurum de necessitate prescit aut necessario iudicat esse futurum. Ans est suppositum. sed prima probatur. quia si dicitur oppositum etc. sit illud futurum contingens antipsum fore. tunc arguitur sic. deus iudicat quod antipsum erit et antipsum non erit. ergo diuinum iudicium est falsum. Consequenter patet. scilicet ans est per aduersarium. quia est una copulativa cuius prima pars est necessaria. ut dicitur. et secunda pars est possibilis ut patet ergo tota copulativa est possibilis. et per ans consequens est possibile quod est contra primum ans. quare etc. Ex his sequuntur aliqua. Primo sequitur quod omne futurum contingens enunciabile quod deus prescit et presciuit ipse non potest nunc prescire et nunquam presciuisse. Patet. quia sequitur. quocumque futuro demonstrato hoc deus non prescit. ergo hoc nunquam presciuit. et ans est possibile ergo ans. Sed consequenter patet. quia sequitur hoc deus non prescit ergo hoc non est verum. quia omne enunciabile verum de futuro deus prescit etc. Et ultra sequitur hoc non est verum ergo hoc nunquam fuit verum. Patet ex primo articulo. Et ultra sequitur. ergo deus hoc nunquam presciuit. Secundo sequitur quod aliquod futurum contingens enunciabile deus prescit et ab eterno presciuit. et tamen in potestate creature est facere aliquid unum sequitur deum illud non prescire nec unquam presciuisse. Patet. quia sit a. aliquid quod potest creatura rationalis libere facere. et tamen non faciet. tunc deus prescit et ab eterno presciuit quod a. non eueniet et tamen in potestate creature est facere quod a. eueniet et per ans quod deus scit quod eueniet etc. Tertio sequitur quod licet scientia dei sit necessaria et non contingens nec dependeat ab aliquo ad extra. tamen nullius futuri contingentis enunciabilis ip

Secundus articulus. Ut dicitur quod deus omnia prescit et sic per aliquod futurum contingens.

Secundus de futuro per duplex. Primum est notitia simpliciter et per se iudicium

Impossibile est iudicium deus esse falsum

Primi sententiarum

sed etiā in hoīe. quia posito q̄ Sortes videret me sedere. tunc scit me sedere loquēdo de scientia sicut capitur hic. s. pro certa et euidēti noticiā. nō enim hic loquimur de sciētia vel scire vt sumitur in libro posteriorū. quia sic nō scit deus aliquod verū contingēs eo q̄ talis sciētia solū est verorū et necessariorū loquēdo igitur de sciētia vt in p̄posito sumit Sortes scit me sedere. pono igit̄ q̄ de⁹ conseruet illā noticiā in sorte me nō sedente vel nō existēte. tunc assensus ille manet et tū nō manet sciētia. ergo vltra illud absolutū quod est sciētia et p̄ quo supponit ille termin⁹ sciētia hoc nomē aliqd aliud importat. et hoc est obiectū illius esse verū. Unde sequit̄ quarta suppositio q̄ hec p̄positio de⁹ scit a. fore. equiualeat huic. hec noticiā diuina demonstrata noticiā qua cognoscit a. fore est et a. fore est verū. Ex quibus appareret p̄positus. qz secūda ps hui⁹ copulatiue est cōtingēs quicquid sit de prima parte. quare etc. Et similiter idē p̄tz de ista de p̄terito deus p̄scit a. fore. equaler em̄ isti copulatiue. noticiā diuina q̄ deus nouit hoc complexū a. erit fuit et hoc complexus est verū. vel ita est sicut per ipsuz significat. Et quia scda pars est contingēs idē tota copulatiua est cōtingēs. An pars q̄ licet ista fm vocē sit de p̄terito. tamen significat vel includit vnaz de futuro. scz istam. a. erit. Et idē est ita contingēs sicut illa de futuro. Et hoc debet intelligi quando dicit̄ veritatē talis propositionis de p̄terito dependere ex futuro etc. **T** Sed p̄tra p̄dicta fortiter instat. Primo sic si cū dei p̄scientia staret futurorū cōtingētia sequit̄ q̄ dei p̄sciētia eēt fallibilis. nō est impossibile. sed nōa p̄batur. tuz qz si deus p̄sciat me libere aliquid eē facturuz. in mea potestate erit mutare p̄positum diuinuz. et illud non facere. et si non fecero fallēt p̄sciētia dei. tū quia sequit̄ deus p̄scit a. fore et a. non erit. ergo p̄scientia dei vel de⁹ fallit. ergo similiter sequit̄. deus p̄scit a. fore et possibile est a. nō fore ergo deus pōt falli. qz si cut ad ambos de inesse sequit̄ illa de in

esse sic ad vnā de inesse et aliā de possibili sequitur illa de possibili. Confirmatur. quia si a. p̄scitū a deo fore potest non fore ponatur inesse. ergo deus p̄sciens decipitur. Et antecedens est possibile. ergo consequens. Secundo principaliter sic. si etc. sequitur q̄ dei p̄scientia esset mutabilis. consequēs est impossibile. sed consequentia probatur. quia si deus nunc scit a. fore et possibile est a. non fore possibile est deus um p̄scire a. non fore. Quod si ponatur inesse sequitur q̄ deus p̄mo sciat a fore et post sciat a. nō fore. Itā impossibile est q̄ simul sciat vtrūqz. talis autē successio non pōt esse sine mutatione etc. Confirmat̄ qz impossibile est trāsire de p̄radictorio in contradictorio seu vnū cōtradictorioz verificari post alterū. nisi interueniat aliq̄ mutatio in re signatā etc. sed si ponat̄ a. p̄scitū fore nō erit. hec p̄mo erit x̄a de⁹ p̄scit a. fore. et postea hec erit x̄a. de⁹ nō p̄scit a. fore. ergo aliqua mutatio erit facta. Et constat q̄ nō in a. qz est impossibile cū oīno nihil sit. Igitur in deo etc. Tertio sic oē qd deus p̄scit de necessitate ipse p̄scit. ergo oīne qd de⁹ p̄scit necessario eueniet consequentia patet et antecedens probatur. quia p̄sciētia est perfectio simpliciter et omnis perfectio simpliciter de necessitate deo cōuenit. Confirmatur qz oīne qd deus p̄scit et nō potest non p̄scire postq̄ p̄scit deus de necessitate p̄scit. scz oīne qd de⁹ p̄scit de⁹ non pōt non p̄scire postq̄ p̄scit aliter minueret eius p̄sciētia. Igit̄ etc. Quarto sic. qz vel deus p̄scit futura. qz illa futura sunt. vel ideo illa futura sunt qz de⁹ p̄scit illa. Itō p̄mū. qz tunc res ipse future essent cause p̄sciētie dei qd falsuz est. Nec scdm qz tunc p̄sciētia dei eēt cā rerū vt eēt future. et per nōs cū ipse sit p̄sciētia nō solū bonorū sed etiā malorū. Confirmat̄. qz si p̄sciētia dei esset causa futurorū vt essent futura. cuz ipse naturaliter et nō libere sit sciētia vel p̄sciētia. qz ei⁹ eētia est sibi noticiā q̄ nō minus naturaliter est repp̄tatiua q̄ spēs vel noticiā creata. sequit̄ q̄ naturaliter

Questio duodecima

ipse erit causa futuroꝝ. ⁊ sic futurū qđ erit libere a causa creata erit naturalit̄ et necessario a causa p̄ia. s. a deo. quare r̄c. **A**d ista respōdet. An de ad p̄mū nego p̄iam. ⁊ ad p̄imā probationē r̄idet Boecius. s. de cōsolatio ne. Et r̄et r̄isio in hoc qđ de⁹ p̄scit qđ ad hanc ⁊ ad illam p̄tem possim voluntatē meā cōuertere. ⁊ sic etiā ad quā p̄tem de facto p̄uertam. ⁊ si ad opposita essem cōuerfurus illud etiā ipse p̄scit uisset r̄c. Ad scđam vero p̄bationem dico qđ p̄ima p̄ia est bona. sed añs est impossibile p̄pter incōpossibilitatē partium quīs utraq; pars sit possibilis. s. secunda p̄ia nō valet. Et ratio est qđ p̄ istam deus decipitur: que est p̄is p̄me sequētie signat qđ deus iudicat aliqd fore qđ non erit. ⁊ hoc bene inferit ex p̄mo antecedēte. s. per istā deus p̄t decipi que est p̄is secunde. signat eē possibile qđ deus p̄sciat aliqd fore qđ non erit vel aliquid nō fore qđ erit. hoc aut nō sequitur ex illis duab⁹. qđ per illud antecedēs denotat qđ isti de⁹ p̄scit a. fore sit cōpossibilis ista d̄ inesse a. nō erit que correspōdet huic possibile est a. nō fore. Et hoc nō est verū. qđ tamē oporteret si p̄ia deberet valere. Ad confirmationē dico qđ ista a. p̄scitum a deo fore p̄t non fore. nō debet sic poni de inesse a. p̄scitum a deo fore nō erit sed sic a. non erit sicut ista Petrus sedēs p̄t stare r̄c. Si tamē argueret sic possibile est a. p̄scitum a deo fore non fore. tunc sua de inesse esset hec. a. p̄scitum fore nō erit. Ad quā ut dicit Gregori⁹. utiq; sequit deum decipi. sed illa in sensu composito nō est vera. hoc aut nō videtur mihi verū qđ hec non apparet mihi im possibilis p̄scitum fore nō erit. qđ est negatiua cui⁹ subiectū p̄t pro nullo supponere sicut hec futurum nō erit. ⁊ idō sicut est possibile nullum esse futurū sic possibile est nihil esse p̄scitum. ⁊ p̄ p̄is quīs hec sit falsa p̄scitum nō erit. tñ est possibilis ⁊ per p̄is non est impossibile. quare r̄c. Ad secundam negatur p̄ia. Et ad probationez concedo qđ possibile est deum p̄scire a. nō fore. sed si

ponatur inesse scz ante illud instans dico qđ nō sequitur qđ deus p̄sciat a. fore ⁊ post p̄sciat a. non fore. sed sequitur qđ non p̄sciat nec vnq̄ ante p̄scit a. fore. Et est simile sicut de propositione vera de contingenti futuro qđ si ponatur falsa sequitur qđ semp fuit falsa ⁊ nunq̄ fuit vera. Et per idem patet ad confirmationem. quia non ponitur transitus de contradictorio in contradictorioꝝ vel successio ut primo vna sit vera. ⁊ post alia r̄c. Unde ex hac solutione sequitur qđ vtrūq; contradictorioꝝ deus potest p̄scire ⁊ tamē nec simul nec successiue. Secundo sequit qđ vtrūq; contradictorioꝝ deus potest p̄scire sine quicūq; mutatioe. siue in deo siue in alia re. Ista patet ⁊ sequunt ex primo articulo r̄c. Tertio sequitur qđ licet deus sit necessario scientia alteri⁹ contradictorioꝝ in contingenti materia tamen nullius eorum est necessario scientia. patet clare loquendo de scientia iudiciaria. Quarto sequitur qđ licet scientia dei apprehensiuā ⁊ iudicatiua sint omnibus modis idem scilz ipsa diuina essentia tamen deus respectu alicuius est necessario scientia apprehensiuā respectu cuius non necessario sed contingenter est scientia iudicatiua r̄c.

R Ad tertiam negatur antecedens ⁊ ad probationez dico. P̄mo qđ loquendo de virtute sermonis p̄scit̄ia dei est perfectio simpliciter et summa quia est deus et diuina essentia. Secundo qđ p̄scit̄ia dei de necessitate est in deo. id est de necessitate est deus vel diuina essentia. Tertio sequitur qđ ex hoc nullo modo sequitur qđ omne qđ deus p̄sciat de necessitate p̄scit. siue qđ deus respectu alicuius futuri de necessitate sit p̄scit̄ia. Verbi gratia. productio dei actiua qua producat sortem est perfectio simpliciter ⁊ est necessaria. et tamen non sequitur qđ deus producat sortem necessario. vel qđ necessario sit productio sortis. quia cōsequēs est falsum. Quarto dico qđ ista propositio p̄scit̄ia dei est perfectio simpliciter. intelligitur sic qđ esse p̄scit̄um

Primi sententiarum

fit denominatio perfectionis simpliciter: q̄ in vno quoq; melius sit ipsuz esse presciū q̄ non t̄. potest distingui. Vel igitur terminus p̄sciū p̄t sumi dupliciter: vel respectu futuroꝝ: et sic non est denominatio simpliciter esse p̄sciuz sicut nec esse causam effectiuā reruz: q̄ si nulla res esset futura q̄d est absolute possibile deus nō esset presci⁹ nec tamē esset minus p̄fect⁹ sicut si nulla creatura esset deus nō esset cā: nec tñ esset minus p̄fect⁹. Et sic esse p̄sciū vel esse cām efficientē nō dicit p̄fectionē simpliciter sed posse esse p̄sciū et posse esse cām efficientē est denominatio p̄fectionis simpliciter: q̄ si esset aliquid futurū et deus illud non p̄sciret ipse nō esset simpliciter p̄fect⁹ nec esset de⁹. Et est huic s̄ile q̄d dicit Ansel. monolo. 15. q̄ non esset melius deo esse summū q̄ nō summū: q̄ si nulla alia res esset ipse nō esset summus et tñ nō esset minus p̄fectus: tñ alijs rebus existentibus si nō esset summus nō esset deus. Vel iste terminus p̄sciū p̄t sumi respectu enunciabiliū futuroꝝ tā affirmatiuoz q̄ negatiuoz. Et sic est nominatio p̄fectionis simplr esse p̄sciū et melius est deo esse presciū q̄ nō esse. et ipse de necessitate est prescius. vt p̄t ex dictis in p̄dicta ratiōe t̄. Et ideo esse presciū huius futuri quocūq; demonstrato: nō est denominatio perfectionis simpliciter sed esse p̄sciū huius vel sui p̄dictio. Et totū p̄t dare ex supra dictis. Ad p̄firmationē dico q̄ minor rationis simpliciter intellecta est falsa. q̄ sicut p̄positio de futuro vera p̄t fieri falsa sine sui mutatiōe: sed p̄ mutatiōe rei. sic aliquā talē quā deus p̄scit p̄t non p̄scire postq̄ eas presciuit sine sui mutatiōe. sed p̄ mutatiōe rei. que postq̄ fuit futura fit preterita. sicut modo deus nō prescit mūdū fore: et tñ hoc aliqui p̄sciuit. Nec tñ. sequitur q̄ dei presciētia intrinsece minuat: sicut p̄t in sc̄bo articulo. Si vero illa minor inteligitur nō simplr sed cū addito: scilz q̄ omne q̄ deus presciat: deus nō p̄t non prescire ante instans pro quo ipm non prescit postq̄ ipm p̄sciuit ipsa esset ve-

ra: intelligendo tñ eam vt sit vna catholica cuius pars predicati sit illa oratio postq̄ ipsum presciuit: et tñ maior est falsa. nam quodlibet tale ante illud instans. deus non potest prescire: vt patet ex supradictis: et tamen nullum tale potest deus ante illud instans non prescire postq̄ ipsum presciuit. sicut p̄positio enunciāns illud fore potest ante illud instans p̄ quo enunciat illud fore non esse vera: et tamē non p̄t nō esse vera postq̄ fuit vera: et ideo illa maior est falsa quare hic ostēde quomodo hec est distinguenda. deus p̄t t̄. ¶ Ad quartam ratiōe est difficultas non solum p̄pter materiā ratiōis in se sed p̄pter contrarietate auctoritatum quas magister inducit in 38. dist. Nam intentio Augustini. 15. de trinit. cap. 13. videtur esse q̄ res non q̄ sunt ideo de⁹ eas nouit: sed q̄ nouit ideo sunt. Sed ecōtra videtur fuisse opinio Origenis super episto. ad Roma. q̄ non ideo aliquid erit: q̄ deus scit illud futurū: sed q̄ futurum est ideo scitur a deo ante q̄ fiat t̄. Ad hoc aut in predicta distinctione respondet magister et potest eius responsio sub quadruplici p̄positione recolligi. Prima est q̄ res future nullatenus sunt cause prescientie vel sciētie dei. Et ideo sequunt vel presciuntur q̄ future vel facte sunt. Secunda est q̄ dictum Origenis q̄ futuruz est ideo scitur. intelligendum est vt notetur ibi causa non proprie dicta: sed causa sine qua non. Tertia est q̄ etiam prescientia vel scientia dei prout soluz includit noticiam rei nō est p̄prie causa eorum que fiunt: nisi solū sine qua nō. Quarta est q̄ si nomine sciētie includatur beneplacitum atq; dispositio: tunc potest dici causa rerū. Et sic intelligit Augustinus. ideo sunt quia nouit. id est quia scienti placuit: et quia sciens disposuit. In his stat responsio magistri: sed sicut dicit Egadius super littera distinctionis. Solutio magistri non sufficit: quia dictum Origenis exponit de causalitate sine qua non: quia tunc p̄t ratione diceretur. et ideo aliquid erit:

*Esse p̄sciū
vel ratiōem
efficientem nō
dicit deus
nam p̄sciū
est futurū
p̄t p̄sciū*

*Esse p̄sciū
huius futuri
est p̄dictio
vel p̄t p̄sciū
dicitur q̄
dicitur q̄
p̄t p̄sciū*

Questio vndecima

quia deus prescit illud futurum qd ne
gat Origenes. Nam etiam fm magistrū
prescientia est causa sine qua non futu
roz dicit. Ideo aliter respondet magi
ster Gregorius 7 dicit q quis scientia
dei que non est aliud: q subsistentia vel
essentia dei sit causa omnium rerum q
sunt. ista tamen propositio quia deus
prescit ideo res sunt future si sit causa
lis 7 non equiales precise huic condi
tionali: si deus prescit res sunt future 7
noie prescientie non includatur benepla
citu sed dispositio. absolute neganda ē
Nā sicut nō ideo quia propositio de fu
turo est vera res quā enunciat fore erit
nec si ego prescire aliquid fore ideo qz
prescirem illud foret quis necesse esset
qz si prescirem illud foret sic in pposito
rē. Et ratio est. qz nec sicut veritas pro
positiois sic nec sciētia inquantū hmoi
est causa qz ita sit in re. **Z** Sed
alia ppositio. scz quia aliqua sunt futu
ra deus prescit illa eē futura distinguē
da est. Quia vn⁹ sensus pōt esse vt de
notetur res futuras esse causas pscien
tie. quia deus prescit res esse futuras si
cut si dicat qz visibile est mihi obiectuz
iō video Et sic illa est falsa. Et ad hunc
sensuz negant eā Augustin⁹ 7 magister
Nec sic intelligēdū est dictū Origenis.
Alius sensus pōt eē quo precise deno
tetur qz quia res sunt future ideo psciē
tia dei est prescientia. 7 isti termini pre
scientia 7 prescius verificant de deo ita
qz talis locutio sit illo mō causalis quo
modo ista. quia homo est animal. ideo
hec est vera homo est animal. 7 sicut so
let dici qz esse sic in re sicut propositio
enunciat est causa qz illa sit vera rē. Et
sic fm istum modū loquendi pōt conce
di qz res esse futuras est causa vel poti⁹
concausa vna cū imensa perfectione di
uine scientie. qd deus scit prescius vel
prescientia seu qz isti termini vere dicā
tur de eo. Et ad istum sensum pōt dici
qz quia res future sunt. 7 dei scientiam
nihil pōt latere. ideo prescit illas deus
esse futuras. Et sic intellexit Origenes
Sed Augustinus loquitur de noticia
dei fm qz est simplex apprehensio rerū

In quo sensu non est verū qz quia sunt
ideo nouit. Nam siue sint siue non. nō
nūnus nouit quia res non causant suā
noticiam in deo sicut in nobis ideo rē.
Sed qz dicit ideo sunt quia nouit intel
legendum est de noticia simul cuz bene
placito seu cum dispositione sicut bene
exponit magister. Hic tamē dico istaz
regulaz qz nulla ppositio causalis cui⁹
pns signat tanq signatum totale deuz
velle yf intelligere est cōcedēda de vir
tute sermonis 7 pprie. Ideo ista causa
lis in sensu causalī nō est vera de virtu
te sermonis. quia res sunt future deus
prescit rē. sed hoc magis postea decla
rabo. Tunc ad formā rōnis dico qz de
virtute sermonis ista disiunctua est fal
sa. quia nulla pars est vera. Si tamen
prima pars intelligitur in secundo mō
vera est ad bonū sensum rē. nec ex hoc
sequit qz res future sint cause prescien
tie dei sicut non sequitur quia Petrus
sedet. ideo hec ppositio que prius fuit
falsa Petrus sedet. nunc est vera. ergo
Petrus sedēs est causa illi⁹ veri. sicut
patet ex dictis. Ista tamen locutio non
apparet mihi vera d virtute sermonis
rē. Ad confirmationez patet quid de
antecedēte sit dicendū. sed ratio tāgit
aliā difficultatem. An sanct⁹ Thomas
in scripto suo. dist. 38. Et Egidius eadē
dist. q. vltima pcludunt pns hic illatū.
Dicunt em̄ qz omne futurū comparatuz
ad cām primā 7 dei prescientiaz est ne
cessariū seu necessario futurū. compara
tum autē ad causas primas 7 fm suam
naturam consideratū est ptingens. seu
contingenter futuruz. Hec est inconue
niens idēz diuersis respectibus esse ne
cessarium 7 contingens. Et huius sentē
tie videtur esse. Boetius .5. de consolā
tione. Hec inquit si ad diuinam noticiā
referantur necessaria. si per se conside
rentur necessitatis sunt nexibus abso
luta. Et hoc ibi diffuse prosequitur.
Hec autēz tripliciter potest responsio
intelligi. Uno modo vt absolute 7 sim
pliciter concedatur aliquid idēz esse ne
cessarium 7 contingens tamen ab vno.
scz a causa priā habet vt sit necessariuz

*Opinio p^{ri}
magis q
d 2 nom
p^{ri} magis
p^{ri} dicitur
d^{ist} p^{ri} rōmbz*

Primi sententiarum

et ab alio quod sit contingens. sicut idem lac
 est albus ab albedine et dulce a dulcedi-
 ne. Alio modo potest intelligi quod ista sic ab-
 solute sumpta. a. est necessarium et con-
 tingens non concedatur. sed tamen de. a. co-
 cedatur quod est necessario futurum a prima
 causa contingenter futurum a secunda.
 sicut de eodem dicimus quod est a deo scitum
 fore et non est a causa prima scitum fore
 non tamen absolute concedimus quod est scitum
 fore et non scitum. quia hoc implicat contra-
 dictionem. Alio
 modo quod comparatum ad causam primam vel
 dei noticiam est necessario futurum. id est
 necesse est si aliquid est preteritum a deo ip-
 sum esse futurum ita quod sit necessitas pre-
 terita non consequentis idem tamen secundum se. id est abso-
 lute est contingenter futurum. Item istum non
 pretendat de virtute primis predicta so-
 lutio. et Tunc pono aliquas propo-
 sitiones. Prima est quod predicta solutio in
 primo sensu implicat contradictionem. quia
 si a. contingenter est futurum potest ergo non
 fore. et sic hoc est possibilis a. non erit et
 si a. est necessario futurum hec est necessa-
 ria a. eueniet. Item contra. Nec valet ad hoc
 diuersitas causarum. quia non minus est impos-
 sibile quod a diuersis causis duo contradi-
 ctoria verificentur quam ab eadem et illud est
 clarum. Secunda est quod predicta responsio in secundo
 sensu est falsa. patet quia ex ea sequitur quod
 omnia de necessitate euenirent. Consequen-
 tia patet. quia si aliquid necessario eue-
 niat a prima causa. sequitur quod necessario
 eueniet. posito quod secunda causa possit ipsum
 non facere. Item omnia a solo deo si dea essent
 necessaria contra. Tertia propositio est quod pre-
 dicta responsio in tertio sensu intellecta est
 vera. Et ad illud sensum loquitur Boetius.
 ut patet ex processu suo. unde loquitur de ne-
 cessario et necessitate preterite et conditiona-
 li. Si autem dicatur si deus sciat sortem pec-
 caturum in a. sortem peccabit. prima est ne-
 cessaria. et antecedens est verum. ergo prima
 et antecedens non est in potestate sortis. ergo
 nec prima. Dico quod in potestate sortis est
 facere quod autem non sit nec unquam fuerit ve-
 rum sicut supraangebatur. Quarta
 propositio et responsio formata ad con-
 firmationem est quod deus naturaliter et non
 libere est scientia vel prescientia futurorum

tamen nullius veri de futuro contingens
 est naturaliter siue necessario. imo con-
 tingenter iudicium siue scientia iudicatis
 ua. An dico quod essentia diuina non natura-
 liter reputat antiquitatem fore. sed contin-
 genter. sicut contingenter vult ipsum fore
 Licet enim naturale sit diuine essentie
 reputare quodlibet verum. sic naturale est
 sibi quod cessat reputare iudicative illud
 quod prius reputauit iudicative si tale
 cessat esse verum. Sicut naturale est sibi
 quod nihil eorum lateat et quod nihil erronee iu-
 dicat. Nec est simile de hac noticia et de
 specie vel similitudine creata seu creata
 noticia. cum nulla creatura possit omnino
 similis esse deo in modo cognoscendi sic
 nec in modo essendi. Et sic patet ad istam
 rationem. Nec de tertio articulo.

Tunc ad rationes principales questionis.
 Ad primam negatur assumptum. et ad proba-
 tionem negatur assumptum. Et ad probationem
 patet ex primo articulo qualiter intelligen-
 dum sit contingens non esse determinatum
 ad esse plus quam ad non esse contra. Et qualiter
 sit intelligendum propositionem esse determi-
 nate veram aut falsam. Ad confirmationem
 dico quod in hac parte auctoritas philosophi est ne-
 ganda quia falsa et quod sibi ipsi alibi contra-
 dictoria. Unde ipse dicit in libro de bona
 fortuna deum videre futura contra. Ad
 secundam negatur antecedens et ad proba-
 tionem negatur assumptum. sicut patuit
 in secundo articulo. Et ad probationem
 negatur minor. nec ratio valet quia licet
 sic esset in nobis non tamen sic dicendum
 est de deo. sicut nec in deo dicimus cogni-
 tionem distinguere ab ipso quousque sic sit in
 nobis. et ita de multis similibus. Ad con-
 firmationem patet quod auctoritas Aristoteli
 non valet hic. Ad tertiam negatur autem
 sicut patet ex isto tertio articulo. Et ad
 probationem negatur consequentia sicut
 patet ex dictis. Concedo tamen quod immu-
 tabiliter eueniet licet non necessario vel
 inenitabiliter. Et hoc est quod quidam anti-
 qui dixerunt quod illud quod deus scit ne-
 cessario eueniet necessitate inenitabilitatis. id
 est inenitabiliter scit licet contingenter
 contra. Ex hac solutione patet. quod licet tam

hec Cora & bona dicitur p[ro]p[ter] a/
 ergo a r[ati]o[n]e / B[ea]t[us] s[an]c[t]us q[ui] dicitur d[omi]n[us] d[omi]n[us]
 Questio duodecima

mutabilitas q[ue] p[ro]tingetia repugnat deo
 sic q[uod] sicut deus no[n] est mutabile esse sic
 non est contingens esse. tamen aliquali
 ter intrinsece repugnat deo mutabilitas
 qualiter non sibi repugnat contingen-
 tia. Pat[et] q[uod] sicut deus immutabiliter
 est. sic immutabiliter scit. et vult quicquid
 scit. et quicquid vult. si tamen deus ali-
 quid contingenter scit et p[ro]tingenter vult
 quare r[ati]o[n]e. Ad confirmationem dico q[uod]
 Augustinus intelligit illas p[ro]positiones
 in sensu composito et vult dicere q[uod] hec
 est impossibilis aliter scire deus p[re]f[er]it
 ut. et hec est necessaria. deus p[re]f[er]it. g.
 ergo. a. erit ita q[uod] loquitur de necessita-
 te p[re]s[er]v[ati]o[n]is et non de necessitate p[ro]sequenti[is].
 Et sic sepe loquitur Boetius et commu-
 niter antiqui doctores. Et hec de ista q[ue]s-
 tione.

Questio duodecima

A

Intra quadragesimam
 distinctionem et sequentem
 in quibus magister agit
 de predestinatione salu-
 andorum et reprobatione da-
 nandorum.

Quero vtruz cum eterna pre-
 destinatione et reprobatione dei sit pre-
 destinatum posse danari et reprobatum
 saluari. Et arguitur primo q[uod] no[n]. quia
 predestinatio vel reprobatio dei est et
 fuit ab eterno inevitabilis et necessaria.
 igitur questio falsa. Consequentia tenet
 quia sequit[ur]. predestinatio est inevitabi-
 lis et eterna et necessaria. ergo quicunq[ue] p[re]-
 destinatur eternaliter inevitabiliter et
 necessario p[re]destinatur. ergo non potest
 non p[re]destinari. et per p[ri]m[us] nec danari
 r[ati]o[n]e. Sed antecedens patet. q[uod] omne im-
 mutabile est necessarium. sed predesti-
 natio dei est immutabilis. et sic de reprob-
 atione. igitur r[ati]o[n]e. Secundo arguitur
 sic quia predestinationis vel reprobatio-
 nis dei est in predestinato vel reprobato
 aliqua r[ati]o[n]abilis causa. igitur que-
 stio falsa. Consequentia tenet. q[uod] q[ue]s-
 tio supponit q[uod] predestinatio vel reprob-
 atio sit eterna. modo nulli[us] eterni aliq[ui]d
 temporale est vel esse potest causa r[ati]o[n]e.

Sed antecedens patet. quia si in re p[ro]-
 bato non esset aliqua sine reprobationis
 rationalis causa deus ipsuz crudeliter
 et irrationabiliter danaret sine iusticia.
 igitur r[ati]o[n]e. Tertio arguitur sic. quia cu[m]
 reuelatione dei facta alicui de sua p[re]-
 destinatione vel reprobatione non stat
 ipsum predestinatum posse danari vel
 reprobatum posse saluari. igitur. q. fal-
 sa. Consequentia tenet. quia reuelatio
 dei non magis excludit contingentiam
 reuelati q[uam] predestinatio vel reprobatio
 dei. sed ans patet. quia aliter reuelatio
 dei facta intellectui creato non esset im-
 fallibilis et certa. quod est falsuz. igitur
 r[ati]o[n]e. In oppositum est magister in litte-
 ra. Et ad hoc est communis doctrina ca-
 tholica. In ista questione iuxta mate-
 riam trium argumentorum erunt tres
 articuli. Primus vtruz predestinatio
 vel reprobatio dei sit vel fuerit ab eter-
 no inevitabilis et necessaria. Secundus
 vtruz predestinationis vel reprobationis
 dei sit in p[re]destinato vel reprobato aliq[ui]d
 rationalis causa. Tertius vtruz reuela-
 tio dei sit possibilis intellectui creato in
 fallibilis et certa r[ati]o[n]e. B. Quantu[m]
 igitur ad primu[m] articulu[m] primo p[re]mit-
 tendum est q[uod] no[n]is predestinationis et
 reprobationis. An dico q[uod] p[re]destinatio
 est diuini p[ro]positu[m] dandi vitam eterna[m].
 Reprobatio vero per oppositu[m] est diuini
 p[ro]positu[m] no[n] dandi vitam eterna[m].
 Vel fm aliquos no[n] p[ro]positu[m] dandi vita[m]
 eterna[m]. An ille dicit p[re]destinat[us] cui de[us]
 p[ro]posuit dare vitam eterna[m]. Et ille dicit
 reprobatus cui deus p[ro]posuit non dare
 vitam eterna[m]. Vel fm aliquos cui no[n]
 p[ro]posuit dare r[ati]o[n]e. Et hoc satis docet apo-
 stolus Romanoz. 9. Jacob dilexi Esau
 autem odio habui. vbi concludit. ergo
 cui[us] vult miseret[ur] et que[m] vult indurat. id
 est non miseretur. vt exponit Augusti-
 nus libro primo ad simplicianu[m]. Unde
 apostol[us] ibi p[ro] diligere ide[m] intelligit q[uod]
 velle misereri. id est misericorditer vita[m]
 eterna[m] largiri. Ita de tali misericordia
 ibi p[ri]ncipalit[er] loquit[ur] ap[osto]l[us]. Ideo electos
 vocat vasa misericordie. per odire vero
 ide[m] intelligit q[uod] velle non misereri vel

Predestinatio
 est p[ro]positu[m]
 diuini dandi
 vitam eterna[m]
 Reprobatio
 oppositum

Miseretur
 d[omi]n[us] vult et que[m]
 vult indurat

De predestinatione saluandorum et
 reprobatione danandorum

*Alia descriptio
pdestinationis*

*Bonorum qd
sunt gratuita
et charitas
merita vite
eternae*

*Quod sunt huius
ordine ad illa
ut attinet
sunt informis
Operatio solum
moralis bona*

*Effectus
pdestinationis
vita eterna data*

non velle misereri. quare etc. Sed etiam
aliter potest describi pdestinatio et re
probatio. et sic pdestinatio est pparatio
beneficiorum dei. scilicet gratie in presenti et glorie
in futuro. Et hec sententia est Augustini libro de
perseuerantia circa medium etc. Ita quod p
destinatio isto modo sumpta est ppositum
dandi gloriam et alia bona saltem
gratuita sic charitas et merita vite eter
ne. vel etiam alia bona saltem habentia
ordine ad vitam eternam sicut sunt ac
tibus. fides informis. operatio solum mo
raliter bona etc. Et sic preparatio quo
rumcumque bonorum una cum gloria vel sal
tem glorie et gratie et cuiuscumque boni me
ritorum vite eterne dicitur pdestinatio. Re
probatio autem est ppositum non dandi vi
tam eternam. et nolendi pro aliquo bono
vel merito dare vitam eternam. An
licet secundum Gregorium et aliquos alios si re
probat pseueraret in bonis meritorum
ipse vitam eternam haberet. quod licet ad
aliquem bonum sensum possit concedi. tamen
de virtute sermonis non est verum. Ler
tum est tamen quod de multis deus non vult quod
in bonis meritorum perseueret. Aliter
enim omnes saluarentur et ideo quicquid sit
de veritate talis conditionalis si repro
batus pseueraret in charitate deus da
ret sibi vitam eternam. tamen deus non
vult quod conditio illa impleatur. quia si
vellet utique impleatur. quare etc. Ex
predictis descriptionibus sequuntur ali
qua. Primo ex prima sequitur quod dare
vel habere vitam eternam siue magis p
prie loquendo vita eterna data vel ha
bita est effectus pdestinationis. sed non
dare vel non habere vitam eternam in il
lo qui tenetur eam habere est effectus
reprobationis loquendo de effectu lar
ge et ad modum loquendi magistri. Se
cundo sequitur contra magistrum Grego
rium. quod ipse ex prima descriptione non de
buit inferre quod non misereri sit effectus
reprobationis cum sit idem quod repro
batio. Nec debuit inferre quod vocare et iu
stificare sint effectus pdestinationis
illo modo sumpte cum sint idem quod p
destinatio sed etiam quibus non essent idem
tamen non possunt poni effectus pdestina

tionis nisi secundo modo sumpte. sicut
patet intuitu. Tertio sequitur ex se
cunda descriptione. quod non solum vita
eterna. sed ad minus omnia bona gra
tum facientia sunt effectus pdestina
tionis. imo secundum quosdam spes. fides. voca
tio ad fidem christi. etiam bona opera Cor
nelii ante susceptionem baptismi etc.
Quarto sequitur quod non solum dare
vel non habere vitam eternam. sed etiam non
dare vel non habere finale perseuerantiam
seu pro nullo merito aut quocumque facto
esse dignum vitam eternam finaliter. est effe
ctus reprobationis. sed culpa vel pecca
tum a doctoribus eodem non ponitur effe
ctus reprobationis. Et illis pre
missis ponam tres conclusiones ad hunc
articulum rursales. Prima est quod quilibet
rationalis creatura a deo fuit eternaliter
pdestinata vel reprobata. Probatur.
quia cuiuslibet dabit deus vitam eternam. vel
non dabit. quare etc. Et hec conclusio est
determinatio Augustini. libro de pdes
tinatione contra pelagianos etc. Ex
his sequitur primo. quod non solum quilibet
est pdestinatus vel reprobatus ab eter
no. accipiendo pdestinationem aut re
probationem primo modo. sed etiam secundo
modo. Et istud patet primo de pdestina
tis pro quo suppono tria. Primum est
quod non stat fieri aliquod bonum quod deus
faciat illud. Secundum quod nullum est me
ritum nisi deus accipiat illud et velit esse
meritum. Tertium quod non stat deum velle
aliquid quod ab eterno illud voluit. Tunc
arguitur sic non stat aliquid esse nouiter
bonum quod deus ab eterno illud voluerit
etc. sed pdestinatio est ppositum dan
di vitam eternam et cetera bona merito
ria etc. igitur etc. De reprobatione etiam
patet. quia ipsi non solum carebunt gloria
eterna. sed etiam finali perseuerantia. nec
mouentur in charitate vel gratia et deus
ab eterno hoc ordinavit. Secundo se
quitur: sed hoc magis declarabit in se
cundo articulo. quod deus nullam pdestina
uit aut pdestinat accipiendo pdestina
tionem secundo modo propter aliquod bonum aut
aliquam causam prius in pdestinato. patet
quod non stat aliquid nouiter aliquid bonum ha

*Reprobatus carebit gloria eterna
et finali perseuerantia pro
ordinauit deus*

Questio duodecima

bere quoniam deus potest voluerit et ab eterno quod illud quoad hoc haberet. Lapis igitur illud propter quod tu dicis deum predestinare. accipiendo predestinationem secundo modo. Tunc arguo sic. tale bonum quod tu assignas est partialis effectus predestinationis ergo deus non propter illud predestinat. antecedens partem per quid nominis. et prima factis patet. Et similiter potest argui de reprobatione secundo modo dicta. Secunda conclusio est quod quilibet rationalis creatura a deo predestinata potest damnari. et quilibet reprobata potest saluari. Patet. quia cuiuscumque deus dabit gratiam. et finaliter gloriaz libere dabit. et per consequens posset non dare. ergo talis potest non saluari et damnari: et consimiliter reprobatus etc. Hic tamen est advertendum quod licet predicta conclusio de virtute sermonis sit vera tamen in sensu composito intellecta esset falsa. Unde ista est impossibilis. predestinatus damnabitur: vel reprobatus saluabitur. Quis quilibet singulari de simplici subiecto demonstratio sit possibilis. Similiter ista computativa est impossibilis. Iste est vel fuit predestinatus. et iste damnabitur. Et ista est determinatio magistri. vi. 40. Tertia conclusio est. quod quilibet rationalis creatura a deo predestinata potest non esse et nunquam fuisse predestinata. sed eternaliter reprobata. Et similiter quilibet reprobata potest nunquam fuisse reprobata. sed eternaliter predestinata. Ista conclusio sequitur ex secunda. quia quicumque potest damnari potest non esse reprobatus et e converso etc. **D** Ex hac conclusione primo sequitur quod licet ista propositio de preterito sit vera. iste fuit predestinatus. tamen non est necessaria imo hoc est possibile. iste qui fuit predestinatus nunquam fuit predestinatus. Et ita dici potest de reprobato. et totum patet ex dictis etc. Secundo sequitur responsio ad istum articulum. quod licet predestinatio dei sit necessaria tamen deus non necessarius vel inevitabiliter sed contingenter est predestinatio. Et ita dici potest de reprobatione. Prima pars patet. quia predestinatio dei est ipsa dei essentia. que est necessa-

ria. Unde isti termini predestinatio et reprobatio pro eodem in supponunt: et idem omnino importat in deo. licet non in creatura etc. Secunda pars patet. quia sicut deus contingenter aliquem predestinat ita respectu cuiuslibet contingenter est predestinatio. et potest nunquam fuisse predestinatio. Et per hoc partem responsio a d. primo articulo ante oppositum. quia licet predestinatio dei sit immutabilis et deus sit immutabiliter predestinatio. non tamen inevitabiliter. Unde licet omne immutabile reale sit necessarium. tamen non omne immutabiliter tale. Nam loquendo de mutabilitate complexi eo modo quo dicimus aliquod complexum mutari de veritate in falsitate. aliquod complexum potest sic mutari et aliquod non. Et sic dicendum est quod non omne immutabile est necessarium. Nam aliquod est complexum quod non potest esse primo verum et postea falsum: nec e converso et tamen non est necessarium sed contingens. Et causa est. quia quantumcumque sit vel fuerit verum compossibile est quod non sit verum. et quod nunquam fuerit verum. Unde impossibile est quod hec sit primo vera. iste saluabitur. et postea sit falsa. vel e converso. Et per consequens illo modo est immutabilis et immutabiliter vera. Et tamen non est inevitabiliter vera vel necessaria. Et per hec patet responsio ad titulum propositi questionis scilicet qualiter stat cum vita eterna dei etc. Sed contra predicta arguitur primo sic. quia quando cum aliqua opposita sic se habet quod impossibile est unum succedere alteri si unum inest impossibile est aliud inesse. sicut quod habitus non potest succedere privationi nisi si privatio inest impossibile est habitum inesse. sed esse predestinatus et damnari sunt huiusmodi. ergo impossibile est quod damnari succedat ei quod est esse predestinatus. et per consequens si aliquis est predestinatus impossibile est quod damnetur. Et consimiliter potest argui de reprobato etc. Secundo sic. predestinatus siue in libro vite scriptus. non potest deleri. igitur nec potest damnari. Consequentia satis patet. et antecedens probatur per

*Predestinatio
et reprobatio
respectu dei
primus*

*Predestinatus
in libro vite scriptus
non potest deleri
et libro vite scriptus*

*licet
re se
vira
a gra
tina
voca
a lo
m. r.
m care
entia no
veria
p. sacro
et effe
et pecca
tur esse
Dixi gra
ad hunc
p. quilibet
emalter
obatur.
tenu. et
mclatio
et prede
re. Et
quilibet
ab eter
re aut re
entia scilicet
cedit
omnis est
ign. deus
lia est me
reht. et
p. velle
e. Tunc
mouit
voluerit
m. dan
m. m. o
e. etiam
p. g. o. n.
na. nec
e. deus
ado. se
e. in se
etiam
e. aut
e. et
u. ba*

*Utrum Minorum potest fieri in
reprobatorum possit augeri aut minui*
Primi sententiarum

magistrus historiarius super illo verbo
Moysi. Exo. 32. ubi dicit obsecro domi-
ne aut dimitte eis noxam hanc aut de-
le me de libro tuo quem scripsisti etc. An-
de ibi ait magister q hoc ex magna con-
fidentia in deum est per impossibile dictum
quasi diceret sicut est impossibile ut me
deleas. sic oro non posse fieri quin dimit-
tas etc. Tertio si predestinatus posset
damnari etc. sequitur q numerus electo-
rum posset minui etc. Consequentia pa-
tet et falsitas consequens. quia tunc non
esset deo certitudinaliter notus numerus
electorum etc. Quarto ad hoc est Au-
gustinus. de cor. et gloria predestinato-
rum. Ita certus est numerus ut nec ad-
datur eis quicquam aut minuat ex eis. Et
post subdit probationem ex Apoc. 3. te-
ne quod habes ne aliter accipiat coronam
tuam. Si alius inquit non est acceptu-
rus nisi iste perdidit certus est ergo nu-
merus. Igitur non potest esse maior aut
minor etc. **E** Ad ista responde-
tur. Ad primum dico q de talibus op-
positis que respiciunt futura contingen-
tia non est verum quod assumitur. sicut
est in proposito. Sed dicit Ockaz. q in
creaturis non potest simile reperiri sicut
est de istis oppositis predestinari. dam-
nari. reprobari. saluari. Hoc autem cum
sua reuerentia non est verum. scilicet q
in creaturis non possit simile huic inue-
niri quando simile est in propositionibus
de futuro contingenti. de istis oppositis
verum. falsum etc. Ad secundum dico
q istud verbum deleri potest accipi di-
pliciter. Uno modo proprie. et sic deleri
de libro vite presupponit fuisse scriptum
et deleri de libro idem est q non esse scri-
ptum et prius fuisse scriptum. et sic scri-
ptum in libro vite non potest deleri. intel-
ligendo de his qui sunt scripti scilicet eter-
nam presentiam. nam hoc argueret mu-
tationem voluntatis diuine ut patz etc.
Alio modo potest sumi magis large. ut
idem est deleri quod non esse scriptum
hoc est possibile de potentia absoluta
Quod ergo Moyses fuisse deletus de
libro in quo erat scriptus simpliciter im-
possibile fuit in primo sensu. et implicat

contradictionem: sicut patz. sed non in
secundo sensu etc. Ad tertium respondet
Ockaz q licet in sensu composito impos-
sibile est numerum predestinatorum au-
geri vel minui quia per hoc signatur q
numerus electorum est primo maior et
postea minor. vel e converso. et hoc est im-
possibile quia talis successio non est hic
possibilis. sed in sensu diuiso potest con-
cedi q numerus electorum potest auge-
ri vel minui. quia scilicet cum nihil per hoc
plus denotatur nisi q propter istos qui nunc
sunt predestinati potest aliqui saluari. vel
de illis aliqui non saluari. tamen ex ipso
q poneretur ipsum saluari conce-
dendum esset q ille fuit ab eterno de nu-
mero predestinatorum. et q ille non fuit
numerus. sed alius. et sic de reprobatis
etc. Tamen adhuc illa propositio in sen-
su diuiso potest rationabiliter distingui
iuxta duplicem acceptionem istorum ter-
minorum augeri vel minui. quia vnus
sensus potest esse q numerus electorum
potest esse maior vel minor illo numero
qui nunc est. ut si sit. decem potest esse duo
decim. vel potest esse octo. et sic illa est
vera. alius sensus potest esse q non so-
lum potest esse maior vel minor postquam
fuit minor vel e converso. et istum sensum
proprie videtur facere illud consequens
nam augeri et minui important succes-
sionem quantitatum maiorum vel mi-
norum. et sic illud est falsum nec sequi-
tur ex antecedente. ut iam patet ex dictis
etc. Est enim simile ac si dicitur nume-
rus rerum futurarum non potest auge-
ri quia non possunt esse plures postquam fu-
erunt pauciores cum nulla possit incipe-
re esse futura etc. sic in proposito nullus
potest incipere esse predestinatus vel re-
probatus. quare etc. Ad quartum pa-
tet. q Augustinus non loquitur de pos-
sibili sed de in esse et similiter loquitur
de augeri et minui proprie in secundo
sensu dato. sed in primo sensu non loqui-
tur. Nec ex hoc sequitur qui ille nume-
rus sit certus: et deo determinatus etc.
Et sic patet responsio ad primum arti-
culum questionis. **¶ Quantum**
ad secundum articulum, **Utrum prede-**

Ad ad argm

*Deley de libro
vite in scriptis
sufficit*

*Quia patet super
in libro vite patet
etna presentiam
non possit deleri*

ad hunc

stinationis et reprobationis dei sit in predestinato vel reprobato aliqua rationalis causa. Primo declarabo huius articuli sensum. Secundo recitabo vna reprobatione ad articulum. Tertio tractabo vna difficultatem ad propositum. Circa primum sciendum est quod non est intentio huius articuli nec doctorum hoc modo loquendi communiter ventum querere. An in predestinato vel reprobato sit aliquid quod sit causa illius rei que est predestinatio vel reprobatio que non est nisi diuina essentia saltem actiue sumpta. de hoc enim nullus dubitat: quod certum est quod illius nulla est causa sed est sensus questionis. Vtrum propter aliquid predestinatorum vel reproborum incomplexum vel complexum significatum deus illos eternaliter predestinavit vel reproboavit: ita quod dici possit de aliquo quod propter hoc vel propter illud: aut quod ille facturus erat hoc vel illud ipse est predestinatus: aut aliquo alio modo explicandi per propositiones causales: quod licet propositiones causales frequenter denotent causalitatem vnius rei ad aliam. non tamen semper. sicut in alia questione dictum fuit. igitur secundum hunc sensum diuersi diuersimode voluerunt assignare causam quare isti vel illi sunt predestinati vel reprobi. Quidam enim assignauerunt causam positivam dicentes quod propter bona opera vel usum bonum liberi arbitrii: quem deus presciuit aliquos habituros: predestinavit eos et propter malum usum futurum in alijs reproboavit illos. Et adhuc inter istos ponentes causam positivam est differentia: quod quidam dixerunt propter bonum usum liberi arbitrii: quo ad actum credendum. alij quo ad illum et alios actus liberi arbitrii. Item alij dixerunt quod bonus usus liberi arbitrii dupliciter considerari potest. Uno modo potest considerari partialiter a gratia et est bonum bonitate gratuita vel meritoria et isto modo consideratum non est secundum istos causa predestinationis sed effectus. Alio modo potest considerari ut procedat a libero arbitrio. et ut est bonus bonitate moralis: sic ut dicuntur est causa predestinationis non de condigno sed de congruo. Alij autem dicunt

quod predestinationis nulla est in predestinato causa positiva: sed privativa tantum. scilicet absentia finalis gratie per culpam originalem vel actuali respectu gratie dei sed secundum istos reprobationis est aliqua causa positiva in reprobis. scilicet obice gratie. Unde dicunt quod in primo instanti quo intuitu diuino offertur aliquis homo. deus vult illi gratiam et salutem et omnes creat ad illum finem nisi tamen obicem gratie reperiat. per quem homo reddatur indignus. Et in tali oblatione aliqui videntur cum obice gratie et indignitate actuali vel habituali ideo reproban. Aliqui autem offerunt et si non cum dignitate positiva tantum sine indignitate et obice: ideo predestinantur etc. His premisis contra predictas opiniones ponit. M. Hieronymus et probat diffuse aliquas propositiones propter bonum usum liberi arbitrii quem deus presciuit illi habiturum. Secunda. nullus est predestinatus quod prescitus fore finaliter sine obice habituali gratie. Tertia est quod quicumque deus predestinavit gratis peccate et pure misericorditer predestinavit. Quarta est quod nullus est reprobus propter malum usum liberi arbitrii quem deus presciuit illi habiturum. Quinta est quod nullus est reprobus quod prescitus fore finaliter cum obice diuine gratie. Sexta potest addi quod quicumque deus reproboavit sine quacumque causa in ipso reprobo eum reproboavit. Prima igitur propositio probatur. quia aliqui predestinantur qui nunquam habebunt usum liberi arbitrii: sed qua ratione isti non predestinantur propter usum bonum liberi arbitrii. pari ratione nec alij alij igitur etc. Consequentia patet. Prima pars antea patet de paruulis baptismatis morientibus ante usum liberi arbitrii. Secunda pars vel dicitur ratio diuersitatis. Ad hoc dicunt aliqui quod non propter usum quem habuerunt: etc. sed propter usum quem habituri erant si vixissent et ad eam perfectam peruenissent. Sed hoc non valet: quia nullus puniatur a deo propter merita que nec ei nec alterius sunt fuerunt aut erunt. igitur nec predestina

Reprobatio
Surgit contra
opinionem Augustini
de compatibilitate
et reprobationis

in
dec
pos
au
tur
q
alio
et
est
im
est
hic
est
co
t
aug
per
hoc
qui
nuc
ari
vel
ten
ex
b
n
conce
no
de
nu
le
no
fuit
probatis
no
in
ten
r
viti
fuit
ter
uia
vms
ellecto
numero
esse
duo
sic
illa
est
quod
non
fo
no
pos
um
sentis
consequens
aut
fiscal
m
vel
m
nec
sequi
et
et
dicit
or
nume
est
ange
pos
fuit
in
ce
no
nullus
tunc
vire
etiam
par
et
oe
pos
loquitur
secundo
non
legi
e
nunc
tunc
et
m
arbit
autum
i
prede

Primi sententiarum

ur rē. Antecedēs patet per apostoluz
2. corinth. 5. Omnes inq̄ astabim⁹ ante
tribunal christi vt recipiat unusq̄sq̄ s̄z
ea que in corpore gessit. non dicit gessit
sed vel habitus⁹ fuisse si vixisset rē. Itē
ex ista responsione sequitur q̄ paruul⁹
tantum gradum glorie reciperet quan
tum si vixisset vsq̄ ad vsum rē. Secū
do. patz per Augustinū libro primo ad
Simplicianum. Nemo propterea bene
operatur vt accipiat gratiam: sed quia
accipit. Tertio patz per apostolū Ro.
9. quia non est ex operibus sed ex vocā
te vt dictum est. Jacob dilexi: Esau autē
odio habui. quorum vsus liberi arbitrij
in vno fuit bonus: et in alio non rē. Se
cunda propositio probatur. quia caren
tia obicis originalis vel actualis est ef
fectus diuine predestinatiōis rē. igitur
non quia aliquis prouidetur rē. Conse
quentia videtur nota. antecedēs patet
Eph. 1. Elegit nos ante mundi constitu
tionē vt ellemus sancti: et immaculati.

*Iustificatio est
predestinatio
effectus*

Confirmat. quia iustificatio ē predestina
tionis effectus. et tamen erigit vel inclu
dit remissionem peccatorum. igitur rē.

Secundo patet quia paruuli morien
tes post baptismum sunt sine obice qz
sunt baptizati. et iō baptizati qz sunt p
destinati. vt patz p apostolū ad Thym. 3.
Non ex operibus iusticie q̄ fecim⁹ nos: s̄z
fm suā misericordiam saluos nos fecit
p lauacrum regeneratiōis. i. baptismū rē.

Ad hoc quida dicūt q̄ paruul⁹ nō ha
bet a predestinatione q̄ baptizat. s̄z h̄ po
tius est fm cursum nature. Itaz si puer
ex p̄plexiōe naturali mori debeat statū
natus nō puenit ad baptismū. nec h̄ est
ex aliqua reprobatiōe: s̄z deus nō vult
ppter ipm facere nouū miraculuz. Hoc
a utrō valet. quia cōtradicit auctori
tati allegate in qua dicitur fm suam mis
ericordiā rē. ergo nō tātz ex cursu na
ture. Tertio patet propositū p Augu
stinū in libro de predestinatione sanctorū
vltra medium. dicētis q̄ gratia dei ma
xime apparet in paruulis quoz alij ba
ptizati alij non vite huius terminum fi
niūt satis pbāt misericordiā et iudiciū
Ad idēz est expressa auctoritas Augu

stini in libro de bono perseuerentie.

Itē Tertia propositio probatur
ex predictis. qz ppter nulla bona in ali
quo preuisa quis predestinatur. sed poti
us ad eius predestinationē talia psequū
tur. igit rē. Ad hoc possent induci plus
res auctoritates rē. Quarta pposi
tio pbatur: qz predestinatus non ppter
sua bona opera predestinat: igit nec re
probatus propter mala opa reprobat.
aūs. patz ex dictis. et p̄na tenet per aplm
qui idifferēter loquēs de Jacob et Esau
dicit ante q̄ nati essent: aut boni aliq̄
aut mali egissent rē. Itē Roma. 9. Non
est volentis neqz currentis sed dei mise
rentis. Et sequitur: ergo cuius vult mi
seret. et quē vult indurat: id ē nō mise
retur. vt exponit August. put supra di
xi rē. Itē ad hoc possunt induci multe
auctoritates Augustini. sed p̄dicta sa
tis sufficiunt rē. Quinta p̄pō probat

qz queritur vnde q̄s habeat q̄ in fine vi
te careat obice gratie siue peccato. Et
em oportet dicere q̄ a libero arbitrio et
p̄p̄ia virtute. qui ē error Pelagij. vel
a deo gratis eū conuertente ad se p pe
nitentiā et remittēte peccata. Eū igitur
oēs eque faciliter p̄uerteret sicut vnuz
fm Augustinum. ideo non oportet ali
ter respondere nisi: qz sibi nō placet ius
ta verbū apli cuius vult miseretur rē.
et per p̄ns non ppter obicem rē. Et p̄
dictas ppositiones et earū pbationes
valde diffuse deducit Gregori. et ad eas
inducit multas auctoritates: sed totus
effectus consistit in predictis. ideo suffi
ciant rē. Sexta ppositio. licz eam nō
ponat tū sequitur ex alijs et ex eius di
ctis sicut patz rē. Sed cōtra predicta
sustatur. Primo qz predestinatio inclu
dit electionē. iuxta illud. Elegit nos an
te mundi p̄stitutionē. s̄z electio nō est in
ter ēq̄les oīno: ergo inter electos et non
electos reperit diuersitas propter quā
isti eliguntur et illi non. Secundo sic
agens vniuersale agit in omne qd nō h̄z
impedimētum: patet de sole rē. sed de
us est agens vniuersale. vñ illud Mat
thel. 5. Solē suū facit oriri super bonos
et malos: et p̄ p̄ns omnibus dat gratiaz.

*Quia
bona*

*Sole suū facit oriri sup
bonos et malos*

Primi sententiarum

Justificatio
est effectus
predestinationis

tius sequela eius, quia ille cui deus non vult misereri et gratiam conferre a peccato non confugit. Similiter constat quod iustificatio non est predestinatio, sed predestinationis effectus. Augustinus autem ibidem accipit obdurationem secundo modo, sicut patet per exemplum Pharaonis quod ibidem introducit et sic non loquitur de reprobatione vel predestinatione quare illa auctoritas non est contra propositum. Sed utrum verum sit quod dicit Augustinus, quod in peccatoribus precedit aliquid quo digni sunt iustificatione etc. Dicendum hoc dupliciter posse intelligi. Uno modo quod illud tale peccatores habeant a se et sic est illud falsum. Alio modo quod illud habeant ex preueniente misericordia dei, et sic est illud verum; et est de intentione Augustini ut patet ibidem. Sed in primo retractat ubi ista verba recitat illa non retractat sed solum dat intellectum huius quod addidit deus non miseretur nisi voluntas precesserit, dicit hoc esse dictum de misericordia que sequitur penitentiam quod scilicet precedit talis voluntas penitendi non autem de qualibet misericordia dei. Ita ut dicitur est quedam misericordia dei preueniens ipsam voluntatem sine qua non preparatur voluntas. Et sic est Augustini intentio quod in quibusdam peccatoribus imo et in pluribus precedit aliquid quo digni sunt iustificatione, id est deus communiter non dat istum effectum misericordie scilicet iustificationem nisi precedat voluntas penitendi ita quod deus misericorditer disposuit quod cuilibet habenti sufficientem attritionem per penitentiam dabit gratiam iustificationis. Ideo dicunt aliqui doctores quod sufficiens attritio semper fit contritio etc. Ad confirmationem dicendum quod magister non accipit ibi obdurationem primo modo scilicet pro eterna reprobatione, sed pro temporalis obstinatione cordis cuius meritum est frequenter precedens peccatum, sicut patet in Pharaone. Quia sicut dicit Augustinus ubi supra propter crudelitatem quam exercuit in eis quibus misericordia et humanitas debebat meruit

penam ut induraretur ei cor etc. Et hec est intentio verborum Augustini allegatorum supra ibidem nec est contra dicta, sicut patet etc. R. Illis premissis adhuc circa istam materiam ultra illa que dicitur minatur magister Gregorius tractanda est una satis utilis difficultas quam nec ipse nec aliquis alius quem viderim adhuc euacuauit. Et est Utrum deum aliquem predestinare vel reprobare sit prius alicuius positionis causalis vere. Et circa hoc primo recitabo unam positionem. Secundo declarabo unum modum dicendi probabilem. Sciendum est igitur quod positio Bekæ circa hanc materiam consistit in tribus. Primo enim distinguit quod hoc nomen causa a quo dicitur nominatur positio causalis dupliciter accipitur. Uno modo pro aliqua re habente aliam rem tanquam effectum. Et isto modo potest dici causa illud quo posito aliud ponitur et non ponitur sine illo. Alio modo accipitur causa non pro re aliqua respectu alterius rei, sed ut denotat quandam prioritatem unius positionis ad aliam, sicut si dicamur quod causa quare ignis non calefacit est quia non habet passum combustibile sibi approximatum. Et sic dicitur frequenter antecedens esse causa consequentis, et tamen non est proprie causa in aliquo quattuor modorum causandi positorem ab Aristotele. Et sic quando ab una positione ad aliam est bona consequentia naturalis et e conuerso, tunc potest aliquo modo dici quod antecedens est causa consequentis, et non e conuerso. Verum tamen dicitur quod hoc vltimo raro vltimo nunquam contingit nisi quia in re aliquid est causa alterius vel fuit aut erit aut potest esse. Secundo dicitur quod reprobationis est aliqua causa seu ratio accipiendus saltem causam secundo modo. Nam ista causalis est vera, quia iste peccabit finaliter ideo damnabitur. Et ad hoc sufficit sibi ista ratio: quia damnatio non videtur mihi bona, nisi quia iusta. Ita enim Augustinus super Genesim, deus non est prius vltor quam aliquis sit peccator. Videtur enim esse crudelitas, punire aliquem non persistente in eo culpa, ergo a simili deus non vult prius punire quam videat aliquem peccatorem esse, ergo prius

Misericordia
deus preuenit
in fine qua non
preparatur voluntas
Opinio boni
Augustini quod
quibusdam peccatoribus
Imo ut in pluribus
precedit aliquid
quo digni sunt
iustificatione etc.
et misericordia
deus preuenit

Questio duodecima

actus voluntatis diuine nō est velle dā-
nare iudam prout iudas offertur in na-
turalibus puris. quia sic vellet damna-
re sine culpa. sed est velle dānare iudā
prout offertur voluntati diuine sub ra-
tione peccatorum. Ergo cuz reprobare
sit velle dammare. reprobatio habet ex
parte obiecti rationem siue causam scz
culpam finalē preuisam. ideo concedit
tales causales: qz iste peccabit finaliter
ideo dānabitur: qz iste fuit peccaturus
ideo reprobatus est rē. Tertio dicit
tamen sine assertioe. qz alicuius pdesti-
natiois est aliqua causa seu ratio r ali-
cuius nō. accipiēdo cām scdo modo. Et
hōi causa seu ratio est: qz aliq ppter
merita saluabunt: qz si voluntarie non
mererentur nō saluarent. Aliqui autē
solū ex gratia speciali sunt ordinati ad
vitā eternā. ita qz sibiipsis nō sunt dere-
licti: sed preueniuntur ne possint ponere
obicē ne perdant vitā eternā. Sicut fu-
it de beatavirgine r quibusdā alijs qui
preueniebatur speciali gratia dei ne p-
derent vitā eternā rē. In primis er-
go videtur esse aliqua causa pdestinati-
onis: qz sicut dānari reprobant: qz pui-
dentur peccatur finaliter. cū deus non
sit prius vltor: qz aliqs sit peccator: ita
est de quibusdā pdestinatis qz pdesti-
nant: qz preuidetur finaliter in charita-
te perseucratur: r deus nō cōferret eis
vitā eternā nisi prius mererent eā. In
secūdis vero nō videtur esse ratio qua-
re pdestinantur nisi: qz deus vult ita.
Nam quicqd dat eis. dat vt cōsequant
vitā eternā. nec permitteret eis aliqd
in esse quod posset eos impedire a vita
eterna. Causa aut quare istos pdesti-
nat sine ratione r alios ppter rationes
nō est nisi eius volūtas sicut causa qua
re beat? Paulus fuit cōuersus sine me-
ritis suis r alij nō: fuit sola diuina vo-
luntas. Si autē contra predicta dicat
qz eodem modo debēt oēs pdestinati
pdestinari sicut oēs reprobi eodez mō
reprobant. ergo non debet esse aliq ra-
tio quare aliqui pdestinant: r nulla qua
re alij reprobantur. Item si deus sine
ratione pdestinaret istum et propter

rationem pdestinaret illū. deus esset
acceptor personarum. Item non vide-
tur verū qz ratio quare pdestinat istū
est propter merita sua: qz si iste nunq
habuisset merita r fuisset sine peccato
originali r actuali fuisset saluatus. igit
non propter sua merita rē. Item bea-
ta virgo fuit saluata ppter merita sua
igitur pdestinatiois eius sunt aliqua
causa sicut r aliorum. Ad hec respōdet
Ad primum qz non omnes pdestinā-
tur eodem modo sic scz qz omnium sit
ratio pdestinationis vel nullorū sicut
non omnes eodem modo receperunt gra-
tiam. aliqui em fuerunt sanctificati ante
natiuitatem suam r alij non. Et qua-
re isti r non illi nulla est ratio nisi volū-
tas dei rē. Ad scdm respondet qz nō
est acceptio personarū nisi quādo duo
sunt equales et aliqd debetur vtriqz et
vni confertur r alteri non: sed in pposi-
to deus nulli est aliquo modo debitor:
ideo non est personarū acceptor. Ad
tertium respondet qz quis iste fuisset sal-
uatus si fuisset mortuus statim post ba-
ptismū sine merito vel demerito. tamē
cum hoc stat qz fuit pdestinatus pro-
pter merita: sed ratio bene pbat qz be-
ne potuit esse pdestinatus r non pro-
pter merita r hoc non est cōtra dicta.

Ad quartū respondet qz beata virgo
fuit saluata r magis beata propter me-
rita sua. deus tamē ordinauit qz sic sal-
uaretur ita qz preordinauit eā ad vitā
eternam non propter talia media per-
que deueniebat ad eā. Sic igitur fina-
liter concedit qz licet pdestinationis
vel reprobationis non sit in obiecto ali-
qua causa primo modo dicta: qz nulluz
tale est causa alicuius eterni. tñ ista p-
positio deus pdestinat. vel ista deus
probat qz fuisset ab eterno vera bene ha-
bet cām scdo modo. eo modo quo dicit
antecedens esse causam psequenti. et
illud antecedens est ita eternum sicut
consequēs: quia illud antecedens. iste
peccabit finaliter fuisset ab eterno verū
sicut illud consequens. deus reprobat
istum. Et sic iste respondet affirmatiue
ad difficultatem propositam rē.

*Deus nō p-
t acceptor
personarū
quia nulli
debetur*

voluntate dei respicit voluntatem ab
eo cuius sumitur qualiter

Primi sententiarum

2 Sed licet ista positio sit sub-
tiliter et breuiter explicata tamē nō vide-
tur mihi q̄ euacuat totā difficultatē sic-
cut post patebit. Et etiā siue vera siue
falsa sit. tñ contra aliqua ibi dicta sunt
illa que supra dicta sunt. An̄ quicqd sit
de primo dicto de quo postea tangam.
tamē Gregori⁹ negaret fm̄ dictū. Et q̄
uis concederet istā causalez q̄ iste pec-
cabit finaliter i deo dānabitur. sicut cō-
cedit Okam. tamē negaret illā q̄ iste
peccabit finaliter ideo reprobatur quā
alius cōcedit. Unde fm̄ Gregorius duo
sunt hic distincte cōsideranda. An̄ est
q̄ deus non p̄posuit misereri huic. et in
hoc p̄rie consistit ratio reprobationis.
Et cur sic p̄posuit non est aliqua causa
p̄ter suum beneplacitū. sed simpliciter
considerandū est cū apostolo cui⁹ vult
miseretur et quē vult indurat. id est nō
miseret. Aliud est qd̄ est hic considerā-
dum scz q̄ tali cui⁹ p̄posuit deus nō mi-
sereri preparauit etiā pro peccatis pe-
nam debitā. Et ideo quis non propter
culpā nolit deus misereri. id est non da-
re vitam eternā. tamē p̄pter culpā vult
dare penam. Et sic concedit istam cau-
salem. q̄ iste peccabit deus vult ei dare
penam. et non istā. q̄ iste peccabit deus
eum reprobat vel vult non dare gl̄iam
et̄. Item Gregorius negaret tertiū di-
ctum et diceret generaliter. q̄ nullus p̄-
destinat p̄pter merita. Et negaret istā
causale. quia iste est habiturus merita
ideo est predestinatus. Imo concederet
ecōtra. quia iste est predestinatus ideo
est habiturus merita. Similiter conce-
dit. q̄ nō quia deus p̄posuit et voluit ali-
cui dare merita vel bonū vsu liberi ar-
bitrii. ideo p̄posuit ei dare vitāz eternā
sed econtra quia p̄posuit dare vitā eter-
nam: ideo voluit consequēter dare et̄.
Et hec diffuse n̄itur pbare p̄ aucto-
ritates in vna ratione per quā p̄bat p̄-
mā p̄positionem supra positam. Et sic
iste responderet negative ad difficultatē
p̄positam. sed tamē non euacuatur cau-
sa. vt patebit et̄. **2** In his ergo
premissis volo hic sine assertionē decla-
rare vnum modum dicendi apparentē

mibi probabilem. Unde circa hoc et ad
maiozem declarationem omniū dictoz
Primo notandū q̄ sicut supra dictuz
est de scientia. ita p̄portionabiliter dici
potest de volitione. scz q̄ volitio restrin-
gendo eaz ad volitionē dei potest sumi
vno modo large seu cōmuniter nō qui-
dem attendēdo istam cōmunitatē fm̄
multitudinē per se inferioroz vel singula-
rium quasi sint plures dei volitiones.
qm̄ volitio dei simplex est et vnica. sed
attendēdo fm̄ multitudinē volitorum
respectu quoz dicitur volitio. Et sic ge-
neraliter sumēdo respectu cuiuslibet a
deo voliti posset vocari volitio efficax
seu bñplacitū et̄. Alio modo potest su-
mi min⁹ generaliter solum respectu fu-
turoz. et sic posset vocari p̄uolitio. Alio
modo respectu p̄sentis aut futuri: et sic
forte sumēdo non sunt nomina imposi-
ta que sint in vsu. Alio modo p̄t sumi
specialiter respectu eoz que dicunt do-
na gratuita sicut sunt fides. spes. chari-
tas. Alio modo specialius respectu eo-
rū que dicunt gratuita non q̄cumq̄ sed
iustificatiā sicut charitas vel gratia vel
gloria. et respectu talium posset vocari vo-
litio gratuita vel bñplacitum gratū fa-
ciēs. Alio modo specialissime respectu
bonoz glorie. et talis posset vocari voli-
tio eterna siue dilectio eterna: gratifica-
tiua. nō quia volitio alio modo sumpta
sit temporalis. sed ab effectu ist⁹ volitio-
nis. quia deus vult tale bonū scz glorie
in eternum manere. Et talis volitio cō-
muniter vocat̄ p̄destinatio. posset autē
circa hoc esse dubiū. Atroz p̄destinatio
includat solū deū velle alicui bonū glo-
rie. vel tam bonū glorie in futuro q̄ bo-
num gratie in p̄senti. Et vtrū tantū ista
bona vel simul aliqua et̄. Et licet
Okam dicat q̄ p̄destinatio p̄rie nō
est respectu alicuius nisi respectu vite
eterne. ita q̄ vita eterna et non omne or-
dinans ad eaz est effectus approbatio-
nis tamen sicut aliquando p̄destina-
tio sumitur large. et sic tam gratia finalis
q̄ merita sunt effectus p̄destinatio-
nis. et nō aliquid aliud donū in p̄sen-

Opinio
doctorum quod
dicitur in probabili
et approbatum

Et a finalibus et merita per
effectus p̄destinatio-
Quid sit p̄destinatio
2m doctorum

Predestinatio et reprobatio quodammodo
capitur utitur pro diuino velle

Questio duodecima

ti vita collatum. Et fm hoc diuerse pos-
sunt dari descriptiones predestinatio-
nis. vt supra dixi. Secundo notandū
q̄ illi termini predestinatio et reproba-
tio possunt capi dupliciter. Vno modo
actiue. et sic supponit pro diuino velle
eo modo quo dictū est. Alio modo pas-
siue. et sic supponunt pro effectu volun-
tatis diuine. ita q̄ effectus predestina-
tionis vel reprobationis p̄mo mododi-
cte pōt vocari predestinatio vel repro-
batio alio modo. Unde ex istis inferri
possunt aliqua correlaria. Primū est
q̄ capiēdo predestinationē et reproba-
tionē actiue satis clarū est q̄ ipsius nul-
la est causa. quia talis actus diuine vo-
luntatis nulla est vel esse potest causa
sicut patet. Secundū est q̄ capiēdo
predestinationē et reprobationem passi-
ue scz pro tali effectu pot̄ concedi p̄ba-
biliter q̄ ipsius est aliqua causa. sumē-
do causam improprie et large. put̄ me-
ritū. tolet dicit causā premij vel pene. qz
de lege ordinata licz non ex natura rei
tali merito posito. sequit̄ tale premij
vel pena. Unde sic loquendo cuiuslibz
reprobationis passiue est aliqua causa
scz culpa. et alicui⁹ predestinationis est
aliqua causa sicut meritum vel gratia.
et alicui⁹ predestinationis nulla est cau-
sa in predestinato sicut in illo qui non
habet meritum. Nec est inconueniēs q̄
vnus effectus predestinationis sit cau-
sa vel ratio alterius. et per p̄ns vna pre-
destinatio alterius rē. Tertium est q̄
capiēdo predestinationē vel reproba-
tionē actiue et large. put̄ predestinatio
est respectu gratie vel glorie. satis cla-
rū est q̄ non. qz deus predestinauit idō
vult dare gratiam finalem nec econtra
patet. quia hoc esset idem sicut dicere
quia deus vult dare gratiam finalem et
gloriam. vult dare gratiam finalem vel
econtra quozuz vtrūqz est falsum sicut
satis patet rē. Quartus est q̄ capien-
do predestinationem et reprobationem
actiue et stricte. put̄ predestinatio inclu-
dit deū velle alicui dare gloriā et nihil
plus. licet em̄ nulli velit dare gloriā quā
etiam velit sibi dare gratiā in presenti

tamen possumus restringere istum ter-
minū p̄destinatio vt nō significet plus
nisi deum velle dare gloriā. Et isto mo-
do accipiunt aliquando doctores. Sic
ergo accipiēdo est dubiuz vt̄rum quia
de⁹ predestinat alicuē ideo dat ei gra-
tiam in p̄senti vel econtra hoc est dictū
vt̄rum quia deus vult dare gloriā ideo
velit dare gratiam finalem vel econtra
Et iste est punctus quez querit difficul-
tas rē. ¶ Unde circa istum pun-
ctū sunt alię difficultates. Prima ē
vt̄rum deū velle aliquid alicui possit eē
p̄ns alicuius vere causalis. Et videtur
q̄ non. quia sicut deo nihil pōt esse cau-
sa vt sit. ita nihil potest ei esse causa vt
velit cum in eo sit omniū⁹ modis idem
esse et velle. Igitur rē. Et si istud dicere-
tur pateret respōsio negatiua ad p̄posi-
tam difficultatem. Et hec respōsio essz
tam contra Bekam q̄ cōtra Gregoriū.
vt patet quia quilibet concedit aliquaz
talē causalē licet diuersimode rē. Se-
cunda difficultas est vt̄rum concessio q̄
deū velle aliquid alicui possit esse p̄ns
alicuius vere causalis an hoc possit eē
respectu antecedētis significantis pre-
cise sic esse vel nō esse de creatura. Aer-
bi gratia. respectu talis antecedētis for-
tes facit vt faciet a. ita q̄ talis causalis
sit vera. qz fortes facit a. de⁹ vult q̄ for-
tes habebit b. Videt̄ em̄ p̄abile q̄
non ex hoc q̄ diuinū velle est causa cu-
iuslibet creature et nullo modo econtra
Et sic diceretur q̄ deum velle aliquid
nunq̄ sit p̄ns in vera causalī nisi deum
velle vel scire sit antecedēs. sicut dicen-
do. quia deus vult fortes facere a. ideo
deus vult fortem habere vel habiturū
esse b. Et fm hunc moduz dicendū essz
q̄ cum deus de facto puniret malos in
infernō et p̄ p̄ns velit eos punire quia
non volens nihil facit. ideo sequitur q̄
deum velle punire non possit esse p̄ns
in vera causalī ad istud antecedēs for-
tes peccauit vel peccabit. Et iste mod⁹
dicendi mihi videtur p̄abilis. et est tā
contra Bekam q̄ contra Gregoriū rē.
vt patet. Tertia difficultas est vt̄rum
deum velle aliquid alicui possit eē con-

Difficultas

Voluntatis
diuina deo
non abstrahit
hunc nō dicitur

3. Difficultas

ad
cor
icuz
dici
chris
h sumi
nō qui
mē fm
singula
riones.
ica. sed
litozum
Et sic ge
libet a
o efficit
vult su
pectu fu
no. Alio
mri: et sic
a imposi
pōt sumi
icant do
es abari
pectu co
mz sed
pana vel
ocari vo
gratiā
respectu
can vol
gratia
sumpra
probitur
z glorie
litio cō
licet autē
dminatio
om̄ glo
ro q̄ dō
mētū ista
Et licet
pote nō
ctu vite
mne or
p̄natio
mo ar
dmina
dinas
natio
sicut

Primi sententiarum

sequens alicuius vere causalis si ams sit deus velle vel scire sicut est in exemplo iam dicto. Et videtur q non quia cu in actu diuine voluntatis nulla sit oino distinctio aut prioritas aut posterioritas sicut imaginatur Scotus non apparet ratio quare ista sit vera. quia de^o vult a. ideo deus vult b. plus q e conuerso. Et iste modus dicendi adhuc est tam contra **Decam** q **Bregouii**. **Quarta** difficultas est concessio q deus velle ali quid alicui sit pns alicuius vere causalis. cui⁹ ams sit deū velle an sicut deus potest velle alicui minus bonū quia vult ei maius bonum ita possit velle maius bonū quia vult ei minus bonuz. Si em dicatur q sic tunc sicut dicit quia deus vult dare gloriā ideo vult dare gratiaz finalem. ita diceret q hec est possibilis. quia deus vult dare gratiā finalē. ideo vult dare gliam. et hoc est cōtra **Bregouii**. et pro opinione **Decam**. Si vero dicatur q nō sed q vniuersaliter de^o vult semper alicui minus bonū quia vult ei maius. et nunq ecōtra. tunc clara est responsio ad difficultatē ppositā. Et hoc est contra **Decam** et pro opinione **Bregouii**. **Videret aut iste modus pbabilis ex hoc quia ordinate volens finē et ea que sunt ad finem vult media ad finē ppter finē. et ideo licet deus nō per pri⁹ velit finem q ea q sunt ad finem. quia non est in deo talis prioritas actuū. nec talia instantia qualia imaginatur Scotus etc. tamen videtur q deus velit ea que sunt ad finem propter finem. et per consequens minus bonuz propter maius bonum. Aliter non esset ordinate volens. Igitur deus vult alicui gratiā et alia que sunt ad beatitudinem propter ipsam beatitudinē que est omnū finis. Et per pns quia vult alicui gliaz vult ei gratiam. Isti ergo sunt diuersi modi dicēdi pbabiles in quibus apparet punctus difficultatis et datur materia exercitationis. Nec videt facile eligere meliorē. tamē hic aliquid dicā pbabiliter etc. **¶** Tertio ergo principaliter notandū est. quia hic facta est mentio de ppositionib⁹ causalib⁹ q ista**

dictio q: vel ppter vel alia equiualens faciens propositionē causalem quādo q significat causam essendi et denotat causalitatem vnius realitatis respectu alterius in aliquo qtuor generū causalium. et sic facit ppositionē pue causale vt cum dicit quia sol lucet dies est. et sic de similib⁹ que denotant antecedētis ad pns causalitatem pnam. Et de tali causalī pue dicta pōt dari ista regula q nulla ppositio causalis pue dicta cui⁹ pns signat tanq signū totale deum aliquid velle vel intelligere est vera. Pr^o q: sicut supra arguit. sicut nihil est vel esse potest ipsi deo causa pue dictare sit. sic nec vt intelligat. vel velit ideo sic vtendo ppositionib⁹ causalib⁹. p^o cla re quid dicendū ad difficultatē ppositam et ad alia supra tacta. Quādoq: vero talis dictio non signat cām essendi nec antecedētis ad pns causalitatem pnam. et sic non facit causales pue dictam. vt cum dicit quia creature sunt a deo. deus est dñs creaturarū q: aliqua res in diuinis generat filiū. aliqua res in diuinis est pater. q: homo est rationalis. homo ē risibilis. q: ysocheles habet tres angulos equales duob⁹ rectis ideo est triangulus. et sic de similibus. Tales em ppositiones solent cōcedi taz in theologia q in philosophia et metaphisica. et tamen non denotant cām essendi nec antecedētis ad pns causalitatem pnam. quia sic essent false vt patet intuenti. sed signant causas cognoscendi vel antecedētis ad pns conuertibilitatem per pnam mutuaam cum cōnotatione cuiusdam prietatis inferētis respectu illati fm nostrum modum cōcipiendi. Et ad aliquē tales vel consimilē intellectū. Et sic intelliguntur causales supradicte. Unde in omnib⁹ illis est talis pna cōuertibilis. et ultra hoc in antecedente ponitur diffinitio vel terminus pertinēs ad diffinitionem terminū positi in sequēte. vt patet. ideo est aliquid qualis prioritas antecedētis ad pns propter quā potest dici antecedētis causa consequētis. Et hinc est q tales causales conceduntur. Et fm hūc modū

Primi sententiarum

De no per no hinc
infallibilis

Quoniam
propter
fuit
capitulum
veritas
interior

Ad veritatem
concordans

Contra
quod
capitulum

Ille qui est veritas causet in aliquo falsitatem. Alio modo potest capi reuelatio specialius vt reuelare importat idem quod causare assensum firmum in intellectu creato s aliquo complexo vero. et sic vtatur inferius isto termino et potest vocari reuelatio interior. Et fm hunc modum hec est contingens deus reuelauit sorti quod dies iudicij erit etiam postquam reuelauit quia illa debet exponi quod deus causauit in sorte assensum firmum quod sic erit et verum est quia sic erit. Modo secunda pars est contingens. quare etc. Tunc probatur conclusio. quia quicumque veraciter prestat et preuidet futura siue vera contingentia de futuro. et est omnipotens potest per signa aliqua extrinseca vel per seipsum sine talibus signis intellectui creato talia reuelare sed deus est huiusmodi. Igitur etc. imo de facto quoniam multa talia reuelauit per Dan. 2. Reuelatum est misterium danieli. Item de paulo. 2. Corinth. 12. Scio hominem etc. Sequitur. Et audiuit archana verba etc. Item de anima christi etc. Item aliter nulla esset prophetia. Et breuiter ista conclusio est fidei supponenda etc. Ad declarationem secunde conclusionis sciendum est quod certitudo potest capi dupliciter. Uno modo improprie vt certificare importat firmiter idem quod assensum alicui complexo: et quod non potest aliter esse. Et isto modo satis constat quod deus non potest certificare aliquem de aliquo vero de contingenti futuro. Nec respectu illius est isto modo possibilis certa reuelatio quia hoc includit contradictionem. Alio modo potest certitudo capi proprie vt certificare importat idem quod firmiter assensum alicui complexo vero. Et isto modo satis patet quod licet non sit possibile quod certitudo sit falsa. tamen certitudo potest esse deceptio. Et licet nullus potest decipi per certitudinem tamen per certitudinem potest decipi. Et ideo ille qui fuit certus potest non fuisse certus et illa noticia que fuit certitudo potest fuisse deceptio: et non certitudo etc. Tunc ergo isto modo capiendo certitudinem. patet satis conclusio ex dictis in prima conclusione etc.

Ad declarationem tertie conclusionis sciendum est quid sit significatum vel quid nois noticie infallibilis. Unde noticia infallibilis est que non potest esse falsa siue assensus verus quo non est possibile falli. Falli autem est assentire taliter esse qualiter non est. vel non taliter esse qualiter est. Tunc probatur conclusio per quo supponit quod intellectus creatus non cognoscat formaliter per ipsam diuinam noticiam. Nam si hoc poneret posset saluari quod posset fieri infallibilis noticia intellectui creato. sicut sibi respectu cuiuslibet veri etiam de contingenti futuro per hoc quod sicut futurum contingens potest non fore. ita potest non fuisse respectu illius noticie nec vera nec falsa. Quod non videtur eodem modo posse dici de noticia creata. Unde arguitur sic. tu iudicasti noticiam creatam antichristi fore: et antichristus non erit: ergo tu errasti. et sic tua noticia creata fuit falsa et per consequens non infallibilis. Quia patet ex quid nominis: sed premissa sunt possibilis et compossibiles quacumque reuelatione sibi facta circa futuritionem antichristi. igitur etc. Unde ad maiorem declarationem huius materie pono aliquas propositiones. Prima est quod quodlibet verum de futuro contingenti potest deus absolute et determinate siue limitate reuelatione intellectui creato reuelare. Et ista intelligenda est de reuelatione non cadente siue non habente reflexionem super ipsam reuelationem vel actum mentis sed solum super extrinseca de futuro contingenti improprie ipsi reuelationi. Ad dico propter sophismata que possunt fieri de ista. nihil tibi reuelabitur vel de quolibet. Et hec sic intellecta est per aliquos opiniones quarum una est quod nulla potest fieri reuelatio absoluta de futuro contingenti: sed solum sub conditione aliqua utpote quod a. eueniet nisi aliquid obstat vel simili modo. Unde hoc non valz tamen quod fm hac via deus non potest plus aliquid certificare de futuro contingenti quam ego. nam potest reuelare futurum contingens isto modo. tum quod deus potest absolute certificare de illa conditione. et habet perpositum quod simili modo patuit de primo: vel non potest: et sic procedet in infinitum. que etc.

De
vita
sent
per
gen
cui
fuer
Sed
qu
na
m
p
v
dum
deu
p
nate
qua
p
pos
cont
ip
solu
citate
ente
g
Et b
ada
solu
mot
ro ca
nec in
tra no
mo no
tur q
re
te
S
qua
per
ne
cre
det
fac
bec
tami
test u
deus
tem

Questio duodecima

Alia opinio est q̄ nulla sit reuelatio a deo de futuro contingenti que sit ad vnuz sensum determinata. quia p̄ter sensum litteralem. quē sermo verborū p̄tēdit. sunt ibi sensus alij subintelligendi. ad quoz aliquē referenda est locutio. si sensus litteralis non sit verus sicut ad sensum allegoricū vel tropicū Aliquū sumit simpliciter et absolute aliquādo sub cōditione. Et hoc non valet tum quia oppositū tenendū est esse factum p̄phetis. Aliter fm̄ hanc viā licet p̄beta aliquis haberet aliquē sensum verum. tamē nesciret illū. q̄d est absurdum dicere. de omnib⁹ p̄phetis. tuz q̄ deus determinate nouit ad quē sensuz p̄nunciat aliquid fore. ergo determinate illū sensuz p̄t aliquid reuelare. Et qua rōne p̄t de vno. et de quolibet. q̄re p̄positio vera rē. **R** Secūda p̄positio est q̄ quodlibet verū de futuro contingenti a deo siue imediate per se ipsuz siue per signū extrinsecū. siue absolute siue aliter qualiter cūq̄ reuelatū est. ita cōtingens post reuelationē sicut ante. nec q̄cūq̄ reuelatio tollit contingētā reuelati aut facit ip̄m necessariū. Et hec est p̄tra opinionē quā reprobat adā. que posuit q̄ facta reuelatione absolute. qualis facta est de resurrectione mortuoz et alijs articulis fidei de futuro contingētū. nō p̄t euenire oppositū nec impediri et ratio est. quia posse contra veritatē non est posse. S; hec opinio non est sana. Primo q̄ ex eo sequitur q̄d de necessitate deus aliquid ageret ad extra. imo q̄ omnia de necessitate euenirent quod est contra fidem. Secundo sequit̄ q̄d deus potuit aliqua facere que nūc non potest facere. et per p̄ns sequit̄ diminutio potētie diuine. p̄na patet. quia deus aliqua potest creare que nō creabit. ponatur ergo q̄ deus reuelat cras q̄d illa nō creabit v̄l faciet absolute reuelatione. tunc cras hec erit vera. deus potest ista facere et tamē hec erit vera deus amodo nō potest ista facere. Et cōsimiliter sequit̄ q̄ deus possit se facere v̄l fecisse nullipotentem q̄d est absurdū. Et p̄na patet. quia

deus anteq̄ quicq̄ crearet potuit soluz creare vnam solam creaturā rationālē et eidē reuelare q̄ nihil amodo crearet et q̄ si peccaret ipsaz annihilaret. Et cū ipsa potuit peccare sequitur p̄positum id est q̄ de⁹ nihil potuit creare. q̄re rē. **¶** An sicut bene dicit adā ista via magis est irrationabilis q̄ negare absolutas reuelationes esse posibles rē. **¶** Tertio sicut arguit **H**ibernic⁹ sequit̄ q̄ iudas tradēs xpm̄. et Petrus negās ip̄m fuisse excusati a peccato cū eoz peccata fuissent reuelata a xpo. q̄ null⁹ peccat in eo q̄d vitare non p̄t. Igitur rē. p̄na p̄t. q̄ xps in cena reuelauit discipulis q̄ iudas traderet ip̄m et q̄ Petrus negaret ip̄m. Et per p̄ns fm̄ istaz viā ista ab eis cauēri non poterāt. et sic non peccauerāt cōtra euāgelium. **Matth. 26.** He homini illi per quē fili⁹ hois tradet rē. **¶** Quarto arguit sic. Sciētia dei ad intra de aliquo futuro nō tollit contingētiam futurū. igit̄ nec reuelatio ad extra Antecedēs p̄t ex supra dictis et p̄na tenet. quia nō apparet ratio diuersitatis Similiter aliter sequit̄ q̄ deus necessitaretur ad agendū per aliquid extrinsecū. q̄d est absurdū. Et breuiter ex dicta opinione sequuntur multa incōuenientia rē. **¶** Tertia p̄positio est q̄ quolibet noticia creata q̄ fuit reuelatio alicui⁹ veri de contingenti adhuc futuro p̄t non esse et nunq̄ fuisse reuelatio. p̄t supposito q̄ iste termin⁹ reuelatio importet q̄ sit assensus verus et de vero. Nam tūc bene sequit̄ demonstrato tali vero de cōtingenti futuro. hoc nunq̄ fuit verū. igitur hec nunq̄ fuit reuelatio Et antecedēs est possibile. igitur rē. Et per hanc p̄bationē vult vna opinio saluari. q̄ reuelatio sit noticia infallibilis et q̄ deus nō potest decipere q̄ iste terminus reuelatio cōnotat ita fore sicut p̄nunciat. et ideo contingenter est illa p̄nunciatio reuelatio. ita q̄ si nō eueniat illa p̄nunciatio nunq̄ fuit reuelatio. Sed licet istud dictū sit verum. tamen non sufficit ad euadendū difficultatem q̄ per hoc nō vitatur qn̄ de⁹ fecerit illum cui fiebat p̄nunciatio credere q̄

*Opinio
Hibernic⁹*

Primi sententiarum

*Et probatio dicitur
quod nulla est notitia
que dubitatio creatur
nisi a spiritualibus personis
non*

*Opinio
probabilior*

ita eueniet. et per p̄ns quin decept⁹ fue-
rit: nisi ita eueniat. q̄ licz illa reuelatio
possit non fuisse reuelatio tñ nō potest
non fuisse iudiciū vel adhesiua cogni-
tio: vt videt̄ pbabile. Et hoc tenet adā

S Unde probabiliter loquēdo
pro declaratione hui⁹ sit hec quarta p-
positio. q̄ quelibet noticia creata que
fuit reuelatio alicui⁹ veri de contingen-
ti adhuc futuro. licet possit non esse aut
nō fuisse noticia vera vel de vero. tamen
non potest non fuisse noticia iudiciaria
siue adhesiua. patz supposito q̄ preteri-
tum nō pōt non fuisse. qđ cōmuniter te-
netur q̄uis opposituz sit probabile. vt
supra declaratur est. hoc em̄ supposito
apparet mihi q̄ si pcedatur q̄ talis no-
ticia potest nō fuisse noticia vel iudiciū
postq̄ fuit: pari ratione erit pcedendū
q̄ ipia simpliciter pōt nō fuisse. et sic de
quolibz preterito. Et sic apparet ratio
diuersitatis. Et si dicatur q̄ sicut con-
cedit̄ q̄ tale iudiciū pōt non fuisse iu-
diciū. verum pari facilitate potest cōce-
di q̄ tale potest nō fuisse iudiciuz. Di-
co q̄ licz eque facile posset vnū sustine-
ri a p̄tadictione sicut aliud. sicut alias
declaratum est. non tenendo q̄ preteri-
tum nō pōt non fuisse et futurū pōt nō
fore. primū est cōcedendū et non secun-
dū. Et ratio diuersitatis est. qz q̄ tale
iudiciū fuerit verū dependet ex futuro
contingenti: sed q̄ tale iudiciū fuerit
nullo modo videtur dependere ex futu-
ro plus q̄ ipm̄ fuisse creatū et. Si ve-
ro dicatur q̄ sicut concedit̄ q̄ iudiciū
diuinū non solū potest non fuisse veruz
respectu futuri. imo pōt non fuisse iudi-
cium pari facilitate potest concedi qđ
iudiciū creatum respectu illius cōtin-
gentis futuri potest non fuisse iudiciuz
de sic fore. Dico q̄ licet eque faciliter
posset vnū defendi a contradictione si-
cut aliud tñ ratio diuersitatis quare p̄-
mū rationabiliter ponitur et non secun-
dum est ista. qz cuz deus nō possit iudi-
care falsum diuinū iudiciū siue iste ter-
min⁹ iudiciū increaturuz importat qđ sit
verū. ideo deus iudicasse antixpm̄ fore
dependet ex futuro contingenti. ita qđ

sicut cōtingens est antixpm̄ fore. ita cō-
tingens est deū iudicasse. sed non sic est
de iudicio creato. quia qua rōne sic eēt
de vno pari rōne ita esset de quolibet.
qđ est falsum. Et ideo de nullo intellex-
tu qui iudicauit antixpm̄ fore cōcedē-
dum est q̄ pōt hoc nō iudicasse. nisi de
solo intellectu diuino. Quia de illo so-
lo ista p̄na est bona. iste intellectus sic
iudicauit. ergo sic erit Si aut̄ dicatur
q̄ imo talis p̄na est bona de aliquo in-
tellectu creato. scz de intellectu vel aīa
xpi. Dico pbabiliter q̄ non valet ab-
solute talis p̄sequētia. quia qua ratiōe
valeret de ipso et de quolibet alio eius-
dem speciei etiā si illa anima eēt dimis-
sa a verbo non valeret illa p̄na et. Ex
istis ergo oibus patz pbabiliter illud qđ
est intentum. scz q̄ nulla noticia creata
vel creabilis est simpliciter infallibilis re-
spectu futuri p̄tingētis. qz ex quo talis
fuit nō pōt nō fuisse iudiciū. et tñ pōt
nō fuisse iudiciū verū. ergo pōt fuisse iu-
diciū falsum. An̄s patz ex dictis et p̄na.
quia inter verū et falsum in p̄posito nō
est mediū et. **T** Sed contra p̄-
dictā p̄positionē et alia dicta est vna opi-
nio ad quā videtur declinare magister
Bregori⁹ quā vult saluare. q̄ aliqua ta-
lis noticia creata sicut diuina reuelatio
sit infallibilis de facto per hoc q̄ talis
noticia pōt non fuisse significatiua aut
non sic significatiua illius qđ significa-
uit seu ipsam nō fuisse assensum vel iu-
diciū illius futuri. Sicut dicendū esset
q̄ iudiciū quo iudico petrū sedere si cō-
seruaretur in me postq̄ Petrus surre-
xisset non ampli⁹ eēt iudiciū vel nō eēt
iudiciū quo iudicārē Petrū sedere An-
de dicit postq̄ deus significauit per ali-
qđ dictū a. fore possibile est deuz nunq̄
vōluisse significare per suū dictū a. fore
et per p̄ns nunq̄ dixisse a. fore. quare et
Et licet Bregori⁹ non probet istam opi-
nionē. tamen pro ea et contra dicta pōt
fortiter argui. Primo sic. quia videat
clare aliqua creatura rationalis in ver-
bo aliquod futuruz contingēs fore. Ar-
guitur sic. Ista visio vel creata noticia
potest nunq̄ fuisse noticia vel assensus

*Et
est
infa
rog
lib
cre
dic
re
no
q̄
se
sic
fals
fals
lia
not
cur
plu
et si
ipso
feme
non
uatu
notia
dum
ta in
tu in
ver
vult
ergo
sequ
qua
dimo
tub
p̄ns
sent
sub
q̄
rep
cit
fem
pe
int
est
plic
cta
dice
sequ
posit
Lom*

Questio duodecima

Igitur rē. consequentia tenet. quia iste est modus saluandi diuinā noticiā esse infallibilem respectu contingēter futurorum. An̄s p̄t̄. quia verbū potest nunq̄ sibi representasse illud fore. ergo talis creatura potest nunq̄ assensisse vel iudicasse illud fore. quare rē. An̄s apparet. quia sequitur. a. nō erit. ergo verbū non representauit rē. Si vero dicatur q̄ ex hoc q̄ talis noticia potest nō fuisse assensus rē. non habet q̄ illa noticia sit infallibilis. id est non possibilis esse falsa. sed tantū habet q̄ pōt non fuisse falsa. Dicit ad hoc q̄ noticia infallibilis habetur isto modo. Si em̄ esset aliq̄ noticia creata q̄ sic rep̄ntaret aliq̄ futurū fore q̄ si ipsum non foret non amplius rep̄ntaret nec vnq̄ representass̄ r̄ si foret ip̄m representasset ita q̄ poss̄ ipsum rep̄ntasse r̄ poss̄ ip̄m non representasse. sicut illud posset fore et posset non fore. illa esset infallibilis sicut saluatur de noticia diuina sed talis videt noticia in verbo rē. An̄ ad hoc p̄bandum arguitur secundo sic. q̄ noticia creata in verbo vt exemplū sibi subordinatū in significatio nō representat nisi q̄ verbū vult eā sic representare r̄ libere vult r̄ pot̄ nunq̄ voluisse eaz̄ rep̄ntare ergo illa pot̄ nunq̄ representasse. Et consequens sequit̄ q̄ deus pot̄ facere aliquā noticiā vel assensum subordinatū diuino diuine noticie sicut vox v̄l scriptū subordinat̄ enunciationi mentali. Et p̄ d̄ns sicut diuina noticia pōt non representasse a. fore. ita illa noticia creata ei subordinata. quare rē. Si vero dicat̄ q̄ talis noticia naturaliter r̄ nō libere rep̄ntat r̄ representauit. quare rē. Dicitur q̄ etiam noticia naturaliter representat sibi p̄s̄i a. fore. sic sc̄z q̄ pōt nō representare. sed illud debet fore si autē intelligatur naturaliter absolute falsuz̄ est rē. Tertio arguitur sic. quia nō implicat contradictionē talē noticiā q̄ dicta est esse a deo vel fieri. imo oppositū dicere derogat potētie dei. Nec ad hoc sequitur preteritū non fuisse sicut opposita opinio videt̄ supponere. igit̄ rē. Consequentia patet r̄ an̄s apparet. Itā

sine deperditione alicuius rei. de noticia vel assensu pōt fieri non noticia vel assensus. Itā fm̄ illos qui ponunt q̄ ad hoc q̄ aliquid sit noticia intellectus requirit̄ q̄ sit ab eo effectiue. illud q̄ ē noticia potest desinere esse noticia sine deperditione alicuius rei. sc̄z si conseruaret a solo deo r̄ non ab intellectu creato. Et per p̄sequens sicut talis noticia potest non fuisse a tali causa. ita potest nō fuisse talis obiecti. vel potest simpliciter nō fuisse noticia absq̄ hoc q̄ cōcedatur q̄ aliqua res preterita possit nō fuisse. sicut pat̄z rē. Quarto arguitur sic. anima xpi habet talē noticiā creata infallibilē. igit̄ rē. An̄s p̄batur. q̄ suppono q̄ verbū non est sibi formalis cognitio. r̄ supposito q̄ oppositū dicat. nō illa aia pōt r̄ potuit p̄ducere noticiā creatam conformē illi noticie increate. Sed si talis noticia increata non eēt infallibilis sequit̄ q̄ xps pōt r̄ potuit falli r̄ per d̄ns per communicationē idioma tū q̄ verbū diuinū potest falli falsitate create noticie. q̄ videt̄ absurdū. quare rē. Et ita pōt dici de qualibz̄ noticia in verbo rē. Iste ratiōes sunt difficiles r̄ opinio ista subtilis r̄ esset valde rationabilis. supposito q̄ concederetur preteritum posse non fuisse. q̄ ita faciliter posset defendi a cōtradictione sicut futurum posse non fore. sicut supra dictū est. Sed si hoc non concedatur non v̄deo q̄ ista opinio possit rationabiliter sustineri. Unde contra hanc opinionē preter illa que supradicta sunt facio talem rationem. Pono enim q̄ angelus Gabriel vidit in verbo incar̄natiōis xpi futuram. nec hoc aliunde v̄l alio modo viderit q̄ in verbo. ita q̄ ex illa visione et non ex alia causa ipse habuerit vnū gaudium et vnā dilectionem et venerit ad Mariāz et salutauerit eam sicut scriptura dicit. Tunc sumus in tempore medio inter saluationem illam r̄ incarnationem tunc futuram. r̄ arguitur tunc sub tali forma. Christ̄ nō incarnabitur. ergo Gabriel hoc non vidit in verbo. Ista consequentia per aduersariuz̄ in illo tempore medio erat necessaria

Est una opinio q̄ dicit q̄ illud diuinū est ip̄s r̄ r̄ formalis cognitio sic alia opinio opposita q̄ p̄batur

Primi sententiarum

quia verbū nō representavit aliquid fo
re nisi qd futurū fuit. ⁊ antecedēs erat
contingens in illo tpe. ergo similiter ⁊
p̄ns. sicut etiam concedit predicta opi
nio. Et per p̄ns etiaz sequit̄ q̄ ista erat
contingētes Habuel habuit gaudiū vl
leticiam. Habuel venit ad Mariā ⁊ sa
lutavit eam. Consequētia tenet per po
situm. quia Habriel aliā causaz gaudē
di vel veniendi non habuit nisi quia in
verbo sic vidit. ergo si potest non vidis
se potest nō venisse ⁊c. Et consimiliter
potest dici de quolibet p̄terito. q̄re ⁊c.

*Dicitur p̄ns
opiniones ex
gaudio gaud
habuisset
⁊c. p̄ns
⁊c.*

A Ad hanc rationē sunt duer
si modi enadendi. P̄ia via est q̄ gau
dium Habrielis qd est ⁊ fuit gaudiū in
b. gradu non solū potuit fuisse intenti
vel remissius vel nō fuisse gaudiū in
tali gradu sicut dicunt aliqui. imo illd
gaudiū potest simpliciter nō fuisse gau
dium. ita q̄ non solū hec est contingēs.
Habriel habuit gaudium in b. gradu.
imo hoc modo est contingens. Habriel
habuit gaudiū. An̄ dicit hec opinio. q̄
licet necessarium sit q̄ illa res siue illa
passio fuerit. tñ potest nō fuisse gaudiū
Nec hoc debet videri mirabile vt dicit
q̄ talis passio non est dilectio vel gau
dium nisi cū coniūgitur euz cognitione
mediāte qua causat. ergo sicut est pos
sibile q̄ iste non habuit visionē. ita est
possibile q̄ talis passio quā habuit non
fuit gaudiū si esset in mente ⁊ mens ni
hil cognosceret. Nam mēs gaudere nō
potest sine cognitione. vt patet. q̄re ⁊c.

*Secunda p̄ns
⁊c. p̄ns*

Sed hanc viam diffuse reprobat adā
in tertio quo ad utrāq̄ partē. ideo trā
seo. tamē hec via difficiliter apparet fal
sa. p̄ hoc q̄ fm casum positū illud gau
diū p̄cise fuit causatum ex hoc q̄ Ha
briel vidit sic fore. ergo si potest hoc nū
q̄ vidisse sequitur q̄ sicut potest per se
non habuisse gaudiū. ita potest nō ha
buisse illam passiōē cum ipsa esset ab
eadem causa. Et sic ista via non euadit
difficultatem. quare ⁊c. Secunda via
est quā ponit Hybernicus q̄ gaudium
Habrielis potest non fuisse ab alia visio
ne sed ex alia causa. ita q̄ licet Habriel
habuerit gaudiū ⁊ venerit ad Mariā:

quia vidit ⁊c. tamē in illo tempore me
dio est possibile q̄ nō habuerit gaudiū
nec venerit ex ista causa s̄ ex alia. An̄
dicit q̄ in illo tempe medio ista p̄na nō
valet. Habriel nō vidit in verbo xpm fo
re incarnandū. ergo non habuit gau
dium. vel ergo nō venit ad Mariā nec
salutavit eaz. Quia licet de facto nō ve
nerit ex alia causa. tamē semp in illo tē
pore medio possibile est q̄ venerit ex a
lia causa. ideo ex ista que est contingēs
Habriel non vidit ⁊c. non sequitur. An
de concedit ulterius q̄ in illo tempore
medio hec fuit simpliciter contingens
Habriel nō fecit ista facta quia viderit
deū incarnandū ⁊c. Sed hec via nō suf
fiat. q̄ ex ea sequit̄ q̄ in potestate bea
te virginis fuisset q̄ nunq̄ Habriel pre
uidisset xpm incarnandū. Et breuiter lz
adam multipliciter impugnet istā viā
tamen contra ipsam ⁊ supradictā suffi
cere debet ista ratio. Quia pari ratiōe
qua tu dicis q̄ gaudium Habrielis pōt
non fuisse a tali causa ⁊ illi act⁹ possunt
fuisse ab alia causa. pari ratiōe potero
dicere q̄ illi actus simpliciter possunt nō
fuisse ⁊c. Vel saltem sicut tu dicis q̄ illi
actus possunt non fuisse ab illa causa.
sed ab alia. ita dicam q̄ Sortes potest
nō fuisse a patre suo s̄ ab alio. ⁊ q̄ pater
eius pōt nō fuisse pater eius. sed vnus
alius ⁊c. Et ita de quolibet effectu secū
de cause ⁊c. q̄ omnia sunt absurda ⁊c.

Ideo dicendū est in hac materia q̄ si
cut visio Habrielis non potest nō fuisse
sic non potest nō fuisse visio. nec potest
non fuisse iudiciū nec gaudium eius
potest non fuisse gaudiū ab illa causa
a qua fuit. siue de illo obiecto. Et quia
vidit in verbo christū incarnandū. ideo
habuit gaudiū ⁊ leticiā. ⁊ venit ad Ma
riā ⁊c. id est. quia sic firmiter ⁊ sine du
bitatione credidit. ⁊ non quia vere iudi
cauit. ita q̄ illa visio ei⁹ inquantū erat
firmū iudiciū de sic fore ⁊ nō quatenus
erat reuelatio in verbo siue verū iudi
cium fuit causa illoꝝ actū. q̄ illa visio
poterat in illo tpe medio non fuisse ve
rū iudiciū siue reuelatio. ⁊ tñ non pote
rat nō fuisse iudiciū siue cognitio s̄ tali

ch
me
de
hab
uad
tan
sib
vui
co
me
p̄ns
de p̄
cro
est a
bo
bum
dara
cau
alpe
vpc
alio
repe
simi
media
nem
et cre
fici
le q̄
et cre
verbu
re cre
creatu
si illd
ra aliq
repe
posit
solu
est in
sa vi
verū
dēz a
cum
creati
cundo
cessari
sed tot
fare. im
sic vult
cur als

Primi sententiarum

dicium. Et reputat simpliciter impossi-
bile qd illud accidens qd est noticia: vel
volitio possit formaliter inherere subie-
cto cognituo et volituo. absqz hoc qd il-
la potentia cognoscat: et velit sicut im-
hereat subiecto r qd subiectum no sit al-
bum per eam. Sed quia istud posset ca-
lumniari probabiliter ideo dico qd quic-
quid sit de hoc tamen negandū est vtri-
muz psequens scz qd talis noticia potest
non fuisse a tali causa rē. quia licz ex h
evidenter no sequeretur aliquā rem p-
teritaz no fuisse tñ eque repugnat ima-
gnationi vnum sicut aliud. vt patz rē.

Y Ad quartam rationem quia
aliqui abhorret audire qd xps potest vl
potuit falli. ideo hoc non assero. Dico
tamē hic primo qd supposito qd hec esset
impossibilis anima xpi vel xps fallitur
per noticiā creatam. tamē ex hoc no ha-
betur qd illa noticia sit simpliciter infal-
libilis. quia possz esse falsa alteri aie vl
illimet derelicta a verbo. Et ideo soluz
habetur qd illa sit infallibilis fm quid.
scz isti anime sic vntē. quare rē. Alio
modo fm aliquos solēnes doctores po-
test dici. Primo qd xps fm diuinitatē et
per noticiā increataz non potuit falli p
quācūqz potentiam. Patet. quia hoc
repugnat perfectioni diuine. Secundo
qd xps fm humanitatē et per noticiam
creatam no potuit falli. r hoc p potētiā
ordinatā. quia nihil falsum credidit vl
credere potuit fm legem subordinataz
Tertio qd xps fm humanitatē r per no-
ticiam creatā potuit falli et hoc per po-
tentiam absolutā. Ad cuius declaratio-
nez quarto pdt fm aliquos qd toto rpe
intermedio postqz xps dixit Petro ter-
me negabis vsqz ad negationem Petri
hec fuit absolute possibilis Xps falsum
credidit. vel xps falsuz pdixit. sicut hec
Petrus xpm negabit. sed ex prima seq-
tur xps per noticiam creatā fm huma-
nitatem deceptus fuit. nec tamē ex hoc
sequitur qd christus mendax vel menti-
tus fuerit vel mendacium dixerit. quia
non sufficit ad mendacium sola assertio
falsi. sed requirit intentio fallendi hāc

aut christus pro tunc non habuit. ideo
pro nūc ista est impossibilis. Aliqui ta-
men concedūt qd xps non solum potest
asserere falsum sed et hoc potest facere
cum intentione fallendi. id est. asserere
falsum scitum esse falsuz imo dicere fal-
sum mendacium et peccare odire deuz
p cōmunicatōne idiomatū. Nec video
quin istud possit probabilius dici qd op-
posituz si no offendat aures fidelū rē.
Nulla em cōtradictio vel repugnantia
videtur qd anima xpi absolute oia pos-
sit verbo vnita que ipsa posset si esset a
verbo derelicta. sed constat qd si no essz
vnita ipsa absolute posset decipi. r deci-
pere. mentiri. r peccare. igit et ipsa hec
potest vnita. quare rē. Si autem dicat
contra pcedicta qd fm glosaz sup illo. 2.
ad Thim. 2. negare seipm non pdt xps
qui veritas non potest seipsum negare
quod tamen faceret si dicta sua non im-
pleret. ideo etiaz Luce. 24. dicitur. Ne-
cesse est impleri omnia que scripta sunt
rē. Ad hec potest responderi qd debēt
intelligi et exponi de impossibilitate et
necessitate fm legem ordinatā et no de
absoluta impossibilitate et necessitate vt
satis p. Vel volūt dicere auctoritates p
dicte qd de? implet pmissōes suas ita
certitudinali: ac si no possent impediri lz
absolute possunt impediri rē. Et sic pz ex
dictis qliter rēndendū sit ad multa limi-
lia obiecta que possunt hic fieri. Et hec
via inter alias mihi videtur magis pro-
babilis qd illa que poneret qd qlibet no-
ticia creatā anime chaste vel alteri in
verbo sit noticia infallibilis rē. Et h de
hoc rē. Ad hūc circa istā ma-
teriam et ad maiores ipsius declaratio-
nem mouebo et soluum triplicem dubi-
tationem. Prima erit Utrum de? pos-
sit rationali creature securitatē sue eter-
ne beatitudinis reuelare. Secda erit.
Utrum deus possit rōnali creature eter-
nitatem sue finalis damnationis reue-
lare. Tertia erit Utrum deus possit
rationali creature falsitatem dicere vl
eam decipere. Prima ergo dubitatio
Utrum deus rē. Et videtur qd no. quia
nulla rationalis creatura per quācūqz

Aligui abhorret
audire qd
xps potest
falli
deceptus
fuit
per noticiam
creatam
fm humani-
tatem
non potuit
falli
per noticiam
creatam
fm humani-
tatem
non potuit
falli

Ita magis
magis sufficit
ad falsum
sed non requirit
intentionem fallendi

3. hūc magis
difficultates
mouetur

Questio duodecima

revelationem potest evidenter scire suam beatitudinem esse eternaliter duraturam. igitur nec potest secure assentire suam beatitudinem esse eternam. Consequenter videtur nota et antecedens probatur quia quacumque revelatione facta rationali creature de sua beatitudine absolute possibile est ipsam annihilari per quod possibile est aliter evenire quam sua revelatione vel iudicium significavit fore. igitur non sciunt ita fore etc. Oppositum patet ex dictis: et similiter quod securitas de eternitate beatitudinis est pars beatitudinis. sicut Augustinus. 10. de civitate dei capit. 30. et 13. de trinitate. c. 7. Igitur omnis beatus est de ea securus. Ad hanc dubitationem respondet una opinio quod sic et hoc est verum patet. Sed ad salvandum hoc et ad respondendum argumento facto ponitur quod deus non potest destruere illos qui de facto sunt beati: nec auferre ab eis illam rem que est eorum beatitudo: quia non potest destruere creaturam iustam vel ei subtrahere sine culpa dona sua. Et si hoc non repugnet potentie dei in quantum est potentia repugnat tamen potentie in quantum est summa benignitas et summa misericordia. Et per hanc opinionem videtur facere quod dicit magister libro primo. dist. 4. 3. allegans Augustinum. super illo verbo domini loquentis ad Loth. Gene. 19. Non possum quicquam facere etc. Non posse inquit se dicit quod sine dubio poterat per potentiam sed non poterat per iustitiam. Sed hec opinio non sufficit: quod eque facilius de se fieri error: ille phororum quorundam scilicet quod quicquid deus agit ad extra agit nature necessitate et non posset aliquid aliter operari quam de facto operatur vel operabitur. Quod error reprobatur magister dicit quidam de suo sensu presumens etc. Sequitur ergo quod sicut deus omnem rem quam producit libere conservat ita libere potest eam annihilare quando vult: quare etc. Item hec via sibi sibi repugnat: quod si deus potest aliquid de potentia quasi tenuis potentia est. ergo deus simpliciter potest illud. quod ex opposito sequitur oppositum. Unde etiam cum potentia dei et eius misericordia penitus idem

sint si aliquid potest de potentia in quantum potentia absolute potest illud non obstante misericordia. ideo aliter respondendum est. Ad cuius evidentiam primo notandum est quod beatitudo per ad propositum sufficit potest sumi dupliciter. Uno modo precise pro actu visionis dei clare et fruitionis vel utroque simul non connotando eternitatem illorum actuum. Alio modo potest sumi magis proprie pro illis actibus connotando eternitatem illorum siue creditatem firmam et veram quod illi actus in quibus consistit essentialis beatitudo durabunt sine fine: et ita sumitur communiter. Sed contra potest instari: quod sic sumendo sequitur quod ista sit contingens. Ista beatitudo fuit demonstrata tota beatitudine gabrielis. et similiter ista. Iste fuit beatus demonstrato gabriele. prima pars: sed non videtur absurdum. Dico hic concedo non sumendo nomen beatitudinis secundo modo. sicut patet et post patet: sed primo modo capiendum ille sunt necessarie: quod sunt de preterito vere nec dependent aliquo modo ex futuro.

BB Tunc pono aliquas propositiones. Prima est responsiva quod deus potest rationali creature securitatem sue eterne beatitudinis revelare. patet. quod quocumque modo capiatur beatitudo quilibet beatus est securus de facto. Et istud est firmum de tenendum sicut patet per auctoritates Augustini. supradictas: est communis omnium sententia. Tunc ad declarationem huius sciendum est quod sit securitas. Unum dico quod est iudicium firmum sine formidine de aliqua veritate. unde videtur est imaginandum quod securitas sit aliquid superadditum iudicio: sed est omnino idem nec aliquid addit super iudicium firmum nisi quod tale iudicium sit verum. Ex quo sequitur primo quod licet securitas prophetica respectu futuri non possit non fuisse estimatio vel iudicium firmum. tamen potest non fuisse securitas quod illud esset futurum: patet quod potest non fuisse verum iudicium. Secundo sequitur quod licet quis sit assicuratus quoniam ille possit nunquam fuisse securus de illo. Tertio sequitur quod capiendum beatitudinem pri-

*Secundo
hinc inde
pro actu
clare et fruitionis
et fruitionis dei
sunt communiter
estimatio
20 in notat*

*Securitas
beatitudinis quod
patet*

*Unum deo liber dicitur
quodlibet naturalis et
ita liber annihilari*

mo modo nullus beatus potest nō fuisse securus de sua beatitudine. patz clare. Quarto sequitur q̄ capiēdo beatitudinē secundo modo aliquis beatus potest nunq̄ fuisse securus de sua beatitudine. Patet. qz isto mō capiēdo hec est cōringens. Iste fuit beatus. Vel ista beatitudo fuit. Et sic semp̄ vtar isto termino rē. Secūda p̄positio p̄ncipalis ē q̄ deus quēlibet beatū r̄ de sua beatitudine eterna asscuratū potest annihilare et ei suaz beatitudinē potest auferre. Patet ex dictis cōtra p̄mam opinionē nunc reprobata. Tertia est q̄ deus nō potest annihilare aliquē beatum vel de beatitudine asscuratum nec ab eo auferre suaz beatitudinē. Et hec videtur similis illi quā ponit supradictā opinio sed multū est dissimilis. Et ratio est. qz predicatū appellat suam formā. r̄ ideo illa de inesse implicat cōtradictionē rē.

Quarta est q̄ deus nō potest aliquē primo modo beatus vel de beatitudine asscuratum facere postea non beatum. Patet. qz beatus nō potest desinere eē beatus p̄pter rationē tactam licz possit non esse v̄l fuisse beatus rē. Ex his p̄ responsio ad rationē vnde quicquid sit de antecedēte p̄sequētia nō valet. quia euidentis scientia nō requiritur ad securitatem. Aliqui nō p̄cedunt antecedēs sicut dēcam quarto disti. 14. q. 4. rē.

Sz breuiter p̄cedo q̄ nulla reuelatio d̄ futuro est de illo euidentis sciētia nec euidenter scitur esse reuelatio vel securitas nec beatus euidenter scit se esse beatū sicut p̄bat rō. Et hec d̄ hoc. LL

Secūda dubitatio est. Vtrū deus possit rationali creature eternitatem sue finalis damnationis reuelare. Videtur q̄ non. quia si sic deus possit cogere aliquē ad peccandum. Consequens est falsuz et consequētia patet. quia facta tali reuelatione talis de propria salute desperaret. ergo peccaret. quare rē. Oppositum videt. quia omne futurū cōtingēs impertinens reuelatōi deus absolute potest reuelare rē. Ad hāc dubitationē p̄supposita illa distinctiōe supra de clarata v̄l reuelatōe exteriori r̄ interi-

ori ponam aliquas p̄positiones. Prima est. q̄ deus potest hōi etiā existenti in charitate casum suū in peccatū mortale: r̄ etiā suā finalem dānationē de cōmuni lege reuelare exteriori reuelatione. Ista patet primo de casu in peccatū qz christus petro existenti in charitate reuelauit exteriori reuelatōe negationē suam dicens. ter me negabis. Et hec negatio fm̄ Augustinum fuit mortale peccatū. Secūdo satis patet q̄ tali reuelatione non existenti in charitate potest reuelari sua dānatio. Nam in euangelio xp̄us hoc reuelauit iudeis dicens. Johā. 8. in peccatis vestris moriemini.

Sed vtrū talis reuelatio possit fieri existenti in charitate de lege ordinata magis dubiū est. qz in scriptura hoc nō legitur factū esse. saltē nō recolo hec tamē videtur probabile q̄ hoc nō repugnat legi ordinate: cū non appareat ratio quare isto mō non possit alicui reuelari suū peccatū mortale finale. r̄ p̄ p̄ns sua dānatio. Quis sit in charitate sicut p̄t sibi aliud pctm̄ mortale reuelari v̄t p̄t in Petro. nec ex hoc sequitur q̄ talis desperet vel p̄dat charitatē: qz p̄pter tales reuelationē nec oportet q̄ credat se esse dānandū. Nam p̄pter nullum si gnuz extrinsecū a quocūq̄ factū potest viator de cōmuni lege obligari ad credendū se damnandū. sed debet semper indubitatē sperare q̄ si faciat que sūt legis christi saluabitur: r̄ ad hoc debet laborare et diuinū auxiliū implorare.

Secūda p̄positio est q̄ deus non potest homini etiā non existenti in charitate suā finalem damnationē de cōmuni lege reuelare interiori reuelatione. Patet: qz tali reuelatōe facta ille firmiter assentiret se esse dānandū. v̄t patet ex quid nomis: sed nullus de cōmuni lege potest sine peccato firmiter assentire se esse damnandum. imo talis credulitas esset peccatum. ergo deus de cōmuni lege non potest immediate causare tales assensum vel credulitatem in viatores rē. Tertia est q̄ dubiū est vtrum deus possit homini existenti in charitate suum futurum casum in peccatū mor-

Nulla reuelatio
de futuro
de cōmuni lege
indub

Deus deus possit
interiori reuelare
damnationē ad
reuelare

*Quod ad finem...
in peccato...
non quod...
Questio duodecima*

tale de comuni lege reuelare interiori reuelatione. Patet. quia nec ad hoc habetur auctoritas aut ratio vel experientia cogens nec etiam euidenter repugnat legi ordinate. imo satis videtur stare cum ea quod sic quia ex hoc non sequitur quod facta tali reuelatione talis peccaret vel charitatem perderet ut patet intuitu. quare etc.

Quarta est quod sine dubio tenendum est quod deus potest homini siue extra charitatem siue existenti in charitate casum suum in peccatum mortale et etiam suam finale damnationem absolute reuelare interiori reuelatione. Patet ex supradictis et per rationem in oppositum huius dubitationis factam etc. DD Sed hic est dubium tali reuelatione facta de futura damnatione. Primo utrum talis peccet per desperationem et perdat charitatem. Secundo utrum talis possit licite per salutem suam orare. Et videtur quod non. quia non potest licite velle vel orare illud quod scit deum nolle. Itaque unusquisque tenetur se conformare voluntati diuine cum sciverit ipsam. Iuxta illud Luc. 12. Seruus sciens voluntatem domini sui: et non faciens plagis vapulabit multis. Ad primum distinguendum est quod desperatio potest capi dupliciter. Uno modo improprie per firmam credulitatem quod quis credit se esse damnandum vel diffidit se esse saluandum. Alio modo proprie per firmam credulitatem qua quis credit quod si faciat quod in se est per statum vite ad habendum beatitudinem adhuc non habebit eam. Unde talis actus est directe oppositus actui spei et non primus. Tunc secundum hoc dico aliquas propositiones. Prima est quod stante tali reuelatione sequitur quod talis firmiter credit se esse damnandum patet ex quid nominis reuelationis interioris etc. Secunda est quod stante tali reuelatione sequitur quod talis desperet capiendum desperationem primo modo. Patet ex prima propositione et ex quid nominis desperationis primo modo sumpte. Tertia est quod stante tali reuelatione non sequitur quod talis desperet capiendum desperationem secundo modo patet ex quid nominis etc. quod stat quod firmiter credat se esse damnandum et tamen credat quod si esset facturum ea que

sunt legis christi ipse saluaretur etc. Quarta est quod stante tali reuelatione non sequitur quod talis peccet vel perdat charitatem. Patet quia illa credulitas siue desperatio primo modo dicta non est sibi peccatum. quia non esset naturaliter creata sed supernaturaliter a deo impressa. et per consequens non excludit charitatem imo statet absolute quod per tale desperationem mereretur si deus paperet illam credulitatem. sed hoc non potest deus percipere stante lege dei. quia sic perciperet sibi duo contraria. scilicet quod simul desperaret et speraret etc. Ad secundum dico quod sic et quod tenetur orare quod tollatur ab eo illa credulitas et quod non eueniat sicut credit. Et ratio huius non est quia non sciat euidenter quod vana sit sicut assignat adu. Itaque ita firmiter credit sicut si euidenter sciret quod alias dicitur etc. Sed ratio est. quia licet per tale reuelationem abrogetur lex communis de spe ut patuit. tamen iste propter hoc non absoluit ab alijs preceptis legis nec obligatur ad oppositum precepti de ratione. Hec tenetur velle quicquid scit aut credit deum velle. Sed hoc alias videbitur etc. Et hec de hoc. EE Tertia dubitatio est utrum deus possit rationali creature falsitatem dicere vel eam decipere. Et videtur quod sic. quia ponatur quod deus reuelat alicui aliquid futurum contingens sicut antichristum fore et faciat illum sic assentire. Tunc illa reuelatione facta et iam in preteritum lapsa necesse est deum sic dixisse et istum sic assensisse. et tamen hoc stante adhuc contingens est ita fore. Ideo arguitur sic. deus dixit isti quod antichristus erit et antichristus non erit. ergo deus falsum dixit et ipsum decepit. Consequenter patet. et aliis est possibile: et quelibet pars est possibilis et una alteri compossibilis cum una sit necessaria. igitur consequens est possibile. Oppositum patet per magistrum lib. 1. c. 40. distinctio. qui ab omnipotentia dei excludit possentiam et fallere. Et similiter patet per Augustinum. 83. q. 14. ubi probatur corpus christi verum et non fantasticum fuisse. quia si non ergo sefellit christus. et si sefellit veritas non est etc. Circa istam materiam primo mittam quorundam solennium doctorum

*Reuelatio
deus de da
ment non
excludit
charitatem*

*En facta est
revelatio
non licite
debet quicquid
scit aut credit
deum velle*

*3a dubitatio
in deo possit
deceptio
naturalis*

*Opinio
deus non
tato opinione*

*unde
diff
alio*

Primi sententiarum

opiniones contrarias. Secundo ponā aliquas propositiones responsivas.

Tertio eliciā q̄ttuor regulas ex quib⁹ inferam aliquas propositiones correlarias. Quantū ad primū sciendū est q̄ ad hanc dubitationem respondent alii qui doctores affirmatiue. s. hibernicus et post eū Adam et Okot. Unde tenēt q̄ p̄ totū temp⁹ mediuz ante positionē rei inesse illa est contingēs antiṛps erit ita et illa deus falsum dixit. et deus de cepit. vocando scilicet deceptionē facere q̄ aliquis habeat assensum falsum: vel aliquis erret. deus tamē non potest decipere deordinate v̄l iniuste. nec p̄t decipere primo modo loquendo de deceptione. de potentia ordinata r̄ p̄ seipm̄ et immediate. sed hoc bene potest s̄ potentia ad soluta. Omne enim rem quaz deus potest causare mediātib⁹ causis secundis potest de potentia absoluta per seipm̄. sed error est res talis. Hatur r̄. Maior est commune principuz theologicum. sed minor patet ex multis scripture partibus vbi de⁹ docuit isralitas in bellis r̄ in alijs hostes decipere verbis vel factis r̄. Sed aliter respōdent aliqui ad predictam dubitationē negatiue. ¶¶ Unde magister Gregorius circa hoc primo ponit aliq̄s distinctiones. Prima est q̄ dicere accipitur dupliciter. Uno modo idē est qd̄ dictum proferre vel formare. Alio modo idem est q̄ per dictum aliquid significare. Et hec distinctio patet. Et p̄porcionabiliter dicere falsum vno mō idē est quod proferre enūciationem falsam fm̄ se. Alio modo idem est quod p̄ enūciationem falsum significare. stat enim aliquem dicere falsum vno modo et nō alio modo. vt patet in oratione ironica vel tropica. In quibus quandoq̄ enūciationes sunt false fm̄ se. et tamē ea q̄ per eas significātur vera sunt. Nullus aut̄ proprie dicitur dicere falsum nisi p̄ suū dictum intendat dicere falsum vel saltem significet falsum. Nec de primo modo est dubium quin deus possit dicere et de facto r̄ fieri it falsum. Secunda distinctio est. q̄ dicere falsuz secūdo

modo contingit dupliciter scilicet assertorie et nō assertorie seu recitatiue. Assertorie quidē aliquis dicit falsum quādo per suū dictū integrum: et perfectuz significat falsuz. Sed nō assertorie quādo per suū dictum integrū significat verum: sed per partiale significat falsum vt ibi dixit insipiens in corde suo non ē deus. Et alijs locutionibus recitatiuis et similiter yporeticis et disunctiuis: r̄ conditionalibus. Et de isto modo non est dubium quin deus possit dicere falsuz. vt ibi Joh. 7. Si dixerō quia nescio eum ero similis vobis mēdar r̄. Tertia distinctio est q̄ aliquis potest assertorie dicere falsum dupliciter. Uno modo simpliciter. alio modo cum intentione q̄ ille cui dicit assentiat ei qd̄ dicit. Et de vtroq̄ sensu est dubitatio. id fm̄ hoc iste doctor probat duas conclusiones.

Prima est q̄ deus nō potest alicui assertorie dicere falsum volens q̄ ille cui dicit assentiat illi dicto. Secūda est q̄ absolute deus non potest dicere falsuz

Primam probat. quia aliter sequit̄ q̄ deus posset mentiri. consequētia patet per definitionē mēdaciū cōmune que est significatio falsa cum voluntate fallendi. fm̄ Augustinū libro contra mendacium. Sed falsitas cōsequēns patet per apostolum ad Heb. 6. Impossibile est mentiri deus. Et ad hec sunt expresse auctoritates Augustini. q̄ omne mēdaciū est peccatum. et q̄ mentiri et fallere sunt ea que omnipotens nō potest Et q̄ si deus hec posset nō esset dignus vt esset omnipotēs r̄. Secūda p̄bat quia ex opposito sequitur q̄ deus non esset deus. fm̄ Augustinū. Cōsequētia p̄bat p̄ auctoritates Augustini r̄ anselmi. Item sequitur q̄ quodlibet dictum diuinum nō expertum vel per se notuz vel euidēter deductum fidelis rationaliter posset habere suspectū et dubiū Consequēs patz falsum de articulis fidei r̄ de his que p̄ p̄betas r̄ apostolos et ecclesiaz reuelata sunt. sed consequētia probat quia si non liceret de talib⁹ dubitare aut hoc esset p̄cise quia a deo est dictū. vel quia non solum dictuz est.

Opinio
hibernic⁹
Okot
Ad r̄

¶¶
magister
Gregorius

¶¶
magister
Gregorius

¶¶
magister
Gregorius

Questio duodecima

sed qz dictum est illud esse verum: et cre-
denduz. aut etiam preceptum vt creda-
tur indubitater. Mentru potest dici. qz
state ypothesi deus potest dicere dicta
contradictoria. et cum hoc dicere quod
libet illorum esse veru. et iubere vtruz
indubitater credi. Ita qua ratione po-
test vnum falsum dicere et qlibet aliud
et sic in casu homo teneretur firmiter as-
sentire duobus contradictorijs scitis esse
cōtradictorijs. ac per hoc teneretur ad
impossibile. Istas conclusiones et ea-
rum probatōes diffuse deducit iste do-
ctor. sed quia deductio principaliter cō-
sistit in auctoritatibus que faciliter pos-
sunt glosari. ideo non insisto in eis cau-
sa breuitatis. Sed ad rationem factā
ante oppositum ipse respondet. qz ante-
cedens est impossibile. licet quelibet ps-
sit possibilis. quia non sunt compossi-
bles. Et hoc quādo pbatur. quia illa de
preterito. deus dixit qz antixps erit vel
iste assensit qz antixps erit est necessaria
hoc ipse negat. Unde dicit qz si teneat
qz res preterita potest per diuinā potē-
tiam non fuisse dicitur esse possibile qz
deus illud dictum vel assensum nunqz
causauit et p pns non dixit antixpm fo-
re. et qz ille etiā nō crediderit. Et in hoc
ipse bene dicit sicut supra tactū est. Si
vero non teneatur illud. potest dici fm
eū et aliquos antiquos doctores qz pos-
sibile est illud dictū nunqz fuisse signifi-
catium. aut non illius quod significa-
uit. Et similiter illum assensum nō fuis-
se assensum aut iudicium illius. Vel
aliter fm eū dici potest. qz ad hoc qz ali-
quis dicat aliquid proprie loquēdo. re-
quiritur intentio significandi illud per
suum dictum. quia ergo deus dicit vo-
luit potest non voluisse. ideo possibile ē
dictuz antixpm fore. Si vero nulla p̄di-
ctaz viāz placeat alia inueniāt melior
Et si quis eam inuenire nō potest. ipse
dicit qz melius est confiteri suā ignoran-
tiam qz precipitare taz horridā in auri-
bus fidelium sententiā: qualis est si di-
cat deum posse mēteri aut falsuz dicere
seu deape rē. Sed euz reuerētia dico

qz si ponatur qz p̄teritū non potest non
fuisse nulla p̄dictarū viarū est sufficiēs
nec est alia dabilis: quin oporteat dices-
re qz argumentum concludit verum. s.
qz deus potest falsum dicere et decipere
sicut prima opinio ponit. ita qz oportet
dicere: vel qz preteritum potest nō fuis-
isse: vel qz deus falsuz potest dixisse. nec
est dare medium. sicut potest apparere
ex supradictis in isto articulo. Et ideo
si ponatur primū secundū vtruz videtur
esse ponendum. **SS** Unde ad
deklarandū quomodo hec via possit
sustineri. ponam probabiliter aliquas
ppositiones. et respondebo ad opposi-
tas rationes. Unde primitus distinguē-
dum est qz isti termini decipere fallere
hndi dupliciter pnt accipi. Uno mo-
do vt includunt in suis descriptiōibus
ista syncategoremata scz iniuste inor-
dinate indebite. Alio modo vt non in-
cludunt ea: sed tantūmodo fallere vel
decipere est in aliquo causare assensuz
falsum siue errorem. Accipiendo tamē
primo mō istos terminos sic clarū est qz
de? nō pōt decipere vel fallere. sicut nō
pōt peccare vel iniuste aliqd facere. Et
isto modo opposita sentētia est merito
auribus fidelium horēda: sed scdo mō il-
lud est dubiū. nec est dare sacre scriptu-
re contrariū. Pro quo pbabiliter sit
hec prima ppositio. qz oēm deceptionē
vel errorem deus pōt se solo causare in
mēte rationalis creature. P̄t qz cuiusli-
bet deceptionis vel erroris deus est cau-
sa. nam oīm rerū et motū deus est cau-
sa fm Augusti. 3. de trini. ca. 3. sed error
est aliqua res vel entitas causata et per
pns deus ipsi? est causa: sed cuiuscūqz
rei de? est causa. eiusdē se solo sine alia
causa concurrente pōt esse causa: siue il-
lam rem producendo in subiecto vel si-
ne subiecto. igitur oēm errorem vel decep-
tionē potest pducere se solo. siue sine
subiecto siue etiam in subiecto. s. in mē-
te rationalis creature. vel alio subiecto
quare rē. Scda ppositio est qz deus
nō pōt se solo causare deceptionem vel
errorem in mente rationalis creature.
Patet per ea que dixi in questione de
s iij

*fallere deipe
aut mpt
quid*

*Quidam dicitur in scriptis non de se
sed de seipso et de deo*

Primi sententiarum

*Opinio dicitur
q nulla
qualitas pot
aliqui potest
vitali esse notitia
vel affectus
in effectu ab
ca
Adam fuit
q talis qualitas
potest affectus*

noticia def. articulo pmo. ubi aliqua di-
ci de imutatio e vitali. An ex dictis ibi
dem apparet q nulla qualitas pot ali-
cui potentie vitali esse noticia vel assen-
sus. nisi sit ab ea effectiue. Tu igitur q
libet deceptio sit quida assensus. sequi-
tur q licet deus possit illaz rem se solo
causare in mente rationalis creature.
no pot facere q sit ei error vel deceptio
ipsa no cõcurrere. Ex his apparet
pimo cõtra Adam. q talis qualitas q
est error vel deceptio no est essentialit
error vel deceptio. cuius oppositum ipse
ponit de gaudio. noticia et volitione. et.
et per pns de errore vel deceptioe. et.
Patet. quia si esset in ea et no ab ea no
esset ei noticia fm viam ptracta. et tamẽ
ans est absolute possibile. vt patz. et.

Secundo ptz contra Ihybernicuz q ex
illo pncipio theologico omnẽ rem qua
deus pot causare cum alia causa cõcur-
rente. pot causare se solo. no sequit q
deus possit causare errorem se solo. Ptz
ex predictis. Et pot dari exempluz sic
ex illo. no sequitur q deus possit cau-
sare merituz se solo. sed bene sequitur
q ergo meritum potest causare se solo
et similiter errorem causare se solo. Et ea
de est ratio vtrobiqz quia sicut illa res
que est vel esse pot merituz pot esse no
meritum. quia si deus illam se solo fa-
ceret non cõt meritum. sic illa res q est
vel esse pot error pot esse et non esse er-
ror. quia si essz a solo deo non essz error
vt patet. et. quare.

Tertia
propositio est q deus non potest de po-
tentia ordinata rationali creature fal-
sum dicere vel eam decipere. et hoc per
seipm immediate et directe. ista est m-
ialis conclusio. licz non appareat mihi
clara ex scripturis. Et dico q seipm im-
mediate. quia no est cõtra legẽ ordina-
tam. imo possibile est de potentia ordi-
nata q deus decipiat aliquẽ tanq cau-
sa mediata siue mediãte creatura Tu
pimo q: de facto cuiuslibet erroris et
deceptionis deus est causa. vt iam tactum
est. Tu secundo q: fm Augusti. et scõs
aliqui merent decipi. et per pns iustum
est eos decipere. ergo deus hoc potest.

Tum tertio q: multa sunt in antiquo
testamẽto de Jacob et Rebecca q spūs
sancti familiari p̄silio excusant a mens-
datio. et tamẽ in illis deceperunt Isaac
Et ptz Hen. 27. ergo deus p bonos dec-
cipit. Et multa similia exempla pnt in-
duci. et. Tum quarto q: etiam in nouo
testamẽto angelus bonus auctoritate
dei apparẽs magis in somnis di. eis vt
p aliam viã reuertatur in regionẽ suã.
et sic deceperunt Herodẽ. An sequitur.
Matthæi. 2. Aides q illusus essz a ma-
gis. et. Dico etiã dicere quia deus p se-
ipm frequẽter fallit et decipit non dire-
cte sed indirecte. et p accidẽs dicẽdo ali-
quid vel faciẽdo q aliqui rationẽ non
intelligẽtes crediderunt falsuz. sicut ptz
in euangelio de illis quibus dixit xps.
Joh. 2. Soluite templũ hoc et in triduo
reedificabo illud. qui p hoc crediderunt
falsum. et fuerunt decepti intelligentes
de templo lapideo. qd dixerat de tem-
plo corporis sui. Quarta ppositio est
q deus pot de potentia absoluta rõna-
li creature falsum dicere. et eam decipe-
re et per seipm immediate et directe. Et
dico p seipm. et. no quidem excludendo
oẽm aliam cãm ab ipso respectu talis
deceptionis. q: hoc esset cõtra secundã
ppositionẽ vt ptz. sed per hoc excludẽs
do oẽm aliaz causam ab ipso. et ab ipsa
creatura decepta. Tunc ptz pposituz
pimo per rationẽ ante oppositum. et. Se-
cundo q: cum deus hoc possit mediãte
creatura no apparet quare hoc no pos-
sit absolute sine illa. Et ubi gratia cum
hoc possit mediante angelo vel hoĩe vt
ptz ex predicta ppositione. no apparet
ratio quare hoc no possit absolute sine
illo. Nec ad hoc apparet mihi contradi-
ctio. sicut q deus no sit deus. vel aliud
euidens impossibile vt potest apparere
intuenti. Tercio hoc nullaz imperfe-
ctionẽ includit in deo. imo videret im-
perfectus. si hoc no posset sicut creatu-
ra hoc pot etiam sine peccato quia ali-
quis pot demereri vt decipiatur. Et mi-
rabile videretur q deus no posset talẽ
punire et ipm decipere per seipm im-
mediate. cuz manifeste dicat Augustinus

*De lege ordi-
nata no pot
rationali et al-
falsum dicit
et cum scriptis*

*Algun
mõchus et
Iustus est deus*

Questio duodecima

83. q. q. 53. q. deus decipit per malos angelos. et per malos homines et similiter deus iussit filios israel decipere egyptios. et multa similia potest induci. Quarto error potest esse sine peccato. ergo non sequitur deus esse causam peccati. licet errorem immediate causaret et aliquid deciperet. Et per primum deus absolute hoc potest consequentia tenet et ante per Augustinum in enchirion. 16. ubi dicit quod illa sunt operatio caldeo. Et ostendit quod sit falsa. et quod aliquis error est malus pene et non culpe.

¶ Tunc ad rationes alterius operationis. Ad primam pro prima conclusione primo potest dici quod prima non valet. quia mendacium vel mentiri includit aliquid inordinatum fieri. Et ideo ad probationem primum dicitur quod illa definitio mendacii que est falsa significatio cum intentione fallendi. debet intelligi de intentione deordinata fallendi. qualis in deo esse non potest. nec quod talis possit esse in eo non probatur argumentum. sed solum quod possit esse in eo intentio fallendi. Secundo potest dici quod accipiendum mendacium pro falsa significatione cum intentione fallendi primum qualiter. non sumit apostolus nec Augustinus. nec alii contra. tunc primum non est falsus de potentia absoluta sed solum de potentia ordinata. eo modo quo dictum est. et sic intelligunt apostolus et Augustinus. Tertio ad probationem cuius dicitur quod tunc deus posset peccare: quia omne mendacium est peccatum. Patet quod hoc est verum de mendatio non facto auctoritate divina. quale est mendacium accipiendum ut contra sumitur sed non illo modo quo dictum est. Quarto potest dici quod si alicui concederetur auctoritate divina posse mentiri. sic sumpto mendacio illud nullatenus esset peccatum. et per primum si deus per seipsum immediate alicui falsum diceret cuius intentione fallendi. et illo modo mentiretur non peccaret. hoc autem est possibile de potentia absoluta. quia quod tale auctoritate dare non repugnet divine potentie. videtur rationabile nec apparet quod tali auctoritate data illud esset peccatum primum quod occidere innocentes: auctoritate dei. Nam magis est contra instinctus nature secundum quod primus circumscripta dei

auctoritate. Sed neutrum est contra instinctum nature si fuerit ex precepto vel auctoritate actoris nature. que ratio. imo talis auctoritas de facto videtur quibus esse concessa. Unde. 3. Regum vlti. legitur deum dixisse quis decipiet achab. et egredietur spiritus ait: ego decipiam. Et sequitur ingrediar et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum. Et dicit dominus decipies et preualebis. egredere et fac ita. Et ad hoc possent induci multe scripture. et de egyptiis deceptis per filios israel auctoritate dei et de alijs. Et licet aliqui dicant quod deus non precipit in talibus mendacium vel deceptionem. sed tantum permittit vel pronunciat sicut ibi Iohannis. 2. Soluite templum hoc et ibidem dicit. 13. quoniam dominus dixit iude. quod facis fac citius. non enim hic imperat loquitur secundum glossas sanctorum sic ibi egredere et fac. i. egredieris et preualebis. sicut ante dixit decipies et preualebis. Tamen licet ista glossa sit probabilis. non tamen hoc pretendit textus. sed quod deus illam deceptionem imperavit ad punitionem malorum. nec hoc videtur improbable. quare ratio. Ad secundam rationem per secundam conclusionem negatur prima nec auctoritates Augustini vel Anselmi. hoc probant Sed ulterius negatur alia prima in qua maior est difficultas. Sed ad probationem dico quod non est licitum dubitare. quia deus precipit firmiter credere. ideo negatur minor. Et ad probationem dicitur quod concessio quod homo non possit teneri ad impossibile. et quod non possit ambobus contra dictorum assentire. consequenter dicendum est quod deus non posset illud preceptum dare. ut patet ratio. ideo ratio non valet. Ad auctoritates autem magistri et Augustini oppositum. potest dici ad magistrum. sicut ad primam rationem ratio. Et ad Augustinum potest dici quod argumentum solum tenet gratia materie. et antecedens est impossibile cum sit propositio de preterito falsa ratio. Et sic potest probabiliter dici tenendo istam viam ratio. **¶** Unde ex omnibus primum dicitis in isto articulo et tenendo quod res preterita non potest non fuisse. infero quatuor regulas in hac materia satis utiles. Prima est quod nulla propositio de possibili

Primi sententiarum

Optima
Regula
ad p[ro]p[ro]ph[et]iam

bili negatiua cuius affirmatiua de preterito corefpondens est vera est pcedenda de creatura. nisi vbi predicatum est iste terminus verum aut falsum. aut aliud includens alterum istorum in sua ratione diffinitiuam. Verbi gratia. si ista affirmatiua sit vera. Sortes iudicauit antixpm fore. hec negatiua de possibili sibi corefpondens non est concedenda. Sortes potest non iudicasse antixpm fore. vel quod talis noticia potest non fuisse. et sic de similibus. patet ex supradictis. quod si hoc concederet de creatura. pari ratione dicendum esset vel sustineri posset quod creatura que voluit a. potest non voluisse a. et quod illa que peccauit potest non peccasse. et ita de quolibet preterito sicut supra tactum est. quare etc. Et dico de creatura. quia talis locutio est concedenda de deo. sicut conceditur quod deus qui iudicauit et voluit antixpm fore. potest hoc non iudicasse et non voluisse. et quod eius noticia potest non fuisse iudicium illius et ratio supra tacta est etc.

Secunda regula talis est. quod nulla propositio talis est pcedenda de deo. nisi vbi verbum signat actum deo intrinsecum. et non effectum preteritum ad extra. Verbi gratia si ista affirmatiua sit vera de deo dixit vel significauit creature antixpm fore. hec negatiua non est pcedenda deus potest non dixisse vel non significasse. quia ista verba signant non solum actum intrinsecum. sed effectum ad extra preteritum. Et hoc dico quia secus est de verbis passive significatibus actum intrinsecum. sicut sunt ista iudicauit. voluit etc. vel de verbis passivis significantibus actum extrinsecum connotando tamen esse verum vel esse falsum. sicut sunt ista reuelauit. certificauit etc. ut potest patere ex supradictis Tertia regula est quod talis locutio nunquam est concedenda nec de creatura nec de deo. nisi quando veritas propositionis de preterito dependet ex connotatione futuro. per inductiuam etc. Quarta regula est quod talis locutio est quandoque concedenda de creatura. scilicet quando predicatur est iste terminus verum aut falsum. vel aliud terminus includens alterum istorum in sua ratione diffinitiuam. Verbi gratia. pcedendum est quod illud quod fuit iudicium verum potest non fuisse

se iudicium verum. et quod reuelatio potest non fuisse reuelatio etc. Et ratio huius potest apparere ex supradictis etc. 22

Et ex istis et specialiter ex quarta regula sequitur Primo quod aliquis habuit fidem qui potest nunquam habuisse fidem et possibile quod sua fides non fuerit fides. Patet de illo qui habuit fides quod antixps erit quod fides est vera et de vero. vnde impossibile est quod fides subsit falsum. Et ideo sic possibile est quod antixps non erit sic possibile est quod illa non fuerit fides. sicut possibile est quod non fuerit vera. Secundo sequitur quod aliquis habuit spem qui potest nunquam habuisse spem. et possibile est quod sua spes non fuit spes. patet de illo qui habuit spem quod saluabitur. et sic erit. quod secundum magistru[m] li. 3. dist. 26. c. 1. Spes est certa expectatio future beatitudinis etc. et capitulo sequenti dicit quod spes non est nisi futurarum rerum et ideo sicut possibile est quod iste non saluabitur. ita possibile est quod non habuit certam expectationem non per suam spem etc.

Tertio sequitur. aliquis est saluatus et meruit saluari per fidem et spem. qui potest hoc meruisse per infidelitatem vel falsam estimationem. Patet de illo qui hoc meruit quia credidit vltimum iudicium fore. et non potest hoc non meruisse et tamen sua fides potest fuisse infidelitas vel falsa estimatio sicut illud potest non fore. Et similiter aliquis potest meruisse damnationem per rectam estimationem et veram fidem ut qui credidit vltimum iudicium non fore etc.

Unde patet quod homo non meretur in credendo. quod creditum ab eo sit verum. nec demeretur quia sit falsum. nam hoc non est in potestate sua. sed ideo meretur quod sibi sic precipit a deo et vult obedire et deo vult actum acceptare etc. Quarto sequitur quod aliquis prophetauit qui potest nunquam prophetasse et possibile est quod sua prophetia nunquam fuerit prophetia. Patet. quia iste terminus prophetia siue prophetia est terminus connotatiuus quod sit de vero. Unde describitur prophetia quod est diuina inspiratio euentum rei immobili veritate demonstrans. Non quidem intelligendo quod sit immobilis id est necessaria veritas simpliciter absolute sed conditionaliter. sic quod necesse

Quid sit prophetia

Quæstio tertiadecima

est si aliquid est prophetatum illud euenire. Et ideo sicut possibile est qd illud non sit verum qd Job dixit de resurrectione. ita possibile est qd nunquam prophetauerit de resurrectione. Et in potestate antixpi futuri erit facere qd xps in aliis quibusdam predictis de ipso non fuerit propheta. Et similiter posset dici de multis sed transco. qd ex predictis satis per via subtilibus ad multa concludendum in hac materia. Et hec de toto tertio articulo. Ad rationes principalis questionis patet clare ex tribus articulis premissis qd dicendum sit. Et hec de questione.

Quæstio tertiadecima de potentia dei.

A

Circa quadragesimam secundam distinctionem et alias sequentes in quibus magister agit de potentia et causalitate dei.

Quæro utrum deus sit prima causa simpliciter omnipotens et vniuersaliter omni faciens

Et arguit primo qd non omne possibile fieri deus potest facere. igitur deus non est simpliciter omnipotens. Consequentia satis patet sed ams pbat. quia malum vel peccatum est possibile fieri a creatura et non a deo. qd non potest peccare. igitur etc.

Secundo arguit sic. qd non omne factibile deus potest se solo facere. igitur non est prima causa vniuersaliter omni faciens. Consequentia patet qd prima causa vniuersaliter omni faciens quicquid potest cum causa secunda potest se sola. aliter non esset prima. sed ams pbat. qd actus odij dei est factibile a causa secunda. et tunc illud non potest de se solo facere. aliter sequitur qd deus nullo coagente posset actum culpabilem facere. qd est contra doctrinam sanctorum. igitur etc. Tertio arguit sic. qd nullum produci quod de facto producat deus potest melius facere. igitur deus non est simpliciter omnipotens. Consequentia satis patet sed ams pbat. qd dei potentia productiua est infinita. ergo quicquid producat producat. qd sua productiua potentia et sua productio actiua sunt idem. Et per omnia equaliter producat nec potest aliquid melius

producere qd de facto producat. igitur etc.

In oppositum omnium istorum est expressa doctrina nuntiatio magistri in tra et est eois doctrina.

In ista conclusionem iuxta materiam trium argumentorum erunt tres articuli. Primo utrum deus sit potentia actiua simpliciter omnipotens. Secundum utrum deus sit prima causa vniuersaliter omni faciens. Tertium utrum deus sit potentia infinita equaliter omnia producat. Circa primum articulum sic procedam. Primo premitte aliquas suppositiones. Secundo aliquas distinctiones. Tertio ponam aliquas conclusiones.

Quantum igitur ad primum in quo videndum est quid nominis huius termini omnipotens. et quare deus dicatur omnipotens sit prima suppositio. qd deus dicatur omnipotens vel omnipotentia: non a potentia passiva sed actiua. Patet et primo qd deus dicatur omnipotens vel omnipotentia. est articulus fidei. ut apparet in simbolo etc. An etiam Ero. 15. dicatur omnipotens nomen eius etc. Sed qd hoc non dicatur a potentia passiva patet. qd nihil potest pari cum sit intransmutabilis. Iaco. 1. Apud quem non est transmutatio etc.

Secunda suppositio qd deus non dicatur omnipotens a potentia actiua quasi qualibus potentia actiua sit formaliter potens qd nullam potentiam actiuam creaturam sicut ignis alteriusve creature habet formaliter etc. Tertia est qd deus non dicitur omnipotens quia possit producere omne possibile produci siue omne illud quod produci non implicat contradictionem. Patet quia filius vel spiritus sanctus non esset omnipotens. Consequentia est contra doctrinam sanctorum. et reputatur hereticum. quia patet. qd neuter producere potest omne produciabile cum quilibet eorum sit produciabilis. imo de facto producat a patre et non possit produci a se etc. Et eodem modo argueretur de essentia diuina que nullum produciabile potest produci ad intra etc. Quarta est qd deus non dicatur omnipotens quia possit facere omne possibile siue omne illud quod esse non implicat contradictionem. Patet quia non potest facere se et tamen ipsum esse non implicat contradictionem etc. Quinta est. qd deus non dicatur omnipotens: quia possit facere omne illud quod fieri ab ipso non implicat contradictionem

Tota materia vniuersali

Quæro quid sit omnipotens et quid sit

Primi sententiarum

patz. quia pari ratione omne illud esset omnipotens quod posset aliquid facere. ut patz clare rē. Sexta est q' de' dicitur omnipotēs quia potest facere omne factibile siue omne illud quod fieri nō implicat contradictionē. Patet ex dictis a sufficiēti diuisione. quia non apparet alia ratio quare dicatur omnipotens.

B. Unde ex predictis patz q' iste terminus omnipotens: vel omnipotētia est vnus terminus includens istum terminum potens. vel potentia in recto. et hoc signum distributiū omnis in obliquo cuz vno alio termino distributo in obliquo ibi subintellecto. terminus autē ille distributus pōt subintelligi vel iste terminus pducibile vel iste terminus factibile ita q' talis terminus ibidem distribuitur. et nō iste terminus rectus potens vel potētia. sicut supra dictus fuit in questione de equalitate personarū articulo. 3. Et fm hoc iste terminus potest dupliciter sumi. Vno modo large. et sic describeret oīpotētia q' est potētia oīs producibilis pductiua. Alio modo stricte et sic describeret oīpotētia q' est potētia cuiuslibet factibilis siue omnis produciabilis ad extra pductiua. Unde primo modo nō sumitur apud sanctos. 13 leundo modo sicut dictum fuit in q'stione supra dicta. Et ratio fuit ibi assignata.

Secundo patz q' oīpotētia pmo modo dicta nō dicit pfectionē simpliciter nec illo modo de' dicitur oīpotēs. Patz. qz talis non cōuenit cuiuslibet perfecto simpliciter: qz nec filio nec spūi sancto nec essentie diuine rē. Tertio patet q' oīpotētia secūdo modo dicta dicit pfectionē simpliciter. et illo modo dicit deus omnipotens. Patet. quia talis conuenit cuiuslibet perfecto simpliciter rē.

Et si dicat q' pari ratiōe qua dicit q' posse facere aliquā rez siue eā pducere per factionē sicut creaturaz dicit pfectionē simpliciter. eadē ratiōe potest dici q' posse pducere aliquā rem sicut diuinā psonam est posse simpliciter. et dicit pfectionē simpliciter. et sic aliq' pfectio simpliciter cōuenit patri q' nō cōuenit filio. qz posse pducere aliquā rem et

non pfectionem non videretur diminuere de pfectione rē. Respondeo q' ex his que sunt fidei sequitur q' non posse pducere filiū vel personam diuinā. stat cum oīpotētia que dicit pfectionem simpliciter. hoc tamen non est euidens. sicut bene probat ratio. sed tamē aliquam creaturam non posse producere sicut hominem vel asinum. siue aliquid non posse producere quod tamen est factibile non stat cum omnipotētia que dicit pfectionem simpliciter. licet etiā hoc nō sit euidens. Patz: quia multi phi posuerunt primam causam nihil facere vel agere in genere cause efficiētis: et tamen esse perfectam simpliciter. Et ideo posse producere diuinam personam non dicit pfectionem simpliciter sed bene posse producere creaturā. et sic aliquis est simpliciter pfectus qui non potest producere quodlibet producibile sicut diuinam personam: tamen nō esset simpliciter perfectus si aliquā creaturam non posset producere. Et licet non sit euidēs. quare vnum magis debeat cōcedi q' aliud. tamen vnum debet concedi et non aliud: quia ad hoc obligamur per fidem. sicut clare patet ex supradictis rē. Quarto patet q' cum omnipotentia que dicit pfectionem simpliciter fm quam deus dicitur omnipotens solum respiciat pro obiecto creaturam siue rem producibilem per factionem. ideo omnipotentia sic dicta et omnipotens illo modo bene describitur per hanc orationem vel equivalenter scilicet potens facere quicquid fieri nō implicat contradictionem. L

Sed hanc descriptionem reprobatur hugolinus et instat contra eam. qz peccatum fieri non implicat contradictionem. et tamen deus non potest facere peccatum rē. Ideo dat aliam descriptionem et dicit q' omnipotens est qui potest facere quicquid fieri ab omnipotentia non implicat contradictionem. Hec autē ratio nihil valet. quia descriptum ponit in descriptiōe qd non debet fieri sicut patz. 6. thopicorū. ideo non est descriptio sed ridiculosa petitio. Nec va-

Quare dicitur
dicitur omnipotens

2 modo imp
potentia fm
fuit imp
producta
milibet
pducibilis

Alio q' potēs
producta ad
milibet
aut pducibilis
ad extra

Primi sententiarum

de potentia ordinata secundo modo et non primo modo. sed nunq̄ econuerso quia quicquid obuiat scripture sacre repugnat ordinationi diuine. sed non econuerso. Et ideo secūduſ modus est in plus q̄ prim⁹. vt patet. qz quicquid est possibile p̄mo modo est possibile secundo modo. sed nō econuerso vt dictū est. Secūduſ aut̄ modus videt̄ magis p̄uius q̄ primus. quia fm̄ primus modū nihil est possibile de potentia ordinata nisi qd̄ est vel erit. Similiter isto modo cuiuslibet contradictionis de cōtugenti vna ps est impossibilis de potentia ordinata. nō aut̄ secundo modo. vt patet de istis. sortes saluabit. sortes nō saluabitur. demonstrato aliquo viatore. Et istud faciliter patz̄ rē. Predicta aut̄ distinctioni cōcordat illa distinctio magistri in littera. et quozūdā antiquoz̄ q̄ quedā deus pōt de potentia q̄ non pōt de iusticia. Illud em̄ dicit̄ non posse de iusticia qd̄ obuiat ordinationi sue volūtatis vel veritati sue legis quaz̄ rē vtraz̄ est regula iusticie. sed illud dicitur posse de potentia absoluta qd̄ absolute et simpliciter potest quis opposituz̄ ordinauerit et reuelauerit rē.

Et his ergo distinctionib⁹ presuppositis ponā cōtra magistrū Gregoriū tres cōclusiones responsales huic articulo.

Prima est q̄ omne possibile primo modo est oēm entitatem possibile deus potest facere accipiendo facere p̄mo modo.

Secūda est q̄ omne possibile enunciatibile deus pōt facere esse verū: accipiēdo facere p̄mo et secūdo modo Tertia est q̄ nō omne tale possibile deus potest facere esse verū accipiēdo facere primo modo. Probat̄ p̄ma cōclusio auctoritate scripture sacre. quia nō potest euidēter probari ratione. vt tactū est supra et post etiā dicitur. Ad hoc aut̄ est exp̄sa auctoritas Sap. 7. vbi de sapientia increata dicit̄ q̄ est omnū artifex et habens oēm virtutē. Et iterum cū sit vna oīa potest. Igit̄ rē. Et iterum. Sapientie. 11. Quomodo possz̄ aliquid permanere nisi tu voluisses. Igitur non soluz̄ deus quodlibet possibile potest facere.

sed etiam factum conseruare. Imo sine ipso nō potest conseruari inesse. quare rē. Multe alie auctoritates scripture et doctorum possent induci sed iste sufficiunt rē. Secūda etiam cōclusio nō potest euidēter probari ratione sed p̄batur auctoritate. Primo per verbum xp̄i. Matthei. 19. Apud deū omnia possible sunt. Secundo per illud Luc. 1. Non erit impossibile apud deūz̄ omne verbum. id est omne enunciatibile non implicans contradictionez̄. Tercio per illud Hei. 18. Nūquid deo est quicq̄ difficile. In omnibus autēz̄ his fit locutio de possibilibus complexis. vt patet inuenti scripturam rē. Tercia cōclusio p̄batur. Nam possibile est nullam rem preter deū esse. et tamen illud non potest deus facere loquēdo proprie de facere. Nam si illud sic faceret iam aliqd̄ preter deū esset. Illud tamen potest facere secundo modo. Hanc autem cōclusionem probat magister Gregorius per hoc q̄ possibile est creaturaz̄ peccare. et tamen deus non potest facere creaturā peccare. primo modo capiēdo facere. Et hoc ipse probat tripliciter. sed quicquid sit de veritate consequentis alias ostendaz̄ q̄ rationes sue nō sunt efficaces quando agam de causā peccati rē. Concedit tamen. et hoc est verū q̄ deus potest facere creaturaz̄ peccare et facere mala et peccata accipiēdo facere secundo modo. quia hec permittit et posset ea impedire sic̄ satis patz̄. F

Ex predictis sequūtur aliqua corollaria. Primo sequit̄ q̄ ad omnipotentiam quā deo attribuim⁹ non pertinet q̄ omne possibile posset facere primo modo. Patz̄ de istis. deus nihil facit vel cōseruat rē. Secūdo sequitur q̄ ad omnipotentiam quam deo attribuimus pertinet q̄ omne possibile non verū ad qd̄ esse verum non sequitur contradictio seu primuz̄ principium non esse. possit facere esse verum accipiēdo facere cōmunit̄ ad primum et ad secūdū modum. Siue breuius loquēdo. omne tale potest per diuinaz̄ potentiam esse verum patet ex predictis et deo possibile

Deus non potest de iusticia q̄ obuiat ordina

Nullus mundus est...
3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10° 11° 12° 13° 14° 15° 16° 17° 18° 19° 20° 21° 22° 23° 24° 25° 26° 27° 28° 29° 30° 31° 32° 33° 34° 35° 36° 37° 38° 39° 40° 41° 42° 43° 44° 45° 46° 47° 48° 49° 50° 51° 52° 53° 54° 55° 56° 57° 58° 59° 60° 61° 62° 63° 64° 65° 66° 67° 68° 69° 70° 71° 72° 73° 74° 75° 76° 77° 78° 79° 80° 81° 82° 83° 84° 85° 86° 87° 88° 89° 90° 91° 92° 93° 94° 95° 96° 97° 98° 99° 100°
Questio tertiadecima

ad qd esse verum non sequitur rē. quia
aliquid est enūciabile possibile ad qd
esse verum sequitur contradictio. sicut
istud nullum enūciabile est verum rē.

Tertio sequitur qd non est nobis eui-
dens nec demonstrabile per rationem:
aliquam potentiam actiuam esse omni-
potentem. patet. quia non est sic euidēs
aliquam potestatem actiuam esse vni-
uersaliter efficientem. Igitur rē. Con-
sequentia satis patet. et antecedens ap-
parebit in secundo articulo et satis prē
ex alias dictis. Quarto sequitur qd qd
probabile est aliquaz potentiaz actiuā
in qualibet actione preerigi vlt esse vni-
uersaliter efficientem. tam probabile est
eam esse omnipotentē. Patet clare. qz
illa potentia est omnipotēs que potest
facere quicquid potest fieri. sicut patet
ex quid nominis. sed quicūqz poneret
causam vniuersalē in genere cause effi-
cientis poneret eam potentem facere
quicquid posset fieri. vt patet ex quid
nominis cause vniuersaliter efficientis
rē. Quinto patet clare ex predictis.
quia illi philosophi qui posuerunt non
posse fieri alium munduz. et nihil posse
creari. et materiam a nullo posse fieri. et
etiaz ponentes plura necessarie esse. si-
cut corpora celestia et intelligentias ce-
lestes. et tamen cum hoc ponentes vni-
causam primaz vniuersalem in genere
cause efficientis habebant consequen-
ter ponere eam esse omnipotentem. pa-
tet manifeste ex predictis. Sexto pa-
tet ex hoc qd licet ista consequentia sit
bona. deus est omnipotens. ergo deus
potest alium mundū facere vel aliquid
creare. vel potest se solo qcquid potest
cum alio. tamen nullo modo est euidēs
naturaliter. patet qd sit bona. quia con-
sequens est necessarium rē. Sed qd nō
sit euidens satis patet. imo antecedēs
est probabile in naturali lumine et non
consequens. imo magis oppositum vt
satis patz. et magis patebit in secundo
articulo. S. Septimo sequitur
qd deus est omnipotens: non soluz quo
ad effectum. sed etiam quo ad efficien-
di moduz. patet hoc. Pro cuius decla-

ratione scienduz est qd omnipotens po-
test dupliciter itelligi. Vno modo quo
ad effectum. scz quia potest in omnē ef-
fectū. Alio modo quo ad efficiendi mo-
dum. scz quia se solo possit in omnē ef-
fectum. Etroqz autem mō deus est om-
nipotens. De primo enim nō est dubiū
vt patz ex predictis. sed de secūdo mos-
do probabile est fm fidē vt patet ex se-
cundo correlario. et magis patebit ex se-
cundo articulo. Octauo patet qd pro-
babile est in lumine naturali aliquā po-
tentiam esse omnipotentē quo ad effe-
ctum. hz nō sic quo ad efficiendi modū
patet. quia primuz est sic probabile et
non secundū saltez non ita apparenter
sicut suū oppositū. sicut hec omnia ma-
gis patebunt ex scdo articulo. Ex om-
nibus supradictis patet respōsio ad ar-
gumentum factum primo loco ante op-
positum. Unde fm illos qui tenent qd
deus est causa peccati et potest causare
aut velle peccatū sicut *Wckam*. *Brād.*
et plures solēnes doctores concedūt ne-
garetur antecedēs. Et ad probationez
negaret minor et negaret vltra illa pna
deus potest facere peccatum. ergo pōt
peccare. qz per pns importatur qd de-
possz aliquid malefacere vel aliqualit
qualit nō debet qd est impossibile. hoc
aut nō denotat per aūs. S. de hoc als
Sed fm illos q illud nō tenēt negaret
talis pna quicqd est possibile fieri de-
potest facere. sed peccatum potest fieri
a creatura. ergo peccatum potest deus
facere. Unde hic est fallacia figure dic-
tionis. quia in maiori distribuitur vnū
simpliciter absolutum p hoc distributū
vuz quicqd et in minori accipit sub illo
vnum connotatiuū. quia peccatum vel
peccare non tantū importat illam rem
q pducit sed etiā importat ali quē obli-
gatū ad oppositū illius qd facit vel omī-
tit. ideo est fallacia figure dictionis. Et
pōt dari exemplū si arguit sic. quicqd
pōt fieri deus pōt facere. sed creatura
potest mori. ergo deus potest mori. hō
em valet pna. qz mori non importat p-
cise destructionem alicui rei sed cōno-
tat destrui eam rem que dicit mori. Et

Primi sententiarum

Ideo licet deus potest causare destructio- nem rei que movet. tñ non potest mori in propria natura. sic in proposito etc. Et hec de primo articulo.

29 dicitur
in 3° articulo
vnde dicitur
prima causa
universalis
omnifacens

29 dicitur
deus
causa

Opinio
quod
deus
causa
mundi
est
et
causa
omnium
creaturarum

29 dicitur
deus
causa
mundi
est
et
causa
omnium
creaturarum

Quod est verum deus sit prima causa uni- versaliter omnifacens. Primo videbi- tur quid tenendum sit circa hoc fm fides. Secundo quid dicendum esset sequendo ratione naturalē. Circa pñm premit- tam aliquas ppositiones que sunt sup- ponēde ex fide. nec possunt euidēter p- bari ex ratione. Prima est qd omnium q- fiunt deus est causa ea de nō esse ad eē- pducens. Patet per illud Joh. 1. Via per ipm facta sunt. Et illud symboli fa- ctorem omnium visibilium et invisibilium etc.

Secunda est qd omnium que fiunt deus est causa ea immediate de non esse ad esse pducens. hec ppositio est contra illam opinionē quā recitat Augustinus. s. super Gen. ca. 23. vbi dicit. Sunt enim qui arbitrantur tantum mundum ipsum factum a deo cetera fieri iam ab ipso mundo si- cut ille ordinavit et iussit. deū aut ipsius nihil operari. hanc ibi expresse reprobatur Augustinus. Et per illud verbū xpi Joh. 1. Pater meus usque modo operatur etc. et p multas alias auctoritates. Et ibidem determinat per multa capitula. qd pdu- ctione cuiuslibet effectus deus immediate simul cū alijs causis secundis cōcurrit et pncipaliter ppter quā pncipaliter dicit aliqñ ista non nisi a deo fieri et ipa- creati etc. Tertia ppositio est. qd omnium que facta sunt deus est causa ea imme- diate in esse conservans. patet pmo per auctoritatē sapiētis supra inductaz in pmo articulo. Item ad Colloc. 1. Via per ipsum et in ipso creata sunt. Et seq- tur. Et oia in ipso constant. Itē Iheb. 1. Portans oia verbo virtutis sue. Ubi glosa. sicut ab eo creata sunt omnia. ita per eum conservantur. Plures sunt alie auctoritates scripturę et Augustini.

Quarta ppositio est qd omnium q- fiunt vel facta sunt solus deus est immediata causa pducens vel conservans. Patet qd nulla est causa prior a qua moueat ad causandū. vt dicit Augustinus et pro-

bat magister in littera. Quinta est qd non oim que fiunt vel facta sunt solus deus est immediata causa pducens vel conservans. Patet quia aliter sequitur qd creatura nihil immediate pduceret vel conservaret. cōtra illud Lu. 21. vbi xps dicit qd arbores pducunt ex se fructum similiter videm⁹ qd ad absentiam solis desinit eius lumen. ergo pbabile est qd sol ipsum pducit et cōseruat. Et multa possent induci sed satis patet. Sexta est qd omnium que fiunt vel facta sunt so- lus deus posset esse immediate causa p- ducens et conservans. pñ pmo negatiua exclusiue. scz qd nihil aliud a deo se solo hoc possit satis pñ. qz ad min⁹ suppsi⁹ nō potest esse causa etc. Sz affirmatiua exclusiue. scz qd deus hoc pot se solo nō posset pbari euidēter ex scriptura. tamen apparet pbabilis fm fidem. qz nihil ē a deo distinctū qñ possit eē absqz alio creato ab eo totaliter distinctū. qz quodlibet tale est contingens fm verit- tate fidei. nec ad ipsuz esse sequitur ne- cessario aliud creatū ab eo distinctū eē. nec per pñs ad ipsum nō esse aliud nō esse. Et per pñs deus potest se solo quies- quid potest cū alio etc. Septima ppo- sitio est qd quicquid deus facit vel con- seruat libere et non necessario facit vel pseruat. pñ pmo auctoritate supra alle- gata. Sap. 11. Itē in psalmo. quicquid voluit fecit. Itē Eph. 1. Deus oia ope- ratur fm consiliū voluntatis sue. ergo libere et ptingenter. Acruz est tñ qd ista pñ non est euidens. quia posset dici qd licet deus operatē pervoluntate et per li- bertatē complacentie. nō tñ sequit qd li- bertate cōtingentie. sed tñ pñ illa est catholica. Itē pñ aliter quia si nō etc. sequit qd aliud a deo esset necesse esse: qz necessario deus illud faceret et pser- uaret etc. Octava ppositio est quicquid deus facit vel cōseruat ptingenter vult facere vel conservare. Patet ex alia. qz impossibile est eū facere vel cōseruare aliquid et nō velle facere vel conserva- re illud. vel etiā econtra. Et per pñs sic- cut contingenter facit sic vult ptingen- ter facere. Sed ptra hanc ppositionē

*Opinio quod videtur in his
vix non apparetur de antiquitate*

Questio tertiadecima

est quedam opinio dicens q̄ deus nihil vult conting. inter facere quia aut illud velle simpliciter in se esset contingens quod non potest dici. cuz illud velle sit deus et p̄ consequens necesse esse. Aut habitudo illi velle ad illud quod vult facere esset contingens. hoc nō. quia nō potest assignari que res esset. illa habitudo vtrū ens rationis v̄ reale nisi ponatur q̄ sit ipsummet velle diuinū. Et per consequens sicut ip̄m est simpliciter necessarium sic et illa habitudo. et p̄ om̄s necessario vult. Unde finaliter concludit hec opinio q̄ deus producit quicquid producit abiq̄s hoc q̄determinet per aliquod velle intrinsecū ad producendū et tamē dicitur volūtariē p̄ducere. quia in sua potestate habet producere et nō producere. Hec aut opinio falsa ē. nec sufficiēter seip̄am exp̄mit. ideo dico breuiter q̄ sicut deus cōtingēter aliquid facit forte. sic cōtingēter aliquid vult facere. Nec ex hoc sequitur q̄ in deo vel dei sciētia vel volitione sit contingētia intrinseca. Unde ad rationē oppositam dico q̄ nec velle diuinū quo vult aliquid facere nec eius habitudo ad illud est contingēs s̄ simpliciter necesse esse. ipsum tamē velle ē cōtingēter velle faciēdi illud: et habitudo ē cōtingēter habitudo ad illud sicut dictum est supra d̄ p̄sciētia respectu futuri contingētis et similis difficultas est vtrōbiq̄. Nonna propositio ē q̄ licet deus sit necessario omnipotens tamē contingēter est om̄ifaciēs. patet ex dictis.

Decima est q̄ quis necessario deus ē omnipotens tamē necessario si aliquid sit ipse est om̄ifaciens. patz sicut nihil fit sine ipso sic nihil potest fieri sine ip̄o vt diffuse p̄bat Brand. in summa sua Unde hec est radix ad defendēduz causam dei contra Pelagiz. vt patebit in secundo r̄. In istis propositio: nibus presuppositis ex fide consequenter vidēdum est quid circa hec sit p̄babile naturali ratione. Unde sit hec v̄ndecima propositio. q̄ probabile est naturali ratione q̄ omnium que fiunt vel facta sunt deus est p̄ma causa ipsa. mediate v̄l immediate producens vel cō-

seruans. patz. quia probabile est deum esse causam primā actiūm p̄fectissimā et p̄ consequens v̄niuersalē respectu omnium effectū. Non est tamē ita apparēter p̄babile q̄ deus sit immediate causa oim̄ effectū. quia multi philosophi concedunt primū et negant secundū sicut supra etiā p̄z. Et q̄ fuerit circa h̄ opinio Aristotelis. dubium ē quicquid tamē sit d̄ hoc dico q̄ p̄ nullam rationē multam apparētē potest probari deum non ēē causam immediate concurrētē ad omnē effectum r̄. Duodecima propositio est q̄ non est ita probabile naturali ratione q̄ deus possit immediate facere se solo quicquid potest cum alio sicut oppositum licet neutrū etiā sit demonstrabile. patz. quia cōmunitē oēs phi cōcesserunt q̄ ex nihilo nihil potest fieri sicut patz primo phisicor. ergo saltem in istis generalibus et corruptibilibus non potuissent deus per se posse facere formas generabiles et corruptibiles. Aliter sequitur q̄ possent creari q̄s est contra suppositum quod est probabilius in naturali lumine q̄ suuz oppositum q̄ quis nō sit demonstrabile. Et si petatur vnde philosophi mouentur ad ponendū causam secundam necessario concurrere. dico q̄ propter hoc quia vident q̄ causa secunda approximata sequitur effectus et ipsa non posita nūq̄ ponitur. Quam rationem tangit philosophus secundo de generatione ad probandum solem esse causam istorum inferiorum. Item illud etiam posuerunt propter hoc. quia cum deus fm̄ eos sit causa naturalis: et non libera libertate d̄dictionis. si posset aliquē effectū p̄ducere sine causa secunda quem producit cum ea. sequitur q̄ ante approximatiōnem cause secunde p̄duceretur effectus ille propter existentiam cause sufficientis. cuius tamen experiētia declarat op̄positum. Nec tamen propter hoc negauerunt deum esse causam primā oim̄ effectuum vel immediate vel saltē mediate. Et si dicatur q̄ causa prior prius agit. ergo in illo priori nō agit causa secunda r̄. Dico q̄ non est imaginanduz

*Opinio
probabilis
d̄ h̄ud q̄ radice
naturalis q̄ de
p̄p̄ r̄m̄ p̄
mediate v̄l d̄
q̄ d̄ p̄m̄
del productio*

Ratio M̄ ab

Primi sententiarum

q̄ causa dicatur p̄ma. quia in aliquo in
stanti priori operetur ad effectum et in
secundo instanti operetur causa secun-
da ad eundē effectum. sed in eodem in-
stanti totaliter vtraq̄. Et ideo negatur
de virtute sermōis q̄ causa prima pri-
us agit nisi intelligitur prius. id est princi-
palius et perfectius. vel aliquo tali mō

*Sup̄ p̄bato
q̄ deus agit
libere q̄
naturaliter*

Decimatertia est q̄ probabile ē natu-
rali ratioe q̄ quicq̄ deus agit ip̄e agit
libere. Patz. quia nobilissimus modus
agendi scz per intellectum et volunta-
tes est deo attribuēdus. ergo deus agit
libere. quia per voluntatem seu volun-
tarie saltem libertate cōplacētie. Non
est tamē ita apparenter probabile q̄ li-
bertate contingentie. quia non est claz
q̄ omne agens p̄ voluntatem agat con-
tingenter et non naturaliter. Nam mul-
ti p̄bi concedunt deum agere per volū-
tatem: et tamen necessitate nature etiā
multi theologi concederēt q̄ deus per
voluntatem produceret spiritūs sanctus
et tamen naturaliter et necessario. ergo
eodē modo stat q̄ deus agat per volun-
tatem vel voluntarie et tamen necessita-
te nature Ideo sit hec q̄rtadecima pro-
positio q̄ non est ita probabile natura-
li ratione q̄ deus agat libere libertate
contingētie. sicut oppositum licet neu-
trum sit demonstrabile. Patz ex predi-
ctis in duodecima propositioe r̄c. Si
vero dicatur cōtra q̄ aliqua causa agit
contingēter. ergo prima causa etiā agit
contingenter. Antecedens patet d̄ vo-
luntate creata. que etiā a p̄ho concedi-
tur esse libera. Et p̄sequētia tenet quia
quelibet causa secunda agit inquantuz
mota a prima. et per p̄sequēs eodē mō
monebit et causabit sicut prima. Dico
hic q̄ illa cōsequētia a multis p̄his ne-
garetur et ratio esset quia dicerēt q̄ vlt
voluntas non depēd̄z a causa prima ni-
si in cōseruari et non in suo libere opa-
ri. vlt si ita foret q̄ nō staret scōdam cau-
sam agere prima non coagēte. tamē ad
huc nō sequit̄ q̄ necessario agerz causa
secunda quomā nō stat voluntarē velle
nisi intellectu coagēte. Et si nō sequit̄
intellectus necessario intelligit. ergo volū-

*in p̄ho et
aliquos p̄hos
voluntas non
depēd̄t a p̄ma
causa nisi in
cōseruari et non
in op̄ando*

tas necessario vult. Et sic in proposito.
Dico tamē q̄ prima solutio est probabi-
lior q̄ secunda. quia cū idē effectus nō
possit esse necessario ab vna causa et cō-
tingenter ab alia videtur mihi q̄ si con-
cederēt q̄ deus coagit immediate ad actū
voluntatis. quod si contingēter et libe-
re est a voluntate etiā contingēter est a
deo. Et sic cōcessa libertate contingētie
in voluntate creata etiā concedēda erit
in volūtate diuina. quare r̄c. k

Si autē queratur quid sup̄ hoc sense-
rit Aristoteles. dico q̄ eius int̄ctio fuit
q̄ deus nō operatur libere libertate cō-
tingētie. Aliter habuiss̄z concedere q̄
ipse potuiss̄z velocius et tardius moue-
re primuz mobile. et tamē talē libertatē
concessit in homīe respectu actū quos
operatur voluntarie. vt p̄z in libris mo-
ralibus. Unde sequitur. q̄ si ip̄e conce-
sisset deū coagere in omni op̄atione ip̄e
inconueniēter locutus fuisset d̄ liberta-
te in homīe et in deo. vt patet ex dictis
Quia illo supposito dico q̄ illaz sequi-
tur ista. scz dubium est quid sup̄ illo sen-
serit Aristoteles d̄ quo aliaz videbitur

Ex supradictis patet responsio ad ses-
cundā rationē ante oppositum questio-
nis. Unde quādo dicitur nō esse factibi-
le r̄c. ergo r̄c. Primo dico q̄ licz antes-
cedēs sit probabile naturali ratione vt
dictum fuit. tamē fm fidem est impossi-
bile. et ideo consequētia est bona. Dico
tamē secundo q̄ probatio consequētie
non valet. quia aliqua causa nō dicitur
prima. quia possit se sola quicquid pōt
euz alia. sed dicitur prima quia a nulla
alia est causata et quelibet alia est causa
ta ab ea: vel immediate vel mediate.

Tertio dico ad probationē antecede-
tis. q̄ licet deus nō possit se solo facere
actum ody dei. vt patz ex dictis in alia
questione. tamē actus ody dei potest se
solo facere. quia ille actus potest esse et
non esse odium dei et p̄ consequēs esse et
non esse peccatus. Quarto dico q̄ im-
probatio illius vltierius non valet quā-
do infertur q̄ ergo deus nullo coagēte
posset actus culpabilē facere. quicquid
enim sit de consequēte. consequētia nō

*Quia voluntas non agit intellectu
sed reagunt in nō p̄z p̄ intellectu
necessario vlt q̄ deus voluntas non vlt*

val
cul
lo
o
p
p
c
c
lo
e
U
ne
r
q
us
p
o
d
f
a
f
e
r
l
l
q
u
c
u
s
f
b
i
f
u
d
o
c
u
u
a.
p
o
d
u
o
p
i
f
i
d
e
n
t
e
n
d
e
q̄
u
l
l
e
p
p
t
o
r
e
p
e
r
l
u
m
n
e.
p
a
t
e
g
o
r
l
o
f
o
p
p
r
i
a
n
q̄
f
m
a
c
t
u

Et dicitur quod dicitur deus in lapide non est nisi deus

Questio tertiadecima

valet. sed bene sequitur qd ergo actum culpabilem vel peccatum potest deus nullo coagente facere. ex qua non sequitur prima. sicut nec sequitur mortuum deus potest facere viuens. ergo deus potest facere mortuum viuens. Si vero dicatur contra hunc actum potest deus facere nullo coagente et hic actus non potest non esse culpabilis. Igitur etc. Respondeo negando minorem quia odium dei potest non esse odium. Unde si illum actum quiescit odium dei in mente dyaboli deus poneret sine subiecto tunc non esset odium sicut nullus est et eo odiosus. imo forte fm supra dicta si entitas illa fieret a solo deo in ipsa voluntate adhuc non esset odium. nec voluntas ipsa formaliter odiret: cum ad hoc requiratur quod talem actum partialiter efficiat etc. Quicquid tamen sit de hoc secundo primus est satis certum. et sufficit ad propositum quare etc. Et hec de secundo articulo

Quantum ad tertium articulum in quo videndum est utrum deus sit potentia infinita. Primo videbitur utrum deus sit potentia vigoris in finiti sine infinite productiua. Secundo videbitur utrum deus sit potentia alicuius entis finiti infinite productiua. Tertio videbitur utrum deus sit potentia alicuius entis finiti infinite productiua. Circa primum punctum est opinio Egidij dicentis quod non solum fm fidem deus est concedendus infinite potentie intensiue. sed etiam hoc idem tenendum fm Aristotelis opinionem. Et quod illa fuerit Aristotelis opinio ostendit ex processu eius. 8. physicorum capitulo primo. ubi probat deus siue primum motorem non esse coniunctum magnitudini per hoc quod est infinitus. nec videtur quod solum intelligat de infinitate in duratione. quia tunc ratio non procederet. ut patet. quare etc. Sed magister Gregorius tenet quod ista non fuerit opinio philosophi. propter quod duo supponit.

Primum est quod deus est motor proprius primi orbis. Secundum est quod fm opinionem Aristotelis deus mouet ipsum de necessitate nature: et non

contingenter et libere. Aliter enim posset irregulariter et velocius et tardius mouere. imo non omnino mouere. cuius oppositum probat secundo celi. Ex his arguitur quod si deus esset hoc modo potentie infinite. sequitur quod deus moueret orbem suum in instanti quod est contra experientiam. Et prima pars quod mouet orbem per primum suppositum: et mouet naturaliter non libere per secundum et per primum secundum ultimum sue potentie. sed secundum primum et secundum veritatem si aliqua virtus naturaliter mouens esset infinita intensiue moueret in instanti. quare etc. Item secundo celi commento. 36. dicit commentator. credendum est quod potentie mouentium sunt terminatae proportionis ad corpora mota. et quod infinitas non inuenitur in eis nisi propter eternitatem. quare etc. Unde sciendum per solutionem rationum ad oppositum quod aliquid potest dici infinitum quattuor modis. Primo modo in duratione: quod durat eternaliter. Et sic secundum primum non solum deus est infinitus sed omnes alie intelligentie et celus. imo materia prima. Alio modo: quod mouet tempore eterno. et sic sole potentie actiue sunt infinite sicut intelligentie et corpora celestia que mouent vel localiter vel saltem motu alterationis etc. Alio modo quod mouet motu secundum locum tempore eterno continue et immediate. Et sic secundum primum sole potentie immateriales sicut intelligentie sunt infinite. Quarto modo quod est infinitum simpliciter. id est vel secundum quantitatem vel secundum vigorem. Et sic secundum primum nihil est infinitum nec secundum quantitatem perfectiouis nec secundum intentionem vigoris. Sed quecumque fuerit opinio Aristotelis. tamen magister Gregorius tenet quod quilibet sequendo rationem naturalem habet ponere aut saltem non negare quod est aliqua res infiniti vigoris intensiue et quod deus est illo modo infinitus. patet. quod hoc importat dignitatem: nec includit contradictionem. ut nititur persuadere. igitur etc. Ego autem dico quod siue istud sit probabile siue non sequendo rationem naturalem: tamen oppositum videtur magis dicendum. Nec istud est ita possibile sicut oppositum. Pars prima ex dictis in alio articulo scilicet ex duodecimo et tertiadecimo

Hanc ad probandum quod in causa non est potentia

Probatur manifeste per dicta magister proportionibus ad corpora mota

39 art. mly

3 4

t ij

Primi sententiarum

propositionibus. Secundo patet qz p
babilis videt sequedo rdem naturalē q
qdlibet possibile poni in eē possit poni
in eē p cam seu virtutē finitā q̄ opposi
tum: cū pbabilius sit nullum effectum
posse esse infinitū q̄ oppositū. igit̄ rē.

Tertio p̄tz qz probabilius videt nihil
posse moueri in instanti q̄ oppositum.
Et tū si primus motor esset vigoris in
finiti sequitur q̄ posset mouere in instā
ti quare rē. **M** Si vero dicatur
p̄tra istam rationē q̄ fm fidem p̄ceden
dum est deum esse infinitū intensiue si
ue vigoris infinitū tū non concedendū
ipsum posse mouere in instanti. ergo il
la ratio nulla rē. Maior p̄tz r minor p
batur: qz ad illud sequitur p̄radictio.
Tum p̄mo: qz motus est successio que
in instanti esse non potest. Tum secun
do: qz mobile simul esset in omnibus p
tibus spacij super quo moueretur. Tū
tertio: qz pari ratione posset celum mo
uere reuolutione completa in instanti.
sed hoc est falsum. Nam sequitur q̄ esset
mutatum p̄positum: r tamen non esset
mutatum ipsum totum r quelibet eius
pars esset in eodem loco primo in quo
prius fuit: et totaliter se haberet ad lo
cum. sicut si fuisset quiescens r non mo
tum rē. Respondeo concedendo ma
iorem q̄uis non posset euidenter osten
di ex scripturis. sed pro minore distin
guo: qz mor⁹ vel moueri potest capi du
pliciter. Uno modo stricte. r sic requirit
successionem. Alio modo large pro mu
tatione subita. r sic p̄cedo q̄ primo mo
do non est concedendum fm fidem deū
posse mouere in instanti. quia includit
contradictionem vt bene arguit prima
p̄batio. Sed sc̄do modo bene concedē
dum est: nec illud includit contradictio
nem. Et ad sc̄dam improbationem

esset in omnibus partibus spacij r post
instans nō esset nisi in termino ad que.
Itec hoc videt plus impossibile q̄ idēz
corpus per tēpus esse in diuersis locis.
Et p̄sitr potest dici ad tertiā improbatī
onem de celo. qz deus potest ipsuz subit
o mouere. qd si faceret celum esset mu
tatū. Et qn arguit p̄positū: qz esset p
illo instāti in loco in quo pri⁹ fuit. Dico
qz nō seq̄t: ergo nō est mutātū fm locū.
qz si vnū corpus existens in oriente de
us poneret in occidēte. non remouēdo
ipsum de priori loco illud esset mutātū
fm locum: q̄uis esset in eodem loco in
quo prius. Sic in proposito. Quis celū
esset in illo instanti ipsum r oēs eius p
tes in eodem loco in quo prius. tamen
in eodem instanti ipsum r et quelibet ps
eius esset in alio loco in quo prius non
fuit. r id eo esset verū ipsuz esse mutātū
Et ex ista solutione patet p̄firmatio p
positi cum ista non sint pbabilia sicut
opposita rē. r probabiliter sequant̄ ad
illud rē. Et hec de primo p̄cto. **M**

Quantum ad secundum punctum
vtrū deus sit potētia alicuius entis in
finiti absolute pductiua. Primo ponā
tres conclusiones. Secūdo soluam ali
quas obiectiones. Prima cōclusio est
qz non est euidēs vel demonstrabile in
naturali lumine q̄ impossibile sit magni
tudinem actu infinitā esse. Probat̄. qz
nulla implicatur p̄radictio euidēs ex
hoc qz ponit̄ aliquod corpus posse esse
infinitū cum infinitas non tollit rōnem
corporis aut magnitudinis. nec ec̄ouer
so corpus ratiouem infinitatis. Secū
da cōclusio est qz probabile est qz possibi
le sit deum aliquā multitudinē aut ma
gitudinē actu infinitam facere vel pro
ducere in esse. Unde dico qz siue hoc si
ue oppositum sit probabile in naturali
lumine. tū hoc est probabile in fidei lu
mine: r probabilius q̄ opposituz fm fi
dem. patet primo de multitudinē: quia
non plus apparet repugnare qz deus
possit facere multitudinē actu discretā
et non facientem per se vnum p̄tinuuz
q̄ q̄ faciat multitudinēz actu non diui
sam facientē vnū p̄tinuum: sed fm non

*Deus potest facere
qz corpus suū
deus potest in altari
monachus subit
deus potest ad q̄cūdo
no mutado q̄
modum*

*Et ad alia r
p̄batio p̄q̄ apparet*

*Infinitum unquam possit
moueri nisi recto sensu*
Primi sententiarum *in unquam
pari parz p'datibz*

distancia a terra sicut nunc. Ex hoc infer-
fert qd phus non demōstrat primo cell.
celū non esse actu infinitū. qd tamē cre-
didit fecisse. Unde postea soluit aliqs
rationes phi rē. Secundam cōclusio-
nem pbat quo ad primā partem p ra-
tionem factā arguēdo qd impossibile est
qd aliquid sit omniquaqs infinitū r ha-
beat vltra se spaciū rē. Sed secundam
partem pbat qz nō videt̄ repugnantia
qd aliquid moueatur versus illā partē
versus quā est finitū: sed si moueretur
versus aliam sequitur inconueniēs pri-
us illatū. igitur rē. *P* Sed con-
tra ista dicta arguit sic. *P*rimo qz fm
concessum ab eo non repugnat infinitū
sed fm vnam partē moueri versus alia
in qua est terminatum. *A*lliguo ergo
vnum punctum in tali omniquaqs inf-
nito. cum igitur illud qd est ex vna par-
te illius puncti sit terminatū in puncto
dato. r etiā illud quod est in alia parte
sit terminatum in eodem puncto. r cuz
penetratio corporum absolute non re-
pugnet sequitur qd totum illud omniqua-
qs infinitū possit moueri localiter. En-
de vt facilius habeatur imaginatio ar-
guo sic. *S*umo punctū a. r sit centrum
terre r mundus sit infinitus. tunc ab illo
puncto imaginentur quattuor linee in
infinitū protracte in a. puncto se inter-
secantes ad angulos rectos. et volo qd
interceptū inter duas illarū moueatur
in illud plenuz interclusum inter alias
duas. et sic volo de omnibus spacijs in-
terclusis rē. *L*um igitur illud totum
omniquaqs infinitū sit illa spatia inter-
clusa in datis lineis sicut totum est sue
partes. sequitur qd illud moueri possit.
Secundo non magis videtur repu-
gnare qd linea aliqua moueatur versus
illam partem vbi est infinita: qd versus
aliam vbi est finita. sed secundum non
repugnat p aduersariū. igitur nec pri-
mum. *P*robo assumptum: qz mouendo
versus partem vbi est infinita non pro-
pter hoc sequitur qd vltra sit spaciū
aut locus in quo recipiatur sicut fm eū
non sequitur qd mouēdo versus pte vbi
terminat̄ derelinq̄t spaciū in quo erat.

Et ideo videtur mihi qd suppositis quā-
tis scilz vno oiquaqs infinito. r alio fm
vnam partē tm. non apparet quin pro-
babiliter possit sustineri qd illō oiquaqs
infinitū moueri possit recte sicut circu-
lariter. Et si q̄ratur in quo recipitur.
dico qd in nullo: sicut etiam non desinit
esse in aliquo. *U*nde si essent due linee
infinitē versus orientē. r finite versus oc-
cidentē. penetrantes se quarū vna sit a
et alia b. r b. moueretur versus occide-
tem a. nō mota. hoc dato ptz qd b. est sp-
per totum vbi est a. r cum hoc acquirat
aliquid quod. a. non acquirat. sed si ex
vtraqz parte esset infinita nihil acquire-
ret. sicut nihil deperdit quis acqrat dū
est finita in vna parte. Et sic parz qd di-
cendū sit rē. *A*d tertiā p3 primo qd cō-
simuliter argueret in cōtinuo nō esse in-
finitas partes rē. *S*ecūdo distingo de
toto et pte. nā dupliciter sumi possunt.
Vno modo dicit̄ totū omne qd includit
aliquid quod est. aliquid r aliud. preter illō
aliud r quodlibet illius. et sic inclusum
dicitur pars illius. *A*lio mō dicit̄ totū
illud quod includit aliquid primo modo
et cū hoc includit tantū quātū est aliquid
certū datū finitū qd tamē non sic inclu-
dit inclusum. Et sic illud inclusum non
includens tantum quantum includens
dicitur pars illius. Et proportionabili-
ter posset dici de toto et parte in quan-
titatibus discretis. *U*nde primo modo
omnis multitudo est totū alterius mul-
titudinis que illam includit. id est que
est omnia illa que ipsa est: et aliud vel
alia ab illis et quolibet illorum. Et om-
nis multitudo sic inclusa est pars r hoc
modo vna multitudo infinita potest eē
pars alterius sicut multitudo partium
proportionabiliū vnius medietatis cō-
tinui est pars multitudinis partium to-
tius continui. *S*ecundo modo nulla
multitudo infinita est totū vel pars res-
spectu multitudinis infinite. et sic mul-
titudō partium totius continui non est
totum ad multitudinem partium toti-
medietatis. quia quot binarios vel tri-
narios includit multitudo totius tot in-
cludit multitudo partis. et non plures

*Arg. ad
pbat qd p
mōdy offer
finitū vbi qz
adhuc possit
moueri localiter
et recto et
reverti*

Questio tertiadecima

Includit multitudo totius q̄ partis. Tertio distiguo hos terminos magis et minus. Uno modo sumuntur proprie et sic multitudo dicitur maior que tantundem plures corinet. illa vero minor que non totiens. Alio modo improprie ea sic omnis multitudo que includit unitates omnes alterius et quasdam alias ab illis dicitur maior illa. Esto q̄ nō includit plures q̄ illa. Primo mō maius et minus nō dicuntur de infinitis ad invicem. vel respectu finitorum. vel econverso. sed bene secundo modo. Quarto dico q̄ totū et pars sumendo primo modo reperiuntur in infinitis et nō secundo modo. Et isto modo conceditur q̄ pars nō est minor toto primo modo capiēdo totū. et pars. et maius. et minus. Et eodem modo capiēdo concedit̄ q̄ aliquid infinitum est minus aliquo finito. nec tamē exceditur ab illo. ita q̄ proprie nō est excessus vel equalitas in infinitis rē. Q̄ Ad quartam dico q̄ aliquid equari alteri potest dupliciter itelligi. Uno modo quo ad effectū sic q̄ creatura faciat effectū tātū quātū deus. et sic non est incoueniens licz non quicqd potest facere deus creatura possit facere. Alio modo sumitur e q̄m non quo ad effectum. sed quo ad modū. Et dico q̄ licet possit creatura equari deo in aliquo modo agendi ut puta quia potest agere vel aliquid mutari instantane. non tamen om̄imodo potest aliqd facere sicut deus quia nihil potest facere independenter. et sic de multis alijs conditionibus rē. Secundo dico q̄ nulla repugnantia est q̄ deus possit facere unam grauitatem infinitā que subito moueret. vel unū calorem infinitū q̄ subito alteraret. Tertio dico q̄ nulla repugnantia est q̄ deus possit facere talem qualitatem infinitam et tamē q̄ illa non ageret in instanti. quia nō ageret nisi coagente deo. et ideo deus possit ipsam facere agere successiue et remissiue. Etiam possit illam facere sine subiecto rē. Si vero dicatur q̄ pari ratione deus possit facere unaz visionē de se infinitā. et per cōsequēs possit cōprehēdi

ab alio q̄ a se quod videt impossibile. Pro isto dico quarto q̄ concesso q̄ deus possit facere supremam speciem infinitam. et unū intellectus infinitū et in illo unam visionē infinitā. quod tamen non ē adhuc concessum nec sequitur ex prius concessis. tamē ex illo non sequit̄ q̄ huiusmodi intellectus per illaz visionem comprehenderet diuinam essentia quia illa visio non esset infinita simpliciter sed solum fm̄ quid et tamē deus ē infinitus simpliciter rē. Unde circa hoc potest poni exemplum scz q̄ una visio sit speciei inferioris vt verbi gratia abstractiua et alia superioris speciei puta intuitiua. si ille fieret infinite intensiue non propter hoc sequitur q̄ aliquid ita perfecte cognoscatur per unaz sicut per aliam et tamen per vtramq̄ cognosceretur aliquid infinite. Luz igitur illa visio que deus est sit in infinitū perfectior quibusdam alijs visionibus. et tamē deus ita perfecte videt sicut illa visio ē perfecta. sequit̄ q̄ illa visio creata non esset comprehensiuā sicut visio diuina. nec illa cognoscatur deus omnibus modis quibus cognoscibilis est. vel quibus seipm̄ cognoscit. Et eodē modo potest dici de dilectione infinita si esset. Si autē dicitur q̄ deus non potest facere species infinitam quod reputo problema neutrum. tunc consequenter dicendum est q̄ non potest facere infinitam dilectionem vel noticiam quia nulla res potest alicui intellectui esse maior dilectio vel noticia q̄ talis sit essentialiter perfectior in sua specie et vitaliter capax. q̄ rē. Et hec de secundo puncto. R̄ Quantum ad tertium punctū in quo videndum vtrum deus sit potentia alicuius entis finiti infinite productiua. Sciendum est q̄ sicut tangebatur in tertio arti. ante oppositum difficultas huius dubij stat in h̄ qz cū dei potētia productiua siue eius pductio actiua sit infinita. videtur q̄ quicqd deus producit infinite pducatur. q̄ si ita est sequitur q̄ nihil qd̄ deus pducit potest melius pducere q̄ facit. Cōsequētia t̄z. qz qd̄ libz equaliter et infinite pducit. q̄ rē. Et

Concedi dicitur q̄ quibz dicitur facere species infinitam et unū intellectus infinitū et in illo unam visionē infinitā. q̄ rē. Et deus ē infinitus simpliciter rē. Unde circa hoc potest poni exemplum scz q̄ una visio sit speciei inferioris vt verbi gratia abstractiua et alia superioris speciei puta intuitiua. si ille fieret infinite intensiue non propter hoc sequitur q̄ aliquid ita perfecte cognoscatur per unaz sicut per aliam et tamen per vtramq̄ cognosceretur aliquid infinite. Luz igitur illa visio que deus est sit in infinitū perfectior quibusdam alijs visionibus. et tamē deus ita perfecte videt sicut illa visio ē perfecta. sequit̄ q̄ illa visio creata non esset comprehensiuā sicut visio diuina. nec illa cognoscatur deus omnibus modis quibus cognoscibilis est. vel quibus seipm̄ cognoscit. Et eodē modo potest dici de dilectione infinita si esset. Si autē dicitur q̄ deus non potest facere species infinitam quod reputo problema neutrum. tunc consequenter dicendum est q̄ non potest facere infinitam dilectionem vel noticiam quia nulla res potest alicui intellectui esse maior dilectio vel noticia q̄ talis sit essentialiter perfectior in sua specie et vitaliter capax. q̄ rē. Et hec de secundo puncto. R̄

Robur a neutro q̄ deo nō potest facere specie infinitam

Primi sententiarum

consequens apparet falsum per magis
strum distinc. 44. ubi dicit q deus po-
test facere mundum meliorem etc. Et
ideo circa hoc primo videndum est verum
quicquid deo producit infinite produ-
cit. Secundo utrum aliquid deus possit
facere melius quam facit. Circa pri-
mum diversi sunt modi dicendi. Quidam
enim dicunt q sic. q deus ad cuiuslibet
rei productionem concurrat secundum suum totum
vigorem infinitum. cum ille sit indivisibilis
et per se concurrat concursu infinito
et productione infinita igitur etc. Alii di-
cunt q non. q nihil plus producat a deo
quam ipsum sed quodlibet ad extra productum
solum finite est ergo solus finite fit. et pro-
ducatur a deo. igitur etc. Sed videtur
mihi q ista difficultas magis est verba-
lis quam realis. Pro quo sciendum est q ista
verba producere facere concurrere et alia
huiusmodi significantia actionem dei possunt
capi dupliciter. Uno modo proprie prout
dicunt actum divine voluntatis intrinse-
cum et cum hoc habitudine ipsius ad effe-
ctum extrinsecum. Et isto modo satis pa-
tet q secunda opinio est vera et q deus
non producit infinite; quicquid producit
sed inequaliter et magis et minus secundum quod
maior vel minor est effectus productus
Et sic procedit ratio. Alio modo possunt
capi improprie prout precise dicunt
actum divine voluntatis intrinsecum
quo deus vult aliquid esse vel fieri. Et
isto modo probabilis esset prima opinio q
nihil est aliud dicere deus infinite produ-
cit a. id est infinite vult a. esse vel fieri et
hoc est probabilis cum actus quo sic vult sit in-
finitus q est idem quod deus. et sic procedit
ratio illius opinionis. Sed simpliciter
loquendo. et qualitercumque capiantur ista
verba mihi videtur probabilior opinio etc.
Nec valet ratio pro prima. Quis enim cau-
salitas divina sit infinita vel productio
activa vel concursus infinitus non propter
hoc debet concedi q deus quolibet effe-
ctus infinite causet vel infinite producat
vel concurrat. Tunc primo quia licet produ-
cere divinum sit eternum cum sit ipse deus non
tamen procedimus q deus eternaliter pro-
ducatur effectum aliquem. igitur quis idem

producere sit infinitus non propter hoc est
concedendum q infinite producat etc. Tunc
secundo quia licet dilectio dei qua diligit omnia
sit infinita. non tamen concedimus q infini-
te diligit omnia. q tunc equaliter omnia
diligeret nec plus diligeret seipsum quam crea-
turam nec unam creaturam plus quam aliam
Tunc tertio quia quis causalitas et pro-
ductio dei activa sit necessaria quia est
omnibus modis idem deo. non tamen pro-
pter hoc concedimus q deus necessaria
causet vel producat aliquem effectum. igitur
nec talis ratio valet concursus vel cona-
tus dei quo producat a. est infinitus ergo
infinite producat a. Tunc quarto quia quis
actus divinum quo vult a. esse vel fieri sit
infinitus. non propter hoc oportet proce-
dere q deus infinite vult a. esse etc. sicut quis
uis actus divine voluntatis quo vult
antichristum fore sit necessarius. non tamen sequi-
tur q deus necessario vult antichristum fo-
re. Et ideo probabiliter potest dici ad istum
tertium articulum q licet deus sit poten-
tia infinita non tamen equaliter nec infi-
nite producat omnia. nec est alicuius entis
finitus infinite sed solum finite productiva
et tante precise quante entitas producta
est perfecta etc. Sed circa se-
cundum dubium propositum quod tangebatur
in tertio argumento ante oppositum. scilicet
utrum aliquid deus possit facere melius
quam facit. Primo distinguendum est sicut
magister in littera q ly melius potest referri
vel ad faciendi modum vel ad effectum fa-
ctum. Si primo modo: tunc sicut bene dicit
magister. si modus faciendi ad sapientiam
artificis referretur. non potest aliquid melius fa-
cere siue meliori modo et meliori sapientia
vel artificio. Si autem secundo modo procedit
magister. q potest aliquid melius facere.
id est aliqua re meliores. Sed ulterius
distinguendum ly melius q aliquid potest
esse vel fieri melius vel bonitate essen-
tiali vel substantiali vel bonitate acciden-
tali. Item tertio distinguendum est q ali-
quid possit fieri melius quam sit potest intel-
ligi. vel utrum illud idem numero possit
fieri melius vel utrum aliud ab eo. Et si aliud
utrum aliud solo numero distinctum vel spe-
cie. Si ergo loquimur de bonitate acciden-

*Producat
concurrat
capitulum 2° dupl^o*

Primi sententiarum

*penes quod
est
perfectio
speciei*

*Opinio
Johannis de
Lippa*

dictorum iuxta hanc materiam tracta-
dum est istud dubium. scilicet penes quod
attenditur excessus et perfectio specie-
rum utrum penes recessum a non gra-
du essendi vel ad accessum ad summum
sive propinquitatem ad deum. Circa quod
sic procedam. Primo recitabo unam fan-
tasticam imaginationem. Secundo dabo
veridicam solutionem. Sciendum est igitur
quod circa hec est opinio scilicet illius magistri
Johannis de ripa que fundatur in distinc-
tione formali que licet contineat mul-
ta falsa. valet tamen imaginandum per-
fectionem specierum ideo eam breuiter
recitabo. Primo ergo imaginamur ista
opinio quod in eodem supposito creato est
formalis distinctio inter denominationes
perfectionis simpliciter licet sint idem
realiter. Verbi gratia in homine inter
essentiam vitam et intelligentiam etc. Se-
cundo quod in quolibet tali supposito fini-
to. prima denominatio est intensior quam
secunda. et secunda quam tertia. et sic deinceps. et
quelibet est in infinitum intensibilis si-
cut linea ubicumque inciperet posset in in-
finitum protendi versus oriens. nec ali-
qua pars illius denominationis est in-
divisibilis sicut nec aliqua pars lineae.
Et illi gradus seu partes eiusdem deno-
minationis secundum eum non differunt reali-
ter nec formaliter sed solum ex natura
rei sumendo stricte hoc nomen ex natu-
ra rei. Ex predictis tertio infertur quod ho-
mo est plus ens seu esse quam vivens vel vi-
ta. et plus vita quam intelligentia. Et ita di-
xisset de qualibet specie finita cui com-
peterent iste tres denominationes. in
specie tamen infinita quare ponebat pos-
sibiles dicebat quolibet denominationem
esse infinitam et per consequens eque in-
tensam. Quarto ponit ultimam deno-
minationem in aliqua specie existentem
esse actuales. et omnes priores ponebat
potentiales ita quod immediate potentialem ad
immediate sequentem. Et inde conce-
dit quod illa denominatio que est actualis
in specie inferiori est potentialis in spe-
cie superiori etc. ita quod de quacumque spe-
cie finita secundum ipsum. imaginandum est quod

secundum ipsa est superior plures denomi-
nationes in ipsa unitate concurrunt sicut
quato numerus est maior tanto plures
unitates in ipso sunt. Et pro
intelligentia ampliori ponatur quod in ali-
quo individuo concurrant precise decem
denominationes. tunc ipse dixisset quod il-
lud esset de nona specie ita quod non eent
sub eo possibles nisi octo species quo-
mam illud ens in quo non concurreret
aliqua denominatio nisi prima non di-
xisset in aliqua specie reponi quoniam
ad hoc quod aliquid sit in specie requiritur
secundum eum quod aliqua denominatio sit ibi po-
tentialis et alia sic actualis. imo videretur
mihi quod ipse consequenter loquendo ha-
beret dicere quod ubi non concurrerent nisi
si due denominationes perfectionis sim-
pliciter adhuc illud non esset in specie
sed in genere. sed si tres tantum concur-
rerent illud esset de prima et infima spe-
cie. et per consequens illud in quo pre-
cise concurrerent decem esset de octava
specie nec essent sub eo possibles nisi
septem species. Et illud ens in quo non
esset nisi una sola denominatio nec fuisset
in genere nec in specie etc. Quinto
ponit hec imaginatio quod una denomi-
natio non potest quantumlibet intendi qu-
cum eadem concurrat unitate posterior
denominatio. ita quod secundum eum quis
libet denominatio habeat latitudinem
et augmentationem certam ante quam su-
perior denominatio concurrat unitate
cum eadem. tamen in qualibet denomi-
natione possibili in specie finita potest
esse certa latitudo ante quam fiat unitate
concursum denominationis posterioris
cum illa. Aliter enim nisi sic esset sequeretur
quod lapis posset esse perfectior essen-
tia quam angelus quod est absurdum. Et
consequentia patet secundum eum. quia ange-
lus est finita essentia et limitata. ergo si
essentia lapidum quantumlibet posset
crescere absque concursu unitate alicuius
denominationis de facto non concurreret
in lapide. sequitur quod eius essentia tan-
dem attingeret ad tantam perfectionem
et maiorem quam sit essentia angeli. Nec
potest dici quod per tale clementis lapis

Questio tertiadecima

esset de alia specie q̄ prius qz ubi alie denominationes nō concurrūt nec plures nec pauciores. necessario illd est lapis vel lapideitas. sicut ille numer⁹ in quo quattuor unitates vel quater unitas ⁊ nō ampli⁹ cōcurrit. necessario est q̄termitas. Sexto ex omnib⁹ p̄dictis patet fm eum qualiter attendenda est p̄fectio vel maior vel minor specierum scz in hoc quia habet plures vl̄ pauciores denominationes p̄fectionis simpliciter. Et qz quodlibz suppositū speciei superioris est p̄fectius ⁊ intensius in q̄libet denominatione in qua cōuenit cū supposito speciei inferioris q̄ illud suppositū inferius. Et fm istam viam in eadem specie vnā suppositū potest eē perfectius alio fm q̄ potest habere maiorem latitudinem denominationis p̄prie speciei. in qua nō concurrūt cū specie inferiori. Et in istis breuiter cōsistit imaginatio quam iste diffuse tractat.

Sed ego qui nō pono distinctionē formalem in creaturis sicut supra paruit in q̄stione de distinctione in diuinis habeo negare multa hic dicta tanq̄ in intelligibilia. Ad cui⁹ declarationē primo premitā vnā distinctionem ⁊ aliquas descriptiones. Secūdo ponam aliquas p̄positiones. Distinctio igitur q̄ duplex est p̄fectio. scz p̄fectio simpliciter ⁊ p̄fectio fm quid. P̄fectio simpliciter a diuersis diuersimode describitur vel sumit. Quōd fm Ant. p̄fectio simpliciter est illud quod in vnoquoqz meli⁹ est ipm q̄ nō ipm. Sz quod sit de ista descriptione ad bonū intellectū ipsaz exponēdo. tñ de virtute sermonis contra eam darent̄ multe instantie. Ideo aliter potest describi q̄ p̄fectio simpliciter est p̄fectio vel res significata per aliquem terminum quem non stat ab aliquo remoueri ⁊ illud est summū bonum. Talem enī terminū voco denominationē p̄fectionis simpliciter sicut supra tetigi in q̄stione de distinctione in diuinis. licet fm opinionē nūc dictam nō sic sumat̄ rē. Sed p̄fectio fm quid stricte sumēdo pōt̄ describi q̄ est p̄fectio vel res creata signi-

ficata per aliquē terminū quē non stat ab aliquo remoueri ⁊ illud esse. ⁊ nō eē minus perfectū q̄ illud per illū significatū. Talē autē terminū sic significan-tem voco denominationem p̄fectionis fm quid. Verbi gratia de p̄moxima in deo est p̄fectio simpliciter ⁊ iste terminus ita est denotatio p̄fectionis simpliciter de sc̄da vero. vita creata est p̄fectio fm quid. ⁊ iste termin⁹ vita creata ē denotatio p̄fectionis fm quid. Et fm istum modum sola diuina p̄fectio est p̄fectio simpliciter. p̄fectio autē creata cōsimilis denominationis p̄fectionis diuine est p̄fectio fm quid quam opinionez supra dicta opinio vocat de denominationē p̄fectionis simpliciter: ita q̄ idem denotatur per p̄fectionē fm quid vt hic describitur. ⁊ p̄ denominationem p̄fectionis simpliciter fm illam opinionez. quīs non licet vtar isto termino denominationis p̄fectionis.

Ex his sequitur primo q̄ termini specfici de p̄dicamēto substantie sicut homo a sim⁹ lapis vel alq̄ similes exprimētes finitam limitationē eēndi nō sunt denotationes p̄fectionis fm quid. Patz qz talis termin⁹ potest negari ab aliquo ente creato ⁊ cū hoc statbit q̄ illud nō erit minus perfectum q̄ p̄fectio creata significata per illum sicut angeli nō est ho nec est min⁹ p̄fect⁹. Et ideo res significata per tales terminū potest vocari p̄fectio limitata ⁊ talis terminus denotatio limitate p̄fectionis. Et sic vtar istis terminis p̄ nūc ⁊ semper in p̄simili materia breuitatis causa. Secūdo sequitur q̄ impossibile est esse aliquas species quin aliqua denotatio p̄fectionis fm quid cōueniens vni cōueniat alteri. p̄z q̄m essentia contingens est p̄fectio fm quid sed impossibile est aliquā speciez esse ⁊ nō esse essentiā contingētem. Tertio sequitur q̄ inter p̄fectiones fm quid siue denotationes talis p̄fectionis. est ordo essentialis. P̄z quia stat vnā esse sine alia ⁊ non econtra. igitur rē. Antecedens patz quia stat creatam essentiaz esse sine vita et nō ecōtra ⁊ sic de alijs.

Quod p̄ p̄fectio p̄fectio

Primi sententiarum

Quarto sequitur q̄ inter perfectio-
nes fm̄ quid siue denominatio talis
perfectio illa dicit̄ p̄grue posterior et
actualis respectu alterius que nō p̄t
stare sine illa: sed bene ec̄tra. Quin-
to sequitur q̄ si posterior denominatio
perfectio fm̄ quid infinitaretur pro
pluribus supponeret q̄ si prior deno-
minatio infinitaretur supposito tamen
q̄ vtraq̄ pro aliquo supponeret. Patz
non intelligētia pro pluribus supponit
q̄ non vna vnū est q̄ prima denomina-
tio pro nullo supponeret scilz non ens.
Et ad istū sensum posset reduci vnū di-
ctum supra posite opiniois: scz q̄ nulli
us denominationis perfectiois simpli-
citer eius non gradus est non esse sim-
pliciter preterq̄ prime rē. Sexto
sequitur q̄ possibile est aliquas species
primere se perfectionaliter. patz. qz per
vnam speciem creatā sic continere aliam
intelligo. non q̄ vna sit alta perfectionali-
ter. sed sicut maior numerus dicit̄ con-
tinere minorem nō q̄ maior sit minor.
sed q̄ in maiore est minor vel consilis
ita perfectior species cōtinet perfectiona-
liter inferiorē. qz quicqd̄ dicens p̄fe-
ctionē conuenit inferiori: cōuenit supe-
riori r̄ non ec̄tra. r̄ hoc est possibile rē.
Et per predicta multa dicta illius opi-
nionis que sunt impropria r̄ de virtute
sermōis falsa possent reduci ad aliquē
bonū sensum absq̄ positione distinctio-
nis formalis rē. Z His premis-
sis pono contra dictam opinionem ali-
quas propositiones. Prima est: q̄ nul-
la specifica natura continet alicuius ef-
fentialis perfectionis intensiuā latitu-
dinē siue plures gradus aliquo modo
distinctos constituētes talez latitudinē
gradualem. patet qz hoc maxime pone-
ret ad saluanduz excessum specierū in
essentiali perfectioe: sed hoc non cogit
qz deus qui dicitur maxime et infinite
quodlibet aliud excedere. ponitur illi
latitudinē perfectionis intentionalem
continere etiam a ponentibus gradus
et latitudies in alijs: sed eque faciliter
potest in alijs saluari: vt patet. Igitur.
Item oppositum non potest saluari si-

ne illa distinctione formali que superi-
us fuit improbata rē. Ex hoc sequitur
primo q̄ nulla ē latitudo realis vel ima-
ginaria. cui omnes gradus perfectiona-
les rerū sunt applicandi. Istam ponit
Limiton in summa sua quam probat:
quia ex indiuisibilibus non fit continu-
um sed quecūq̄ natura specifica est ex
se p̄fectionaliter diuisibilis. ergo nullā
lineam aut latitudinem cōstituunt hu-
iusmodi gradus perfectionales speci-
fici. nec sunt comparabiles alicui lati-
tudi. Secundo sequitur q̄ licet ali-
qua res sit perfectior essentia vel vita
q̄ alia. tamen nullius rei essentia vel vi-
ta est quidditatiue gradualiter intēsa.
Et loquor de intensione nō fm̄ equiva-
lentiā: sed fm̄ continentiam rē. Se-
cunda propositio est. q̄ nulla specifica
natura excedit aliam perfectionaliter:
vel exceditur ab alia in aliqua quanti-
tatiua perfectione siue proportioe arif-
metica: vel geometrica. Verbi gratia.
nec in dupla nec in tripla rē. patz: quia
talis proportio soluz est proprie in qua-
ntitatibus intensiuis vel extensiuis vel
discretis. In naturis autem specificis
non est ita. vt patet ex predictis: quare
rē. Ex hoc sequitur primo q̄ nulla est
proprie equalitas maioritas vel minor-
itas perfectionis in naturis specificis
vel earum indiuiduis. Patet. quia non
est ibi pprie p̄portio r̄ per p̄sequēs nec
proportio equalitatis nec maioris vel
minoris inequalitatis. Secundo se-
quitur. q̄ licet quodlibet indiuiduum
eiusdem speciei sit alicuius p̄fectionis
essentialis et non maioris vel minoris
q̄ aliud. non tamē sequitur q̄ equalis.
Patet. Nam si vnus ad alterum esset
proportio equalitatis tūc ipsius ad in-
diuiduum speciei inferioris esset pro-
portio maioris inequalitatis. r̄ ad indi-
uiduum superioris proportio minoris
inequalitatis cōtra predicta. Et ideo
ista consequentia non valet. anima chri-
sti fuit alicuius finite perfectionis: et
non maioris vel minoris q̄ anima In-
de. ergo equalis. Oportet enim ad-
dere in antecedente: alicuius: et ali-

Questio quartadecima

quante. et tunc antecedens est falsus. quia proprie nullius quantitativae perfectionis fuit nec habuit positionem equalitatis ad aliam animam eiusdem speciei sicut nec maioris inequalitatis ad animam asini nec minoris inequalitatis ad naturam angeli etc. Tertia propositio est. quod nulla specifica natura distat perfectionaliter a non gradu. vel etiam summo gradu essendi simpliciter. Patet. quia licet proprie loquendo aliqua res distent a non gradu proprie speciei. vel etiam a summo si ille sit possibilis. Verbi gratia. Albedo octo graduum distat gradualiter a non gradu albedinis per omnes gradus quos continet. realiter tamen nulla natura specifica etc. Quia si sic. vel distaret per aliquos gradus intrinsecos quos realiter vel formaliter vel ex natura rei distinctos contineret. Et hoc non. ut patet ex predictis. vel per aliquos gradus essendi extrinsecos. scilicet per species intermedias. Et hoc non. quia nullum extrinsecum est alicui principium essentialis distantiae. Etiam si sequeretur. quod destructis illis intermediis speciebus non esset distantia huiusmodi. quod non videtur. quare etc. Quarta propositio est. quod nulla specifica natura est alia perfectior. vel imperfectior essentialiter propter maiorem aut minorem recessum a non gradu vel accessum ad summum gradum essendi simpliciter. Patet sicut inter eas non est perfectio nalis distantia etc. ut dictum est. sic nec accessus aut recessus. igitur penes hoc non potest attendi accessus specificus. Item concessa tali distantia cum deo infinite excedat omnia creata illa infinite ab ipso distarent. et per omnes non plus unum quam aliud. igitur si omnia essent eque perfecta etc. Ex his ergo patet quod illud commune dictum omnia sunt magis vel minus perfecta secundum quod magis vel minus appropinquant vel distant a primo. non debet intelligi de propinquitate vel distantia perfectionali secundum maiorem vel minorem excessum perfectionis divinae ad aliam entiam. Patet quia infinite excedit etc. Secundo sequitur quod illud dictum debet intel

ligi de propinquitate vel distantia a deo secundum maiorem vel minorem convenientiam vel similitudinem in pluribus vel paucioribus denominationibus perfectionis cuius eo. patet ex prius dictis etc. Et talis convenientia non impeditur propter infinitatem dei. Sicut enim esto quod esset albedo una in finita intensiva adhuc maior esset convenientia inter eam et unam rubedinem decem graduum quam nigredinem decem graduum quibus utraque excederet infinite secundum gradum sic licet deus excedat infinite quolibet rem. tamen una maiorem habet convenientiam cum eo secundum quod ei conveniunt plures denominationes perfectionis. quarum similes conveniunt deo. ac per hoc concluditur perfectior et dicitur magis appropinquare deo Et sic attenditur accessus specificus. Hic tamen est diligenter advertendum quod licet sint aliqua due res et totidem conveniant denominationes perfectionis simpliciter unum sicut alteri. tamen proprie loquendo de specie. non propter hoc sequitur quod sint eiusdem speciei. Patet. quia stat quod altera illarum non sit proprie in specie sed de predicamento substantiae. patet hoc de homine et de anima alterius etc. Tamen ex illo antecedente inferatur quod ille res non sint diversarum specierum et quod sunt essentialiter eque perfecte. et hoc sufficit ad propositum. Et hec de ista materia et hoc tertio articulo. Et hec de questione. Ad rationes questionis patet clare ex predictis etc.

Questio quartadecima et ultima huius primi libri.

Intra quadragesimam quintam distinctionem in qua et alijs sequentibus usque ad finem primi magister agit de voluntate dei. Quero vtrum voluntas divina impedibilis sit prima lex obligatoria create voluntatis. Arguit primo quod non. quia voluntas divina non est impossibilis nec semper impletur a causa creata etc. Antecedens patet quia. 1. ad Thimo. 2. dicit apostolus quod deus vult omnes homines salvos fieri. et tamen hoc impedit causa creata. nec in hoc impletur voluntas divina. quia

Unde volens divina lex obligatoria voluntas

Proinde intelligendum est
voluntas per magis
vel minus perfectior

Duplex voluntas dei
Principium illud signi

Primi sententiarum

propter peccatū non omnes saluantur quare rē. Secūdo sic. qz voluntas diuina non est regula cui vniuersaliter se pformare teneat voluntas creata. igit rē. Antecedēs pbat. qz in enchiridion ca. no. dicit Augustin⁹. qz bonus fili⁹ bona voluntate vult patres suum viuere quē deus bonavoluntate vult mori rē. igit iste licite difformat voluntatē suaz voluntati diuine. quare rē. Tertio sic quia voluntas diuina nō est prima lex a qua diriuetur oīs alia lex creata. igit rē. Antecedens pbat. quia ppheta dicit Esa. 10. Ne qui condunt leges ini quas. Et per pns aliq sunt leges create iniuste. sed a voluntate diuina iustiflima non pōt diriuari iniusticia. iuxta illud. quoniā deus nolens iniquitatez tu es. quare rē. In oppositum est Augustin⁹. 12. contra Faustuz dicens. Lex eterna est diuina mens seu volūtas ordinem naturalē seruari iubens. turbari vetans. sed lex eterna est prima lex obligatoria rē. igitur rē. In ista questione iuxta materiam triū argumētōz erunt tres articuli. Primus vtrū voluntas diuina sit impedibilis et semper impleat a causa creata rē. Secundus vtrū voluntas diuina sit regula cui vniuersaliter se conformare teneat voluntas creata. Tertius vtrū voluntas diuina sit prima lex a qua diriuat omnis lex creata rē. B Quāto igitur ad primū pmo pro intellectu huius articuli et totius questionis pmittā aliq̄s distinctiōes. Secūdo ponā cōclusiōes. Prima distinctio sit ista qz hoc nomē voluntas vel hoc totū voluntas dei quā sumit pprie. Et tunc signat diuinuz beneplacitum. qd non est aliud q̄ ipse deus volens. Aliq̄s vero sumit improprie et methaphorice. Et tunc supponit nō pro beneplacito vel volūate dei. s3 pro aliquo alio qd est eius signum. An qz sepe signa notantur nomīnib⁹ signatorū sicut subuēctio exhibita pauperi dicitur misericordia et pietas et testamētū alicui⁹ dicit ei⁹ voluntas. qz eam designat. sic etiā aliqua quib⁹ nobis volūtas que deus est signatur vocantur in

scripturis diuina voluntas. Et hmoi signa sunt pceptum consiliū. phibitio operatio. vel impletio. et permissio. Et dicunt in scriptura pluraliter voluntates dei. iuxta illud. ps. Magna opera dñi exquisita in omnes volūates eius. Quis vnica et simplex sit dei voluntas. Et hec distinctio solet cōiter poni sub his verbis. qz quedā est volūtas dei bñi placiti. alia est voluntas signi. Hic tamen est aduertendum primo qualiter p̄dicta signa distinguuntur. An sicut in primo principio meo declarauī. ipsozū distinctio potest sic haberi. Nam quoz modis possumus imaginari deū aliqd velle. Primo modo vult aliquid debere fieri a creatura. et hui⁹ signū est pceptū. Secundo mō vult aliqd debere nō fieri. et hui⁹ signū est phibitio. Tertio modo vult aliquid nec debere fieri nec debere nō fieri. sed expedire fieri. et hui⁹ signū est p̄siliū. Quarto mō vult aliquid nec debere fieri nec debere nō fieri sed licere fieri. et hui⁹ signū est indulgētia vel permissio. Quinto modo vult simpliciter aliquid esse vel fieri. et hui⁹ signum est impletio vel operatio. Unde quelibet ad extra dei opatio est signuz voluntatis diuine sicut effectus sue cause rē. Sic igitur volūtas diuina precipit bona sicut deum honorare. proximū amare et prohibet mala sicut deū odire. proximū ledere. Nec ideo precipit bona qz bona sint. vel prohibet mala qz mala sint. sed sicut declarauī tūc hec ideo bona sunt quia precipiuntur et mala quia prohibent. Sed cōsultat maior bona sicut sunt virginitas et paupertas et permittit minora bona sicut sunt coniugū et dominiū. sed operatur generaliter omnia. Secundo notandū qz licet p̄dicti termini pceptū rē. cōmunit accipiant pro signo diuine voluntatis beneplaciti. tamē sicut tunc dixi nō solum supponunt pro diuine voluntatis extrinseco signo. sed etiā pro ipsius bñi placito et actu intrinseco. Unde iste terminus pceptum non min⁹ pprie supponit pro beneplacito diuine voluntatis quo precepit aliqd debere fieri seu

et p̄nat
de p̄p̄ condit
Cognō Iniquab

Quid p̄p̄
Cognō Iniquab

Materia hui⁹
Articuli
et hui⁹

29

39

Voluntas diuina
et hui⁹
Cognō Iniquab
Voluntas

Voluntas
Cognō Iniquab

Quinto libro de sententiarum
de virtutibus et vitiis

Primi sententiarum

rum supra posita etc. Nam preceptum pluri-
bitio. et plura sunt ligna non solum sim-
pliciter complacite. nam et si talis volitio
concederet in deo. tamen illa ut sic non obli-
gat modo preceptum est signum volunta-
tis obligatis. **D** Tertio ad scien-
dum quomodo preceptum obligat notan-
dum est. quod in preceptione aliud est ali-
quod precipitur aliud quod intenditur seu
per quod precipitur. sicut patet in precepto
facto Abrae de immolando filio. quod pre-
ceptio non erat ut ita fieret. sed erat ad
figuram data. et ad probationem vel mani-
festationem abrae. Et ita quandoque de
prohibitione sicut in illo sanato cui deus
prohibuit ne cui diceret. **M**arti. i. qui
non sic prohibuit deus ut ita fieret. nec
volebat illum teneri ut nemini diceret
alias ipse peccasset in dicendo quod non te-
neretur. sed hoc factum est ad denotandum
quod fugienda est vana laus populi. Et idem
de consilio potest esse in talibus. ergo non est
obligatio ad illud quod de forma ver-
borum precipitur. sed ad illud propter quod pre-
cipitur. quod de hoc est intentio precipientis. ut in
dictis exemplis patet. **I**sta tamen exempla in
aliquo differunt. quia in primo exemplo pro
preceptum factum abrae tenebatur velle im-
molare filium suum. alias non videret ma-
teria tante laudis sicut sibi ex volunta-
te attribuit. sed in secundo exemplo ille
sanatus non tenebatur credere quod teneret
nemini dicere. **Q**uod patet quia si ita foret il-
le peccasset in hoc dicendo scilicet agendo con-
tra conscientiam. dicendo quod credidisset
non debere dici vel peccasset in nescien-
do quod tenebatur scire. cuius oppositum com-
muniter tenet. quare etc. **T**ertio disti-
ctio est quod iste terminus complexus volun-
tas dei beneplaciti sumendo ipsum secundo
modo scilicet potest supponit pro deo conotan-
do ipsum habere volitionem respectu com-
plexi adhuc potest dupliciter capi. **U**no modo
pro voluntate dei beneplaciti antecedente.
Alio modo pro voluntate presente. Et hec disti-
ctio est communis apud doctores antiquos et
fundatur in dicto Damiani. libro. 2. ca. penult.
ubi dicitur quod oportet scire quod deus antee-
cedenter vult omnes homines salvos fieri et
regno eius potiri etc. **H**ic tamen est ad

vertendum quod ista distinctio a diversis
diversimode intelligitur. Et primo san-
ctus Thomas intelligit ea sic quod scilicet illud
volumus antecedenter quod non simpli-
citer volumus sed secundum quid. quod autem
volumus pro illud simpliciter volumus
Et sic idem uno modo potest esse volitum
et alio modo non volitum sicut videtur
simpliciter homicidam suspendi sed secundum
quid vellet cum vivere. scilicet inquantum
est homo. **A**nde dicit ista opinio quod ista
voluntas animi magis debet dici velle-
tas quam absolute voluntas. **Q**uicquid enim
deus vult simpliciter fit. licet illud quod
vult antecedenter non semper fiat etc. **S**ed
magister Gregorius ostendit quod ista distinctio
sic intellecta non valet. quia siue vellei-
tas sit quidam actus voluntatis in nobis
qui signat cum dicitur vellet hoc vel iste
vellet illud. siue non. de quo posset esse
dubium. nihil tamen est ad propositum. **Q**uia
talis actus non significatur per verbum
indicativum modi etc. nec aliquid velleitate ve-
re dicitur quod ipsa vult quis dici posset
quod vellet. **N**ec sequitur. vellem ergo vo-
lo. **L**um ergo apostolus et Damiani. dicant
quod deus vult et non vellet. patet quod non
congrue intelligitur de volitione aliqua
conditionali. **S**imiliter talis modus vo-
lendi conditionaliter non cadit in deo.
nam sic posset velle impossibile etc.
E Secundo notandum quod secundum alios
quos aliter intelligenda est predicta dis-
tinctio. **A**nde secundum Scotum deus dicitur
velle antecedenter omnes homines sal-
vos fieri. quia omnibus dedit dona na-
turalia et leges rectas et etiam adiutoria
communia sufficientia ad salutem. Et ista
vocatur voluntas antecedens. **P**sequens
autem est qua vult alicui propter sua me-
rita beatitudinem. **S**ed secundum Occam et sa-
tis conformiter modo predicto voluntas
dei antecedens est. qua dat alicui natu-
ralia vel antecedentia: quibus potest aliquid
consequi cui etiam paratus est coagere si
ille velit nec sibi paratum est coagere
bit cum precepto vel consilio exequendi
Voluntas autem presentis est illa qua deus
vult efficaciter aliquid ponendo illud in
esse. Et ideo dicitur deus velle antee-

Quando
preceptum
obligat
Quando
preceptum
obligat
Abne obliga-
bat et ad quod

Non est sup-
obligatio
illud quod de-
fuit laborum
prope

Voluntas dei
bipolans alia
antecedens
aliam consequens

Deus vult
antecedenter
pro salute
diuturnitate
damasceni

Quinto libro de sententiarum
de virtutibus et vitiis

Questio quartadecima

denter omnes homines saluos fieri. qz dat oib⁹ aⁿcedētia qbus possunt cōseq salutē cū pcepto vel p^oilio exequēdi. et nunq̄ p^ociat eis cōtrariū et eis erit paratus coagere ad psequēdū salutē. Sz magister Bre. ipugnat utrūq̄ istoz modoz diffuse rē. Tertio tū circa h^o ē notandū q̄ quicqd sit de p^omo mō tū non videtur mihi q̄ magister Bre. sufficiēter reprobet scdm. Nam intētio Dckā prout mihi apparet est. q̄ deū velle aliq̄ quid aⁿcedēter est deū velle alicui aliq̄ bona aⁿcedētia qbus pōt cōseq illud ad quod obligatur ab ipso deo. Et isto modo audire legem xpi et euangelium et verbū dei est volitū a deo aⁿcedēter patet quia per hoc potest quis cōsequi fidem. et consequenter pceptozū impletionem licet non omnes bene vranē illo. qz nō oēs obediūt euāgelio rē. Si vero dicatur cōtra hoc q̄ audire verbū dei sepe nocet maxime infidelibus sicut iudeis quibus est in scandalum. igitur illud non debet dici antecedēs ad salutem siue adiutorium. Istud non valet qz cum fides sit ex auditu vt dicit apostolus Roma. 10. Illud merito dicitur adiutorium ad consequendum aliquid quod in aliquibus est et fuit causa ad cōsequendum illud. maxime cum illud fuerit ordinatum a deo: vt in deum homines credant et salui fiant. Unde si sic esset q̄ nihil diceretur adiutorium ad aliquid consequendum nisi de facto pseq̄ retur illud. q̄re p̄dicaretur quotidie q̄ plura bona vel dona receperint xpiani ad consequendū salutē q̄ aly. scz noticiam de scripturis. fidem. spem. et multam charitatem. qui tamē non omnes consequentur salutē imo inde graui⁹ puniuntur propter ingratitude 3° fm illud. 2. Petri. 2. Melius est viam veritatis nō cognoscere rē. Et illud Jacobi. 4. Scitēti bonum et non facienti peccatu est illi Et vnde hoc q̄so nisi quia tales magis obligantur qui talia receperūt q̄ aly q non. Sed quare magis obligātur si talia non sint adiutoria. Et nonne chust⁹ ostendebat iudeos magis eē obligatos ad cognoscendum tempus v^oisitatiohis

sue siue ad credendū in eum. Tuz quia habebant leges et xphas in quibus poterant scrutari testimonia de deo. Tuz quia corā eis multa mirabilia faciebat propter quod dicit Job. 15. Si non venissem et locutus eis non fuisset peccatum non haberent. Et tamen certuz est q̄ eis non erat datum vt crederent. Et ita licet deus nō vellet efficaciter q̄ crederent tamē illa erāt eis adiutoria ad fidē ad quā tenebantur. Et q̄ vellet ad istum sensum capere verba Dckam sicut et ipa pretendunt. non video quā ipse bene dicat. Nec apparet mihi q̄ magister Gregorius aliquid contra euz cōcludat sicut patet intuenti sed transeo rē. His premisillis ergo satis patet q̄ voluntatem dei impleri nihil aliud est q̄ ita esse qualiter ipa vult esse vel fieri vel non ita esse q̄liter ipsa non vult esse vel fieri licet autem velle et nolle soluz deo conueniat secundum voluntatē beneplaciti tamē improprie et tropice attribuitur velle sibi secundū voluntates signi. ideo de v^oriusq̄ impletione dicendum est. Et de hoc pono tres p^oclusiones

¶ Prima est q̄ voluntas dei signi non semper impletur. Secunda est q̄ voluntas beneplaciti antecedens nō semper impletur. Tertia est q̄ voluntas beneplaciti consequens semper impletur. Et quelibet harum conclusionum intelligitur stante constantia subiecti id est supposito q̄ deus aliquid taliter velit vel nolit. Prima conclusio probatur per magistrum et est satis clara. quoniam de⁹ multa p̄cipit et p̄sult fieri ab hominibus que nō fiunt. multa p̄hibet que fiunt. Hic tamē est aduertendum q̄ voluntatem signi sicut pceptum dei impleri potest dupliciter intelligi. Uno modo q̄ ita sit sicut p tale signum vel pceptum signatur ad intentionem precipientis. Et sic semper impletur. Nam per tale pceptum significatur aliquid debere fieri a creatura. et ita est. aliter tale signum nō esset v^oz. Alio modo potest intelligi q̄ ita sit vel fiat sicut per tale signum vel pceptū signatur debere fieri. Et sic nō semper

*Voluntas dei
signi non semper
impletur*

Primi sententiarum

impletur. Et sic intelligitur conclusio et dicitur magistri. Nec propter hoc sequitur quod tale signum vel preceptum sit falsum signum. quia non signat sic esse vel fieri. Et. Unde sequitur quod preceptum dei non signat deum velle efficaciter illud fieri quod precipit fieri. Patet quia multa precipit deus fieri que non vult fieri. Et ita potest dici de consilio.

Secundo sequitur quod prohibitio dei non signat deum nolle efficaciter illud fieri quod prohibet fieri. Patet quia multa prohibet fieri sicut mala que fiunt et per consequens ea vult fieri sicut quidam dicunt vel saltem non habet nolle respectu illorum quia ipso nolente nihil fit. quare. Et.

Secunda conclusio probatur quia secundum apostolum et Damascenum deus vult omnes homines salvos fieri voluntate antecedente. Et. Hic tamen est advertendum quod voluntatem dei antecedente impleri potest dupliciter intelligi. Uno modo quod cuiuscumque deus vult dare talia dona antecedentia ad salutem talis ea recipiat. et sic semper impletur nec sic intelligitur conclusio. Alio modo potest intelligi impleri. quia cui deus vult dare talia dona antecedentia talis de facto consequitur vel consequetur per illa illud quod debet consequi. Et sic dicitur non impleri quando alicui deus dat huiusmodi dona et tamen non consequitur per illud quod deberet. Et isto modo possunt ea intelligi Damasceno et alii antiqui doctores. Nec oppositum probat Gregorius quare. Et. Tertia conclusio probatur quia si non. vel ergo illud quod vellet aut nollet esse simpliciter impossibile aut possibile. Non primum quia non est hoc attribuendum ei qui rationabiliter semper vult. Nec secundum quia tunc sequitur quod voluntas dei non esset omnipotens quia non omne possibile et non existens posset facere esse nec omne possibile non esse posset facere non esse. Nam si vellet et posset utique faceret. Ideo dicit Augustinus in enchiridion. 14. quod inavriter velle non potest quodcumque voluerit. Aliter non esset omnipotens ut ibidem arguit. Ad hoc facit illud en-

chiridion. 3. dei omnipotens voluntas ipsi inuncta est. Et illud Roma. 9. voluntati eius quis resistet. Et illud psalmiste. Omnia quecumque voluit fecit. Et multa similia. Et. Ex his sequitur primo quod non stat deum aliquid velle esse vel fieri et non esse illud vel fieri vel etiam nolle et illud esse vel fieri. Secundo sequitur quod sicut non stat deum velle aliquid esse vel fieri et illud non esse vel fieri sic nec stat aliquid esse vel fieri et deum non velle illud esse vel fieri. Ita quod utrobique est consequentia convertibilis. Et. Si vero inferatur de peccato. Patet aliquantulum responsio ex dictis in alia questione in primo articulo. et magis patebit in secundo libro in materia de peccato. Et. Ex omnibus ergo predictis patet responsio ad primam rationem questionis. Unde negatur antecedens si intelligitur de voluntate beneplaciti proprie dicta. Et ad probationem dico primo quod auctoritas apostoli potest exponi de voluntate signi ut intelligatur vult id est precipit vel obligat ut omnes salvi fiant quare. Et.

Secundo dico quod si illa auctoritas exponitur de voluntate beneplaciti potest intelligi de voluntate antecedente sicut dictum est et sic est pro dictis. Tertio dico quod si exponitur de voluntate beneplaciti proprie dicta debet intelligi sicut dicit magister id est nulli salvantur nisi quos deus vult salvari sicut et illud illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Quarto dico quod etiam potest exponi non secundum distributionem proprie dictam sed secundum distributionem accommodam ita quod homines distribuitur non pro singulis generibus sed pro generibus singulorum id est de omni genere aliquos. Et hec de primo articulo.

¶ Quantum ad secundum articulum in quo videndum utrum voluntas divina sit regula cui universaliter se conformare tenetur voluntas creata. Primo premittam aliquas distinctiones. Secundo ponam aliquas conclusiones. Tertio solvam aliquas objectiones. Presuppositis igitur distinctionibus de voluntate dei positis in p-

¶ Secundo articulus in quo tractatur de voluntate creata et debeat se conformare voluntati divine

*Voluntas enim dicitur aliquid
pro potestate voluntatis (aliquid)
pro actu voluntatis (aliquid)
pro deo voluntatis (aliquid)*
Questio quartadecima

mo articulo. Quantum ad hunc arti-
lum. Prima distinctio erit de volun-
tate creata: que potest accipi tam pro
potentia voluntaria q̄ pro actu eius qui
proprie dicitur volitio. Utrumq̄ enim
horum a sanctis voluntas nominatur.
Horum autem actuum quidam conse-
quuntur quasi naturaliter voluntatem
et precedunt deliberationem rationis
quedam vero sequuntur deliberationem
rationis. Cum igitur p̄formitas de qua
queritur attendatur penes actus et ta-
men actus p̄uenientes deliberationem
rationis non sint plene in potestate no-
stra ideo questio debet principaliter in-
telligi de conformitate voluntatis fm
actus sequentes rationis deliberationem
quia fm tales actus intenditur rectitu-
do voluntatis r̄e. Secunda distinctio
est q̄ ista conformitas voluntati diuine
potest intelligi de voluntate signi vel de
voluntate beneplaciti. Si ergo de volu-
tate signi intelligitur questio, facili-
ter patz solutio. Nam si intelligitur de pre-
cepto vel prohibitiōe satis patet: quia
quilibet tenetur se conformare vniuer-
saliter tali voluntati: Quis aliter obli-
getur p̄cepta affirmatiua r̄ aliter p̄-
cepta negatiua, que prohibitiōes dicitur.
Si autem de voluntate p̄siliu intel-
gitur etiā satis patz q̄ non: qz aliter im-
pletio consiliorum non esset opus sup-
erogationis. De permissione autē non
est dubius qualitercumq̄ capiat: siue p̄-
prie siue improprie patz in alio articu-
lo. De operatione vero eadem est diffi-
cultas, sicut de voluntate beneplaciti,
quia quecumq̄ deus operatur efficaciter
vult, ideo simul de utroq̄ videbitur.

Quantum autē ad voluntatem benepla-
citi ponit Gregorius tres conclusiones
Prima est q̄ quilibet tenetur volun-
tate suam in nullo difformare volunta-
ti diuine. Secunda est q̄ quilibet te-
netur vniuersaliter conformare volun-
tatem suam voluntati diuine in volito
id est tenetur velle quicquid vult deus
nisi a deo sit volitū in se vel in suo ante-
cedente eum illud non velle. Tertia
est: non quilibet voluntas diuine volū-

tati conformis in volito est recta. Sed
iste conclusiones precipue prima r̄ secū-
da non omnino continent veritatē nec
ista dicta sufficiēter euacuant istam dif-
ficultatem vt patebit. Ad cu-
ius declarationem sit ista tertia distinc-
tio q̄ voluntatem creatam se difformare
voluntati diuine beneplaciti potest du-
pliciter intelligi. Uno modo q̄ ipsa has
beat aliquam dispositionem vel aliqua-
liter sit, tamen deus velit voluntate be-
neplaciti q̄ illam dispositionem nō has-
beat. Vel aliquali dispositione careat:
seu aliqualiter non sit r̄ tamen deus ve-
lit voluntate beneplaciti q̄ tali disposi-
tione nō careat. Et isto modo implicat
contradictionem aliquā voluntatem creatā
se difformare voluntati diuine b̄nplaci-
ti, sic, s. q̄ habeat aliquam dispositionem
vel aliqualiter sit r̄ tamen deus velit vo-
luntate b̄nplaciti q̄ illam dispositionem
teneat non habere vel non sic habere.
Aut etiam careat aliqua dispositione
vel aliqualiter non sit, r̄ tamen deus ve-
lit voluntate b̄nplaciti q̄ illam disposi-
tionem teneat habere. Et isto modo mul-
ti difformant se voluntati diuine. Nec
ex hoc sequit̄ q̄ ipsa sit frustrabilis aut
in aliquo nō efficax, qd̄ patz qz sequit̄ deus
vult aliquē ad aliqd̄ teneri ergo aliqs
tenet̄ ad illud: qz nisi sic sequitur q̄ ipsa
non esset vniuersaliter efficax qd̄ patz qz
sequitur deus vult aliquē ad aliqd̄ tene-
ri ergo talis implet illud ad qd̄ tenet̄.
Et ratio est qz impleri obligationem non
est pprie loquēdo effectus obligatiōis
actiue sed teneri ad implendū est eius
effectus. Ex hac distinctione sequuntur
aliq̄ descriptiones seu terminoz decla-
rationes. Primo enī sequitur qd̄ sit ra-
tionalem creaturam esse p̄formem volun-
tati diuine sicut hic sumitur. Nam tūc
rationalis creatura p̄formatur se vniuer-
saliter voluntati diuine b̄nplaciti quan-
do nullam dispositionem habet quāz de-
us velit voluntate b̄nplaciti q̄ teneat nō
h̄re, nec aliq̄ dispositiōe caret quā deus
velit voluntate b̄nplaciti q̄ teneat nō ca-
rere. Secūdo sequitur quid sit volunta-
tem creatam esse conformem voluntati di-

*Quid est
voluntas
creatura
deiformis
vel voluntatis
diuine*

*Primo q̄ dicitur q̄ quilibet
tenetur voluntate suā in nullo
difformare voluntati diuine*

Primi sententiarum

uine beneplacitū in volendo vel non volendo. Nam tunc dicitur isto modo conformis: quando nullam volitionem habet quam deus velit volūtate beneplaciti q̄ teneatur nō habere. Nec aliqua volitione caret quā deus velit voluntate beneplaciti q̄ teneatur carere. Et capio volitionem prout se extendit ad omnem vel habitū voluntatis vel actus siue sit velle vel nolle. Tertio sequitur quid sit rectitudo voluntatis create siue voluntatem creatam esse rectā. Nam rectitudo talis est status voluntatis create conformis obligationi voluntatis diuine. Et iste status potest esse vel positius vel priuatius sc̄m q̄ volūtas create potest se conformare voluntati diuine vel positius. sc̄m habēdo aliquid quod tenet habere vel priuatius. sc̄m carēdo illo quo tenet carere. Quarto sequitur quid sit obliquitas volūtatis create siue culpa aut volūtate culpabilē esse. Nam talis obliquitas vel culpa est status voluntatis create difformis obligationi volūtatis diuine. Et iste status difformis nihil est nisi voluntatem create aliquantulum esse qualiter tenetur non esse vel ipsam aliquantulum non esse qualiter tenetur esse primum pertinet ad peccatum commissum. secundum vero ad peccatum omittendum. In istis premisiis pono ad istum articulum tres conclusiones responsales que mihi videntur probabiles. Prima est q̄ voluntas create sic tenetur se voluntati diuine beneplaciti vniuersaliter conformare vt velit vel nolit quicquid deus tali voluntate vult eam teneri velle. Secūda est q̄ voluntas create non sic tenetur se voluntati diuine beneplaciti vniuersaliter conformare vt velit quicquid deus vult tali voluntate vel quicquid ipse vult eam velle. Tertia est q̄ voluntas non sic tenetur se voluntati diuine beneplaciti vniuersaliter conformare vt velit quicquid scit aut videt tali voluntate deus velle. Prima cōclusio probatur: quia sicut impossibile est voluntatem creatā teneri ad aliquam dispositionem habēdam. et non sic obligari per diuinum be-

neplacitum sic impossibile est diuinum beneplacitum velle ipsam teneri ad illā dispositionem habendum et ipsam nō teneri ad habendum illam igitur t̄c. Consequentia tenet et antecedēs satis patet t̄c. Hic tamen est aduertendum q̄ ista conclusio intelligenda est de voluntate create que tenetur se cōformare voluntati diuine in volendo vel nolēdo. Quod dico: quia stat q̄ aliqua voluntas create sit recta et conformis voluntati diuine nihil volendo sicut patet de voluntate paruuli baptisati vel adulti existentis in gratia et dormientis. Ideo non intelligitur conclusio de conformitate que est in non volendo difformiter voluntati diuine. Ex predictis sequuntur alique propositiones. Prima est q̄ conformitas siue rectitudo voluntatis create aliquādo est res distincta: aliquādo vero non est res alia a voluntate. patet q̄ quando voluntas recte vult. tunc volitio eius conformis obligationi diuine est sua rectitudo: quando vero ipsa est conformis diuine obligationi nihil volendo tunc huiusmodi rectitudo est ipsa volūtas recta vel saltem non est aliqua res ab ea distincta. Secūda est q̄ conformitatem siue rectitudinē voluntatis create deus potest ab ea auferre: quia deus ab alia auferre potest quamlibet rem que non est eius pars nec e contra t̄c. Sed oppositum huius expressē videtur ponere Anselmus de libero arbitrio cap. 8. vbi probat q̄ deus non potest auferre rectitudinem ab ipsa voluntate: quia si sic vel hoc faceret volēs vel nolēs. Non scdm̄ q̄ nihil potest facere nolens. Nec primum: q̄ si volens facit ergo vult auferre ab ea rectitudinem. Et ultra. ergo non vult eam seruare rectitudinem. Et tunc arguitur sic. seruare rectitudinem est eam velle q̄ deus vult eam velle: sed deus non vult eam seruare rectitudinem: ergo nō vult eam velle quod vult eam velle quo nihil est impossibilius sc̄m cum. Ad hoc autē dico q̄ quicquid sit de intentione Anselmi et quicquid sit de prima parte antecedētis: de

Quid est
rectitudo
volūtatis
create

Status volūtatis
create
difformis obligationi
volūtatis
diuine
responsales

Questio quartadecima

qua patebit in secunda conclusione. tam enim argumentum non valet. quia illud consequens quod infert non est inconueniens quia est vna negatiua que nihil ponit. Unde lapis non vult quod deus vult eum velle etc. Ideo sit hec tertia propositio qd deus potest non velle voluntatem velle quod vult eaz velle. patet. quia capio aliquem hominem dormientem siue aliquem circa quem deus nihil vult nisi quod sit homo. tunc ista consequentia est bona deo non vult forte velle. ergo non vult eum velle quod vult eum velle. Antecedens est verum in isto casu igitur et consequens. similiter et ista affirmatiua est falsa deus vult fortes velle quod vult eum velle. ergo negatiua opposita est vera. Igitur consequens quod infert Anselmus tanquam impossibile non est impossibile. Quarta propositio potest poni que videtur sequi ex predicta scilicet qd deus potest velle voluntatem non velle quod vult ipsam velle. patet. quia sequitur voluntas nihil vult. ergo non vult quod deus vult eam velle. Et antecedens potest esse volitum a deo igitur et consequens etc. Dico igitur qd si Anselmus de beat saluari intelligendus est qd deus non potest auferre rectitudinem voluntatis ipsa inuita. Non qd hoc sit simpliciter impossibile cum ipsemet dicat in libro de concordia capitulo. 6. qd aliud est voluntas alio rectitudo qua recta est etc. Sed hoc est impossibile secundum legem statutam etc.

R Secunda conclusio probatur et primo prima pars. Pro qua sciendum est qd voluntatem creatam velle quicquid deus vult potest dupliciter intelligi. Uno modo distincte et in particulari et sic patet qd non tenetur velle quicquid deus vult cum non onum volitum a deo sit sibi illi modo notum. Alio modo confuse et in generali. et sic si dicatur qd voluntas tenetur velle in generali quicquid deus vult non est aliud dicere nisi qd tenetur velle istam vniuersalem qd quicquid deus vult esse vel fieri sit vel fiat. Et si ita dicatur sequitur qd aliquis teneatur velle aliquid in generali et non in particulari tunc magis oppositum. et qd teneatur vel-

le vnam vniuersalem et non eius singularem imo eius oppositam. sicut patet in casu allegato de filio qui non vult patrem suum mori etc. hoc autem non videtur rationale. quare etc. Secunda pars probatur. quia si quis velit implere opera consiliorum deus vult eum sic velle et tamen non tenetur hoc velle cum hoc sit supererogationis. Similiter si quis velit implere opera prohibitionum vel peccatorum. deus vult tale velle licet non quantum ad difformitatem secundum aliquos tamen quantum ad actus quidditatem cum velit omnem actum et motionem voluntatis et tamen talis non tenetur hoc velle imo non velle. quare etc. Tertia conclusio probatur contra magistrum Gregorium: ita qd creatura videat deum aliquid velle et tamen licite velit oppositum vel saltem non velit illud. igitur etc. Consequentia patet et antecedens probatur quia aliter sequitur qd creatura teneretur velle antecedens ad quod sequitur ipsam quandoque peccare mortaliter imo damnari et esse miseram eternaliter vel saltem in casu non possit licite velle oppositum antecedentis ad quod sequitur illud consequens etc. Consequentia probatur ponendo casum possibilem ut patet ex dictis. scilicet qd deus reuelat fortis in verbo vel aliter sufficienter qd deus velit eum teneri ad non faciendum actum quem tamen ipse est factururus. et tamen qd nihil fiet positive quin deus velit illud fieri. Reuelat ergo deus fortis qd ipse vult eum teneri ad non faciendum illum actum et tamen vult qd illum faciat. vel ponatur casus qd deus alicui reuelat qd est reprobatus. Ad hoc enim sequitur qd ipse peccabit finaliter et damnabit eternaliter. quare etc. Secundo sic stat absolute forte videre deum aliquid velle et tamen circa illud nullum actum voluntatis habere. quia deus potest concurrere ad actum intellectus absque hoc qd concurrat ad actum voluntatis sed in hoc casu fortes non peccaret igitur etc. Tertio sic. quia deus secundum Augustinum vult patrem fortes mori etc. sed propter reuelationem factam ipsi forti de morte patris non videtur necessario se qui illum obligari ad volendum quod deus

*My illor my de
vult reuelare
quod dicitur
debet per se
voluntat dicitur*

*Dei Aug. ff. q. oratio non
oral p. demant et dicitur et
hanc pro reprobo ad. par
Primi sententiarum*

*Prasiu potest
obligari
ad opposita*

vult cum ante nō obligaretur. Unde p
pter ostensionē voluntatis diuine circa
hoc non videtur necessario sequi deum
fortē obligare ad illud. quare stante ta
li reuelatione poterit sine peccato opi
positum velle rē. Quarto sic quia ali
res obligatur ad opposita et p consequēs
ad impossibile. Patz consequētia quia
volo q fortis teneatur velle a. et tamen
reuelet ei deus q ipse non vult concur
rere ad volendū tunc tenetur velle a.
et etiā tenetur non velle a. qz videt deū
ipsum non velle a. ex quo scit q de^o nū
q concurrat ad volendum a. igitur rē.

L Sed contra istam conclusio
nem arguit per rationes magistri Bre
gorij quibus probat conclusionem suā
scz q quilibet tenetur voluntatem suā
in nullo difformare volūtati diuine. Ar
guit enim sic quilibet tenetur nihil vel
le contra eternam legem igitur rē. An
tecedēs. patz quia velle aliquid contra
eternam legē est peccatuz. Iuxta illud
Augustini. 22. contra Faustum peccatū
est factum v^t dictum v^t concupitum co
tra legē eternam. Et consequētia tenet
p illud quod sequitur lex eterna est ras
tio v^t voluntas dei rē. Secundo ar
guit sic nulli licite displicet aliquid bo
num in quantum huiusmodi aut placz
aliquid malum in quantum huiusmo
di igitur quilibet tenetur rē. Antecedēs
patz et consequētia tenet. quia deus nō
vult aut diligit nisi bonum. et non vult
v^t odit nisi malū igitur rē. Tertio ar
guo fortius contra dicta per hunc mo
dum: quia volo q deus representet vel
reuelet alicui suam reprobationēz siue
q vult cum reprobare tunc tali reuela
tione facta iste tenet velle se esse repro
batū. Igitur conclusio non est vera nec
eius probatio bona. Consequētia satis
patet sed antecedēs probatur. quia ta
li reuelatiōe facta iste non potest licite
orare pro sua salute nec velle se esse sal
uandum. Quod patz duplici auctori
te. Primum per illud dictū christi Lu
ce. 12. Seruus sciens voluntatez domini

sui et non facies plagis vapulabit mul
tis. Et per consequēs a fortiori seruus
sciens voluntatē huiusmodi et non vo
lens conformiter ei est puniendus. Se
cundo ad hoc videtur expressa senten
tia Augustini. 21. de ciuita. capitu. 24.
vbi dicit q ecclesia nūc nō orat pro dy
bolo nec pro mortuis malis v^t saluetur
orat tamē pro omnibus hominibus bo
nis et malis duz sint in via. Et addit. p
nullo viuēte finaliter reprobo si d^o eius
reprobatione ecclesia esset certa oraret
v^t saluaretur. Et p consequēs nec iste p
sua salute deberet orare ex quo ellz cer
tus de opposito. Consequētia patz quia
non apparet ratio puni nisi quia eccle
sia videt sic deum velle et sic est in secū
do casu. igit rē. Quarto ad idē arguo
confirmando pdictaz rationē quia si in
isto casu iste potuisset licite orare p sa
lute sua. sequitur q licite posset orare
pro aliquo quod scirz se non esset impe
traturum. Consequētia patz et falsitas
consequētis apparet. quia talis oratio
est stulta et ociosa. igitur rē. *M*

*A*d ista respondetur ad primaz nega
tur consequētia. Et ratio ē quia licz vo
luntas diuina sit lex eterna et quicquid
vult esse legē sit lex obligans creaturaz
rationale ita q creatura rationalis tenea
tur nihil velle contra voluntatē diuinā
in quantum est lex tamē non quicquid
vult est lex. Si vero dicatur q licz deus
velle aliquid non semper sit lex. tamen
non stat q aliquid velit et q creatura vi
deat ipsum sic velle quā ipa obligatur
ad illud volendum. *Hic dico q sic dic
cere non est probare oppositum conclu
sionis. sed tantuz simpliciter dicere op
positum. ideo est petitio principii nec ē
sufficiens improbatio conclusionis. Et
ideo dico. quia deum velle creaturā ra
tionalē teneri ad aliquid v^tputa ad cre
dendū articulos fidei est lex obligans
ad sic credendum et contra tale velle q
libet creatura rationalis tenetur nihil
velle. sed tamē cum hoc stat q deus ve
lit aliquid v^tputa patrē tuū mori vel tibi
non dare gloriam et tamē tu non es ob*

*Dei velle creaturā rationalē
videtur auctoritate fidei ē lex
obligans*

Primi sententiarum

patz de ppheta tertij Regum. 20. Ubi precipiebat vnū qđ videtur esse contra legē dei dicens percutite me. qui cum eū noluisset percutere dixit ei michi eas. qz noluisi voci diuine obedire veniet leo de silua ⁊ deuorabit te ⁊ ita factum est. sic ille tenebatur sibi in hoc credere qz de eo tenebatur credere qz esset ppheta dei. Sic autem non esset in pposito. quare ⁊c. Sed quicqđ sit de predictis tamen ista non multū faciunt ad diffi- cultatē intentam que est nō de reuelatione exteriori sed interiori qua firmū assentitur sic ēc. quare ⁊c. **S**ecūdo dicit predictus doctor qz in casu quo deus facta tali reuelatione imprimeret alicui credulitatem modo supra dicto ille posset licite orare pro salute sua. quia adhuc sciret qz hec esset possibilis ego nō dānabor ⁊ qz non dānabit nisi ipsemet libere demereat ideo tenetur orare qz tollatur ab eo illa credulitas ⁊ qz non eueniat sicut ipse credidit.

Tertio dicit qz secus esset si talis pro prie ⁊ infallibiliter sciret qz dānaretur sed hoc est sibi dum est viator impossibile. Quarto dicit ad auctoritatem Augustini qz ipse veruz dicit si loquat de certitudine sciētie pprie dicte ⁊ de nosse simili modo sumpto. Et tunc antecedens est impossibile pro membris ecclesie licet caput ecclesie Christus sic bene sciat scientia increata seu diuina. Si autem vocet Augustinus certitudinem noticiā veram certam. id est indubitatam dicit qz qui sic voluntarie ⁊ libere noscit se esse damnaduz non posset iuste orare pro salute sua stante tali noticia et libere retenta. quia sic tales causans ⁊ libere retinens esset iniustus. Mā hoc non est licitum sentire vltimate diffiniēdo de aliquo viatore sine reuelatione per noticiā impressam: vt supra dictum est. Et per ista piz ad rationem fm istum. Sed cōtra tertiu ⁊ quartum dictum arguo ostendendo qz iste doctor facit de non causa causaz quando dicit qz quia creatura non pōt iudicare infallibiliter suam futurā dānationē ideo nō tenetur hoc velle imo

orare pro opposito sic iudicati. Mā qz uis ita foret qz de tali futuro non possz habere sciētia certa pprie dicta siue in fallibile iudiciuz certum sicut supra satis fuit ostensum tamen non ppter hoc sequitur qz creatura tencatur velle oppositum sic iudicati imo nō min⁹ tenetur assentire illi qđ iudicat fallibiliter qz illi qđ iudicat infallibiliter. Verbi gratia de istis duobus articulis. Christus resurrexit ⁊ nos resurgemus quilibet viatorz equaliter credere tenetur vel saltez si eis credit equaliter nō peccat. ⁊ tamen fm eum iudiciū de primo est infallibile etiā creatum sed iudiciū creatum de secundo est fallibile ⁊c.

Secūdo licet beatus videat in verbo qz absolute potest annihilari ⁊ licet videat ⁊ videre possit fm eum qz iudiciū suum quo iudicat indubitanter se nunqz annihilari est fallibile tamen cū hoc indubitanter iudicat qz non fallat aut fallit. ⁊ per consequens tantum potest quis obligari ad aliquid iudicandū de quo non potest habere iudiciuz nisi fallibile sicut aliquid aliud de quo potest habere iudiciū infallibile quare sua cā non valet. Tertio specialiter contra quartuz dictum quia si deus imprimeret talem certitudinem siue firmaz adhesionem ⁊c. Iste adhuc teneretur orare pro sua salute per scdm dictuz. ergo etiam adhuc teneretur supposito qz talis illam credulitatem libere causaret. Consequētia patet quia ex hoc nō minus ēt obligatus qz prius ⁊c. **P**

Ideo aliter respondeo ad predictam rationē. Unde concesso casu nego antecedens ⁊ ad probationem nego assumptuz ⁊ dico qz imo iste potest licite imo tenetur orare pro sua salute ⁊ velle se esse saluanduz ⁊ ratio nostra est non illa quā assignat Adam sed illa que prius tacta est contra Gregoriz. scz quia iste ex tali reuelatione non absoluitur a priori obligationē nec post minus tenetur ad precepta dei de dilectione sui ⁊ oratione qz prius. quare ⁊c. Ad primam auctoritatem dico qz debet intelligi de voluntate signi precepti ⁊ si ins

*facta reuelatione
pōt a deo de
sua reprobatione
ad huc possit
licite orare
pro salute in
quodam*

Primi sententiarum

ctet se teneri ad oppositum credendum vel ergo fortes credet vel non. si non. tunc ipse peccabit quia faciet contra preceptum. Si sic iterum peccabit quia faciet contra conscientiam. Cum igitur fortes credet vel non credet et quodcumque istorum faciet peccet. sequitur quod necessario peccet. quare etc. In oppositum

*M. ino peccat
ipso quod
voluit no pot*

arguitur quia secundum Augustinum nullus peccat in eo quod vitare non potest igitur etc. Pro solutione huius sciendum est quod creaturam rationalem obligari ad impossibile dupliciter potest intelligi. Uno modo proprie. scilicet quod obligatur ad faciendum impossibile. Alio modo improprie. scilicet quod obligatur ad volendum impossibile. Secundus autem modus multum differt a primo quia primum non est in potestate creature sed secundum multos est in libera potestate voluntatis create. nam secundum Aristotelem voluntas est impossibile. Item eam obligare ad impossibile potest intelligi dupliciter. scilicet vel ad impossibile simpliciter vel impossibile sibi. Item eam obligari ad impossibile sibi potest dupliciter intelligi. Uno modo quod obligatur ad aliquam esse vel non esse qualiter esse vel non esse per nullam potentiam potest sibi convenire. Alio modo quod ad aliquid obligatur quod non est in sua potestate sic quod per suam potentiam actiuam possit sibi convenire. Tunc iuxta hec pono aliquas propositiones.

*Creatura
rationalis non
pot obligari ad
faciendum impossibile*

Prima est quod creatura rationalis non pot obligari ad impossibile primo modo scilicet ad faciendum impossibile siue ad aliquam esse vel non esse qualiter esse vel non esse est simpliciter impossibile. Patet quia voluntas diuina non potest sic obligare. igitur etc. Consequentia patet ex prima conclusione et secunda quod nihil potest rationales creaturam obligare deo non obligante iuxta illud apostoli Roma. 13. nihil est potestas nisi a deo. Et antecedens patet per illud Hieron. Quicumque dicit deum precipere aliquid impossibile anathema sit. Et illud August. deus seruum pigrum non dānaret si ea que fieri nullo

modo poterant imperaret Et licet iste auctoritates loquantur de facto et non de possibili tamen videtur vobis ratio consimilis scilicet quia talis obligatio non potest esse rationabilis etc. Secunda propositio est quod creatura rationalis potest obligari ad impossibile. secundo modo scilicet ad volendum impossibile. patet quia ad hoc non apparet sequi aliqua contradictio imo aliqui concedunt quod de facto peccator illo modo obligatur ad impossibile scilicet ad volendum peccatum suum preteritum non fuisse quod secundum articulum Parisien. est impossibile. quare etc. An autem hoc verum sit de facto dubium est. mihi videtur tamen probabilius quod non etc.

Tertia propositio est quod creatura rationalis non potest obligari ad sibi impossibile primo modo. id est ad aliquam esse vel non esse qualiter per nullam potentiam potest sibi convenire. ut verbi gratia ad esse lapidem. Patet sicut prima etc. Et ex hoc patet falsitas illius opinionis que dicit quod peccans mortaliter obligatur ad penas impossibiles. quod demeretur puniri eternaliter et annihilari simpliciter etc. Quarta est quod rationalis creatura potest obligari ad sibi impossibile secundo modo. id est ad aliquid quod non est in sua potestate. sic quod per suam potentiam actiuam potest sibi convenire. patet quia quelibet rationalis creatura tenetur habere gratiam et qui libet viator fidem infusam et tamen hoc non est in creature potestate actiuam etc.

S Tunc ad rationes pono aliquas propositiones. Prima est quod creatura rationalis nunquam obligatur se conformare sue conscientie erronee quod conscientia erronea est iudicium quo rationalis creatura dicitur se ad aliquid teneri ad quod non tenetur vel ad aliquid non teneri ad quod tenetur. sed non tenetur se tali iudicio conformare. alias non esset iudicium erroneum etc. Item nulla conscientia erronea est lex obligatoria etc. igitur. Consequentia patet antecedens apparet. quia omnis lex seu regula est conformis diuine voluntati tanquam

*Creatura rationalis obligatur
magis sua ratione non
affirmat* **Questio quartadecima**

let secundaria prime legi. sed nulla cōscientia erronea est conformis prime legi cuz nulla falsitas sit conformis summe veritati. Igitur rē. Secunda est q̄ creatura rationalis obligatur nunq̄ sue conscientie erronee se difformare. Pater quia tenetur nunq̄ agere cōtra suam conscientia. Nam quicunq̄ agit contra conscientiam peccat sicut apparet per glosam magistri super illo Ro. 1. 4. omne quod non est ex fide peccatū est. igitur rē. Tertia est licet creatura rationalis non obligatur ad faciendū contra conscientiam etiam erroneam. tamen ipsa obligatur in casu ad faciendū aliquid quod est contra conscientia suaz. quod tamen potest ab ea fieri nō agendo contra conscientiam scilicet deponendo eam. Prima pars patet ex secunda propositione. Secunda patz in casu posito arguendo. Tertia vero patz quia licet sit impossibile ipsam scire vlt opinari in particulari suam conscientia esse erroneam: quia sic haberet iudicia contraria. tamen istaz conscientia quā nunc habet potest cognoscere fuisse erroneam et deponere eam. Et sic poterit agere illud ad quod tenetur et non peccare. Quarta est q̄ licet creatura rationalis nō necessitatur aut obligatur ad peccandū tamen ipsa obligatur in casu ad faciendū aliquid quod est sibi peccatū. prima et secūda satis patent s; tertia pars patz in casu posito arguendo. In quo iste peccat p̄ actū ad quē tenet. Et ex his soluit rō. Unde dico q̄ in isto casu fortes tenet credere. tū tenet non credere fm̄ illam conscientia sine stante illa conscientia peccati ergo tenet non credere cū tali conscientia. sed tenetur credere sine illa. Si vero dicat q̄ credendo cū illa conscientia nō peccat habendo talem conscientia quā tenet deponere. Contra. qz si esset aliquis act⁹ indifferens et fortes haberet conscientia sicut prius q̄ teneret facere oppositūz siue non facere et tamē faceret ipse peccaret per predicta. Et tamen non habēdo illam conscientiam sed faciendū cōtra rē. quia videtur possibile sic crede-

re et non peccare vel saltem iste magis peccat quando facit a. q̄ faceret si solū crederet se teneri ad non faciendū. igitur in faciendū peccat. quare rē. Sed forte diceretur hic q̄ nō est simile quādo tenetur ad illud et quando est indifferens quia si circūscripta tali conscientia teneretur ad illud tūc posita illa cōscientia q̄ non teneatur ipse tamen tenetur. secus autem si non teneatur ad illud circūscripta illa conscientia. Nam ipsa posita s; q̄ teneatur ad oppositū tunc ipse teneretur ad non faciendū illud et i deo nullus actus in tali casu ē indifferens qui tamen foret indifferens illa conscientia circūscripta. nec in tali casu illa conscientia esset erronea s; vera. Et esset simile in isto casu sicut de prelato. quoniam si prelatus me⁹ precipiat mihi oppositūz alicui⁹ ad quod teneor ex precepto dei. clarū est q̄ non teneor sibi in hoc obedire nec min⁹ teneor ad illud q̄ prius. et si preciperet mihi aliud quod esset ante preceptū indifferens stat q̄ propter hoc preceptū teneor illud facere et sic non erit indifferens. sic in proposito conscientia quodammodo gerit tipum prelatus. Sed licet iste modus dicendi posset probabiliter substineri. tamen non probatur nec videt ita verisimilis sicut oppositum. Nec verū est vniuersaliter q̄ prelatus possit illo modo facere. de quolibet indifferēti actū. et per cōsequens nec de conscientia hoc est concedendū s; q̄ nullus act⁹ sit indifferens rē. Hoc enim consequens est nimis rigorosus. Et tamē p̄na patz quia in hoc non videt tantū posse conscientia sicut prelatus rē. nec conscientia rē. Item sequitur q̄ conscientia posset facere de consilio diuino esse preceptū et tantūz posset in hoc sicut votum imo posset facere aliquid modo esse preceptum et modo non esse rē. Consequētia satis patz qz nō est obligatio sine precepto diuino imo nisi deo volente creaturam sic obligari rē. sicut patet ex primo articulo. Sed ista consequētia vidēt cē irrationabilia rē. Quicquid tū sit de hoc patet ad formam rōnis q̄ in casu possi-

to concedo antecedens et nego consequentiam: quia licet quodcumque illorum faceret peccet: tamen alterum potest facere non peccando: ut patet ex dictis. ideo non obligatur ad impossibile. Et hec est prima dubitatione etc.

17° ad 2^{am} dubitationem sub modo

Ad secundam dubitationem arguitur quod non: quia creatura rationalis potest deum odire: et tamen deum non est possibile ad hoc eam obligare: quia sequitur quod ipsa posset mereri odiendo deum quod est contra pariter articulum: quare etc. In oppositum arguitur: quia sicut deus potest precipere unum impossibile: ita videtur quod quilibet possit absolute. quare etc. Pro solutione huius pono propositiones.

Prima propositio est quod deus obligat ad multa possibiliter et tamen posset obligare ad illorum opposita. Patet satis cuilibet catholico. Secunda propositio est quod quodcumque deus potest obligare ad aliquid et potest etiam obligare ad eius oppositum tunc potest simul non obligare ad opposita. sicut sunt ire ad campos: manere in camera: vel eorum opposita. Nam qua ratione deus potest non obligare ad aliquod istorum eadem ratione poterit non obligare ad neutrum illorum quorum ad unum potest obligare et obligare ad eius oppositum. sicut sunt ieiunare. ire ad ecclesiam etc.

*17° ad 2^{am} dubitationem sub modo...
probat quod si sic possibile esset naturaliter quod quis diligeret et odiret eum. consequens est falsum. quia impossibile est naturaliter contraria simul inesse in eodem. Et consequentia patet. quia cum omnis actus meritorius procedat ex charitate nulli actui meritorio est incompossibilis actus charitatis. Confirmatur: quia si talis odicens mereretur hoc esset eo quod deum diligeret volens implere eius preceptum. Secundo dicit ad rationem alterius opinionis quod deus potest tale preceptum facere potest dupliciter intelligi. Uno modo sic quod hoc etiam coagat in illo iudicio quo indicet illud preceptum fieri a deo. et esse implendum. et similiter coagat actum odij et isto modo negat illud esse possibile: quia si sic sequitur quod deo au-*

In talibus autem satis clarum est quod ipsorum transgressio solum est mala quia prohibita. Et idem credo esse in omnibus aliis quibus non sit de omnibus sic clarum. Tertia est quod deus obligat ad aliquod possibile ad cuius oppositum non posset obligare. Patet quia deus obligat creaturam rationalem ad obedientiam sibi: et tamen deus non posset eam obligare ad hoc quod teneatur sibi non obedire. Quod patet: quia si daretur oppositum. tunc quero an teneatur obedire vel non. Si sic habetur propositum: quod teneatur et non teneatur quod est impossibile ergo et antecedens quod est oppositum propositi etc. Et consequentia patet quia teneatur non obedire alicui est teneatur ad aliquid. Si dicatur quod non sequitur idem. quia teneatur obligare alicui est

teneri ad aliquid quare etc. ideo ad rationem post oppositum negatur antecedens sive similitudo etc. Unde sequitur quarta et responsalis propositio quod deus non potest creaturam rationalem ad quodlibet possibile obligare nec quodlibet possibile sibi precipere loquendo de precepto proprie: ut magis patebit. Ad rationem ergo ante oppositum non oportet respondere cum non concludit nisi propositum. tamen de eius materia est videndum. Nam aliqui concedunt consequens pro inconuenienti illatum: sicut De kam. Ipse enim concedit nec reputat inconueniens quin voluntas creatura possit merito deum odire. quia deus posset illud precipere cum possit quicquid fieri non implicat contradictionem. Illud autem preceptum fieri non implicat contradictionem. quia creatura hoc posset facere. posset enim una creatura alteri precipere quod odiret deum. Lumen igitur deus possit per se immediate facere in genere cause efficietis. quicquid potest facere mediante causa secunda. et ipse possit mediante creatura tale preceptum facere. sequitur quod per se potest. Tali autem precepto a deo facto creatura obedendo meretur quare etc. Sed ista opinio non placet magistro Gregorio. Unde primo dicit quod impossibile est quod quis odiendo deum meretur. Quod probat quod si sic possibile esset naturaliter quod quis simul diligeret et odiret eum. consequens est falsum. quia impossibile est naturaliter contraria simul inesse in eodem. Et consequentia patet. quia cum omnis actus meritorius procedat ex charitate nulli actui meritorio est incompossibilis actus charitatis. Confirmatur: quia si talis odicens mereretur hoc esset eo quod deum diligeret volens implere eius preceptum. Secundo dicit ad rationem alterius opinionis quod deus potest tale preceptum facere potest dupliciter intelligi. Uno modo sic quod hoc etiam coagat in illo iudicio quo indicet illud preceptum fieri a deo. et esse implendum. et similiter coagat actum odij et isto modo negat illud esse possibile: quia si sic sequitur quod deo au-

Questio quartadecima

ctore esset quis deterior. Alio modo q simpliciter faciat preceptum. non autē ad predictos actus coagat. Et tunc nō sequitur q ille possit odire merito: imo nec odire. Tertio dicit q dato tali precepto ille non teneretur nec deberet illū implere quia impossibile est q daretur illud preceptum ad exequendū sicut impossibile est eius executionem a deo esse volitam et si aliud iudicaret ipse erraret. Et si etiam ex tali iudicio odiret nō inereretur sed forte daretur ad temptationē et probationē eius aut aliaz causam sicut fuit de precepto dāto abrae rē. Quarto dicit q quis deus posset talem obligationē preceptiuam facere se solo. non tamen sequitur q deus possit precipere illud alicui aut facere talem obligationē alicui preceptiuam. Posset enim illam entitatez causare non significatiuam seu non illius sed alterius significatiuam. et sic p eam nihil preciperet. quare rē. Sed siue ista responsio sit vera siue falsa. tamen non est sufficienter probata. vt patet intuenti quia non apparet contradictio. q deus posset facere talem preceptionem et obligationem. Nec sequitur q deus vellet creaturam peccare. ideo in respōsione ipse petit principū. Nec rationes sue contra aliam opinio nem valent. quia cum loquamur de potentia absoluta dei non est ad propositum illud qd arguit q naturaliter act⁹ contrarij non possunt esse in eodem. Nec valet probatio consequentie. quia q actus meritorius procedat ex charitate nō est simpliciter necessarium. sed solum de lege ordinata. quare rē. Nec valet cōfirmatio q stare q odiens impleret preceptum absq hoc q vellet implere preceptum propter deum. Aliud enim est implere preceptū propter deū aliud velle implere. Nec etiam oportet q si deus daret preceptum tale q ipm implens mereretur propter hoc. stare enim hoc non obstante q deus non accēptaret actum rē. Ideo qui vellet dicere q deus potest obligare ad odium sui posset nihilominus sustinere articu

lum parisiē. quia diceret q non sequitur iste habet preceptū de odiēdo deū. et implet preceptum. ergo meretur. Vel si vellet sustinere. consequens cum prima opinione posset illum articulum restringere ad legem ordinatam dicendo q magis fact⁹ fuit ille articulus ad reprimenduz elatos ne pias aures offenderent q propter eius falsitatem rē. Hic tamen nihil assero quia quicquid sit de hoc nihil est contra dicta. Et hec de secunda rē. Ad tertiā dubitationē arguitur q sic. quia deus potest aliquam rationalem creaturam pducere quam non posset obligare ergo a fortiori aliquam quā posset non obligare. Consequentia patet: sed antecēdēs probatur quia deus potest aliquā producere que non posset peccare. Ita fm Augustinum et magistrum in. 44. distinc. huius primi deus potuit fecisse hominē qui nec peccare posset aut vellet. sed illam deus non posset obligare quia si sic cum ille potuisset libere obligationem non implere et deus ad hoc non cōcurrere. sequitur q potuissit peccare. In oppositum arguitur. Non potest aliquam rationalem creaturam pducere qn illa recipiat beneficiuz creationis a deo et per cōsequens quia illa sibi obligatur. etiam fm aliquos infimite pro illo rē. Pro solutione huius probabilitate r nihil temerarie asserēdo pono aliquas propositiones. Prima est q absolute est possibile rationale creaturam esse a deo et ipsam non obligari ab eo. patet quia proprie loquendo de obligatione vt hic sumitur creatura rationalis non obligatur nisi quia deus vult ipsaz teneri ad aliquid vel aliquid esse vel non esse. sed nulla contradictio apparet q deus velit eam esse et nō velit eam teneri ad aliquid sicut de facto est de irrationali creatura rē. Ita q ipsa creatura rationalis sit ita absoluta ab omni obligatione q quicquid faceret pro illo statu non peccaret plus q asinus vel canis aut alia creatura irrationalis. Secundo hoc persuadetur sic. q si creatura rationalis intrac

Ad tertiā dubitationē

Quia potest fieri de lege absoluta q aliqui rationales creatura non obligantur ab eo

Non est simple necessarium q actus meritorius procedat ex charitate sed patet de lege ordinata

te
ni
q
ales
q
de
ad
opor
nisi
ia est
con
sicut
repre
creata
a deus
t quis
ationē
plicat
posset
altern
tur de
m ge
rect fa
posse
m face
Tali au
a obedi
Sed
brigo
de est
r. Qu
ruralit
ni. con
ile est
e in eo
ia cum
r. dia
ncom
firmar
ur hoc
imple
at ad
q pos
ter in
pagat
rū si
pagat
esse
au

*Utrum deus possit creare unam
naturam hyperbolicam*
Primi sententiarum

ret furiam non ex culpa sua vel si deus crearet illam in tali statu sine culpa. ipsa non peccaret quicquid tunc faceret. igitur etc. Tertio sicut deus potest creaturam rationalem pro statu furie ad nihil obligare sic non minus hoc absolute potest pro statu quo est capax rationis sed primum potest fieri multos. igitur secundum consequentiam probatur quod deus est promissor ad miserandum quam ad alia opera. iuxta illud psalmi. Miserationes eius super omnia opera eius. sed tamen creaturam rationalem paruulam et nihil scientem obligat ad iusticiam originalem ergo a fortiori ipsam ratione capacem posset non obligare ad talem etc. Quarto secundum aliquos omne opus infidelium est peccatum non obstante quod fides sit eorum que sunt supra rationem naturalem. et per consequens ita potest facere de sua misericordia infinita quod nullus actus vel operatio rationalis creature esset peccatum. imo iste due rationes videntur plus concludere scilicet attenda misericordia dei quod ipse possit ordinare quod quodlibet factibile a creatura sit consilium ita quod quicquid faciat non solum non sit peccatum imo meritum sed hoc non assero etc. V. Secunda propositio et responsalis ad rationem in oppositum quod absolute possibile est rationalem creaturam beneficium creationis recipere a deo: et tamen nec finite nec infinite obligari pro illo. patet ex alia propositione et per exemplum de creatura irrationali que proprie loquendo ad nihil obligatur. Et ex hoc patet quod collatio beneficii non est radix vel principalis ratio obligationis etc. Sed declaro etiam specialiter quod non infinite etc. imo dico quod non potest infinite obligari. quia ipsa creatura nec beneficium receptum nec illud ad quod tenetur potest esse infinitum ideo non apparet unde obligatio esset infinita. quare etc. Tertia et responsalis ad materiam rationis ante oppositum est quod non est possibile quod deus producat aliquam rationalem creaturam et non possit obligare eam. patet quia non est ratio quare deus non possit

velle eam teneri ad aliquid etc. et per consequens etc. Quarta sequitur ex ista scilicet quod non est possibile quod deus producat aliquam rationalem creaturam simpliciter impeccabilem per naturam patet. quia non est ratio quare deus non possit velle ei aliquid precipere quod ipsa non possit implere et per consequens peccare. Sed oppositum huius tenet Bekam. Unde propter auctoritatem supra dictam dicit quod deus possit facere hominem qui non possit peccare. Et vltimum dicit quod ille non esset cum illis que modo sunt eiusdem speciei specialissime. Sed probatur sic: quod quicquid aliquid puenit alicui in diuino specie specialissime nulli in diuino eiusdem speciei repugnat formaliter possibile. hoc enim habet pro regula generali in pluribus passibus. Sed isti homines demonstrato. Sorte qui nunc est conuenit posse peccare: ergo ille homo cui hoc repugnaret esse alterius speciei specialissime.

Si vero dicatur contra istam rationem quod istud assumptum est falsum. quia Sorte conuenit posse peccare et tamen isti homines demonstrato Christo repugnat posse peccare non obstante quod sit eiusdem speciei specialissime etc. Secundo homo est species specialissima ergo non potest esse homo alterius speciei quam sic iste qui potest peccare. Ad hoc valde probabiliter respondet. Ad primum dicit quod quibus verbo diuino repugnet posse peccare. tamen illi nature que est verbo unita hoc non repugnat. Nam si dimitteretur a verbo posset peccare. Et illa natura est eiusdem speciei specialissime cum isto homine qui potest peccare et non cum verbo. quare etc. Ad secundum dicit quod homo dupliciter accipi potest. Uno modo pro omni composito ex corpore et natura intellectuali. et sic non esset species specialissima. ideo iste homo si fieret impeccabilis non esset eiusdem speciei specialissime cum isto etc. Alio modo pro composito ex corpore et tali anima intellectuali quale nos habemus et homo sic sumptus est species specialissima nec ille qui fieret impeccabilis esset homo isto modo accipi

*Gregorius
aut opus
infidelium est
peccatum*

*Non est possibile
quod deus producat
rationalem creaturam
et non possit
obligare eam*

Questio quartadecima

endo hominem. quare τ . Sed contra istam opinionem multipliciter instari potest. Primo contra illam regulam suam instat Horkot quia caliditas remissa comparatur secum frigus. τ tamen hoc repugnat caliditati intense que tamen est eiusdem speciei. Similiter ligno pedali repugnat componi ex duobus pedibus τ tamen hoc convenit ligno bipedali. quare τ . Sed ad istas instantias facilius potest dici que regula est de his que essentialiter τ formaliter conveniunt alicui vel repugnant in quantum est talis speciei. sic autem non est in istis ut patet ideo simpliciter concedo illud assumptum. Sed secundo arguo contra illud quod dicitur quod potest esse homo alterius speciei specialissime ab isto. nam quia hoc nomen homo est nomen speciei specialissime. nec potest esse nomen generis nisi per novam impositionem. Et ideo quis etiam deus posset facere creaturam aliquam rationalem simpliciter impeccabilem non tamen hominem τ . Quod confirmatur sic. quia si poneretur talis homo impeccabilis ille esset nobilioris speciei τ perfectioris quam ille angelus lucifer qui per superbiam cecidit non ergo deberet dici hoc modo. Consequenter videtur bona sed assumptum patet. quia ista differentia scilicet impeccabilitas per naturam. que est illi homini essentialis videtur esse nobilior quam aliqua habita a lucifero. τ per consequens ille esset perfectior eo τ .

Z Sed quicquid sit de hoc arguo contra principale dictum τ prebo quod nullam creaturam rationalem potest deus facere simpliciter impeccabilem. quia deus potest sibi dare preceptum: vel ergo ipsa esse libera vel non. Si sic ergo facto precepto libere posset obedire vel transgredi τ per consequens peccare. si vero non sit libera ergo nec rationalis. Si quis autem dicat quod deus posset facere aliquam creaturam rationalem vel liberam quicquid tamen sit de hoc tamen dato illi precepto ipsa posset illud non implere. quia deus posset ad impletionem illius sibi non coage-

re. quare τ . Confirmatur. quia secundum magistrum lib. 2. dist. 15. solus deus est in quem peccatum cadere non potest. Quarto ostendo quod illa responsio non capit verba Augustini τ magistri ad intentionem ipsorum quia uterque dicit de homine iam facto quod deus poterat eum talem facere qui non vellet peccare nec posset. Et tamen secundum magistrum deus non posset facere hominem iam factum alterius speciei quam est. ergo non est ad propositum dicere deus posse hominem alterius speciei fecisse qui non potuisset peccare. Dico igitur quod intentio Augustini secundo super Gen. cap. 4. unde trahuntur illa verba magistri. est solus respondere illis qui dicunt quod deus debuit hominem fecisse talem qui nollet omnino peccare increpantes deum quod hominem permittit temptari τ peccare. Unde ad hoc respondendo dicitur quod omnino melior esset natura que peccare non vellet quam illa que facere vult. Antrum autem deus posset facere hominem qui omnino peccare non posset nihil omnino determinat Augustinus inus salua reverentia magistri. ideo magister non videtur habere intentionem Augustini nec Dackam etiam intentionem magistri. Non enim intendit magister quod deus posset facere hominem impeccabilem per naturam sed per gratiam. ita quod eum tantis donis gratuitis dotasset quod nunquam peccaret nec unquam sibi coageret nisi ad bene agendum sicut fuit de anima christi. τ est de beatis. τ sic non potuisset peccare. sed potentia propinqua sicut dicimus quod grana non potest descendere quando impeditur nec frigidum potest calefacere aut obscurum illuminare. scilicet potentia propinqua quis absolute τ potentia remota hoc possit quia frigidum potest fieri calidum τ obscurum luminosum τ . Sic etiam in proposito. quare patet quod non valet sua prima decisio. Nec sequitur si homo non posset peccare isto modo quod ideo esset simpliciter impeccabilis. nec quod esset alterius speciei ab illo qui posset peccare. Unde si alicui homini deus nullum preceptum dedisset siue eum ad nihil obligasset quod est absolute possibile per primam propositionem ille non

Primi sententiarum

Et dicitur in
vnde homo de
potest absolute
in merito
obligatus ad
aliquid firmo
et absolute per
a nobis

posset peccare poteria propinqua. nec
tamen esset alterius speciei ab alio ho
mine peccatore sicut graue impeditur
quod non potest descendere non est al
terius speciei a graui descendente. Et
sic patet ad dubitationem et eius ratio
nem. Et hec de tertio articulo.

Explicit liber primus
Sequitur secundus.

an
a
E
ait
tie
sou
ra
per
ma
nat
ra
li
cur
et o
tia o
firm
tis
nat
no e
ne e
et d
liter
vno
tum
matu
Eis
xpi p
Hax
quia
rom
cur d
ca
omn
ign
viri
tur o
cond
num
funt
muru

Libri Tertij sententiarum Questio prima

A
Irc tertium
sententiaru in quo
principaliter agi
tur de incarnatio
ne verbi et de do
nis ac virtutibus
christi. Queritur
vtrum melius sit

anime xpi p unionē realē verbi incarna
ti q̄ p intētionale alicui⁹ donati creati.

Arguit pmo q̄ non. Quia melius est
aie xpi p unionē intētionale drate gra
tie dei q̄ per vmonē realē incarnate p
sone verbi. igit̄ questio falsa. p̄na est cla
ra. Aliis probat. qz melius ē illi anime
per illā gratiā q̄ posset bene eē nature
irrationali vel simplr nō cognitiue sicut
nature asini vlt lapidis. Nam tal natu
ra nō est capax tāti bene eē rē. Et tū ta
li nature pot realr vniri psona verbi si
cut aie christi. cū illa psona sit oīpotēs
et oīnis natura creata sit impura poten
tia obediētiā ad ipam. igitur rē. Con
firmat. qz de facto ita fuit i triduo mor
tis xpi q̄ psona verbi realr vniebatur
nature irrationali. scilicet xpi mortuo. r tū
nō erat illi ita bñ p illā vmonē sicut be
ne est aie christi p unionē gratie create
vt clarum est. igit̄ rē. Secūdo pncipa
liter arguit sic. melius est anime xpi p
vmonē intētionale theologizaruz virtu
tum q̄ per vmonē realē cōcātiuā ydīo
matum. igit̄ questio falsa. p̄na est clara
Aliis probat quia infinite bene fuit aie
xpi p alias virtutes theologicas ifusas
Nam p illas merebat infinite. Qd̄ p̄tz
quia p scientiā infusam r creatas cogni
tiones illa aīa fuit infinite sciens. Nam si
cut d̄terminat magister. 14. di. hui⁹ ter
cij anima xpi p sapientiā gratis datam
oīnia scit que deus scit. r p oīs infinita
igitur etiā p gratiā creatam et infusas
virtutes fuit infinite merens. Confirma
tur. quia anima xpi p illas virtutes de
condigno meruit redimere gen⁹ huma
num. imo fm̄ Anselmū suffecisset p in
finitis mundis si essent rē. Igitur illud
meritū fuit infinitū. quia nullum finitū

*Per gratiam gratis datam aut
cristi fuit oia q̄ deus scit*

pro tot r tantis premijs esset condignū

Tertio principaliter arguit sic. qz me
lius est anime xpi per vmonē beatificā
q̄ per ypostatica. igit̄ questio falsa. cōse
quētia est clara. Antecedēs probat. quia
vniri deo beatifice est vltim⁹ finis ratio
nalis creature. et nō vniri deo ypostati
ce. igitur est eius optimus finis. sed ni
hil est tam bonū alicui rei sicut finis vl
timus et optimus finis. Confirmatur
quia sicut creatura rationalis r irratio
nalis nō possunt esse equaliter bone es
sentialiter. Sic si quilibet habeat suaz
denomiatiōnē bñ essendi sibi possibilez
sequitur qz nō erit eis eque bene. Sed
vmo ypostatica potest cōpetere tā crea
ture rationali q̄ irrationali. sicut patet
in p̄ma ratiōe. r non vmo beatifica. igit̄
rē. Unde tali fundamento videt̄ vniri
Aristoteles. 1. Ethicor. et alijs plurib⁹
locis vbi probat felicitatē nō consistere
in voluptatibus. quia sunt cōmunes tā
homīnibus q̄ brutis. igit̄ rē. In opposi
tum arguit ex illo dicto Augustini. In
rebus per tempus ortis non fuit maior
gratiā q̄ q̄ deus fieret homo r hō deus
Sed istud factū est per vmonē ypostati
cam seu realē verbi incarnatū nō per
beatificam seu intētionalem cuiuscūqz
doni creati. igitur rē. Pro intellectu ti
tuli questionis p̄mo sciendū est qz in
xpo multiplex est vmo verbi ad animā
siue ad naturam humanā. Una est que
vocat̄ realis r est vmo ypostatica id ē
vmo suppositatis quia verbū vnitur na
ture humanē in vnitare suppositi seu p
sone ita vt suppositū verbi sit suppositū
humanū. Alia est vmo q̄ vocat̄ intētio
nalis et est vmo qua verbū vnitur ani
me per aliquam qualitatez intensibile
Et ista est duplex. quedā est per gratiā
gratificantez. Alia per gloriā beatifica
tem. Et de hac triplici vmonē iuxta ma
teria trium argumentor̄ ante opposi
tum in ista questione erunt tres articu
li. Primus erit de vmonē ypostatica et
cōcātione ydiomatū. Secundus erit
de vmonē gratifica et collatione virtu
tum. Tertius erit de vmonē beatifica
et responsione ad questum.

In opposi

*Multiplex est
vmo verbi ad
animā humanā*

*Veritas vno
realis seu ypostatica
id ē suppositalis*

*vmo suppositatis
id ē duplex
vna p gratiam
gratificantem
alia p gloriā
beatificantem*

*id fuit
vmonē p eodē*

*duplex tamē
vna p gratiam
beatificantem
alia p gloriā
beatificantem*

*triplex in qua videtur p[er]sona
q[ue] p[er]sona xpi assumpt[ur] et humanitati
in supposito sui p[er]sona unitatem*
Tertij sententi arum

Finis dicitur

1a p[ar]te

Quid est suppositum

Quid est p[er]sona

*Ex d[omi]no assumit
natura lapidis
no p[er]sona
omnino p[er]sona
suppositum p[er]sona*

*Natura r[ati]o[n]is
no est suppositum
p[er]sona dicitur*

*Quia p[er]sona xpi
assumpta natura
humanitatis p[er]sona
quibus p[er]sona
diuina p[er]sona*

B Quantuz ad primū articulū premittaz aliquas p[ro]positiōes. Deinde soluiam aliquos casus dubitabiles. Prima p[ro]positio sit hec q[uod] p[er]sona verbi assumptit humanitē in supposito seu persone unitatem. Ista est supponēda tanq[ua]m articulus fidei. sed circa eius intellectum videndum est quid sit suppositum et quid persona. Unde supposituz potest describi q[uod] est eius completuz nō constituens cum alio aliquid vnuz. nec alteri inherens. nec ab alio sustentatuz per cōpletum excluditur anima intellectuā et quelibet alia forma nata facere alicuod cōpositum per non constituēs alicuod vnum fm aliquos excludit natura diuina et relatio que constituūt ali quod vnum scz personam. Sed hoc res probauit in primo li. vbi ostendi q[uod] etiā concedēdū est q[uod] natura diuina est suppositum licet non formaliter. et relatio tam realiter q[uam] formaliter est suppositū ideo dico q[uod] per illud excluduntur partes integrales. per ly nec alteri inherēs excludūtur accidētia. per ly nec ab alio sustentatum excluditur natura humana in xpo. Et sic in descriptione suppositi ponitur aliquid positiuū et aliquid negatiuuz. Persona xpo potest describi q[uod] est suppositum intellectuale. Et his p[ri]mo sequitur q[uod] omnis persona est suppositum sed non e conuerso. quia lapis est suppositum et non persona. Secūdo sequitur q[uod] ad aliquē sensum potest concedi q[uod] deus potest aliquid assumere in unitatem suppositi et non persone quod per se subsistēs est suppositum et non persona. sicut natura lapidis. Tertio sequitur q[uod] aliqua natura est supposituz que potest desinere esse suppositum. et aliqua non est suppositum que potest incipere esse suppositum. Primum patet de humanitate fortis. Secundum de humanitate christi si illa assumeretur et ista dimitteret a verbo. Secūda p[ro]positio. sicut persona verbis et quelibet persona diuina potest assumere humanitatem vnā. vel plures simul vel successiue in supposito siue persone unitatez. Patet. quia que

libet persona diuina est equaliter omni potens et nullum istorum fieri implicat contradictionem. Tertia quelibet p[er]sona diuina sicut potest assumere humanitatem sic et quamlibet aliam. naturā que potest esse supposituz siue rationalem siue non rationalem in supposito siue persone unitatez. Patet quia quelibet talis natura est in pura potētia obedientiali passiuā et quelibet talis persona est infinita potentia actiuā. Quarta p[ro]positio. Licet non sola persona verbi potuit assumere humanitatem tamē ipsa sola de facto eam assumpsit in supposito seu p[er]sona unitatez. Prima pars patet ex secunda p[ro]positione. quia pater hoc potuit et spiritus sanctus. Secūda patet ex fide. Quinta Licet non sola persona verbi fuerit causa effectiua huius assumptionis. tamē ipsa sola facta est homo assumptiōe humanitatis. Prima pars patet. quia opera trinitatis sunt indiuisa ad extra. id est sunt cōmuna cuilibet persone diuine. Secūda patet ex fide per illud Johannis .i. Verbum caro factuz est. vbi fm glosam caro ponitur pro homine. et per illud in simbolo. Et homo factus est. Et p[er] Augustinum primo de trinitate capitu. 6. talis erat illa susceptio que deuz hominem faceret et homines deū. **L** Sed ad intellectum huius videnduz est quid importat in proposito per istū terminuz homo. Pro quo sciendum q[uod] licet fm aristotelem nulla res importetur per hoc nomē homo quin eodē modo importetur per hoc nomen humanitas et conuerso. ex eo quia fm ipm nihil est hic inferi nisi materia forma et cōpositum vel accidens alicuius horuz et nullum istoruz plus importatur per vnum q[uam] per reliquū. sicut patz inductiue. supposito tamen q[uod] humanitas non significet solum animam intellectuā nec naturam specificam cōmunē quod pro nunc supponitur. tamen fm fidem ista nomina nō sunt synonyma. sed possunt pro distinctis rebus supponere. Mā hoc nomen homo est nomen suppositi et supponit pro filio dei. sed hoc no

humanitas et h[oc] h[oc] s[er]mo n[ost]r[us]
termini s[er]monis

Questio prima

men humanitas est nomē nature. et nō
supponit pro filio dei. hoc autē faciliter
potest apparere ex descriptionibus qd
nominis istorum terminorū. Nam hoc
nomen humanitas nihil significat nisi
naturam cōpositam ex corpore et ani-

Diffi-

ma intellectua non connotando q̄ ista
natura sustentatur ab aliquo supposito
scilicet a verbo. vel q̄ non sustentatur.
Et ideo semper pro ista natura suppo-
nit precise et nunq̄ pro filio dei. cum ip-
se nō possit esse ista natura. Sz hoc no-
men homo signat illam naturāz conno-
tando eam esse per se existentem v[el] ab
alio supposito sustentatam siue suppo-
sitāz. Unde iste terminus homo defini-
tione quādā nominis potest sic defini-
ri. homo est natura composita ex corpore
et anima intellectiva ab alio supposito
nō sustentata. vel est aliquod suppositū
talem naturam compositam sustentatū
de quolibet em̄ homine ista descriptio
pro altera parte verificatur. Prima ps
em̄ verificatur de quolibz homine alio
a christo. et secunda pars d̄ solo christo

Diffi-
h[oc]

Ex predictis sequitur primo q̄ fili-

dei non eodem modo nec omnino univo-
ce siue fm̄ eandem rationēz dicitur ho-
mo sicut et alij homines. p[ro] quia sortis
et quilibet alius homo dicit hō quia est
natura cōposita ex corpore et anima intelle-
ctiva a nullo sustentata. sed filius dei nō
dicitur homo hac ratione. s[ed] q̄ sit talis
natura cuius hoc sit impossibile. sed quia
est suppositum sustentans talem natu-
ram et terminans eius dependentiam

Secundo sequitur q̄ licet hec particu-
laris sit vera aliquis homo est humani-
tas tñ hec v[er]ba est falsa. ois hō ē huma-
nitas primū p[ro] de sorte. secundum pa-
tet de christo. Tertio sequitur q̄ hec
de virtute sermonis est falsa. filius dei
assumpsit hominem. quia h[oc] homo sup-
ponit pro persona filij dei. ideo si talis
locutio quandoq̄ inveniatur Augusti-
ni vel aliorum sanctorum exponenda ē
vt per hominem intelligamus humani-
tatem ita q̄ capiatur concretus pro ab-
stracto. Sexta p[ro]positio est. q̄ q[ui] p[er]sona
verbi assumēdo humanitatē in v[er]itate

f. 11
h[oc]

suppositi sit homo. ideo fit in xp̄o ydio-
matum communicatio. D[icitur] hoc
autē sic est intelligendum q̄ per ydio-
mata in proposito intelligamus pprie-
tates siue predicata: et per comunicati-
onē mutuā verificationem vel sic cōmu-
nicatio ydiomatū nihil aliud sit nisi
mutua verificatio pdicatorū. Et sic est
sensus ppōnis q̄ ratione illius assum-
ptionis quia persona verbi sit homo p[er]
prietates et pdicata que dicunt de pio-
na verbi verificant de xp̄o. sub hoc no-
mine homo. ita q̄ ipso demonstrato ve-
rum est dicere q̄ hic homo est filius dei
eternus immensus creator mundi etc.
et etiā eōuerso ea q̄ dicunt de natura
assumpta in p[er]eto sub hoc noīe homo
verificant de xp̄o sub hoc noīe deus. vt
q̄ hic homo qui est de[us] est natus de vir-
gine passus mortu[us] loco circumscript[us]
etc. Et dixi in concreto: q̄ nō est verū q̄
deus est humanitas. et tñ est diuinitas.
Sic ergo intelligitur cōcatio ydioma-
tum. Sed circa hoc dico aliqua. Pri-
mo dico q̄ non consimiliter leu eque p[ro]
prie dicuntur predicata diuina de hoc
homine. et humana predicata de deo. eo
q̄ in christo persona diuina est assumēs
et natura humana que assumpta. vnde
magis pprie de christo dicitur. iste ho-
mo est immortalis ables hoc q̄ adda-
tur fm̄ diuinitatem. quoniam iste ho-
mo est pprie persona diuina q̄ dica-
tur deus est immortalis. imo oportet in
ista addere vel subitelligere fm̄ huma-
nitatem. Et causa est: quia persona di-
uina est assumēs. ideo iste homo est p[ro]
sona diuina immortalis: sed ipse non
est natura humana. nec natura mortu-
alis. Secūdo dico q̄ ista differētia pre-
dicationis nō est omnino talis: sicut in
alijs solet dici vnum esse verum simpli-
citer et aliud fm̄ quid et falsum simpli-
citer. sicut Ethiops est albus fm̄ quid.
scilicet fm̄ dentes et niger simpliciter.
et ideo hec est falsa simpliciter. iste est
albus nisi addatur fm̄ dentes. Nam ista
deus fuit passus et similiter etiam sine
addito: licet semper sit intelligendum
fm̄ humanitatem. nō tamen sunt false

Commodo ydion
et ydion pdicand
in p[ro]p[ri]o

Pone assumēdo
naturā h[oc]
ma p[ro]p[ri]o h[oc] fr
h[oc] pdicand p[ro]p[ri]o
q̄ dicitur p[ro]p[ri]o
ubi verificat de xp̄o
sub hoc noīe h[oc]

h[oc] n[ost]ro p[ro]p[ri]o
duo d[icitur] assumēdo
et p[ro]p[ri]o natura
est humana est
assumpta

ar
re
na
turā
nona
si si
quide
la obe
perio
Quar-
na ver
na ramē
et in sup
na pars
quā pa
es. Scđā
y non se
est cōtra
la sola se
stantias
na trinitas
est fm̄ d[icitur]
et. Scđā
dūms a
na glōria
et illud h[oc]
est q̄ dicitur
capitū
p[ro]p[ri]o
L
videndū
to per ista
endū q̄
impeste
codē me-
a humani-
m ipm̄ mē
forma vt
nis bonū
atur per
p[ro]p[ri]o
meas non
lecturam
mē quod
fm̄ fidem
sed p[ro]
emere.
et suppo
hoc nos

Tertij sententiarum

simpliciter. Et causa dissimilitudinis est dissimilitudo habitudinis humanitatis christi ad personam verbi. et dentis ethiopsis ad reliquum corporis. Vel forte magis proprie loquendo tota causa dissimilitudinis est modus loquendi scripture et sanctorum. in quo videre in eo totaliter fundat ista communicatio ydiomatium. Tertio dico quod non obstante quod tales sint vere simpliciter: quod in aliquibus scilicet in illis in quibus datur in subiecto intelligi humanitas sicut hic. homo christus fuit passus. etiam non sit necessitate addere secundum humanitatem. tamen talis additio est in aliquibus expressione media. non ad necessitatem veritatis: sed ad exclusionem cause erroris: sicut hic. filius dei est creatura: debet addi secundum humanitatem: ut videatur concordare heresi arriane. Et ita in alijs predicatis que si sine addito dicerentur de christo posset suspicari ne ab eo excluderetur diuinitas. Similiter de alijs de quibus posset suspicari ne attraherent diuine persone secundum se. debet addi quod secundum humanitatem ut hic. filius dei est constitutus. Nam neque persona neque natura diuina est opposita. nec christus est oppositus ex duabus naturis diuina scilicet et humana. siue ex tribus rebus corpore. scilicet anima et diuinitate. scilicet corpore et anima essentialiter et ex infinitis partibus quantitatiuis integraliter. Ideo non est concedendum quod humanitas sit pars christi. Nam sicut homo non est oppositus ex albedine et substantia: sic nec christus est oppositus ex humanitate et persona diuina. Et Septima propositio per hoc quod persona verbi assumpsit humanitatem diuinitas est incarnata et sibi est humanitas unita in supposito seu persone unitatem. Primum per Augustinum. i. de trinitate. ca. 9. Forma dei accepit formam serui et sine dubio natura naturarum accepit. Secundo per auctoritatem Hieronimi. in explanatione fidei. Passus est filius dei: non secundum illam substantiam quam assumpsit sed secundum illam substantiam que assumpta est. igitur etc. Tertio probatur: quod cum persona verbi et diuinitas sint idem realiter quod conceditur de persona non debet negari de diuinitate. nisi ad hoc cogat fides.

sic autem non est hic: ut patet faciliter etc. Et ad hoc facit illa regula quam in primo libro declaravi: quod predicata contradictoria nunquam debent procedi de terminis supponibilibus pro eodem nisi ubi cogit fides. Ex hac propositione sequitur primo quod concedendum est in aliquo sensu quod ipsa diuinitas seu diuina natura facta est homo. patet. quia hec conceditur. persona verbi facta est homo. Et hec persona verbi est diuinitas. igitur etc. Quia est syllogismus expositoryus qui nunquam debet negari nisi ubi cogit fides: ut dixi in primo. Secundo sequitur quod ipsa diuinitas unitur humanitati non per se et primo: sed quia ipsa est hypostasis cui unitur humanitas per se et primo. Tertio sequitur quod veritas non unitur sibi humanitati in unitate nature: sed in unitate persone. Et hoc intelligit magister in 3. distin. lib. 3. ubi dicit quod filius dei dicitur factus homo non solum quia hominem assumpsit: sed quia ipsum in unitate et singularitate sui. id est persone accepit. natura autem diuina accepit formam serui id est naturam hominis: sed non in singularitate sui. id est nature etc. Si vero dicatur quod quia filius dei est homo: ideo de ipso procedunt attributa hominis. sicut quod est passus et mortuus etc. sed de diuinitate non proceditur quod fuerit passus vel mortuus. igitur nec debet procedi quod sit incarnatus vel quod sit homo. Dico quod aliqua sunt predicata que conueniunt filio dei precise per communicationem ydiomatium. id est quod conueniunt humanitati sicut natus passus mortuus et talia non dicuntur de diuinitate. et hoc solum: quia non sic loquuntur sancti. Alia vero sunt que licet conueniant filio dei ratione incarnationis siue assumptionis humanitatis. hoc tamen non est per communicationem ydiomatium: id est hoc non est ex eo quod conueniant humanitati sicut esse incarnatus: vel esse hominem: unde humanitas ista non est incarnata vel hominifaceta. Et ista sicut de filio dicuntur ita de diuinitate dici possunt cum non contradicant auctoritas: quare etc. Octaua et ultima propositio est quod licet in christo humanitas dependeat a diuino supposito et eius propria personalitate subsistat. tamen nec perso-

In aliquibus
proponitur
addere in diuinitate
ad quod dicitur
dicitur quod
fuit in se
quod male fuit
fuit.

Cristus non est
et dicitur natura
non est persona

Non est
et dicitur
fuit in se
quod male fuit
fuit.

Nulla est
realis
persona
essentiam
mundi
in se
alio modo
rogat fides

*Dei autem humanitas possunt esse summissime
+ hanc partem & quibus personam assumunt
summissime humanitatis quod assumunt
postea eandem dicitur*

Tertij sententiarum

christus fuit homo per eandem huma-
nitatez. uno per eandem possunt esse suc-
cessiue quattuor homines. scilicet si que-
libet persona successiue assumeret ean-
dem humanitatem et illa postea dimit-
teretur. Multa alia possunt inferri sed
dimitto. ¶ **Secundum dubium**

Quod dubium

*Si propter
dimittere naturam
assumptam desinunt
ad filium virginis*

Ex hoc

Ex hoc

3° dubium

*Natura humana
assumpta a propter
si dimittere naturam
filius ad hunc*

Ex hoc

2° dubium

strato filio dei hec sit vera hic est filius
virginis. Dico q non quia ex quo desijt
esse ho desijt esse filius virginis nec erat filius
virginis nisi fm humanitate qua mo po-
nit no habere. id mo no pl^o attinet vir-
ginis q ante incarnatione. Ex his se-
quitur primo q hec consequentia no va-
let filius dei nascebat de virgine et fuit
filius virginis et ipse et ipsa sunt. igitur
ipse est filius virginis. Et ratio est. quia
causa talis denominationis cessauit.

Secundo sequitur q hec consequentia
non valet filius dei bis fuit et bis ince-
pit esse filius virginis. Igitur bis nat^o
est de virgine. patz quia ante triduum
mortis christi filius dei erat filius virginis
Et sicut in triduo no erat homo. ita no
erat filius virginis. Et in resurrectione
inceptit iteru esse homo et esse filius vir-
ginis et tamen non fuit bis natus de vir-
gine. quare etc. ¶ **Tercium dubium**

um est. retento casu premisso vtriusq^{ue} iste
homo dimissus sit filius virginis. Dico
q sic. quia aliter non esset alicuius filius
etiam hec humana natura que modo e
homo fuit de virgine concepta et ipsa
peperit et iste homo et ipsa virgo sunt
igitur etc. Ex hoc sequitur pmo q ali-
quando iste no fuit filius virginis et nuc
est filius eius: et inceptit esse filius virgi-
nis et ipsa virgo mater eius. s. in illa di-
missione quando inceptit esse homo. nec
tamen virgo eum peperit. sed ante diu.
quia hic homo fuit ante q esset filius vir-
ginis sicut hic homo fuit ante q esset ho-
mo sicut patet arguendo expositorie.

Secundo sequit q hic homo nascebat
de virgine qui no erat homo et alicuius
homo nascebatur de virgine qui no erat
christus. licet tempe natiuitatis veruz
esset q vnus solus homo nascebatur.

Unde patet qd vterq^{ue} duoru nascebat

de virgine etc. ¶ **Tertio sequitur q hec**
humanitas cum xpo nata fuit de virgine
ne capiendo ly nata participialiter. no
tamen fuit nata virginis id est filia: nec so-
ror christi. quia no oē natu de virgine e
filius vel filia sicut spes etc. ¶ **Quarto se-**
quitur q istu homine virgo peperit quaz
do peperit xpm. nec tamen sequitur q
tunc inceptit esse mater istius sz ince-
pit esse mater in illa dimissione quado
illud quod ipsa diu ante peperit. scilicet
hec humanitas inceptit esse homo et per-
sequens filius. Et si miraculose mul-
lier pareret filium ante q infunderetur
anima ipsa no inceptit esse mater in ptu
sed post partu in ipsa infusione anime.

¶ **Quinto sequit q licet in casu predi-**
cto non sit concedendum quod beata vir-
go habuit duos filios proprie loquedo
tamen vtrumq^{ue} duorum habuit filiu. nec
sequitur nunq^{ue} peperit nisi soluz homi-
nem: et vnico partu et tunc peperit vnu
solum filium. igitur non vtriusq^{ue} duorum
etc. Causa est. quia eodem partu ipa pe-
perit duas res. scilicet christum et hanc
humanitatem. et christus tunc fuit fili-
us eius et hec humanitas modo est fili-
us eius.

¶ **Sexto sequitur q hec con-**
sequentia non valet christus fuit filius
virginis. deinde iste homo fuit et est fi-
lius virginis. igitur iste est secundo ges-
nitus. quia iste homo no inceptit esse fi-
lius per natiuitatem. ¶ **Septimo sequi-**
tur quod ista consequentia non valet.
vterq^{ue} scilicet christus et iste homo fuit
filius virginis ergo isti fuerunt fratres
Causa est quod hoc nomen christus co-
notat naturam assumptaz. Ideo in isto
casu ipse modo non est christus. imo fi-
lius dei desijt esse christus quando iste
homo inceptit esse homo. ¶ **Octauo seq-**
tur q ista consequentia non valet vter-
q^{ue} scilicet filius dei et iste homo fuit fili-
us virginis et vterq^{ue} eoru est. ergo sunt
fratres quia licet filius dei fuerit filius
virginis tamen no modo etc. ¶ **R**

¶ **Quartum dubium** retento casu pre-
missio est quia hec humanitas est homo
et est suppositum et prius non erat ho-
mo nec suppositum. ideo queritur vtru

Questio prima

hoc factum sit sine acquisitione vel deperditione alicuius positiui in ipsa hoc enim non videtur. quia sic contradictoria successiue verificarentur de eadem re sine mutatione. Ad istud dicitur secundum *De kaz* primo quod unio in christo verbi ad humanitatem addit aliquid ultra extrema vnita. et hoc propter rationem preactam. quia impossibile est fieri transitum a contradictorio in contradictorium sine acquisitione vel deperditione alicuius positiui sed hec natura prius erat vnita et ideo non erat suppositum et modo non est vnita et est suppositum. igitur aliquid est acquisitum vel deperditum. non acquisitum vt patet igitur deperditum. et non apparet quid sit illud nisi unio extremorum. igitur etc.

Secundo quod unio ultra extrema non dicit aliquid absolutum. quia non apparet in quo genere illud esset. quia nec in genere substantie nec accidentis vt declaratur inductiue. Sed non bene intelligo quomodo ista possunt simul stare. quia ipsemet in eadem questione dicit quod per veram rem absolutam intelligit rem naturam esse extra animam sed si talis unio sit ipsa est nata esse extra animam etc. Tertio dicit quod illa unio est respectus realis differens ab extremis. et fundatur in natura humana et non diuina. quia sola humana natura est capax. nec est imaginandum quod illa unio sit quoddam vinculum ligans naturam humanam cum diuina et e contrario. sed est illud quo extrema formaliter et denominatiue dicuntur vnita sicut aliquid denominatur ab albedine album. et ideo naturam humanam vniri persone diuine vel assumi ad unitatem ipsius potest dupliciter intelligi. Vno modo quod natura humana fiat vna persona et fiat persona christi. et hoc est falsum etc. Alio modo quod natura humana sustentetur a verbo: et subsistat in supposito verbi aliquo modo sicut accidens sustentatur in subiecto. et sic est verum. Unde sicut ipse valde bene dicit. Licet hec unio non possit demonstrari. sed sola fide teneatur tamen ad intelligendum ipsam possumus manuduci per alias vias.

scilicet materie cum forma et subiecti cum accidente. Nam in vnione forme cum materia forma manet distincta secundum suam entitatem sicut prius. et tamen per hanc vnionem materia denominatur a proprietatibus forme et econuerso. Sic in proposito: natura diuina. et humana remanent distincte post vnionem sicut ante. nec faciunt per se vnus sicut materia et forma: sed magis sicut accidens et subiectum non faciunt per se vnium. et tamen non obstante tali distinctione communicant sibi proprietates suas per predicationes in concreto sicut dicimus quod hic filius dei est incarnatus mortuus passus: et econtra. hic homo est eternus et fecit mundum etc. Ex hoc apparet quod unio humanitatis ad verbum magis assimilatur unio in accidentis ad subiectum quam unio forme ad materiam vel materiam ad formam.

Quarto dicit quod quot sunt nature distincte in christo vnite tot sunt vniones: quia respectus variantur ad variationem fundamentorum: et ideo quia forma cum in homine sunt saltem tres res pertinentes ad eius essentiam: sicut oportet necessario ponere propter articulum scilicet materia: anima intellectiua: et anima sensitiua: que immediate sunt vnite verbo. sicut patuit in triduo mortis: quoniam tunc omnia illa fuerunt sibi vnita: quod semel assumpsit nunquam dimisit. et forma hoc oportet ad minus ponere tres vniones. vniam in materia. aliam in sensitiua. aliam in intellectiua. Licet hec dicta opinio sit probabilis: tamen si quis velit negare omnem respectum siue relationem distinctam a rebus absolutis potest saltem probabiliter negare dictas vniones et concedere consequens supra illatum scilicet quod sine acquisitione vel deperditione alicuius rei in ipsa humanitate ipsa facta est homo et suppositum per hoc solum quod filius non vnitur sibi qui prius vniebatur. Et ad argumentum de illa regula impossibile est fieri transitum de contradictorio in contradictorium etc. fuit satis dictum in primo libro.

Unio huiusmodi ad xpo magis assimilatur unio in accidentis ad subiectum quam unio forme ad materiam vel materiam ad formam.

Quod semel assumptum nunquam dimittitur.

Alphredus per seipm ad filios
Johannes et Petrus fratres
spiritus

Tertij sententiarum

Secundus casus

2 Secundus casus. ponam q persona verbi nunq assumpt natura creati r lz hoc modo sit impossibile. tu quia aliqui fuit veru ponamus q sum in illo tempe r q die sequeti filius dei assumat filiu marthe iam adultuz. siue magis pprie loquendo assumat illi filij humanitate. r tuc filius dei vocatur xps. r tu nunq iste assumendus erit xps sicut ptz de dimisso in premissu casu q nunq fuit xps. Sed nunqd hec erit vera xps vel hic homo est filius marthe. Dico q no. quia nec xps nec aliqd tale exiuit de vtero marthe qd est xps nec aliquid tale peperit. Ex hoc sequit pmo q hec pna no valet martha pot dicere huic humanitati assumpte. ego te genui r tu fuisti filius. ergo pot dicere xpo tu es filius meus fm istam humanitate. Nec est simile argumetu hec humanitas exiuit de vtero marthe: ergo xps exiuit fm istam humanitate. sicut si arguatur. dens ethiopsis est albus. ergo ethiops est albus fm dentem. Pna em pna est de preterito r no valet. sed secunda est de presenti r valet. Nam si dens ethiopsis fuisset albus anteq esset ethiops. r postmoduz esset ipsius r no esset albus amplius. ptz q no valeret pna dens ethiopsis fuit albus. ergo r. Sic in pposito hec humanitas fuit filij marthe quado no fuit xpi. r nunc quado est xpi ipsa non est filius eius. Secundo sequit q demostrata manu xpi hec e falsa. hec man fuit in vtero marthe vel egressa est de eo. sz bene partialis humanitas huius manus. Tertio sequit q posito q filij marthe an hac assumptione habuisset vxore aut filios aut filias tunc facta assumptione demostrato xpo veru est q iste ho non est nec fuit vxoratus nec genuit filios nec fuit pater eoz. Quarto sequit Posito q filius dei dimittat illa humanitate iste est filius marthe r ante etia fuit r medio tpe. scz du erat vnitus no fuit eius filius. r ita bis fuit filius. vel saltez hec ppositio iste est filius bis fuit vera. nec tu sequit q bis genuerit eu. qz secunda vice non fuit filius per generatione no

nam. sed per dimissione predicta. sicut non est etia impossibile q aliquis secunda vice fiat filij Johannis. scz per recursionem. r tamen no erit secunda vice genuitus r. Tertius casus est Ponam q persona verbi no dimittendo qd assumptit nunc assumat de nouo aliqua humanitate scz Petri. r voce illud diuinum suppositu Petrus. tunc patz factus q Petrus r xps sunt vna persona r q iesus est christus. q in christo sunt due humanitates r q pot fm vna dormire r fm alia vigilare. r etia fm vna esse albus r fm alia niger. fm vna mori r fm aliam viuere. r q habet plures matres r prarias coplexiones fm diuersas humanitates. r sic de alijs que possunt duobus hominibus uenire et no repugnat filio dei. M Sed dubium est Utru debeat concedi q christus est duo homines vel tres si assumeret tres humanitates. Ad qd aliqui dicunt q pprie loquendo oporteret vti noua grammatica dicendo q iste christus est vnus homines. Sed istud est vanu dictu r valde impropria abusio. qz cu ho sit nomen suppositi r christus sit vnus solu suppositu. patz q no oportet dicere illud. Sed dicendu est q vnicus homo sicut est vnica persona ita et vnus homo est homo per plures humanitates: sed non est vnus per aliqua earuz sed per psona assumentem r suppositan temp vn sicut plures albedines si ponent in eodez subiecto no facerent nisi vnu albu. sic in pposito. Quartus casus est. Ponam qd tres psonae diuine assumat vna r eandem naturam humanam sicut de facto psona verbi assumptit ea tuc querit nunqd est vnus homo vel tres hoies. Aliquid aut videt q vnione posse terminari ad tres personas pot intelligi dupliciter. Vno mo q essentia existens in tribus sit primus terminus vnionis. Alio mo q tres psonae sint primus terminus vnionis. pmo mo est possibile. scdo mo no. qd sic pbat. qz in omni dependetia essentiali vnu no dependet nisi ad vnu qd totaliter ei dependetiam terminat. patz hoc in dependetia effect

Costa
17

2° vultus

3° vultus.

4°

2°
Cap

19

Casus secundus
diffinitus

17. ad raspa

Claritas

17. raspa

Al. quod homo factus
est deus qui hinc
patet de hoc
17. raspa
Al. quod non potest
non esse deus
patet de quibuslibet
hoc

37. raspa

23. articulus
est de unione
gratiae usque
in claritate habitus

Tertij sententiarum

in quo videndum est de verbi unione gra-
tificata & collatione virtutum. Respondeo
breviter qd licet xps siue aia xpi habue-
rit plenitudinem gratie & virtutem tan-
tam qd non potuit habere maiorem. tñ
dico cum magistro in hoc tertio dist. 26.
q non habuit fidem virtute nec spem.
quia non enigmaticam sed clarissimam
habuit cognitionem & per speciem vide-
bat ea que credebat vl sperabat. sed vt
in sequenti distinctione dicit magister.
habuit charitatē dilectionez tantā qua
maior esse non pot. & sic nō habuit illas
tres virtutes theologicas que ponuntē
in viatoribus sed habuit perfectiores.
Sicut etiā dicēdus est d angelis & alijs
beatis cōprehēsubus. Sed gratia huius
vidēda sunt hic aliqua de predictis tri-
bus virtutibus theologicas. de quibus
magister tractat in hoc tertio. Et pmo
mouebo aliqua dubia cōmunia illis tri-
bus virtutibus theologicas. Secundo
aliqua spālia de spe Tertio aliqua de
fide. De charitate autem satis dixi in
primo libro. **Quantum ad primum**
punctum erit primum dubium vtrum
necessario sit ponere tales tres virtutes
theologicas in viatore. & videtur q nō
quia ppter finem consequendū sufficit
cognitio & dilectio. igitur habitus ex illis
actibus generati sufficiūt. s; tales sunt
fides & charitas. igitur spes non est ne-
cessaria. Itē si essent necessarie vel hoc
esset ppter actū naturalē vel supernatu-
ralem. Non naturalem. qz respectu cui
insubiet talis sufficit virtus naturalis.
nec ppter supernaturalem. qz talis nō est
nobis in via sed naturaliter credim⁹ et
diligimus. Ad oppositū est illud apli.
1. Cor. 13. **Manēt fides. spes.**
charitas: tria hec tē. igitur tres sūt vir-
tutes distincte tē. Pro solutione huius
dico pmo q nō pot. pbari ratione natu-
rali q indigeam⁹ habitu supernatura-
li quocunq; ad consequendum finē vlti-
mū. Ptz. quia nō pot. esse ratio natura-
lis ad concludendū tales habitus nisi
ppter operationes ad quas inclinant.
na; omnes habitus innotescunt nobis
per operatiōes, sed omnes operatiōes

nitatē pprii filij ab instanti sue cōceptio-
nis ita qd hec humanitas non fuerit as-
sumpta postq; fuit homo tūc auget dif-
ficultas. Et dico q in isto casu oportet
concedere qd petrus est filius xpi. & per
pns q eadem persona est pater & filius
sui & respectu sui. vt patz tē.

Sed cōtra hoc videt esse Augu. 1. de
trini. reputans pro euidenti q idē non
pōt generare se. Ad qd dico q in pposi-
to xps non esset pater & fili⁹ fm eandēz
naturā sed fm vnā naturā humanā cēt
pater & fm aliā filius. impossibile est au-
tez q idē sit pater & filius respectu eius-
dem. seu q idē gignat se fm eandē natu-
rā. Et hec est intentio Augusti. qm re-
putat euidentis argumentū ad pbandū
distinctionē psonarū in diuinis. qz deus
est pater & deus est filius. & impossibile
est q idem gignat se scz fm eandē natu-
ram in diuinis vbi nō est pluralitas na-
turarum diuinarū bene valet argumen-
tū suum. & sic ptz ppositum tē. Ex om-
nibus supradictis sequunt aliquę ppo-
sitiones. **Primo sequit qd aliquis horū**
mo fuit ab eterno qui tamē incepit esse
homo. Patz de christo qui dicit Joh. 8.
anteq; abraā fieret ego sum tē. **Secūdo**
sequit qd aliquis hō non pot. non esse &
tñ pot. esse q nullus sit homo. Patz. qz
xps hō non pot. non esse. licz possit non
esse homo. hec tamē est possibilis null⁹
est hō. & esset vera si de⁹ annihilaret om-
nez humanitatē. Tertio sequit qd hec
pna nō valet. deus fact⁹ est homo: ergo
homo factus est deus. quia pns est fal-
sum & antecedēs verū. vt faciliter patz.
nec est ibi conuersio. sed debet cōverti.
ergo qd factus est homo est vel fuit de⁹

Quarto sequitur qd hec cōsequentia
nō valet. deus factus est homo: ergo fa-
ctus est aliquid. vel substantia. quia ly
factum includit negationem. & ab infe-
riori ad superius cum negatione nō va-
let consequentia. Multa autēz possent
inferri per logicam ex supradictis. S;
hec sufficiunt bene intelligētibz ad re-
spondendum in materia de incarnatio-
ne verbi. Et hec de primo articulo tē.

P Quantū ad scōm articulū

in quo videndū est de verbi unione gra-
tificata & collatione virtutum. Respondeo
breviter qd licet xps siue aia xpi habue-
rit plenitudinem gratie & virtutem tan-
tam qd non potuit habere maiorem. tñ
dico cum magistro in hoc tertio dist. 26.
q non habuit fidem virtute nec spem.
quia non enigmaticam sed clarissimam
habuit cognitionem & per speciem vide-
bat ea que credebat vl sperabat. sed vt
in sequenti distinctione dicit magister.
habuit charitatē dilectionez tantā qua
maior esse non pot. & sic nō habuit illas
tres virtutes theologicas que ponuntē
in viatoribus sed habuit perfectiores.
Sicut etiā dicēdus est d angelis & alijs
beatis cōprehēsubus. Sed gratia huius
vidēda sunt hic aliqua de predictis tri-
bus virtutibus theologicas. de quibus
magister tractat in hoc tertio. Et pmo
mouebo aliqua dubia cōmunia illis tri-
bus virtutibus theologicas. Secundo
aliqua spālia de spe Tertio aliqua de
fide. De charitate autem satis dixi in
primo libro. **Quantum ad primum**
punctum erit primum dubium vtrum
necessario sit ponere tales tres virtutes
theologicas in viatore. & videtur q nō
quia ppter finem consequendū sufficit
cognitio & dilectio. igitur habitus ex illis
actibus generati sufficiūt. s; tales sunt
fides & charitas. igitur spes non est ne-
cessaria. Itē si essent necessarie vel hoc
esset ppter actū naturalē vel supernatu-
ralem. Non naturalem. qz respectu cui
insubiet talis sufficit virtus naturalis.
nec ppter supernaturalem. qz talis nō est
nobis in via sed naturaliter credim⁹ et
diligimus. Ad oppositū est illud apli.
1. Cor. 13. **Manēt fides. spes.**
charitas: tria hec tē. igitur tres sūt vir-
tutes distincte tē. Pro solutione huius
dico pmo q nō pot. pbari ratione natu-
rali q indigeam⁹ habitu supernatura-
li quocunq; ad consequendum finē vlti-
mū. Ptz. quia nō pot. esse ratio natura-
lis ad concludendū tales habitus nisi
ppter operationes ad quas inclinant.
na; omnes habitus innotescunt nobis
per operatiōes, sed omnes operatiōes

Questio prima

quas exprimur mediantibus habitibus istis possumus experiri mediantibus naturalibus. p3 inductiue. Secdo dico q ex hoc q: beatitudo est homini cōferenda ppter merita non concluditur euidēter q aliquis habitus supnaturalis sit homini necessari⁹. Ptz. q: deus pōt ali quē acceptare in puris naturalibus ad beatitudinē sine quocūq; habitu super naturali. et etiā reprobare sine oī peccato. sicut patuit in pmo lib. Et sic posset deus acceptare actū diligendī deū. et cōsimuliter actū credendī et sperandī sine quocūq; habitu supernaturali. quare rē. Tertio dico q respectu oīm actūū quos habemus vī habere possum⁹. possumus hñe habitū naturalē inclinante pbatatur. q: nihil oportet negari vel cōcedi nisi vel ppter rationem vel experientiam vel auctoritatē. sed in pposito nulluz istoz cogit negare dictos habit⁹ naturales. Itē oīs actus quē exprimur in nobis est naturalis et a voluntate efficiēte. quare r si ponat habitus supernaturalis concurrere: tñ oportet concedere habitū naturalē acquisitū gñatuz ex actibus rē. Quarto dico q illi tres habitus supnaturalēs sūt nobis necessarij de potētia dei ordinata ad p̄eque dū beatitudinē et hoc p̄se tenet ppter fidē et sanctorū auctoritatē Ad hoc facit ratio post opposituz. Ratio autē secūda prius facta ante oppositū cōcludit primā ppositionē. prima autē ratio soluetur inferi⁹ rē. Secūdu dubiū est de ordine istarū virtutū. s. vtruz fides sit p̄or spe et spes charitate eo ordine quo ap̄s eas nominat. Et videt q charitas sit p̄ior spe. q: actus charitatis est p̄ior actus spei. Nam actus diligendī precedit actū desiderādī. nullus em̄ desiderat nisi desideratū prius diligat. igit̄ et habit⁹ rē. Oppositū. q: aliquis hz spem vel hñe pōt sine charitate non econuerto. igit̄ rē. Ad hoc dico q istē virtutes simul infundunt. tñ spes ē p̄ior ordine charitate. Et qñ dicitur q act⁹ charitatis est p̄ior. dico q duplex est amor: et ita duplex act⁹. Est em̄ amor amicitie et amor concupiscētiē. Actus

amoris amicitie est actus charitatis. et actus amoris concupiscētiē est act⁹ spei Sz act⁹ amoris amicitie p̄supponit actum amoris concupiscētiē. quare rē. Tertiu dubiū est vtrū corruptis habitibus supnaturalib⁹ possint habit⁹ naturales remanere. Videt q non. q: destructa charitate null⁹ pōt diligere deū sup oīa. eodē mō videt de alijs. Rūdeo q habit⁹ naturales p̄nt manere habitibus supnaturalib⁹ destructis. tñ de alijs et alijs diuersimode est dicendū. q: habitus naturalis correspondens charitati pōt manere destructa charitate infusa de potētia absoluta. nō de potētia ordinata. q: deus ordinavit q qñ alijs diligit deū sup oīa q tūc mereat hñe charitatē infusam et deus cā statim infūdīt. sz fides et spes acquisita p̄nt bñ manere sine infusis. q: ita intense pōt vtrū p̄ganus credere sicut xpianus sū fidem acquisitā non tñ pōt deū sup oīa diligere nisi habita charitate fide infusis. q: isti siml infundunt rē. Quarto dubiū est de compossibilitate istoz habitūū cū alijs et est sp̄alis difficultas de fide vel spe vtrū vel quō stēt cū scia vī clara visioe. Circa qd sciēdū est q cōpossibilitas istoz pōt intelligi tripliciter. Uno mō q̄tū ad habitū vtrū et actū alteri⁹. Secdo mō q̄tū ad act⁹ vtriusq;. Tertio mō q̄tū ad hñe vtriusq;. dico q pmo p̄ pmo mō q̄tū null⁹ act⁹ repugnat habitui. et id habit⁹ fidei pōt stare cū actū scie vel clare visiois. patz. q: nō est maior nec apparet tāta repugnantia int̄ ista quāta. videt eē int̄ actū errādī et habitū scie circa eādē p̄clusionē. sz ista p̄nt simul stare: qd patz quia ponamus q quis habuerit demonstrationem alicui⁹ p̄clusionis et modo nō recordeēt de hoc iste pōt elicere circa illā p̄clusionē actū dubitādī vel errādī. et tñ adhuc hz habitum sciētiē q: est magis inclinatus ad actum sciēdi q̄ erat ante habitū. et eodē mō pōt argui de actu intēperantie et habitu tēperatiē rē. Secdo dico q predicti habitus saltem sub tertio gradu non repugnant inter se supposito etiam q actus repugnant. Patet.

Charitas dicitur adus amoris Sz act⁹ amoris amicitie p̄supponit actum amoris concupiscētiē. quare rē.

Tertiu dubiū est vtrū corruptis habitibus supnaturalib⁹ possint habit⁹ naturales remanere. Videt q non. q: destructa charitate null⁹ pōt diligere deū sup oīa. eodē mō videt de alijs. Rūdeo q habit⁹ naturales p̄nt manere habitibus supnaturalib⁹ destructis. tñ de alijs et alijs diuersimode est dicendū. q: habitus naturalis correspondens charitati pōt manere destructa charitate infusa de potētia absoluta. nō de potētia ordinata. q: deus ordinavit q qñ alijs diligit deū sup oīa q tūc mereat hñe charitatē infusam et deus cā statim infūdīt. sz fides et spes acquisita p̄nt bñ manere sine infusis. q: ita intense pōt vtrū p̄ganus credere sicut xpianus sū fidem acquisitā non tñ pōt deū sup oīa diligere nisi habita charitate fide infusis. q: isti siml infundunt rē.

Secdo mō q̄tū ad act⁹ vtriusq;. Tertio mō q̄tū ad hñe vtriusq;. dico q pmo p̄ pmo mō q̄tū null⁹ act⁹ repugnat habitui. et id habit⁹ fidei pōt stare cū actū scie vel clare visiois. patz. q: nō est maior nec apparet tāta repugnantia int̄ ista quāta. videt eē int̄ actū errādī et habitū scie circa eādē p̄clusionē. sz ista p̄nt simul stare: qd patz quia ponamus q quis habuerit demonstrationem alicui⁹ p̄clusionis et modo nō recordeēt de hoc iste pōt elicere circa illā p̄clusionē actū dubitādī vel errādī. et tñ adhuc hz habitum sciētiē q: est magis inclinatus ad actum sciēdi q̄ erat ante habitū. et eodē mō pōt argui de actu intēperantie et habitu tēperatiē rē. Secdo dico q predicti habitus saltem sub tertio gradu non repugnant inter se supposito etiam q actus repugnant. Patet.

Quarto dubiū est de compossibilitate istoz habitūū cū alijs et est sp̄alis difficultas de fide vel spe vtrū vel quō stēt cū scia vī clara visioe. Circa qd sciēdū est q cōpossibilitas istoz pōt intelligi tripliciter. Uno mō q̄tū ad habitū vtrū et actū alteri⁹. Secdo mō q̄tū ad act⁹ vtriusq;. Tertio mō q̄tū ad hñe vtriusq;. dico q pmo p̄ pmo mō q̄tū null⁹ act⁹ repugnat habitui. et id habit⁹ fidei pōt stare cū actū scie vel clare visiois. patz. q: nō est maior nec apparet tāta repugnantia int̄ ista quāta. videt eē int̄ actū errādī et habitū scie circa eādē p̄clusionē. sz ista p̄nt simul stare: qd patz quia ponamus q quis habuerit demonstrationem alicui⁹ p̄clusionis et modo nō recordeēt de hoc iste pōt elicere circa illā p̄clusionē actū dubitādī vel errādī. et tñ adhuc hz habitum sciētiē q: est magis inclinatus ad actum sciēdi q̄ erat ante habitū. et eodē mō pōt argui de actu intēperantie et habitu tēperatiē rē. Secdo dico q predicti habitus saltem sub tertio gradu non repugnant inter se supposito etiam q actus repugnant. Patet.

Actus amoris concupiscētiē est act⁹ spei Sz act⁹ amoris amicitie p̄supponit actum amoris concupiscētiē. quare rē. Tertiu dubiū est vtrū corruptis habitibus supnaturalib⁹ possint habit⁹ naturales remanere. Videt q non. q: destructa charitate null⁹ pōt diligere deū sup oīa. eodē mō videt de alijs. Rūdeo q habit⁹ naturales p̄nt manere habitibus supnaturalib⁹ destructis. tñ de alijs et alijs diuersimode est dicendū. q: habitus naturalis correspondens charitati pōt manere destructa charitate infusa de potētia absoluta. nō de potētia ordinata. q: deus ordinavit q qñ alijs diligit deū sup oīa q tūc mereat hñe charitatē infusam et deus cā statim infūdīt. sz fides et spes acquisita p̄nt bñ manere sine infusis. q: ita intense pōt vtrū p̄ganus credere sicut xpianus sū fidem acquisitā non tñ pōt deū sup oīa diligere nisi habita charitate fide infusis. q: isti siml infundunt rē. Quarto dubiū est de compossibilitate istoz habitūū cū alijs et est sp̄alis difficultas de fide vel spe vtrū vel quō stēt cū scia vī clara visioe. Circa qd sciēdū est q cōpossibilitas istoz pōt intelligi tripliciter. Uno mō q̄tū ad habitū vtrū et actū alteri⁹. Secdo mō q̄tū ad act⁹ vtriusq;. Tertio mō q̄tū ad hñe vtriusq;. dico q pmo p̄ pmo mō q̄tū null⁹ act⁹ repugnat habitui. et id habit⁹ fidei pōt stare cū actū scie vel clare visiois. patz. q: nō est maior nec apparet tāta repugnantia int̄ ista quāta. videt eē int̄ actū errādī et habitū scie circa eādē p̄clusionē. sz ista p̄nt simul stare: qd patz quia ponamus q quis habuerit demonstrationem alicui⁹ p̄clusionis et modo nō recordeēt de hoc iste pōt elicere circa illā p̄clusionē actū dubitādī vel errādī. et tñ adhuc hz habitum sciētiē q: est magis inclinatus ad actum sciēdi q̄ erat ante habitū. et eodē mō pōt argui de actu intēperantie et habitu tēperatiē rē. Secdo dico q predicti habitus saltem sub tertio gradu non repugnant inter se supposito etiam q actus repugnant. Patet.

2° 99

3° 99

4°

5° Dubiū

6° Dubiū

Duplici est amor vtrū amorem ad concupiscētiē

Tertij sententiarum

*De virtutibus in theologia hinc
dicitur sunt quatuor dicitur
β dicitur e obiecto in dicitur*

quia non plus repugnat habitus fidei habitibus scientie. vel clare visionis q̄ actibus earum ex quo actus sunt generatiui habitus: sed habitus fidei nō repugnat illis actibus: vt p̄batum est.

Tertio dico q̄ dubiū est: r̄ ē p̄bleuma neutrū: vtrum illi actus repugnēt: aut vtrū simul stare possint. seu de facto simul stent: q̄ eque p̄babiliter p̄t sustineri vna pars sicut alia. **Quarto dico q̄ tñ dicta sanctorū magis videntē sonare q̄ nec habitus: nec actus stent simul.**

Unde p̄cedūt q̄ charitas tñ manet in patria fides r̄ spes non manēt cū clara visione. Et hoc idē p̄cedo p̄pter auctoritates sanctorū r̄ non p̄pter aliā rōem etiā de x̄po. vt in principio huius articuli dixi.

S̄ Circa sc̄dm punctū est primū dubiū de spe quō distinguat̄ ab alijs virtutib⁹ sicut ipse distinguunt̄ inter se. Nam ad consequendū finē sufficit noticia r̄ amor: sed ad cognitiones facti inclināt fides r̄ ad amorē charitas.

Et si dicatur q̄ spes requiritur ad actū desiderij: q̄ oportet illud qd̄ credit̄ et amat̄ etiā desiderē. Contra nō videtur aliquid requiri ad p̄sequendū finē nisi q̄ ostēdatur obiectū diligibile tanq̄ possibile a nobis haberi. et sic de alijs circumstantijs r̄ q̄ tunc illud amat̄ a nobis. Sed ad hec sufficiunt fides r̄ spes igit̄ r̄. Dico ad hoc q̄ spes r̄ fides sunt virtutes inter se et ab alijs distincte: q̄ qñ aliqua sunt inter se separabilia illa inter se distinguūtur: sed spes r̄ alie virtutes theologice sunt huiusmodi. quia aliq̄ potest credere r̄ non sperare. sicut patet in desperantibus. similr̄ quis potest amare r̄ nō sperare sicut in patria. similiter aliquis potest sperare se habiturū beatitudinē r̄ tñ non diligere charitativē sicut p̄t in multis peccatorib⁹.

Igitur r̄. Secundū dubiū est quid sit obiectū spei. r̄ q̄ de⁹ vidēt esse obiectum cuiuslibet virtutis theologice. tūc est dubiū. quō obiectū idē p̄t esse istarū trium virtutū. Et si sic iterū est dubiū quō sunt distincti habitus maxime cū vnus habit⁹ sufficiat respectu intellectus. alijs respectu voluntatis. **Re-**

spondeo q̄ obiecta istarū virtutū imediata sūt diuersa p̄plexa. Nam obiectū fidei est hoc complexum. omne reuelatum a deo est verum eo modo quo reuelatur a deo: obiectū autē spei est q̄ beatitudo est nobis conferēda a deo p̄pter merita. obiectum autē charitatis est hoc complexū. deus est diligēdus r̄ de qd̄ de⁹ vult diligi a nobis charitative r̄c. Sed tunc est instatia de obiecto spei. et licet virtutū theologicarū deus sit principale obiectum tñ non creatura vt vidēt. beatitudo autē est creatura. q̄re r̄c. Rñs deo q̄ licet deus sit obiectū mediatum cuiuslibet virtutis theologice: tñ hoc complexū est imediatū obiectū spei. s. visio r̄ fructio diuina siue beatitudo est homi p̄ferenda p̄pter merita. Qd̄ credo sic eē intelligū: q̄ beatitudo homi p̄ferēt si finis leges dei meritorie op̄t. qd̄ patebit inferius.

Tertij dubium est in qua potentia ponenda sit spes: r̄ q̄s sit eius actus. Nam in intellectu nō appareret eē ali⁹ actus q̄ actus credēdi q̄ est actus fidei. in voluntate autē non nisi actus amandi q̄ est actus charitatis et actus volēdi: qui nō est actus spei vt patz. r̄ actus desiderandi q̄ etiā non est actus spei. q̄ potest esse in desperantib⁹ r̄c. Ad hoc dico q̄ actus spei est volitio r̄ desiderij efficac̄ quō quis statim ostēso per fidem q̄ beatitudo est sibi p̄ferēda p̄pter merita statim elicit efficaciter actū desiderij meritorij qui nō pot̄ eē in desperantibus. Unde desiderij est duplex. vnū est respectu possibilij qñ aliquis efficaciter desiderat aliqd̄ tanq̄ possibile haberi ab eo. et illud nō est in desperantibus aliud respectu impossibiliū: scz quādo aliquis desiderat aliqd̄ r̄ credit illud sibi esse impossibile. r̄ illud p̄t eē in desperantib⁹: sed quōcumq̄ sit talis actus est in voluntate r̄c.

Quartū dubiū est cū fides r̄ charitas inclinēt ad actū spei quomōdō possunt esse virtutes distincte siue habitus distincti a spe. Respondeo q̄ sic cū respectu act⁹ sc̄di p̄t esse duplex habit⁹ quoz vn⁹ inclināt ad actū sciēdi mediate. scilz habitus principiorum

*Ist p̄batum est
vtrū sit clarū
vtrū sit
vtrū repugnat
in patria*

*Quarto dico
q̄ tñ dicta sanctorū
magis videntē sonare
q̄ nec habitus: nec actus
stent simul.*

*Unde p̄cedūt
q̄ charitas tñ manet
in patria fides r̄ spes
non manēt cū clara
visione.*

*Et hoc idē p̄cedo
p̄pter auctoritates
sanctorū r̄ non p̄pter
aliā rōem etiā de x̄po.*

*Et sic iterū est
dubiū quō sunt
distincti habitus
maxime cū vnus
habit⁹ sufficiat
respectu intellectus.*

*alijs respectu
voluntatis.*

*Respondeo q̄ sic
cū respectu act⁹
sc̄di p̄t esse duplex
habit⁹ quoz vn⁹
inclināt ad actū
sciēdi mediate.*

*scilz habitus
principiorum*

*quos vn⁹
inclināt ad actū
sciēdi mediate.*

*scilz habitus
principiorum*

*quos vn⁹
inclināt ad actū
sciēdi mediate.*

*scilz habitus
principiorum*

*quos vn⁹
inclināt ad actū
sciēdi mediate.*

*scilz habitus
principiorum*

Questio prima

Alius immediate scz habitu conclusio
nis. et in talibus primus habitus potest ha
beri sine secundo. Et habitus principiorum
non inclinatur ad actum sciendi conclusio
nem nisi quatenus est causa sui actus. qui
actus eius potentia intellectiva est cau
sa sciendi conclusionem immediata et par
tialis. Et ideo inclinatur mediate quate
nus est causa cause. et quod actus ille prin
cipiorum cum intellectu sufficienter incli
nat ad actum sciendi conclusionem. ideo
non potest habere ille actus sine scientia
sed ille actus sciendi post causatus
ex actu cognoscendi principiorum et intelle
ctu immediate causatur habitu scientie. qui
postea cum intellectu sine actu vel ha
bitu principiorum potest inclinare ad actum
sciendi immediate qui actus sunt genera
tium et augmentativum habitus scientie in
clinantis ad sciendum conclusionem imedia
te. quia habitus ille immediate sicut cau
sa partialis causatur actum sciendi illam con
clusionem. Et sicut primus actus sciendi
potest esse vel causari sine habitu scientie.
et hoc virtute actus cognoscendi principio
rum. ita post habitum scientie generatum
potest quicquid actus sciendi conclusionem ean
dem esse et causari sine habitu principio
rum et actu. Sicut ergo est in dictis habi
tibus theologis ita quod habitus fidei et
charitatis inclinatur ad actum primus
spei mediate. quod mediantibus actibus suis
credendi et diligendi. quod quoniam credo aliquid
mihi possibile et diligo illud tunc illud
efficaciter desidero ita quod statim ex illo
in operationem meritoriam procedo et tunc
potest primus actus spei haberi sine habi
tu spei acquisito. sed prius ex illis acti
bus generatur habitus immediate inclinans
ad actum spei quod omnis habitus est causa
immediata sui actus. Et sic potest poni quod
sicut duplex est fides et charitas scz ac
quisita et infusa ita et spes. et propter istos
habitus acquisitos sunt alii habitus al
terius rationis ab istis. scilicet infusi. si enim essent
eiusdem rationis frustra ponerentur quod tunc
habitus acquisiti eis correspondentes
sufficerent. Et istis ergo dictis
licet pateat quis et qualis sit actus spei
tamen adhuc difficile est videre quomodo

do actus spei distinguatur ab alijs duo
bus scz ab actibus credendi et diligendi
cum ambos includat. Ad quod dico quod il
los includit. id est presupponit modo su
predicto. in est unus tertius actus distin
ctus ab eis. hoc tamen non est evidens. imo op
positum posset probabiliter dici. quare etc.
Circa tertium punctum est primum dubium
de fide. An sit tantum una fides acqui
sita sicut una spes et una charitas. Ad
hoc dico primo quod quilibet articulus ha
bet fidem acquisitam. patet quia aliquis
potest habere fidem acquisitam circa unum
articulum et non circa alium. imo errare cir
ca alium sicut patet de heretico etc. Secundo
dico quod fides acquisita unum articulum dif
fert a fide acquisita alterius non solum
numero sed specie. patet quia quoniam aliquid cui
repugnat unum contrarium statim est reliquum
illud quod sibi repugnat et ipsi necessario
differunt specie. Verbi gratia dulcedo in la
cte compatitur albedini et nigredo non stat
cum ea. sic igitur dulcedo et nigredo diffe
runt specie. patet etiam per rationes quod quoniam
aliqua sunt eiusdem speciei quicquid forma
liter repugnat uni et alteri. et quicquid
stat cum uno stat cum altero. patet de duabus
albedinibus. sed fides acquisita circa unum
articulum stat cum errore circa alium sed non
circa eundem. ergo circa unum fides acqui
sita et circa alium sunt distincte specie. Et
istud est argumentum generale ad proban
dum distinctionem speciem. Secundo
dubium est utrum sit tantum una fides
infusa respectu omnium articuloz sicut una
charitas respectu omnium diligendorum etc.
Ad hoc potest varie responderi. Uno modo quod fi
des infusa habet aliquid complexum per obiecto
imediato quod potest esse premissa ad infes
rendum quolibet articulum fidei in specia
li. et est illud. omne revelatum a deo est ve
rum etc. pone exemplum. Sicut sicut illud com
plexum est principium inferendi quolibet ar
ticulum in speciali. sic habitus fidei infuse
cuius illud est obiectum immediatum inclinatur
mediate ad actum elicitum circa quolibet
articulum virtute illius complexi. Adon
sic tamen quod ille habitus sufficiat cum
intellectu elicere actum credendi circa ar
ticulum in speciali imo nec ad actum credendi

Actus spei delicti
et presupponit actum
credendi et diligendi
157

Aliud dubium
de fide an sit
una et contra quilibet
articulum
Secundo
dubium
an habitus huius
fidei acquisita
differt a fide
acquisita alterius
157

Secundo
dubium
an sit tantum
una fides
infusa respectu
omnium articuloz
157

Adon
sic tamen quod
ille habitus
sufficiat cum
intellectu elicere
actum credendi
circa articulum
in speciali imo
nec ad actum
credendi
157

Ad. claritud. actus p[ro]p[ri]os n[on] assumit
fidei n[on] sufficit habitus d[omi]ni h[ab]it[us]
p[er] opposit[um] h[ab]it[us] fidei acquisita

Ad. ut n[on] sit d[omi]ni et alia r[ati]o
d[omi]ni n[on] p[ro]p[ri]a b[ea]ta est ead[em]

Tertij sententiarum

Concl[usio]n[em] mon[ita]

Aliquid p[ro]p[ri]o
fidei n[on] d[omi]ni
habitu d[omi]ni
n[on] d[omi]ni
habitu d[omi]ni
n[on] d[omi]ni
habitu d[omi]ni

Aliquid p[ro]p[ri]o
fidei n[on] d[omi]ni
habitu d[omi]ni
n[on] d[omi]ni
habitu d[omi]ni

Aliquid p[ro]p[ri]o
fidei n[on] d[omi]ni
habitu d[omi]ni
n[on] d[omi]ni
habitu d[omi]ni

Alia r[ati]o

Quia sicut articulus
tot sunt omnes
fidei acquisita
et n[on] p[ro]p[ri]a

Quia sicut articulus
tot sunt omnes
fidei acquisita
et n[on] p[ro]p[ri]a

illud p[ri]ncipiū q[uo]d est suū immediatū
obiectū sicut p[er]tinet in puero baptizato q[uo]d
h[ab]et fidei infusam et t[ame]n nullū actū p[otes]t eli-
cere sine fide acquisita. Ex his p[er]tinet quōd
eadē fides in antiq[ui]s patrib[us] et mo-
deris. q[uia] alio mō in sp[iritu] credebāt et
alia credibilia q[uam] nos. imo aliquid cre-
debāt q[uo]d nūc est falsum. Credebāt enī
de futuro. nos de preterito. pone exem-
plū r[ati]o. An tūc nō fuit p[ro]p[ri]e loquendo
idē articulus de natiuitate xpi q[uo]d mō. et
t[ame]n nō obstāte ista diuersitate fuit i[n] eis
et in nobis vna fides in sp[iritu]. q[uia] idē com-
plexū fuit obiectū immediatū fidei eorū
et n[ost]r[ae] r[ati]o. **S**ecūdo ex his patet
quōd nō repugnat q[uo]d aliquis habeat de
mōstratiōe siue sciam. et t[ame]n nō p[otes]t fi-
dem infusaz. q[uia] p[otes]t p[otes]t fidei acquisita
sicut aliq[ui]s p[otes]t h[ab]ere fidei circa p[ri]ncipiū et
noticiā euidentē circa cōclusionē. s. per
experiētiā. nō t[ame]n p[otes]t simul h[ab]ere fidei ac-
quisitā circa cōclusionē et noticiā euide-
tem. An aliq[ui]s p[otes]t habere fidei infusaz
circa istud cōplexū. omne reuelatū et r[ati]o.
et t[ame]n habere scientiā respectu vni[us] arti-
culi in speciali vt satis p[er]tinet r[ati]o. Alio mō
p[otes]t r[ati]o. q[uo]d nō est incōueniēs q[uo]d mul-
torū effectiuū specie distinctōrū sit vna
cā equoca. sicut p[er]tinet de sole respectu ho-
minis et asini. Et sic fides infusa tanq[uam]
cā equoca inclināt immediate ad actus
credendi oim articuloz diuersos sp[iritu]. et
t[ame]n nō inclināt ad actū vni[us] circa oēs. q[uia]
nō inclināt nisi mediāte fidei acquisita q[uo]d
est diuersa sp[iritu] respectu diuersoz arti-
culoz. Illā quot sunt articuli tot sunt fi-
des acq[ui]sita et act[us] sp[iritu] distincti r[ati]o. Nec
est incōueniēs q[uo]d de[us] causet in intelle-
ctu viatoris habitū fidei infusum incli-
nantē immediate ad credēdū oēs articu-
los fidei supposita fidei acquisita respe-
ctu vni[us] cuiusq[ue]. S[ed] vtrum inclinēt ad
credēdū oēs vno actu p[ro]babil[iter] videēt
q[uo]d nō. vt dictū est. tamē neutra pars est
euidēs. **S**i vero obijciat q[ui]r[er]e
quōd p[otes]t saluari vnit[as] fidei respe-
ctu cōclusionū oppositarū. scz Christus
morieēt et christ[us] nō morieēt. q[uia] cuz habi-
tus naturaliter inclinēt sic inclināt ad
actū suū q[uo]d nō ad oppositūz. Ap[osto]li autē

an passionē credebant illud complexū
xps morieēt. et post. illud. xps nō morieēt
et t[ame]n per eandē fidē. R[ati]o q[uo]d fides ac-
quisita respectu vni[us]q[ue] cōplexi est alia
et alia s[ed] infusa eadē. Nec est incōueni-
ens q[uo]d cā naturalis p[er]tinet cū alia et
alia cā partiali habeat effect[us] p[er]trarios
sicut calor cū humido radicali p[er]tinet
et p[er]tinet. et sine humido vel cū humido
nō naturali corripit et p[er]tinet. Sic etiā
fides infusa cā fidei acquisita inclināt ali-
q[ui]n ad istaz. christus morieēt. et aliq[ui]n ad
istā christus mortu[us] est et nō morieēt. s[ed]
cū alio habitu vel actu acquisito. Eodēz
mō p[otes]t dici de p[ri]mo obiecto sp[iritu] q[uo]d ali-
q[uo]d cōplexū est ei[us] obiectū immediatū et
mediāte illo inclināt ad alia obiecta se-
cūndaria sp[iritu]. Et eodē mō etiā de chari-
tate q[uo]d obiectū ei[us] p[ri]mū est aliq[uo]d com-
plexū. s. de[us]. et omne q[uo]d de[us] vult a me di-
ligi est a me diligendū. et mediante illo
tanq[uam] p[ri]ncipio partiali inclināt charitas
ad diligendū p[ri]mū mediāte. vel pos-
sum[us] dicere q[uo]d immediate inclināt ad oīa
diligibilia charitatiue. Unde si diligaz
deū et omne q[uo]d vult a me diligi. et post eō
stet mihi p[er] scripturā q[uo]d vult inimicū di-
ligi a me. tūc charitas infusa inclināt ad
diligendū inimicū mediāte actu suo et
charitate acquisita et volūtate siue vt cā
mediata siue vt immediata vtrunq[ue] p[otes]t
dici. sed si p[er]staret q[uo]d inimicus eēt dāna-
tus sicut in p[ri]ma charitas inclinaret ad
nō diligendū. et sic eadē charitas in via
et in patria inclināt hic ad diligendū et
ibi ad oppositū r[ati]o. Et hec de secūdo ar-
ticulo p[er]tinet. De tertio articulo nihil
hic sp[iritu] tractat. q[uia] ex dictis in p[ri]mo
articulo. et p[er] tres r[ati]ones an oppositū p[er]
satis pars negatiua q[ui]stionis.

Et sic est finis tertij sententiarum.

f[aci]o
r[ati]o
natu
zoh[us]

toz
rope
chr[ist]i
mex
mar
fuit
nue
riaz
et sa
pale
qu
Sol
fale
deo
S
quā
tam
re n
fir
cia
q[uo]d
nam
retu
cico
mag
crā
viti
rat
gi n
ctu
ita
sacr
que
fuit
cept
lex
fir
sequ
bus
pa m

de p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etatis p[ro]p[ri]etatis p[ro]p[ri]etatis p[ro]p[ri]etatis p[ro]p[ri]etatis

Quarti sententiaru[m] questio prima

A
Ireca quartuz
sententiaruz. In
cui[us] p[ri]ma r[ati]o secun
da distinctionib[us]
magister tractat
in generali de sa
cramētis r[ati]o de dif
ferentia sacramē

sacramenta legis noue habeant causa
litate[m] effectiuā respectu gratie. **Se**
cundus erit iuxta materias secundi ar
gumenti. **A**trum posse creare simpliciter
repugnet creature **Tertius** erit iux
ta materiam tertij argumenti. **A**trum
sacramēta legis noue sint perfectiora
sacramētis legis antique r[ati]o. **B**

Materia tend
ad unum
Materia p[ro]p[ri]a

57

Quantum ad primum articulum po
na tres cōclusiones responsales. **Qua**
rum prima est q[uod] nullum sacramentuz
debet propter hoc dici causa effectiua
gratie quia in ip[s]o sit aliqua virtus spi
ritualis que sit ei principiu[m] agendi in
quantū est instrumentū diuine miseris
cordie r[ati]o per quā ip[s]m sit causa caracte
ris vel ornatus aut cuiuscūq[ue] alterius
dispositionis in anima ad gratiam pre
uie. **I**sta cōclusio est cōtra sanctū Tho
mam. pro cuius intellectu eius opinio
potest hic sub quattuor dictis breuiter
recitari. **P**rimo eū dicit q[uod] omnes po
nere coguntur sacramenta noue legis
esse aliquo modo causas gratie. tam p[ro]
pter auctoritates sanctorum sicut est il
la Augustini super Jobā. omel. 8. vbi
dicit. **Q**ue virtus ista aque vt corp[us] tra
gat r[ati]o cor abluat. **E**t loquitur de aqua
baptismalis inuēns q[uod] illa abluit cor si
ue animam. quod non videtur posse fie
ri nisi causando gratiā tam propter cō
mune dictū. quia dicitur cōmuniter q[uod]
sacramēta noue legis efficiunt quod si
gnant. **S**ecundo dicit q[uod] h[uius]modi sacra
menta nō possunt poni causa gratie si
ne qua non. quia causa sine qua nō est
tantum causa per accidens. **N**am tunc
non poneretur in eius diffinitione cui[us]
oppositum fecit magister. **T**ertio des
clarat ista opinio qualiter sacramentū
ponendū sit causa gratie. r[ati]o dicit q[uod] cau
sa efficiens distinguit dupliciter. **E**no
modo ex parte effectus scilicet in causam
dispositiuam que inducit effectum pri
mum r[ati]o imperfectum. et in causam per
fectiuam que inducit effectum princī
palem et vltimatum. **A**lio modo pōt
distingui causa efficiens ex parte efficiē
tis scilicet in causam principālē et causam
instrumentalē. **I**nstrumentū aut dupli

Primo articulo
a/santo

Opinio b[e]n[e]d[i]cti
de sacramento
sacramentorum

toru[m] legis christi r[ati]o legis Moysi. **Q**ue
ro primo istam questionē. **A**trum ex lege
christi recepta sit summa p[er]fectio sacra
mentoz. **A**rguit q[uod] nō. **Q**uia si sic hoc
maxime esset q[uod] sacramenta legis xp̄i
sunt cause effectiue gr̄e sicut videt in
nuere magister per hoc ponens differē
tiaz in littera inter sacramēta legis xp̄i
r[ati]o sacramēta legis moysi. **S**ed hoc non
valet. quod probō tripliciter. **P**rimo
quia s[ecundum] Augustinum. 83. quest. q. 53.
Soli deo conuenit animas illuminare
scilicet per gratiam. **I**gitur nihil aliud a
deo potest efficere gratiam. quare r[ati]o.

Secundo gratia creatur in anima.
quia licet producat in subiecto non
tamen ex subiecto. quia creatura crea
re non pōt. **N**am hoc soli deo conuenit
s[ecundum] Aug. 3. de tri. ca. 7. r[ati]o alijs multis lo
cis. igitur r[ati]o. **T**ertio quia supposito
q[uod] sacramenta legis xp̄i efficiunt gra
tiam. tamen propter hoc non conclude
retur ipsa esse perfectissima seu perfe
ctiora sacramētis legis antique. **N**am
magister in littera diffinit generalit[er] sa
cramentū q[uod] est inuisibilis gratie visi
bilis forma. ita vt eius similitudinē ge
rat r[ati]o causa existat. q[uod] nō potest intelli
gi nisi de causa efficiente vt patet indu
ctiue. igitur sacramenta legis antique
ita b[e]n[e] sunt cause effectiue gratie sicut
sacramenta legis xp̄i noue. r[ati]o per conse
quens sequitur propositū r[ati]o. **O**ppo
situm arguitur ex lege perfectissima re
cepta sunt perfectissima sacramēta. s[ecundum]
lex xp̄i noua est perfectissima. igitur r[ati]o.

In ista questione sicut r[ati]o in omnibus
sequentijs erunt tres articuli. ex qui
bus patebit questio. **P**rimus erit iux
ta materiam primū argumenti. **A**trum

Oppo

Primi sententiarum

tem habet actionem. vnam ex propria natura. alia put motu est a principali agente. et quando habet secundas simul sp habet et prima. et illud ad quod attingit per secundam que ei puenit in quantum est instrumentum aliquod est terminus principalis agentis. et aliquod est terminus dispositio ad illud terminum. Tunc ad propositum dicitur quod aqua baptismalis per formam suam naturalem habet operationem propriam. scilicet ablucere vel madefacere corpus. Aliter autem in quantum est instrumentum diuine misericordie habet effectum ulteriores non quidem ad gratiam sic quod ipsam attingat in virtute principalis agentis sed ad dispositionem preuiam que in quibusdam sacramentis est character. in alijs autem est aliquis ornatu aie proportionatus characteri. Quarto dicitur quod in sacramentis est aliqua virtus supernaturalis que est ipsius principium agentis di in quantum sunt instrumenta diuine misericordie. et hec virtus est ens spirituale incompletum sine intentionale. multa alia dicitur. sed hec sunt principalia ad propositum. Hanc autem opinionem quo ad singula eius puncta reprobatur multipliciter et diffuse Joh. Scotus li. 4. ad quartam questionem et ad quintam unice ratione perbando. et similiter post eum Ockham in prima questione quarti. L Sed quia nolo hic insistere arguo contra ea unice ratione perbando conclusionem predictam. quia illa positio est irrationabilis que ponit pluralitatem sine necessitate. Item hoc est contra doctrinam philosophorum ut patet primo philosophorum de opinione mellissi et anaxagore. et 3. de anima. et 7. phisicorum. Quia enim natura nihil facit frustra semper ubi paucitas sufficit ad saluandum apparatus magis est ponendus. Et sicut sequendo rationem naturalem nihil est ponendum nisi quod ratio naturalis concludit. ita sequendo fidem nihil est ponendum nisi quod veritas fidei vincit. Sed predicta opinio nec ex ratione naturali nec ex veritate fidei cogitur ponere sacramenta legis noue esse causas effectivas gratie modo superius declarato: ut in sequentibus patebit. Nec est aliqua necessitas imo oimino fictio et supfluitas ponere vniuersaliter in sacramentis tale virtutem

supernaturalem sicut in aqua vel in verbis platis. aut ponere in anima aliqua dispositioem priam gratie que sit character vel ornatu: quia sine tali pluralitate possumt omnia saluari ut inferius apparebit. igitur predicta opinio est irrationalis. et per prius conclusio vera. Secunda conclusio est quod nullum sacramentum dicitur propter hoc dici causa effectiva gratie quia deus in sacramento assistat per modum specialis presentie. Ista conclusio est contra Henricum de gandauo quarto quo. q. 3. ubi tenet quod deus assistit specialiter sacramentis. et pro hoc vult saluare quod sacramenta sunt cause gratie. Contra hoc per conclusionem arguit Scotus sic. deus non est forma essentia presentie vel potentia in aliquo sacramentum plusquam in alio corpore. vel si ponatur aliter hoc non est nisi ad aliquem effectum causandum. Sed quod sic sit ibi non potest esse per aliquam causalitatem sacramenti. sacramentum enim in nullo est causa deum determinans ad causandum effectum sibi proprium ergo tamen est sibi deus aliter quam in alio corpore ex determinatione scilicet proprie voluntatis qua disposuit sic operari coexistendo tali corpore. et per prius vel opinio illa falsum presupponit scilicet deum aliter assistere sacramentis quam dictum est. vel ipsa habet cedere quod propter spalem assistentiam dei sacramenta non sunt cause gratie nisi si ad istum sensum improprium quod deus in sacramentis ordinavit sic agere non quod ipsa sacramenta sic agant. et de tali ordinatione et libera permissione ipse certificauit ecclesiam. vnde in hoc sensu tenet Scotus quod sacramenta sunt cause effectiue gratie et non aliter. quod ipse diffuse declarat sed trans seo causa breuitatis. etiam quia illa positio satis clara est et forte clarior quam sua declaratio. patet ergo secunda conclusio etc.

D Ad videndum autem melius quomodo sacramenta sunt cause gratie et quomodo non et ad saluandum dicta sanctorum doctorum distinguendum est de causa efficiente: quia enim causa est illud ad cuius esse sequitur aliud vniuersaliter potest aliquid dici causa. In modo proprie. quia ad potentiam esse vniuersaliter virtute eius et ex natura rei sequitur esse alterius. et sic ignis est causa caloris. Alio modo improprie

Impugnatur per auctor bny thom

*Quid modo sit causa
Aucto et
Impugnata*

qua
cur
nec
alici
caus
sine
quid
bet
prop
in
sine
in
sa
sa
re
Ziti
con
mo
sed
con
batu
virtu
solu
ris
solum
claus
Et
quid
quia
grati
posit
et
diti
tra
per
la
relig
cor
sacra
rie
cui
que
prop
fiat
ficit
rent
ta.
legis
p
viri
ciens
nam

Qualis actus virtutibus est
de causa p^{ri}mⁱ

Questio prima

quando ad presentiaz esse unius sequitur esse alterius non tamen virtute eius nec ex natura rei. sed ex sola voluntate alterius: et sic actus meritorius dicitur causa respectu premij. Sic etiam causa sine qua non dicitur causa. Ex quo sequitur primo quod causa sine qua non debet absolute et simpliciter dici causa. quod proprie non est causa. Secundo sequitur quod in naturalibus non reperitur aliqua causa sine qua non respectu alicuius effectus. sed in voluntariis bene reperitur talis causa quia in naturalibus semper ex natura rei sequitur effectus. sed non in voluntariis. Ista distinctio premissa pono tertiis conclusionem quod sacramenta legis nove primo modo non sunt cause effectivae gratie sed bene secundo modo et improprie. Ista conclusio simul quo ad utramque partem probatur sic. Ad presentiam sacramentorum ex virtute ipsorum non sequitur gratia sed solum ex virtute alterius scilicet dei sic agens nec talis sequela est ex natura rei sed solum ex voluntate libera dei. igitur conclusio vera. sequentia tenet ex terminis. Et antecedens patet. quia solum ex eo sequitur gratia ad presentiam sacramentorum quia deus sic instituit quod non conferatur gratia nisi positis sacramentis et ipsis positis conferatur. Et si oppositum instituitur effectus oppositus sequeret. Ex hac distinctione sequuntur duo correlaria contra sanctum Thomam. Primum est quod quilibet nove legis sacramentum solum est causa gratie sine qua non. et ita possunt intelligi omnia dicta vel auctoritates sanctorum aut doctorum que videtur sonare quod sacramenta legis nove sunt cause gratie. Unde quando magister et sancti dicunt quod sacramenta nove legis efficiunt quod figurant non est intelligendum quod proprie efficiant gratiam sed quod deus efficit eam ad eorum presentiam et hoc sufficit magistris et alijs ad ponendum differentiam inter nova et antiqua sacramenta. Secundo sequitur quod nullum sacramentum legis nove sive per virtutem propriam sive per virtutem ei collatam est proprie causa efficiens alicuius dispositionis in anima ad gratiam preve. Patet. quia talis ratio potest

fieri de tali dispositione sicut facta est de gratia. hoc etiam diffuse probat. Secundo in solutione prime questionis quarti libri. Contra istud correlativum et secundam partem questionis arguo sic. et probabo quod sacramentum sit proprie causa gratie et etiam dispositionis ad eam preve. quia videtur quod omne illud quo posito ponitur aliud sit proprie causa illius. Ista de ratione cause proprie dicte non est quod ad ipsam necessario sequatur effectus aut quod non possit poni sine ipsa. quia ignis est proprie causa caloris et tamen non necessario sed mere contingenter ad ignem sequitur calor sicut patuit de igne trium puerorum in fornace. similiter calor etiam igne presente potest produci igne nihil causante sicut patet si deus de se solo produceret calorem suspendendo actionem ignis presentis. Igitur ad hoc quod aliquid sit proprie causa alterius sufficit quod ipso posito ponatur illud et ipso non posito non ponatur. sed sic est de sacramentis respectu gratie et igitur et. Et confirmatur. quia sicut ad presentiam sacramentorum sequitur gratia solum ex voluntate alterius scilicet dei sic volentis. ita ad presentiam ignis sequitur calor solum ex voluntate dei. quia ipso sic volente sequitur calor. et ipso sic non volente non sequitur. Igitur ita proprie sacramenta sunt cause gratie sicut ignis est causa caloris. cuius oppositum dictum est. Pro solutione huius dubij pono aliquas propositiones. Prima est quod quoad quod deus facit aliquem effectum mediante causa secunda ipse non solum facit illum effectum sed etiam facit causam secundam esse causam illius effectus. Probat. quia deus facit omne positivum. causam autem secundam causare effectum suum est quid positivum. igitur et. Secunda propositio sequens ex predicta est quod deus nihil facit fieri per aliud quin illud idem facit per seipsum. imo prius natura et principalius facit illud. Tertia: plus facit deus faciendo aliquem effectum mediante causa secunda quam si faceret eundem effectum se solo. quia in prima factioe sunt plures termini divise actionis quam in secunda factioe. ut patet ex prima. p.

1^a p^o
Dicitur deus facit
aliquem effectum
per causa secunda
quod si faceret eundem
effectum se solo
magis

er
di
ter
pos
dot.
per
lo
est
sua
sua
pre
mura
ter
q
s.
p
cau
argum
tia
pre
tramis
natur
fecit
ex
die
lacta
detur
pprius
ho
cor
volun
scit
no
illa
alibi
pla
ba
stema
ane
ni
ens
in
o
ip
dimari
icant
corus
gre
t
ed
tra
no
sa
pecla
o
re
quod
non
top
vi
qu
can
ad
v
modo
et
ca
e
sic
psic

Questio prima

sumitur creare minus comuniter et minus large prout ides est qd facere aliqd esse post non esse ab illo agete quod potest hoc sine causali influxu materie vl subiecti. et correspondeter potest sumi annihilari seu annihilatio. et sic accipit creare. quando dicit qd omnis res est creator vel creatura. quia licet deus producat multa ex subiecto sicut oes formas materiales. tamen dicit omnia creare. quia omnia potest pducere sine causali influxu materie vel subiecti. Et fin hunc moduz possibile est idem creati r generari. r idem annihilari r corrumpi. Multa enim hoc modo creantur q etia generantur et producantur ex materia vel subiecto. Unde hic et in sequentibus loquor de materia non intelligo solum materiam primaz que est subiectum formarum substantialium sed per materiam intelligo quodlibet subiectum de cuius potentia potest educi aliqua forma. et sic intellectus est materia sue intellectiois sic etiam eade res est materia et forma. Nec ista acceptio est impropria. qz sic capit philosophus materiaz 2. phisicor. r. 5. metaphisice. quando distinguit quattuor genera causarum. s. materiam: formam: efficientem. et finem. qz aliter no ois ca reduceret ad aliquam istaz.

31

Tertio mo sumit creare magis stricte et magis proprie prout ides est qd facere aliqd esse post no esse sine concursu causali seu influxu materie vl subiecti sine subiecto presupposito ex quo illud fiat et correspondeter potest sumi annihilari. Et sic accipitur creare quando dicit qd anima creat vel gra in aia. quia licet gratia vel aia pducatur in subiecto no tamen ex subiecto. Nam in suo fieri vl suo esse non dependet causaliter a subiecto. Et isto modo capiendone creare no est possibile idem simul creati et generari aut annihilari et corrumpi quia creatio et annihilatio non presupponunt subiectum ex quo generatio vero et corruptio illud presupponunt. Et fin hanc acceptioem non est bona diuisio entis qd omne ens est creator vl creatura r. quia sic nullum ens generatum est crea-

tura. Nam omne generatum fit ex subiecto. Et intelligo omnia ista de productione ad extra: qz de productione ad intra non eent vera. Nam filius dei no pducit ex subiecto: r tu non creat sed gnatur. Claru est igitur qd no stat aliquid creare vel aliquid creati isto tertio modo r no secundo modo prius dicto: sed bene econtra. tamen quicquid potest creare isto modo potest creare secudo modo r econtra. Ideo de secudo modo nihil dicam: quia dicto tertio patet de illo.

Quarto modo sumitur creare satis stricte r satis proprie licet non capiatur sic comuniter prout ides est qd facere aliqd esse post non esse ab agete se solo causante r sine concursu alterius cause efficientis. sine producat ex subiecto siue non. et correspondenter potest sumi annihilare. Et sic capit creare Beatus. r. c. ubi dicitur. creavit deus oem animam uiuentem r. Non enim oportet intelligere qd deus tunc creavit oem aiam ex nihilo. sed ideo oem tales aiam creasse dicitur qz se solo produxit licet pduxerit ex subiecto. Et fin istum modum patet qd bene stat idem simul creati et generari: quia ille anime de quibus dictu est fuerunt create: quia a solo deo facte. et tñ fuerunt generate: qz ex subiecto produce. Sic ergo patz quomodo creare dicitur quattuor modis. De quibus quattuor duo ultimi magis sunt ad propositum. ideo de illis solum ponam tres conclusiones. Prima conclusio est qd capiendone creare r annihilare quarto modo per nullam potentiam siue ordinatam siue absolutam creatura potest creare vel annihilare. Secunda est qd capiendone creare et annihilare tertio modo et loquendo de potentia naturaliter ordinata nulla creatura potest creare vel annihilare. Tertia est qd capiendone creare r annihilare illo tertio modo et loquendo de potentia simpliciter absoluta quelibet creatura potest creare et annihilare. Et istam tertiam no assero qz comuniter negatur ab omnibus: sed eam solum pono probabiliter r disputatue. Prima conclusio probat sic.

filius dei no pducit ex subiecto r tu non creat sed gnatur.

4o

hunc modum stricte qd agitur ad pmo pppriam r in qd dicitur aut fuit aut adeo qd dicitur hunc.

Conclusio

1o

2o

3o. tunc qd ponit a dicitur probabiliter non asserunt

to
dei
quod
inde
nam
prie
et vo
cause
entia
aliqua
na
na
cau
cau
et sine
occa
canda
natura
e dicta
ex no
fficat
i arbi
reare
etiaz
acprie
tenere
horum
nicat
ris la
idetur
pro ut
mam
mo in
ap q
r anni
um op
etiqui
e r lar
y faces
resp
id no
nate
illec
y gene
apio
claru
in an
il ob
mdg

Quarti sententiarum

per nullam potentiam creatura se sola aut sine alio agente currere potest facere aliquid esse post non esse: vel aliquid non esse post esse. igitur conclusio vera. prima est clara et animus patet: quia creatura nihil omnino potest nisi deo currere. Nam sicut necessario si aliquid fit ipse est omni faciens. et etiam si aliquid de esse transit in non esse: ipse respectu illius subtrahit suam influentiam conservatiuam ac per hoc ipse est illius causa destructiua. Et hoc tenendum est ex fide licet non possit probari euidenter. et sic patet de quarto modo creandi: de quo breuiter transiit: quia de illo modicum loquuntur doctores. Secunda conclusio probatur. circa cuius probationem dico duo. Primo dico quod ipsa non potest probari euidenti ratione. Tum primo: quia omnis probatio eius potest apparenter solui etiam sequendo puram philosophiam naturalem. Tum secundo quia puri philosophi posuerunt oppositum sicut Auicenna qui concedit creaturam creare posse. imo de facto circa res: sicut patet. 9. metaphisicorum. ubi ipse ponit intelligentiam secundam esse causam productiuam tertie: et tertiam quarte et sic deinceps. illa autem intelligentia secundo vel tertio producta creata est. et productio vtriusque creatio est: eo modo quo ipse loquitur de creatione et creatura. 6. metaphisicorum. et est post nihil non ordine durationis sed ordine nature. prout ipse exponit ibidem: vel de nihilo id est non de aliquo ipsius producti supposito. Hoc ergo modo ipse ponit intelligentiam secundam productam a deo et tertiam a secunda nullo pre-supposito. et capere esse post non esse ordine nature: sed non durationis: quia non ponit nouitatem: et iste modus ponendi est bene subtilis et valde probabiliter sustinibilis. nec oppositum posset euidenter probari. Ex quo patet error Aristotelis et sui commentatoris qui reputauerunt principium euidentis quod ex nihilo nihil fit: siue quod omne quod fit: fit ex aliquo: quia nec est euidentis nec euidenter probabile. Et sic patet quod predicta secunda conclusio non potest euidenter probari sicut dixi

¶

Dico tamen secundo quod ipsa

potest apparenter probari. Unde eam nisus est probare multipliciter sanctus Thomas. sed omnes rationes eius reprobabat Scotus. eo quod ille supponunt multa falsa sicut ipse ostendit in prima. quod quarti. ideo ipse facit alias rationes quas etiam refellit Ockam. quod quarta secundi. ostendens ibi eas non procedere ex veris. Nolo tamen hic insistere: sed proba seu persuadeo conclusionem ostendendo primo quod de potentia naturaliter ordinata nulla creatura potest creare id est aliquid facere esse sine subiecto corrente. Secundo quod nec potest annihilare. Primum probatur sic: quia si creatura posset creare: hoc esset vel naturaliter vel libere. Primo non potest dici quod naturaliter: quia agens quod equaliter se habet ad plura producibilia eiusdem rationis quantum est de se: vel omnia producat vel nullum: quia non est ratio quare illud et non istud. sed agens naturaliter equaliter se habet ad omnia producibilia eiusdem rationis quantum est de se: imo est ad infinita et agit secundum ultimum potentie. igitur si possit producere unum non requireret subiectum receptiuum ex quo producat pari ratione producat omnia producibilia eiusdem rationis cum illo: et per hunc poterit producere infinita. hoc autem est falsum: igitur non. Secundo non potest dici quod creatura possit creare libere seu per liberum arbitrium: quia sic non potest creare nisi mediante suo velle: et tunc si ponatur quod potest creare per suum velle: vel hoc erit sic quod eo ipso quod vellet ipsum producibile esse ipsum esset. vel sic quod volitio posita esset causa ipsius producendi seu creandi. Si secundo modo cum volitio posita et causata naturaliter causet illud cuius est causa. patet quod redit idem argumentum quod factum est de actiuo naturali. Si primo modo cum voluntas creata possit velle infinita equaliter sicut finita et eque leuiter. igitur poterit creare etiam infinita: et si non per unam volitionem. tamen per infinitas volitiones successiue. hoc autem videtur falsum sicut prius. quia non videtur esse finite potentie posse producere infinita. Hanc rationem plene tractat

Primo
Quod
sunt
creatura
potest
creare

Dico
quod
est
cre
aga
aru
so
ter
esse
de
re
f
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

In primo articulo de generatione
per naturam ordinatam non potest
aliquid creare

Questio prima

Ad prima questione quarti. ipsam
fortificando et declarando. et videt mi
hi q ipa bene concludit q creatura fm
potentiam naturaliter ordinatam seu
virtute sua naturali non potest aliquid
creare seu aliquid facere et non ex sub
iecto. et hoc tenuerunt philosophi pro
pter experientia. quia viderunt in mul
tis taz artificialibus q naturalibus qd
omne quod fit. fit ex aliquo sicut vestis
ex pano: panus ex lana. ignis ex lignis
et sic de alijs. Et non viderunt instantia
in aliquo. ideo tenuerunt q quicquid fa
cit aliquid d nouo facit illud. ex aliquo
nec potest illud facere ex nihilo. et hoc e
bene veru fm potentiaz naturaliter or
dinatanz. tamen videtur mihi q cu om
nibus predictis stat q de potentia sim
pliciter absoluta creatura possit creare
quia deus absolute posset creature sup
naturaliter comunicare potentia crea
di. sicut patebit in tertia conclusione q
uis Adam teneat oppositum et comu
niter omnes. Secundum probatur sez
q nec etiaz creatura potest naturaliter
seu de potentia naturali annihilare. qz
agens naturaliter semp intendit per p
us productionez alicuius q destructio
nez alterius. ideo qd potest annihilare
potest creare etc. Unde videmus per ex
perientiaz q in operationibus natura
libus semper ad destructione vnus sez
quitur productio alteri. ideo dicit Ari
stoteles primo de generatione q semp
corruptio vnus est generatio alterius.
igitur etc. **R** Sed contra predi
cta conclusionem sunt tria dubia. Primu
est vtrum deus possit creare mediante
creatura ipa creatura pure naturaliter
agente. Et videtur q sic. quia de creat
anima humanam mediante homine ip
so homine pure naturaliter agente. ali
ter in productione hominis homo non
esset causa efficiens naturalis. igitur vi
det q creatura naturaliter possit crea
re salt partialiter et instrumentaliter.
Secunduz dubium est. quia videtur
q creatura possit annihilare. quia pec
catum mortale destruit gratiam et vni
delitas fidem. sed destructio gratie vel

fidei est annihilatio sicut earum produ
ctio est creatio igitur etc. Tertium du
bium est contra modum probandi conclu
sionem. quia per simile ratione proba
retur q creatura no potest naturaliter
generare. quia arguitur sic. omne agens
naturaliter non impeditum respiciens
plura producibilia equaliter producit
quodlibet vel nullum. Sed omne agens
naturaliter equaliter respicit omnem for
mam producibile de potentia huius ma
terie ab ipso in ea. Et similiter illa ma
teria vel subiectum indifferenter est in
potentia ad receptione cuiuslibet illaru
quia nec habent ordinez ad agens nec
ad passum cum quelibet illaruz omnia
mibil sit. igitur producit qualibet talez
et per consequens potest producere infini
tas vel nulla potest etc. Itz si illa ratio
aliquid probat no videtur aliud proba
re nisi q creatura no potest aliquid p
ducere nisi in receptio sicut anima et
gratia. igitur etc. Pro solutione primi
dubij sciendum est q deum creare me
diante creatura potest intelligi duplici
ter. Uno mo q deus creet aliquid crea
tura illud idez producente. sicut celum
agit mediate lumine calore. quia lumē
secum agit calore. Et sic loquedo deus
non potest creare mediate creatura. ip
sa creatura naturalr agente seu fm curs
sum nature. quia si deus sic faceret essz
miraculum. Utrū autē possit sic facere
videbitur in tertia pclusionem q sic. Alio
modo potest intelligi deum creare me
diante creatura quia dat potestate crea
ture aliquid faciendi in aliquo recepti
uo quo facto ipse vult immutabilr cau
sare. sicut dedit potestate homini sic di
sponendi materia in generatioe homi
nis q ipa sic disposita ipe imutabiliter
velit anima intellectiuā creare. Et isto
modo posset deus multa creare p crea
turam seu mediante creatura. que ipse
de facto sic non creat. Sic enī potest cō
ferre sacramētis vl ministris sacramē
torum potentiaz creādi id est causandi
aliquem effectum naturalem vel faciē
di aliqd naturaliter circa aliquod sub
iectum vtpote circa puerum baptisatū
y ij

3^m Dubium

Conclusio prima
Dubij
Dico. Soluere
deum creare
mediate creatura
p

20 p

Dub
3^a

20
argt

ma
rus
pro:
mab
na. q.
es qd
andi.
ex ve
so seu
lo pri
mata
quid
Se
viniū
crea
bere.
ter: q
plura
um est
in quā
ad. sed
bet ad
s qua
agit
pro:
uctus
n rati
mides
rit p
migi
q cre
beruz
q nisi
pōr
q eo
ale ip
effe
di. Et
cau
us est
m qd
nimo
vella
ne lo
infir
mē p
cau
mō
uce
gas

Quarti sententiarum

quo facto immutabiliter ipse vult crea re. hoc autem potuit sed non fecit. sicut dicit Augustin' omelia. 5. super Johan nem. et allegat illud magister quarto li bro distinctioe. 5. Et sic dicit Scotus et Adam post eu q magister intelligit in illa distinctione deus posse coicare crea ture potentia creandi licet hoc non co munitauerit de facto sacramentis vl mi nistris sacramentorum. 2. Pro solutione secudi dubij pono aliquas p positiones. Prima est q nec peccatu mortale actiue destruit gratiam nec in fidelitas fide infusam. Secunda q in fidelitas bene destruit actiue fidem ac quisitam. quia illa destructio no est an nihilatio sed corruptio. sicut productio fidei acquisite est natu ralis generatio. Tertia est q peccatum mortale demeritorie destruit gratia 7 infidelitas fide infusam deus aut solus actiue destruit eas. sed non conseruando seu subtrahendo influentia manutentione sue ab eis Quarta propositio est q q cito ponitur casus culpe mortalis tam cito 7 no prius vel posterius tempore vl natura deus annihilat gratia. Exemplu de obstaculo luminis. Ad tertium dubium potest responderi dupliciter. Uno mo fm Deu qui tenet q idē agēs natura le d eodē passu non est in eternum natu producere nisi vnicum indiuiduū eius de rationis adequatu sue actiuitati ex eodē passu fm numeruz. 7 q ista forma rediret quoties idē agēs produceret in diuiduū eius de speciei ex illa materia Et istud tenet Scotus in libro quarto esse multuz probabile 7 magis videtur ad hoc declinare. Et fm istum modum leuissime respondetur ad illaz obiectio nem que fiebat contra illā rationē con clusionis sicut patz intueti. Sed Adaz reprobat illud 7 ostēdit q idē agēs nu mero possit d eadē materia numero p ducere diuersa iduindua sue virtuti ad equata. sicut ignis d eadē materia mul tos ignes succelline pducere pōt. quoz rum quilibet proportionetur actiuitati sue. Et de processum suuz si placz. quia transco causa breuitatis. Secudo mo

potest responderi fm hāc viam ad illā obiectionē. pro quo pono aliquas ppo sitiones. Ad Prima sit hec q. 1. agēs naturale potest producere infini ta imo aliquod est agēs naturale quod non pōt producere quin producat infini ta quia aliquod est agēs naturale qd non potest pducere nisi producat ens continuum. 7 quodlibet tale ē infinituz quia infinite partes proportionabiles. Secunda est q nullum agēs naturale potest pducere infinita actu sepata. p3 quia non est possibilis infinita multitu do indiuiduoz actu sepeator. Tercia est q infinita actu sepata eiusde ra tionis pōt agēs naturale naturalr pro ducere seu generare d quolibz passo de quo pōt vni indiuiduū producere. p3 qz cum vnum possit producere 7 no so lum vnum vt dicitur est sed plura eius dem rōnis sequitur q no tot potest ps ducere quin plura possit. 7 hoc si duraz ret igitur. 7. Quarta propositio est q nullum agēs naturale potest naturali ter pducere ex aliquo subiecto seu pas sivo nisi vnicū indiuiduū vna vice. 7 id agēs quīs sit de se indeterminatū ad recipiendū istud vel illud tamē passum no est naturaliter natū suscipere plura simul. Ideo agēs ex subiecto determi natur ab ipso subiecto naturaliter ad p ducendū vnicū vna vice quīs no deter minetur ab ipso passo ad plus producē dū illud quod producit primo q aliud secundo producibile de eodē. Si ve ro queras a quo sic determinatur. Res pōndet Adam q ab agente libero. sed a deo ipsum scdm agēs pueniente et lis bere determinate ad producēduz istud indiuiduū plus vel prius q aliud. An de dicit q ex hoc sumitur efficacissimū argumentū ad probandū ptra philoso phos maxime Aristotelē et suū pmetā toz deum esse agēs liberū libertate cō tinentie. Et hoc idem post eum tenet Gregorius libro. 1. in materia de inten tione formarū. Ex predictis patz faci liter solutio ad obiectionē contra ratio nem conclusionis. Sed ad confirmatio nem eiusde obiectionis quādo dicitur

Quod ad magis dicit q deus potest destruere peccatum mortale actiue

Solutio 2. dubij q mortale actiue destruit gratiam nec infidelitas fide infusam

4.

Solutio 3. dubij

Opino obiam q magis est ad agens nec de eod passu no e natu d. mo p ducit nisi vnicū indiuiduū ad equatū puz actiuitati

Ad magis illud impugnat

q in aliu potest m d dico iecto prob illa vert do li turā subie p dco re qz luge no e qz p ex li mur mor sit i qz fac potest tū cre lice mib rem lite re e tur q d crea nov sup ab fir re ma cre nec ne cri ita let. terrum

Questio prima

¶ Si illa ratio aliquid probet non videtur aliud probare nisi quod agens creatum non potest aliquid producere nisi in subiecto nisi cum hoc fiat quod possit creare etc. Hic dico primo quod fiat aliquid produci in subiecto et non produci ex subiecto. unde bene probat ratio. Unde differentia est inter illa sed bene difficile est illam explicare verbis. hoc autem debet videri supersecundo libro. Dico secundo quod non fiat naturaliter agens creatum aliquid agere in subiecto et illud non agere ex subiecto.

Ideo ratio conclusionis procedit. quare etc. Utrum autem agens creatum absolute possit aliquid facere in subiecto et non ex subiecto teneo quod sic. quia cum utrumque seque producere in subiecto et producere ex subiecto conveniat agenti creato et primum absolute possit separari a secundo. Non videtur quoniam primum absolute possit in esse sine secundo. quare etc.

3. n. d. Tertia conclusio probatur. Circa quaz sciendum est quod sicut dicitur quod deus aliquid potest de potentia absoluta quod non potest de potentia ordinata. ita dico de creatura. ideo concedo probabiliter quod licet creatura de potentia naturali seu naturaliter ordinata non possit creare vel annihilare. ut dicitur est tamen ista potest de potentia simpliciter absoluta. scilicet supernaturaliter seu miraculose. Et hoc capiendum creaturam et annihilare tertio modo. Unde arguitur primo sic. non apparet aliqua contradictio quod deus vellet vel absolute posset velle creaturam active facere aliquid esse post non esse vel non esse post esse sine passo pre-supposito. ex quo sic ageret. igitur hoc est absolute possibile. Secundo arguitur sic confirmando predictam rationem. quia si posse creare absolute repugnaret creature hoc esset maxime. quia necessarie esset quod virtus creatura sit infinita. scilicet probatur quod hoc non sit necessarium absolute. quia aut hoc esset ratione termini productionis id est ipsius productionis aut ratione productionis aut ratione distantie inter terminum a quo et terminum ad quem scilicet inter esse et non esse. Sed primum non valet. hoc enim non exigit infinitatem. quia omnis terminus creationis est finitus. Nec secundum. cum omnis modus creationis sit finitus

quia est aliquid extra deum. Nec tertium quia ipsa productio est finita cum sit creatura vel aliquid in creatura. Nec quartum quia nulla est ibi distantia positiva nec privativa. Et de hoc bene persequitur Scotus contra Thomam. 1. q. super quarto et alibi in prima. et alijs multis locis. Et etiam sicut bene dicit Decanus illa causa de distantia terminorum nihil valet. quia si valeret ita concluderetur quod creatura nihil posset facere. Illam tamen distantiam est inter terminum a quo et terminum ad quem productionis naturalis sicut creationis si aliqua sit ibi distantia. igitur non apparet ratio cur potentia creatura necessaria debeat esse infinita. et persequens cur non sit absolute communicabilis creature. Tertio arguitur sic. quia licet deus talem legem naturalem rebus ordinaverit quod unus angelus non producat alium angelum. tamen non apparet aliqua contradictio cur hoc non possit absolute sicut ignis potest producere ignem. cum sit perfectioris posse producere sibi simile. et angelus sit multo perfectioris speciei quam ignis. Quarto probatur quod de facto creatura sepe creat et deinde quod annihilat. et arguo sic. Quicquid conservat aliquid et non ex subiecto creat illud quod sic conservat scilicet creatura sepe conservat aliquid et non ex subiecto. igitur creat etc. maior videtur vera. sed minor patet de accidentibus que sunt in eucharistia que conservantur a causa naturali non in subiecto ita bene sicut quando erant in subiecto. Ad istam rationem respondet Decanus in secundo libro dupliciter. Uno modo quod accidentia eucharistie conservantur a solo deo et non a creatura. Alio modo quod non est simile de creatione et conservacione. quia aliter agens respicit productum in actu et aliter non productum quia ad quodlibet producibile non productum est indifferens etc. Ideo concedit quod creatura potest servare aliquid sine subiecto: sed non creare etc.

Sed prima responsio non videtur valere. quia apparet sensui humano quod illa accidentia conservantur a creatura sicut antequam erant sine subiecto. igitur non est magis negandum quod conservantur

¶ magis probatur in octava

¶ tota prima responsio

Quarti sententiarum

tur a creatura postq̄ ante. antecedens est notum cuiuslibet et p̄na tenet. quia in fide xpi nunq̄ neganda est apparentia sensus naturalit̄ bene dispositi nisi ubi expressa auctoritas fidei vel efficax ratio assumpta ex his q̄ sunt fidei ad hoc cogit. Sicut negamus q̄ eucharistia sit panis q̄uis hoc eque appareat post p̄lationē verbor̄ sacramentaliū sicut ante. quia ad hoc negandū cogit expressa auctoritas vel ratio r̄c. sicut patz̄ intue ti. igitur r̄c. Similiter secūda respon sio non videt̄ valere. quia probō q̄ con seruare aliqd̄ et nō ex subiecto sit crea re. **¶** Ad cui⁹ p̄bationez pongo aliquas p̄positiones. Prima est q̄ cō seruatio alicui⁹ rei est eiusdem rei conti nua p̄ductio ita q̄ omne qd̄ ab aliquo p̄seruat̄ ab eodē p̄tinue p̄ducitur. Ita p̄positio manifeste est de intentione Elicēne ubi prius allegat̄ in secūda cō clusione. Et patet etiā fm̄ p̄biam aristo telis qz̄ fm̄ cam non sunt nisi quattuor modi causarū. scz̄ materialis. formalis. efficiens. et finalis. Sed cōstat q̄ conser uare est causare. et esse p̄seruatoreū est esse causam. sed hec causalitas non est causalitas materialis formalis aut fi nalis vt notū est igitur est causalitas ef ficiens. et per p̄ns conseruare aliqd̄ ē efficere seu p̄ducere illud. quare r̄c.

Secunda est q̄ oīs p̄ductio alicui⁹ et nō ex subiecto est creatio. bene tñ verū est q̄ noua p̄ductio alicui⁹ et nō ex sub iecto est noua creatio et p̄ductio talis q̄ nō est noua sed cōtinua est p̄tinue crea tio. Et ita ex duabus p̄positionibus pz̄ q̄ conseruatio alicui⁹ nō ex subiecto q̄ nis non sit noua productio tñ est p̄du ctio cōtinua. et per p̄ns q̄uis non sit no ua creatio tñ est creatio p̄tinue. Unde pro maior̄ intellectu predictoz̄ sit hec tertia p̄positio q̄ q̄uis isti terminī pro ductio et cōseruatio pro eodē supponat̄ vt iam dictū est tamē diuersa connotat̄ et etiā p̄ductio se habet in plus q̄ conseruatio. quia iste termin⁹ productio di citur generaliter de illo qd̄ est ab alio si ue de nouo siue nō. conseruatio vero so lus dicitur de illo quod est ab alio et nō

de nouo sic q̄ non sit ab eo primo sed prius fuit ab eo r̄c. *(Ex his omnib⁹ se quitur quarta p̄positio q̄ hec p̄na non valz̄ hoc incipit creati. ergo hoc incipit produci. Acc ista. hoc de nouo creatur. ergo de nouo p̄ducitur. Ptz̄. quia anis est verū de accidente eucharistie imme diate post p̄secrationē panis. et per p̄ns de eodē est falsum. igitur r̄c. Quinto ad principale arguit̄ sic. Approximet̄ hostia consecrata igni: certum est q̄ ibi producet̄ calor et tñ nō in subiecto. Sz̄ non est negandū q̄ ille calor p̄ducatur ab igne cū hoc appareat sensui et fides non cogat̄ illud negare. igit̄ ignis creat ibi calorem r̄c. Sexto arguit̄ q̄ crea tura annihilat̄ quia approximet̄ hostie cōsecrate aliquod agens naturale cor r̄ptiuū albedinis certū est q̄ illa albe do destruitur. et per p̄ns annihilabitur. Sed non est negandū illā destructionē seu annihilationē esse ab illo agente na turali cū hoc appeat̄ sensui r̄c. sicut im mediate arguebat̄. igit̄ r̄c. Sed ad hāc rationē r̄idet **¶** Dekam in quarto dupli cino modo q̄ accidens sepatum nulla virtute creata pot̄ corrūpi. qz̄ hoc esset p̄ annihilationē et nulla creatura pot̄ an nihilare sicut nec creare. et istam rōnem ipse simpliciter tenet in scdo. q. 5. et in se cundo quoli. q. nona. Sed cōtra eaz̄ est ratio iam facta de apparentia sensus. Alii⁹ respondet q̄ creatura potest anni hilare licet nō creare. et rōnez diuersita tis assignat̄ quā transeo causa breuitas annihilatione. Sed p̄tra eam arguo p̄bādo q̄ si creatura in casu posito an nihilat̄ qd̄ etiā creat. qz̄ experientia do cet q̄ si corrūpit̄ in eucharistia aliqua qualitas ibi alia introducitur ad p̄ntiā eiusdem actiui ad cuius presentia cor rumpēbatur prima. Et ita dicendū q̄ ab eodem actiue producit̄ secūda a quo destruebatur prima. vt si ab igne des truitur frigiditas ab eodem introduci tur caliditas. Et ista secūda ita bene ē sine subiecto sicut prima maxime si nō ponatur quantitas distincta a qualitas tibus sicut iste Dekam ponit. Igitur si*

*Impugnatur
Dekam 2^a
supponitur.
in r̄c. 1°
Conseruatio ad
re et eiusdē
productio
tota*

*Impugnatur huius
de r̄c. 1°*

*ag
est
cre
exp
res
guf
de
sum
are
q̄ m
pote
tota
dica
nat
na
nem
Le
Li or
ra
par
sue
2D
tur
rate
ri q̄
ter
dit
sed
pos
sim
raca
tura
pzo
pote
re
ess
du
do
dū
con
cum
ter
era
cra
vid
ti de
conf
tebit
den*

Questio prima

agens creatum annihilat ut probatum est. et ab isto concessum sequitur quod etiam creat. et sic patet conclusio 7^a. **P**

Sed contra predictam conclusionem expresse videtur esse quedam auctoritates sanctorum et doctorum. Prima est Augustini super Gen. 15. de magnis 7. 21. de paruis. Angeli nullam omnino possunt creare naturam. et ibidem ca. 20. Creare aliquam naturam tam nullus angelus quam nec seipsum creare potest. Si ergo non potest angelus nec aliquam inferiorum creaturam. Secunda est Damas. ca. 18. Qui dicunt angelos esse creatores alicuius nature sunt omnes filii diaboli. Tertia anathasij lib. suo contra arrium ponentem spiritum sanctum esse creaturam. Creaturam creatrices esse non posse nulli omnino esse estimo ambiguum. Quarta Hugonis de sacramentis lib. primo parte. 6. ca. vlti. De nihilo facere aliquid siue de aliquo nihil solus deus potest. Multe alie possent induci sed iste videtur magis expresse. Ad istas auctoritates et omnes similes potest responderi quod intelliguntur de potentia naturali ter ordinata et creature naturaliter indita. et sic sunt pro secunda conclusione sed per eas non negatur quin creatura possit creare vel annihilare de potentia simpliciter absoluta et facta aliquo miraculo preter vel contra potentiam naturaliter ordinatam. et hoc non est contra predictam tertiam conclusionem. Vel aliter potest dici quod nulla creatura potest creare vel annihilare auctoritative se sola et virtute propria. sicut ponit prima conclusio. et sic possunt intelligi predictae auctoritates de quacumque potentia siue ordinata siue absoluta. sed nunc non sunt contra tertiam conclusionem. Nec de secundo articulo. **Q**uantum ad tertium articulum videndum est utrum sacramenta legis noue sunt perfectiora sacramentis legis antique. Circa quod tria videnda sunt. Primo que sit sacramenti diffinitio. Secundo quid antiquitus conferebat circuncisio. Tertio ex his patebit huius articuli responsio. Ad videndum enim differentiam sacramentorum

veterum et nouorum prius est videndum de circuncisione utrum ipsa conferebat gratiam. quod de hoc tangit magister in prima distinctione huius quarti. et tertia ratio ante operum positum. q. Primo igitur circa diffinitionem sacramenti notandum est quod secundum Aristotelem. 2. posteriorum duplex est diffinitio. Una est exprimens quid rei. **Alia** exprimens quid nominis. Primo modo nihil diffinit nisi sit res vna. et si sit vna unitate compositionis partium diuersarum rationum sicut materie et forme. tunc proprie diffinitur per genus et differentiam essentialem. que diffinitio vocatur diffinitio quidditativa. Si vero sit res simplex sicut angelus vel anima aut res vna unitate compositionis partium eiusdem rationis sicut caliditas vel frigiditas tunc non potest diffiniri diffinitione quidditativa. sed bene diffinitio descriptiva que datur per genus et differentiam vel differentias accidentales et per multos conceptus quorum quilibet est in plus et totum in eque. Secundo autem modo potest omne vniuersale diffiniri quicquid significet in recto vel in obliquo. eo quod per omni nomine possunt poni nomina distincte significabilia illa que significantur per vnum nomen. Ad propositum ergo dico quod sacramentum non potest primo modo diffiniri. quia non est aliqua res vna. et hoc requiritur ut diffiniatur illo modo sed bene diffinitur secundo modo. scilicet diffinitione quid nominis. **Et sic diffinitur magister sacramentum quod est inuisibilis gratie visibilis forma. Et Augustinus. 10. de ciuitate dei. c. 5. Sacramentum est facere rei signum. Secundo notandum est quod Scotus. 2. q. quarti exponendo predictam diffinitionem magistri diffinit sacramentum sic. Sacramentum est signum sensibile gratiam dei vel effectum dei gratuitum ex institutione diuina efficaciter signans ordinatum ad salutem hominis viatoris. Et in hoc quod dicitur efficaciter includitur tam certitudinaliter quam prenostice. Et secundum hoc ut dicitur est intelligenda diffinitio magistri. Unde cum in ea ponitur forma debet intelligi pro signo. sicut imago herculis dicitur for**

*Duplex diffinitio
una quid rei
Altera quid nominis*

*Ad nomen
Sacramentum
diffinitur
quid nominis*

*diffinitio sacramenti
27 b7 ang. finis*

27 p. 7. h. 7.

*39
arbitr.*

Quarti sententiarum

na eius q̄ autem dicitur visibilis. capi-
tur ibi pro sensibili cuiuslibz sensus. qz
vilius est excellentior omni sensu z plu-
rum differentiarum cognoscitius fm
philosophum primo metha. Ponitur
autem ibi invisibilis gratia pro effectu
dei gratuito interiori ordinato ad salu-
tem hominis viatoris. Non enim opor-
tet qz semper res sacramenti sit gratia
existens in anima. sicut patet in eucha-
ristia. Debet etiam in dicta diffinitione
suppleri ex institutione diuina cōtra si-
gnum signans naturaliter z efficaciter
contra signum equiuocum seu dubiuz:
z contra signuz sequens naturaliter si-
gnatus. Tertio notandū est qz De cō-
tra q. quarti diffinit sacramētū. qz est
signum signans effectum dei gratuitū
Et dicit qz hec oratio non predicat mo-
do nisi de sensibilibus. si tamē deus in-
stitueret spiritalia ad signandum dei
effectum gratuituz tunc illa eis compe-
teret sicut modo sensibilibus. ideo in il-
la diffinitione non ponitur sensibile vt
possit esse cōmunis tam sensibilibus qz
spiritalibus quibus potest diffinitum
competere. Et in hoc bene dicit vt mihi
videtur z valde concordat euz illa diffi-
nitione Augustini. sacramētum est sa-
cre rei signum. intelligendo per rem sa-
cram effectum dei gratuitū. Sed tamē
diffinitio Scoti videtur completior et
magis circūstantionata ad differentiā
signozum que non sunt sacramenta.

*Diffin. per mē-
tē obliam*

*Contra
dicit de potē-
absoluta qd
dicitur in pā-
originali aut
mortalis sicut
dicitur qd*

His premillis ponā tres con-
clusiones. Prima est qz licet possibile
sit deo de potentia absoluta culpam de-
tere originalem: aut aliam quamlibet
mortalem sine infusione gratie vel col-
latione cuiuscunqz positum vere repu-
gnantis illi peccato. vt puta originalis
iusticie. tamē de potentia ordinata hoc
non est possibile. Primaz partem diffi-
se probat Scotus sup quarto. q. 5. Et
stat principale morium in hoc. qz ali-
quis potest fieri de peccatore non pec-
cator per solam liberam dei acceptatio-
nem. z licet circa istam materiam plura
possint dici tamen transeo. quia de his
magis spectat videre supra primum li-

brum in materia de gratia. Secundam
partem conclusionis q̄ magis est ad p
posituz probō sic. quia licet absolute si-
ne contradictione possit esse mediuz in
specie humana inter filiu regni z filiu
perditionis scz homo in puris natura-
libus. tamen fm legem ordinataz post
lapsum nulluz est medium inter gratū
qui est filius regni z ingratum seu pec-
catorē mortalem qui est filius carceris.
igitur fm legem ordinatam non est
possibile qz aliquis sit sine peccato mor-
tali z non habeat gratiaz. quia fm Au-
gustinum. 15. de tr. c. 19. Gratia est que
diuidit filios regni z perditionis. quare
rē. Secūda conclusio est ista
qz sicut in circūcisione debebatur origi-
nalis culpa. sic in ea conferebatur gra-
tia. Prima pars supponenda est tanqz
doctrina sanctorum. z etiam ad hoc est
ratio. quia nullo tempore deus dimisit
genus humanuz. z maxime illos quibz
dedit legem sine remedio contra pecca-
tum et necessario ad salutem. sed in le-
ge moysi non videtur aliud remedium
contra originale peccatum nisi circūci-
sio. igitur rē. Sed circa secundaz par-
tem conclusionis sciendum est qz de ea
est duplex opinio. Quidam dicūt qz de
facto in circūcisione debebatur culpa ori-
ginalis z non conferebatur gratia. Et
hoc dicunt propter auctoritates que vi-
dentur negare gratiam a sacramentis
veteris legis. sicut est illa glosa ad Ro-
ma. 4. que dicit qz in circūcisione pec-
cata solū dimittebantur sed gratia ad
hunc operandū adiutrix non prestaba-
tur. Et illa auctoritas Augu. super ps.
7. vbi dicit qz sacramenta veteris legis
tantum promittebant z significabant.
hec autem dant salutem. scz sacramen-
ta noua. Alij autem dicunt qz principa-
liter instituta fuit circūcisio propter de-
lectionem culpe originalis ex consequē-
tī ad gratiam conferendaz z pro tanto
dicitur non conferre gratiam quia non
ex principali institutione sed concomi-
tanter. Contra primam opinionēz ap-
paret satis ex secunda parte prime cō-
clusionis qz in circūcisione conferebas

rate
ris
secr
cūc
vale
mte
quod
Iren
cōfr
med
bapt
ignat
nez
baru
rion
nem
non
pter
clufi
mē
hoc
ris
pate
ta sin
pate
ris
rū
m
mē
in al
tur
aco
gare
pa
dam
qz
imp
mi
pur
vt a
Era
pro
acce
obla
neba
lo qz
pur
rimo
Et d

Questio prima

tur gratia. 7 ad hoc etiam sunt auctori-
tates. prima Augustini in libro de nup-
tius et concupiscentia. 7 ponitur de con-
secra. distin. 4. Ex quo instituta est cir-
cūcisio ad purgationez peccati veteris
valebat magis et parvulis sicut baptis-
mus valere cepit ex quo institutus est.
quod non esset nisi conferretur gratia.
Item Beda super illud Luce. 2. post q̄
cōsummati rē. salutare curacionis re-
mediuz circūcisio in lege agebat quod
baptismus tempore gratie consuevit.
igitur rē. Sed contra secundā opinio-
nez probatur q̄ in circūcisione intende-
batur gratia. quia agens fini rectam ra-
tionem principalius intendit perfectio-
nem q̄ carentiam imperfectionis. quia
non intendit illam carentiam nisi pro-
pter perfectionē. igitur rē. Tertia cō-
clusio est q̄ licet sacramēta noua sacra-
mentis antiquis sunt perfectiora tamē
hoc non est ideo quia in solis sacramen-
tis nouis conferat gratia. Prima ps-
patet. quia legis perfectionis sacramen-
ta sunt perfectiora. Sed secunda pars
patet. quia etiam in antiquis sacramē-
tis cōferebatur gratia sicut iam proba-
tū est de circūcisione. igitur rē.

Illic est ergo dubitatio in quo sacra-
mentis noua sunt alijs perfectiora cum
in alijs cōferebatur gratia sicut confer-
tur in istis. Item quid dicendum ad au-
toritates supra tactas que vidētur ne-
gare gratiam a sacramentis antiquis.

Pro solutione istoz notanda est que-
dam distinctio quam ponit Scotus. s.
q̄ sacramentum potest capi proprie et
improprie. Modo in lege moysi fuerūt
multa sacramēta improprie dicta. sicut
purgationes ab imundicijs contractis
vt a tactu mortui 7 a lepra 7 sic de alijs
Erant etiam ibi quedā sacramēta im-
proprie dicta alia a predictis tamē pl⁹
accidentia ad perfectionez sicut erant
oblaciones hostiarum. hec enim perti-
nebant ad cultum patrie p̄o tēpore il-
lo quo deus sic voluit coli. Et iste scilz
purgationes 7 oblaciones dicebantur ce-
rimonie vel ceremonialia sacramēta.
Et de istis potest concedi q̄ non dabāt

*Cerimonie sicut sacramēta
re ceremonialia in aliqua lege*

gratiam tanq̄ signa efficacia respectu
gratie modo quo expositum est efficaci-
ter in diffinitione sacramenti. imo etia
dixerunt aliqui q̄ nec in illis cōfereba-
tur gratia per modum meriti. sed illud
videtur nimis durum q̄ aliquis ex obe-
dientia seruet dei p̄ceptum cuiusmo-
di erant p̄cepta de predictis cerimon-
ijs in lege. et tamen q̄ non mereatur
gratiam vel augmētum eius si eam ha-
beat prius. ergo licet in illis non confer-
retur gratia ex virtute operis operati
sicut fit in sacramentis proprie dictis.
tamē in illis conferebatur virtute ope-
ris operati. id est virtute boni motus
interioris tanq̄ meriti. Sed p̄ter illa
adhuc in lege erat circūcisio: que fuit
proprie sacramentuz. in ea enim confe-
rebatur gratia virtute operis operati
ita q̄ non requirebatur in suscipiente
bonus motus interior qui mereatur
gratiaz. sed sufficebat q̄ suscipiens ea
non poneret se obicez. Et si sint aliqua
dicta sanctorum aut doctorum negan-
tia gratiam a sacramentis antiquis lo-
quendo non solum de sacramentis im-
proprie dictis sed etia de circūcisione
illa possunt tripliciter intelligi fini tri-
plicem comparationez perfectionis sa-
cramentorum nouorum supra antiqua
sacramēta. Primo modo potest
intelligi q̄ circūcisio no conferebat
gratiam nec alia sacramēta antiqua.
id est paruam gratiam conferebant re-
spectu baptisimi 7 aliorum nouorum sa-
cramentorum. Secūdo modo potest
dici q̄ non conferebant gratiaz scz que
esset immediata dispositio ad gloriā.
quia illa gratia non aperuit ianuam re-
gni. sed hoc non fuit ex defectu illoz sa-
cramentoz. sed q̄ fluxerūt tempe quo
nondū erat precium solutus. id est ante
passionem christi. Unde ita fuisse tunc
de sacramentis nouis. Nam licz oia sa-
cramēta taz noua q̄ antiqua habuerūt
efficacia a solo deo tanq̄ a causa princi-
pali. tamē a xpo patiente siue a passio-
ne xpi habuerunt efficaciam tanq̄ a ca-
meritoria sicut probat Scotus in quar-
to. 1. quest. 2. distin. Modo sicut ipse vi-

*Circūcisio vobis
fuit p̄o p̄o mēto
suo cōferebatur
p̄o virtute operis
operati*

*Primo modo po-
tēst intelligi q̄
circūcisio no
conferebat gratiam*

*Primo modo p̄o
mēto habuerūt
efficacia a solo
deo tanq̄ a causa
princi-
pali. tamē a xpo
patiente siue a passio-
ne xpi habuerunt
efficacia tanq̄ a ca-
meritoria*

Obsequium in manu acceptatur
ut dicitur quod supra

Quarti sententiarum

*Trinitas tota
in se habet gratiam
quod non habet
ab aliis
sed ab eo
quod dicitur*

at ibidem quia obsequium iusticie de facto exhibituz ad manus acceptatur qd ipsum solum preuisum. Trinitas vero in sacramentis antiquis coferebat gratiam merito passionis christi tanq ab ea preuiso. ipsa aut nunc in sacramentis christi tanq iam exhibitio. Ideo maiorem efficaciam habent sacramenta noua q antiqua. Et etia noua maiore habuerunt efficaciam post christi passionem q ante. Quare perfectiora fuerunt post q ante. Tertio modo potest intelligi q circumcisio non conferebat gratiaz quia non vniuersaliter cuiusq suscipienti. ipsa enim forte ex sua institutio ne determinabatur ad certum gradum gratie. ita q ultra illum no conferebat. et si tantum gradum inueniebat in suscipiente. nihil conferebat eidem. Et iste vltimus modus apparet de intentione magistri. Unde cum ipse dixerat q in circumsione gratia non dabatur. statim ipse subdit vt in baptismo. Et causam reddit: quia quantumcumq iustum accedit ad baptismum. vltiore ibi accipit gratiam supple nisi tantum habeat q maioribus habere non possit: sed sic non erat de circumsione. Unde ab abe iam iustificato signaculum tantum fuit et nihil ei contulit supple per modum sacramenti. quia iam habebat illum gradum ad quem determinata erat circumsio r ad quem poterat virtute operis operati: sed tamen ei bene contulit virtute operis operantis: quia credenduz est q actus circumsionis ex obedientia dei r charitate procedens fuit ei valde meritorius sicut immolatio ysaac. Licet ergo in circumsione non semper daretur gratia tamen ipsa erat verum r certum signuz gratie: vel in fieri si no erat obex: vel in esse sicut in Abraam: et ita de circumsione et baptismo christi.

Ex predictis patet q sacramenta noua tripliciter perfectiora sunt antiquis sacramentis. sed adhuc quartum sunt perfectiora: quia licet omnia sacramenta sint instituta a deo: tamen antiqua a deo instituta fuerunt medianz

te alio: quia fm Apostolum Galath. 3. Lex per angelos data est in manu mediatoris. Noua vero sacramenta a christo vero deo immediate instituta sunt: vt de singulis patz. De baptismo Matthei vltimo. Euntes docete omnes gentes baptisantes r. De eucharistia Matthei. 26. in cena. De confirmatione Johannis. 20. Accipite spiritum sanctum r. vel Actuum. 2. De penitentia Johannis. 20. Quorum remisistis peccata r. De extrema victione non apparet vbi fuerit instituta. tamen Marci sexto legitur q apostoli vngebant infirmos r. quod non fecissent nisi ex institutioe christi. De matrimonio Marci decimo apparz q christus approbat illud quod deus in statu innocencie per os Ade publicauit. De ordine. Matthei vigesimo sexto. Hoc facite in mea r. Et Johannis vigesimo. Quorum remisistis peccata remittuntur r. Et hoc verum est fm Thomam r Scotuz Quod tamen non tenet dominus Armanacus libro suo de questionibus armenorum. Sed de hoc et de alijs in suis locis videbitur.

Et hec de tertio articulo. Ad rationes ante oppositu patet ex dictis quid dicendum sit r. Et hec de questione.

Questio secunda.

A

Uta in secunda distinctione huius qrti magister incipit tractare in speciali de baptismo christi. ideo quero

Utrum baptismus christi sit ad salutem necessarius cuiuslibet viatori. Arguitur primo q non. Nullus baptismus christi est ad salutem necessarius viatori. igitur questio falsa consequentia est clara et antecedes patz. primo de necessitate absoluta: q claru

Summa hanc fuit summa Xba
q profertur.

Tertij sententiarum

*Unica ablutio
sufficit ad
baptismum
magister tenet
puerum in
aqua
baptizat
Cotta
37.*

*Puer qui est
in utero matris
non potest baptizari*

*Quis pater apper
t 37 pater pater
magister tenet
puerum in
aqua*

*Opinio pater
magister tenet
puerum in
aqua*

*Replens de
baptismo*

*Castro de quo
pater tenet
baptizantur*

*De puerulo
puerulo de quo
est opinio pater
et hanc*

37 pater

to ablutio nō perfusio nec aspersio nec
imersio. qz requiritur et sufficit qd sit ablu
tio seu lotio. et non dico vnica vel trina
quia quelibet sufficit ad necessitatez sa
cramenti. sed minister tenetur seruare
modū ecclie in qua baptizat aliter gra
uiter peccat. Et ex his sequitur
aliqua correlaria. Prō sequit qd puer
non potest baptizari existens in utero ma
tris fm omnes partes. nec sufficit qd ma
ter baptizaretur. Ratio est nō illa quā
Thomas assignat scz quia est cōiunctio
cause corruptionis vt pbat Scotus. scz
quia baptismus est lotio seu ablutio q
fieri nō potest in utero matris. Si au
tem puer apparet extra vteruz matris
fm partem principalem vt caput tunc po
test baptizari. nec oportet ipm postea
rebaptizari. Si vero fm partem minus
principalem vt manū vel pedem illa ps
est baptizanda quia in ea ē tota anima
vt dicit Scotus. licet quidā dicant op
positum. Si tamen puer postea nascat
vnius plenarie potest baptizari sub cō
ditione. Si autem mortu⁹ fuerit nō est
ei negāda ecclesiastica sepultura. Lū
ergo dicitur. baptismus est ablutio ho
minis intelligendū est fm totum corp⁹
vel partem principalem vel etiā quācū
qz in casu necessitatis fm Scotus. Se
cūdo sequit qd si paruulus corio inuol
ueret et poneretur in aqua. Ita tamen vt
aqua non tangeret corpus eius sed cor
riū soluz non esset baptizatus. sed si tā
geret corpus esset baptizatus. si alia ad
baptismuz requisita fierent. Sed Sco
tus dicit qd si proyceret de pōre nō eēt
baptizatus quia talis pectio nō est ad
vitaz nec ad lotionem. sed ad mortem.
Holkot tamen dicit qd si hoc fieret in ca
su necessitatis et puer moreret ipse sal
uaretur deo perdente illud qd ab ho
mine fit imperfecte. si autem euaderet
mortem esset sub conditione baptizan
dus. Tertio sequitur qd aqua inbibita
in spongia dū est ibi si contingat car
nem per contactum spongie nō est suf
ficiens materia baptismi. quia talis cō
tactus nō est lotio sed contactus aque
fluidę libere contingentis se cuti sepa

rantis inter cutem et aliud corpus vt dicit
Scotus. Quarto sequit qd si quis
in casu necessitatis puerū in calato pos
situm cum corda immergat in aqua pu
tei. faciendo alia requisita. talis est ve
re baptizatus et non rebaptizandus. qz
non oportet qd baptizatus tangatur im
mediate ab aliquo homine. sed sufficit
qd lauetur etc. Et sic patz de materia bap
tismi. D Secundo ex predicta
diffinitione patz que sit forma baptismi
quia certaverba a christo instituta. ista
scz. Ego baptizo te in nomine patris et
filij et spūs sancti amen. In quibus ver
bis quos notantur. Prōmo persona bap
tizans ego. Secundo actus exercitus
baptizo. Tertio persona baptizata. te.
Quarto inuocatio trinitatis. in nomie
patris etc. Quinto deprecatoria oratio
amen. id est ita fiat. de quibus quos pri
mū et vltimū scz ego et amē nō sunt sim
pliciter de necessitate forme nec de essen
tia. sed de decentia. Unde non ponunt
in euangelio. Marci vlti. vbi est institu
tio baptismi. Etia licet de essentia for
me baptismi sit qd ipsa exprimat actuz
exercitū et personam baptizatam qz ex
primuntur in euangelio vbi dicitur. ba
ptizantes eos. tamen non est de essentia
qd ista duo exprimentur sub verbo pri
me persone et pnomine secunde. dicens
do. baptizo te. quia nec sic in euangelio
exprimuntur nec greci sic expriment. scz
dicunt. Baptizetur seruus xpi in etc. et
tamen baptizati ab eis non rebaptizan
tur. Verū tamen a tempore constitutio
nis Alexandri que habet extra d baptis
mo et ei⁹ effectū. ca. Si quis. illa forma
superius posita saltem quo ad quatuor
prima puncta a ministro ecclie roma
ne est seruanda aliter grauitur peccat.
Et dico saltem quo ad quatuor prima
puncta. quia illa dictio amē in dicta cō
stitutione non ponitur. ideo solū est de
honestate. Dico etiā a ministro ecclie
romane etc. quia forte greci tenēdo for
mā suam nō peccant. Et hoc si ecclia
romana permittat et nō expresse eis p
hibeat vti ea. si cut diceret de vnica vel
trina immersione fm vsuz et consuetuz

dim
fort
sic
dicit
non
qua
alia
mag
locū
suffi
mā
pleta
ratio
gnifi
in m
mi
noia
cipa
bap
vel
noie
fari
sicut
ampi
fat
et no
nec
ipse
tio
sic b
q sic
tōe
videt
bium
vbi il
men
dispo
nom
gatu
licu
do il
dub
igitu
vale
que
mod
form
pūta
nis p
rum

Questio secunda

diuinem diuersarum ecclesiarum. Et dicitur forte non peccant. quia nescio si de hoc sit prohibitio etc. Ad hoc autem quod predicta verba in debita forma baptismi non oportet quod illam proferant sine quacumque mutatione vocis. quia verba alia quam latina possunt esse forma baptismi. Et similiter non quilibet mutatio illorum verborum in latino viciat formam sed sufficit et etiam requiritur ad debitam formam quod in ipsa maneat significatio completa dictorum verborum ita quod non fiat mutatio circa significationem vel modum significandi. Ideo si diceretur. baptiso te in nomine genitoris et geniti et spiritus almi non esset baptismus. quia licet ista nomina supponant pro personis tamen principaliter significantur notiones. nec debet baptismi in nomine trinitatis et vel patris vel christi. Et licet aliquando liceret in nomine christi baptizare sed ex speciali dispensatione ut nomine christi amplius promulgaretur. sicut Act. 2. 9. 7. 10. Patet tamen quod istud amplius non licet. Si tamen de facto istud fiat dubitat Scotus utrum sit baptismus et non est ausus dicere quod sit baptismus nec etiam quod non sit baptismus. quia dicit ipse. Non lego ubi fuerit illa dispensatio reuocata. Ideo reputat dubium utrum sit baptismus vel non. Et dat remedium quod sic baptisatus in nomine christi sub conditione rebaptisetur in forma communi. Sed videtur mihi quod hic non est reputandum dubium. quia licet non legatur quando et ubi illa dispensatio fuerit reuocata tamen censetur fuisse reuocata quando causa dispensationis cessauit. scilicet quando nomen christi fuit sufficienter promulgatum. Unde ab illo tunc nec illa forma licuit nec valuit. Et licet dubium sit quando illud primo fuerit. tamen iam non est dubium quin ita sit. Et forma igitur supra dicta tenenda est que tunc valet quando non fit circa eam mutatio que impediatur eius significationem. vel modum significandi. Unde circa illam formam vocalem potest fieri mutatio tripliciter. Primo secundum substantiam orationis prolate scilicet commutando vel corrumpendo. Secundo secundum quantitatem

seu addendo vel diminuendo. Tertio secundum ordinem verborum. seu interponendo. vel transponendo. Et sic licet tribus modis generaliter. tamen sex modis specialiter potest fieri predictorum verborum mutatio. Et secundum hoc ponantur sex regulas.

Prima est quod si circa substantiam dicte orationis vocalis fiat mutatio per totalem mutationem vocum manente penitus eadem significatione hoc nihil nocet. quia in omni lingua baptisari potest. Sed si mutetur significatio talis obest sacramento. ut si dicatur abluo istum in virtute genitoris vel trinitatis vel christi.

Secunda regula est quod si circa substantiam dicte orationis vocalis fiat mutatio per partialem corruptionem alicuius dictionis sic quod non maneat eadem significatio. nec secundum primariam institutionem illius. nec secundum transumptionem communis versus tunc talis corruptio nocet. Sed si maneat eadem significatio non secundum primariam impositionem tamen secundum accommodationem versus maxime apud simplices. tunc talis corruptio non obest. Et si dicatur baptiso te in nomine patris et filii et spiritus sancti. de consecratione distinctione contra retulerunt etc. Tertia regula est quod si circa quantitatem dicte orationis fiat mutatio alicuius per additionem cum intentione mutandi formam ecclesie tunc nihil fit vel etiam cum intentione introducendi errorem sicut fecit arrius. ut dicendo in nomine patris maioris et filii minoris etc.

Si autem fiat ex simplicitate vel deuotione non impedit. Et in nomine patris etc. et beate marie vel beati nicolai. melius est tamen a tali deuotione abstinere.

Quarta regula est quod si circa quantitatem dicte orationis fiat mutatio per diminutionem alicuius et fiat voluntarie tunc impedit. Si autem inuoluntarie ut quia baptisatus moritur vel impeditur ante prolationem completam tunc pie creditur quod summus sacerdos supplet defectum. et si sic baptisatus moritur saluabitur et gaudebit ecclesiastica sepultura. In vero viuat debet sub conditione rebaptisari.

Supra
2. 9. 7. 10

2. 9.

Indignitas & hoc
mutat forma
baptismi

Muta q dicitur
carore aqrat
baptismo

Muta q fit
implorans aut
dubios ad

no dicitur cap
ergo p abspnd
a tali dicitur

4.

Casus quo
caus licet sed
ffiat dimissio

Opinio scilicet qd si adultus baptizatus sit...

Questio prima

baptismus quia homo viator scilicet vir vel mulier nec actualiter nec habitualiter dissentiens. Scotus vero dicit aliter consentiens vel nunquam usus libero arbitrio. quia secundum eum in habente usus liberi arbitrii requiritur consensus. imo dicit quod forte non sufficit consensus habitualis sine actuali. Quicquid tamen sit de hoc certus est quod requiritur in baptizato quod non sit dissensus. Unde circa hoc possunt poni aliquae propositiones. Prima est quod si baptizandus sit paruulus non requiritur consensus nec ipsius nec parentum. Unde inuitis parentibus possunt paruuli baptizari. non tamen debent baptizari inuitis parentibus alterius secte si cut iudeis vel paganis. Et hoc maxime a persona priuata. quia parentes habent ius in filios quod non debet eis tolli a persona publica sicut princeps si tolleret a iudeis filios paruulos: et eos faceret baptizari et religiose educari bene feceret. dummodo hoc faceret cum bona cautela scilicet ne parentes precognoscetes hoc prius occiderent paruulos. imo quod est plus quod religiosus esset illos parentes cogere minus et terribus ad suscipiendum baptismum et ad seruandum postea susceptum. Et hoc ipse declarat et respondet ad oppositas rationes etc. Secunda propositio est quod si baptizandus sit adultus perpetuo furiosus stultus vel insane mentis aut nunquam usus libero arbitrio: de ipso est iudicium sicut de paruulo. Tertia est quod si baptizandus sit adultus furiosus stultus aut insane mentis quod tamen non fuit semper talis sed habet lucida interualla tunc requiritur quod aliquando habuerit intentionem baptizandi. vel saltem quod ante non habuerit contrariam intentionem. Et ideo amens vel dormientes si ante farias vel somnum habuerunt contrariam voluntatem non recipiunt sacramentum cum in somno vel in furia baptizantur. Si vero ante immotuit eorum voluntas possunt in articulo necessitatis baptizari. etiam si furiosus tunc contradicatur. Si autem non sit in articulo necessitatis debet in furioso expectari lucidum interuallum.

Quarta propositio est quod si baptizandus sit adultus sane mentis et de facto utens libero arbitrio requiritur quod non sit in eo dissensus nec actualiter nec habitualis. Et hoc est certum. imo secundum Scotum requiritur consensus aliqualis. Et sicut dicit Holkot. In tali requiritur intentio et fides et voluntas sacramentum recipiendi absoluta vel conditionata. Unde si quis omnino cogeretur ita quod simpliciter esset coactio nihil fieret. Si tamen sit voluntarium inietum. sicut si per inietum inducat tunc recipit sacramentum sed non reze sacramenti. Ex his patet quid dicendum de eo qui fide accedit ad baptismum.

Unde de hoc sit hec quinta propositio quod fide accedens ad baptismum sic quod ostendit se velle recipere baptismum eo modo quo ecclesia intendit eum perferre et tamen oppositum habet in animo nec sacramentum recipit nec rem sacramenti.

Sexta propositio sit hec quod fide accedens ad baptismum sic quod ostendit se dispositum ad recipiendum illud sacramentum et tamen est indispositus. ut vel per infidelitatem vel per aliquod mortale peccatum de quo non penitet. non recipit rem sacramenti sed gratiam quia ponit obicem modo sicut dicit Augustinus qui creauit te sine te non iustificabit te sine te. Si autem talis habeat infidelitatem respectu articuli de baptismo ut quod credit baptismum non prodesse tunc nec sacramentum recipit nec rem sacramenti et recedente fictione est rebaptizandus. Si autem habeat veram fidem respectu articuli de baptismo. et habeat infidelitatem respectu alterius articuli impernitentis ad illum vel etiam habeat quodcumque aliud peccatum tunc recipit sacramentum. et recedente fictione scilicet per penitentiam recipit rem sacramenti et non est rebaptizandus. Et de hac ultima fictione loquitur sancti. Unde dicit Augustinus in libro de baptismo paruulorum. Tunc valere incipit baptismus ad salutem cum illa fictio veraci confessione recesserit que in corde malicia perseverante peccatorum ablutionem non sinebat fieri. Sic ergo ex diffinitione bap-

Opinio scilicet...

si quis. ad...

fide accedens...

Quibus...

Quarti sententiarum

essini supraposita patet quid sit mate-
ria et quid forma baptismi: et etiam quid
sit persona conferens et quid persona su-
scipiens baptismum. **I** Sed ad
huc iuxta hanc materiam solent poni a do-
ctoribus multi casus dubij. quorum plures
ex iam dictis sunt soluti. Ponantur tamen
aliquos et qui magis videtur difficiles
ad soluendum. Primus casus sit iste.
Pone quod aliquis habens puerum paga-
ni vel iudei in custodia videns ipsum peri-
clitari morte baptiset illum sub tali co-
ditione. Ego te baptizo etc. si pater tuus
cras consentiat. nunquid talis est bap-
tismus. **¶** Uno modo potest dici quod si puer ante
conditionem impletam transeat non erit
baptisatus. quia tunc non erit capax bap-
tismi eo quod non erit de foro ecclesie militans.
Extra de sen. excoi. Ubi habetur quod mor-
tui sententia excoicationis ligant et solvuntur.
et sic videtur esse de foro ecclesie mili-
tantis. **¶** Ma hoc solum tenet in iurisdictione
nibus non in sacramentalibus. illud est etiam pro-
pter facta precedentia quibus hoc meruerunt
alias non. Et ad hoc est Augustinus
de cura pro mortuis agenda. Sed non
sic in proposito. quia iste puulus nihil om-
nino meruit. **¶** Alio modo tamen potest dici quod nul-
lum sacramentum recipit conditione nisi de
presenti vel de preterito propter certitudinem
sacramenti. Quod autem matrimonium ad-
mittit tractum de futuro non est. quia sacra-
mentale: sed quod contractus sine pactu. Et
adhuc talis tractus non est matrimonium
nec sacramentum sed sponsalia. ideo nec in
casu nostro est baptismus. **¶** Dicit tamen Ad-
dā quod in casu ubi hoc pie ageretur. ut verbi
gratia. Si seruus christianus alicuius paga-
ni non audens absolute hoc facere in presentia
aliorum seruum agatur dictum est. credibile
est quod fides sui cum tali ope puulo subue-
nit. **¶** Ego autem dico simpliciter et absolute quod
in casu isto non est baptismus nec aliquid
quod puulo valeat ad salutem. quia conditio ad-
fecta sicut dicit Holkot repugnat signifi-
cationi forme sacramentalis. **¶** Ma cum di-
cit Ego te baptizo denotatur quod ita sit in
hoc tempore presenti ita quod baptiset eum et co-
ferat sacramentum. **¶** Cum autem adiungitur predicta

conditio illa interimit significationem actus
exerciti significationem prius quod dicitur si pater vult
Et id est mutatio forme quod ad signifi-
cationem que per sacramentum impedit ut
supra dictum est. quare non fit quod requiri-
tur ad salutem. **¶** Secundus casus
Pone quod duo sunt sacerdotes quod eundem
puerum sub hac forma baptisent. Ego
te baptizo si nullus alius te baptiset. vel
etiam pone quod uterque sine aliquo conditioe vi-
cat. ego te baptizo nunquid puer est baptisatus.
Ad primam partem casus potest dici quod illa
conditio est corruptiua significationis for-
me in tali casu. ut nunc. et id est tria effectui
baptismi et non tria sacramentum. Quis condi-
tio sit impleta. sicut est de matrimonio
extra de pdi. appo. ca. vlti. Si dicat ego
traho tecum si quis velis esse adultera etc.
Ad id tamen dicitur quod si uterque pie ageret non
intendens agere contra eodem forma eccle-
sie. nec aliquid sciens de cofocoio sed scrupu-
lose hoc faciens ut caueret ab irregulari-
tate etc. et intendens omnino puerum baptisare
tunc puer est baptisatus. Si autem uterque
cauillatorie ageret. quasi diceret. valeat
istud factum quantum solum verba dant. tunc
puer non esset baptisatus. et hoc est pro-
babile. **¶** Ad secundam partem casus potest
dici quod si uterque baptisans intendat prin-
cipaliter baptisare et eque primo bap-
tiset: ab utroque puer est ministerialiter bap-
tisatus. et dicitur semel solus baptisatus
quia non imprimitur nisi vnus character.
nec maior gratia datur quam si vnus solus bap-
tiset. Nec puer vel baptisans est irregu-
laris. quia non est iteratio sacramenti secundum
intellectum illius canonis. de consecratione
distin. 4. quibus. **¶** Ma illud sacri canonis
statutum fuit in penas et detestationem vo-
lentium iterare baptismum. **¶** Isti autem hoc
non intendunt nec reuera est ibi iteratio
sicut in casu quo plures assistentes episcopo
verba simul proferunt consecratoria hostie.
non est iteratio. **¶** Tertius casus
Pone quod sacerdos de pluribus sibi oblat
vnum solum baptisare intendit. nec aduertit
quod duo sibi offerunt nec plus habet in
tentione super vnum quam super alterum. sed
cogitet in generali volo puerum nunc mihi
oblatum baptisare etc. **¶** Nunquid uterque est

Capitulum de
nec baptisatus

19 Capitulum

Opinio 20°

1^a 20°

Opinio ad
contra etc. 20°

Opinio de
ad malis
quod verbum non
comparat per se

20°

59

59

Casus de ministro biformi

De hoc de eo qui videtur
ad ordinem...
quod non est...
baptizatus

Questio secunda

baptizatus vel non potest dici probabiliter
quod nullum baptizat. quia intentio in casu isto
repugnat effectui. Nam quod ratio unum bap-
tizaret pari ratione utrumque. Et tamen non
utrumque quia intentio errat in casu. Et
similiter potest dici de ministro biformi quod
si baptizans singulariter et precise inte-
ndat unum solum baptizare et super neutrum
plus intendat quam super reliquum et sint ibi
due anime neutra est baptizata. Ad am tamen
dicitur quod si sacerdos non haberet intentio-
nem expresse errantem et faceret in forma
ecclesie quod uterque baptizatur eo quod singu-
lare potest se extendere ad plura. Tunc tamen
ut dicit Holkot unum baptizare et postea
aliud sub conditione dicendo si non fueris etc.
Unde generaliter in hoc casu et alijs dubi-
is sunt tres regule quas ponit Scotus ubi
agit de forma baptismi. Prima est si pos-
sibilitas adest via tutissima est tenenda.
Secunda si non adest possibilitas via tutis-
sima prima. Tertia cessante impossibi-
litate caute supplendum est quod impossibi-
tas prohibebat. Quartus casus. pone
sacerdos intendat baptizare masculum
et offerat sibi femina: nunquid erit baptiza-
ta. potest dici quod sic: quia non requiritur notitia di-
stincta persone in baptismo: sed sufficit quod
talis intendat baptizare. Et hoc est verum
dum tamen iste volendo baptizare masculum non
habeat expressam intentionem non baptizan-
di feminam. alias non. Quintus
casus. pone quod aliquis faciat se sub co-
nditione baptismi dicendo si non fueris bap-
tizatus etc. et tamen sciat se baptizatum nunquid
talis peccat et fit irregularis. potest dici quod
talis nisi per factum aliquid aut per voluntatem
vult secundo baptismi tanquam valido non est
irregularis. nec secundo baptizatus vere vel
interpretative. quia hoc non est expresse
cautum in iure. Si tamen sic videretur esset inter-
pretative secundo baptizatus: et esset ir-
regularis. Talis tamen quocumque modo sit pec-
cat super eo quod non debet derisorie aut fru-
stratorie hoc facere: et quod validum et scitum
reddidit dubium. et sic talis conditionis appo-
sitione non est peccata nisi ubi est dubitatio
et ubi nescit de baptismi precedere quod
talis non servat: ideo peccat. nisi forte
ubi hoc faceret ex ignorantia et simplici-

tate. Sextus casus. pone quod aliquis
non baptizatus credens tamen se baptizatum
ordinet in sacerdotem nunquid talis si sic
decedat danatur. Item nunquid fuit sacer-
dos. Item nunquid consecravit et absolvit.
Ad primum potest dici quod non. si verisimile et
probabiliter credidit se baptizatum: quia
hoc excusat eum et sufficit ad salutem. Ali-
ter quilibet haberet sepe dubitare utrum
esset baptizatus etc. Ad secundum dico quod
non: quia baptismus est tantum sacramen-
torum etc. Ad tertium dico quod sic: quia bona si-
de credidit se esse sacerdotem: ideo consecra-
vit aliquos quod talis licet non fuerit sacer-
dos. tamen potuit corpus christi consecrare et ab-
soluere a peccatis. Sed melius dicitur quod ista
per eum tanquam per sacerdotem gesta. rata fue-
runt. sed tamen ea non fecit: sed quod ipse fa-
cere credidit summus sacerdos per suam
gratiam supplevit. Non pono hic plures
casus: quia ex predictis plures possunt solui.
Et hec de primo articulo. Sequitur
articulus secundus. In quo videtur
tum ad secundum articulum in quo videtur
dum est de principali questione. Primo po-
nami propositiones precedentes de virtute
sermonis. Secundo conclusionem respon-
salem ad intentionem querentis. Tertio
inferam aliqua correlativa ex dictis. Prima
propositio sit ista loquendo de necessitate
absoluta nullus baptismus christi
est ad salutem necessarius viatori. Secunda
loquendo de necessitate de lege communi
ordinata nullus baptismus christi est ad sa-
lutem necessarius viatori. Et istas duas
probat prima ratio ante oppositum questionis
Ex quibus patet quod questio est falsa de vir-
tute sermonis. Tertia propositio loquendo
de necessitate de lege communi ordinata
cuilibet viatori est ad salutem necessari-
us baptismus christi. Unde per intelle-
ctum istorum sciendum est quod triplex est ba-
ptismus. scilicet baptismus fluminis. bap-
tismus sanguinis. et baptismus fluminis. mo-
do de lege ordinata quilibet istorum suffi-
cit ad salutem: et per omnes nullus istorum re-
quiritur. tamen aliquis istorum. Ideo
concedendum est quod nullus baptismus de
lege ordinata est ad salutem necessarius
viatori. tamen cuilibet viatori aliquis

Talis non
admiratur
Nunquid fuit
sacerdos talis
Baptizatus
et fama para
me totum
Quoniam
Hoc dicitur
De necessitate ab-
soluta nullus
baptismus christi
est ad salutem
necessarius
Credibile est
baptismus
fluminis
sanguinis
modo de lege
ordinata
quilibet istorum
sufficit ad salutem
et per omnes
nullus istorum
requiritur
tamen aliquis
istorum. Ideo
concedendum est
quod nullus
baptismus de
lege ordinata
est ad salutem
necessarius
viatori. tamen
cuilibet viatori
aliquis

49
59

De lege ordinata viatorum necessaria sunt
requisita baptismi / sicut in multis baptismis
non sunt nisi viatori et non in
Punt de offi
ad equitatem
aliquid equum
in hunc modum
requisita ad salutem

Quarti sententiarum

Punt de offi
ad equitatem
aliquid equum
in hunc modum
requisita ad salutem

baptismus est necessarius ad salutem
de lege ordinata. Similiter refert dice-
re baptismus est necessarius viatori et vi-
tore viatori est necessarius baptismus. Si
cut refert dicere oculus est necessarius
ad videndum. et dicere ad videndum neces-
sarius est oculus: quia prima est falsa et secunda
est vera. Et differentia per logicam patet etc.
Sed quia sancti et doctores loquentes de
baptismo committere intelligunt de baptismo
fluminis. ideo specialiter videndum est
quod ad salutem necessarius sit homini bap-
tismus de quo ponitur conclusio responsalis
ad intentionem querentis quod cuilibet viatori
baptismus est necessarius ad salutem de
lege ordinata et communi. Ad istum sen-
sum quod quilibet qui non implevit preceptum
baptismi fluminis de lege ordinata et
communi sub pena perditionis salutis tene-
tur ad ipsum. scilicet affectu suscipiendi per loco-
rum et tempore et effectu si viator quousque
possit commode recipere. Et hoc probat
Scotus in quarto. ubi querit utrum iam ius-
tificati teneantur ad susceptionem bap-
tismi. Et facit ad hoc duas rationes quod ut
credo non concludunt: quia nimis difficile
esset hoc probare ratione: sed bene tamen potest per
baptismi auctoritate scripture sicut facit do-
minus Armacanus libro. 8. de questi-
onibus armeniorum. c. 35. **De** Ex predictis
sequuntur aliqua correlaria. Primum est
quod iam iustificati si non fuerint baptisati
baptismo fluminis tenentur baptisari.
Et hoc est verum ad sensum supradictum.
Secundum est quod non baptisatus et martiris-
atus si postea miraculose resurgat te-
netur baptisari. Et talis baptismus ius-
tificatorum non est frustra: quia per eum serua-
tur obedientia divini precepti. **Tercium**
est quod beata virgo et apostoli christi fue-
runt baptisati: hoc non legatur expresse: quia
ad hoc tenebantur nisi cum eis fuerit dis-
pensatum. Nam erat in tempore quo bap-
tismus fluminis erat promulgatus per modum pre-
cepti: et non apparet quare christus cum eis dis-
pensaverit. imo nec illud fuisset conveni-
ens: quia exemplo christi ipsi debuerunt facere
quod docebant. **Sed** extra conclusionem ar-
guitur primo: quia sola fides sufficit ad salu-
tatem. Unde apostolus Ro. 3. Arbitramur in

ustificari hominem per fides sine operibus leg-
is. Et iterum. Roma. 10. Eo de creditur
ad iusticiam etc. Et multa similia habentur
in scriptura. Igitur ad salutem non requiritur
baptismus fluminis etc. **Secundo** si
cut in nova lege precipitur baptismus: ita
in antiqua precipiebatur circumcisio Gen.
17. Sed multi non circumcisi tunc salvi
bant sicut Job. etc. ita et in nova cum sit
mitior. **Tertio** christus dixit Joh. 6. Nisi
manducaveritis carnem filii hominis etc.
non habebitis vitam eternam. ubi ita expresse
se et in verbis similibus affirmatur neces-
sitas assumptionis sacramenti eucharistie
sicut in casu tertio procedente affirmatur
necessitas baptismi. scilicet sine eucharistia
salvantur multi. igitur etc. **Quarto** vi-
detur quod ad minus illi qui nunquam audie-
runt loqui de lege evangelica christi non
tenentur baptisari sicut forte aliqui sunt
in aliquibus insulis. Et ad hoc est illud
christi Joh. 15. Si non venissem et locu-
tus eis non fuisset peccatum non habe-
rent. **Quinto** videtur quod si parentes in-
stantem baptisare laborant et prevenitur
morte antequam valeat baptisari quod fides
parentum ei sufficit ad salutem. Tum
quia talis fides videbatur sufficere per
vultus in lege nature. Tum etiam quia
puuli ab herode occisi ut inter eos christus
occideretur salvi fuerunt: cum ecclesia te-
neat eos esse martyres. sed in illis puu-
lis nulla causa salutis reperiri potest.
aut non tanta: quanta in proposito ubi
est fides pariter etc. **Sexto** impotentia
hominis etiam adultos excusat a susceptio-
ne baptismi. Igitur puuli naturaliter
impotentes si moriantur ante baptismum
legitime excusantur. igitur non damnantur
sed salvantur etc. **Ad primum** dico
quod fides que per charitatem operatur est
principium sufficiens ad salutem dum tamen
habens eam legem observet. ideo habens
eam baptisari tenetur: cum lex hoc precipiat.
Et sic intelligenda sunt omnia simi-
lia. **Ad secundum** dico quod lex circum-
cisionis solum data erat Abrahe et se-
mini eius: ut patet ex textu scripture ubi
datur illa lex: sed preceptum baptismi
datur omnibus. igitur etc. **Ad tertium** dico

Contra
in
baptisari non
baptisari sunt
baptisari
2.3.

33
Abraha xpo et
ad hoc factum
baptisari non sunt
in ab ipse

Obviamus
19

Ad
3.7
in
quod
fide
re
per
ru
he
m
pa
fu
ro
ca
ill
cu
Et
im
ad
pe
tes
sim
eis
ne
bo
vid
der
ad
bap
tus

Questio secunda

quod illud dictum intelligitur de sumptione seu mädicatione spirituali per fidem. et sic e necessitatis rē. Et tñ si de sumptione corporali acciperetur esset intelligendum cum modificatiōe sicut etiā obseruatiōe aliorū pceptoz affirmatiuoz sic scz nisi rōnalis et legitima cā excuset. Ideo illa duo quatenus sūt pcepta necessitatē habēt: nō dico tñ parez vl equalē. Ad quartū dico cū aplo. Rom. 10. Quomō inuocabūt in quem nō crediderūt. aut quō credēt ei quē nō audierunt. Et seq tur statim. Sed dico nunqd nō audierunt. Et quidē. In oēm terraz exiuit sonus eoz rē. Unde de intentione apli et scripture in plurib loc videt esse q p dicatione legis xpi exiuit in omne terraz. ideo ad ea seruadaz oēs tenent qre rē.

Ad quintū dico q fides penitum nō sufficit ad salutē paruulorū nec vnq sufficit ante legem sine sacrificijs. quoniā omni tempe ab origine mundi fideles deo sacrificia offerebāt vt place rent deo. vt patet Genes. 4. et deinceps per scripturā. et hec erant pro sua et filio rum salute. Ad illud qd dicit de puulis ab herode occisis dicit dominus Ar macanus libro supradicto. caplo. 37. q paruuli nō circūcisi qui fuerūt occisi nō fuerunt saluati. quia caruerūt sacramēto salutis. nec erant innocentes sed pec catores. et eozū salutē manifeste obuiat illud Genes. 17. Masculus cuius prepu cy caro rē. circūcisi autē innocētes erāt. Et ideo congrue festum eorum festum innocentium vocatur. Nec videtur iur ta scripturam nobis traditā q illi circū cisi occisi ampliozem beatitudinē acceperunt q ceteri circūcisi et nō occisi aut q baptisati infantes comuniter mouētes licz quodāmodo martyres dici pos sint. Nisi forte deus occulto suo iudicio eis aliquid amplius dederit qd negare nec tenere affirmare presumēdū est. qz hoc nō habetur ex scriptura. Istud aut videtur bene durum. quia ad minus vi detur q circūcisio sanguinis suffecerit ad salutē sine circūcisioe carnis. sicut baptisim? sanguis sine baptisimo flumi nis in puulis rē. Ad sextuz dico q ve

rum est quod primo infertur scz q im potentia in infantib? eos excusat ab ob seruantiā pcepti de baptisimo habendo Et ideo eis nō imputatur ad culpā no uā q nō fuerūt baptisati. et ita de circū cisione. sed nō recte infert vltim?. ergo non daninant rē qz sola aīaxpiana sal uabitur et que pactū dei seruauerit. qd nō est in istis. ideo daninant. nō qz cul pami incurrerūt ex nō obseruatiā. sz qz pactum nō seruauerūt. et ita dicere de ignozātibz lege: et nomē xpi si alicubi essent aliq. i. q lex illa siue pceptuz bap tisimi eos nō artat. nec illā seruare tenē tur. sed de eius nō obseruatiā per igno rantā excusantur. tamē penā legis iuste subire cōpelluntur. Exemplū de la trone qui hāc lege qz latro suspēdatur seruare nō tenet. quia nō debet esse ho micida sui. et tñ penā legis per iudicem iuste cōpellitur sustinere. Et hoc d legi do articulo. Q Quantū ad ter tium articulū in quo vidēdū est vtruz p baptisimi institutionez euacuata fuerit circūcisio. Primo vidēdū quādo fue rit baptisimi istitutio. Secūdo quādo incepit eius obligatio. Tertio viden dum qñ fuerit circūcisiois euacuatio.

De primo pūcto sit prima ppositio q baptisimus non fuit institutus quando christus fuit baptisatus a Johāne. qz il le nō fuit baptisim? xpi. id est forma: sz forma Johānis. tamen christus tunc de dicauit aquā tanq materiam idoneā.

Secūda ppositio. q nec illo verbo Jo hānis. 3. dicto ad Nicodemū. Nisi quis nat? fuerit denuo rē. Quia nō est vere simile tam necessariū sacramentuz clā et cū psona priuata que nō debuit eē p co illius institutionis institutum fuisse.

Tertia ppositio. q baptisimi institutio non differebat vsq ad illud temp? quo dictū est Math. vi. Euntes ergo rē. Nā discipuli xpi an baptisabāt vt pz Jo. 4

Quarta ppositio q pēsa hora institu tionis baptisimi nō legit in euāgelio. tñ bene conuincatur tempus institutionis fuisse an tempus illd quo discipuli bap tisabant. R De secundo puncto sit pma ppositio. q institutio baptisimi

Ad. 6. 7

Impugnatio
R no fuerit
baptisim? dant
qz licz totū pceptū
nō seruauit ad
māgnā tñ nō
obseruauit
māgnā
Et hāc dicitur
de ppositiōibz
Argū.

Manducatio de
Carne
3. nō dicitur

2. ppo

De modis
Baptismo

Quarti sententiarum

precessit promulgationem et promulgatio obligationem. Primum patet quia non promulgatur lex nisi primo sit a legislatore determinata etc. Secundum patet quia nullus tenetur ad aliquod diuinum preceptum nisi per aliquem autenticum et idoneum etc. sit promulgatum. iuxta illud Iohan. 15. Si non venisset et locutus es non fuisset etc. Et hoc verum est de lege positiva cuiusmodi sunt preceptum baptismi. Secunda propositio quod contra gratiam fuit promulgationem baptismi primo fieri per modum filii; deinde per modum precepti. Tum primo quia lex perfectissima non debuit precipitate imponi. Tum secundo quia lex vetus cum non esset mala non debuit subito repelli. sed debuit synagoga cum honore sepeliri etc. Tertia propositio quod promulgatio baptismi et generaliter promulgatio cuiuscumque per modum filii diuini obligat omnes ad quos legitime venit ad non preterendum. promulgatio autem per modum precepti obligat ad obseruandum. Secundum notum est: sed primum patet quia qui preterit filium. preterit consulentem in quantum consulentem. ideo ut bene dicit Scotus. caueant sibi mordentes paupertate euangelica medicantium fratrum etc.

Tempus quo
primo Baptis

Quarta propositio quod baptismus solus habuit duo tempora. Primum quo erat sub consilio quod durauit a principio ex quo predicatum fuit euangelium vel baptismus a christo et apostolis usque ad passionem christi. Secundum tempus quo erat sub precepto quod incepit secundum Scotum in die Penthecostes in Hierusalem quia usque ad illum diem non predicauerunt apostoli publice. iuxta illud Luce. 24. Eos autem sedete in ciuitate donec induamini virtute ex alto. Consequenter vero ad alias ciuitates et loca secundum ordinem cuiuslibet incipiebat secundum tempus quando ibi publice et solemniter predicabatur lex euangelica. Et ita quibusdam incepit illud secundum tempus per mensem post penthecostes quibusdam per annum; quibusdam per decennium: et ita deinceps. Quare patet quod non eque cito apud omnes fuerit baptismi obligatio sed diuersis temporibus.

S De tertio puncto sit hec prima propositio quod quantum ad circuncisionem distinguenda sunt quattuor tempora. Primum pro quo fuit necessaria. Secundum pro quo fuit vtilis non necessaria. Tertium pro quo nec vtilis nec necessaria tamen non mortifera. Quartum pro quo omnino mortifera et illicita. Secunda propositio quod primum tempus circuncisionis precessit vtriusque tempus baptismi. Quia ex quo consuebatur baptismus non fuit circuncisio necessaria volenti baptisari. Tertia propositio est quod secundum tempus commemoratur primum tempus baptismi. quia quantum ad diuinitatem baptismus fuit sub consilio licet eligere quodcumque placuit vel circuncidi vel baptisari et vtriusque erat vtile nullum necessarium

Quarta propositio quod tertium tempus circuncisionis concurret cum secundo tempore baptismi et hoc quo ad iudeos usque ad illud tempus Pauli qui dixit ad Salathas quito. Si circuncidimini christus nihil vobis prodest imo verisimile est quod bene ultra et multo post videbant fratres hierosolimitis approbare obseruantiam legis et de ea consulere paulo. Quarta propositio quod quartum tempus circuncisionis concurret cum secundo tempore baptismi: et hoc quo ad gentes peruersos ad fide saltem post illud tempus quo Paulus ascendit hierosolimam ad seniores super illa questione de qua habet Actuum. quito decimo. Ita quod secundum tempus baptismi a principio fuit totaliter fecit circuncisiones illicitas quantum ad gentes conuersos vel saltem post tempus tertii concilii in hierosolimis. de quo tactum est et in quo seniores determinabant legem non debere imponi gentibus conuersis.

Sexta propositio quod quantum ad iudeos conuersos secundum tempus baptismi nec a principio sui nec post tertium concilium apostolorum excludit omnino circuncisionem tanquam illicitam nec alia legalia sed multo tempore post licite seruabatur. Nec legitimum in scriptura quando fuerit circuncisio iudeis conuersis simpliciter prohibita. quia historia scripture non producit ultra quinquaginta annum neronis. sed non ultra 30. annum a passione christi et toto tempore illo iudei conuersi obseruabant legem quod

Questio tertia

eis licuit. Verisimile est tamē q̄ de p̄ apostolos v̄ illoꝝ successores tēpore determinato simpliꝝ p̄hibuit legalia obseruari. licet de hoc non habeat in scriptura. quia aliter ecclesia nō teneret eē hereticū dicere legalia currere cuz lege euangelica vt extra de baptismo ꝛ eius effectu cap. maiores. nisi deꝝ h̄ specialit̄ reuelasset ꝛc. Contra illud q̄d hic dictū est de exclusionē circūcisionis quo ad iudeos ꝛc. videt̄ sensisse apostoꝝ lus ad Galathas. 2. Ubi dicit se rephēdisse Petrū. Et hoc videtur ex eo q̄ obseruabat legē. que rephēnsio facta fuit satis cito post illud tertium conciliū suꝝ pradicū. quare ꝛc. De isto facto Petri si errauerit vel non. videtur ꝝtrouer̄ sia inter duos egregios ap̄los Petruz et Paulū. ꝛ postea inter duos egregios doctozes Augustinuz et Hieronimum. de hoc tamē pono ꝝpositiones. Prima sit hec q̄ Petrus illo facto errauit. patz. qz licet apostoli in factis v̄ dictis potuerunt errasse. non tñ in q̄tum scriptozes alicuius partiꝝ scripture. cū ergo Paulꝝ i epistola ad Galathas q̄ est ꝝ scriptura canonicē scribat q̄ Petꝝ rephēnsibilis erat ꝛ nō recte ambulans ad veritatē euangeliꝝ. sequitur ꝛc. Secunda ꝝpositio Petrus in illo facto nō errauit. quia legē seruauerit. qz post illud factū Paulꝝ arcūcidit Thimoteuz et tota multitudo cōuersa in iudea obseruabat legem Actū. 12. quare ꝛc.

Tertia ꝝpositio est q̄ Petrus in illo facto errauit. vel qz in illo actu obseruabat legē subtrahēdo se a gentibus in cibo ꝛ potu. ꝛ q̄ illud nō erat faciendū videtur ꝝri sibi fuisse monstratū Actū decimo de Cornelio. v̄ qz nō obseruās legem corā gentibus postea venientibꝝ iudeis eam obseruabat. Et vtrūqꝝ istorum potest poni multipliciter sicut declarat Scotus in quo videndū est de h̄ plenius. Quarta ꝝpositio est q̄ ille error Petri fuit peccatū veniale. qz melius est hoc dicere dum nō possint saluari verba Pauli. Nec illud factuz Petri potest excusari ꝝpter scandalū vitādū in iudeis. qz nō erat ibi materia scāda

li perfectis aut paruulis. sed soluz ꝝba r̄ileis. de quo nō erat curandum exēmplo christi Math. quindécimo de comestione manibus non lotis et cetera.

Ad rationes ante opposituz Ad primum patet quid dicens. Ad scdm dico q̄ baptisati a Iohāne in forma baptisimi xpi quaz forte sciuit vel a discipulis xpi v̄ alias nō erāt re: baptisandi. Ad tertiam dico primo q̄ christus in nullo soluit legē quo ad spirituales sensum qui viuificat. sed bene quo ad litterā que occidit. iuxta verba apostoli. Dico scdo q̄ circūcisio data fuit in fedꝝ sempiternum v̄ in se vel in equalit̄ri. modo xps nō euacuauit circūcisionem quo ad fructum eiꝝ. qz dedit sacramentuz equiualentis fructus. imo maioris Dico tercio q̄ q̄tū ad gētiles cōuersos ꝝceptum de circūcisione fuit reuocatum in tertio concilio auctoritate Petri ꝛ Jacobi imo sp̄s sancti quia ibi dicit̄ Usus est spiritui sancto et nobis ꝛc. Quantum vero ad iudeos supponitur reuocata aliquādo. licet tēpus reuocationis nō legatur in scriptura q̄ autem dicitur christū circūcisionem obseruasse soluitur ꝝ hoc q̄ lex vetus nō debuit statim dimitti. sed ipsa in morte christi causaliter expirauit quando dictum est cōsumatum est nō tñ pro tunc realiter et simpliciter sed pro tempore publicationis huius cause ꝛ noue legis. Et ideo vsqꝝ ad mortē deuit christum illa ceremonialia obseruare.

Et hec de questione.

Questio tertia

Clamuis iā quasi omnia declarata sunt q̄ tractat magꝝ distinctōe tertia vsqꝝ ad septimā distinctōe huiꝝ q̄rti li. tñ adhuc speciali vidē

dū est de effectu baptisimi de quo aliter agit in q̄rta distinctōe. Adco q̄ro vtrū oēs suscipiētes baptisimū equalit̄ recipiāt baptisimi effectū. Et arguo ꝝmo q̄ nō. et q̄ ꝝlꝝ recipit adultꝝ ꝛ par

Ad 2o b
Ad oppos

Dicit nō solui
argū q̄ nō h̄ p̄
spirituali
h̄ q̄ nō h̄
q̄ ordi

De effectu
baptisimi

De omibꝝ suscipiē
tibꝝ baptisimū
equalit̄ recipiāt
baptisimi effectū

3 iij

Quarti sententiarum

2o argo

o

o oppos

uulus. scz maiorem gratia. quia omnis ratio que est d pariuulo vt recipiat gratiam est etia de adulto rite baptisato. r preter hoc adultus talis habet meritum personale qd non habet puulus. qre eidez dat maior gratia q pariuulo rē. Secūdo arguo q plus recipit pariuulus q adultus. scz q plus sibi valet in casu baptisim? q adulto. qz ponam? q adultus venit ad baptisimuz cum de uotione r contritioe. tunc arguo sic. In casu isto baptisimus multo min? pdest adulto q pariuulo. quia tam bonuz est qd confertur pariuulo per baptisimū q maluz est illud qd haberet pariuulus si careret baptisimo. sed illud est peius q malū quod accideret adulto si non baptisaret in casu predicto. qz illud foret carentia visionis diuine in eternuz pro peccato originali. sed adultus volens baptisari ipsa voluntate purgat ab originali peccato. qz si sine baptisimo deederet haberet vitam eterna. ergo illud est sibi debitū aū baptisimuz. r per pns minus sibi cōfertur per baptisimum q puulo. Tertio arguo de duob? adultis vel de duobus pariuulis. qz de duobus adultis baptisatis vn? recipit gratiam r alius nō si vnus sit magis deuotus q alius. Etia de duobus pariuulis baptisatis quoz anima vnus sit perfectior r melior in naturalibus q anima alterius. Arguitur sic. Licet sacramentuz qrtū est de se equaliter confert gratiam in anima vtriusqz. tamen cū actus actiuozum sunt in patiente disposito secundo de anima. sequit q in anima nobilioi causabitur plus de gratia. Et cōfirmat. qz fm magrū lib. 2. dist. 2. deus contulit angelis in sua prima creatioe maiore gram vel minore fm naturalū differentia. igitur rē. Oppositū arguitur sic. Nullus suscipiens baptisimū recipit baptisimū effectū nisi in virtute et ex merito passionis xpi sed meritū passionis xpi est equale omnib? in xpo renatis. igit rē. Quia hic querit de effectu baptisimi qui triplex est. capiēdo effectū large r imprope scilz caracteris impressio. gratie infuso. culpe r pene di-

nissio. Ideo de his tribus p ordinez in tribus articulis videndū est rē. B Quātū igit ad primū articulū in quo videndū est. vtrū in baptisimo caracter imprimat tria sunt videnda. Prio de caracteris descriptioe. Secdo de caracteris pditione. Tertio de caracteris impressione. De pmo puncto sciendū est q caracter in pposito vt sumit apud theologos est signū spūale impressum suscipiēti sacrm nō iterabile indelebiter manēs postq est semel impressuz r distinguens suscipiēte tale sacrm a non suscipiente. De secdo puncto puz ex p dicta descriptione q aliq cōditōes seu pprietates attribuunt caracteri. s. q est assimilatiūū distinctiūū. figuratiūū. dīspōsitiūū. rememōratiūū. r obligatiūū. Prima cōditio caracteris est q est signū assimilatiūū scz alteri hūti. Et hec cōditio r sequēs cōueniūt caracteri naturaliter r sunt cōes tā ei q cuilibet alteri forme. Secda pditio est q ē signū distinctiūū scz a nō hūte. Tertia est q est signū figuratiūū seu pformatiūū s. xpo. nā p ipm ascribit qz familie xpi. Quarta conditio est q caracter est signū dispositiūū scz ad gratiā tanq causa sine q nō. Et hoc solū ex voluntate r ordinatioe dei. non ex natura rei scz qz deus sic ordinauit q baptisatus pns aliquo mō recipiat caracterē. r pposito caractere recipiat gram nisi ponat se obicem. Quinta pditio q caracter est signū rememōratiūū seu recordatiūū scz suscepti sacramēti. Et hoc ex diuina ordinatioe q vult caracterez sic inducere innoticiā sacramenti suscepti. Sexta pditio q caracter est signū obligatiūū scz ad legē xpi eo mō quo suscipiēs sacramentū obligat p eius susceptionem plusq nō suscipiēs rē. L De tertio puncto pono aliqs ppositōes. Pua sit hec q caracterē i primi aīe nō pōt. p bari aut improbari p rōnē naturalēz nec p effica rē seu xpssaz biblie auctoritatē. Primo q nō possit sic improbari saltem pcedit. s. q nec possit sic pbari. p qz illi q ponūt caracterez impmū nō inducūt ad hoc rōnem naturalē q valeat

Questio tertia

nec auctoritatem biblie cogentem. nec pbāt q̄ magis imprimat in baptismo q̄ in circūcissione. et tñ ipsi negāt in circūcissione. Scda p̄positio q̄ characterē imprimi aīe maxie in baptismo magis q̄ oppositū est p̄sonū auctoritati ecclie et rōnabili cōgruētie. Auctoritas em̄ ecclie videēt magis hoc sonare q̄ oppositū. Extra de baptismo et effectu eius. Maiores. Ubi videēt dicere q̄ aliqui recipiunt characterē sacri q̄uis nō rē. hec tñ auctoritas nō cogit. q̄ posset exponi q̄ intelligit p̄ characterē ipm̄ baptismuz sicut q̄i q̄s facit magi. Cōgruentia tñ est ad hoc q̄ rōnabile videēt et p̄gruū q̄ quilibet recipit in dei familia aliqd̄ p̄ manēs recipiat quo distinguat ab alijs.

Tertia p̄positio q̄ si character sit ali-
quid est forma absoluta et non relatiua
p̄tra Scotū q̄ dicit q̄ utrūq̄ p̄t teneri
Et intelligit p̄ formā relatiuā rem aliquā q̄ nō est res absoluta. Cōtra quem dico q̄ om̄e q̄s est res absoluta et q̄s nihil illo mō est res relatiua scz̄ distincta ab absoluta q̄s hz̄ alibi p̄bari. Quarta p̄positio q̄ p̄uenienti p̄mit q̄ character est q̄litas de p̄ma vel tertia specie q̄ de scda. p̄tra Scotū q̄ ponit q̄ est de scda specie q̄litas. Character em̄ si aliquid est. est habit⁹ vel dispositio passio vel passibilis q̄litas. s̄z̄ nō est naturalis potētia. q̄ ipsa d̄r in respectu ad actuz potētie actiue vel passiue quoz̄ neutrū p̄uenit characteri. Nō em̄ videēt potētia naturalis actiua respectu actūū naturalū. q̄ oēs tales actus sufficiūt p̄ducere habit⁹ naturales et infusi. Nec est potētia naturalis actiua respectu actuum sup̄naturalū. q̄ tales act⁹ sunt immediate a deo. Nec p̄t eē potētia passiuā respectu p̄dictoz̄ actūū. q̄ aīa est sufficiens passiuū respectu illoz̄. Quinta p̄positio q̄ character sicut ē in aīa ita est in q̄libet ei⁹ potētia. q̄ idē sunt. Si tñ potētie aīe distinguēnt ab aīa v̄l inter se tunc character cōuenienti⁹ ponetur subiectiue inesse substātie aīe q̄ alicui ei⁹ potētie p̄tra Scotū qui simpliciter ponit q̄ est in voluntate et tñ videēt tenere q̄ hec potētia distinguatur

ab ipsa substantia aīe q̄s videēt minus p̄ns q̄ frustra videtur poni character in potētia aīe nisi vt sit p̄ncipiū sui act⁹. s̄z̄ character nō videēt eē p̄ncipiū alicui⁹ actus nec inclinare ad aliquē actū vt dicit Okam qui dat exemplū de habitu religiosi p̄ quē distinguūt a non religioso et obseruantias certas significat p̄mississe ad q̄s obligat qui tñ habit⁹ non est p̄ncipiū alicuius actus. q̄ ad nulluz inclināt. Sic est de characterē rē. Ideo verisimilius dicit esse in eēntia aīe subiectiue q̄ nullū actū cōnotat q̄ in potētia q̄ cōnotat actū. Sexta p̄positio q̄ si potētie aīe distinguēnt realiter int̄ se sicut tenet sc̄tus Thomas et character ponereēt in aliq̄ potētia aīe adhuc cōuenienti⁹ ponereēt in volūtate q̄ in intellectu. q̄ vt dicit Scot⁹ dispositio ad formā est in eodē susceptiuo cū forma. s̄z̄ character est dispositio q̄das ad grām q̄ est in volūtate. igit̄ rē. Septima p̄positio q̄ s̄z̄ character de lege ordinata sit signū indelebile non tñ simpliciter et absolute. q̄ de⁹ absolute possz̄ illud separe a subiecto et destruere subiecto remanēte. Octaua p̄positio q̄ characteres in diuersis sacramētis imp̄ssi sunt alterius et alteri⁹ speciei. q̄ s̄z̄ accidētia eiusdē speciei p̄nt esse in eodē subiecto tñ hoc nō est ponendū sine aliq̄ necessitate. id est sine rōne experientia vel auctoritate cogente. s̄z̄ hic nō est aliqd̄ tale s̄z̄ potius videēt rō ad oppositū. q̄ character imprimūt ad distinguendū. nunc aut̄ si in trib⁹ sacramētis irreiterabilib⁹ in quibus imprimūt character scz̄ baptismo p̄firmatōe et ordine characteres eēnt eiusdē speciei p̄ eos nō distinguereēt baptisatus a p̄firmato: aut sacerdos a baptisato vel p̄firmato rē. Et hec de p̄mo articulo D. Quantū ad scdm̄ articulū in quo vidēdū est Errū in baptismo grā infundat. q̄ ita posset queri de alijs virtutibus ponā tres p̄clusiones. Prima est q̄ cuilibz̄ rite suscipienti baptismū infunditur gratia. Secūda q̄ cuilibet rite suscipienti baptismū infunditur aliē virtutes theologice siue supernaturales. scz̄ fides et spes. Ter:

19 articulo
1a rōne
2a
3a

Quarta dicitur aliquibus esse suspensa baptismi
tamen non sub funditur. *Quarta moralis*

Quarta sententiarum

tia quod nulli quicumque rite suscipienti baptismum infunduntur virtutes morales. Et istas tres conclusiones declarabo per ordinem. Prima igitur conclusio probatur sic. Et intelligendo de illo suscipiente quod antequam suscipit non habet gratiam. tunc de tali arguitur. quia sibi dimittitur mortalis culpa. igitur ei infunditur gratia. Antecedens patet. et consequentia patet ex prima conclusione tertii articuli primae. quia quia de lege ordinata non dimittitur mortalis culpa sine infusione gratiae. Et advertendum est quod haec conclusio est intelligenda prout rite importat dispositionem baptismi quod non requiritur necessario ad esse sacramenti sed ad bene esse cum ceteris necessariis requisitis. quia si rite importaret solum dispositionem necessarium requisitum sacramenti. sic non oportet tunc. sic patet in multis malis rite baptizatis quoad necessaria. igitur tunc. Secunda conclusio probatur. scilicet quod aliae virtutes puta fides et spes infunduntur in baptismo rite suscepto ad sensum iam expositum. Pro cuius declaratione pono aliquas propositiones. Prima sit haec. quod gratia de potentia dei absoluta potest infundi sine alijs virtutibus theologiacis scilicet fide et spe. Patet. quia charitas est quid absolutum quod non dependet a fide et spe. igitur tunc. Secunda propositio. quod non potest efficaciter probari per rationes vel auctoritatem quod gratia de lege ordinata non potest dividi seu non infunditur in baptismo sine alijs virtutibus theologiacis scilicet fide et spe. Patet quod non per rationem quia cum operatio absolute possit fieri non videtur posse fieri ratione efficax ad probandum quod non fiat vel non possit fieri de lege ordinata nec aliqua solet adduci. Patet etiam quod non per auctoritatem. quia ille auctoritates qui non crediderit condemnabit. Mar. vlti. Ad Hebraeos. ii. sine fide impossibile est placere deo. Et si quae sint filiae quae possent induci ex biblia possent omnes intelligi de adultis non de puulis. Auctoritas etiam ecclesie extra de summa trinitate et fide catholici. libro. 7. non videtur cogere. quia non videtur ibi determinare simpliciter ita esse. sed dimittit auctoribus disputantibus. igitur tunc. Tertia propositio.

est quod probabilius est quam oppositum quod gratia de lege ordinata non potest infundi seu non infunditur in baptismo sine fide et spe patet. quia non videtur rationabile quod deus unam infunderet sine alijs. et communiter doctores tenent quod omnes infunduntur in baptismo etiam paruulorum ad hoc magis declinat auctoritas ecclesie ubi supra. Et sic ex hoc patet conclusio intuitu.

E Tertia conclusio probatur scilicet quod virtutes morales nate acquiruntur ex actibus non infunduntur in baptismo de communi lege. quia aliquis ante baptismum habens habitus morales viciosos quis rite baptizetur tamen sentit se primum ad vicia consueti sicut prius. igitur tunc manet habitus inclinans ad talia peccata. Sed non videtur quod deus infundat unum habitum et non expellat habitum contrarium. igitur tunc. Haec valet ratio quorundam dicentium operatio conclusio propter hoc quod deus non minus perfecte operatur in operibus gratiae quam nature. sed non inuenitur quod deus in naturalibus det principium aliquorum operum nisi det omnia necessaria ad illa opera sicut natura non dat virtutem vel potentiam progressivam nisi det organa tunc. modo habens gratiam sine charitate habet principium omnium operum meritorum que non possunt exerceri sine virtutibus moralibus. igitur tunc. Haec enim ratio assumitur falsa pro quo dico aliquas propositiones. Prima est quod sepe contingit in operibus nature quod deus dat principium alicuius operationis. et tamen non dat actualiter necessaria ad illam operationem. Exemplum. deus creando hominem dat sibi principium respectu alicuius sciendi et volendi quia intellectum et voluntatem. et tamen non oportet quod det sibi tunc habitus per quos potest et sine quibus non potest faciliter in talia opera. sed sufficit quod det sibi potestatem acquirendi tales habitus. sic est in proposito tunc. Secunda propositio quod tunc contra deus alicui nature principium alicuius operationis dat etiam necessaria ad illam. quando scilicet illud principium est ex se sufficiens ad talia exercenda sicut est in illo exemplo de virtute progressiva. sic autem non est in proposito. Pro quo

Quarti sententiarum

vel mulier nec actualiter nec habitualiter dissentiens. Vel fm Scotu aliquant cōsentiēs aut nūq̄ vltus libero arbitrio Sz de hoc dicēdū vt dictū est supra de baptisimo. Sz ite est solū suscipiēs fm determinatā ptez scz frontē. r̄ t̄ ex parte suscipiētis requirunt̄ duo p̄ter illa q̄ requirunt̄ in baptisimo scz frons. r̄ etiā q̄ baptisat⁹ sit. qz baptisimus est ianua sacramentoy. dist. 1. 3. sollicitudo. Sexto ex dicta diffinitide p̄tz quid sit effect⁹ hui⁹ sacramēti p̄ hoc q̄ dicit̄ signās vnctionē aie r̄c. An effectus hui⁹ sacramenti est acceptio spūscī ad robur cōtra oīa tentamēta. r̄ p̄fortatio aie in virtute r̄ spāliter in virtute cōstantie in fidei p̄fessione. An Actū. 8. Tunc imponebāt man⁹ sup illos r̄ accipiebāt spūscī. Et sic patent sex correlaria circa istud sacm. L Sz p̄tra p̄dicta successiue r̄ p̄ ordinē obijciūt. Primo cōtra materiā r̄ formā siml. qz xps nō sic instituit nec apli tali forma vel materia vtebant̄ sz impositiōe manū vt tactū est. Scōdo p̄tra materiā spāliter. qz in baptisimo nō est necessaria aqua p̄secrata. igit̄ nec hic oleuz p̄secratū. Tertio p̄bat q̄ nō oportet q̄ minister sit eps. qz de p̄se. dist. 5. peruenit. dicit̄ sic. Abi ep̄i desunt vt p̄sbyteri etiā in frontib⁹ baptisatos crismate tangere debeāt cōcedim⁹. igit̄ r̄c. Quarto p̄bat q̄ non optet q̄ suscipiēs sit baptisat⁹ qz Act. 9. Paulus fuit p̄firmat⁹ p̄ impositionē manū ab anania r̄ accepit spūscī r̄ tū nondū erat baptisatus. igit̄. Quinto obijciūt de effectu. qz in baptisimo in extrema vnctiōe in ordine r̄ p̄nā accipiūt spūscī r̄ dat̄ gratia. sed quicūqz accipit spūscī r̄ cuiūqz dat̄ grā ipse ex hoc efficit̄ in spū fortior r̄ in virtute p̄firmat⁹ r̄ roborat⁹. Cur igitur ista datio spūscī appellat⁹ p̄firmatio sicut illa de qua supra. r̄ q̄ differentia effectuum hic r̄ ibi. D Ad p̄mū istoy pōt dici q̄ supponit̄ sic institutū fuisse a xpo r̄ aplos sic vfos fuisse. licet hoc nō legitur in scriptura. qz alit̄ ecclia nō sic vte ret̄ nisi sumpsisset ex doctrina xpi r̄c. Nec est incōueniens multa esse edita a

xpo autentica per aplos q̄ tū in scriptura nō legim⁹ sicut dicit̄ Dam. li. 2. c. 4. De forma vero tenet dñs Armacan⁹ li. 9. de q̄st. arme. c. 22. q̄ pbabile est vnā esse formā baptisimi r̄ oīum istoy sacramentoy scz p̄firmatiōis. ordinis. p̄nīe. r̄ extreme vnctiōis. Quis mltas r̄ diuersas oratiōes ecclia in ipsoy collatione exerceat. Nā ipse tenet li. 8. ca. 9. q̄ ista verba vel eoy sensus scz in noīe pris et filij. r̄ spūscī sint forma baptisimi quib⁹ exigant̄ alia verba. Et ita p̄nter dicit̄ d̄ p̄dictis sacramētis. Sz qz hoc cōiter nō venet̄ nō assero. lz iste bñ loquat̄ p̄nter ad scripturā sacram. Ad scōm dico q̄ xps oēm aquā tactu sue mūdissime carnis sufficient̄ p̄secrauit̄ i vltuz baptisimi id nō requirit̄ spālīs p̄secratio. Et hoc rōnabile fuit p̄pter necessitatē baptisimi secus in p̄posito. ideo r̄c. Ad tertium quō pōt dici fm Scotū. Ano modo qm̄ p̄mitiua ecclia nō erat differētia inter sacerdotes r̄ epos. r̄ hoc ipse p̄bat diffuse r̄ etiā dñs Armacan⁹ lib. 11. de q̄st. arme. plire declarat q̄ null⁹ p̄latus h̄z amplius de p̄tate ordinis siue sacramentali q̄ simplices sacerdotes. et in cap. 4. ostendit q̄ simplices sacerdotes habēt p̄tates p̄firmādi r̄ absoluedi a quocūqz pctō. tū fm cū si hoc faciunt peccāt. r̄ sunt grauius puniēdi. de hac materia inferius videbit̄. Alio mō pōt dici q̄ si a p̄ncipio non licuit sacerdoti cōi tū in dicto casu papa potuit quēlibet illi⁹ regionis ad cui⁹ ep̄m scribebat facere ep̄m q̄rum ad illū actū. r̄ tūc q̄libet eoy vere r̄ licite confirmabat tanq̄ eps quo ad illud lz nō quo ad alia. Et rō hui⁹ disp̄satiōis potuit esse ad scandalū vitandū. Ad quartū pōt dici q̄ baptisimū flumīs p̄cedere non requirit̄ simpliciter. sed vel ipm̄ aut aliqd̄ equualens quale credit̄ tūc fuisse in paulo cū vidisset archana r̄c. Ad q̄ntū pōt dici q̄ in alijs sacramētis vel in alijs acceptiōib⁹ spūscī quib⁹ legit̄ in scriptura nō accipiūt̄ spūscī. sicut hic. nec ad silem̄ effectū. qz abundātius q̄ in alijs sacramētis in isto datur vigor resistēdi pctis. r̄ p̄ncipalis effect⁹ ei⁹ est p̄firma

Nota
Ab aplos
Iamha p̄tate
formay

Effectus
homb

Obijciunt
p̄ p̄p̄dista

Ad r̄c

Ab aplos
Iamha p̄tate
formay
Effectus
homb
Obijciunt
p̄ p̄p̄dista
Ad r̄c

Questio quarta

re animā in virtute iuxta illud luce. 24
Vos autē ledete in civitate quousq; in-
duamini virtute ex alto. Et p̄cipue i vir-
tute p̄stant, p̄fessionis fidei. iuxta illud
Act. 4. Virtute magna reddebāt apli
testimoniū resurrectionis iesu xpi rē. In
alijs autē sacramētis est ali⁹ effectus p̄-
pu⁹. id hoc solū vocatur cōfirmatio rē.
Et hec de primo articulo.

Ad hunc
Articulu
E Quantū ad secūdū articulū
in quo solūda est questio ponā tres cō-
clusiones. Prima sit hec q̄ p̄firmatio
est aliq̄d sacramētum ab alijs sex sacra-
mētis noue leg⁹ distinctū. ista p̄z fat⁹ ex
dictis. Secūda q̄ cōfirmatio est noue
legis sacramētū a xpo institutū. Pri-
ma pars sequit⁹ ex secūda ⁊ totū patz
ex actib⁹ apostolorū. qui cōuerfis ad fi-
dem ⁊ baptisatis man⁹ iponebāt Act.
8. et. 19. capi. Tertia q̄ cōfirmatio seu
cōfirmatiōis sacramētū fuit a xpo in-
stitutū. et ipm sic fuisse institutum fuit
ab eo declaratū Mar. 10. Mat. 19. qm̄. s.
imponēbat man⁹ sup puulos et bñdice-
bat eos sicut ibidē legit⁹. non enim alibi
legitur xpm̄ hoc exercuisse sacramētuz.

Obiectio
Sed cōtra ista arguitur. Primo. qz
in auctoritatib⁹ allegat⁹ nulla fit mētio
de p̄firmatiōe sed solū de manū impo-
sitione. modo in collatiōe sacramēti or-
dinis manus imponunt⁹. Unde de ipso
apostol⁹ dicit p̄ma ad Thim. 5. Man⁹ a⁹
to neminū imposueris. Idēz fit in sacra-
mento extreme vinctōis. Marci vltimo
Super egros man⁹ imponēt ⁊ bñ habe-
bunt. quare nō videt⁹ q̄ hoc sacramētū
dicatur manū impositio plus q̄ aliud
predictoz. Et p̄ p̄ns impertinētē p̄clu-
ditur supra de institutiōe cōfirmatiōis

Secūdo nō legitur q̄ illi paruuli qui
bus xps man⁹ iposuit pu⁹ fuerunt bap-
tisati vt sacramētū cōfirmatiōis pos-
sent accipe. Tertio si hoc sacramētū
fuit a xpo institutū vel fuit a xpo in-
stitutū vel fuit ab ipso suis apostolis colla-
tum ante suā passiōē vel nō. Si nō. cō-
tra. qz hoc magis debuit fieri in eis qui
erant ad p̄dicatiōē fidei cū piculo cor-
poris mīttēdi q̄ puulis qui huiusmodi
picula non erāt suscepturi. Si sic. ergo

illa receptio spūs sancti in die pentheco-
stes non fuit apostolis sacramētū p̄fir-
mationis. aut fuit secūda p̄firmatio ip-
sorum. ⁊ sic fuit duplex sacramētū p̄fir-
mationis in eis. quare erit iterabile rē.

¶ Ad primū dico primo q̄ in p̄-
dicta impositione manū christi et apo-
stolorū fuit aliquod sacramētū collatū
et hoc videtur clarū cum appareat per
illā impositionē spūs sancti datū fuisse.

Dico secūdo q̄ ex facto xpi qui hoc sa-
cramētū puulis cōtulit. ⁊ ex hoc facto
apostolorū qui ipsum statim⁹ baptisatis
contulerūt. satis patet q̄ hoc sacramē-
tuz debet alia sacramēta de cursu p̄mu-
ni precedere. que nō dantur nisi prone-
ctis et discretiōē habentibus et ipsuz
debet dari omnib⁹ baptisat⁹. Ex quo
patz tertio q̄ rationabiliter placuit san-
ctis patribus hoc sacramētuz imposi-
tionis manū siue potius eius effectuz
cōfirmatiōē vocare. quia scz bap-
tisatis recipientibus per baptismū sp̄ritū
sanctum ad remissionem peccatorū. sta-
tim debet dari hoc sacramētum ad re-
ceptionē spūs sancti vt habeāt virtutem
ampliorē tentationib⁹ resistendi et con-
firmantur in bono rē. Ex quo p̄z quar-
to quare hoc sacramētū p̄e ceteris in
quibus manus imponunt⁹ vocetur ma-
nū impositio. quia. s. hoc sacramētuz
generaliter cunctis baptisatis debet cō-
ferri. nō sic autē alia. idēo nomē cōmune
sibi meruit appropriare. Ad secūdu
dico q̄ supposito q̄ illud nō legeret⁹ tñ
sic esse tenendū est. s. ex ordine quem te-
nebant apostoli. Et tamen satis illud ha-
betur. quia christus dicit q̄ talium erat
regnū celoz. quod non conuenisset illis
paruulis si fuissent in peccato. ⁊ per cō-
sequens si nō fuissent baptisati aut cir-
cuncisi aut alias a peccato purgati.

¶ Ad tertiam dupliciter potest
dici fm̄ Armanacū libro nono cap. 14.
Uno modo q̄ ex tota serie euāgelij nō
apparet q̄ christus alijs a paruulis su-
pra dictis hoc sacramētum contulerit
ipso existēte in terris corporaliter. et id
in die penthecostes ipsis apostolis ⁊ di-
scipulis congregatis in vni⁹ primo da-
tū

Ad vni⁹
discipulorū
et apostolorū

Ad 2m

Ad 3m

Questio quinta

Si ergo corpus xpi et spes ille occupat
equale locū. sequit̄ rē. Tercio si sic. vñ
omnis actio et passio et omne accidēs que
insunt corpi xpi localiter existenti in ce
lo etiā insunt eidē existēte in eucharistia
vñ nō. Si dicat q sic. cōtra. qz in eucha
ristia nō pōt videre nec audire nec vi
deri nec audiri. et ista ppetūt sibi in celo
igit̄. Si dicat q nō. ptra. actiuo sufficiē
ter apporimato passiuo pōt seq actio.

3° Sed sic est hic. igit̄ rē. Oppositū et fides
ppter illud dictū xpi. hoc est corp^o meū
In ista questioe erūt tres articuli. sicut
in pcedētib⁹. Primo videbit̄ qd est eu
charistia. Secō dō qstioe pposita. Ter
tio de illo qd rāgit rō tertia. s. vtruz oīs
actio aut passio et omne accidēs qd inest
corpi xpi existēte i celo possit eidē inēē
sub eucharistie sacro. B Quā
tū ad primū articulū fm Scotū: et pnu
mter loquētēs Eucharistia est sacramē
tum corporis xpi cōtentiū sub specie
bus panis et vini post psecrationē factā
a sacerdote sub certis verbis cū debita
intentiōe prolatis ex institutiōe diuina
veraciter signās corpus xpi et sanguinē
sub vtraqz panis scz et vini specie reali
ter p̄tineri. et ipm digne comedētes aut
bibentes spiritualiter refiq. Et hec des
criptiō patebit ex dicendis. Ex hac des
criptiōe pat̄ et sex correlatiō. Primo
patz qd sit materia huius sacramenti.
Materia panis et vinū. Et debet esse panis
triticeus cuz aqua elemētari coagulat⁹
de cōsecratione di. 2. ca. Non op̄tet. Et
caplo sequēti. Lius congruētia accipi
tur ex illo verbo xpi. Johā. 12. Nisi gra
num frumētū rē. Ubi xps grano frume
ti se cōparat. Debz etiā esse vinū d vna
expressuz. de cōse. distin. 2. Vinū Lius
congruētia accipitur ex illo verbo xpi
Joh. 15. Ego sum vit⁹ rē. Ubi xps se cō
parat viti. Et id vinuz artificiale vñ qd
non est de vite nō est inēdueniēs mate
ria hui⁹ sacramēti. Ratio aut oīz istoz
est sola institutiō diuina. Quis cōgruen
tie ad hec possint dari. Secūdo p̄z quid
sit forma huius sacramenti. quā certa
verba a sacerdote plata. Pro quo po
no aliquas ppositiones. Prima est q

forma consecratiōis corporis sunt hec
verba. hoc est corpus meum. Unde illa
coniunctio enim non est de essentia
forme. sed ponitur ad p̄nuandū ne
illa verba que sunt de forma p̄ferant̄
tur sine p̄cedētibus. Secunda p̄o. q
illa verba p̄cedētia debent dici p̄pter re
uerētiā vel propter orationez p̄mit
tendā. licet nō sint necessaria ad p̄seca
tione faciendā. Tercia p̄positio q ad
p̄secrationē sanguis ista verba sunt ne
cessaria vel eorū sensus. hic est sanguis
meus quonmā omnes quattuor euange
liste in illo sensu concordāt quia idē in
telligitur per ista. hic est calix sanguis
mei hic est em sanguis meus. hic est ca
lix in meo sanguine: que verba illi quat
tuor posuerunt. Hec autē verboz diuer
sitas fuit forte propter hoc quia a prin
cipio in diuersis linguis scripserūt. vel
quia ex diuersis linguis in latinū trans
lata sunt euangelia. vel quia sic voluit
sp̄s sanctus vt sciret q nō eadē verba
requirunt sed equiuales sensus. vel p̄
pter aliud mysteriū. Non est ergo dubi
um sensuz illoz exigi ad consecratiōē
sanguinis. sed vtrū aliō requiratur est
dubium. Pro quo sit quarta p̄positio
tio q non est certum ex scriptura vtruz
illa verba que p̄cedūt aut sequuntur
in canone missę fm vsuz ecclesie. aut ali
qua alia a predictis requirantur ad cō
secratiōē sanguinis. Ideo p̄iculosum
est hic aliquid asserere. quia ad hoc au
toritas sufficiens non habetur. sed nō
est p̄iculosuz igno:are. qz videt̄ igno:ā
tia inuincibilis vt dicit Scotus. Et de
hac materia tractat Armacanus. lib. 9.
a principio vsqz ad. 5. caplm. sed trans
eo causa breuitatis rē. Quinta p̄posi
tio que sequitur ex predictis est. q non
est necesse in quolibet sacramento scire
precise que verba sunt d forma ad hoc
q aliquis conferat sacramētum. Ser
ta est q in casu talis dubij sufficit inten
tio faciendū quod facit ecclesia. ideo sa
cerdos debet distinte legere verba ca
nomis a principio vsqz ad finem. et op̄
positum facere esset peccatus. quia ibi
melior est simplicitas q subtilitas.

1^a p̄o
Ista p̄positio
hō est de vna
forma p̄cedētib⁹

3^a

4^a

5^a

Pro q̄ p̄tra
tunc p̄tra
hō est de vna
forma p̄cedētib⁹

1^a q̄

2^a q̄

3^a q̄

4^a q̄

5^a q̄

Quarta sententia per se per se per se per se

Quarti sententiarum

Missae per se per se per se

Solus sacerdos validus per se per se per se

3. ad introitum ad officium

Solus sacerdos per se per se per se

Mysterium in se per se per se

Degradatus per se per se per se

Requisita ad receptionem per se per se per se

Per uerba in se per se per se

Tertio ex dicta descriptione patet quod sit minister huius sacramenti. quia sacerdos certa verba proferens cum debita intentione. Pro quo pono aliquas propositiones. Prima est quod solus deus potest hoc sacramentum efficere causaliter. Secunda quod creatura potest hoc sacramentum efficere ministerialiter: quia deus sic ordinavit ut in quolibet sacramento minister posset esse homo. Tertia est quod ad hoc ut creatura coficiat hoc sacramentum ministerialiter solum tres conditiones requiruntur simpliciter. Prima est quod sit sacerdos. Secunda quod proferat verba consecrationis. Tertia quod habeat intentionem faciendi quod ecclesia intendit. Prima conditio est specialis in hoc sacramento. Et probatur extra de sum. trini. et fi. catho. ca. firmiter. Et fundatur Mat. 26. Hoc facite etc. Vel hoc quotiescumque feceritis etc. Ubi Christus loquitur discipulis quibus succedunt in ecclesia soli sacerdotes. Secunda conditio et tertia sunt communes aliis sacramentis. An propter defectum scilicet non potest mutus coficere. sed propter defectum tertiae hoc non potest carens usu rationis: scilicet illud potest degradari hereticus vel scismaticus. Quarta propositio est quod ad hoc ut creatura coficiat hoc sacramentum ministerialiter non solum simpliciter et absolute: sed etiam decenter et ordinate aliquid alia a predictis requiruntur. scilicet aliquid ex parte ministri ut quod non sit subiectus pene canonice aut pene naturalis super quam fundatur pena canonica: sicut quod non sit degradatus: irregularis: excommunicatus: suspensus ab executione sacramentorum. symoniacus vel infamis. quod non sit in naturalibus turpiter et scandalose defectuosus sicut leprosus. Item quod non sit in peccato mortali et quod sit in puenientibus ordinamentis: ut habet de consecra. dist. 1. vestimenta. Et quod habeat in missa rudentes in persona totius ecclesie. Sicut ex parte loci aliqua requiruntur. Ex parte loci proprie dicti duo. scilicet primo quod non sit interdictus. secundo quod sit sanctificatus. Et istud secundum intelligendum est nisi in casu necessitatis. Item ex parte loci improprie dicti scilicet altaris vel vasis requiritur quod altare sit lapideum. et quod calix vel patena sit de auro et argento: aut ad minus de stanno. non

de ere aut auricalco propter contractam rubiginem. non de ligno vel vitro propter imbibitionem vel fractionem. Et debet omnia ista esse consecrata. Sicut aliquid requiritur ex parte temporis. scilicet quod sit inter principium diei et horam nonam intelligendo per principium diei principium aurore. Et incipit secundum auctorem in libro de crepusculis quando est sol sub horizonte ad octo gradus: et hoc est intelligendum regulariter. Item ista temporis circumstantia concomitatur unum quod requirit tractum temporis scilicet quod dicatur missa cum certis orationibus secundum usum ecclesie. Et de omnibus istis vide in Scoto lib. 4. in fine dist. 13. ubi diffuse declarat ista que breuiter summaui: quia licet sint utilia tamen non sunt magne speculationis. **D** Quarto ex predicta definitione patet quis sit suscipiens hoc sacramentum. quia comedens aut bibens. Pro quo distinguendum est secundum Scotum quod hoc sacramentum potest aliquis suscipere quadrupliciter. Uno modo ad sacramentum et non sacramentaliter. Secundo modo sacramentum sacramentaliter et non spiritualiter. Tertio modo sacramentum sacramentaliter et spiritualiter. Quarto modo sacramentum spiritualiter et non sacramentaliter. Primo modo recipit sacramentum qui recipit hostiam consecratam. sed tamen non recipit eam ut consecratam sed omnino non discernens eam a cibo communi. Et talis secundum apostolum 1. ad Corinthios. 11. Iudicium sibi manducat et bibit non diiudicans corpus domini. id est non discernens a communibus cibis. Et hoc si fiat ex infidelitate sicut in pagano: vel ex contempitu stante fide ut in malo christiano. Et hoc modo unum brutum potest recipere hoc sacramentum. Secundo modo recipit sacramentum ille qui est in peccato mortali. et tamen credit ibi esse corpus christi et recipere communionem ipsius. Tertio modo recipit sacramentum bonus fidelis sine peccato mortali: qui cibum siue sacramentum corporaliter recipit et in cibum spiritualiter conuertitur. iuxta verbum Augustini. in lib. confes. Quarto modo recipit sacramentum bonus fidelis deuote

officiarius

et non sacramentaliter

Questio quinta

paratus ad susceptionē. qui tamē propter reuerentiā abstinēt vel propter infirmitatē v[er]o quia forte nō habet ministrū
 Istis trib[us] modis brutū non p[otes]t suscipere sacramentū. sed duob[us] vltimis solus bon[us] recipit. **E** Quinto ex dicta descriptiōe pat[et] quis sit effectus huius sacramēti. Est em̄ duplex effect[us] Primus est real[is] cōtinētia corp[or]is et sanguinis xp̄i sub speciebus panis et vini: Secundus est resectio spiritualis illius qui digne recipit hoc sacramētum. Pri mus effect[us] p[ro]bat[ur] p[er] auctoritatē. Mat. 26. vbi ch[ri]stus post cenā illud sacramētum instituit vt sub illis speciebus ver[um] corpus eius et verus eius sanguis reali ter cōtineretur. Et nō tantū tūc quādo ipse cōfecit sed etiā quādo postea a sacerdotibus cōficeretur. Ad quod dedit auctoritatem subdens ibi. hoc facite in meam cōmemoratiōnē. Unde q[uod] hoc sacramentuz semper sit in ecclesia q[ui]diu ipa durabit pat[et] p[er] illud. 1. Corinth. 11. Quotiescūq[ue] panē hunc rē. mortē do mini annūciabit[ur] donec veniat. supple ad iudicandū. Unde vsq[ue] tunc durabit ecclesia militans et eucharistia in ea.
 Secundus effectus p[ro]bat[ur] quia congruus est illū specialiter reñci q[ui] digne recipit cibū spirituale rē. ideo datur in specie cibi corp[or]alis rē. Si vero heretici vellēt impugnare primū effectū dicēdo q[uod] corpus xp̄i non est ibi realiter sed solū rēp[re]sentatiue et q[uod] illa verba scilicet hoc est corpus meū hic est sanguis meus dicta sunt figuratiue sicut illud Johānis de cimo quinto. Ego su[us] vitis vera. Istud apparet esse contra intentionez christi. quia s[ecundum] Augustinū intellectus verborum xp̄i ex p[re]cedentibus et sequentibus potest haberi. Unde vbi christus dicit ego sum vitis vera statim subdit et vos palmites. Unde constat euz loqui figuratiue. Luni autez dicit hoc est corpus meū statim subdit quod pro vobis tradetur. Luce. 22. Et ita de suo sanguine ideo rē. Et si dicat isti q[uod] christus vidēs aliquos abisse retroz propter predicationē de eucharistia vbi dixit Joh. 6. Nisi manducaueritis carnē rē. statim ex

posuit se dicens verba que locutus su[us] vobis spūs et vita sunt. et ita videt[ur] q[uod] nō intellerit nisi de carne sua figuratiue Istud nō valz. q[ui] nō vult ibi negare veritatem corp[or]is sui. sed vult ostēdere q[uod] nō ē ibi corp[or]aliter illo mōdo quo illi intellegebāt. s. visibiliter et in xp̄ia forma. s[ed] per oppositū ad istū modū intelligendi est ibi spiritualiter rē. **S**exto ex dicta definitione et immediate dictis patet quadruplex differentia et excellētia huius sacramēti sup[er] alia. Prima. quia alia licz q[ui]ntū est de se sunt signa vera tamē q[ui]ntū nō habēt effectū suū propter susipientis indispositionē. s[ed] istud est veracissimū q[ui] nūc caret p[ri]mo effectū
 Secūda est. q[ui] istud realiter p[ro]inet illud q[uod] signat. alia non. Tertia q[ui] effect[us] ist[us] est dignior q[ui] in alijs rē. Quarta. q[ui] alia sacramēta p[er]sistunt in fluxu et fieri istud autē est quoddā p[er]manēs rē.
S Sed cōtra predicta p[ro] ordinē mouent aliqua dubia circa materiam. Primū dubium est. an panis azimus vel fermentatus vel vterq[ue] sit materia huius sacramenti. Secundū utrū apponere aquā sit de necessitate sacramēti. Et videt[ur] q[uod] non quia nō apparet vbi xp̄s instituerit q[uod] ponat aqua. igit[ur] rē.
 Ad primū dubiū dicūt greci q[uod] necess[arium] est cōficere in fermentato. ideo negāt latinos cōficere. Antecedēs probāt. q[ui] ch[ri]stus cōfecit in illo pane sicut nituntur declarare ex euāgelio. s[ed] hoc videt[ur] pro et contra in Scoto. Contra hanc heresim pono aliquas p[ro]positiones. Prima est q[uod] xp̄s cōfecit in pane azimo et nō in fermentato. Pat[et] p[er] illud. Mat. thei. 26. Primo die azimoz quesierunt discipuli. vbi vis paremus tibi pascha. Similiter. Mar. 14. et ideo pat[et] q[uod] p[ri]ma die azimoz scz. 14 luna cū discipulis comedit xp̄s agnum paschalē s[ecundum] legem. et illa die p[re]fecit rē. Secūda p[ro]p[ositi]o q[uod] non soluz in azimo. sed etiā in fermentato potest cōfici quia s[ecundum] Anselmum libro suo de azimo et fermentato nō differunt substantialiter azimus et fermentatus. ideo nō negamus grecos cōficere in fermentato. Quod pat[et] quia a p[ri]mo

*Dubia aliqua
 Monitus q[ui]da
 supra dicta
 Secūda d[icitur]
 panis agni
 sicut dicitur in v[er]bo
 de materia q[ui]nt
 de azimo
 Opinio g[ra]m[ma]t[ica]
 Dicit d[icitur] cōtra
 q[uod] est h[er]esim p[ro]p[ositi]o
 sup[er] d[icitur] p[ro]p[ositi]o
 fermentato
 Non soluz in azimo
 Sed etiā in fermentato
 potest cōfici
 Dicit d[icitur]
 Anselmum q[ui]nt
 cōfiteri*

A in

Quarti sententiarum

cipio tota ecclesia conficiebat in azimo
postea autem tempore Leonis pape fu
it constitutum qd conficeretur in fermenta
tato. sed illud fuit ad tempus ad extin
guendum heresim Ihebionitarum: qui
dixerunt necessariu esse christianos in
dazare. et per cosequens pascha in azi
mo conficere: sed illa heresi extincta re
dijt ecclesia occidentalis ad primam su
tudine. Tertia ppositio qd minister
siue latinus siue grecus coficiens in fer
mentato grauitur peccat: qz talis facit
cotra ordinem siue constitutione eccle
sie: que coformis est quo ad hoc institu
tionem chusti rē. Ad scdm dubiu dicit
Armacanus in libro. 4. cap. 9. qd aqua
in cosecratiōe sanguinis necessario exi
gitur: qz licet nō legat chursum sic con
secraste. tamē aliquibus verisimilibus
rationibus hoc probatur rē. Scotus ta
men dicit qd nō est simpliciter de neces
sitate sacramēti qd apponatur aqua cū
vino: qz etiam quādo ponitur aqua nō
cōuertitur in sanguinem: nisi sit primo
conuerfa in vinū: et ideo ita modica est
ponenda et ita tēpestiue qd ante cosecra
tionē possit cōverti in vinū. Greci etiā
nō apponunt aquā: vt dicit Innocenti
us de officio misse pre. 3. lib. 4. capit. 5.
tamen minister tenetur ponere aquam
propter pceptum ecclesie: etiam chri
stus vinum aque mixtum consecrauit
fm Dama. lib. 4. cap. 5. rē. **¶**
Sed circa formam sunt aliqua du
bia. Primuz est qm chursum hoc sacra
mentum instituit siue quādo primo cō
secrauit. Secundū est quid demonstrat
tur per ly hoc in illa propositione. hoc
est corpus meum rē. et quid signat rē.
Ad primum dubiu patet qd in cena
fuit a churso hoc sacramentum institu
tum. tamen circa hoc dupliciter dicitur
Ande dicit scorus qd chursum quādo di
xit illa verba. hoc est corpus meum. nō
cosecrauit per illa verba: sed prius per
illam benedictionem de qua dicitur qd
benedixit rē. Et huic concordat Inno
centius de officio misse parte tertia ca
pitulo sexto et quartodecimo. Et p hoc
videt facere qd nisi corp⁹ chursum fuisset

ibi sub sacramento ante plationē illoz
verboz hoc est rē. non vere dixisset hoc
est corpus meū rē. Alio modo dicit Ar
macanus libro. 9. cap. 5. qd vbi Marc⁹
dixit hū dixit Lucas et Paul⁹ dicūt gra
tias egit. et sic nō videt illa benedictio
panis sed potius dei patris. nec pces
sit aliqua benedictio cosecratiua panis
anteq̄ xps dixit. hoc est corpus meū. et
ita de calice rē. At rūqz autem predicto
rum modoz probabile est sustinere fm
istū doctore. tamē quicquid dicatur de
predictis nō refert quo ad propositum
quin illa verba hoc est corp⁹ rē. sint cō
secratiua apud nos. Magis tñ pbabi
le videtur qd per eadē verba chursum con
secrauit quia nō videtur rationale qd
alia forma verboz cosecratiōis vtatur.
minister qd ea quāuis fuit eius doctor
et magister rē. Ad secundū dubiu vel
queris de xpo vel qris de xpi ministro.
Si queris de xpo quid demonstrat di
cendo hoc est rē. licet Scotus circa hoc
multas opinōes recitet et plures pclu
siones pbet. tamē breuius potest dici.
Ano modo fm primā viā supradictam
qd chursum demonstrabat corpus suum
iam ibi pexistēs ante prolationēz ver
borum illoz rē. Alio modo tenendo se
cundaz viam ibidē dictā potest dici fm
Armacanū qd xps corpus suuz demon
strauit ante cōuersionēz panis in ipsuz
quod tñ adhuc non fuit in manibus ei⁹
sed esse debuit verbis illis platis. quo
corpore eius demonstrato verū fuit hoc
est corpus meum. Et vtrūqz horuz pōt
dici sine periculo fm istum doctore. Si
aut queris de xpi ministro quid demō
strat dicēdo hoc est corp⁹ meuz rē. Ano
modo potest dici fm Dckaz in quolibe
tis suis qd sacerdos significatiue recipi
ens dicta verba debet demonstrare p ly
hoc corpus xpi. sic tamē qd illi ppositiōi
vocali duplex metālis corruideat. s. vna
de futuro a principio plationis verbo
rum vsqz quo verba istit plata. et est ta
lis mentalis hoc corp⁹ quod statiz erit
sub istis speciebus est corpus meū. Alia
de presenti verbis prolatis scilicet hec
hoc corpus nunc existens sub istis spe

Tempore
Lionis pape
propter heresim
Ihebionitarum
ita videt
conficere rē
finitate

27 Dubiu

Opinio scoti
est qd aqua nō
ponit. sed ad
q̄formam

In
scoti nō apponit
aqua vino

Tamen minister
tenetur ponere
aquam propter
pceptum ecclesie

Dubia qd
scoti nō dicit
rationē p̄ly

Ad ad 72

Opinio scoti

Opinio
Armacani

27

Opinio scoti

*Est una opinio qd dicitur qd non est
nisi qd est lyba dicitur pater ad quod
non ad quod dicitur Agabus*

*Habent plura beneficia pro quolibet
obligantur ad horas non tamquam hinc
sed ad vultus*

Questio quinta

cius est corpus meū referendo semp
ly meū ad christū cuius hoc est corpus
Et causa est quia tempe pationis ver
borum res aliter se habet q̄ post. quia
primo non est ibi corpus xpi. sed bene
post rē. Alio mō dici potest q̄ nō est ne
cesse q̄ sacerdos niteficias aliquid de
monstret per ly hoc vel etiaz q̄ aliquid
intelligat per illā vocē plus q̄ per vocē
non significatiuā. quia vox illa nō reg
nitur ibi ad illā psecrationē tanq̄ signi
ficatiua veri vel falsi. sed soluz hec vox
data est nobis tanq̄ signū vt cognosca
mus q̄ his verbis nite prolatis inme
diate sub illis speciebus est corpus xpi
per diuinū beneplacitū. Et p hoc facit
q̄ sacerdos pfert illa verba materialr
et recitando ea tanq̄ a xpo dicta. vt pz
per verba pcedentia in canone. id illa
nō est ppositio rē. Unde q̄tū ad hoc bñ
dicie Scotus qui finaliter tenet q̄ qua
litercūq; logicus saluat illā ppositionē
esse veraz. tamē sufficiat theologo q̄ illa
non est oratio sacramētalis vt vera sed
vt tale signū sensibile r vt instrumentū
institutū a deo ad cōsecrationē illā rē.
Sed male dicit in hoc quod subdit ibi
dem q̄ illa oratio nō est ppositio conse
cratiua vt vera neq; vt falsā. sed tantū
vt est ppositio neutra r prior natura
liter et forte tempore veritate sua. hoc
em̄ nihil est dicere imo implicat q̄ aliq̄
ppositio sit neutra aut aliquo mō por
sua veritate. Ideo dico q̄ illa oratio nō
est psecratiua vt ppositio vera aut falsā
sed vt quoddā signū qd nō est ppositio
iuxta dicta prius. ¶ Adhuc cir
ca minitx sunt aliq̄ dubia. Primū est
An minister cōsecrans hoc sacramē
tum in peccato mortali vel sine pfectio
ne s̄ peccato mortali cōmisso peccet ex
hoc mortaliter. Et videtur q̄ nō. q̄ nul
lus tenetur confiteri nisi semel in anno
iuxta ca. Omnis vtriusq; serus de pe. et
re. Igitur sacerdos pōt exercere actus
suos sibi puenientes absq; h̄ q̄ pluries
cōfiteatur rē. Secundū dubiū est An
minister obligatus duabus psonis cui
libet sub hac forma. dicam pro te vnā
missam. possit satisfaccere per vnā. Et

*Alia
opio*

videt q̄ sic per simile de illo qui habet
plura beneficia et pro quolibet obliga
tur ad horas. non tamē tenetur bis eas
dicere rē. Ad primū dubium pono ali
quas ppositiones. Prima est q̄ con
secrans in peccato veniali propter hoc
nō peccat nec mortaliter nec venialiter
patet. quia de tali nō est necesse penite
re. igitur rē. Secunda ppositio q̄ cō
secrans existens in actu peccati mortal
ex hoc peccat mortaliter. q̄ simpliciter
manducat indigne. Unde videtur q̄tū
ad hoc idē iudiciū de cōsecrante et mā
ducante. Tertio q̄ cōsecrans existens
in peccato mortali de quo non penitet:
nec penituit quia pteritū est. et de il
lo non recolit. sed hoc nō fit ex negligē
tia crassa vel affectata excusatur. Si ve
ro ex negligentia mala peccat mortali
ter licz non ita grauiter sicut pum⁹ qui
peccat actualiter. Ptz. quia prima Co
rinthios vnde dicit apostol⁹. Pro
bet autem seipsum homo rē. Ideo hor
mo se pbare et examinare tenetur fm
possibilitatem fragilitatis humane rē.
et si hoc faciat sufficit. Unde patet q̄ ri
te et digne conficiens non tenetur esse
in charitate et cetera. Quarta propo
sitiō est q̄ consecrans qui peccat morta
liter quis s̄ illo penituerit si confessus
non fuerit peccat mortaliter. quia tene
tur prius confiteri q̄ consecrare vel cō
municare. cuius ratio est. quia nou tan
tum debet deo reconciliari. sed ecclesie
ad hoc vt digne recipiat sacramentum
ecclesiastice vnitat⁹ et cetera. Et hoc ve
rum est si occurrat oportunitas confite
di sine scandalo. alias nō. vide Scotū.
Ad argumentum autem dicitur q̄ il
lud capitulum Omnis rē. est pceptū
generaliter tangēs oēs fideles sed alia
lege speciali tenetur sacerdos et quilibet
suscipiens in casu isto scilicet illa. p
bet autem seipsum homo. R

*in dubio ay
Miser obligatus
duobz psonis
vt videtur qualiter
ad missam ppe
puffandū q̄ vna
dubio. q̄ ppe
Cōsecratiō ppe
veniali nō paret
q̄ ppe*

*Ad rē dicitur
quod non
tenetur hoc q̄
et cetera*

Ad secundum dubium pono aliquas
propositiōes. Prima est q̄ obligatus
ad vnā missam pro sorte et postea ob
ligatus ad aliam missam p platone nō
potest per vnā solam missam deobliga
ri. Patet. quia ex ista forma verborū cō
A iij

*Ad rē dubium
Obligatus ad
vna missam
pro sort et
obligatus ad
aliam p platone
q̄ vna pda nō
pōt deobligari*

*Ad p̄dictū p̄dictū nō videtur p̄dicto
mortaliter vel sine p̄fectio
q̄tū p̄dictū mortali*

*De f...
Duo...
...*

Quarti sententiarum

20 ff

30

*Dicitur p...
intelligi q...
...*

4a ff

*Quisno ay...
missa celebrata...
...*

6a ff

fiat q̄ talis sit obligatus ad duas. Secunda positio est q̄ duabus obligatus p̄sonis sub forma posita in casu istō duobus pot̄ satisficere p̄ vnā missaz. Patet q̄ ex illa forma nō sequit̄ ipm̄ esse obligatū ad duas. ad hoc est argumentum ibi factū rē. Tertia positio est q̄ obligatus forti ad celebrandū vnā missam p̄ncipalit̄ pro aīa ei⁹. r̄ Platonī ad celebrandū vnā missaz p̄ncipaliter pro aīa ipsius nō pot̄ satisficere pro vtraq̄ aīa p̄ vnā missam. Pro quo sciēdū quid voco missam p̄ncipaliter celebrare pro aīa alicui⁹. En̄ videt̄ q̄ sic celebrare p̄ncipaliter pro aīa alicui⁹ est applicare vlt̄ intendere applicare missam suā aīe vni⁹ sic q̄ sit quedā satisfactio apud deū p̄ illa aīa si indigeat. Et ideo sacerdotes celebrare p̄ncipaliter pro aīa fortis pot̄ est intelligi dupl̄r. Vno mō q̄ intēdat q̄ missa sua valeat multis. ita q̄ sit satisfactio pro multis r̄ simul intendat q̄ plus valeat aīe fortis q̄ alicui⁹ d̄ reliq̄s. Alio mō q̄ applicet missaz sic q̄ tñ cedat aīe fortis in satisfactiōe. Iuvelit q̄ profit̄ alijs p̄ modū orōnis. P̄rio mō pot̄ iste celebrare p̄ncipaliter pro vtroq̄ sed scdo mō nō. Et isto scdo mō positio est vera. Quarta positio q̄ illo scdo mō stat q̄ aliquis celebrat p̄ncipaliter pro aliquibus. r̄ tamen pro nullo celebrat p̄ncipaliter. Patz̄ in casu q̄ aliquis celebrat eque p̄ncipaliter pro duob⁹ rē. 2 Ex p̄dictis ptz̄ solutio vni⁹ questiois. s. si querat̄ vtrū missa celebrata p̄ plurib⁹ ḡnaliter tñ valeat vnicuiq̄ ipsorū ac si specialiter pro vno eorū tñ celebraret̄ posito q̄ q̄libet eorū indigeret. En̄ pono q̄ntam positioē. q̄ non. q̄ valor misse p̄ modū distributionis cedit cui libet in p̄tez satisfactiois apud deū fm̄ equalē portioē fm̄ num̄er̄ p̄sonaz. Et p̄ p̄ns quāto plures sunt tanto vnicuiq̄ min⁹ habebit. Nam valor misse est finite virtutis in purgatorio. Alioquin sufficeret vna missa p̄ oibus rē. Et sic frustra dicerent plures in ecclia rē. Sexta positio p̄ intellectu p̄dicto r̄z̄ sit hec q̄ missa siue q̄cunq̄ oratio facta in ecclia

p̄ defuncto dupl̄r d̄i valere. Vno mō p̄ modū satisfactiois deo p̄ debito defuncti. r̄ sic verū est qd̄ dixi. Alio mō p̄ modū orōnis siue supplicatiois. r̄ sic pot̄ vnicuiq̄ equalit̄ valere. ac si specialiter fieret. Videt̄ tñ quibusdā q̄ loquendo de deo fm̄ p̄ditioes policie humane nō apparet verisimile q̄ de⁹ eque facilliter p̄cedat supplicatiōe q̄ sit pro remissione mille debitorū. sicut supplicationem eque intētas q̄ sit tñ pro vno debitore q̄ p̄cedit ex equali charitate. Et iō regulariter loquēdo videt̄ qd̄ pl⁹ valeat missa vni si p̄ eo specialit̄ fiat q̄ si pro eo r̄ pro alijs generaliter fieret rē.

20 Alterius circa suscipientes sunt aliqua dubia. Primū. Vtrū hoc sacramentū tñ debeat sumi a ieiunis. Scdm̄ est. Vtrū a quolibet debeat sumi sub vtraq̄ specie rē. Ad primū dubiū dico qd̄ nō. Et hoc in duplici casu. Prim⁹ est si non ieiun⁹ sit in periculo mortis. tñ ne talis discedat sine viaticō pot̄ sumi. Scdm̄ est q̄ si sacerdos fuerit decept⁹ in cōsecratiōe panis vel vini vt si aquā ponat loco vini v̄z̄ iterū p̄secrare r̄ aliā hostiā apponere r̄ a p̄secratiōe hostie incipere. q̄ p̄secratiōe v̄z̄ esse integra fm̄ Tho. tertia parte summe. q. 83. ar. 6. q̄ sicut dicit̄. 7. q. 1. ca. n̄hil. p̄fecta videri nō p̄nt sacramēta nisi p̄fecto ordine compleant̄. En̄ sacerdos tenet̄ ex p̄cepto ecclie p̄fecte sub vtraq̄ specie r̄ recto ordine cōsecrare. p̄pter integritatē sacramēti. Et tenet̄ qd̄ cōsecrat sumere. ergo cū non sit ieiun⁹ in casu tñ oportet sumere. q̄ p̄ceptū de ieiunio est solū de honestate r̄ reuerentia sacramēti r̄ p̄ceptum de integritate est de substantia sacramēti quia in duab⁹ specieb⁹ cōsistit tñ vnū sacramentū. iō minus p̄ceptū est infringēdū ad obediendū maiori. Et non est verū qd̄ dicitur in sūma confessorū lib. 3. ti. 34. q. 69. q̄ tñ in articulo mortis pot̄ sumi hoc sacramentū a nō ieiunis rē. Ad secūdū dico q̄ iuxta doctrinā apostoli licitū est cōmunicare quoscūq̄ sub vtraq̄ specie sacramēti rē. Non est tamē ad hoc obligatio imo ecclia romana in vsu habet

*En̄t duo casus quib⁹
...*

Quarti sententiarum

claratione. Primo premitam trimē-
brem distinctionez. Secundo ponam
triplicem pelusionem. Tertio solnam
multiplicem obiectionem rē. Premit
to igitur hanc distinctionem q̄ iste ter-
minus corpus potest capi tripliciter.

*Corpus in p̄
trifand
ad. 14. de 210
16.*

Primo modo put supponit essentialit̄
pro substantia composita ex materia ⁊
forma substantiali. ⁊ sic pertinet ad p̄-
dicamentū substantie. Secundo modo
put supponit pro aliqua re siue sit sub-
stantia composita ex materia ⁊ forma si-
ue sit materia siue forma substantialis
vel accidentalis connotando tamen ta-
lem rem habere partem situalter distā-
tem a parte. ⁊ esse longam latam ⁊ pro-
fundā. Et sic pertinet iste terminus cor-
pus ad predicamentū quātitatis conti-
nue distiucte contra alias species. scilz
linea ⁊ superficies. Quis iste species sup-
ponunt pro eadem re. Non enim teneo
cum illis qui dicunt q̄ iste termin⁹ cor-
pus vt est de genere quātitatis suppo-
nit pro aliqua re q̄ nō est substantia nec
qualitas ⁊ q̄ iste species quantitatatis li-
nea superficies corpus supponunt pro
diuersis rē. Tertio modo p̄t dici iste
termin⁹ corpus put supponit pro ma-
teria siue sit quanta siue non. connotā-
do tamen aliquas qualitatuas dispo-
sitiones materie inherere. Et hoc mō
dicimus q̄ ex anima humana ⁊ corpo-
re hominis sit vnus homo. ⁊ q̄ corpus
christi in triduo iacebat in sepulcro. id
est materia christi informata qualitati-
uis dispositiōibus aliquibus rē. Et sic
iste termin⁹ corpus pertinere potest ad
predicamentū qualitatis. Et ideo iuxta
hanc distinctionez vt remoueatur equi-
uocatio hui⁹ termini corpus in presen-
ti questione vtar istis terminis corpus
in genere substantie. corpus in genere
quantitatatis. corpus in genere qlitatis.
Vel qñ simpliciter vtar eo. capiā ipsuz
vt est de genere quātitatis quia hec ac-
ceptio magis erit ad p̄positum. Ex
hac distinctione infero tria correlaria.

*Corpus in p̄
de quod sit
de quod q̄ r̄tando
de quod q̄ r̄tando*

¶ Primum est q̄ licet idem sit
corpus christi in genere substantie ⁊ in
genere quantitatatis. tamen non est idez

corpus christi in genere substantie ⁊ in
genere qlitatis. p̄t ex declaratione ter-
mi norum. tñ pro veritate p̄me partis
correlarij supponopro nunc q̄ omnis
q̄ntitas p̄tinua est substantia vt qlitas. ⁊
id iste termin⁹ corp⁹ xpi vt ē de gne sub-
stantie ⁊ vt ē de gne q̄ntitatis supponit p̄
eodē licz diuersa connotādo. hoc aut nō
obstante aliquid est corpus xpi qd non
est in genere substantie id eo illi termin⁹
nō supponunt cōuertibiliter pro eodez
quia xps in celo habz plura corpora in
genere quātitatis. id est plura de quoz
quolibz verificatur hic terminus corp⁹
vt est de genere quātitatis. ⁊ tamen nō
de quolibet verificatur ille termin⁹ vt
est de genere substantie. habet em̄ com-
positum ex materia ⁊ forma qd est cor-
pus in genere substantie ⁊ in genere quā-
titatis. ⁊ de illo verificatur p̄ma pars
correlarij. sed etiā habet materiā que ē
corpus in genere quantitatatis sed nō in
genere substantie. ipsa autem est corp⁹
in genere qualitatis ideo pro ipsa veri-
ficat secūda pars correlarij. habet etiā
plures formas accidentales quarū qlz
bet est corp⁹ in genere quātitatis ⁊ nō
in genere substantie vel qualitatis rē.

Secūdo sequitur q̄ xps semper habe-
bit in sacramēto eucharistie corpus taz
in genere substantie q̄ in genere quali-
tatis quicunqz erit hoc sacramentū. p̄t
quia materia xpi habet formam substā-
tialem ⁊ aliquas dispositiones qualita-
tuas quas nūq̄ dimittet. ⁊ per p̄is quī
cunqz erit hoc sacramentū xps habebit
ibi materiā siue corpus materiale cū
illis dispositiōibus qualitatiuis rē. per
concomitātiā rē. igitur ex quid nomi-
nis sequitur rē. Tertio sequit̄ q̄ xps
aliquando non habuit in sacramēto eu-
charistie corpus in genere substantie sz
soluz in genere qualitatis. Patet. quia
fm̄ doctores h̄ hoc sacramentum fuisse
consecratum in triduo mortis xpi ipse
habuisset ibi soluz corpus materiale. id
est materiā cum qualitatiuis disposi-
tionibus ⁊ non animā. ⁊ per consequēs
non habuisset ibi corpus in genere sub-
stantie nec in genere quātitatis vt post

*de sacramēto fuisse consecratum
in triduo mortis xpi ipse
habuisset ibi soluz corpus materiale
id est materiā cum qualitatiuis disposi-*

Quarti sententiarum

corporea quantitas in sacramento. Prima pars probatur sic. Quicquid est ipsius christi in celo est etiam in sacramento: sed corpus christi quantum seu corporea christi quantitas est in celo igitur etc. consequentia est bona et minor pars ex fide. Sed maior est catholica et rationalis: quia ex quo christus habet in sacramento illam eandem naturam humanam quam habet in celo: ut patet ex fide. rationabile est quod omne quod habet in celo habeat in sacramento. Et intelligo de illo quod habet sic quod est ipsum vel in ipso. Et arguitur sic expositorie demonstrato corpore christi vel eius quantitate corporea. hoc est corpus christi quantum vel corporea christi quantitas. hoc idem est in celo et in sacramento. igitur etc. Secunda pars conclusionis probatur. quia corpus christi quod est in sacramento et quicquid est in ipso corpore christi est totum in sacramento et totum in qualibet parte sacramenti: ut patet ex conclusionem precedentem. Et per hunc nihil tale habet partem distantem a parte in sacramento. sed constat quod omne illud quod est alicubi quantum corporeum vel quantitas corporea habet ibi partem distantem a parte: ut patet ex quid nois. igitur corpus christi non est in sacramento: quantum corporeum etc. Et sic pars conclusio etc.

Ex qua sequitur aliqua correlaria. Primum est quod opinio que ponit quod omnis quantitas continua est substantia vel qualitas. magis consonat positioni fidei quam eius opposita. Probat quia secundum positionem fidei. sicut corpus christi quod est in celo est in sacramento et in qualibet parte eius ita omnes res que est ipsum vel in eo est in sacramento et in qualibet parte eius. et per hunc si secundum positionem oppositam in corpore christi quod est in celo esset una quantitas continua distincta a substantia corporis christi a qualitate eius illa quantitas continua distincta a substantia corporis christi a qualitate eius etiam esset in sacramento per primam partem conclusionis et tamen non esset in sacramento quantitas continua per secundam partem conclusionis et probatio nem eius. Sed probatur quod hoc sit impossibile secundum illammet opinionem: quia secundum eam

sicut substantia est formaliter substantia et qualitas formaliter qualitas: sic quod non stat quod substantia sit alicubi et non sit ibi substantia vel qualitas sit alicubi: et non sit ibi qualitas. ita similiter secundum eos illa quantitas continua quam ibi ponunt distinctam a substantia et qualitate. si esset esset formaliter quantitas ita quod non stare ipsam esse et non esse quantitate continuam: nec ipsam esse alicubi et non esse ibi quantitate continuam. Ex hoc ulterius sequitur quod nulla res est formaliter seu de sua ratione intrinseca quantitas continua: quia quicumque re data stat ipsam esse et non esse quantitate continuam et esse alicubi et non esse ibi quantitate continua: sicut patet ex dictis etc. Tertio sequitur ex predictis quod iste hunc non valent: quantitas continua christi corporis christi ex vi conversionis est sub specie panis. igitur ipsa ex vi conversionis est quantitas continua sub specie panis. Similiter ista non valet. Substantia corporis christi et eius quantitas idem sunt realiter. et substantia corporis christi in sacramento est substantia. igitur est ibi quantitas continua siue corpus: quia in omnibus istis ante dens est verum et hunc est falsum: ut patet ex dictis. Et potest dari exemplum. aliquis homo scilicet filius dei est ubique et tamen non est ubique homo etc. Et hic est sciendum autem quod in predicta conclusione et in correlariis sequentibus usus super istis terminis corpus quantum quantitas corporea siue continua et non istis terminis quantum vel quantitas simpliciter dictis. Quia quantitas est genus ad quantitatem continuam et discretam. et quantum ad quantum continuum et discretum. Et ideo loquendo de quantitate discreta et de quanto denotato ab ea bene procederem aliquas propositiones: quas negavi de quantitate continua et contra. Unde ponere contra Occam istas propositiones. Prima est quod corpus christi est quantum in sacramento altaris et quantitas christi est quantitas in sacramento altaris: quia licet corpus christi non sit ibi corpus seu quantitas corporea vel continua: quia non habet ibi partem distinctam a parte. tamen est ibi quantum discretum seu quantitas discreta

*Quarta pars de sacramento
quarta pars de sacramento*

Questio quinta

quia habet ibi plures partes discretas et distinctas que faciunt unum. **Secunda** est quod stat aliquid esse compositum ex partibus quantitatis et non esse quantum continuum. quia corpus christi in sacramento est compositum ex partibus quantitatis sine quantis et tamen corpus christi non est quantum continuum. et statet quod etiam nec alibi esset quantum continuum etc. **Tertia** propositio est quod aliqua est quantitas que non est substantia nec qualitas. nec est res distincta a substantia vel qualitate. Patet. quia numerus ternarius angelorum est quantitas discreta. et tamen proprie loquendo non est substantia nec est res distincta a substantia. nec est res una nec una substantia sed plures. ideo etc. **Quarta** est quod aliqua substantia vel qualitas est formaliter quantitas. sic quod non stat ipsam esse et non esse quantitatem vel ipsam alicubi esse et non esse ibi quantitatem. **Pars** quod quilibet substantia divisibilis et omnis qualitas est numerus et sue partes. et per se est quantitas discreta etc. **Igitur**

Y **Tertia** conclusio est hec quod corpus christi habeat in celo ordinem partium in toto et ordinem partium in loco. tamen talez ordinem neutro modo habet in sacramento. **Prima** pars patet. quia corpus christi est in celo situationaliter ut supponitur etc. sed secundum patet. quia ad talem ordinem requiritur distantia partium sicut magis apparebit quam recitabit opinio quare tenet **Adam** contra istam conclusionem quo ad hoc quod dicitur quod corpus christi in sacramento non habet ordinem partium in toto.

Ex hac conclusione sequitur primo quod corpus christi existens in sacramento non est ibi situationaliter. Patet. quia non commensuratur sacramento nec habet ibi ordinem partium in toto vel in loco. igitur etc. **Et** ideo in quantum laborant qui faciunt difficultates verum christus in sacramento stet vel sedeat aut sidereat vel supinatus. quia iste sunt differentie situs que non conveniunt ei ibidem etc.

Secundo sequitur quod licet distinctio de ordine partium in toto vel de ordine partium in loco non habeat locum in materia existentia christi sub sacramento. tamen possibile est ordo partium in toto absque ordine partium in loco. **Prima** pars patet ex con-

clusionem. Sed secunda patet. quia si deus crearet unum corpus continuum extra celum et si ne loco. illud hoc non obstante haberet ordinem partium in toto. quia ibi esset ordo situationalis et distantia partium in toto. et tamen non esset ibi ordo partium in loco. **Et** ideo patet quod prius naturaliter est ordo partium in toto quam in loco. et per se hec distinctio non est omnino superflua. sicut quibus videtur innuere **Huillermus** **De** **ckam** etc.

Tertio sequitur quod licet corpus christi in sacramento non habeat ordinem partium in toto vel in loco. tamen cum hoc fiat organica partium distinctio et per consequens partium perfectionalis ordo. patet. quia ad distinctionem partium organicarum non requiritur distantia earundem. sed sufficit distinctio naturalium dispositionum in illis partibus. que potest esse stante quod ille partes sint in eodem loco. nam licet caput et manus sint in eodem loco. tamen nec caput est in manu nec econverso. **Et** quis dispositioes capitis et manus sint in eodem loco. tamen naturalis dispositio capitis non informat manum nec econtra. **Et** ita caput est perfectior pars ibi quam sit manus. et per se ibi est partium perfectionalis ordo. quare non est ibi omnino confusio etc. **Ad** **contra** primam conclusionem arguitur primo sic. si christi corpus existens in celo inciperet esse in sacramento absque hoc quod desineret esse in celo. vel moveret de celo ad sacramentum localiter vel non. **Si** sic. **Contra**. nihil debet dici motum localiter de illo loco in quo adhuc est. **Item** nihil movetur de loco ad locum distantem a primo sine transitu per medium. **Si** non. **Contra**. Est in loco in quo prius non fuit et fuit ante alicubi. igitur est motus localiter etc.

Secundo si corpus christi esset in diversis locis. in uno circumscriptione et in alio diffinitione. pari ratione posset simul esse in diversis locis circumscriptione. et pari ratione posset esse per potentiam dei in multis locis et lignum et quelibet alia res. **Contra** sequentia tenet. quia primo scilicet circumscriptione et diffinitione nihil potest esse simul in multis locis sine triplici miraculo. **Primum** quod alicubi est modo quantum et alibi non. **Secundum** quod est in pluribus locis

Quarti sententiarum

totaliter distinctis. Tertium quod alicubi est modo speciali sic quod quilibet pars sit cum quolibet. Sed si secundo modo scilicet utrobique circumscriptione aliquid esset in pluribus locis non esset nisi unicum miraculum. quod cessaret primum et tertium miraculorum predictorum ut patet. Igitur qui potest facere aliquid quod corpus esse in diversis locis illo modo quo tenet fides. a multo fortiori potest facere illo alio modo. Et hoc est contra Thomam etc. Sed falsitas illius conclusionis probatur ostendendo inconuenientiam que ex illo sequuntur. Primo sequitur quod contraria inueniuntur eisdem finem se totum ut quod idem finem se totum esset album et nigrum. calidissimum et frigidissimum. motum sursum et deorsum. ad dextram ad sinistram. que sunt contraria. et sic distinctio contrariorum non erit bona quod contraria sunt que non possunt simul inesse eisdem etc. nec videtur quod aliter possent diffiniri. Et tamen prima patet.

Secundo sequitur quod priuatiue et contradictorie opposita verificarentur de eodem. ut quod idem vas esset plenum et vacuum vno. et per primum planum et non plenum. quod idem corpus esset motum et quiescens et per primum motum et non motum. quod idem corpus esset viuus et mortuum et per primum viuus et non viuus. Omnia ista videntur implicare et tamen prima videtur nota. quod si idem esset in diversis locis vnum istorum posset verificari in vno loco et aliud in alio etc. sicut posset declarari. Tertio sequitur quod idem homo posset peccare mortaliter scilicet committendo adulterium in vno loco et eodem tempore mereretur vitam eternam scilicet confitendo seu aliquid aliud faciendo in alio loco. Quarto sequitur quod ego existens parisius haberem dubitare me esse Rome me ibi currere. et multa similia etc. quia deus potest hoc et non est euidenter verum sic faciat etc.

Quinto sequitur quod ego possum esse ubique. quia qua ratione possum esse in duobus locis pari ratione in tribus vel quattuor etc. et ita in quolibet et per consequens hoc stante quod ego sum in mille locis ego apparebo mille homines. igitur habeo istud dubitare ut arguebam modo

Sexto sequitur quod non est proprius dei

esse ubique. quia potest creature competere ut dixi etc. Tertio principaliter arguitur sic. Si possibile esset aliquid corpus esse in loco diffinitive eo modo quo dictum est in secunda parte prime conclusionis. sequeretur quod de eodem possent verificari contradictoria successiue absque noue rei acquisitione. vel antique perditione. Consequens videtur falsum. Et prima probatur quia si de aliquo corpore nunc existente in aliquo loco circumscriptione deus faceret quod ipsum et quolibet pars eius esset in illo eodem loco in quo prius et in qualibet illius parte sic dictum est esse possibile tunc de illo corpore non erat prius verum quod esset diffinitive in loco et postea erit verum. et tamen istud corpus nihil perdidit quod prius habuit quia non locum. Itaque est in eodem quo prius per casum. Nec quantitatem que esset res distincta ab eo per predicta in secunda conclusione. Nec apparet quid aliud. Similiter nihil acquisiuit quod prius non habuit. quia non locum per casum. nec apparet quid aliud. igitur etc. Ad Ad primam rationem respondeo quod aliquid moueri localiter potest esse vel imaginari tripliciter. Primo modo proprie quia transit de loco ad locum dimittendo locum in quo presuit et acquirendo nouum et transeundo per locum medium. si sit locus medius inter primum et secundum. Et sic corpus christi non mouetur localiter quando incipit esse sub sacramento ut nouum est. Secundo modo minus proprie aliquid potest dici moueri localiter. quia dimittit locum in quo presuit et habet nouum locum nec tamen transit per medium locum quous sit locus medius inter primum et secundum. Et sic corpus christi non mouetur localiter quando incipit esse in sacramento quia non dimittit primum locum si tamen dimitteret illud quous non transiret per medium diceretur moueri localiter isto modo. Tertio modo et adhuc minus proprie aliquid potest dici moueri localiter. quod presuit in loco et acquirit vel habet nouum locum. quous non dimittat primum nec transeat per medium. Et sic corpus christi mouetur localiter quando incipit esse in sacra-

*Contra qd dicitur
per qd dicitur
habetur ad
habetur ad
habetur ad*

*m
bil
re
de
fac
mi
mi
fac
re.
Q
mi
h
p
na
A
tr
bil
fm
p
co
in
tra
p
sim
gu
D
pe
re
ide
sim
q
re
fr
dim
bet
al
sum
inet
res
fari
ture
tra
e
one
mi
tion
co
q
dica
q
id
aut*

Questio quinta

mēto. qz isto modo moueri localiter nē
hil aliud importat nisi eē hic r̄ ime dia
te fuisse alibi r̄ nō fuisse hic. Nec est p̄ce
dendū qz corpus xpi mouet̄ de celo ad
faciū. qz moueri de aliquo loco est di
mittere illū locū. ideo corp⁹ xpi mouet̄
mutatiōe q̄ est ab esse in celo ad esse in
faciō. qz simul est in celo r̄ in faciō. q̄re
r̄. Ad scđam rōnem teneo cū Scot⁹
Dekā r̄ Adam cōtra Thomā r̄ cōcedo
quān̄ ibi factaz. r̄ p̄ns p̄ncipale. Et ad
hoc sufficit mibi ratio ibidē facta. Sz
pro r̄sione ad ea q̄ vlt̄er⁹ inferunt po
nam aliquas p̄positiones. **BB**

Unde pro solutione primi incōueniē
tis qđ concluditur. Dico primo. qz possi
bile est contraria inesse eidem subiecto
fm se totū in diuersis locis sicut bene
probatū est. imo de facto sic insūt. quia
corpus xpi in vna hostia mouet̄ surūz
in alia deorsum r̄c. Dico secūdo qz cō
tra hoc non est illa diffinitio siue condi
tio contrariōz. qz cōtraria non possunt
simul inesse eidē. qz ly simul pōt intelli
gi loco r̄ temp̄e. modo sic non est hic.

Dico tertio qz possibile est per dimina
potentiā contraria simul loco r̄ tempo
re inesse eidē subiecto fm se totū. Et qz
idē fm se totū sit calidissimū r̄ frigidis
simū. qz non implicat contradictionem
qz deus in eodez subiecto simul tempo
re ponat summā caliditatem r̄ summā
frigiditatem. Ideo dico q̄rto qz in dicta
diffinitione seu cōditione cōtrariōz de
bet subintelligi iste termin⁹ naturaliter
aliter nō valet ita qz dicatur. Cōtraria
sunt que nō possunt naturaliter simul
inesse eidē vel esse in eodez. quia nulla
res est alteri p̄traria formaliter r̄ neces
sario sed solū naturaliter r̄ de cursu na
ture a deo libere ordinato. id naturalit̄
p̄traria possunt non esse cōtraria id est
eē simul in eodē r̄ carere naturali p̄diti
one qñ placet deo. Et sic p̄z solutio pri
mi incōuenientis. Alterius pro solu
tione secūdi incōuenientis qđ inferē di
co qz impossibile est priuatiue aut p̄tra
dictorie opposita verificari de eodez vt
qz idē vas sit plenū vino r̄ vacuū vino.
aut plenū r̄ non plenū vino. qz idem sit

motū r̄ quiescens aut mortuū r̄ viuū
r̄c. Dico tñ vltra qz possibile est idē
vas simul tpe esse in vno loco plenū vi
no r̄ in alio vacuū vino. in vno loco mo
tū r̄ in alio quiescens imo sic est de facto
de aīa hoīs qz in manu mouet̄ r̄ quiescit
in pede. possibile est etiā idē corpus eē
in vno loco viuū r̄ in alio mortuū. quia
possibile est ipm̄ habere in vno loco ani
mā r̄ ipm̄ eē in alio loco r̄ ibi carere aīa
Exemplū possibilitatis. Verbū diuinū
est alicubi vbi non est natura assumpta
ideo ipm̄ alicubi est homo r̄ est alicubi
nō hō r̄c. Ideo dico vlt̄er⁹ qz lz isti ter
mini motū r̄ quiescens sunt termini p̄ua
tiue oppositi p̄pter qđ impossibile est ip
sos verificari simul tpe de eodē siue in
eodē loco siue in diuersis. ideo non p̄ce
do qz in vno loco verificet̄ qz aīa mouet̄
r̄ in alio qz quiescit. qz ad quiescere seq
tur nō moueri. mō moueri r̄ nō moueri
sunt p̄tradietoria q̄ nō verificant̄ de eo
dē nec in eodem loco nec in diuersis. tñ
hoc nō obstāte isti termini motū in ma
nu r̄ quiescēs in pede. vel viues in vno lo
co r̄ in alio loco mortuū nō sunt termini
p̄uatiue oppositi. Ideo bñ verificant̄ de
eodē. An non sequit̄. aīa quiescit in pe
de. igitur quiescit. qz sequit̄ quiescit er
go nō mouet̄. Et vltra. ergo nullibi mo
uetur. Modo stat qz quiescit in pede et
alibi mouet̄. Refert etiā dicere alicubi
quiescit alicubi mortuū est r̄ quiescit ali
cubi. mortuū est alicubi p̄pter negatio
nē inclusaz in talib⁹ terminis p̄uatiuis
que distribuit terminuz sequentem r̄c.

LL Alteri⁹ p̄ solutione tertij in
cōuenētis illari dico qz act⁹ pecc̄i mortā
lis scz actus adulterij r̄ act⁹ meriti vite
eterne. scz actus p̄fessōis vel dilectōis
dei sup oīa p̄it eē simul tpe in eodē nō
solū in diuersis locis sz etiā in eodē loco
qz actus isti vt act⁹ sunt nō habēt repu
gnātiā. sz sunt a deo. Ideo de⁹ posset il
los ponere in eodē loco r̄c. Dico tñ vlt̄
tra qz hoc nō obstāte impossibile est eūdē
peccare mortaliter r̄ mereritā eternā
simul eodē tpe siue in eodem siue in di
uersis locis. qz isti termini peccare mor
taliter r̄ mereri vitā eternam non soluz

*Ad hoc
In manu mouet
r̄ quiescit
in pede
hor na
no p̄
nd
red
con
alio*

*Motū
quod
op̄ta*

*Ita rōnd
vlt̄er⁹
p̄pter
ego nō mouet̄*

*Cor
Cura*

*to
in
m
p
am.
coe
reū
nēli
to in
ze sic
a cor
dū
tamē
brat
pu
ellet
leci
alib
bas
ppa
Ed
mo
nari
quā
do lo
cū
le lo
Et
man
erū
al
p̄
no
dū
p̄
mō
ffe
uz
mō
ho
re
er
re
p̄*

Quarti sententiarum

dicunt tales actus sed ultra commorant
diuinā deacceptationē ⁊ acceptationez
Ideo sequitur. Sortes meret vitā eter
nam in hoc loco ergo acceptat a deo er
go nō deacceptatur a deo. ergo nullibi
peccat. Et sic qui alicubi meret vitam
eternā nullibi peccat mortalit ⁊ ecōtra
En ad formam rōnis si ponat casus q
idē hō peccet mortalit faciendo adulte
riū in vno loco ⁊ in alio piteat ⁊c. patz
qd dicendū. qz si alicubi peccet mortali
ter. quicquid alibi faciat non erit meri
tū vite eterne. Si autē ponat casus sub
hac forma verborū qz idem hō committat
adulteriū in vno loco ⁊ in alio piteat
vel det elemosynā ⁊c. ita qz in casu non
ponant isti termini peccare vel mereri
tū vel loquimur de lege ordinata ⁊ sic qz
de lege ordinata omne adulteriū est pec
catū mortale dico sicut pri⁹ ⁊c. vel loq
mur de potētia absoluta ⁊ sic dico qz in
illo casu iste pōt peccare ⁊ nō mereri. ⁊
pōt mereri ⁊ nō peccare. s; non vtrūqz.
qz de⁹ pōt illud adulteriū deacceptare
⁊ oīa alia opera alibi facta nō accepta
re. ⁊ pōt illud adulteriū nō deaccepta
re ⁊ absoluere vt non sit pctū ⁊ alia ali
bi facta acceptare ad vitā eternā. s; nō
posset vtrūqz simul tpe scz adulteriū
deacceptare ⁊ alia opera acceptare ⁊c.

*En quib aliof
meret vitā
eternā nullibi
peccat mortalit
et ecōtra*

*Casus de Mo
qui dno loco
committit adulteriū
⁊ in alio gherit*

Solutio 4^a regij

DD Alterius p solutione qrt i
inconuenientis istam dico. qz ego exis
partius simul tpe possuz esse rome. nō
tū habeo dubitare me esse rome. qz licz
deus possit hoc facere ⁊ nō sit mihi cui
dens euidentia sūma siue euidentia sim
plicif absoluta vtrū sic faciat tū debeo
credere qz non facit. nā hoc nō possz fa
cere sine miraculo ⁊ ego debeo credere
qz nō facit miraculū nisi appareat pba
biliter de opposito ⁊c. Pro solutione
qnti incōuenientis dico qz de potentia
dei ego possum eē vbiqz ⁊ apparere mul
le hoies ⁊ vincere in bello mille hoies
vel oēs. ⁊ multa similia sequūtur s; nō
habeo d istis dubitare sic eē ppter illa
q iam dixi. Pro solutiōe sexti incōue
nientis dico qz esse vbiqz s; de facto que
riat solj deo tū nō est ppiū dei. qz pot
ei nō cōuenire. Ptz ante creatione mū

*De pte vbiqz nō
qz p d d qz quā
qz nō nō nō
nō pily quēntat
lō pily pily
de pto*

di ⁊c. Et pōt alteri conuicire. patet in
pposito. sed posse esse vbiqz ⁊ non posse
nō esse vbiqz siue necessario esse vbiqz
qz est locus est ppiū dei. Et sic soluta ē
secūda ratio pncipalis. EE Ad
tertiāz rationē dico qz quicqd sit de cō
sequente de quo vide Adam quia qst.
qrti libri articulo tertio an solutiōe ad
sextū articulū. quia de hoc alibi tamen
pna non valet. qz illud pns non sequit
ex antecedente. Pro quo norandū est
fm Okam qz qn de extenso fit nō extē
sum sicut in ppositovbi de existente cir
cūscriptiue i loco fit exis diffinitive in
loco vel etiā econtra qn de non extenso
fit extensuz hoc pōt cōtingere triplicif
Quia si de non extenso fit extensum v
occupat maiore locū qz pri⁹ nō extensū
vel minore vel equalē. Si pmo mō tūc
sunt ibi due mutatōes. vna acquisitiua
qz illud acquirit nouū locū. ⁊ alia dep
ditua. quia quādo illud fuit non extē
sum fuit totū in toto loco ⁊ ps cū qlibz
parte loci. sed quādo extendit tūc est
totū cū toto ⁊ pars cum parte. ⁊ non to
tū cū qualibet parte. ideo omīs partes
perdunt aliqua loca que prius habue
runt. qz prius fuit pes cūz capite ⁊ mo
do distant. Si secdo modo tūc est sola
mutatio deperditua. qz totū min⁹ oc
cupat de loco qz prius. ideo perdit pte
illius loci maioris ⁊ partes etiā pdunt
multa loca prius habita sicut in priori
mō. Si vero tertio mō. tūc est tūc muta
tio deperditua nō acquisitiua. qz tūc
partes q fuerūt omīs in toto ⁊ quelibet
cū toto ⁊ quelibet cum qualibet. iam di
mittunt loca prius habita. sed non oīa
qz quelibet pars retinet vnū locū quez
prius habuit sicut in pmo modo. tamē
nullū acquirit quē prius nō habuit. s; z
cut in isto primo modo acquirit qlibet
vel multe. Si autē eē cōuerso de extenso
fit non extensuz sicut in casu rōnis. hoc
similiter pōt esse triplicif. Quia vel sic
qz totū remanebit in eodē loco ⁊ equa
li. vel in maiori. vel in minori. Si pmo
modo sicut est in casu tūc erit ibi mu
tatio acquisitiua non deperditua. qz qnis
totuz nihil acquirat vel deperdat tū que

Quarti sententiarum

Q. 4. no. 4. ad 2. ubi
de numero

sio siue extrapositio vel distantia partium facientium unum totum. Septima est quod ad illam extrapositionem siue extensionem partium non requirunt nisi partes ille que distant et cause earum essentialis intrinsece si habeant. et cause extrinsece puta faciens et finis: nec requiritur aliqua quantitas superaddita. prout ex predictis. Item quod si requireret quantitas superaddita propter extensionem substantie vel qualitatis aut partium earum. cum quantitas illa continua secundum aduersarios posita possit secundum eos miraculose non extendi. pari ratione sequeretur quod ad eius extensionem requireret alia quantitas que addita amplius posset extendere unam rem vel facere distare partes eius et tamen ita deus non posset hoc facere nisi coniungeret unam aliam rem illi rei. ergo non requiritur etc. Octava propositio est quod licet isti termini substantia et quantitas. et isti qualitas et quantitas supponant pro eodem. tamen substantia qualitas et quantitas sunt diuersa predicamenta: quia ad distinctionem conceptuum vel intentionum. Unde dicit Io. Damascenus. quod possibile est eandem rem secundum aliam et aliam intentionem ad aliud et aliud predicamentum reduci. Et ista omnia que dicta sunt diffusius declarat Octava in multis locis et specialiter in tractatu quem proposuit de sacro altaris a xij. c. etc. **III** Tunc ad primam rationem dico primo quod illa maior sumpta intelligendo eam in creaturis est falsa de virtute sermonis propter falsam implicationem. Implicat enim quod aliqua sunt aliqua: et tamen quod sunt idem realiter inter se: quod est impossibile in creaturis: quia nunquam aliqua creata sunt aliqua et unum realiter. Dico secundo quod in personis diuinis illa propositio est vera: quia ibi plures persone sunt plures: et tamen sunt una res simplex. Dico tertio quod non valet consequentia: imo est fallacia figure dictionis arguendo ex illa propositione in terminis connotatiuis a parte predicati. verbigratia in diuinis Non enim sequitur Quandocumque aliqua etc. sed pater in di-

uinus et deus filius virginis sunt idem realiter et essentia diuina est vbius deus pater. ergo ipsa est vbius deus virginis. hoc enim consequens falsum est. quia non est filius virginis nisi vbi est homo et non est vbius homo. igitur etc. Ad secundam rationem dico quod ita quod aliqua quantitas non est aliqua res distincta a substantia et quod quantitas est accidens. Ad declarationem huius secundum Octava tractatu pro allegato. c. 3. ex verbis Anselmi monologio capitulo. 26. trahitur distinctio quod hoc nomen accidens tripliciter potest sumi. Luz enim dicit quod sunt aliquid accidentia que mutationem aliquam accedendo vel recedendo faciunt que non nisi cum aliquid participantis variatione adesse vel abesse posse intelligunt. ut colores. inuit per hoc quod aliqua sunt accidentia que sunt res distincte a suis subiectis. Per hoc autem quod dicit alia sunt que nullam omnino vel accedendo vel recedendo mutationem circa idem de quo dicuntur efficere noscuntur et quedam relationes ostendit quod aliquod est accidens quod non est res distincta a subiecto et ei addita etc. Et ideo ex sententia illorum verborum que breuiter pertrahere sequitur primo hoc distinctio quod hoc nomen accidens tripliciter potest capi. Primo modo stricte pro aliqua re inherente subiecto que non est substantia. Secundo modo magis large pro aliquo predicabili de aliquo contingenter quod potest successiue affirmari et negari de illo propter reale mutationem illius. Tertio modo quando potest successiue affirmari et negari de aliquo propter mutationem alteri etc. Secundo sequitur quod licet aliqua quantitas sit accidens primo modo. scilicet quantitas que est qualitas tamen aliqua quantitas non est accidens illo modo scilicet quantitas que est substantia. imo capiendo illo modo accidens quantitas nulla est accidens illius cuius est quantitas prout facilliter. Tertio sequitur quod omnis quantitas est accidens secundo modo. Et capio hoc accidens non solum pro termino accidentis tali sed etiam pro supposito illius termini. Quarto sequitur quod eadem res est substantia et accidens capiendo accidens secundo modo. et ut dixi modo. Unde dicit Damascenus.

Questio quinta

In logica sua. capitulo. 33. q̄ numerus ē accidēs ⁊ tñ ponit q̄ numer⁹ est ipse res numerate. Sic etiā solet dici q̄ albū est accidēs ⁊c. Quinto sequitur q̄ non omne accidēs realiter recipitur in subiecto dicente Anselmo vbi prius q̄ nullius accidētis susceptibilis ē. s. summa natura. Quamuis etiā aliquod accidēs cōpetat deo. scilicet capiēdo accidēs tertio modo. tamen nullus accidēs in se recipit de⁹. Ita possunt magis declarari sed transio. quia satis apparet ex his solutio rationis. Ad tertiā rationē concedo consequēs de virtute sermonis. ¶ Pro cui⁹ intellectu pono aliquas propositiones. Prima est q̄ corpus capit dupliciter. Uno modo pro composito ex partibus distantibus situatiter quod potest naturaliter per se existere absq̄ hoc q̄ sit pars alterius vel inmitēs alteri sicut lignū. Alio modo p̄ illo quod per partes intrinsecas sibi est longū latum et pfundum siue naturaliter possit per se existere siue non sicut albedo lactis ⁊c. Secunda propositio q̄ capiēdo corp⁹ primo modo duo vel plura corpora non possunt naturaliter esse in eodē loco. Et sic capiēdo corpus loquunt̄ cōiter auctoritates phoruz ⁊c. Tertia propositio q̄ capiēdo corpus secūdo mō plura corpora pnt naturaliter esse in eodē loco. Unde dimensiones que nate sunt informare tertiaz vel quarū vna est nata informare aliaz naturaliter possunt esse simul. Sed dimensiones que possunt naturaliter per se existere ille sole repugnant. sic q̄ naturaliter se expellunt de loco si sibi p̄p̄s reliquantur. Quis per diuinam potentiam que cūq̄ dimensiones possunt esse simul. Si aut̄ queras cur tam varie dimensiones siue corpora primo modo repugnent non secūdo modo. dico q̄ tota causa est natura rei que talis est d̄ qua constat partim per rationem partim p̄ experientiam. Illam per rationē apparet q̄ substantia et qualitas sunt simul et similiter per experientiam constat q̄ vno corpore per se existēte naturaliter ingrediente aliquem locum aliud consi-

mule corpus cedit sibi. Si vero dicas q̄ per consimilē experientiam patet q̄ accidentibus in sacramento altaris cedit corpus per se existens ⁊c. Dico q̄ hoc est. quia illa accidentia nō sunt nata in formare subiectum in quo non fuerunt producta vel quia illud corpus non est natum informari ab eis naturaliter. v̄l q̄ hoc est voluntate dei volentis q̄ aliquid contra communem cursum nature appareat sensui vt magis sit mentū fidei. Unde multi catholici ponūt in sacramento multa fieri a solo deo ne euacuetur fidei meritum. sicut potest videri in Scoto libro q̄rto. distinctione duo decima. questione sexta. ⁊ questione q̄rta. Et ideo de omnibus potest eque facilliter dici q̄ deus ordinavit omnia a parentia sensui fieri circa hostiam non consecratam sicut circa consecratam et aliqua facit per seipsum immediate.

Ex quo sequitur sexta propositio. q̄ nec substantia panis cuius fuerūt accidentia hostie si recrearetur in situ disticto ab eis. nec aliqua alia substantia corporea possz naturaliter siue per causas naturales fieri in eodē situ vel loco cū illis accidentibus. A deo autē solo posset t̄az illa q̄ alia sicut sibi placeret. Et sic patet ad rationem. Illec de secunda.

R R Contra tertiam conclusionem sunt rationes quas facit Adaz in quarto. questione quarta. et quinta. tenens contra Dekam oppositum secū de partis huius conclusionis scilicet q̄ corpus christi in sacramento habet ordinem partium in toto ⁊c. Unde eius imaginatio que est satis subtilis potest ad certa puncta plane et breuiter reduci. Primo cum dicit q̄ duplex est positio. Ana partiz in toto ita q̄ vna ps continuatur parti vni ⁊ non alteri vt caput collo et non pedi. et collum in toto fm compositionem totius ponitur inter caput et humeros: et non inter genua et pedes et hoc fm essentialē compositionem non fm dispositionēz situalem. et sic de alijs partibus. Alia est positio partiu in loco ita q̄ vna priū factū vniū situetur alicubi ⁊ nō alibi ⁊c.

B ij

Quarti sententiarum

Secundo dicit q̄ licet corpus christi in sacramento non habeat secundam positionem predictam sine ordinē partium in loco. tamē habet primā positionem siue ordinē partium in toto. Et ratio sua est hec: q̄ ibi caput christi continuatur collo et non pedibus nec digito. Imaginatur enim q̄ sicut in celo caput christi est ex vna parte nulli continuatur: nec aliud sibi. ex alia autem sibi continuatur collum et non pectus et humeri: et sic procedēdo vsq̄ ad pedes. ita iste ordo seruatur in corpore christi in sacramento. licet non sit ibi ordo siualis sicut in celo. Primū autem ordinem non posuisset plus posse esse sine situ etc.

Ideo dicit tertio q̄ habere partes in quibus habens eas est diuisibile q̄ vna componatur cum vna et non cum alia et secunda cum tertia et tertia cum quarta et non cum prima. habere inquit talem positionem est esse quantum continuum. Ex quo infert quarto q̄ charitas in anima non est quantum primum: licet componatur ex partibus in quas diuisibilis est.

quia de illis partibus verū est q̄ quelibet est cum qualibet: et componitur cum qualibet: sed de partibus substantie corporis christi licet verum sit dicere q̄ quelibet sit cum qualibet in sacramento: non tamē quelibet componitur nec continuatur ibi cum qualibet immediate sicut iam dixit. ideo procedit q̄ corpus christi in sacramento est quantum continuum. Quinto procedit idē de qualibet qualitate corporis christi. sicut de albedine et alijs qualitatibus corporalibus. Dicit enim in sacramento non quelibet pars albedinis corporis christi vnitur cuiuslibet non plus q̄ quelibet pars substantie: igitur dicit q̄ illa albedo est ibi quantum continuum: q̄ quis quelibet pars sit cum qualibet. tamen albedo capitis non continuatur nec vnitur immediate albedini pedis etc. Sexto dicit iste q̄ nec substantia corporis christi: nec albedo eius seu alia qualitas corporis est in sacramento quantum extensum. Unde ponit q̄ licet extensio non sit res superaddita quanto continuo siue quantitati continue: tū iste terminus extensio

siue extensio connotat ultra istum terminum continuū siue quantitas continua habere partes in diuersis sitibus siue partes siualiter distare: q̄d non conuenit substantie vel albedini christi in sacramento etc. Ex istis breuiter sic recapitulatis patet tota imaginatio huius doctoris in hac materia que est subtilis.

¶ Sed contra istam imaginationem et tenēdo conclusionem prius positam ponam aliquas propositiones.

Prima est q̄ in sacramento caput christi non magis vnitur componitur aut primum atur collo q̄ pedibus vel digito et hoc destruit totum fundamentum illius positionis. Ideo probatur primo q̄ nisi licet tūc esset ibi aliquid inter caput et pedem et non inter caput et collum: sed hoc non est imaginabile: q̄ tū simul sunt caput et pedes q̄ simul sunt caput et collum. Vbi enim aliqua sunt simul videt implicare ibidē aliquid esse inter illa cuius tamen oppositū dicit illa positio in primo dicto exponēdo quid est habere positionem in toto etc. Secundo sic quecūq̄ componunt vnū totum vnunt in vno toto sed partes sube corporis christi componunt vnū totum et similiter partes albedinis componunt vnū totum: ergo vnunt et componuntur: id est simul in vnū ponunt. Vel ergo in sacro quelibet cum qualibet vnit aut componit immediate vel mediate. Si immediate habet propositionem q̄ vna non plus vnitur alteri ibi q̄ alia. si mediate. contra qualibet est simul cum qualibet et equaliter simul: sed vbi aliquid sunt sit equaliter ibi equaliter sunt immediata. ergo qualibet cum qualibet vel cuiuslibet est ibi immediata. Si ergo aliquid ibidē vnit alteri mediate sicut dicit positio sequitur q̄ aliquid sit tpe et loco erunt mediate q̄d implicat. Secunda propositio sequitur ex predicta q̄ sicut quelibet pars charitatis in anima vnitur cuiuslibet: ita quelibet pars substantie corporis christi vel albedinis eius in sacramento vnitur cum qualibet. Non dico tū q̄ equaliter vnitur etc. Unde potest concedi q̄ aliquę due partes albedinis corporis christi non tū vel eque vnuntur quantum qualibet pars charitatis vnitur cum

in anima
charitas in
anima cum
charitate
in quibus
est dicitur
non
tamen est
qualitas
substantie

Quarti sententiarum

tionē. Itē aīa pōt agere in corpus suūz et in his nō est p̄tact⁹: q̄ p̄tactus est di-
stinctoz. et quātoz tē. igit̄ tē. Secūda
opinio etiā nō valet. q̄ petit p̄ncipiūz
supponēdo q̄ debet p̄bare. s. q̄ ad actio-
nē et passiōnē requir̄t q̄ actiūz et passiūz
corporal̄ sit in loco circūscriptiue. Itē
fm̄ illū doctozē idē pōt agere in se non
obstante q̄ nō sit a se localiter distinctū
sed qua ratione non oportet q̄ agens et
patiens sint a se localiter distincta eadē
ratioe nec oportet q̄ agēs sit in loco lo-
caliter seu circūscriptiue ad hoc q̄ agat
Itē om̄is effectus sufficienter depēdet
ex suis causis essentialibus et dispositio-
nibus et approximationib⁹ eaz. sed quā-
ritas siue sit res distincta a substantia et
a quātitate siue nō. nō est causa effectiua
respectu visib⁹ albedinis. igit̄ destru-
cta quātitate: et mō quāntitatio adhuc
potest videri albedo. quare tē. igit̄ p̄z
q̄ ille opiniones nō valet. IIII

Itēo sit hec p̄ma conclusio q̄ supposit⁹
his q̄ sunt fidei nō pōt p̄bari p̄ rationē
naturalē quin om̄ actionē et passiōnez
terminatā ad formā absolutā inherētē
passo et cui⁹ p̄ncipiū est natura corporal̄
quā pōt habere xp̄s existens in loco cir-
cumscriptiue pōt etiam habere in loco
existens diffinitive et non quāntitative.
Probat⁹ p̄mo. quia nō minus pōt ali-
quod p̄ncipiū actiūz habere actōez q̄
se toto est p̄sens alicui passo puta ca-
lefactibili q̄ si p̄ vnā p̄tem ess̄ p̄ns vni
p̄ti illi⁹ et p̄ aliā p̄tem ess̄ p̄sens alteri
parti. s. corpus xp̄i in hostia est p̄sens
hostie se toto toti et cuilibet p̄ti. igit̄ ca-
lo: corporis xp̄i pōt agere in hostiā et cale-
facere eā tē. Secūdo per idē pōt p̄bari
q̄ corpus xp̄i in hostia existēs pōt videri
oculo corporali q̄ est sufficienter actiūz
nō tantū in mediū s. etiā in oculū q̄ se
toto est p̄sens cuilibet parti oculi et me-
dij tē. Tertio si dicas q̄ corp⁹ christi
non potest partialiter causare visionēz
in oculo corporali nō glorioso ita q̄ ille
oculus videat corpus xp̄i. cōtra hic est
p̄ncipiū actiūz ex parte obiecti et p̄nci-
piū passiūz ex parte oculi et modus
existendi nō quāntitativus nō impedit

sicut prius probatū est. Etiam quia fm̄
Augustinū nono de trini. Anima habz
magnam immutacionē respectu corpo-
ris tē. que tamē nō habet modum quā-
titatiūz et om̄ia alia requisita ad actio-
nem hic ponunt. igit̄ tē. Consequentia
tenet. quia ista cōmūis regula q̄ agēs
te approximato passo disposito sequit̄
actio nō est negāda. Itē obuiet sibi au-
toritas scripture sicut nō est hic vt p̄z
vel ratio q̄ etiā nō apparet imo magis
ad oppositū vt iam tactū est. vel exp̄iē-
tia que etiā nō obuiat hic. quia exp̄iē-
tia que hic apparet nō valet q̄ hic im-
peditur actio nō naturaliter s. quia de-
us suspendit actionē istā nō coagendo
illis qualitibus corporis xp̄i vt agāt
et si coageret naturalr̄ agerent tē. P̄z
ergo q̄ corpus xp̄i potest in hostia cale-
facere hostiā et pari ratione calefieri ab
ea. P̄z etiā q̄ potest ibi videri ab oculo
corporali existente extra hostiā et pari
ratione videre illum. Et p̄sequens
pari ratione potest dici idē de qualibet
alia actiōe vel passiōe corporali tē. igit̄
p̄z conclusio. De secūda
difficultate dicit p̄ma opinio q̄ corpus
christi potest in hostia moueri localiter
per accidēs q̄ ad motūz hostie sicut in
loco per accidēs. Alia vera opinio non
soluz loquitur de motu locali p̄ accidēs
et ponit q̄ mouetur ibi localiter et si nō
motu stricte et p̄prie dicto tamē motu ex-
tensiuē siue large dicto. Et q̄ isto motu
mouetur imediate a deo. Primū pro-
bat. quia vbicūq̄ est hostia ibi est corp⁹
xp̄i. et hostia mouetur localiter. igit̄ tē.

Secundū probat. q̄ quādocūq̄ alie
qua coniunguntur precise p̄ actū volū-
tatis cōtingentur se habētis ad istā cō-
iunctionē si vnū istorum sit mobile om-
nino improporionatur ipsi mouenti. et
reliqūz p̄porionatū nō eadem motiōe
potest moueri vtrunq̄ iunctozum. Ex
emplum. posito q̄ angelus p̄ actū volū-
tatis sue cōiungatur lapidi et lapis est
mobile p̄porionatum homini portā-
ti et angelus nō. tunc certum est q̄ non
eadē motiōe potest homo mouere lapi-
dem et angeluz. modo sic est de corpore

Questio quinta

Christi et hostia respectu creature etc. de hoc vide i Scoto qui diffuse hac materiam tractat. Sed contra istas opiniones sit hec secunda conclusio. qd corpus christi pot moueri localiter in sacramento a creatura mouente et non soluz a deo. Ad cuius declarationem pono aliquas propositiones. **P P** Prima sit hec qd corpus xpi in sacramento mouetur localiter non solum p accidens. Probatur quia corpus christi e vbicumq; cu hostia et hostia mouetur localiter igit mouet in hostia localiter. Sed qd non solum mouetur p accidens declaro. quia si hoc esset veru per accidens scz quia est in hostia q est in loco per se sed probo qd hoc sit falsum: quia corpus xpi non min⁹ est p⁹ens per se loco hostie q si esset ibi distincta hostia qz nunc est totaliter extrinsecu illi hostie sicut angel⁹ si esset ibi. sz si de⁹ cōseruaret in loco hostie corpus xpi sic modo destructa hostia sicut ipse possz si ne cōtradictōe. tunc corp⁹ xpi esset per se in loco illo. igit etc. Secūda ppositio qd corpus xpi in sacramento mouetur vlt potest moueri localiter a creatura t nō a solo deo. quia potest ibi moueri localiter ab anima sua. Nam quādo aliquid habet modū essendi puenientē motori et ad modū cōuenientem mobili nō est inconueniēs vni mouere r aliud moueri. sed anima xpi in sacramento habz modum essendi cōuenientē motori clarum est et corpus xpi hz ibi modū cōuenientem mobili per p⁹mā ppositionē igit etc.

Tertia ppositio qd anima xpi nō pot corpus suū in sacramento mouere localiter organice. Iste due ppositiones simul declarant. Ad quorum intellectū sciendū est quid est potentia organica et potentia non organica. et quid sit mouere organice et qd sit mouere nō organice.

Pro quo sit quinta ppositio qd potentia organica est illa que vtitur organo corporali in sua actione quales sunt omnes potētie extēse in materia sicut potentie sensitīue. Potētia vero nō organica est illa que non indiget organo corporali in sua actōe quales sunt oēs

potentie nō extēse in materia sicut intellectus et voluntas. Scotus autez ponit qd anima intellectiua habet potentiam organica et non organica r hoc sequitur si ponat qd anima intellectiua et sensitīua in homine sunt eadem forma. sed hoc non est verum fm. Okam qui ponit qd sint distincte. Sed de hoc alibi. **Q Q** Sexta ppositio est qd mouere organice est mouere primo vnam partem et post mediante illa aliā. sicut est in motu animalis qd pmo forte mouetur cor et post mediante motu cordis alia pars magis propinqua r post tertiam etc. Sed mouere non organice est mouere totum et partem eque primo etc. Primo modo igitur aīa xpi potest mouere corpus suū in celo. qz hz sit tota in toto r tota in qualibz parte nō tamē eque pmo mouet totū et quālibz partē qz est ibi distātia partū nec totuz corpus coexistit cuilibet parti. sz isto modo ipa non pot mouere corp⁹ suū in sacramento qz non potest ibi primo mouere vniā partē et post aliā mediante prima. Nam inter alias partes nō est ibi distātia localis. Secūdo autē modo id est non organice pot mouere volēdo illō corp⁹ moueri ad motū hostie. Unde sic volēdo si hostia mouet mouet tūc corp⁹ suū non organice. qz eque pmo totū et quālibet ei⁹ partem. eo qd nō est ibi distātia inter personas qd necessario requirūt ad hoc qd aliqd moueat organice etc. Ex predictis ergo p⁹z septima ppositio. qd quādo mouet hostia aīa intellectiua xpi mediante voluntate mouet corpus xpi sub hostia sicut causa p⁹ialis cōcurrēs cum voluntate diuina cōtingenter causante et disponente illud corpus moueri ad motum hostie. Et hoc totū est propter conformitatem voluntatis humane in christo ad voluntatē diuinam. Et sic intelligo qd anima christi ad motum hostie mouet corpus suū non organice. Unde sequit octaua ppositio qd si aīa xpi suspēderet actū illū volūtatis sue si cut posset naturaliter etiā stante diuina ordinatiōe de motu corporis ad motū hostie. tūc moueret corpus xpi ibi a solo

B iij

Quarti sententiarum

lo deo et non a sacerdote hostiam mouere
 Et sic forte potest intelligi Scotus. quia
 ad hoc bene vadit ratio sua supra facta
 Unde bene probat quod non potest moueri
 a virtute creata extrinseca mouente ho-
 stiam puta a sacerdote. sed non probat
 quod potest moueri ab anima christi modo
 predicto. quia tam hostia quam corpus christi
 est mobile proportionatur anime christi. Unde
 potest mouere eadem motione hostiam et cor-
 pus suum hostiam organice et corpus non
 organice quia eadem volitione potest velle
 corpus suum et hostiam moueri etc. Sed nunc
 quid potest anima christi corpus suum sepa-
 rare ab hostia ita quod non moueat ad mo-
 tum hostie. Dico quod hoc posset natura-
 liter nisi esset ordinatio diuina in contra-
 rium que de facto ordinantur semper il-
 lud corpus moueri ad motum hostie. An-
 de non stante illa ordinatione posset se-
 parare se ab hostia. et hoc volendo quies-
 cere hostia mota vel volendo moueri
 corpus ad unum locum hostia mota ad alium
 Et eodem modo posset deus hoc facere
 se solo etc. **RR** De tertia diffi-
 cultate dicit prima opinio quod corpus christi
 non potest naturaliter videri in hostia nec
 ab intellectu angelico nec humano. Pro-
 bat hoc quia corpus christi est ibi ut obie-
 ctum fidei igitur non potest cognosci natu-
 raliter. Alia opinio dicit quod christus potest
 vti quacumque potentia actiua spiritua-
 li in hostia sicut prima quia talis non re-
 quirunt ad actionem quod habeat esse locale
 et ita posset dici de potentia passiva. de
 hoc vide in Scoto etc. Contra primam
 opinionem sunt rationes prime conclusionis
 nis. Nec ratio facta per ea valet quod mul-
 ta que cadunt sub fide possunt cognosci
 intuitiue. Unde apostoli viderunt mor-
 tem christi et passionem que cadunt sub arti-
 culo fidei etc. Ideo tenedo cum Scoto sit
 hec tertia conclusio quod christus in sacramento
 potest naturaliter intelligere omnia alia sicut
 ubi est quantitatiue. et potest videri et intel-
 ligi naturaliter et intuitiue non tantum ab
 intellectu angeli vel anime separate sed
 etiam ab anima in corpore. Et hoc nisi es-
 set speciale impedimentum de quo su-
 pra dictum est. Et hoc totum patet ex pria

conclusionem et rationibus ibidem factis pro-
 ea. Unde concludo cum g. Scam in res-
 portatione quarti. q. 7. ubi euz secutus
 iuz in hac materia quod omnem actionem et
 passionem et pari ratione omne accidens
 siue formam accidentalem quam christus potest
 habere quando existit circumscriptione in
 loco potest habere in eucharistie sacramen-
 to si nihil aliud impediret puta volun-
 tas diuina sicut est etc. Et sic per solutio-
 trium difficultatum etc. **SS** Sed
 contra predicta sunt aliqua dubia. Pri-
 mum est verum quicquid aliquid corpus agit
 vel patitur ubi est quantitatiue necessa-
 rio agat et patiat ubi non est quantitatiue
 Videtur quod sic quia nullum absolutum desi-
 nit esse in aliquo adueniente sibi de no-
 uo precise respectu extrinseco sed per
 hoc quod corpus christi est in eucharistia solum
 aduenit sibi non respectu extrinsecus.
 igitur etc. Secundum dubium contra secun-
 dam conclusionem est quomodo corpus
 christi sub hostia potest videri oculo corpo-
 rali. quia omne visibile habens partes di-
 stinctas discerni potest vna pars ab alia
 sed in hostia non sic potest discerni inter
 caput et pedem quia ibi est confusio par-
 tium. Et confirmatur quia secundum aucto-
 res perspective. quod videtur. videtur sub piram-
 mide cuius conus est in obiecto et in re
 visa est basis. sed illud non potest cope-
 tere rei non habenti modum quantitatiuum
 Tertium est verum christus potest videre se
 ipsum in hostia sicut si esset in distinctis
 locis circumscriptione. Videtur quod non quod
 inter videntem seu visum potentiam et
 rem visam debet esse distantia. sed cor-
 pus christi in vna parte hostie non distat a
 se existente in alia parte etc. igitur. Ad
 primum dico primo quod de facto si unum cor-
 pus sit in duobus locis circumscriptione
 vel diffinitione omne absolutum existens
 in eo pertinens ad eius integritatem quod
 habet in primo loco habet in secundo.
 nec aliquid absolutum perdit per hoc
 quod est in nouo loco etiam si non sit de
 integritate ipsius dummodo sit pertinens
 ad conuersionem ipsius sicut sanguis
 qui secundum aliquos non est de integritate
 humane nature sed est individuum ne

Questio quinta

cessario requisitum ad conseruationes vite hominis. Et hoc esse necessarium necessitate naturali probat pma ratio facta. Dico tamen secundo qd illud non est necessarium necessitate absoluta: quia stat qd de potetia dei absoluta illud corpus potest habere aliqua accidentia in vno loco et carere in alio licet in vtroq; sit circumscriptione etc. Ex quo patet tertia ppositio qd duo accidentia eiusdem speciei sicut due albedines possunt esse absolute in eodem subiecto inesse et no facere vnu et per consequens no redere subiectum illud magis intensum. Patet quia potest vnu subiectu in vno loco esse et ibi habere vnam albedinem et ee in alio loco et ibi carere illa et habere aliam. sed hoc non est possibile naturaliter. Et sic patet de primo dubio breuiter quia multa possent dici. II

Ad secundu dubiu dico primo qd maior est difficultas de colore respectu visus qd de alijs sensibilib; respectu alioru sensuum qd color ad hoc qd videatur requirit certam situatione. Itaq; taliter possunt disponi duo colores fm situm qd alter non videbitur quis sit satis propinquus vsu taliter qd vterq; videbitur. Patet in exemplis sed calor non requirit talem situm ad hoc qd sentiatur per tactum sed potest agere in tactum fm omnem situ proportionati. ideo est difficile iudicare quod colores videntur in corpore xpi sub hostia et quo situ et quis videretur quis non. quia hoc non constat nobis per experientia certam etc.

Dico secundo qd licet ppter diuersas situatione possit impedi visio alicuius coloris ita qd ppter diuersas situatione in corpore xpi possint se inuice impedire ne omnes videantur tamen diuersa situatio non impedit simpliciter. qn ali quid videatur si deus non suspenderet actione coloris non coagendo ei. Tertio quando dicitur qd corpus xpi videtur tunc possunt partes eius distingui ab invicem per visum. dico qd forte ptes eiusdem ronis no possunt etc. sicut nec duo lumina eiusdem rationis si sint in eodem medio. sed partes alterius rationis be

ne possunt forte sic ab inuicez distingui
Et ad confirmationem respondeo qd actores perspective dicunt sicut videntur esse oculata fide. modo non videntur colore nisi si extensus qui videtur sub tali piramide etc. Ideo de colore no extenso non est vera illa regula nec de illo datur. qd si sit naturaliter visibilis tamen non videtur. Sed contra. nos tangimus corpus xpi in hostia igitur etiam videmus. Consequentia tenet. ans patet ex illa confessione berengarij. de consecra. dist. c. ego berengarij. vbi confitetur verum corpus xpi manibus sacerdotu sensualiter tractari et frangi et dentibus huiusmodi delu arteri. **AA** Itē vulgo dicitur tur hodie vidi corpus xpi etc. hic dico qd iste propositiones video corpus xpi vel tango etc. non sunt vere nisi ad istu sensum video et tango spes sub quibus est corpus xpi et sic intelligitur illud capitulu etc. Ad tertium dubium dico qd oculus xpi in vna parte hostie potest se videre in alia pte ita bene sicut si esset in diuersis locis circumscriptione. Et si dicas qd ad hoc qd aliq; videat se oportet qd distet a se localit. Dico qd sic ideo distat a se localiter qm est in locis circumscriptione distantia requisita ad visionem ita idem distat a se quando est in diuersis locis diffinitive distantia sufficienti ad visionem corporale et sic e hic. Nec de tertio articulo. Ad rationes ante oppositum questionis ad primam concedo consequens etc. Ad secundam dico qd illa que occupat equalē locu sunt equalia. et qd locus est equalis locato si locata sunt circumscriptione in loco. sed si vnu sit circumscriptione in loco et aliud diffinitive sicut hic tunc non oportet. Verbi gratia si angelus et corp^o pedale coexistant loco pedali nec angelus est equalis locato nec loco etc. Ad tertiam patet ex dictis.

*Voluntate
vnde dicitur
Berengarij
dicitur qd
corpus xpi
curantia
manibus videtur
attentio
S. de gelub
et homo est
in vno loco
dico qd non
est equalis
locato et sic
homo est in
angelus et illud
diffinitive et
homo descriptus*

Questio sexta.

Quarti sententiarum

A
Ircu sacramen-
tum altaris ⁊ specia-
liter circa.ii. distin.
7.12. hui⁹ quarti lib.
adhuc querovtrum
pane in corpus xpi
transubstantiato ac-

cidencia eius remaneant sine subiecto

Arguitur primo q non: q aut panis
manet aut non. Si lic ergo nō transsub-
stantiatur nec per pns accidētia reman-
ent sine subiecto. Si non ergo annu-
latur ⁊ per pns in nihil transubstantia-
tur. quare rē. Secūdo sic q: fm phm
accidētis esse est inesse: ergo ad ipm nō
in esse sequitur ipsius nō esse. Etā acci-
dens dicitur q alteri accidit ergo si nul-
lo subiecto accidit nō est accidens. qua-
re rē. Tertio sic. quia si illa accidētia
manerent sine subiecto vel ergo unfor-
miter se haberent tūc ad actionē ⁊ pas-
sionē sicut quando sunt subiecto con-
iuncta. vel non. Si dicatur q non con-
tra hoc videtur experiētia quia ad sen-
sum apparet q non sit variatio rē. Si
vero dicat q sic Contra. quia accidētia
subiecto cōiuncta. possunt corrumpi v-
ab agente creato non separata quia sic
possunt āmbulari a creatura. igitur rē.

Oppositū tenet magister in littera ⁊
cōmunis doctrina. in hac questiōe erūt
tres articuli. Primo videbitur qd sit
transubstantiatio. Secūdo videbitur
de questiōis supposito. Tertio vide-
bitur de principali quesito. **B**

Quantū ad primū articulum scien-
dum est q fm Scotum transubstantia-
tio vt hic sumit̄ est trāsitiō totalis sub-
stantie in substantiā. Unde primo expo-
nit quare dicit̄ totalis quia scilz dupli-
citer potest intelligi transitio totius in
totū. Ano modo capiēdo totuz cathe-
goreumatice pro toto integrali habē-
te partes sic fm phm primo de genera-
tione. generatio est transmutatio toti⁹
in totuz q: in generatione vni⁹ qd fuit
vere totū trāsit in aliud totū. Alio mō
capiēdo totū syncategoreumatice vt

cludit syncategoreuma distributiuū
cuiuslibz ptis. Et sic illa auctoritas phi
nō est vera q: nō qlibet ps corrupti trā-
sit in generatū nec quelibet pars gene-
rati succedit corrupto q: materia ma-
net cōmunis fm philosophuz. sed hoc
modo in transubstantiatione est transi-
tio totius in totuz: ideo est ibi transitio
totalis sed non in generatione. Ex quo
concludit q illa auctoritas philosophi
nihil oīno facit contra positioē de plu-
ralitate formarum substantialiū in eos-
dez. quia quis poneretur prima forma
manere in generato ⁊ corrupto non ta-
men manet totū idem primo modo lo-
quendo de toto rē. Igitur bene dictum
est in descriptione transubstantiationis
illam distinguendo contra generationē
q est totalis transitio ⁊ transitio totius
in totum propter dictam rationē Bene
etiam dicitur substantie in substantiaz
ad distinguendū contra accidens. Itaz
transitio accidentis in accidens magis
deberet dici trāsmutatio q transubstā-
tiatio. Et sic patz ppositum. Sed hic
descriptio nō videt̄ sufficere primo q:
magis ē quedaz etymologia nominis
q descriptio. ⁊ ita dubiū remanet quid
est trāsitiō totalis substantie in substā-
tiā sicut erat dubiū quid est trāssubstā-
tiatio rē. Scdo q: predicta descriptio
cōueniret corruptioni forme substātia-
lis cui succedit alia forma de nouo ge-
nita. Itā prima totaliter trāsit in secun-
dā ⁊ secūda totaliter succedit prime vt
ptz. Tertio q: etiā fm istum doctorē
ad transubstantiationē requirit̄ q aliq
substātia totaliter desinat eē ⁊ alia suc-
cedat ei. vel ergo secūda succedit pme
q̄tuz ad esse simpliciter ita q incipit sim-
pliciter esse post nō esse. ⁊ hoc non quia
fm cōmuniter loquētes panis trāssub-
stantiat̄ in corpus xpi ⁊ tū corpus xpi
nō incipit esse. Vel dicit̄ q secūda suc-
cedit pme q̄tuz ad esse fm quid id est
incipit esse hic vel sub illis actibus rē. ⁊
per consequēs hoc debet exprimi rē.

L Aliter ergo ⁊ aliquo modo cō-
pletius fm Dekam describit̄ transub-
stantiatio q est successio substantie ad

*Transubstantiatio
nō est vt
transubstantiatio
est in alio
substantia*

Questio sexta

substantiā desinentem esse simpliciter in se cōseruatis eius accidentib⁹ sub q⁹ bus existit sequēs substantia sine infor matione. An eius possibilitas satis p⁹z per omnipotentia diuinā vt clarum est

Sed hec descriptio adhuc nō videt̄ sufficere qz fm eā sequit̄ qz de⁹ nō pos set trāsubstantiare vnaz substantiā ca rentē accidentib⁹ in aliā substantiā vel vnaz in aliā destruendo oīa accidentia pūne. Consequētia clare patz sed falsi tas sequētis videt̄ nota. qz nō appa ret ratio quare posset de⁹ substantiam istā trāsubstantiare ⁊ nō quālibet aliā ⁊ ideo licet forte predicta descriptio cō ueniat omni trāsubstantiationi q̄ cōs munit̄ sit nō tamē cōueniret omni pos sibili. Videtur ergo sufficere ad rōnem trāsubstantiationis successio substan tie ad substantiā alia q̄ sub eisdem ac cidentib⁹ scz successio in eodez loco. Et ista videtur requiri ad minus quia nō esset ratio quare ista substantia diceret̄ trāsubstantiari in hanc substantiā plus q̄ in quālibet aliā nisi succederet sibi ista fm aliquāter esse cōmune vtriqz ⁊c.

Secdo ista descriptio debet exprimere qz talis successio sit immediata id est qz post desitionez vni⁹ imediate succedat alia quia hoc requiritur. Tertio si illa esset bona sequit̄ qz panis in sacramen to trāsubstantiaret̄ in sanguinem xp̄i ⁊ aiām intellectiū sicut trāsubstan tiatur in corpus qd̄ videt̄ falsum. Sz ad hoc facilliter responderet Dckam. An fm eum in. 4. q. 8. concederetur cō sequēs. Contra hoc aut̄ insto pmo ar gundo ad hominē. qz ipsemet alibi te net oppositū. An in tractatu suo de sa cramento altar̄ is caplo. 5. ponit qz sub stantia panis trāsubstantiat̄ in corp⁹ xp̄i nō in deitatez nec aiāz intellectiū nec in sanguinem nec in aīqz accidēs ⁊c. Secdo illa solutio videt̄ esse contra intentionē determinatiōis ecclesie. Ex tra de sum. tri. ⁊ fi. ca. firmiter. vbi dicit̄ qz xp̄i corpus ⁊ sanguis in sacramēto al taris veraciter ⁊ tinet̄ sub specie panis ⁊ vini trāsubstantiatis pane in corpus ⁊ vino in sanguinē virtute diuina sz cō

stat qz iuxta illam viam non plus debe ret dici pane in corp⁹ ⁊c. ⁊ contra. qre ⁊c. Tertio illa solutio haberet cōcede re qz panis in sacramento trāsubstan tiatur vel saltē qz transfaccidentat̄ in ac cidentia corporis xp̄i cū illa succedant ibi ⁊c. Verū est qz ad hoc respōdet ipse in quarto dupliciter. Ano mō cōceden do pns qz sicut substantia corporis succe dit substantie panis ita accidēs corp⁹s succedit ibi. Alio modo negando pns quia sicut non est trāsubstantiatio nisi vbi primo est vna substantia ⁊ post des truit̄ illa ⁊ succedit alia ita non est trās accidentatio nisi quādo pmo est aliqz accidens ⁊ post destruitur illud ⁊ succe dit aliud. sed in pposito licet substantia panis non maneat tamē accidentia ei⁹ ponuntur manere. ideo ⁊c. Sed pma responsio sicut iam tetigi est cōtra ipm vbi supra. Secunda vero non videtur rationalis quia fm eam sequitur qz si deus cōuerteret vnā substantiā in vnū accidens quod vtiqz posset illa conuer sio nec esset trāsubstantiatio nec trās accidentatio qd̄ videtur inconueniens ⁊ tamen consequentia clare patet qua re sequit̄ ⁊c.

D ideo aliter des scribo trāsubstantiationē ⁊ dico qz est successio imediata duaz rerū nō habēt̄ tū cōem materiā vel subiectū quaz po sterior est suba q̄ incipit de p se vī pnci palit̄ cē vbi alia res totalit̄ desinit esse.

Dico primo. successio immediata pro pter rationem vnāz tactam. Dico secundo. duarum rerum non habentium ⁊c. propter rationem factam contra pri mam descriptionem de corruptione et generatione forme substantialis ⁊c.

Dico tertio. quaruz posterior est sub stantia ad differentiam transfaccidenta tionis ⁊ propter rationez vltimo tactaz quia si deus puerteret accidens in sub stantiam esset trāsubstantiatio ita qz denominatio fieret a termino ad quem et non a termino a quo. Dico quarto que incipit esse de per se et principalit̄ ⁊c. propter rationem tertiāz contra secundam descriptionez de trāsubstā tiatiōe panis in aiām ⁊ in sanguinē ⁊c.

Quarti sententiarum

Pro quo est sciendum q̄ conuersio vel transsubstantiatio huius rei in illam ut verbi gratia panis in corpus xpi potest intelligi dupliciter. Uno modo stricte et proprie. Alio modo large et improprie. Primo modo aliquid dicitur transsubstantiari in aliud: non quia conuertitur alteri in quod fit conuersio: sed quia sic conuertitur in illud: quia si esset ab alijs separatum ipsum esset ibi post aliud: et sic substantia panis conuertitur in corpus non in animam nec in sanguinem: nec in deitatem: nec in aliud quod accidens. Nam si ista essent separata a corpore sicut fuit in triduo mortis xpi quantum ad animam et sanguinem: et aliquis consecrasset panem in triduo fuisset ibi solum corpus non anima vel sanguis. Et sic corpus est terminus huius consecrationis per se et principaliter intentus. Alia vero secundo et minus principaliter scilicet in quantum sunt unita corpori etc. Secundo autem modo et improprie aliquid dicitur transsubstantiari in aliud: quia illud est virtus alteri in quod fit conuersio et incipit ibi esse: quia sic unitum. Et sic panis improprie posset dici transsubstantiari vel conuerti in animam et in sanguinem et accidentia xpi quia omnia ista incipiunt ibi esse: quia corpori unita sed non in deitatem: quia non incipit ibi esse cum esset ibi prius. licet aliquantulum aliter sit ibi quam liter non prius. Et proportionabiliter dicitur quod est de uersio in sanguinem. quare etc. Dico quinto ubi alia etc. propter primam rationem contra secundam descriptionem etc. Et capitur ibi large ly ubi putat se extendit ad esse in vel ad esse sub id est ad esse in aliquo per continentiam localem vel ad esse sub aliquo per coexistentiam realem. Secundo modo corpus xpi est ubi fuit panis scilicet sub accidentibus: sed primo modo est ubi fuit panis. scilicet in aere. Et supposito quod accidentia desinerent esse adhuc esset transsubstantiatio. quare etc. Dico sexto totaliter etc. ad differentiam generationis substantialis compositi. Et alia singula propter easdem rationes que ponuntur ab alijs. Et sic patet descriptio. Hec de primo articulo

Quantum ad secundum articulum in quo videndum est de supposito questionis. utrum panis transsubstantiatur in corpus xpi: Sciendum est quod licet catholici concordauerint in hoc quod corpus xpi vere et principaliter est in sacro sub speciebus panis et vini. siue ubi appareret species tamen sicut recitat magister. dist. 11 et glo. de cele. missa. cum marie. circa modum ponendi fuerunt diuerse opinioniones.

Prima fuit quod substantia panis fit corpus christi. Et hoc tenent quidam dixerunt quod licet panis fiat caro xpi: tamen non est precedentium quod illa substantia sit aliquid quam caro xpi. Alii autem dixerunt quod illud quod ante consecrationem erat panis postea est corpus xpi: nec tamen propter hoc sequitur ergo panis est caro xpi: quia ut dicunt sub panis postquam facta est caro xpi non est substantia panis: sed substantia carnis. Sed ista opinio non potest sustineri. Et primo quo ad primam partem patet quod ipsa non est intelligibilis nisi poneretur quod panis fieret pars corporis xpi: sicut diceretur quod farina fit panis: quia fit per se etc. quod nullus ponit. Secundo quo ad secundam partem est simpliciter intelligibilis: quia si illud quod fuit panis est corpus xpi sequitur quod panis est corpus xpi quod implicat. Quia contra istam opinionem sit haec regula quod omnia affirmatiua in quibus predicatur iste terminus corpus xpi de isto termino panis est falsa siue copula sit haec verbum est vel potest vel fit. sicut iste panis est corpus xpi vel potest esse vel fieri corpus xpi vel panis fit corpus xpi. Et si aliquae tales in dictis sanctorum reperiantur false sunt de virtute sermonis: sed intelligende sunt ad bonum sensum de quo patebit in declaratione ultime opinionis. Secunda opinio fuit quod substantia panis non remanet panis: nec tamen desinit esse simpliciter sed reducitur in materiam per se stantem vel aliam formam recipientem: et hoc siue in eodem loco siue in alio. et corpus xpi coexistit accidentibus panis: et haec opinio non potest probari nec per euidens rationem: nec per auctoritatem scripture cogentem sicut patet intuitu. Tertia propositio fuit quod substantia panis remanet. et hoc potest dupliciter imaginari. Uno modo sicut res

Questio sexta

citat magister scz q remaneat ibidevbi corpus xpi incipit esse r sic diceret substancia panis trāsire in substātia corpis qz vbi est hoc incipit eē illa. Alio modo posset imaginari q substātia panis recederet subito de pmo loco ad aliū locū r remanerēt accidentia in eodē loco sine subiecto r corpus xpi eis coexisteret ibidē. Nec autē opinio quo ad primū modū est possibilis quia valde possibile est substātia panis coexistere substātie corpous nec est magis ipossibile duas substātiās coexistere q̄ duas qualitates. quare rē. Sed vtrū corpus xpi posset coexistere substātie panis p̄mo nez dubiū est. Et posset dici q si sit possibile q vna creatura sustentet alias vt dicunt aliqui r satis apparet non repugnare nec videt posse reprobari euidē rōne. tunc possibile est corpus xpi assumere substātia panis per vnionem. Quicqd tū sit de hoc ptz q ille modus est possibilis nec repugnat rōni nec auctoritati bible. imo est faciliōr ad intellegendū r rationabilior q̄ aliquis aliorū qz ponit q substātia panis deserat accidentia r nō substātia corpous xpi. Et sic nō ponit accidētia sine subiecto qd est vnū de difficilibus q̄ hic ponunt.

Si autē dicatur q magis difficile videtur duas substātiās corporeas eē simul dico q nō quia nō est magis difficile q̄ duas qualitates aut quātitates esse simul vel vnā substātia r quātitatē. Et nō plus compatit̄ ista spēs hostie alias hostiā q̄ substātia cū speciebus aliā hostiam vel substātia. qz ista hostia consecrata repugnat alteri hostie. Et id nullo inconueniens videt sequi ex p̄mo mō ponendi si tū recordaret cū determinatione ecclie. Sz etiā predicta opinio quo ad scdm modū ē possibilis: qz nō ē impossibile deo q substātia panis subito sit alibi remanētibus speciebus in eodē loco et eis coexisteret corpus xpi. Iste tū modus nō esset ita rōnabilis sicut p̄mus qz poneret accidētia sine subiecto r motū panis subito substātia panis sine accidētibus. vel q subito haberet noua accidētia. que sunt difficilia. qre rē.

¶ Quarta opinio et cōmuniōr est q substātia panis non remanet sed simpliciter desinit esse. Cui⁹ possibilitas ptz qz nō est deo impossibile q̄ illa substātia subito desinat esse q̄uis nō esset possibile creata virtute. Et lz ita eē nō sequat̄ euidenter ex scriptura nec etiā videre meo ex determinatione ecclie. qz tū magis fauet ei r cōi opinioni sancto rū r doctorū ideo teneo eaz. Et fm hāc viā dico q panis trāsustātiat̄ in corp⁹ xpi ad sensum expositū in descriptione trāsustātiatiōis. Sed hic sunt aliq̄ dubia. Primū est vtrum trāsustātiatiō sit aliqua mutatio r ad quid terminat̄. Secundū an trāsustātiatiō possit esse alicui⁹ substātie remanētis in esse reali in aliā p̄existentē. Tertū an oporteat substātia in quā fit trāsustātiatiō mutare locū. Quartū an de facto panis simpliciter annihiletur. Et videt magister dicere q nō qz dicit q de pane fit caro xpi r mutat̄ in aliud r sic non annihilatur. Oppositū videt̄. quia totaliter desinit esse nec naturaliter corrūpitur. quare rē. ¶ Ad ista respondet. Ad primū dicunt aliqui q aliter est hic q̄ in alijs mutatiōibus qz hic solū mutatur termin⁹ a quo scz substātia panis r non termin⁹ ad quē scz corpus xpi. Sz dico hic q ibi sunt due mutatiōes r duo termini positiui r duo negatiui scz esse panis r nō esse eius. si militer corpus xpi esse hic r corpus xpi non esse hic. Ideo cum corpus xpi transeat de contradictorio in cōtradictoriū scz de nō esse hic ad esse hic dico q mutatur localiter capiēdo large mutatiōnem localem. Et sic in pposito sunt due mutatiōes vna deperditia que terminatur ad non esse panis. alia acquisitiua que terminat̄ ad corpus xpi esse hic rē. ¶ Ad secundū dico p̄mo q trāsustātiatiō vt hic sumit̄ non potest esse alicui⁹ substātie remanētis sed in hoc non ē difficultas nisi vocalis quia trāsustātiatiō ita imponitur ad significandum q prima substātia desinit esse r secunda succedat rē. Sed nō ē clarū vtrū in ipsa determinatione ecclie

Trāsustātiatiō
recognoscatur
liberā p̄dole
panis xpi
et aliā cond
q̄ p̄videtur

an
po
tā
luc
sup
sub
tūc
tū
mo
ōea
it
cor
ore
non
ali
q̄
ca
cit
ergo
pa
suba
p̄mo
d̄
p̄i
bulas
q̄
qz
quo
mag
a
leg
lūat
q̄
eis
tūc
is
est
il
p̄
p̄vel
is
fit
san
e
ser
omz
none
m̄
q̄
ecclia
nate
nam
loco
cādē
q̄
no
m̄
san
p̄i
re

Quarti sententiarum

supra allegata illo modo sumatur etc.

Dico secundo quod transsubstantiatio potest esse in substantia persistentes quod non plus videtur illud repugnare transsubstantiationi quam alterationi quod fiat ad qualitates persistentem. sed secundum est possibile. quod deus posset creare unam qualitates sine subiecto et postea unire subiecto. et tunc illud subiectum vere alteraretur et esset alteratio ad qualitates persistentem. quod illa qualitas de nouo acquireret illi subiecto. et tamen nihil nouum ibidem produceretur. Nisi forte secundum aliquos unio qualitatis ad subiectum. ergo similiter in proposito potest dici etc. ¶ Ad tertium dico primo quod licet de facto ita sit de substantia corporis christi quod aliquo modo mutat locum ut dictum est. tamen hoc non oportet tum primo quia posset fieri transsubstantiatio in substantia non persistentes et sic illa non mutaret locum quod prius non erat in loco. tum secundo quod posset fieri transsubstantiatio sine loco etc. Pro quo dico secundo quod esse in loco siue circumscriptione siue diffinitive accidit transsubstantiationi et substantie in qua fit transsubstantiationem licet de facto illud in quo fit transsubstantiatio scilicet corpus christi sit in loco diffinitive tamen si panis equalis corpori christi transsubstantiatur in illud corpus equalis sibi utrumque posset esse in loco diffinitive vel circumscriptione sic deo placeret. Si autem dicatur utrumque corpus minus corpore christi possit in ipsum transsubstantiari ita quod habeat esse in illo loco circumscriptione puta in loco unius hostie parue. Dico quod hoc non implicat. Sicut enim unum corpus potest esse circumscriptione in duobus locis. ita posset esse aliquid in uno loco maiori. et alio minori. sine deperditione alicuius absoluti. et sic deus posset facere absolute sine alicuius rei deperditione quod corpus christi haberet ita paruum caput et alia membra ita parua quod esset circumscriptione in loco et hoc per condensationem. Etiam per oppositum posset deus per rarefactionem facere ipsum esse in loco maiori quam nunc sit in celo. Et istud esset facilius imaginari quam illud quod pos-

nitur scilicet quod quelibet pars corporis christi sit sub qualibet parte hostie etc. ¶

Ad quartum dico quod non est difficultas nisi vocalis quia accipiendo annihilationem quod sit redactio in nihilum et conuersio in aliquid aliud sic non annihilatur. Accipiendo tamen annihilationem pro redactione alicuius in purum nihil sui. sicut fuit ante eius productionem sic annihilatur. Quod patet quia sicut panis capit esse per generationem vel creationem sicut et qualibet alia creatura. ita etiam desinit esse per corruptionem vel annihilationem. sed non per corruptionem quia materia non manet ergo per annihilationem. Unde conuertitur panis in corpus sicut nox in diem quia post noctem est dies et ita post panem est ibi corpus christi. Et sic intelligendum est quod dici solet panis fit corpus christi.

Et tunc ad argumentum dico quod aliquid fieri ex alio potest dupliciter intelligi. Uno modo sicut ex aliquo manente ut ex materia fit forma. Alio modo sicut ex non manente ut ex uno contrario fit aliud. scilicet ex nigro albus et ex albo nigrum. primo modo illud ex quo fit aliquid non annihilatur sed secundo modo annihilatur si desinat esse simpliciter sicut est in proposito. Et sic patet responsio ad primum argumentum ante oppositum questionis. Nec de secundo articulo

¶ Quantum ad tertium articulum in quo videndum est de principali questione scilicet utrum accidentia panis remaneant in subiecto. Primo videbitur de isto.

Secundo de illo quod tangit in tertio principali argumento scilicet utrum accidentia separata se habeant uniformiter ad actionem et passionem sicut quando erant subiecto coniuncta. Circa primum possunt esse plures opiniones siue modi imaginandi.

Primo enim fuit quorundam opinio quod quantitas potest esse sine subiecto sed qualitas corporalis non. quoniam non potest esse sine quantitate cuius necessario sit extensa. Et secundum istam viam posset imaginari quod sola quantitas panis est hic sine subiecto. Alia vero accidentia sunt in ea tanquam in subiecto. Sed hec est falsa quia nulla ponenda est quantitas distincta a substantia vel qualitate. Item si talis poneretur ad

Questio sexta

huc magis videtur depēdere qualitas a substantia q̄ qualitas a quantitate. qz plus et vehemētius dependet causatū a causa p̄ta q̄ secūda. ergo si qualitas potest esse sine substantia etiā p̄t esse sine quāritate rē. Itē deus potest quālibet qualitatē conseruare sine alia causa secūda. ergo sine quantitate ab ea distincta. Secundo fuit maiorum opinio q̄ sunt aliqua accidētia determinātia sibi certa subiecta r̄ illa sunt inseparabilia a substantia. Alia aut̄ nō sūt Sūt etiā aliq̄ sube determinātes sibi accidētia certa r̄ illa nō p̄t eē sine illis. Alie nō determinātes sibi accidētia certa p̄t eē sine illis. Et sic substantia materialis determinat sibi quāritatē r̄ alia accidētia s̄m istos rē. S̄ breuiter hec opinio est falsa qz si accidētia sūt aliq̄ res distincte a substantijs deus potest vnā ab alia separare r̄ sic conseruare. Et tō licet aliquod accidens determinet sibi aliquod subiectum sic sc̄z q̄ non possit esse in alio subiecto. sicut quantitas determinat sibi substantiam materialem quia nō possit esse quantitas in substantia indiuisibili. sicut in angelo. tamē nō sic determinat sibi illud subiectum quipossit esse sine illo. Et si dicatur cōtra quia similitas non p̄t esse sine naso rē. Dico q̄ non est res aliquo modo distincta a naso sicut nec rectitudo nec curuitas. sed isti termini supponunt pro substantia connotando partū eius aliaz r̄ aliam positionem sine situationem rē. Tertia opinio possit imaginari talis sc̄lz q̄ licet accidētia panis si eēt aliqua distincta a substantia panis possunt separari a subiecto. r̄ manere separata. tamen de facto non manent sine subiecto. Quia diceret ista opinio q̄ nulla sunt accidētia distincta a substantijs r̄ per consequens nec accidētia panis. Et ad determinationes ecclesie que ponit q̄ corp̄ christi est sub specie panis diceret consequenter q̄ debet intelligi sub conditione: sc̄licet supposito q̄ sint aliq̄ species accidentales distincte a substantijs. sed si nō sunt tales tunc sensus est sub specie. ist est vbi apparet eē

panis et vbi p̄t erat. Et si dicatur cōtra. quia tunc esset ibi deceptio r̄ illusio cum appareant ibi species esse sine accidētia. diceret ista opinio p̄t q̄ nō p̄t appet ibi spēs vel accidēs panis q̄ substantia panis r̄ appet q̄ p̄medat r̄ videatur panis r̄ tñ oppositū iudicat p̄ fides sic in proposito. Unde hic diceret sicut quedam opinio quam recitat magister distinct. r̄. respōdet de fractione que ibi apparet sc̄licet q̄ ibi non est fractio sed dicitur frangi quia videtur. Hec tamen fallit nos visus nec fallitur quod est si crederet ita frangi vt videtur. Hec illusio quia ad vtilitatem fidei non ad deceptionē fidei ita fit. Et ponit exemplū de christo qui se ostendit duobus discipulis in via in specie pegrini. nec in eo tamen talis forma erat. sed oculi eorū tenebātur rē. Sed predicta opinio est extranea a communi philosophia que ponit accidētia esse res distinctas a subiectis sicut albedo est distincta a re alba r̄ albedo panis ab eius substantia. licet hoc nō sit euidēs rē. ideo quis p̄dicta negaret tñ dubiū est vtrū debeant haberi tanq̄ heretica. Et videret q̄ nō. qz sicut illa q̄ inferunt ex his q̄ sunt fidei. sic ex scriptura sacra r̄ p̄ p̄iam nō euidentē s̄z solū p̄abile nō vident p̄p̄ie p̄tinere ad fidē nec eorū opposita eē heretica in fide sic illa q̄ inferunt p̄ p̄iam euidentē tñ virtute alicui⁹ mediū vel assumpti in aīte qd̄ nō est euidēs nec p̄tens ad fidem. sed est aliquid p̄icum p̄abile r̄ cōiter p̄cessum nō videretur etiā p̄tinere ad fidē sic q̄ eorū opposita sunt habēda vt heretica in fide. Ad q̄ accidētia panis manent ibi hoc inferet ex hoc q̄ p̄supponit q̄ substantia panis transubstantiat. et accidētia panis sūt alia ab eius substantia. Istud aut̄ secūdū nec est euidēs. nec ē in scriptura expressum nec ab ecclesia determinatū s̄z est vnū p̄abile neutrum receptū cōiter ab illis q̄ sequunt p̄iam cōem p̄p̄ate r̄icoz. S̄z si eēt aliq̄s qui diceret oppositū hui⁹ nō eēt p̄ter hoc tanq̄ hereticus habēdus. Aliter em̄ min⁹ eēt fauor fidei ad doctrinam p̄hi. quare rē.

Quarti sententiarum

R Quarta et comunior opinio
et cui fauet magis doctrina ecclie e q in
sacrameto accidētia que fuerunt panis
remanent sine subiecto. et in illis fit fra
ctio. et hanc teneo. Hic tamen e aduer
tenduz et pro solutione scde rōnis ante
oppositū questionis q iste termin⁹ acci
dens pōt capi dupliciter. Uno mō stric
te et sic supponit pro aliqua re sine en
titate que nō ē substantia. cōnotādo q
tal alicui alteri entitati accidat. Et sic
albedo panis et quodlibet eius accidēs
licet possit separari a subiecto tñ quādo
est separatū non ē accidens quia nō ac
cidit subiecto siue non inest. Et isto mō
sumebat ab Aristotele quia credidit q
tale accidēs nō haberet esse nisi p inest
se. et sic q non posset esse nisi inest sed
hoc nō ē verum fm fidem. Alio mō ca
pi pōt large put supponit pro tali enti
tate cōnotando non q de facto insit vel
accidat alicui sed tantū cōnotādo apti
tudinem. scz q sit aptum natū alteri ac
cidere. Et sic albedo panis etiā si sit se
parata a subiecto ē accidēs. Et isto mō
sumitur in pposito rē. Et per hoc pty
ad secundā rationē questōis quid di
cendū et neganda ē auctoritas Aristote
lis. Et sic pty responsio ad articulum.

L Circa secundū punctū huius
articuli sunt plures difficultates. Et p
mo q̄tum ad actionē istoz accidentiuz
separatoz ē prima difficultas. Vtrū ac
cidens separatū possit esse principium
generādi substantiā. Secūda vtrū pos
sit esse principū corrupendi substan
tiā. Sed circa transmutationē passiuā
sunt alie difficultates. Vñ tertia ē vtrū
posset trāsmutari ad quātitatē. Quar
ta vtrū ad substantiāz. Quinta vero
vtrū ad qualitātē. qz satis claz ē q pos
sunt transmutari fm locum siue ad mo
tum localē. Sexta pōt esse vtrū illa ac
cidentia possunt nutrire. Videf q non
qz non possunt transire in substantiā ali
ti rē. Ad primā dicūt aliqui. q nō qz
oīne agens aut est equiuocū aut vniu
ocū. si vniuocū. tūc est eque pfectuz sicut
termin⁹ pductus. si equiuocū tūc est
perfectius. Ad pty qz agens vniuocuz

habet effectum productum pro termino
adequato sue potentie sed causa equo
ca ē pfectior q̄ causa vniuoca igitur est
perfectior suo effectu sed accidens non
est eque pfectū cum substantia nec pfe
ctius ea. igitur non pōt rē. Ad secun
dā dicitur etiā fm illam opinionē q nō
ita q si esset maxim⁹ calor separat⁹ nō
posset rumpere minimā guttam aque.
Et ratio est quia non pōt pducere sub
stantiā vt pbatum est. quare rē. Sz ra
tiones hui⁹ responsionis nō valent: qz
licet generaliter verū sit q causa tota
lis siue principalis sit perfectior suo ef
fectu sed non semp oportet de causa p
tiali ideo calor separat⁹ tanq̄ cā partia
lis posset agere deo cōcurrente ad gna
tionē vel corruptionē substantie. ideo cā
equiuoca partialis q̄nc est perfectior:
et q̄nc impfectior suo effectu et q̄ causa
vniuoca sicut pty de albedine et eius vi
sione et intellectione rē. Et si dicat q
causa illimitatior ē perfectior. nō ē vni
uersaliter verum sed bñ de pma causa.
Vñ dico q licet non possit naturalit⁹ de
mōstrari. tamen pōt rationally p̄sua
deri q accidentia etiā separata pnt vt
causa partialis generare vel corruppe
re substantiā. Primū patet. qz substan
tie non mouent nos ad cognoscendum
nec agunt aliquid de facto sine acciden
tibus. Vñ si esset hic aliquis ignis sine
accidentibus et possemus ipm intuitiue
videre tunc possemus experiri vtrū sub
stantia possit generare substantiā sine
accidentib⁹ concurrētib⁹ sed qz hoc na
turaliter nō possum⁹ id de hoc non pōt
homo certificari p statu isto sed rema
net p̄clusio neutra. Secūdū pty qz expi
mur q in presentia istoz accidentiū se
quūtur multi effectus et corrupunt in
pntia ipsoz. et hoc nō videt posse eē nisi
quia accidentia illa aliquā actiuitatem
habēt respectu illoz effectiuz. Aliē em̄
periret omnis via ad pbandū aliquid
eē cām actiuā alicui⁹ rē. Ad
tertiā pty q sic qz videm⁹ ad sensuz q
rare fiunt et condensant sed tenēdo opi
nionē q q̄titas nō sit res alia a re quā
ta pōt dici q ibi est rarefactio et cōden

Dependunt
motum e qd
producat effectum
equo pfecto
Dependunt a quomodo
qz pfecto effectum
pnt.

Questio sexta

fatio siue quantitate de nouo acquisita Ita q rare fieri et cōdensari nihil aliud est nisi tales species occupare locū maiorem vel minorem propter maiore vlt minore distantiā ptiū. sic q tres ptes rari coexistūt tribus partibus loci. postea p motū locale cōdensate coexistūt vni pti loci. Et contra de rarefactiōe siue acq sitōe vlt depditiōe alicuius absoluti. Et sic pōt faciliter saluari q quibus pars rari est rarior et densi denior p coexistētiam in maiori vel minori loco. Si vero dicat ptra. qz tunc vni pugill' ignis nō esset rarior q vni pugill' terre. quia nō extēsiōr. dicitur q nō sequit. qz pugillus terre potest magis extēdi manente terra q ignis rē. Sed hoc non valz quia ponamus q vterqz pugillus sit in supremo gradu raritatis ppetenti nature sue quō tunc vnus erit rarior alio cum nō sit extēsiōr rē. Ideo aliter dico q forma substantialis in pposito nō pōt denominari a raritate vlt densitate quia tot sunt ptes forme in vno pugillo sicut in alio. Sed illud qō imediate denominatur a raritate est materia. qz quādo aliq pparant ita q vni dicatur rarior aliud densius oportz q illud sit aliquid eiusdē rationis qō existens sub vna forma sit dēsius q sub alia sicut ē in priori casu. Ande vnus pugill' ignis dicitur rarior et pugill' terre dēsiōr. qz in terra est aliqd qō existens sub forma terre occupat maiore locū q si illud idē numero existeret sub forma ignis. Haz ex vno pugillo terre pōt generari mille ignes quod nō esset nisi qz materia ei' sub forma ignis habz maiore extēsiōne q eadē sub forma terre. Quia nihil idē nūero pōt existere successiue sub vtraqz forma nisi materia ignis. Et sic ignis ē rarior terra. Si autē dicatur q fm hanc viā nō esset differentia inter rarefactiōnem et augmentatiōne rē. Dico q sic qz in augmentatiōe ppe dicta aliquid acquiritur de nouo adueniēs quod est pars illius qō augetur. nō autē in rarefactiōe sed solū locus siue mot' localis. Ande rarefactio est qdaz spēs motus localis Et pportionabiliter dicendū est de con

densatione rē. Ad quartum primo dicēdū est vtz illa accidētia pos sunt corūpti ab agente creato. Secundo vtrū ex illis possit substantia generari etiā a deo. De pmo dicit mlti q nō quia nullū agēs creatū pōt creare. et p pns nec annihilare. sz destructio illorū accidētū esset annihilatio. igitur rē. Sed. g. Bekam pcedit q creatura pōt annihilare licet nō creare. Ande videt sibi mirabile q vni magnus ignis non posset destruere vni parū frigus sepatim si esset sibi appropiatū. Et si dicatur q creatura in omni actiōe sua exigit materiā. Respondet q vtz est in omni actione pductiua. Et dicit vltra q in h casu illud qō pducitur a solo deo pducitur. ita q deus supplet ibi vicē agentis creati tanq causa totalis in pducendo licet nō in corūpendo. Sed tū mibi videtur sicut supra puaasi. questi. i. art. 2. q pōt cōcedi q creatura in casu isto sicut pōt annihilare. ita et creare ppter rationes ibi factas de expientia rē. De secōdo vero videt pbabili' q de illis speciebus proprie loquēdo nō pōt aliquid generari nec virtute creata nec icreata Quia illud dicit generari qō sit ab agente necessario exigēte passuz. Si ergo ex illis speciebus posset aliquid generari loquēdo de generatiōe substantiali vel ergo esset substantia que est materia vlt forma vel pposituz. Non materia quia illa a solo deo creatur. Nec forma. quia ipsa nō generatur nisi in materia. Nec cōpositum quia ibi nō est materia. et id ex illis nihil pōt rē. Ad quinta de mutatione ad qilitatē quātū ad hū rēsiōne. et remissionē. generationē. et corūptionē p3 q sic. Sed circa hoc fm diuersas opiniones diuersimode dicēdū est. Ande fm viā que tenet q quātitas sit res distincta a substantia et qualitate et manet ibi tāq subiectū alioz accidētū dicēdū est q talia accidētia. possunt naturaliter mō p̄dicto variari generari et corūpti qz sunt in subiecto. Sed fm aliam viā de quātitate rē. dicendū ē oppositū vt dicit Bekaz. f. q nō pnt naturaliter generari vlt intendi nisi de virtu

Opinio hanc
ay reatōraf
pōt agē
andētia
mānatū

Materia a
solo deo rari
forma idem
et pōt
materia est
et quātū

no
ioz
est
non
pfe
cane
q nō
no
que.
sub
p3ra
: qz
cōca
no et
ala p
partia
l' gna
lo cā
ctio:
caula
us vi
caz q
ē vni
ula.
t de
gna:
pit vt
numqz
vltim
ndum
eadem
s sine
mūne
nū sub
i sine
poc na
m pōt
rema:
qz ex
nū se
mē in
ē nisi
tātem
lū cū
lignid
Ed
p3 q
opi
quā
daz

Recōmendatio theologie

Recōmendatio sacre scripture ab eodem dño et magistro Petro in magisterio theologie.

Super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Scriptum est Math. 16. Magnus ecclesie doctor Augustinus in libro de ciuita. dei duas

describit ciuitates. duas signates ecclesias inter se diuersas piter et aduersas. Una est ciuitas Hierusalem. Alia est ciuitas Babilō. Una ciuitas ē ecclesia dei. Alia ciuitas est ecclesia diaboli. Una ecclesia bonorū de qua dicit ps. Laus ei⁹ in ecclesia sanctorū. ps. 149. Alia ecclesia malorū de qua idē ppha. Diui inq̄t ecclesiam malignantiū. psal. 25. Una cit igitur supra petram edificata quā psal mista Dauid admirans alloquitur Gloriosa dicta sūt de te ciuitas dei sicut au diuimus ita et vidimus in ciuitate domini virtutum in ciuitate dei nostri de us fundauit eam in eternū. Alia est super arenam fundata. quā idem propheta vidēs abominatur. Aidi inquit iniquitatem et contradictionē in ciuitate. Et iterum. Super muros eius iniquitas. et labor in medio eius et iniusticia. et nō deficiunt de plateis eius vsura et dolus. He sunt igit̄ ciuitates due. he sunt due ecclesie sibi inuicem aduersarie. et inter se plurimum contrarie quarū vnā regit dyabolus aliam regit christus. Anā dyabolus edificat super instabilem arenam aliam christus edificat super stabilem petram de ea dicens premissam p̄ themate sententiā. Super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Sed inuestigādū nobis est que sit hec petra super quam edificanda erat christi ecclesia. et aduersus ecclesiam dyaboli confirmanda. Ubi ex varijs sanctorum dictis magna oritur prolixitas questionis. Nam beatus augustinus quodā loco in libro contra epistolā donati de apostolo Petro dicit q̄ in illo tanq̄ in petra fundata sit ecclesia. Quem sensum in quibus

dam versibus Ambrosij canim⁹ ubi de gallo et gallicat. ait. Hoc ipsa petra ecclesie canente culpam deleuit. Eundē quoq̄ sensum legimus in quodam sermone d̄ festo cathedre sancti Petri rē.

Aduersus quem sensus Augustinus in pluribus alijs passib⁹ aliter exponit hunc euangelij locum. Nam libro p̄mo de verbis domini ita inquit. Quia em̄ christus petra. Petrus christian⁹. ideo petrus a petra non petra a petro. sicut non a christiano christus. sed a christo christianus vocatur. Tu es ergo inquit Petrus et super hanc petram quā confessus es et cognouisti. dicens tu es christus filius dei uiui edificabo ecclesiam meam. Quasi dicat Super me edificabo te. non me super te. Hec ibi. Et his similia alibi super Johannem. sermone 134. et in omelia quadam de transfiguratione domini. Licet autē ipsemet Augustinus libro primo retract. capitulo. 21. que harum duarum sententiārum probabilior sit electioni lectoris reliquerit non tamen videtur q̄ in petra petrus. sed in petra christus sit intelligend⁹ de quo agit apostol⁹. petra autē erat Christus prima Corinthios. 10. Quis enim in petri infirmitate ecclesie firmitatem stabiliat de cui⁹ infirmitate ancilla ostia interrogata respōdeat. Ad cui⁹ vocem ut Gregori⁹ ait. dū mori timuit vitam negauit. Luz ergo vacillauerit Petrus nec firmus fundat⁹ sit petri vicarius. cunq̄ iam discrepent de summo petri sacerdotio p̄tiffices et litigēt de summo pontificio sacerdotes. quis affirmare presumat quempiā quā habet sanctitate aut dignitate fulgentem siue sacerdotem siue pontificem siue petrum siue petri vicarium aut quemuis alijz preter christum esse christiane ecclesie fundamentum. Lū ecōtra dicat apostolus. q̄ fundamentum aliud nemo pōt ponere preter id quod positū est quod est x̄p̄s iesus. prima Cor. 3. Sed ut ea que premisimus ad concordia reducā ita cōcedamus christū esse ecclesie fundamentū principale ut non negem⁹ super ipm̄ plura fundamenta edificari posse.

*Sensus petra
fuit p̄thgbo
confirmand*

Recommendatio

Sic em̄ apo. 21. Murus ciuitatis illius p̄ quā intelligit̄ ecclesia. duodecim̄ d̄i habere fundamenta. Christus itaq; sup̄ se ipsum tanq̄ sup̄ solidissimū fundamentū eccliam suā aduersus eccliaz dyaboli firmiter stabiluit. ⁊ sup̄ hāc firmā petram petrū stabiliter firmavit. de eo dicens p̄missam suam. Sup̄ hāc r̄c. Sz salua om̄ino x̄pi saluatoris suā siue in petra petrum: siue in petra x̄pm fm̄ literalē sensum intelligere valeamus. tñ fm̄ sp̄ialem intellectū p̄ hanc petrā diuinā scripturā ⁊ sacrā x̄pi doctrinam si gnare possumus. q̄ tā firme soliditatis ⁊ solide firmitatis existit vt nō imerito super eā x̄pi ecclia fundata sit. Quid nāq; firmitus qd̄ solidius q̄ sacra eloq̄ diuina testimonia a x̄po in eternū fundata. Sic em̄ x̄pm alloq̄tur p̄pha. Inuitio inq̄t cognoui de testimonijs tuis qz in eternū fundasti ea. Quotquot ergo sunt x̄pi eloq̄a quot x̄piane doctrine testimonia tot dici p̄nt x̄piane ecclie fundamenta. Sacra igit̄ scriptura x̄pi testimonijs in eternū fundata sp̄ialiter intelligi p̄t illa firma petra supra quam edificata est ecclesia. Sup̄ cui⁹ firmitatem petre christus Petri infirmitatem timentem prius ac trementem: postea solida pseuerantia roborauit: et ecclesiam suam cōtra oēm ecclie dyaboli p̄secutionē inuicta p̄stantia solidauit de ea dicēs. Sup̄ hāc petrā edificabo eccliaz meā. Que fuerunt verba p̄mo p̄posita vestris reuerētis sepius repetita. Ad quoz declarationē verboz om̄n̄is diuisionū richmis. stilū patrū vt possumus insequētes. ostendamus q̄liter sup̄ scripturā sacrā tanq̄ sup̄ firmā petrā x̄ps hāc edificauit eccliam. Sciendū itaq; in quolibet edificio rōnabiliter ordinato. primo p̄cedit fundatio. sc̄do p̄cedit edificatio. tertio succedit p̄sumptio. Hoc igit̄ mō ordinatissimū oīm architect̄ x̄ps sup̄ sc̄pture sacre petrā ecclias suā edificauit. Primo nāq; fundamentū iecit sup̄ hanc petrā. Sc̄do in cremētū adiecit. Edificabo inq̄t. Tertio p̄plementū fecit. Eccliam meā. Primo igit̄ in gram⁹ hui⁹ edificij fundamē

tum Sup̄ hanc petrā. Sc̄do videamus hui⁹ edificij incrementū. Edificabo inq̄t Tertio p̄spiciamus hui⁹ edificij p̄plementū. Eccliam meā. Sic em̄ satis: vt arbitror declarabimus p̄missam p̄ themate suam Sup̄ hāc petrā. r̄c. In primis ergo in gram⁹ eccliaſtici edificij fundamentū. Sup̄ hāc petrā. Hec nāq; petra sup̄ quā fundat̄ ecclia vt iam p̄missimus sacra p̄t intelligi scriptura: siue verbi x̄pi veritas in eternū fundata de qua x̄pm alloquēdo dicebat p̄pha. In eternū dñe verbū tuū p̄manet in celo. in gnatione ⁊ gnationē veritas tua. Cōspicite igit̄ orthodoxe ecclie fundamentū videre mirabile misterij. Nulla em̄ domus est q̄ non habeat sua fundamenta deorsuz sursuz tendit̄ partes. de sup̄ tecta ponunt. sola aut̄ ecclia suū fundamentū sursū habet. ⁊ dū ipsa deorsuz in terra manet veritas illa sup̄ quā fundata est sursum in celo in eternū p̄manet. Sic tñ veritas in celo p̄mansit qz etiā deorsum ad terrā descendit. iuxta sapiētis dictū de celo a regalibus sedibus venit. imo vt p̄pha. dicit Veritas de terra orta est qm̄. s. iusticia de celo p̄spexit. Habet igit̄ ecclia veritatis fundamentū ⁊ in celo sursum et in terra deorsum. Sed vbi deorsū. Sane nō in sordibus terrenis sed in sublimibus locis. qz teste p̄pha. Fundamenta eius in mōtib⁹ sanctis. Non em̄ credendum est sup̄uacū esse in verbis istis qd̄ dicit̄ in montibus sanctis. Adhibemus ergo mentē: vt hui⁹ dicti valeamus accipere rōem. ⁊ qd̄ mōtes isti sibi velint audiamus. Mons itaq; iusticie magnitudinē ⁊ veritatis altitudinē signat. In quo mōte x̄ps habitat ibiq; ecclie sue fundamentū stabilis ipsam sacre scripture veritatē collocat. Ascendam⁹ igit̄ in montē vt inueniamus ipsum fundamentū ecclie. ipsam scilz sacre scripture veritatē. Sed quis ascendat in montē dñi: aut quis stabit in mōte sancto eius. Terte iuxta respōsum p̄phe Innocētijs manibus ⁊ mundo corde. Ascendant ergo innocentes ⁊ mundi. qz si forte non oēs sumus h̄mōi vt montem

vult ostendere
quō r̄ctus
fundamēto
p̄d̄ supra
iana scriptura
in quolibet
edificio 3^a p̄
p̄mo fundamēto
2ª edificatio
3^a op̄is p̄sumptio

Recōmendatio

Prologus analogia domus erecta ad domum materiale

partes eius sicut pars

Lapides sicut pars sicut pars

Columnas sicut partes sicut partes

fenestras sicut partes sicut partes

Columnas sicut partes sicut partes

fenestras sicut partes sicut partes

Columnas sicut partes sicut partes

fenestras sicut partes sicut partes

Columnas sicut partes sicut partes

fenestras sicut partes sicut partes

Columnas sicut partes sicut partes

collinas septē. Prouer. 9. Habet siquidem domus ista catholica. i. ecclesia nō solū septē colūnas sed et singulas pres suas sup sacre scripture veritatem fundatas habet lapides. habet cementum habet parietes. habet murū. habz fenestras. habet hostiū. postremo habz colūnas. et desup habet tectū. Hec autē oia plena sunt mysterijs et abundāt spūalibus documentis. Habet namqz ecclesia tuos lapides singulos. i. xpianos et fideles p fidei stabilitatē quadros. p patie virtutē firmos. p exercitationē politos per immobilitatē stabilitos. Habet cementum per fidei vnitatem. p quā dūz fideles p cordi glutino connectunt lapides in dei edificio copulant. Habet parietes veros religiosos et spūales a terrenis eleuatos. a celestibz non remotos a trāsitoyis ad eterna erectos. a corpora libz ad spūalia sublimatos. Habet murum inexpugnabile spei. virtutē p quā dum eterna premia pponuntur tempalia queqz et aduersantia mala facile repellunt. Habet fenestras: viros speculatiuos predicatores et doctores p quos veri solis radio illustramur et a cecitate ignorantie liberamur. Habet hostiū diuini eloquij veritatē quē dūz in sensus varios vertit celestis secreti cognitio et occulti cōsiliū nobis illustratio aperitur. Postremo habz colūnas viros actiuos pastores et rectores. p quos in xpi edificio sustentamur et firmitate consistēte solidamur. Qui ideo septē colūne dicunt quia p septē virtutes tanqz septē bases fundantur. p septē beatitudines eleuatur. p septem spūsancti dona firmatur et per septē xpi sacramēta stabiliter roboratur. Deniqz habet ecclesia sup has septē colūnas tectū suū ipam. i. dei et p xpm charitatē. que dū verā dilectionez operatur totā legem cōplectitur. Quoniam ipō legislatoze teste in hoc vniuersa lex pendet et pphete. Math. 22. Audistis igitur qualiter ex diuersis partibus domū suā edificat xps. sed audite rursum qualiter ad edificandū euz xpo hortatur apostolus dei inquit adiutores sumus. Anusquisqz ergo videat quōd et

que superedificet. quoniam vnusquisqz ppriā mercedē sui sui laborez accipiet 1. Cor. 3. Ad hāc itaqz vocem ad operā exercitatur vniuersus sanctorū cetus: et cū xpo edificat omnes. sed pro statuū qualitate alij plus alij min⁹. Alij namqz lapides parāt. Alij cementum preparāt. alij parietes sustentāt. alij murū corrobōrāt. alij fenestras aperit. alij hostiūz custodiūt. alij colūnas erigūt. alij tectū supponūt. Sic ergo sancti cū xpo edificānt ecclesiam. sed frustra laborant qui sine xpo edificare satagūt domū suam quia iuxta pphete sententiā. Nisi dominus edificauerit domū inuanū laborāt qui edificānt eam. Sed audite insuper queso qualiter sup sacre scripture fundamento tota hec domus edificatur et instruitur oīs ecclesie cetus. omnis stat⁹ omnis gradus. omnis sexus. Nam vt beati Augustini paulomin⁹ Xba sequar li. de moribus ecclesie. capitulo. 32. Ipsa pueriliter pueros: fortiter iuuenes. gerite senes: pie mulieres. exercet. corrigit docet. et instruit. Ipsa femias viris suis pro rei familiaris societate casta et fideliter obedientia subijcit. et viros cōiugibz sinceri amoris legibus p̄ficat. Ipsa parentibus filios libera quadaz seruitute submittit. et parētes filijs pia dilectōe preponit. Ipsa dñis seruos nō tam conditiōis necessitate qz officij dilectōe adherere p̄stringit. et dominos seruis vni⁹ summi dei et cōmunis domini p̄sideratione placabiles facit. Ipsa ciues ciuibz gētes gentibus. et prorsus homines omnes primoqz parentū recordatione quadam fraternitate cōiungit. Ipsa docet reges p̄ficere populis. monet populos se subdere legibus. docet quibz honor debeat. quibus reuerentia. quibz timor quibus obedientia. quibus monitio. quibus doctrina. quibus coertio. quibus disciplina. quibus obiurgatio. quibus pena ostendēs quēadmodū nō omnibus omnia sed omnibz charitas. et nulli de beatur iuria. Audistis igitur qualiter sacra scriptura ecclesiam edificat. et tanqz eius solidū fundamentū ei incrementuz p̄stat. Sed adhuc audite quid sup

Bona et beneficia sacre scripture
data hie qui sup ea fundantur
sacre scripture

3. ubi actiuely de implento
scripte

hoc beatissimus Augustinus in quo-
dam sermone de sacre scripture laudi-
bus dicit. Ipa inquit docet iuuenes. p-
uocat declinantes. reuocat errantes. in-
struit ignorantes. sanat egros. roborat
infirmos. iprobat pigros. increpat ocio-
sos. somnolentos excitat. laborantes le-
tificat. reges humiliat. humiles uisitat.
sapientia erogat. rectam uiam indicat.
gratiam dat. gloriam multiplicat. Et
hec q̄tum ad secunduz articulu in quo
videre uolebam? ecclesiastici edificij in-
crementum. Sed tandem pspicimus
ecclesiastici edificij complementum. Ec-
clesiam meas. Ecclesia nanq̄ primitus
parua fuit quando scilicet christus pri-
mo in eai fundamentum posuit. postea
vero incrementum cepit: quando christus
eam domum edificauit. Sed postremo
complementuz accepit: quando christus
eam ciuitatez constituit. Prius ergo su-
per scripturam sacram edificata eccle-
sia ut domus magna: posterio vero edi-
ficata est ut ciuitas ampla. Sic eniz de
ea predixerat prophetica ueritas. Hie-
rusalem que edificatur ut ciuitas. scri-
bitur psalmo. 121. Sed audiamus qua-
liter huic ciuitati Hierusalē insidiatur
ciuitas Babilon. et ciuitati dei semper
ciuitas dyaboli p̄uaciter aduersatur.
Haruz ergo duarum ciuitatū uidentia
sunt certamina. numeranda bella: con-
siderandi triumphi. pensande uictorie
Igit̄ ut ab vrbe cōdita hoc est a funda-
tione ciuitatis dei et ab initio nascentis
ecclesie sumamus exordium. Ecce prin-
ceps mundi. dux inferni. actor scandali
pater mendaciz aduersus ciuitatez dei
erigit machinas. tendit insidias. parat
bella mouet p̄lia. Et in prima belli acie
ponit ydolatrās sacrilegos plures de-
os atq̄ deas in contemptum unius de-
i dei colētes ac per hoc contra uere re-
ligionis cultuz turpiter oberrantes. ad-
uersus quos pugnant apostoli. pugnat
martyres. Ex quibus alij artantur uin-
culis et uerberibus confringuntur. Alij
detruduntur carceribus et ieiunijs ma-
cerantur. Alij ceduntur fustibus uel gla-
dijs iugulātur. Alij cremantur flāmis

vel lapidibus obruuntur. Alij ligantur
laqueis et scorpiombus flagellantur.
Alij suspenduntur patibulis et tormē-
tis varijs perimuntur. Sed contra hoc
tormentoruz genera inter perse cutio-
nes dyaboli et consolatiōes dei pugna-
do uincit ecclesia. Nam sicut dicit scri-
ptura. Sancti per fidem uicerūt regna
Et ut ait doctor ueridicus Augustinus
libro. 18. de ciuitate dei capitulo 50. In-
ter horēdas persecutiōes et uarios cru-
ciatus ac funera martyrum predicatū
est toto orbe euangelium. ita ut populi
gentium credentes cum qui pro eoruz
redemptiōe crucifixus est xp̄iano amo-
re uenerarentur sanguinem martyrum
quem dyabolico furore fuderant. ip̄iq̄
reges quoruz legibus uastabatur eccle-
sia et nomini salubriter subderētur q̄s
de terra crudeliter auferre conati sunt:
et falsos deos inciperent persequi quo-
ruz cā cultores ueri dei fuerāt antea p̄-
secuti. Hec Augustinus. Prospiciens
itaq̄ dyabolicus ille princeps uictam
esse primā belli sui acie. secundaz parat
scilicet hereticoruz cohortem. et ut uer-
bis utar p̄memorati doctoris eiusdē
libri capitulo. 51. uidentis dyabolus tem-
pla demonū deseri et in nomē liberātis
mediatoris currere genus humanū he-
reticos mouit qui sub uocabulo xp̄iano
doctrinē resisterēt christiane sibi fuerūt
manichei. arriani. sabelliani. pelagiani
alijs innumeri qui varijs timoris stimu-
lis. doloris tormentis laboris molestijs
et temptationum periculis christi eccle-
siam infestarunt. aduersus quos docto-
res catholici per scripture sacre fidem
uictoriosissime pugnauerunt. Sacra di-
cente scriptura. hec est uictoria que uin-
cit mundum fides nostra. prima. Johā-
nis quinto. Sed esto uicti sint et ad ue-
ritatis uia reducti heretici aut ad obe-
dientiam scismatici. quod quando erit
nescio deus scit. nūqd̄ id̄ pax est eccle-
sie dei. nūquid ideo cessant persecutiō-
nes dyaboli. Sane q̄ hoc crediderit des-
cipitur et falsa sibi pace blanditur. Nā
iuxta p̄allegati doctoris diffinitiuam
liniam nō est diffiniēdus numerus p̄ses
L iij

94
arch
nily

Mora hereti-
corum

Recōmēdatio sacre scripture

entōnuz quibus exerceri oportet eccle
siaz. q̄ si forte ab his que foris sunt nō
seuientib⁹ videatur esse tranquillitas.
tū seuit mundus. fremit dyabolus ⁊ ad
uersus spiritum pugnat carnis stimul⁹
nec vnq̄ desunt qui cordibus pieuien
tium suis perditis morib⁹ inferant cru
ciatus. Propter qd̄ apl̄ica tuba sonat:
⁊ xp̄i fidelibus protestat q̄ om̄s qui pie
volunt viuere in xp̄o ihesu p̄secutionez
patient. 2. Thymo. 3. Quāuis ergo pa
cem habere uideret ecclesia siue ab ido
latris siue ab hereticis siue a scismati
cis. tū cōtinue p̄secutionē patit ⁊ expu
gnatur ab iniquis ip̄amet dicēte de se
ip̄sa. Expugnauerunt me a iuuentute
mea. psal. 128. Quod pulcre declarans
Augustin⁹ sup̄ psalmo p̄dicto. Aliquā
do inquit in solo abel ecclesia erat ⁊ ex
pugnat⁹ est a fratre malo ⁊ pd̄ito cayn
Aliquādo in solo enoch ecclesia erat ⁊
trāstat⁹ est ab iniquis. Aliquando in
sola domo Noe ecclesia erat ⁊ ptulit eos
qui diluuiū perierunt ⁊ sola archa nata
uit in fluctib⁹ ⁊ euasit ad siccz. Aliquā
in solo Ab̄raam ecclesia erat ⁊ quāta p̄
tulerit ab iniquis nouim⁹. Aliquando
in solo filio frat̄ sui loth ⁊ in domo ei⁹
ecclesia erat. ⁊ ptulit sodomoz iniqui
tates quousq̄ eum deus de medio eoz
liberauit. Aliquando cepit esse in pp̄lo
israel ecclesia ⁊ pertulit Pharaonem ⁊
egyptios. Tandē vētū est ad dñm Ihe
sum xp̄m. p̄dicatum est euangeliū ⁊ ad
huc pertulerunt iusti iniquos. Nec ille.
Nemo ergo cū iam senectus ecclesie ex
pugnatur aut miretur aut timeat. Sed
cū de iuuentute ecclesie hec audiat sese
cōsoleat. ⁊ ex preteritis exemplis discat
quia etiā si expugnari possz ecclesia ne
quit tamen penitus superari. Sepe in
quit expugnauerūt me a iuuetute mea
sed non potuerūt mihi. Nō possunt igitur
eccliam vincere eius aduersarij. qz
qui fundauit eam altissim⁹. qui edifica
uit eam xp̄s. ip̄se est qui custodit ciuita
tem dei. ip̄se est qui defendit eā aduer
sus ciuitatem dyaboli. Naz iuxta pp̄he
te sententiā. nisi domin⁹ edificauerit ci
uitatem frustra uigilat qui custodit eā

Custodit itaqz ciuitatē suam dominus
S3 cū eo custodiūt eā ⁊ uigilat ad eius
custodiam sanctorū exercitus quos xp̄s
excitat ad pugnā ⁊ roborat ad victoriā
asserēs ⁊ p̄mittēs taliter munire eccle
siā suā q̄ porte inferi non preualebunt
aduersus eā. Math. 16. Porte siquidē
inferi uicia sunt mūdi que impugnare
ecclesiā satagūt. sed aduersus eam pre
ualere nō possunt. quia ipsa est ciuitas
muris firmata. armis uallata. et uelut
castroz acies ordinata. ciuitas inuincibi
lis ab hostib⁹ insuperabilis a falsita
tibus. inobliquabilis ab erroribus. ciui
tas inter minas secura inter pressuras
fida inter pugnas semp̄ inuicta. Que
ut beatus Iulianus libro. 7. de trinita
te dicit dum opprimitur crescit. dum cō
temnitur proficit ⁊ dum le dicitur uincit.
Sed quib⁹ armis uincat ecclesia que
so diligenter attendamus. Lerte nō in
curribus. non in equis. non in multitu
dine exercit⁹ nō in pōpa regnū apparat⁹
sz lancea p̄seuerantie. balista sapientie
lorica iusticie. galea spei. scuto fidei. et
gladio spiritus qd̄ est uerbum dei. Per
hec igitur arma hoc est per diuī eloqui
uerba defenditur ciuitas dei aduersus
ciuitatem dyaboli dicente apostolo. ad
eph. 6. Induite uos armatura dei ut
possitis stare aduersus insidias dyabo
li. Per hec arma uincunt̄ erronei. corri
guntur heretici. feriunt̄ scismatici. per
cutiunt̄ iniqui. p̄cussi quassantur. qual
sati cōminuuntur. cōminuti in puluere
conuertunt̄. in puluere conuersi ad ni
hilū rediguntur. Quontā ut ait aposto
lus uiuus est sermo dei ⁊ efficax ⁊ pene
trabilior omni gladio ancipiti p̄tingēs
vsqz ad diuisionē anīme ⁊ spūs. ad Ihes
breos. 4. Per hec itaqz arma hoc est
diuini sermonis ⁊ sacre scripture docu
mēta ecclia pugnādo uincit. uincendo
crescit. crescendo p̄ficit. p̄ficiendo com
plementū accipit. Dic. s. per grām ⁊ in
futuro p̄ glām. Quā nobis cōcedat q̄
supra petram suam edificauit ecclesia
dominus noster Iesus per omnia secula
benedictus Amen.

Principium in cursum biblie

Incipit principium eiusdem in cursum biblie presertim in euangelium Marci In quo principio theologia scilicet alijs vt equum est. presert scientijs humanit adiuuentis. multipliciter eam comendans et extollens.

Uenam doctri
na h noua. Ita q
stio mouet Marci
1. caplo. Reueren
di patres magistri
et dñi carissimi se
pe et multu hoc me
cuz cogitauit. quid

nam expedienti⁹ esset. quid ve mihi foret utilius. vel sacre doctrine. diuine videlicet scripture laudes edicere. vel eadem sub silentij pace transire. Qua in re varijs fact⁹ agitationib⁹ remulentus varia mihi supest agitatio sz perplexa. Nam diuersis et aduersis perplexitatis funiculis hincinde contentiose prtract⁹ nunc loqui prohibeor. nunc tacere non possum. Loqui enim prohibet laudantis demeritu quo me indignuz reperio verbo laudis. qz no est speciosa laus in ore peccatoris. Eccl. 15. et vt venerabilis verba Alani sequar. Nec mirri presunt lauris oleastri oliuis. Nec saluicaris. vilis nec alga hyacinthis pfertur. Semisve lutuviolisve cicuta. Nec ouis a capra medicat velleris vsum. Nec turmidus torrens a riuo postulat vndam. Nec solet a dauo narcisus querere formam. Nec addit lucem candele flamma dies. Et ideo loqui phibeor. Sz tacere dissuadet laudis debitum quo me totu sententio enarradis sacre doctrine precomis obligatum. de quib⁹ magis vt puto veniam mercar si pauca dixerim: cuz plura non possim. qz si taceam oia cum debea vniuersa et ideo tacere non possum. imo cogor in admiratiue questionis prumpere verba di. Quena doctrina hec noua. Cum vero mee intelligentie detrimenta considero. cu animi mei calamitates colligo q peccator sum leuitoris scientie grauioris qui stultissimus sum viro ru et sapientia boim non est mecum. non

didici sapientiam nec noui scientia sanctoꝝ. Proverb. 30. Lerte sic elinguis lingua. memoria inemor. insensibilis sensu et de ineffabilibus sacre doctrine laudibus. de quib⁹ etia sancti cu timore loquantur et tremore. loqui nimiru pertimesco. ideoqz timor et tremor venerunt super me. in psalmo. quare loqui phibeor. Sed si diutius taceo de ingratitude redarguar. qz iuxta moralium dogma philosophoꝝ eaz laudare teneor q me. si non stet per me. suis ditauit beneficij. beaui munerib⁹. et documets salutaribus erudiuit. Quare tacere non possum. imo cogor in admiratiue questionis prumpere verba dicens. Quena doctrina hec noua. Dum aut ad sacratissime doctrine hui⁹ laudem tota laborat intentio. du tota pcurrit affectio. tam excellētis dulcedinis copiam effusura voluntas in cogitande no pfcit. sed et lingua pene deficit in sermone. Et vt quidam eloques ait. Duz sibi verba tero laudis. plus contero laudem. Quasobrem erubescor dicere vel narrare inepte cogitationis mee et temuletas fantasie pcepturas. demissoqz capite ventus suuz quid de tanta re sentie iudicare. confusente mihi sapientissimo Salomone. Altiora te ne quesieris. Eccl. 3. Idcirco loqui prohibeor. Sed duz consolari cuperem inscientia mea silentio. et ignorantia mea tacendo compescere. qua ipse du loquor accusare compelloz. instat ex aduerso scientia pua que laudis debitum recognoscens instanter instantius instantissime petit ipsum ad qd teneor persolui tributum. Idcirco tacere non possum. imo cogor in admiratiue questionis prumpere verba dicens. Quena doctrina hec noua. Si ipsa ergo hui⁹ gloriose pconia doctrine d intellectus mei vena paupere fluuiū exigunt locupletem Ignarus ego et elinguis incipia balbutire. ecce verecundia signat ora silentio voluntatem cohibet. imaginationez grauat. du quod nescit homo. qd mirat angelus. inscie promit imperitus et loquit impudenter ignarus. Igitur loqui prohibeor. Sed de illi⁹ misericordia loque

Principium

di sumens audaciaz qui mutorū labia
referat ⁊ linguas infantium facit diser-
tas. Sapiē. 10. vt qđ debeo tributi hui⁹
sacre doctrine preconys. Quis soluēdo
nō sum sufficiēs. in ei⁹ tñ id qđ potero
cōmendatione psoluā. Spirabit anim⁹
me⁹ deuotionis affectum. eructabit cor
meū verbū bonum ⁊ velut calamus scri-
be laudibus ei⁹ officiosus assūtam. igit̃
tacere non possum imo cogor in admi-
ratiue questiois prorūpere verba dicēs
Quenam doctrina hec noua. Que fuit
q̃nto a principio pposita vestris reuerē-
tys sepe repetita. Ad cuius questiois
solutionē me diu quidē cogitantes sed
nihil pficere valentes ratio ipsa in hāc
potissimū sententiā ducit. vt euz ad sol-
uendaz tam arduā questionez minime
sufficiant alioz consiliā facultatem. Et
sidero igitur q̃ inter plurimas ⁊ quasi
innumerabiles q̃stiones quattuor sunt
precipua questionū genera in diuersis
scolis ⁊ doctorib⁹ varijs perquirēda.

Itaz primo quedā sunt q̃stiones sub-
tiles ⁊ studiose. Secundo quedā sunt
questiones difficiles ⁊ curiose. Tertio
quedā sunt questioes ciuiles ⁊ conten-
tiose. Quarto quedā sunt questiones
vtilēs ⁊ virtuose. Primū questionū ge-
nus solz disputari in scola theozica phi-
losophoz. Secūdū questionū genus so-
let pscrutari in scola fantastica mathe-
maticoz. Tertū questionū genus solz
discrepari in scola politica iurispitorū
Quartum questionuz genus solet per-
tractari in scola catholica theologoz.

Ad primū questionū genus pertinet
illud. Job. 26. Quis extendit aquilonē
super vacuū ⁊ appendit terrā super ni-
hilū. Quis ligat aquas in manib⁹ suis
vt cū erumpant pariter deorsuz. Quis
terminū circūdedit aquis vsqz dum fi-
niātur lux ⁊ tenebre. Et illud Prover-
bioz. 30. Quis colligauit aquas in ve-
stimēto. Quis suscitauit oēs terminos
terre. Tales enim questiones subtiles
⁊ studiose solēt disputari in scola theo-
rica philosophoz. Ad secūdū questio-
nū genus pertinet illud Ecclesi. 1. Are-
nam maris ⁊ pluuię guttas. ⁊ dies secu-

li quis dinumerauit. Altitudinē celi ⁊
latitudinē terre ⁊ profundum abissi
quis dimēsus est. Et illud Seneca. Lis-
cet nescias que ratio oceanum diffun-
dar. quid sit quod gemellozum concep-
tum separet partuz iungat. Cur simul
natis fata diuersa sint non multum no-
cebit tibi transire quod nec licet scire
nec prodest. Tales enim questioes dif-
ficile curiose solent pscrutari in scola
fantastica mathematicozum. Ad ter-
tium questionum genus pertinet illud
Luce. 22. Facta est contentio inter eos
quis eorum videretur esse maior. Et
illud. Exodi. 2. Quis constituit te pri-
cipem aut iudicem super nos. Tales
enim questiones ciuiles contentiose so-
lent disceptari in scola politica iurispe-
ritorum. Ad quartum questionuz ge-
nus pertinet illud Job. 13. Quis potest
facere mundum de immundo concep-
tū semine. Et illud psal. Quis ascēdet
in mōtē dñi aut quis stabit in loco sanc-
to eius. Tales enim questiones vtilēs
⁊ virtuose solent pertractari in scola ca-
tholica theologoz. Considerata igit̃ p̃-
missa questionuz quadrupharā serie et
scolarū varietate quadruplici. mihi vis-
sum est expedire pro nostre questionis
solutione singulas adire scolas ⁊ docto-
res consulere singularū vt qđ in vna ne-
quit. in alia saltem inueniri valeat. Sic
enim qđ vbiqz querit̃ alicubi plerumqz
reperit̃. iuxta verbum veritatis dicentis
Querite ⁊ inuenietis Matth. 7. Hado
igitur et per ordinē ad singulas discus-
suro scolas. Et primo ad scolarū philoso-
phoz in qua studiose disputantur que-
stiones subtiles et theozice. Secdo ma-
thematicoz in qua curiose pscrutā-
tur questiones difficiles et fantastice.
Tertio ad scolarū iurisperitorū in qua
contentiose disceptant̃ questiones ciu-
iles ⁊ politice. Quarto ad scolarū theo-
logoz in qua virtuose pertractant̃ que-
stiones vtilēs ⁊ catholice. Primo ergo
venio ad scolā philosophoz in qua stu-
diose disputant̃ questiones subtiles et
theozice. ⁊ ibi nostrā ppono questionez
interrogās ab eis de lege xpi euāgelica

4 p̃m q̃nt
p̃m q̃nt
4 q̃nt p̃m

Omni q̃nt
Thomā p̃m
disputari
sola p̃m
p̃m p̃m
mathematicoz
p̃m p̃m
p̃m p̃m
p̃m p̃m

*Quo dicitur per postea in
medio domi sui per dicitur
in prima parte per dicitur*
In cursum biblie

Quenaz doctrina hec noua. In primo vero huius scole ingressu sermocinaliu scientiarum grammaticae videlicet logice. rethorice et poetice artis doctores inuenio. Qui omnes iuxta sue facultatez doctrine mihi aliquid offerunt. Alij grammatice prisciani rudimenta. Alij logicalia aristotelis argumenta. Alij rethorice tullij blandimenta. Alij poetice virgilij integumenta. nec solum ista. quin imo ouidij presentant fabulas. fulgentij mythologias odas oracij. ormeistas orosij. iuuenalis satiras senece tragedias. comedias theretij. inuectiuas salustij. sydonij epistolas. cassiodori formulas. declamationes quintilianij. decades titi liuij. valerij ephitomata. marcialis epygrammata. centones homeri saturnalia macrobij. et generaliter singula que vel suauis lira rethorice vel grauis poetice musaz resonant. Sed cum premissi doctores in his omnibus nihil prorsus doceant quod ad propositaz satifaciat questionem. ipsi tamen mihi iam penne de solutione questionis desperanti. inquirendi laudant proposita laboris diligentiam re commendant et diligenter inquirenti spem inueniendi confirmant. Confortat me siquidem illud commune dictum Boecij de disciplina scolarium. cuiuslibet operis obtusitas laborum diligentia permollitur. Confortat me etiam illud dictum valerij in epistola ad rufinum. Ad summa queqz fastigia non nisi per salebras euadim? nec est via plana que ducat ad gaudia plena. Cum? rei ponit exemplum. Audiuit inquit iason quod per mare adhuc intactum ratibus et remis et per thauros sulphureos ac per toxicati serpentis vigilias sibi viandum esset ad aureum vellus et sano consilio licet non suauis usus. abijt et redijt et optabilem thesaurum retulit. Sic absinthium veritatis acceptat morose metis humilitas. secundat officiosa sedulitas. et in fructum producit perseverantie utilitas. et dura principia dulci fine numerantur. Sic arcus callis ad ampla ducit palacia. sic angustus trames ad terrarum uentium. Hec ille. Confortat me insu

per illud dictum virgilij in eneyde. Labor improbus omnia vincit. Confortat me denique illud dictum architrenij nouelli poete. Aclificat arboris dubio mare ponte ligatur. Remarat colles. pedibus substernitur vnda. Pupe meatur humus pelagum terbis exiit usum Salmoncus fulmine iaculatur dedalus alas. Induit ingenij furor instat et insuia preceps. Rumpit et artificia cedit natura labori. Ex his namque dictis vires animi colligo spem mentis erigo. ut ad propositae questionis apertionez procedam ulterius inuestigans a profundioribus naturalis et moralis philosophie doctoribus quidnam de proposita sapiant questione. ipsi vero sola excusatione contenti talem responsionem preterdunt. Scimus inquirunt elementorum propositiones. elementorum conditiones. vaporum impressiones. mineralium mixtionem. Scimus vires herbarum. virtutes gemmarum. mores animalium origines animarum. Scimus complexionum distantias. humorum repugnantias. sanitarum armonias. egritudinum distancias. alias discrasias. Scimus varietates actuum causalitates habituum extremitates viciorum. et medietates virtutum. Et ut unum dicamus. Scimus de natura quicquid humana potest ratio naturaliter perscrutari. Sed nimirum de ea quam proponis questione nihil utique scimus. quia inferius solutione natura silet. ei canones succumbunt. et fides sola de naturali ratione triumphat. Ad hanc itaque vocem. Primum exeo scolam et transeo ad secundam. Secundo ergo venio ad scolam mathematicorum. in qua curiose perscrutantur questiones officiles et fantastice. et ibi nostram propono questionem interrogans ab eis de lege christi euangelica. Quenam doctrina hec noua. In primo vero huius scole ingressu quosdam ego reperio sibi nomen mathesis usurpantes indebite. ex quorum infamia tota fere Mathematicorum scola infamis redditur et suspecta. Hi sunt qui teste beato Augustino in

*Nunc proponit
quod in scola
mathematicorum*

Geometria
Arithmetica
Pyromantia
Astronomia
Synecologia
Astronomia
Astronomia

Nota nota quod in primo libro de natura
vbi sunt mathematica
Principium

Ingressus
ad 3 ad solas
pro gshano dffo

lib. de natura demo. a terra geomantici.
ab aere aeromantici. ab igne pyromantici
ab aris idolorum arioli. a consideratione
natalium genethlyaci. ab inspectioe ara-
rum aruspices. et a volatilibus aut vo-
abus aut augures nuncupantur. Ab
his itaq; pseudo mathematicis seu po-
tius maleficis nihil interrogo de pposi-
ta questione. hoc sacra phibete scriptu-
ra. Non declinet ad magos nec ab ari-
olis aliquid sciscitemini. Leui. 20. Sed
ad veros mathematicos transeo qui in
arithmetica numerorum pugnas. in musi-
ca sonorum simingias. in geometria qua-
ritatum mensuras. in astrologia celorum
influentias scientificè perscrutant. inter
quos tenet pictagoras calculus. orphe-
us plectrum. esculapius baculus. ciffra
tres horoscopus. archimedes radium
perdites circulum. campanus perpen-
diculum. ptholomeus astrolabium. Nec
inuestigare desistit thales tria. Athlas
sidera. zeno pondera. crisippus nume-
ros. euclides mensuras. albumasar in-
fluentias. Ab his itaq; mathematicis
nostre peto solutionem questionis. et ecce
horum aliqui dum questionem istam sol-
uere temptant: ita desipiunt vt Christi
doctrinam. Christi vitam. Christi ope-
ra. Christi miracula: causis naturali-
bus et celestibus influentijs audeant de-
putare. Sic enim ausus est ille fanta-
sticus albumasar tractatus primi de co-
unctionibus differentia tertia. Sic et
ille machometicus Auicenna. 10. metha-
physice sue. quorum tam fatuam q; ob-
scuram et fatuosam presumptionem ap-
ipse reprehendit. Obscuratum est inquit
inspicens cor eorum dicentes enim se esse sa-
pientes stulti facti sunt. ad Roma. 1. Mo-
lic deuoti mathematici: tres illi magi
orientales preclari: quibus vt Matth.
7. legitur xpm natum stella mirabilis nu-
ciauit. illa scz de qua meminit Lalcidius
super. 2. thymei platonis. post cuius ap-
partitionem teste Augustino vbi supra.
natiuitatem alicuius e celo interpreta-
ri non licuit. non sic inquam non sic presu-
munt hi deuoti mathematici. sed in pro-
posita questionis solutione imperfectum

suum humiliter recognoscunt. Me cit in-
quirit acrobologia mathematica huius
astidiosis solucere nodus. Nescit quippe vi-
uimum aperire secretum. nam cum deo clau-
dente nemo aperiat: sane frustra sudat
diuinitus obsecrara humanitus refera-
re. Ad hauc itaq; vocem secundam exeo
scolam et transeo ad tertiam. Tertio
ergo venio ad scolam iurisperitorum in
qua contentiose disceptantur questio-
nes ciuiles et politice. Et ibi nostram p-
pono questionem: interrogans ab eis de
lege christi euangelica. Quenam doctri-
na hec noua. In primo verbo huius sco-
le ingressu ciuiles iuris doctores inue-
nio. qui imperatoris leges. Cesaris edi-
cta. tanta ueneratione suscipiunt. tanto
honore preferunt: vt pro ipsis veneran-
dis aliqui plerumq; celestis imperatoris
leges contemnunt. pro ipsis defen-
dendis. edictis summi cesaris contra-
dicant. Sed reperio iterum in hac sco-
la quosdam iuris canonici professores
qui etiam suas decretales epistolas qua-
si diuinas scripturas accipiunt: et eas
taliter venerantur vt propter hoc eorum
aliqui plerumq; in diuinarum prosum-
pant blasphemiam scripturarum. Ta-
les enim reprehendit magnus ille vtri-
usq; iuris doctor dominus Gratianus
sui voluminis. distinctio. 9. cap. Ego so-
lis. verba recipiens Augusti. epistola. 8
ad Hieronymum. Ego inquit solis scripto-
rum qui iam canonici appellatur. didici-
ci hunc morem honorisq; referre vt nul-
lum eorum scribendo errasse audeam
credere. Appellatione canonicorum li-
brorum solos comprehendens libros di-
uinarum scripturarum et non iurium hu-
manorum: in quibus eodem augustino
teste libro secundo ad Vincentium. et
Gratianus distinctione eadem cap. ne-
gare. Negare non possumus nec debe-
mus multa esse que possunt iusto in di-
stinctio et nulla temeritate culpari. Ipsorum
igitur qui vel in ciuilibus vel in canonicis
iuris scola aut studet aut docet bifariam
diuisionem reperio. nam quidam et multi prob-
dolor: linguam prostituunt. questus que-
runt. equitate soluunt, pace confundunt

Veri mathe-
mici ad ista
Pythagoras
Orpheus
Esculapius
Campanus
Archimedes
Pictagoras
Thales
Zeno
Crisippus
Euclides
Albumasar
Ptholomeus

fo-
ne
nu-
nu-
et
th-
car-
pa-
tu-
vt
vici-
pro-
sum-
ren-
ges-
lur-
vic-
tur-
sol-
en-
eis
cor-
ma-
mi-
cler-
ro-
secl-
no-
mq-
tem-
erit-
libe-
sus
e-
cir-
erig-
ran-
gre-
er-
tur-
spe-
bus
am-
ip-
mir-
lo-
ina-
sub-
ran-
coy

In cursum biblie

fopitarū litiū cineres suscitant. pactiones violant. adulteria dissimulant. matrimonia diffamant. luxuriantur in lachrymis viduarū. in fame pupilloꝝ. in afflictione simpliciū. et in pauperū nuditate illam vt Sydonij verbis vtat. hi sunt qui causas pretendunt adhibiti. impediunt pretermitti. fastidiunt amoniti. obliuiscuntur locupletari. hi sunt qui emunt lites. vendunt intercessionem. iudicanda dictant dicta conuellunt. attrahunt litigaturos protrahunt audiendos. Quid plura. Hi sunt qui duz in capturā pecunie rethia tendunt. iura oia interuertunt omnes leges interpretant ad libitū. et pro sua voluntate nūc abdicant. nūc admittunt. bñ dicta deprauant. prudēter allegata puerunt. condēnant innoxios. nocentes absoluunt. impios fouent. opprimunt innocentes. Ab his itaq; litigiosis causidicis de questione pposita nihil quero s; eoz consortia fugio. et eoz condēno litigia dicēte mihi apostolo. Seruū domini non oportet litigare sed mansuetus esse ad omnes. scđe ad Thymo. 2. Alij vero sunt. et vniū multi. qui in ipsa iuriꝝ scola student et docent non ad questum nō ad iniquū iuris dispendium. sed ad inquisitionē veritatis et iudiciū equitatem. Hi sunt qui aduocant pro pupillo et vidua pro vtilitate reipublice et ecclie libertate. quoz iudiciariꝝ rigor aduersus insontes vehemētius excandescit. et circa simplices mansuescit. hi sunt qui erigunt lapsos. fractos cōsolidant. liberant seruos. pauperes ditant. vagos cōgregant. reuocant oberrantes. hi sunt apud quos admittit clamor pauperuz erigit dignitas eccliaz. p quos releuatur pauperū indigentia. firmat in ecclie s; libertas. pax in populis. in ciuitatibus quies. Ab his itaq; tempro aliqd audire de pposita questione. Sed dum ipsi ad huiꝝ questiois solutionē peruenire cōtendunt. vires eoz interiori oculo caligante. scrutates scrutationes exinanī scrutiniō deficiunt. et a tanta vici sublimitat; excellētia. retrosum in terram abeunt. puoluti. adeoq; peritiores eoz de nostre q̄stionis solutione humiliter se excusant. Scimus inquit q; diuine res perfectissime sunt. humani vero iuris cōditio semp in infimū decurrit. et nihil est in ea qd stare ppetuo possit. C. de vete. iu. enu. l. 2. §. sed q; Lum igitur humana iura ad scolaz nostrā ptineant non diuina. sane pposite questiois solutio non ad iuridicam spectat pertiā. s; ad theologica facultatez. nec nobis licet falcem nostrā in mellez mittere alienā. 13. q. 1. c. ecclesias. §. his ita. Ad hanc itaq; vocem tertiā exeo scolā et transeo ad quartā et vltimā. Quarta ergo venio ad scolam theologoz. in qua virtuose pertractant q̄stiones vtilis et catholice. et ibi nostrā ppono questionem interrogans ab eis de lege xpi euangelica. Que nā doctrina hec noua In primo vero huiꝝ scole ingressu veteris legis doctores inuenio sanctos patres patriarchas videlz et pphetas. Interrogo igitur primo primū illū patrez Adā qui ad imaginē dei factus et in paradiso positus diuina secreta creditur pcepisse. Sed respondet adā doctrinā hanc nouā sibi maxima in pte esse ignotam. Anionē inquit dei et hois nō intelligo. et q; verbū caro fieri possit ignoro. quodq; virgo cōcipiat et pariat nō min⁹ est a mea intelligētia extraneū. q; a psuetudie alienū. Nec em̄ eua mea aut cōcipere potuit nisi a me cognita. aut parere nisi corrupta. Eade inquit potius ad noe virū iustū qui per archā in diluuiō saluauit genꝝ humanū. Gen. 7. forte ipse ppositam questionē aperiet et si signacula eiꝝ soluet. Interrogo igitur noe virū iustū. sed excusat se etiā. et dolabro occupatus pemptior est ad fabricandū q; ad docendū. nec ego inquit ipse hanc questionē aperire. aut signacula eiꝝ soluere sum idoneus vade poti⁹ ad abraā patrē multarū gentiū. ad quē pmissio facta est. quia in semine tuo benedicentur omnes gentes. Gen. 2. Interrogo igitur abraā. sed expanseit etiā ipse. et tante rei nouitate percussus noli inquit turbare peregrinationē meā. egressus em̄ de terra mea et de cognatione mea et de domo patris mei in minādīs gregibus et

*Ingressus
ad 4 scolam
pro prima
questione
probat*

Principiū in cursum bibliē

armentis. in pascuis comitandis. in fo
diendis puteis ego valeo. Sed quā p
ponis questioneꝝ soluere nequeo vade
potius ad moysen famulū dei. cui locu
tus est dñs facie ad facieꝝ. quasi homo
ad primū suū. Exo. 33. Interrogo igit
moysen. ⁊ ecce moyses e medio cōfessu
furgēs velata facie ⁊ libris onustus. cō
gerē ⁊ siluā mandatoꝝ legalīū pponit
nec exponit. p̄thartheucū suū sub cui⁹
sarcina sudat. proicit in mediū. inueni
untur ibi p̄cepta quedā moralia. que
dā ceremonialia. moralia aut̄ quīs pro
ficientia. non tamē sufficientia ad salu
tez. ceremonialia vero tantis obumbra
ta figuris. tātis imaginibus operata. vt
non dicam impleri sed nec intelligi qui
dez possint. Ibi cultellus p̄pucij. libel
lus repudij. oculoz ⁊ dentium taliones
voluit ergo ⁊ reuoluit moyses. cōsump
toꝝ frustra toto legendi officio. latent
eum hui⁹ doctrine mysteria. Erubescit
itaqꝝ moyses ⁊ defectū suum confitens
ait. Velata facie ego sum. parce queso
pudori meo. ⁊ cū tabulis meis lapideis
populū meū lapideuz permittite docere
Eade potius ad dauid quē inuenit do
minus fm̄ cor suum. forte in lythara et
psalterio eructabit tibi verbū bonum ⁊
aut ipse soluet questiōis signacula. aut
de stirpe ipsius surget qui soluet ea. In
terrogo igitur dauid. sꝫ excusat se etiā
dauid dicens. Non sum dign⁹ ad tante
questiōis sublimitatē assurgere. Quā
iniquitates mee supergressē sūt caput
meū ⁊ sicut on⁹ graue grauate sunt sus
per me. psal. 37. Ideoꝝ hui⁹ mysteria
questiōis non minus sunt obscura mi
hi. q̄ tenebrosa aqua in nubibus aeris.
Eade inquit potius ⁊ conuoca omnes
simul p̄phetas ad spectaculum istud. si
forte reuelat eis deus ⁊ aperiat oculus
intelligentie eoz. forte qđ non intelli
gunt singuli. intelligēt vniuersi. Inter
rogo igitur simul omnes p̄phetas. Con
uenientibus vero p̄phetis in vnum. et
ad solutionē questiōis laborantibus.
cuz singuli multa dicant ⁊ deficiant. sur
git Paulus qui eoz labori compatiens
⁊ eis manu silentium indicens ait. Lex

neminē ad perfectuz adduxit. Iusticie
autem dei per fidem Ihesu xpi in om
nes qui credunt in eum. ad Hebr̄eo. 7.
Eōsonat etiā Petrus college suo pau
lo et volentibus atqꝝ reuolūtibus li
bros legis ⁊ p̄phetarū exclamat. Quid
temptatis imponere iugum quod neqꝝ
nos neqꝝ patres nostri portare potui
mus. Non sic inquit. sed per gratiā do
mini nostri Ihesu xpi credimus salua
ri. Actuum. 15. Vera sunt inquit Johā
nes que Petrus ⁊ Paulus dicunt. quo
ntā lex per Moysen data est. gratia et
veritas per Ihesum xpm̄ facta est. Jo
hannis. 1. Idis itaqꝝ auditis manifeste
perp̄do me frustra pro nostre questiō
nis solutōe interrogasse doctozes theo
logos antie legis moysayce. Quapro
pter accedo ad doctozes theologos no
ue legis euāgelice ⁊ eis propono adm
ratiue questiōis verba dicens. Que
naz doctrina hec noua. que fuit questiō
a principiū proposita. vestris reueren
tiss sepius repetita. Ad quam quidē
questiōnem noue legis. doctozes catho
lici sub conclusionē respōdent quadru
plici Prima est q̄ hec est doctrina pro
funde capacitatis ⁊ subtilitatē in acces
sibilis. Secūda est q̄ hec est doctrina
stupēde sublimitatis ⁊ difficultatis im
perscrutabilis Tertia est q̄ hec est do
ctrina timende seueritatis ⁊ ciuilitatis
imperturbabilis Quarta est q̄ hec est
doctrina querende felicitatis ⁊ vtilita
tis incōparabilis. Unde apostol⁹ Pau
lus doctozum catholicorum eximius ⁊
ceteris audacior ad loquenduz premis
sas quattuor conclusiones breuiter in
nuens et pariter cōprehendens de hac
noua doctrina alte exclamat dicens.
O altitudo diuitiarū sapientie ⁊ scien
tie dei. q̄ incomprehensibilia sunt indi
cia eius et inuestigabiles vie eius. Ro
mano. 11. Abi animaduerto doctozem
hunc eximium correspondenter ad pre
missa quattuor notare correlaria. ac si
aperte mihi diceret. frustra quesisti so
lutionem questiōis propositē alibi q̄
in scola doctrine euāgelice. Et primo
frustra quesisti in scola philosophica de

Sp
mit
do
sifi
fial
et
scil
fcol
ecce
bile
dici
scol
ecce
bile
hec
par
con
qua
dica
rum
lis
bet
lus
flam
emil
vtil
mo
nat
ibi
alib
ueni
ruit
doct
Qu
genib
cor
di
doct
ter
e
sapi
min
diam
et
a
lit
nobi
gna

Questio vespertiarum

Spitante subtilia. nam ecce altam subli-
mitatem et inaccessibilem. quia altitu-
do diuinarum. Secundo frustra ques-
sisti in scola mathematica scrutante dif-
ficialia. nempe ecce latam difficultatem
et imperscrutabilem. quia sapientie et
scientie dei. Tertio frustra quesisti in
scola iuridica disceptante civilia. nam
ecce firmam ciuilitatem et imperturba-
bilem. quia incomprehensibilia sunt iu-
dicia eius. Quarto, frustra quesisti in
scola mosayca pertractante utilia. nam
ecce summam utilitatem et incompara-
bilem. quia inuestigabiles vie eius.
Hec itaq; Paulo dicente. Assurgunt ei
pariter omnes doctores catholici. et eius
concordant sententie. Sed vt vnus lo-
quatur pro omnibus. ecce doctor veri-
dicus Augustinus quasi syndicus alio-
rum vnus verbum proponit pro singu-
lis et dictis Pauli testimonium perhibet
veritatis. Vera sunt inquit q; Pau-
lus asserit et nihil verius dici potest.
Nam in hac sacra doctrina noua super
eminenter continetur quicquid in alijs
utiliter inuenitur. Quicquid enim ho-
mo extra didicerit. si noxium est hic da-
natur. si utile est hic inuenitur. et cum
ibi quisq; inuenit omnia que utiliter
alibi didicerit. multo abundantius in-
ueniet ea que nusq; alibi inuenire po-
tuit. Verba sunt Augustini secundo de
doctrina christiana. capitulo vltimo.
Quibus auditis prostratis in terram
genibus corporis et flexis poplitis
cordis mei doctrine salubris supremi
doctorem et magistrum exoro supplica-
ter et deuote. humiliter postulans cum
sapientissimo Salomone. Da mihi do-
mine sedium tuarum assistricem sapien-
tiam. mitte illam de celis sanctis tuis
et a sede magnitudinis tue. vt mecum
sit et mecum laboret. Sapientie. 9. Quod
nobis concedat qui sine fine viuit et re-
gnat. Amen.

Questio eiusdem in suis
vesperijs.

v

A
rum petri ec-
clesia lege regule-
tur. Reuerendi
patres et domini.
Ego reus et indig-
nus peccator Pe-
trus de pastore pe-

tro et eius grege vel ecclesia tractatus
rus imo indignus preuaricator christi-
anus de legislatore christo et eius lege
seu regula primitus locutus? formido
nimium demisso capite veritus sum ne
mibi conueniat illud prophete David elo-
qui. Peccatori aut dixit deus. quare tu
enarras iusticias meas et assumis testi-
monium meum per os tuum. Igitur tremunt
labia. herent fauces. balbutit lingua. et
omnia vocis organa fere penitus obmute-
scunt. Et dum in tantorum viro-
rum pre-
sentia de materia tam ardua loqui ves-
peror et tacere prohibeor. fugam cupio:
sed quo fugiam nescio. Si enim fugiam
omnis ad pastorem Petrus ad petrum.
imo si confugiam filius ad patrem. chri-
stianus ad christum. timeo repelli et pro-
pter peccata mea nullatenus exaudiri
Non est ergo quo securus fugiam q; fi-
lius ad matrem. filius ecclesie ad ma-
trem ecclesiam. Spero namq; per hanc
piam matrem q; peccatores paliat apud
patrem. non repellit quidem sed suscipi et per
materne pietatis viscera confortari. Ad
hanc igitur fugies et sua lege regulari
cupies me et dicta mea omnia sue et suo-
rum filiorum tam presentium q; absentium cha-
ritatiue correctioni committo. et sub hac
et alijs prestationibus fieri consuetis que
supplico haberi pro repetitis gratia bre-
uitatis. ad questionis responsione accede-
do. Pro qua tres breues articulos fa-
ciam et in quolibet articulo sic procedam
Primus erit de christi regula siue lege.

Secundus erit de petri ecclesia siue
grege. Tertius erit de gregis petri et
legis christi conformitate. Primo primitus
tam tres distinctiones. Secundo po-
niam tres conclusiones responsiuas. Ter-
tio inferam tres propositiones correlarias

Prologus de
libris

3 articuli
de ista questio
de ecclesia petri
de gregis conformitate
de legis christi conformitate

Questio

B Quantū igitur ad primū ar-
 ticulū in quo videndū est de xpi regula
 siue lege sunt tres distinctiōes p̄mittē-
 de. Prima erit generalis de lege. Secū-
 da specialis de lege diuina. Tertia spe-
 cialior de lege xpi seu regula. Prima
ergo distinctio est q̄ lex vt ad p̄positū
p̄inet multipliciter ⁊ pro diuersis capi-
tolet. Q̄nq̄ sumit̄ pro p̄ma lege que ē
lex increata. Et sic diffinit̄ Aug. legē li-
bro primo de libero arbitrio. Lex eter-
na est summa ratio cui semp̄ obtempe-
randū est ꝛc. Et. 22. contra Faustū Lex
eterna est diuina mens seu volūtas or-
dine naturāle seruari iubēs turbari ve-
tans. An pt̄. q̄ sicut volūtas diuina ē
simpliciter p̄ma causa in genere cause
efficiēis. sic ipsa est lex simpliciter p̄-
ma in genere legis obligātis. Quare si
cū nulla causa secūda potest agere ip-
sa nō agente. sic nulla lex pot̄ obligare
ipsa nō obligante. put̄ alias declarauit
Q̄nq̄ vero sumit̄ lex pro signo p̄me le-
gis qd̄ est lex creata. Et sic diffinit̄ Tul-
lius in philippicis. q̄ lex nihil aliud est
q̄ recta ratio a numine tracta a deo di-
ruata imperās honesta. phibensq̄ cō-
traria. Sed sic capiēdo legem p̄ lege
creata adhuc q̄nq̄ sumitur generaliter
pro qualibz tali lege naturali humana
vel diuina scripta vel nō scripta. Et sic
diffinit̄ Tullius libro de natura deor̄. q̄
lex est recti p̄ceptio p̄uicq̄ depulsiō
Q̄nq̄ vero sumitur specialit̄ p̄ lege na-
turali. Et sic diffinit̄ Tullius libro d̄ le-
gibus q̄ lex est ratio insita a natura q̄
iubet q̄ sunt faciēda; phibetq̄ cōtraria
Q̄nq̄ etiā sumitur specialiter pro lege
humana scripta. Et sic diffinit̄ Gratia-
nus distinctiōe p̄ma q̄ lex est p̄stitutio
scripta. Et distinctiōe secūda. c. lex est. q̄
lex est constitutio populi qua maiores
natu sumul cū plebibz aliquid sanxerūt
Et sic quis iste termin⁹ lex sit genera-
lis ad omnē legez tamē q̄nq̄ restringit̄
ad vnam determinatā spēm. E
Secūda distinctio est q̄ lex diuina vt
sumit̄ pro lege diuinit⁹ inspirata qua-
lis est lex Moysi vel xpi. Ano mō pot̄
sumi pro aliqua vna regula data a deo

aliquid precipiente vel phibente. Alio
 mō pro aliqua vna cōgregatiōe plures
 tales regulas continēte. Qualiter tota
 doctrina xpi dicitur lex xpi. Et sic sumi-
 tur in p̄posito. S; sic capiēdo adhuc
 potest sumi stricte pro aliqua tali p̄gre-
 gatione solum p̄tinente p̄cepta ⁊ phib-
 itiones. qz hec duo solū p̄tinēt ad le-
 gem pp̄ie dictā. Alio mō pot̄ sumi lar-
 ge pro aliqua tali cōgregatione non so-
 lum p̄tinēte p̄cepta ⁊ phibitiones; sed
 etiā consilia ⁊ permissiones. testimonia
 historialia. exempla imitabilia. miracu-
 la. sacramēta. p̄missiones p̄mior̄. con-
 minationes supplicior̄. ⁊ multa hmōi.
 que licet non sint de substātia legis p̄-
 p̄ie. quia nec ligant nec obligant eo q̄
 his nihil imperat̄ aut phibetur ipsa tñ
 sunt fortissima adiutoria ad legē susti-
 nendū. ido dicunt̄ p̄tes legis diuine cōi-
 ter dicte. **D.** Tertia distinctio est
 q̄ lex xpi seu regula. Ano mō pot̄ sumi
 stricte pro congregatione illoꝝ ⁊ simul
 eoꝝ q̄ docuerūt apli ⁊ discipuli eius au-
 thoritate sua. Et sic sumit̄ hic. Unde lex
 xpi seu regula dicit̄ tota doctrina euan-
 gelica intelligēdo per euāgelii nō so-
 lum doctrinā quattuor euangeliōꝝ sed
 generaliter nouū testamentū. Quēad-
 modū doctrinā suā vocat Paulus euā-
 gelii. 2. ad Thymo. 1. Sed sic capiēdo
 adhuc pot̄ multipl̄ sumi. Ano mō pro
 talis doctrine veritate. siue sit in mente
 siue in scripto vel in voce. Alio mō pot̄
 sumi pro talis veritatis vel obiecti itel-
 lectuali cognitiōe. An non mun⁹ pp̄ie
 dicit̄ lex vel p̄ceptū vel phibitio ipsa
 cognitio agendor̄ vl nō agendor̄ q̄ ip-
 sa veritas enunciat̄ qd̄ agendū vel nō
 agendū. Ideo dicit̄ venerabilis hugo
 p̄mo de sacramētis. parte. 6. c. 6. Quid
 cognitio faciendor̄ fuit nisi quedaz ad-
 cor hoīs facta p̄ceptio ⁊ quid rursuz co-
 gnitio vitandor̄ nisi phibitio. Nec autē
 cognitio pot̄ esse multiplex. qz vel solū
 apprehensiuā vel iudicatiua. Et si iudi-
 catiua vel cū formidine vel cū certitudi-
 ne. Et si cū certitudine vel pot̄ esse ha-
 bitualis vel actualis vel ab habitu acq-
 sito soluz vel ab habitu etiā infuso. An

*Lex m̄thyl
est
Quod d̄ lex
p̄ vocat̄ iusta*

*Sunt diuina
volūtas ⁊ a
ca simpl̄ in
q̄m nō effundit̄
Ita est d̄ in
lex q̄m leges
obligant
2o lex d̄ de
legē creata
lex creata ⁊
dupl̄ q̄
naturalis*

*Ha est lex
huana*

de fr
pōt
creat
arini
libi
videt
gula
perfo
sione
est q̄
lex on
fecit
natur
recurr
ne fid
cūlin
a post
fibile
de leg
hōbz
Et loc
ta. qu
lex xpi
vel ip
etiam
sua v
ra. D
xpi su
ad qu
illud
ligerie
sola se
bitus
est sit
quia m
direct
dem v
perfe
ruit. ⁊
cogno
fm su
ter op
cour
dicit.
dicit
correl
cie sol
vel vo
gula
te lat

Clesperiarum

de fm hoc loquedo propiusime lex xpi pot dici fides infusa vl actus eius quo creatura rationalis firmiter assentit doctrine christiane veritatib.

His ergo distinctiõibus premisissis ad videndũ qualiter huiusmodi lex seu regula est rationali creature pro statu vie perfectissima lex creata. tres sunt cõclusiones declarande. Prima conclusio est q lex naturalis vel humana vl etiã lex diuina mosayca viatorz nõ est lex perfectissima creata. Patet primo de lege naturali vel humana. quia aliter sequeretur q viator ex puris naturalibus sine fide posset omnia ad que tenet perfectissime cognoscere et adimplere cõtra apostolũ ad Hebre. 11. Sine fide impossibile est placere deo. Secundo idẽ ptz de lege mosayca. quia fm apostoluz ad Hebr. 7. Nihil ad perfectũ adduxit lex Et loquit de lege veteri per moysen data. quare rẽ. Secunda conclusio est q lex xpi seu doctrina vocalis aut scripta vel ipa mentalis solũ apprehensiuã vl etiã ipsa adhesiuã si nõ sit ex fide infusa non est viatorz perfectissima lex creata. Patet. quia nullus viator per leges xpi sine fidei credulitate potest omnia ad que tenet perfecte intelligere iuxta illud Ysa. 7. Nisi credideritis nõ intelligetis. Tertia conclusio est q lex xpi sola seu doctrina. id est fidei infuse habitus vl actus quez viator habet de ea est sibi perfectissima lex creata. Patet. quia nullus viator per aliud signũ seu directiuũ creatum nisi per huiusmodi fidem vel eiũ actũ omnia ad que tenetur perfecte cognoscit. vt ex predictis apparuit. 7 per huiusmodi signum illa pfecte cognoscat. quia si non tunc fidelis opãs fm fidei christi directionem nõ sufficenter operaretur ad consequendũ salutẽ contra illud Marci vltimo. Qui crediderit. rẽ. saluus erit rẽ. Ex predictis sequuntur aliquę propositiones correlarie. Prima q sicut virtus iusticie solum est in mente et non in scripto vel voce. sic in ipa est proprie lex seu regula iuste vite. Patet. quia nullo crãte scripto vel voce adhuc lex est nec re

gule intellectuales que sunt rerum naturalis imagines minus essent seruande nec homo minõ obligaret ad eas si ipsas legeret vel audiret. quare rẽ. Secunda est q sicut vox audibilis nõ est lex proprie sic nec scriptura legibilis s3 solum equi uoce. Patet. qz vox vel scriptura lex nõ dicit aut regula nisi ea figura vel tropo qua nomen rei 7 veritatis imagini imponitur vel signo. sicut imago regis rex dicitur. Patet. quia iuriste diffinientes legẽ diffiniunt eam fm eiũ minus propriã acceptionez. quia vt supra patet Bractianõ et alij solũ diffiniunt legem scriptam. Tertia est q sicut ad legis christi habitualẽ fidem omnis viator obligat sine vlla excusatione. sic ab eius actuali fide nullõ excusatur nisi sola incapacitate. Primũ patet ex illo dicto apostoli Hebre. 11. Sine fide impossibile ẽ placere deo. Unde licet inter homines alij alijs minus sunt capaces ppter breuitatez intellectus experientie paucitatez aut defectum doctrine vel gratie. quia non omnes equaliter obligantur ad credenduz singula legis in particulari et explicite. tamẽ nullũ est genus hominũ adeo tardum intellectu qd saltem in vniuersali et implicite nõ possit omnia credere. id est credere vniuersaliter quicquid ibi asseritur esse verum. ideo a tali credulitate habenda loco et tempore nullus omnino excusatur nisi sola incapacitate. Paruos autẽ et furiosos ceterisq passionibõ mēte captos seu alia naturali impossibilitate prohibitos incapaces voco. et si nõ simpliciter tamẽ fm quid. s3 dum his defectibõ laborant qre non oportet q aliqd actualiter credant ideo rẽ. Et hec ẽ primo articulo. Quantũ ad secundũ articulum in quo videndũ est de Petri ecclesia siue grege sunt distinctiões premitte. Prima erit generaliter de ecclesia. Secunda specialiter de militate ecclesia. Tertia magis specialiter de Petri ecclesia. Prima ergo distinctio est ista q ecclesia potest multipliciter sumi. Uno modo p templo materiali. Et sic sumitur in veteri testamento Deut. 23.

Substantia
e polid dicitur
q est lex et
ita prohibet
Lex scripta
vel vocalis
e magis ex
signum et spiritus
legis naturalis
Diff. d. leges
data a iuribus
dicitur legi
scripta polid
Nõ omnes
equaliter obligantur
ad q credenduz
omnia q sunt de
fide s3 27
rapuntate
aut doctrina
statu et
legum hanc
Omnes tamen
vbi equaliter
hinc hinc ad
dicitur q sunt
de fide

Vertical text in the left margin, likely a library or archival stamp.

In quibus unumquodque vult
Ecclia templum materialis aliud dicitur

Questio

Eunuchus non intrabit ecclesiaz. Et in nouo testamento. i. Cor. 11. Nunquid domos non habetis ab manducandis et bibendis aut ecclesiam dei cõtenitis.

Alia Ecclia
pnaalis

Alio modo sumitur pro templo spuali. Et sic multipliciter pot sumi. Uno modo particulariter. et sic qlibet rational creatura qua deus specialiter inhabitat pot dici ecclesia dei sicut dicitur templus

Alia Ecclia
p congregata

Alio modo magis generaliter pro aliqua congregatiõe talium creaturarum siue vniuersali siue particulari. Et sic iterum multipliciter potest sumi. Uno modo pro omnibus cognoscentibus clare vel beatifice catholicas veritates. et sic vocatur ecclesia triumphans. de qua dicitur. Laus eius in ecclesia sanctorum. ps. 149. Alio modo pro omnibus cognoscentibus enigmatice huiusmodi veritates. Et sic non solum sanctos vt ecclesia triumphans. sed etiam cum bonis malos et cum hominibus demones comprehendit. Unde etiam quicquid nomine ecclesie maligni signantur vt cum dicitur. odiui ecclesiam malignantium. psal. 25. Licet autem hoc modo iterum ecclesia multipliciter posset sumi tamẽ vt ad propositum pertinet ecclesia sumitur pro hominibus in mortali corpore naturaliter viuentibus. et enigmatice cognoscentibus catholicas veritates. Et sic vocatur ecclesia militans. de qua dicitur Actuum. 20. Attendite vobis et vniuerso gregi in quo posuit vos spiritus episcopi regere ecclesiam dei. Et sic sumitur in proposito. Secunda distinctio est ista. quod ecclesia militans dupliciter potest sumi. Uno modo pro ecclesia vniuersali. et sic est vniuersa ecclesia et extra quam non est salus qua dicit apostolus quod christus est caput corporis ecclesie. et corpus eius est ecclesia. Col. 1. Alio modo pro ecclesia particulari et sic sunt plures ecclesie. iuxta illud dictum eiusdem apostoli. Salutant vos omnes ecclesie christi. Ro. 16. Atque autem predictorum modorum adhuc multipliciter sumitur ecclesia. Nam sumendo eam pro ecclesia vniuersali quicquid sumitur pro congregatiõe omnium fidelium actu existentium quandoque vero generalius sumitur pro congregatiõe omnium fidelium a tempore christi vel apostolorum vsque nunc succedentium. Et sic distinguitur ecclesia christi contra synagogam moysi.

Alia Ecclia
p triumphans

Alia Ecclia
p militans

Alia Ecclia
p militans

Et isto modo accipit Augustinus ecclesiam in li. contra manicheos. vt habet. 11. distinctiõe ca. palam et alibi. vbi dicit quod euangelio non crederet. nisi cum ecclesie auctoritas cõpeteret. Hoc enim modo ecclesia est maioris auctoritatis quam euangelium sit. quia huius ecclesie euangelista siue scriptor euangelij pars existit. Quandoque autem adhuc generalius sumitur ecclesia pro congregatiõe omnium fidelium a principio mundi vsque ad cõsumationem seculi. et sic non solum comprehendit ecclesiam christi sed etiam synagogam moysi et eos qui fuerunt sub lege naturali. et isto modo accipit Augustinus libro. 15. de ciuitate dei. capit. 1. vbi dicit quod non solum a tempore corporalis presentie christi et apostolorum eius: sed ab ipso abel vsque in huius seculi finem peregrinando percurrit ecclesia. Et Gregorius in quadam omelia dicit quod ab abel iusto vsque ad vltimum electum semper manet ecclesia. hoc enim modo synagoga in veteri testamento appellat nomen ecclesie. Mattheus. 20. Cur eduxistis ecclesiam domini in solitudinem. Sed etiam sumendo ecclesiam pro ecclesia particulari. iteque multipliciter potest sumi. Uno modo pro quacumque congregatiõe fidelium siue virorum siue mulierum. Et sic dicitur. 1. Petri. 5. Salutant vos ecclesie que est in babilone. et isto modo sumitur in pluribus sacre scripture locis. Alio modo sumitur specialiter pro tota congregatiõe clericorum et sic nomen accipitur in textu scripture appellat. sed clericos vocantes se ecclesiasticos. Alio modo adhuc sumitur magis specialiter particulari collegio clericorum. Et sic in iure canonico ecclesia iteque habet varias significatiões. vt notatur extra de sig. c. cum clericis. in glo. Sed his et alijs significatiõibus omissis ecclesia militans proprie sumpta pro ecclesia vniuersali potest isto modo describi. Ecclesia est omnis homo fidelis vel omnes homines fideles in mortali corpore naturali viuentes. Et voco homines fideles actu vel habitu implicite vel explicitate credentes vel enigmatice cognoscentes omnes catholicas veritates. Hoc autem catholicas veritates. veritates quibus quilibet viator actu vel habitu

episcopi
tene
boni
plur
et po
guit
in sol
cunt
tota
ne in
g
tri ecc
pro ec
ter re
ipse
ecclie
rom
doq
but
care
ne ob
nate
pro
nibus
ubus
doq
stolic
uerfi
man
ri ro
apost
me fi
ruit
sum
q cor
na ex
adu
per
eccl
tici
dvo
dus
trus
ape
cum
ord
ne
us
scor
dec

Clesperiarum

explicite v[el] implicite firmiter assentire tenet. Sed dico omnis homo vel omnes homines quia s[ecundum] aliquos non soluz in pluribus hominib[us] sed in vno solo pot[est] v[el] potuit stare ecclesia. Ma[gn]a vt dicit Augustinus super psalmo. 128. Aliqua[ndo] in solo abel ecclesia erat. Et vt qdem dicunt aliqua[ndo]. s[ed] tempore passionis xpi tota ecclesia et tota fides ecclesie xpiane in maria matre christi remanserat.

3 Tertia distinctio est ista q[ue] petri ecclesia dupl[ic]iter potest sumi. Vno mo[do] pro ecclesia qua[m] petrus ap[osto]lus personaliter rexit. Alio mo[do] p[ro] eccl[esi]a p[ar]ticulari in qua ipse sedē tenuit. Et q[ui] ista dicitur fuisse ecclesia romana. ideo distinguenduz q[ue] romana ecclesia multipl[ic]iter sumit. Quādoq[ue] p[ro] sumo p[ro]t[est]ificet quibusdā presbiteris et dyaconis quos nō ex auctoritate diuine scripture. sed ex consuetudine obseruantie humane papā et cardinales vocamus. Quādoq[ue] aut[em] sumitur p[ro] solis cardinalibus. quādoq[ue] p[ro] omnibus clericis romanis. quādoq[ue] p[ro] omnibus fideibus romane dyoc[esi]s. quādoq[ue] p[ro] omniū credētib[us] fidem ap[osto]licam predicatā romanis. Et sic vniuersalis ecclesia pot[est] vocari ecclesia romana et omnes fideles possunt appellari romani. vt dicunt aliqui. sicut Paul[us] ap[osto]lus extra italia[m] natus anteq[uam] Rome fuert se esse hominē romanuz asseruit. vt pt[er] Act. 16. Et isto mo[do] s[ecundum] illos sumitur ecclesia romana vbiq[ue] inuēit q[ue] contra fidem errare non potest romana eccl[esi]a. vt. 24. questio. 1. pudēda. 7 ca. aduocauit. His ergo distinctionibus premis[is] ad vidēdum qualiter vtraq[ue] ecclesia. s[ed] itam ecclesia vniuersalis q[ue] p[ar]ticularis ecclesia romana; siue romana dyoc[esi]s fuit petri ecclesia tres sunt cōclusiones declarande. Prima est q[ue] petrus ap[osto]lus ex xpi institutione principatū habuit vniuersal[em] ecclesie. Secunda est q[ue] petrus ap[osto]lus ex christi ordinatione episcopatum tenuit romane ecclesie. Tertia q[ue] petrus ap[osto]lus p[ro] tempore summ[us] pontifex fuit q[ue] episcopus romane ecclesie. Ad declarationem autē harum cōclusionū

scienduz est q[ue] circa istam materiā sunt varie assertiones istis conclusionib[us] aliquo modo repugnātes. Prima est q[ue] nullus sacerdos ex christi institutione super alios habet aut habuit maiore potestatem sed omis equalē. Secunda est q[ue] Petrus ap[osto]lus nō habuit super alios ap[osto]los nec per consequens super vniuersalem ecclesiam principatuz et si habuit inter eos aliquo modo principatū hoc nō fuit p[ro] modū p[re]sidentie vel dominationis. s[ed] p[ro] modū voluntarie reuerentie et humilitatis. sic q[ue] alij ap[osto]li nō tanq[uam] sibi subditi sed ratione sue antiquitatis et p[er]fectionis ei in multis voluntarie deferebāt. Tertia est q[ue] petrus habuit super alios p[ro]p[ri]e principatū tū non ex institutione xpi sed ex ordinatione ap[osto]lor[um]. Quarta ē q[ue] petrus nō fuit pontifex roman[us] siue romane ecclesie episcopus. Quinta q[ue] romana ecclesia nō habz super alias ecclesias principatū nisi improprie capiatur ecclesia romana p[ro] vniuersali eccl[esi]a. Et de ista intelligitur q[ue] romana ecclesia est caput omniū ecclesiarum. Sexta q[ue] p[ar]ticularis ecclesia romana habz super alias principatum. Et hoc ponitur s[ecundum] q[ue]druplice moduz. Primus mod[us] est q[ue] ip[s]a habuit huiusmodi p[ri]ncipatum nō ex ordinatione diuina s[ed] humana Et iste mod[us] est duplex. Vnus est q[ue] huiusmodi principatum habuit auctoritate imperatoris constantini siue alioruz imperatorum. Secundus mod[us] est q[ue] ip[s]um habuit auctoritate generalium conciliorum. Tertius autem mod[us] est q[ue] huiusmodi principatum habuit non ex ordinatione humana; sed diuina. et iste est duplex. Vnus mod[us] est q[ue] hūc principatum habuit immediate ex institutione xpi 7 eū accepit quādo petrus fact[us] fuit summ[us] pontifex dicente xpo Mat. 16. tu es petrus 7 cetera. Alius et quartus mod[us] est q[ue] ip[s]um habuit non immediate a xpo s[ed] a b[ea]to petro q[ue] de antiochia in romanam ecclesiam sedē suā transtulit. 7 eam omibus alijs ecclesijs p[re]tulit. Licet aut[em] non sit facile predictas assertiones efficaciter impugnare. s[ed] cōtra eas pro

Dubium est quid p[ro]d[ic]to aut[em] h[ab]eat equalē pot[est]atē q[uo]d n[on] est p[ro]p[ri]e
Dubium est quid p[ro]p[ri]e p[ri]ncipatū tū non ex institutione xpi sed ex ordinatione ap[osto]lor[um].
4 ad mod[um] dicitur q[uo]d p[ro]p[ri]e p[ri]ncipatū habuit auctoritate imperatoris constantini siue alioruz imperatorum.
Ad ista fuerit rōdū p[ro]p[ri]e p[ri]ncipatū nisi improprie capiatur ecclesia romana p[ro] vniuersali eccl[esi]a. Et de ista intelligitur q[uo]d romana ecclesia est caput omniū ecclesiarum.
Ad ista fuerit rōdū p[ro]p[ri]e p[ri]ncipatū nisi improprie capiatur ecclesia romana p[ro] vniuersali eccl[esi]a. Et de ista intelligitur q[uo]d romana ecclesia est caput omniū ecclesiarum.
Ad ista fuerit rōdū p[ro]p[ri]e p[ri]ncipatū nisi improprie capiatur ecclesia romana p[ro] vniuersali eccl[esi]a. Et de ista intelligitur q[uo]d romana ecclesia est caput omniū ecclesiarum.
Ad ista fuerit rōdū p[ro]p[ri]e p[ri]ncipatū nisi improprie capiatur ecclesia romana p[ro] vniuersali eccl[esi]a. Et de ista intelligitur q[uo]d romana ecclesia est caput omniū ecclesiarum.
D q

Beatus Petrus p[ro]p[ri]e p[ri]ncipatū habuit auctoritate imperatoris constantini siue alioruz imperatorum.

In ecclesia vniuersali sunt plures iusti fratres

In ecclesia vniuersali sunt plures iusti fratres

Questio

30. q. 1. In ecclesia vniuersali sunt plures iusti fratres

Ex sacra scriptura non conuincitur q sit aliqua ecclesia particularis que xpi le gis regule confirmetur. Ex sacra scriptu ra conuincitur q semp est aliqua vniuer salis ecclesia q nunq xpi legis regule dif formetur. Et quia iste conclusiones mul tu ad inuicem conectunt. ideo simul vna ratione probat. Unde arguitur sic. Ex sacra scriptura conuincitur q semper est aliqua ecclesia q per recta fidem legis christi regule conformatur. intelligendo semper a tempore xpi vsq ad consuma tionem seculi. Sed ex ea no conuincitur hoc conuenire alicui ecclesie particulari. in telligendo p particulari ecclesia quam cumq ecclesia distincta ab eccia vniuer sali. Igitur sufficienti diuisione ex ea co uincitur hoc conuenire eccleie vniuersali Et p consequens sequit intentum in co clusionibus pmissis intelligedo eas vt predicti de conformitate et difformitate primo modo dictis. Consequetia pz. sed mi no: ratiois probat. qz illud qd in sac ra scriptura promittitur toti et nulli p ti. no debet alicui parti attribui. sed sp recta fide habere aut nunq contra vera fide errare in sacra scriptura a xpo pro mittitur toti et soli fidelu congregati oi vt patebit ex pbatione maioris. Igitur hoc no debet alicui particulari eccie ca tholicor attribui. imo debet temerariu censeri. Maior aut principalis ronis p batur primo ex illo verbo xpi. Luce. 22. Petre rogaui p te vt no deficiat fides tua. Nec dubitandu est ipm in hoc fuis se exaudit. quia fm apostoluz Iheb. 5. Exauditus est p sua reueretia. Constat ergo q xps pmisit petro q no deficiet fides sua no intelligens de eius fide p sonali. sed de fide generali eccleie dei co mittende regimini petri. Et cu non lo quatur de aliq eccia priali. sequitur q intendit de ecclesia totali. Secundo patz id ex illo verbo xpi Mathei vlti. Ego vobiscuz sum vsq ad consumatio nem seculi. Ubi christus promittit suis discipulis non solum pro se sed p suis successoribus in ecclesia dei seipsuz no quidem corporaliter aut soluz sacramen taliter sed per fidez spiritualiter semp

adesse vel affuturum. Unde dicit Gre gorius q per hoc q xps vsq ad consum mationem seculi cu discipulis se esse p mittit ostendit ipm nunq a credentib recessuru. Tertio id sequi apparet ex illo verbo xpi Mat. 24. Ubi loquens de persecutioe anti xpi dicit q inducentur in errorem si fieri potest etiaz electi. Unde ex hoc mo loquendi xpi patz. quia de potentia ordinata hoc non potest fieri. quia eius promissio est q etiam tpe an tichristi erunt aliqui electi no errantes in fide xpi. Et quia minus videret de il lo tempore pmissio sequitur q semper sunt aliqui credentes fidem christi et il li continentur sub aliqua ecclesia no p ticulari sed vniuersali. qre rē. Ex predictis sequuntur alique propo sitiones correlate. Prima est q sem per in ecclesia vniuersali erunt plures adulti illustrati veritate fidei. Secun da est q semp in ecclesia vniuersali erunt plures iusti formati virtute spei. Ter tia q semper in ecclesia vniuersali erunt plures electi inflammati charitate dei. Prima propositio patz. quia in aucto ritate pallegata vbi christus dicit q si fieri potest etiaz electi inducerentur in errorem intendens q illo tempore anti christi erunt plures electi non errates contra fidem. Constat q non intendit de paruulis baptisatis cuz in eis no cadat inductio in errorem. sed de adultis cre dentibus fidei veritatem. Unde patz q promissioes christi de fide ecclesie vsq ad finez seculi permansura no possunt saluari in paruulis baptisatis. 7 per co sequens nec debet intelligi soluz de fide infusa. s3 etiam de fide acquisita. Sec unda propositio patet ex prima et ter tia. qz fides 7 charitas no pnt haberi si ne spe de communi siue de potentia ordi nata vt ad presens suppono. Igitur rē. Tertia propositio patet. quia minus videretur q ecclesia debet stare in cha ritate in illo tempore nouissimo et pessi mo psecutionis anti xpi q quocuzq alio tepore. quia de illo tpe dicit Mat. 24. q abudabit iniquitas. 7 refrigescet cha ritas. et tamen adhuc illo tepore ecclesia

sta
fir
co
to
de
cit
fia
ibu
tut
sec
leg
fide

no
leg
del
sed
tur
per
que
Et
ad
suff
et

Et

ad i
rpta
cont
falle
lica
seu
petr
butu
Se
ta. m
infu

De refumpta

stabit in charitate. quia ibi dicitur q re frigesceat charitas r no q ipsa totaliter corumpetur. Itē dicitur charitas mul torum et nō dicitur omniū. Itē ibidem de antixpo dicit q abrenūabuntur dies eius. quare non videtur q debeat inter ficere omnes charitatem habentes. Itē ibidez dicitur in plurali q electi nō po tuerunt in errorem induci. Et per con sequens tūc erunt plures electi contra legem non errantes et per consequens fidem et charitatē habentes. quare rē.

R Ex predictis ergo p̄z respō sio questionis videlicet q Petri ecclesia lege regulatur. hoc est q vniuersalis ec clesia nunq̄ per errorem legi difformat sed semper legis christi regule p̄forma tur. nō solū per fidē mortuam sed etiaz per fidē spe r charitate formatā. r si nō quantum ad quālibet ipsius portiones Et in hoc consistit conformitas ecclesie ad christi regulam seu legem. Hec igit̄ sufficiāt de tertio articulo et pro p̄senti et totali quesito.

Rege gubernetur
Lege reguletur

Etz petri eccia

Fide confirmetur
Iure dominetur

Questio eiusdē de refumpta.

A

Triū petri ecclesia fide p̄firmetur. Argui tur primo q nō. qz Pe trus nō habuit regalez monarchiā totius eccie seu policie xp̄iane. imo talis monarchia videt̄

ad imperatores p̄tinere. Igitur policia xp̄iana non debet dici petri eccia. Et p consequēs quo ad suppositum questio falsa. Cōsequētia tenet. quia q̄libet po licia dicit̄ p̄rie esse illius q in ea est rex seu monarcha. An̄s patz. qz xps p se r petro eius vicario futuro fecit solui tri butum imperatori. Math. 17. Igit̄ rē.

Secūdo si ecclesia esset fide cōfirma ta. maxime hoc videretur verū de fide infusa. sed hoc nō. igit̄ rē. An̄s quo ad

primam partez videt̄ notū. sed quo ad secundā probat. qz fides infusa nō suf ficit ad firmandū in nob actū credendi respectu articuloz nisi ad hoc p̄currat apparētia rationū. Ex quibz fm Aug. 14. de trini. Significū nob fides. nutriē defendit r roborat. Igit̄ fide nō confir matur eccia. sz magis ex ipa rōis appa rētia. Sic em̄ p apparētia miracula ec clesia fuit p̄firmata: iuxta illud. p̄dica uerūt vbiqz dño cooperante. r sermonē p̄firmate sequētibz ignis. Mar. vl. qre rē. Tertio eccia petri i his q sūt fidei pōt errare. igitur nō p̄firmat fide. Cōse quētia clara est. qz p̄firmatio in fide im portat p̄stantē firmitatē que est inuerti bilis in errozē. An̄s p̄batur quia eccia romana p̄rie dici debet petri eccia. eo qz i ea fuit sedes sua. sz ipa sic vna alia pticularis eccia pōt errare i fide nā ipa sic errate adhuc staret vniuersalē eccle siam nō errare. Et sic saluarent̄ oia dī cta scripture r oēs p̄missiones a xpo fa cte de stabilitate eccie r firmitate i fide rē.

Oppositū arguit. qz xps orauit i p petri ecclesia vt esset fide p̄firmata iux ta illd. Petre rogauī p te vt nō deficiat fides tua. Luc. 22. c. Sed hec oratio xpi fuit exaudita. Itaz vt dicit apostol⁹ ex auditus est p sua reuerētia. Heb. 5. igit̄ rē. Iuxta tres terminos questiois ad materiā tactaz in tribus p̄oribus argu mentis p̄missis tribus p̄ambulis po nam tres cōclusiones respōsales in quibz bus aliq̄ dicaz nō tam assertiue. q̄ p̄ba biliter r collatiue. **B** Primū p̄ ambulū est de isto termino Petri eccle sia. qui licz multipliciter possit sumi p̄ ut dixi in vesperys meis in secūdo arti culo questiois tamē in p̄posito sumitur pro ecclesia vniuersali que dicit̄ ecclesia Petri. qz in sp̄ualibz fuit caput ei⁹ r in ea ex xpi institutiōe sacerdos sum⁹. Et per hoc posset solui primū articuloz an̄ oppositū questiois factū. qz dicit̄ Petri eccia nō p̄pter monarchiā tpalem. sz p̄ pter sp̄ualē r sacerdotale. Per hoc etiā posset solui tertiu argumentū. quia ec clesia vniuersal magis p̄rie dī petri ec clesia q̄ eccia romana seu quis alia p̄ri

D iij

habituales
fides
actualis
fides
obiectalis

fides h. f. d. r. p. q.

Questio

ularis. prout alias in eodē articulo de
isto termino fides. qui multipliciter po
test sumi. Uno modo pro fide habitua
li de qua dicit. sine fide impossibile est
placere deo. Heb. 11. Alio modo pro fide
actuali de qua dicit Augustinus. fides est cre
dere quod non vides. Tertio modo pro fide
obiectali. id est pro obiecto fidei. de qua
in simbolo. hec est fides catholica etc.

Adhuc autē primo modo potest sumi pro
habitu infuso vel pro habitu acquisito
Et iterum tertio modo vel pro actu fidei
infuse vel pro habitu ex actu acquisito
precedente qui actus vel habitus qui est
sine charitate dicitur fides informis. de
qua dicit. demones credunt et contremiscunt
Mat. 23. Quando vero est cum charitate seu
gratia dicitur fides formata. de qua dicit
propheta. Iustus in sua fide vivit. Abac.
2. Et omnibus aliis modis ad presens ex
clusis capio hic fidem pro habitu infu
so vel actu credendi ab ea precedente si
ue sit informis siue formata charitate.

Tertium pambulum est de isto
termino confirmatio. qui licet etiam mul
tipliciter possit sumi. tamen hic sumitur
ut importat constantem firmitatem in ali
qua virtute que de lege ordinata est inuer
sibilis in vicium contrarium. sicut aliquem
dicerem in gratia confirmatum. quod aliqua
liter inuertibile ad peccatum. Unde ex
predictis apparet quod titulus questionis
dupliciter potest intelligi. scilicet quod huic abla
tione fide duplex oppositio potest subintel
ligi vel suppleri. Nam potest intelligi utrum
confirmetur ex fide vel in fide. Primo est
sensus questionis. Utrum uniuersalis ec
clesia ex fide scilicet infusa confirmetur. sic quod
ex ipsa absque rationis apparentia ad certam
terram firmiter credendum sufficere indu
catur. iuxta illud quod solet in ecclesia can
tari. Et si sensus deficit ad confirmandum
cor sincerum sola fides sufficit. Et iuxta
illud Gregorius. Fides non habet meritum cui hu
mana ratio prebet experimentum. Et con
tra hunc sensum arguit secunda ratio ante
oppositum. Secundo modo est sensus questio
nis utrum uniuersalis ecclesia in fide infu
sa confirmetur sic scilicet quod de sue fidei stan

ti et firma perseverantia certitudinaliter
instruatur. Et ad hunc sensum procedit ratio
facta post oppositum. Unde huiusmodi confirma
tio in fide duo importat. Primum est quod
semper quod diu erit ecclesia ipsa perseverabit
in fide. Secundum est quod de perseverantia
ipsa est certificata ex instructioe scriptu
re sacre seu alterius reuelationis diuine
iuxta illud prius allegatum. Petre roga
ui pro te etc. Ubi Christus reuelauit quod semper
petri ecclesia in fide perseverabit. His
igitur premissis ponam tres conclusiones.

Prima erit de ecclesia et monarchia Pe
tri. Et erit responsiua ad questionis suppo
sitionem. Secunda erit de habitu et actu infu
se fidei et erit preambula ad primam que
stionis sensum. Tertia erit de questionis
et confirmatioe ecclesie Christi. et erit respon
siua ad utrumque questionis intellectum.

Prima ergo conclusio iuxta ma
teriam argumenti ante oppositum facti est
de ecclesia et monarchia petri et est ista.
quod licet tamen Christus quod eius vicarius petrus
in quantum caput ecclesie habuerit monar
chia spirituale non tamen regiam temporalem. Pri
ma pars patet de Christo. quod secundum apostolum Col. 1.
Christus est caput corporis ecclesie. et corpus eius
est ecclesia. sed caput habet monarchiam prin
cipalem et supremam respectu et circa sui
corporis membra. igitur etc. De petro Christi
cario idem patet ex dictis in secundo articulo
questionis quare tractauimus in vespertinis ubi
ostendi quod Petrus apostolus ex Christi institu
tione fuit caput et habuit principatum uni
uersalis ecclesie et fuit in ea pontifex sum
mus et per hunc spirituales monarchia super
mus. Sed secunda pars conclusionis patet ex illa
oppositioe quam posui in prima lectione in
re. magistrum. que fuit hec. Sicut nec pe
trus apostolus ultra monarchiam sacerdotalem
sic nec Christus secundum humanitatem habuit mo
narchiam regalem. Cuius secunda pars est contra
primam partem secunde conclusionis principalis ter
tij articuli in qua in vespertinis suis po
sui quod Christus unctus est a deo ut esset secundum
humanitatem monarcha regalis et sacer
dotalis totius orbis generalis. Contra
quam probauimus predictam oppositioem meam
tribus rationibus. Primo quia si Christus etc.
tunc Petrus apostolus sicut successit Christo in

Habitus h. c.
actus f. d. r. p. q.
sine charitate
formata fides
informis et
habitus per hunc
demonstratur
per hunc

fides probata
et facta ad hunc

et hunc
aut hunc
fides non hunc
miser hunc
humana ratio
per hunc

De resumpta

monarchia sacerdotali: sic succedere debuisse in monarchia regali. p̄na videtur bona. q̄ nō apparet rō diuersitat. sed p̄ns videtur falsum. q̄ q̄ petrus talem monarchiaz habuerit nō habet ex scriptura sacra q̄re hoc asserere appareret temerariū. Hic r̄idet dupl̄r. Primo negando p̄nam r̄ assignando rationem diuersitatis. dicēdo q̄ ex causa rōnabilis que t̄n non habuit locū in xp̄o tpe noue legis regnū diuisus est a sacerdotio sc̄z ne sacerdotes vocati ad aliū exercitiū sp̄ualis vite negocijs secularibus implicarentur. Et hec est vt dicit ratio apostoli. 2. Thymo. 2. Alio mō respondet negando cōsequēs illatū non eē inconueniens de beato Petro r̄ de quolibet papa eius successore intelligēdo de monarchia regali quo ad auctoritates originālē r̄ architectonicā. Sed contra arguit. quia si prima responsio sit bona r̄ ratio diuersitatis in ea assignata sequitur q̄ secūda responsio sit mala. q̄ p̄ primā in noua lege regale dominiū nō est cum sacerdotio nec sacerdotes debent secularib⁹ implicari. Ergo summi⁹ sacerdos non d̄natur tali dominio tpali per qd̄ retraheretur ab exercitio sp̄ituali. iurta illis apostoli. nemo militās deo implicat se secularibus negocijs. 2. Thymo. 2. Sic vna responsio interimit aliam. Tamen ad fundanduz secundā responsionem ponit duas p̄positiones. Prima est q̄ quis papa de iure diuino r̄ naturali vtrāq̄ sc̄z sp̄ualē r̄ temporalem habeat iurisdictionē auctoritatiue. non t̄n equaliter executiue. Prima pars pbatur. quia tēporalia se habent tanq̄ dispositiones ad sp̄ualia. igitur apud quē est plena auctoritas sp̄itualiū. apud illuz etiā est auctoritas ordinandi de temporalibus r̄. Itēz quicūq̄ habet auctoritatē iudicandi de sp̄itualiibus. ad illuz etiā reducitur auctoritas iudicandi de temporalib⁹. Ergo r̄. Antecedēs pbatur. quia temporalia non nisi fm̄ sp̄ualia debent iudicari r̄ ordinari. Iurta illud apostoli. 1. Cor. 6. Angelos iudicabim⁹ quanto magis secularia. Glosa. id est de rebus seculi.

Et ad hoc iducit decretalis extra. Qui filij sunt legitimi. Per venerabilē Itēz deduci potest ex dictis apostoli. 1. Cor. 2. dicentis q̄ sp̄itualiū omnia iudicat r̄. Secunda pbatur. quia in temporalibus papa nō habet merā executionem sicut in sp̄itualiibus. sed soluz in certis casibus habet executiū iurisdictionē temporalem. sicut probant iura que tamē non allegat causa breuitatis Tangit etiā ibi auctoritatem scripture Deut. 17. ex qua concludunt iura sicut ipse dicit. q̄ cum in temporalib⁹ aliquid fuerit difficile vel ambiguū. tunc est ad iudiciū sedis aplice recurrenduz r̄.

E Sed ista possent apparenter solui r̄ contra ipm̄ reduci. Unde ad primā r̄ ad secundā simul pōt dici q̄ tēporalia. id est negocia rerū temporalium r̄ secularium sicut p̄ncipatus. dominiū v̄ iudiciū coactiuū litiū aut contentiosorum actiuū ciuiliū non disponūt nec ordinant ad sp̄ualia. imo magis ea impediunt. Unde sup̄ illo verbo apostoli prius allegato. Nemo militans deo r̄. dicit glosa Ambrosij. q̄ sicut nemo pōt duobus dominis seruire. sic nec deo militare in sp̄itualiibus qui implicat se secularibus negocijs quibuslibet. Et dicit quibuslibet nullū excipiēdo. Itēz ne concludit illa auctoritas apli. 1. Cor. 6. angelos iudicabimus r̄. quia ibi alloquitur apostolus generaliter om̄s de corintho ad quos scribebat eplam. Unde quia contendebant de secularib⁹ iudicijs ipsos monebat. vt ex certu fidelium aliquos iudices constituerēt. non quidem ep̄os aut sacerdotes sed alios Propter quod subdit. Secularia igitur iudicia si habueritis contemptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicanduz r̄. Vbi glo. fm̄ Ambro. r̄ Augustinū. contemptibiles. id est aliquo sapientes qui tamen sint minoris meriti supple q̄ apli vel ministri euangelij. constituite ad iudicanduz. Et causa redditur. quia apostoli talibus non vacabant. Unde etiāz glosa fm̄ Gregorium. Hic inquit terrenas causas examinent qui exteriorum rerū sapientiaz

Papa de iure diuino et naturali vtrāq̄ sp̄ualē et temporalem habet iurisdictionē auctoritatiue nō t̄n equaliter executiue

Questio

pereperunt. Qui autem spiritualibus donis ditati sunt terrenis non debent negocijs implicari. Et hec est etiā sententia Berni. ad Eugeniū papā. li. 2. c. 5.

Si autē aliqua dicta sanctorū videatur innuere q̄ iudicia secularia ad ep̄scopos pertineant. sicut etiā videtur innuere illa decretalis. Per venerabiles. Ad oīa talia possz dici: ea debere intelligi non de iudicio coactionis sed de iudicio discretionis. vel hoc ad eos pertinere non iure naturali aut diuino: sed humano et positiuo. de quo ad presens nō est intentio. Item illa auctoritas. spiritualis omnia iudicat non videtur digna solutione. quia oīno est extra positum. Itā apostolus vocat spūalem nō ep̄iscopū aut sacerdotē. sed put distinguitur cōtra carnalem. qđ patz per illud qđ preccedit animalis homo inqt id est qui habet animū ad carnalia depressum nō percipit ea q̄ sunt spūs dei id est spiritualia. nec ap̄t̄s loquitur de iudicio rerum seculariū sed spūalium. Qđ patz ex auctoritate quā allegat ex Ysa. 40. Quis em̄ cognouit spiritū domini rē. Itē ad illā auctoritatē Deut. 17. Si difficile et ambiguū rē. potest dici q̄ loquitur de sacerdotio vete. legis. Nec fm̄ sensum litteralem debet extendi ad sacerdotes noue legis p̄pter cām supra tactam. Ideo per illā non sufficenter pbatur q̄ ad eos ptineat iudiciū coactiuum de iure diuino rē.

Secūda p̄positio sua est q̄ sacerdos apostolicus se habet ad reges et principes sicut architector ad mauartifices. Probat. qz sacerdos apostolicus habz cognoscere p̄pter quid et dare leges et regulas iudicandz: fm̄ quas principes seculares debent pplm̄ regere et iurisdictionem exercere. nec possunt legibz vti que eis aliquo modo sunt contrarie vel earum impeditiue. Sed quia hoc dicit pure volūtarie et sine allegatiōe scripture autentice. ideo nō insisto. reputo em̄ clarum q̄ hoc nō probat esse de iure naturali aut diuino sicut nec alia dicta sua. Hic autem dicit q̄ miratur de mō meo arguendi. quē feci in prima ratione dis-

Secūda p̄positio sua est q̄ sacerdos apostolicus se habet ad reges et principes sicut architector ad mauartifices. Probat. qz sacerdos apostolicus habz cognoscere p̄pter quid et dare leges et regulas iudicandz: fm̄ quas principes seculares debent pplm̄ regere et iurisdictionem exercere. nec possunt legibz vti que eis aliquo modo sunt contrarie vel earum impeditiue. Sed quia hoc dicit pure volūtarie et sine allegatiōe scripture autentice. ideo nō insisto. reputo em̄ clarum q̄ hoc nō probat esse de iure naturali aut diuino sicut nec alia dicta sua. Hic autem dicit q̄ miratur de mō meo arguendi. quē feci in prima ratione dis-

cendo. hoc non habetur ex scriptura sacra igitur temerarium est hoc asserere. Nam multa circa materiā trinitatis et corporis xpi tenemur credere que sacra scriptura nō expressit. sed p̄ doctrinam vocale ap̄t̄oz et traditiones ecclesie ad nos peruenerūt. quare rē. Ad hoc respōdeo q̄ in materia de qua loquimur nō erat opus de hoc expressaz mētionē facere cum sit claruz q̄ nec ex doctrina vocali ap̄t̄oz aut traditione ecclesie habetur q̄ xps aut petrus et alij apli et eorum successores gesserint se tanq̄ reges aut p̄ncipes tpales. nec q̄ eis imposuerunt leges aut regulas iudiciales. nec q̄ circa eos iudicia secularia exercuerūt sed suis legibus et iudicijs se humiliter subycere voluerunt. Itaz xps per pylatū vicariuz romani impatoris sustinuit iudicari. Et licet forte significauerit se pati iniustū iudiciū. non tñ p̄tra ipm̄ tanq̄ contra nō iudicē reclamauit. imo per hoc q̄ dixit ei. non haberes p̄tatem vllam aduersum me nisi tibi datū esset desuper. Johā. 19. Innuere videbat. q̄ haberet p̄tatem ipm̄ iudicandi. Et hāc desuper. id est a deo fm̄ Aug. Petrus etiā non dicebat totum mundū in t̄p̄alibus sibi esse subiectum. sed loquēs de p̄ncipibus secularibus dicebat. Obedite dominis vestris etiā discolis. i. petri 2. Et Paulus. omnis aīa potestatibus sublimioribz subdita sit. Roma. 13. Et dicit omnis aīa. id est omnis homo nullum excipiendo. Ipse etiā ad cesarem tanq̄ ad iudicē appellauit. Unde dicit Ad tribunal cesaris hō vbi me iudicari oportet. Actū. 25. Ubi gl. Quia hic est inqt locus iudicij rē. His ergo consideratis videretur esse temerarium dicere et asserere illa que superius recitata sunt esse de iure diuino nisi ad hoc cogat scriptura sacre auctoritas rē. Et hō non asseriue sed solum collatiue dicta sunt de prima ratione. **S**ecūdo p̄ncipaliter arguebam sic. q̄ xpus fm̄ humanitatem habuerit toti orbis monarchiam regalem non conuincitur ex scriptura sacra nec ex illis auctoritatibus quas iste magister allegat. quia

Utendū est qz p̄tatem hō habuit. habuit tēp̄ orbi monarchiam

De resumpta

omnis ille et si que sunt similes vel non dicuntur de christo secundum sensum literalem vel intelliguntur de christo secundum diuinitatem. Igitur illud dictum est voluntarium et quia facilitate dicitur eadem facilitate respicitur. Et confirmatur. quia ex scriptura sacra apparentius conuincitur oppositum. Nam christus interrogatus utrum rex esset. respondit pylato. Regnum meum non est de hoc mundo. Ioh. 18. Per hoc dicitur intelligere quod ipse secundum humanitatem primum ad temporalia que mundana vocabat non habebat totius orbis monarchiam regalem. Contra rationem quia videtur replicatio esse solutio argumenti sui. ipse replicat per aliquas auctoritates. Prima est apostoli Eph. 1. Ubi dicit de christo quod deus pater operatur est in christo suscitans illum a mortuis et constituens illum ad dexteram suam in celestibus super omnem principatum et potestatem et virtutem et dominationes etc. et omnia subiecit sub pedibus eius et ipsum dedit caput super omnem ecclesiam que est corpus ipsius. Ubi glo. Omnia subiecit sub pedibus eius id est sub humanitate eius quam etiam angeli adorant et ipsi homini christo omnia subsunt. Secunda est psal. dicentis. Sedes tua vel thronus tuus deus in seculum seculi. virga equitatis virga regni tui. Quod allegat apostolus Hebr. 1. Probans per hoc christo esse datum regnum vel dignitatem regiam seu sedem iudicariam permanentem in seculum seculi. quod talis potestas fuerit sibi data a patre secundum humanitatem patet per hoc quod consequenter allegat apostolus. Propterea vixit te deus etc. glosa. id est vixit te secundum hominem. Et concludit ex hoc quod per hoc quod dicit ipsum esse unctum signat eum esse regem et esse sacerdotem. Tertia est ad Hebr. 2. Non enim angelis subiecit deus orbem terre. Et paulo post. Omnia subiecit sub pedibus eius. Et loquitur de christo homine de quo idem dicit quod ipsum paulo minus ab angelis minorauit. iuxta dictum psalmiste. Quarta est Apoc. 19. habet in vestimento et in femore suo scriptum. Rex regum et dominus dominantium.

ubi glosa. Per vestimentum et femur intelligit humanitatem christi.

Quinta est Matthei ultimo. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Ubi secundum glosam Hieronimi non loquitur de coeterna patri diuinitate sed de assumpta humanitate. Ex quibus omnibus inferit iste magister quod christum habuisse monarchiam etc. non voluntarie dictum est etc. Pro solutione istorum pono istam distinctionem quod regnum christi siue eius regale dominium potest imaginari triplex. Unum scilicet diuinum per quod secundum diuinitatem est rex et dominus omnium. sicut deus pater. Et de isto dominio potest intelligi illa auctoritas Apoc. Rex regum et dominus dominantium. licet secundum glosam christus habuerit scriptum in vestimento humanitatis. quia scilicet verbum dei fuit unctum cum pelle humana. Ratione cuius per conuersionem ydiomatum idem dominium quod conueniebat deo conueniebat etiam homini. Nec etiam loquitur ibi de tali dominio de quo loquimur. scilicet temporali sed de dominio regni eterni. Unde glosa subdit. Rex regum scilicet super omnes sanctos. Illi autem sunt in patria non in via. quare etc. Aliud est christi dominium scilicet humanum quod sibi conuenit secundum humanitatem. Et istud potest subdistingui et intelligi duplex. Unum spirituale siue sacerdotale. Aliud temporale siue seculare. De spirituali siue sacerdotali regno loquitur secunda auctoritas allegata de psalmista. Sedes tua etc. Et generaliter regnum siue imperium christi de quo prophete sunt locuti siue eius sedes aut thronus aut potestas regia intelligenda sunt de regimine spirituali quo ad salutem eternam acquirendam. et non de temporali siue corporali. Quod posset faciliter ex scripturis declarari. sed ad presens sufficit illud quod allegat ad Hebr. 1. ubi secundum apostoli sententiam ista sedes vel potestas permanens est in seculum seculi quia cum omne regnum temporale et omnis potestas temporalis sit transitoria non potest dici permanere in seculum seculi. id est sine fine.

Questio

Ad idem facit illud Dañ. 7. Potestas eius prās eterna q̄ non auferetur ⁊ regnum eius quod nō destruet sine corrūpetur. De tpali ergo ⁊ corruptibili regno non intelligūtur scripture nec tale regale dominū dicunt xp̄o puenire. Et maxime loquēdo de generali regno totius mūdi. quicqd sit de speciali regno iudaici ppli de eo nihil ad p̄ns: sed intelligitur de regno sacerdotali. Nec obstat si sacerdotū regnum dicatur in veteri testamento. tū etiā in nouo petrus ap̄tus sacerdotiū ch̄risti uocet regale sacerdotium. quare ⁊c. Sed adhuc est aliud ch̄usti regnū siue regale dominium non tpale seu terrenū: sed celeste ⁊ eternum ac sup̄naturale seu miraculosum. Et de tali dominio vel potestate intelliguntur alie tres auctoritates. scz p̄ma tertia. quinta. superius allegate. Nam p̄esse in celo super angelis principatibus ⁊ dñationib⁹ ⁊ oīa habere subiecta sub pedibus eius ⁊ habere oēm potestatem in celo ⁊ in terra. licet pueniat xp̄o fm̄ humanitatē. put sonāt predicte auctoritates. tñ ista nō p̄tinet ad dñum humanū seu temporale vel terrenū: de quo ad p̄ns loquimur: sed ad dñum regni eterni qd̄ xp̄s in sua passione meruit. iuxta illud ap̄li Phili. 2. humiliavit semetip̄m ⁊c. Propter qd̄ exultauit solum deus. ⁊ dedit illi nomen qd̄ est sup̄ omne nomen. ut in noīe iesu oīe genuflectatur. celestium. terrestriū ⁊ inferorum. Hoc ergo dominio licz ipsū xp̄s ab instanti sue p̄ceptionis habuerit fm̄ aliquos. tñ non nisi raro ⁊ supernaturaliter ac miraculose vsus fuit: sicut in eiectione demonum in porcos ⁊ precipitatione porcorum in mare. Marci. 5. Mathei. 21. in arefactione ficulnee: et alijs quibusdam factis miraculosis ad confirmationē fidei ⁊ sue diuinitatis ostensionem discipulis exhibitis. Et non ad ostendendū p̄tatem seu auctoritatē humani seu terreni principat⁹. Quare ex his sat⁹ p̄t̄ p̄dictas auctoritates nō cē ad p̄positum nec p̄bare intentum ⁊c. Sed adhuc pro respōsione ad p̄firmationem rationis mee ponit istā tertiam

p̄positionē. licet xp̄s fm̄ humanitatem plenam de temporalibus imēdiate ordinandi habuit p̄tatem. non tñ illam p̄ se exercuit: ad ostendendū aliud nobilius officium p̄ se pertinens ad regalē dignitatem. Prima pars dicit ipse p̄t̄ ex iam dictis: sed per p̄missa apparet p̄trarium. ideo p̄batio sua nulla. Secunda pars. s. q̄ illam p̄ se nō exercuit p̄t̄. Nam iuueni dicenti xp̄o. dic fratri meo ut diuidat mecū hereditatē. Respondit. Homo: quis me p̄stituit iudicem sup̄ uos. Luce. 12. Sed ista auctoritas non solū p̄bat q̄ non exercuit q̄ satis claruz est. sed etiā p̄bat p̄tra primā partem: q̄ exercendi iurisdictionem dominium non habuit: qz negat se esse iudicem. Ad iudicē aut̄ non tñ p̄tinet iurisdictionis exercitium: q̄trum iudicandi dñum. quare ⁊c. Tertia pars p̄pōnis sue est. q̄ xp̄s per hoc q̄ non exercuit p̄ se talem iurisdictionē ostendit qd̄ de p̄ se ad regnū p̄tinet. s. subiectos regere p̄ leges studiosas in his q̄ pertinent ad finem humanū tā politicū q̄ vltimatum et q̄ discutere negocia tpalia litigiosa solum p̄ accidens ad eoz p̄tinet officii scz p̄pter materiam hoīm. Et hoc ostēdit: qz primum exercitiū fuisse in statu innocētie. scdm̄ uero nō. ideo xp̄s ad dādū exemplū p̄fecte uite suum regale dominium reduxit ad exercitiū talis status. Item p̄t̄ in hoc psalmo. ubi p̄pha in p̄sona xp̄i dicit. Ego aut̄ cōstitutus sum rex ⁊c. Et subiungēs officii suum regale dicit. Predicās p̄ceptum eius. Item q̄ tale officium p̄ se ad reges pertineat patz̄ ex dictis phi. 1. politi. Ubi ostēdit q̄ p̄ncipatus paternus q̄ similis est regali magis habet sollicitari circa homines q̄ circa possessiōes ⁊ circa virtutes hoīm q̄ circa diuitias. Sed p̄tra hec instatur: qz ex his sequit̄ q̄ non erit differētia inter principatum regni temporalis: ⁊ principatū regni spiritualis seu sacerdotalis: quod est absurdū. Et p̄na tenet: qz differētia inter istos principatus est: qz p̄ncipatus tpalis ordinat̄ ad temporalia. sacerdotalis ad spiritualia et ad reges tpales p̄tinet principaliter

De resumpta

de per se et proprie subiectos regere per leges studiosas. non quascumque sed per leges humanas civiles seu politicas et per virtutes morales eos ordinare ad finem politicum huius vite. ad sacerdotes principaliter et de per se pertinet eos regere per leges diuinas et per virtutes hereticas eos ordinare ad finem vltimum vite future et salutis eterne. Et hoc fecit christus per hoc ostendens se esse sacerdotem et non regem temporalem. Nec auctoritas psalmitiste quas allegat facit ad propositum suum sed magis contra ipsum. Nam per hoc quod subdit predicans preceptum eius clare patet quod non loquitur de regno temporali sed de sacerdotali. quia non ad reges temporales. sed ad sacerdotes proprie pertinet predicatio preceptorum dei quare etc. Sed adhuc pro solutiōe rationum mearum ponit istud correlatum quod quous rex seu dominus temporalis possit licite in diuitiis et honoribus gloriosus apparere. non tamen de ratione regis vel domini temporalis est taliter iurisdictionem suam exercere. Prima pars patet. quia hoc potest fieri ad utilitatem rei publice. Secunda patet de christo qui secundum eum fuit verus rex temporalis secundum humanitatem. et tamen sicut patet ex decursu euangelij in regendo seruauit paupertatem et humilitatem. Et hoc sicut dicit probant rationes mee. et nihil plus. Unde quando christus respondit pylato. regnum meum non est de hoc mundo. intelligendum est secundum eum quo ad communem modum regendi aliorum. scilicet in diuitiis et gloria mundana. Sed ista expositio videtur distorta. nec est dictis sanctorum consona. Nam super isto passu dicit Christus. Non priuatur inquit mundum a sua prudentia et prelatione. scilicet diuina vel spirituali. sed ostendit regnum suum non esse humanum siue corruptibile. Sed constat quod omne regnum temporale est corruptibile quare patet quod dicebat se non habere regnum temporale seu corporale. sed solum spirituale. Et ad idem est sententia beati Augustini. igitur etc. Et hoc de secunda ratione principali. ¶ Tertio principaliter arguebam sic. Christus tenuit ar-

tissimam paupertatem. igitur non habuit monarchiam temporalem seu regalem. Consequentia tenet. quia arctissima paupertas excludit tam in proprio quam in communi omne dominium temporalium rerum. et per eius regale dominium. Antecedens patet quia christus tenuit et seruauit omne illud quod ipse ad euangelicam perfectionem pertinere docuit. iuxta illud Actuum. i. Lepit ihesus facere et docere. et ipse docuit arctissimam paupertatem ad euangelicam perfectionem pertinere. igitur etc. Confirmat antecedens probando per octo media. quod christus factus et verbo summam paupertatem docuit. Primo quia ipse per prophetam suam futuram paupertatem predixit. Pauper sum ego et in la. a. iu. ma. psal. Secundo quia propter nos egestatem et paupertatem assumpsit. Propter nos egenus factus est etc. 2. Lo. 8.

Tertio quia ex pauperibus natus omnia paupertatis signa ostendit. Inuenietis infantem etc. Lu. 2. Quarto quia inter homines conuersando paupertatem seruauit. Sulpes foueas habent etc. Mat. 8.

Quinto quia pauper et nudus in cruce pededit. Recordare paupertatis mee Treñ. 3. Sexto quia pauperes discipulos. scilicet piscatores elegit. Ecce nos reliquimus omnia etc. Mat. 19. Septimo quia paupertatis consilium dedit. Si vis perfectus esse. Mat. 19. Qui non renunciat omnibus etc. Lu. 14. Octauo quia pauperibus regnum celorum promittit. Beati pauperes spiritum quonia ipsorum est etc. Mat. 5.

His ergo attentis cum ex scriptura pateat quod christus secundum humanitatem in omnibus se ostenderit esse pauperem mirandum est quod modo aliquis dicat ipsum fuisse monarcham totius orbis et regem temporalem cum etiam se esse regem negauerit. Job. 18. et a turbis regnum respuerit. Iohannis. 6. et cesaris imperium recognouerit. Bede dicit que sunt cesaris cesari etc. Mat. 22. igitur etc. Ad istam rationem respondet negando primam premissam. Et ad probationem negat mihi quod arctissima paupertas excludit tam in proprio quam in communi omne dominium temporalium rerum ut dicit patere ex dictis et per illud Zach. 9. Exulta

*Nota quod
respondeo
arctissima
paupertas*

Questio

rē. Ecce rex tuus venit tibi iustus et saluator et ipse pauper rē. Ideo h̄ xp̄us in omnib⁹ ostenderit se esse pauperē vt p̄ bant p̄missa auctoritates. nō tamē lequit ex hoc ip̄m non fuisse regē. Sed contra istam responsionē arguitur probando p̄nam meā p̄ncipalē et assumptū in ea qd̄ ip̄se negauit. Nam licet xp̄us q̄tum ad vsū aliqua tam in p̄prio q̄ in cōmuni habuit. In p̄prio quidem sicut cibū. potum. et vestimenta sua p̄pria sibi singulariter appropriata. In cōmuni vero q̄ sicut patet Johā. 12. loculos habebat quos iudas seruabat. In quibus erāt fm̄ glo. Mat. 18. cōmunia scilz xp̄o et apostolis. Legit̄ q̄ erant eis omnia cōmunia Actuum. 4. Tamē hoc certū est q̄ in istis seu in alijs quibuscūq̄ rebus t̄palibus xp̄s vltra vsū nō habuit proprie dictū dominū siue in p̄prio siue in cōmuni. et q̄ sua arctissima paupertas quaz docuit et seruauit tale dominū excludit. Nam vbi dat p̄siliū perfectionis dicens. Si vis p̄fectus eē rē. nihil excipit s̄ dicit. Omnia quecūq̄ habes da pauperib⁹. Nec addit p̄prio vel cōmune. sed vniuersaliter hoc intelligit. ideo signū vniuersale ingeminat dicens. omnia et quecūq̄. igitur tale dominū nō habuit nec habere voluit. Ad scriptura plerisq̄ locis possessionē nominat. Et ibi. nisi quis renūciauerit omnibus que possidet rē. et Mat. 10. nolite possidere aurū neq̄ argentum rē. igitur rē. Ad hoc possem inducere de cretales factas super declaratiōe regule beati francisci. sed transeo cā breuitatis. Nec auctoritas Zach. quā inducit facit ad p̄positū suū. q̄ loquitur de rege spiritali. Ideo dicit iustus et saluator. Et cum indecens sit regem temporalē eē pauperē si de rege temporalī loqueretur non diceret. exulta et iubilā. quia q̄ ip̄se pauper esset et contra honorē regni super asinam incederet nō esset cā exultationis vel iubilationis. sed maḡ tristitię et doloris pp̄lo iudaico eius auxiliū prestolāti. quare rē. Sed adhuc pro solutione quorūdā prius allegatorū ponit hanc quartā p̄positionem. Li

cet xp̄s in omnibus ad regnū pertinentib⁹ habuit generaliter in orbe potestatem. non tū per hoc destituit imperatorem vel alios habētes regiā dignitates q̄ sc̄z noluit habere exercitū in t̄palib⁹ ideo a turbis respuit regnū. Et quo ad hoc dicit. date q̄ sunt cesaris rē. Et imperatorē recognouit. tū his nō obstantibus dicit iste magister q̄ imperator et reges alij terreni in suis gradib⁹ a deo p̄missi fuerūt tanq̄ ministri xp̄i hoīs super quos et oīa negocia eis cōmissa habuit plenā auctoritatē pro suo libito ordinandi. S̄vt p̄t̄ ex supradictis hoc nō pb̄at rōne sue. Et etiā si hoc verus ess̄ cū fm̄ Aug. omnis xp̄i actio nostra sit instructio: xp̄us de suis actib⁹ de hoc nos debuisset instruxisse. Qd̄ tū vt p̄t̄ ex superioribus ip̄se nō fecit sed maḡ verbo et facto docuit oppositū. q̄re rē.

Et hec de tertiā rōne p̄ncipali et d̄ prima p̄clusionē et suis adiunctis pb̄abiliter dicta sint rē. R̄ Secūda conclusio iuxta materiā secūdi argumenti ante oppositū questiōis facti est de habitu et actu infuse fidei. Et est ista q̄ licet ad salubriter credendū requirā fides infusa tū ip̄se nō sufficit ad actū credēdi p̄ducendū sine rōnis apparentia.

Prima ps nō p̄t̄ conuinci a pura ratione naturali. q̄ fm̄ eā nulla esset necessitas ponēdi habitus infusos cū oīa possent saluari ponendo habitus naturaliter acquisitos. S̄z tū ad eā facit auctoritas scripture. Nam ap̄t̄ dicit Heb. 11. q̄ sine fide ip̄sibile est placere deo et per p̄ns sine ea ip̄sibile est de lege ordinata salubriter credere. et tū ap̄t̄ loquit̄ de infusa fide. q̄ sine fide acquisita p̄t̄ quis placere deo. sicut pat̄ de puulis baptisatis et de adultis quibusdam. quare rē. Item ista pars potest aliquo mō persuaderi rōne pb̄abili s̄z non inconuincibili. Nam sicut arguit Sūl. par. p̄ma parte tractatus de fide et legib⁹. ex solis naturalibus nō ascendit sup̄ naturā vel naturalia nec aliqua virtus vel potētia p̄ semetip̄am est maior vel fortior seip̄a. Intellect⁹ igit̄ p̄ semetip̄m vel naturalia sua nō p̄t̄ crede

De resumpta

re contra se vel supra se vel seipm vincere. sed ipse multa hz credere ptra se. id est ptra naturalē inclinationē suam. qđ pbat ibidē. qz eodē iure et eque ple no tenet subdit⁹ esse human⁹ intellect⁹ deo sicut affect⁹. s; human⁹ affect⁹ sic ē debitor deo qz ppter ipz hz ptra se operari et ptra seipm et suā inclinationē amare vel odire. quare et human⁹ intellectus ppter deū hz ptra seipm credere. Igitur necesse hz sup omne lumen naturale illuminari fortiori lumine. Naturalibus autē illuminatōib⁹ nulla est fortior hic in via q̄ ipsa gratia. Quare pcludit fidē esse gram hoc est diuine largitatis donū gratuitū. quo intellect⁹ ppter deū credit ptra seipm. Item ex eodē fundamento pcedit qz actus seu operatiōes fidei infuse et acquisite nō solū differunt fm magis et min⁹. vt quidā dicunt. sed differunt spē. Quia lumia descendētia desup a pte luminuz alter⁹ modi sunt q̄ lumia ascendētia a reb⁹ creatis. Et aliter fm spēm lucet intellect⁹ ex irradiatiōe pmi luminis. aliter ex reuerberatione a reb⁹ infimis. Scđa ps pbat qz pariu⁹ baptisat⁹ vel adult⁹ hīs fides infusa ex illa nō sufficeret. pducere actū credendi respectu articuli de trinitate. seu alteri⁹ rei inensidētis nisi p̄us pfortaret vel manuduceret ex aliqua apparentia. Mā per hoc sicut dicit Aug. vt allegatū est superius. fides scz acquisita gignit. nutrit. defendit. et roborat. Et istud postea clar⁹ pbabitur.

Sz oppositū hui⁹ partis tenet doctor p̄dictus in tractatu p̄allegato. P̄d̄r autē eius opinio ad aliq̄s p̄positiones reduci. Prima qz credere iprobabilia fortitudinis est atqz vigoris nr̄i intellectus sicut amare dānosa et molestia fortitudinis atqz vigoris nr̄i affect⁹. Quia sic hūan⁹ affect⁹ hz velle p̄ seipm ppter deū sic human⁹ intellect⁹ credere p̄ seipm.

Scđa p̄positio credere ea q̄ apparēt esse vera nō est virtutis. sed credere ea q̄ nō apparent vel nō vident esse vera hoc est ex virtute credentis. quia talis credulitas seu ei debita fides q̄ sibi impenditur ppter suasionē aut p̄batō-

nes. quia talis etiam cui⁹libet alteri daretur. igitur sublimior ei debetur. An de potest sic argui. Aut credendum est deo sine aliqua suasionē. aut nō. Si sic habetur propositum. Si non ergo non aliter sibi credendum est q̄ cui⁹libet alteri. Nec valet dicere qz ei creditur sine suasionē sed tantū quia verax est. quia hoc est credere cum suasionē. Nam qui sic credit suatum habet qz de⁹ verax nō vult mentiri. Et sic crederetur cui⁹libet viro bono nec in hoc honorificat deus. quia sic cui⁹libet crederetur qui eandē causam credulitatis haberet. modo debetur deo specialis honorificatiō et obedientia in credendo. quare tē. Quarta propositio. Non est intellectus firm⁹ aut fidelis qui credit per probationes aut apparētia rationis. Quia talis est velut infirm⁹ requirēs baculū ad ambulandū. et rō est baculus cui innitit. Igitur qui p rationē credit. nō firm⁹ credit. Itē talis est sicut venditor incredulus qui emptori aliter nō credit nisi pign⁹ et cautionem ei dederit. et probatio est velut pign⁹ aut cautio sine qua nō credit. Quare manifestū est intellectus exactorem huiusmodi pignoris esse credulitate infirmū et incredulum. Quinta sequitur ex predicta qz sicut multitudo et magnitudo pignoris in domo venditoris licet ei securitatē faciant. signa tamen sunt incredulitatis ipsius. sic pignora et securitates probationum designant incredulitatē intellectus. Idem patet exemplum de multitudine baculorum et apodiaculorum que designant infirmitatē ambulantis. Sexta sicut huiusmodi credulitas siue fides que fit per probationes vel suasiones non est virtuosa. sic ipsa est viciosa et deo contumeliosa. ideoqz damnatione ac supplicio dignissima. Primum patet. quia virtus ē circa difficile. huiusmodi autē credulitas non soluz non est difficilis. sed facilis. quia sicut impossibile est nō credere manifeste vera. sic difficile est non credere probabilia. Secundū patz. qz sicut cōrumelia fit viro note bonitatis si ei absqz pignore non credatur. si deo

Questio

tauto maior quanto melior. Item non est ita mendax cuius pignore non creditur. que ergo reuerentia fit deo si ei sic credatur vel fides attribuatur. Item tali credulitate non creditur deo sed probationi. sicut venditor non credit emptori sed pignori. quare etc. Ex predictis sequitur septima quod deo digna credulitas est illa et sola talis qua eis creditur sine omni pignore rationum. aut probationum cautione gratis seque obedienter et non propter hoc quia verax est aut quia verax est quod loquitur. et omnis alia credulitas est irreligiosa et deo contumeliosa. quia per talem deo non creditur sed pignori. quare nec talis facit fideles. Octava quam postea infert ex predictis est quod inquisitio probationum est unum impedimentum in cognitione legis christi seu veritatis articulationum.

L Sz huic et alijs propositionibus predictis iste doctor videtur in eodem tractatu contrarius. Nam postea diffuse ibidem probatur et per multas rationes quod una est fides ad quam credenda omnes homines obligantur. Persuadet etiam quolibet articulum fidei articulare. postea generaliter probatur quod sola lex vel fides christi est illa ad quam omnes tenentur. sed quod omnia contraria est falsa. Et sic inducit probationes ad ea que sunt fidei. Insuper dicit ibidem quod prophetis et apostolis non est creditum nisi ex testimoniis miraculorum quare etc. Item christus dicit Joba. i. 5. Si opera non fecissem in eis que nullus alius fecit peccatum non haberent. Et loquitur de peccato infidelitatis secundum Augustinum. ergo patet quod christus faciebat opera miraculosa propterea sibi et sue legi fides adhibetur. In miraculis autem fundatur quedam rationis apparentia. quare etc. Item miracula facta sunt ad confirmationem fidei. iuxta illud prius allegatum Mar. vlti. Predicauerunt vbiq; dominus non cooperante sermone confirmante seque quibus signis. Ergo appentia miraculorum aut rationis non tollit firmitatem fidei. sed magis eam facit. quare etc. Item specialiter arguitur contra primam et secundam propositiones. quia secundum philosophum et etiam secundum aduersarium. Sicut se habet voluntas ad bonum. sic intellectus ad verum.

et secundum philosophum. 3. ethicorum. voluntas non potest velle aut diligere nisi apparet bonum. et per omnia sicut voluntas non potest amare danosa aut molesta nisi sub ratione alicuius apparentis bonitatis. ita nec intellectus credere ardua et difficulta contra seipsum. nisi ex apparentia veritatis. hoc enim quilibet experitur. quod illud quod credit apparet sibi verum. Et interrogatus de illo quod credit. respondet quod ipsum sibi verum videtur. Unde et nostrum credere est quoddam apparere. sicut et quodlibet aliquid iudicium intellectus. Et ideo quod dicit apostolus. Hebr. 11. quod fides est argumentum rerum non apparentium. intelligendum est non euentium. ut sit sensus. quod fides est noticia inuidentis. quare etc. Item contra tertiam sextam et septimam propositiones arguitur. quia sicut se habet voluntas ad meritorie diligendum deum sic intellectus ad meritorie credendum deo. sed voluntas digne et meritorie ipsum potest diligere propter retributionem. iuxta illud psalmi. Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum propter retributionem. Ergo etc. intellectus dignetur meritorie deo potest credere propter rationem. Nec ex hoc sequitur. quod non aliter sibi creditur quam cuiuslibet alteri. quia sicut deus non est diligendus propter retributionem precise et principaliter sed propter seipsum. sic non est sibi credendum precise aut principaliter propter rationem. sed principaliter propter eius auctoritatem. Et sic intelligenda est communis auctoritas Gregorii. Fides non habet meritum ubi humana ratio prebet experimentum. Non obstante ergo ratione probabiliter stat meritum fidei. quia principaliter creditur propter obedientiam dei. Et ita plus creditur sibi quam rationi quia propter ipsum firmiter creditur illud quod ratione solum probabiliter suadetur. Et ita non est facile sed difficile et virtuosum probabiliter non solum probabiliter sed etiam firmiter credere. quare etc. Item contra quartam quintam propositiones arguitur. quia sicut secundum philosophum in secundo de anima ad videndum requiritur lux corporalis. sic ad credendum naturaliter requiritur

De resumpta

apparentia rationis quasi quedam lux spiritualis. Igitur ratio probabilis non facit intellectum aut ostendit ipsum infirmum infidelē aut incredulū nec est sicut baculus aut apodiaculū accidentaliter sustentans ipsum. sed est quasi pes naturaliter portās eū. et naturale eius adiutorium requisitū ad spiritualiter ambulandū id est ad credendū. Quare nec multitudo aut magnitudo probationū sicut multitudo et magnitudo pignoris incredulitatē intellectus designant. sicut dicit iste doctor imo magis eius credulitatē augēt. sicut docet experientia et in ipso firmitatē faciunt sicut dicit Gregorius in omelia ascensionis. Ipsa inquit resurrectio apostolorum dubitantibus per multa argumenta demonstrata est. Que dum nos legentes cognoscimus quod aliud quod de illorum dubitatione solidamur etc. Unde patet quod probabilia argumenta seu rationes probabiles non ex sua ratione secum afferunt formidinem. capiēdo formidinem pro quocumque suo dissensu conclusi aut assensu sui oppositi. Nam tunc talis ratio aliquantulum quis remissius probaret oppositū conclusi. et sic non posset stare cum firmitate fidei. quod est falsum. quare etc. Patet etiam ex eodem falsitas octave propositionis. quia insuper ponens eam non solum contrariatur sibi ipsi. sed etiam omnibus fere sanctis et doctoribus qui inquirunt et inducunt rationes probabiles ad ea que sunt fidei quod non facerēt si esset impedimentū in cognitione legis christi. imo ipsemet legislator ad sue legis probationem fecit per seipsum et suos apostolos miracula. ut dictum est supra. quare etc. Sic ergo ex predictis patent solutiones rationum huius doctoris et falsitas sue positionis ac per consequens veritas octo propositionum contradictoriarum positionibus premissis. Et hec de secunda conclusionem et suis adiunctis

M Tertia conclusio iuxta materiam tertij argumenti ante oppositum questionis facti est de confirmatione ecclesie christi. Et est ista quod licet christi seu petri ecclesia ex fide sola non sit ad credendum sufficienter confirmata. tamē

ex fidei auctoritate principaliter concluditur confirmatio ecclesie in fide christiana. Et hec conclusio directe responsiva est ad questionem. Nam prima pars respondet ad primū questionis intellectus. secunda vero ad tertium. Prima pars autem patet ex dictis in secunda conclusionem quia ex sola fide infusa non inducitur sufficienter ecclesia ad credendum seu ad constanter et firmiter assentiendum. sed ad hoc inducta fuit ex apparentia rationum. sicut etiam arguit secunda ratio ante oppositum. Et specialiter ex apparentia miraculorum sicut ostendit auctoritas allegata. Marci ultimo capitulo. quare etc. Unde de multis rationibus quas in prima questione sententiarum inducit doctor subtilis et etiam alij doctores in diversis locis tantum unam tango causa breuitatis arguendo sic. Illa sunt vera et constanter ac firmiter credenda in quorum veritatis testimonium deus invocatus fecit miracula. Ista est probabilis in lumine naturali. sed sic est de dictis et doctoribus christi. Ista patuit per experientiam et nunc etiam est probabilis in lumine naturali per formosam historiam de resurrectione lazari et alijs multis miraculis per christum et eius apostolos factis. igitur etc. Hanc rationem innuebat Richardus de sancto victore. i. de trinitate capit. 2. loquens. Domine inquit si error est. a te decepti sumus. tot enim et tantis prodigijs attestata sunt que non nisi per te fieri potuerunt. Et loquitur in persona indifferentis. Et si forte huiusmodi miracula negarent esse facta hoc nobis grande miraculum sufficit quod sine miraculis pene totus orbis crediderit sicut dicit Augustinus. 22. de ciuitate dei Sufficit enim quantum. scilicet ad indifferentem. quia aliter esset de preterito. Hanc eandem rationem similiter innuebat christus dicens Johannis. 5. Opera que ego facio testimonium perhibent de me. Et iterum. Johannis. 10. Si mihi non creditis saltem operibus credite et multa huiusmodi in pluribus locis euangelij. quare etc. Secunda pars conclusionis patet ex dictis in tertio articulo questionis. quare

E

Questio

tractauit in uesperis meis. Abi sub tribus conclusionibus probauit q̄ semper scilicet vsq̄ ad consumationem seculi ē et erit aliqua ecclesia que per rectam fidem christi lege regulabitur et ei conformabitur. Et ista est ecclesia uniuersalis et non aliqua particularis ab uniuersali ecclesia distincta. Sed q̄ sic semper perseverabit uniuersalis ecclesia in fide non potest conuincit ratioe sed principaliter conuincitur ex scripture auctoritate. sicut ibidem probauit ex tribus auctoritatibus. scilicet. illa Luc. 22. Petre rogauit pro te etc. Et illa Math. ultimo. Ego uobiscum sum vsq̄ ad consumationem. Et insuper ex illo dicto christi dicentis de persecutione antichristi. q̄ tunc inducentur in errorem si fieri potest etiam electi. Inductionem dimitto causa breuitatis. Ex his ergo ac etiam ex dictis in tertio preambulo huius questionis satis patet secunda pars conclusionis.

¶ Sed contra unum dictum quod immediate tactum est et quod probatum fuit in secunda conclusionem dicti secundi articuli uesperiarum mearum que conclusio fuit. ex sacra scriptura non conuincitur q̄ semper est aliqua particularis ecclesia que christi legis regule conformetur. posuit dictus magister hic istam propositionem collationem. ex sacra scriptura conuincibilem. Videtur q̄ semper vsq̄ ad diem iudicii aliqua particularis ecclesia militans christi legis regule conformetur. Et sic firmum sequitur q̄ confirmatio in fide non solum conuenit uniuersali ecclesie sed etiam particulari. Cuius oppositum nunc et alias tetigi. In prima lectione mea respondendo ad rationes istius magistri dixi q̄ una sola scilicet quinta uadit contra intentionem mee conclusionis. Et contra hoc ipse postea arguit. sed quia processus logicalis est et magis uocalis q̄ realis. ideo transeo causa breuitatis et uenio ad rationes suas principales.

Prima ratio fuit q̄ semper vsq̄ ad diem iudicii durabit ecclesia quas christus se edificaturum promisit supra petram continens in se multas ecclesias

particulares. et distinctiōes graduum officiorum et dignitatum. sicut corpus continet in se multa membra sic distincta igitur etc. consequentia patet. antecedens probat ex dictis christi et apostoli simul iunctis. Math. decimo sexto. p. Corinthios duodecimo. ad ephesios quarto et quinto capitulis. Secunda ratio fuit in die iudicii de multis ecclesiis particularibus ex diuersis mundi partibus concurrentes fideles etiam in charitate existentes. qui tunc reperiuntur uiui et rapiuntur in nubibus obuias christo in aera igitur etc. consequentiam reputat clara antecedens patet ex duobus dictis apostoli simul iunctis. scilicet primo Thess. quarto. ubi loquitur de illis qui tunc rapiuntur uiui et quomodo rapiuntur etc. et Ephesios quarto. ubi dicit. donec omnes occuramus etc. ubi glossa. donec nos omnes occuramus nobis inuicem de diuersis partibus mundi cum desiderio currentes ad gaudium. Et subdit donec illud fiat durabit prelatio. Ad primam rationem respondi in prima lectione q̄ quicquid sit de antecedente tamen illud non conuincitur ex sacra scriptura nec ex illis dictis christi et apostoli que allegat. Ad secundam quicquid sit etiam de antecedente dixi consimiliter q̄ illud non conuincitur ex scriptura nec ex illis dictis apostoli. que etc. Unde per materiam istarum rationum posui tres propositiones.

¶ Prima ex sacra scriptura probabilis est q̄ ante diem iudicii erit aliquod tempus in quo nulli erunt fideles uiui. Patet de illo tempore in quo ante aduentum christi ad iudicium: ignis precedet purgans elementa et inuenerat corpora mixta. Et illud tempus in dictis meis uocabam consumationem seculi. etc. Secunda propositio sequitur ex predicta q̄ nullo tempore consumationis nulla erit ecclesia militans siue uniuersalis siue particularis. Patet ex descriptione ecclesie militantis quam posui. quia tunc nulli erunt fideles in mortali corpore naturaliter uiuentes. Et ex hoc patet clare falsitas sue propositionis et etiam antecedentis prime rationis quo ad singu-

De resumpta

las partes. Tertia propositio. in die iudicii nulli homines reperientur viui qui obuiant christo venienti sic. scz qd il li prius non fuerint mortui. Patz ex dictis nec oppositum conuincitur ex illa auctoritate apostoli. primo Thes. quarto. sicut patz intuenti opiniones doctoruz super hoc passu. Et ex hoc clare patet falsitas antecedentis secunde rationis. Sed contra hec ipse replicat. Primo contra hoc quod dixi qd antecedens suarum rationuz non conuincit ex scriptura inducit plures auctoritates scripture que quasi in idem conueniunt. Ideo non repeto nisi illam quam principaliter inducit contra primam propositionem. scilicet dictu apostoli ad Ephe seos quarto. vbi de christo loquitur sic. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos. quosdam autem prophetas etc. ad edificationem corporis christi. scilicet ecclesie donec occurramus nobis inuicem et christo venienti ad iudicium in vstru perfectu. scilicet in mensura etatis plenitudinis christi. sed talem mensuram etatis non habebimus ante diem iudicii. quia non nisi per resurrectiones. igitur vsq ad illud tempus durabit ecclesia fm distinctionem graduum etc. Ex quo infert qd est falsa prima propositio et per consequens secunda. Sed hic dico qd in illa auctoritate apostoli hec dictio donec sumitur exclusiue. vt scilicet excludat non solum die iudicii sed etiam illud tempus quod immediate iudiciu preedit quando. s. iudicii signa incipient apparere vt magis statim dicetur. quare etc. Item constat contra me. quia illud tempus purgationis electozuz per ignem etc. pertinet ad diem iudicii imo est pars diei iudicii. Ad enim soluz ad diem iudicii pertinet latio sententie. sz etiam multa alia precedentia et sequentia. vt patet etiaz ex multis passibz scripture. Sed quicquid sit de hoc vltimo dicto tamen pimus proprie loquendo non est veruz. qz illa purgatio per ignem est vnum de signis ante iudicium fm omnes doctores. et psequens pprie non est pars diei iudicii etc. Item replicat

contra tertiam propositionem qd christo venienti ad iudicium aliqui rapiuntur obuia qui tunc inueniuntur vsui et prius non fuerunt mortui. igitur illa propositio falsa. Antecedens probat ex illo apostoli. primo Thes. quarto. deinde nos qui viuimus qui relinquitur simul rapiemur cuz illis in nubibus obuia christo in aera et cetera. Sed hec auctoritas non concludit qd Paulus qui iam est mortuus ibi se connumerat cum illis viuis qui sic rapiuntur. et per consequens non intendit qd illi viui prius non fuerunt mortui. Et quando dicit qd imo sicut patet per glosam ibidem. et magister libro. 4. distinc. 43. et doctores communiter qd supponit qd xps veniens ad iudicium aliquos inueniet vsuos et tunc psequenter querit vtruz tales quandoque sint morituri vel non et tangunt duas opiniones. vna Hieronimi qui videtur velle qd non etc. aliam Ambrosij dicens. qd in raptu illoz qui viui rapiuntur mors erit et resurrectio mira quadam velocitate. Idem tenet Thomas de argentina super eadem distinctione vbi dicit qd Augustinus. 20. de ciuitate dei. capitulo. 20. videtur sentire qd illi qd mortui fuerint inuenti in aduentu iudicis prius duratione resurgent qd hi qui inueniuntur viui. quia rapiuntur obuia christo et in illo raptu morientur et subito reuiuiscunt. P Sed contra hec primo est illud apostoli. 1. Cor. 15. omnes quidem resurgemus. et sequitur in momento in ictu oculi etc. Et per consequens fm apostoluz omnes resurgent in eodez instanti. et non aliqui prius resurgent alijs prioritate temporis. Et sic illud. 1. ad Thes. 4. et mortui qui in christo sunt resurgent primi deinde nos etc. non refert ad prioritate et posterioritate tpale quo ad actu resurgendi. sicut declarat ibidem magister Illico. de lira. ad cuius postillaz remitto. Item sanctus Th. in. 4. sententiaru distinc. 43. arti. 4. q. 1. dicit qd h in hac materia varie loquitur sancti. tamen hec est securior et coior opinio. qd oes morientur et a morte resurgent. Et in responsione ad primu argus

Questio

mentum ostendendo quomodo intelligendum est illud symboli. venturus est iudicare viuos et mortuos. dicit q̄ ista distinctio viuorum ⁊ mortuorum: non est referenda ad ip̄m iudicij tēpus: q̄ tūc erunt omnes viui: neq̄ ad totum tēpus præteritum: quia omnes iudicandi aliquo tēpore fuerunt viui ⁊ aliquo tēpore mortui. Sed ad illud tēpus determinatum quod immediate iudicijz precedet. quādo scilicet iudicij signa incipient apparere. Et in dist. 47. q. 2. art. 3. dicit q̄ illa p̄flagratio ignis iudicijz precedet quo ad purgationem mundi Et in responsione ad primū argumētū dicit Augusti. 20. de ciui. dei. vbi videt̄ oppositū innuere. nō loquit̄ determinādo sed opinando sicut ostendit ex eius verbis. Et in respōsione ad tertium argumētum dicit q̄ illi viui qui dicuntur reperiri sunt illi qui vsq̄ ad tēps confla grationis in corpore viuēt. Ex quibus omnibus apparet p̄positum rē. Item quicquid sit de hoc tū ex his varijs opinionibus doctorum circa hanc materiā apparet clare q̄ ex sacra scriptura non conuincitur p̄positum istius materie imo expresse dicit Magister senten. vbi eum allegat pro se q̄ horum quid verius sit non est humani iudicij diffinire. quare rē. Iterum vero replicat dicendo. q̄ licet dicte tres p̄positiōes mee essent vere. adhuc equaliter staret diffisicultas vtriusq̄ rationis sue: ponēdo loco illius vsq̄ ad diem iudicij ly vsq̄ ad tēpus signorū diem iudicij precedentium. Et deduceretur vtraq̄ ratio sicut prius: sed tamen non oportet sic modū loquendi variare vt dicit patere. quia primus modus loquendi trahit̄ ex scripturis. et est a doctorib⁹ vsitatus et nō meus. uno dicit q̄ modus meus loquēdi clare contradicit cōclusioni mee tertie. tertij articuli vesperiarum. Sed minor de hoc dicto. quia voluntarie hoc asserit nec probat aut declarat istam contradictionem: quam tamen omnino nō video. De suo modo etiam loquendi patet ex dictis quid veritatis habeat ⁊ quomodo doctores varie loquant̄. imo

clare patet q̄ modus meus loquēdi vsitatur a Christo dicit enim Matthēi vl. Ego vobiscum sum vsq̄ ad consummationem seculi. non dicit vsq̄ ad diem iudicij: aut vsq̄ ad tēpus signorum rē. Quid autem intelligat per consummationem seculi patet ex p̄dictis. Et quāntum ad hoc quod dicit. non obstantibus tribus p̄positionibus meis rationes suas p̄cedere variato illo modo loquēdi rē. Respondeo q̄ non: quia illa que assumuntur in antecedente et que ex dictis apostoli probantur cōuenire ecclesie non de ecclesia aliqua p̄ticulari. sed de sola vniuersali habēt locum. capiēdo ecclesiam vniuersalem et particularem ad intellectum conclusionum mearum alias satis expressum quare rē.

Tertia ratio sua fuit: q̄ si p̄positio sua non esset vera hoc maxime videretur quo ad saluandum dicta scripture de duratione ecclesie. q̄ ipsa posset saluari in vno homine layco: quia vt dicit ista sibi videtur esse mea intentio. Sed falsitatem consequentis probat: quia tunc fm legem ordinatam deficere posset in ecclesia militante sacerdotiū christi: quod est fm ordinem melchisedech quod videtur esse contra apostolum ad heb. e. 7. et glosam ibidem. Ad rationem respondi. nego antecedens. Et q̄ illa fuerit intētio mea clare patet ex tribus correlarijs tertij articuli mei. Ubi expresse posui et probaui ex scriptura q̄ semper a tēpore christi vsq̄ ad consummationem seculi erunt plures habentes fidem: spem ⁊ charitatem in ecclesia vniuersali. Q

Sed contra. Replicat. quia descriptio vniuersalis ecclesie militantis: quā ego posui saluari potest in vno homine tantum. Igitur rē. Antecedens patet: quia dixi q̄ ecclesia est omnis homo fidelis vel omnes homines fideles in mortali corpore naturaliter viuentes. Ex qua clare patet p̄positum vt ipse dicit. Et etiā ex hoc q̄ ego induxi de abel in quo aliquādo saluabatur ecclesiarē.

Ad istud respondeo. dico q̄ concessio antecedente ⁊ eius probatione negā

Questio

consentire non potest. Item conciliū generale eo ipso quod est generale representat totam ecclesiam vniuersalem. Antecedens patet. quia si non ita in eo non est consensus totius ecclesie vniuersalis. et per hunc non est generale sed particulare. Et ad hoc est auctoritas Gregorij. 15. distin. c. Sicut. ubi dicit de quatuor concilijs generalibus. quod vniuersali consensu constituta sunt. et ideo quisquis presumpserit absoluere quod illa ligat aut ligare quod soluunt seipsum destruit et non illa. Et similis ratio est de quolibet alio concilio generali. igitur etc. Item ex scriptura conuincitur quod congregati in unum in christi nomine non possunt protunc difformari legi christi. Sed sic est de illis qui faciunt conciliū generale. Maior patet Matthei. 18. Et minor apparet. quia aliter non esset generale concilium. sed ecclesia malignantium et particulare conuenticulum. Nec valet dicere. quod licet deus specialiter assistat congregatis in unum in christi nomine. tamen in fide minime confirmantur. quin possint labi in errorem. Nam similiter argue retur de tota congregatione fidelium vniuersalis ecclesie quia constat cum sit via trix quod non est confirmata etc. et tamen non sequitur quod possit errare a fide. Sic in proposito isti de concilio generali quia representant totam ecclesiam licet non sint confirmati quous quilibet eorum possit seorsum errare. tamen non sequitur quod omnes simul sic congregati possint errare.

R Ad ista probabiliter respondent aliqui quod conciliū generale potest contra fidem errare. imo de facto sic aliquando errauit sicut per multa exempla ostendunt. et specialiter per synodum ephesinam secundam que errauit. et ideo reprobata fuit. sicut notat glo. 15. disti. c. 1. Et ad obiecta in contrarium dicunt negando consequentiam. Et ad probationem negant assumptum dicentes quod si conciliū generale contra fidem erraret ab ipso appellare liceret. scilicet ad aliud concilium generale si esset facultas ipsum congregandi. et si illud iterum

erraret liceret ad aliud appellare. et sic semper donec catholici conuenirent. in super si papa non esset presens concilio generali errate liceret ad ipsum presentem vel ad ipsum cum alio concilio congregando appellare. vel etiam ad vniuersalem ecclesiam si posset in unum conuenire esset principaliter appellandum. Si vero tota christianitas esset sic deprauata quod soli heretici haberent potentiam et quod soli pauci simplices et pauperes manerent in fide et reputarent conciliū generale errare nec possent se humano concilio aut auxilio tueri vel defendere non restaret aliud nisi se diuine gratie committere et illam infuriam patienter tolerare cum gemitu tristitia et dolore. sicut Hieronymus consulit viro ecclesiastico quando in ea que vocatur domus domini inualescit iniquitas et iusticia omnis deprimitur. prout recitatur. 93. distin. c. dyaconi. Quantum vero ad illud quod dicitur de subiectione in causa fidei etc. dicunt quod omnis persona et omnis congregatio errans in fide omni alteri non sic erranti in causa fidei est subiecta. et talis est prestantior in ecclesia qualiscumque aut cuiuscumque conditionis existat.

Ad confirmationem concessio ante negant consequentiam. Tunc primo quia papa est persona publica gerens vices totius ecclesie. et tamen potest contra fidem errare. et per consequens consimiliter conciliū generale. Tunc secundo quia non oportet quod omnis persona vel communitas gaudeat omni prerogatiua qua gaudet illa cuius vices gerit. quare etc. Et ad auctoritatem beati Gregorij dicunt quod loquitur de concilio deifice et rite a catholicis celebrati. Et loquitur de facto non de possibili. quare non oportet sic esse de omnibus alijs. Ad aliam confirmationem potest dici quod stat quod illi qui sunt in generali concilio non sunt congregati in nomine christi sed quod sint christo contrarij. tamen hoc non obstante non sequitur propositum. quia illo concessio staret quod sic congregati errarent in fide propter causam ibidem tactam. quia scilicet

De resumpta

non propter hoc sunt in fide confirmati. Nec valet replicatio. quia non sic potest argui de ecclesia vniuersali. Nam licet sit viatrix tamen confirmata est in fide vniuersalis ecclesia. nec talis confirmatio repugnat statuti vti ad intellectum supra expressum. Nec valet quod dicitur quod licet quilibet seorsum possit errare. tamen non sequitur quod omnes simul congregati etc. Nam concursus ad eundem locum non reddit aliquos magis inobligabiles a fide quam ante. Quia sicut locus non sanctificat hominem. sic non confirmat in fide. Talis etiam concursus in christi nomine habet locum in conciliis particularibus et provincialibus. de quibus tamen stat quod possunt errare etc. **S** Secundo loco probat iste magister secundam partem antecedentis sui principalis. scilicet quod tota multitudo clericorum non potest difformari legi christi. quia deus ita stabilivit sacerdotes leuiticos. ut in iudiciis de his que erant diuinitus precepta non possent errare sic quin eorum iudicio esset standum. Igitur multo fortius sic assistit sacerdotibus noui testamenti. maxime in his que concernunt fidem. et presertim illis ad quos se tota communitas ecclesie refert in his que sunt fidei. **L**o sequentia patet. Antecedens probat per scripturam. Deutero. 17. ubi deus dicit filiis israel. quod de omni iudicio difficili et ambiguo debeant venire ad sacerdotes leuitici generis et ab eorum sententia non declinare neque a dextris neque a sinistris. Item confirmat per aliqua superius tacta in tertia et quarta rationibus. quia sequitur quod possit cessare in ecclesia ordo prelationis et distinctio graduum etc. contra apostolum. imo quod defecere posset sacerdotium christi. sacramenta et alij ritus ecclesie etc. **C**onsequentiā probat. quia qua ratione posset illa tota multitudo errare in vno articulo. pari ratione in omnibus pertinentibus ad sacerdotium et sacramenta etc. Quia non plus est confirmata respectu vnius quam respectu alterius etc. Ad ista

potest probabiliter dici. Ad primum negando antecedens. Et ad probationes dicitur quod illa auctoritas intelligenda est in illis iudiciis sacerdotum leuiticorum in quibus non errabant contra legem. sed si trigisset eos sic errare sicut possibile fuit. tunc ab eorum iudicio et sententia fuisset declinandum. Quare etc.

Ad confirmationem licet supra tractum sit de materia argumenti. tamen adhuc potest dici dupliciter. **U**no modo quia licet tota multitudo clericorum contra fidem erraret. tamen aliquis sacerdos remaneret habens potestatem ordinandi ligandi conficiendi et alia sacramenta conferendi. et sic remaneret in ecclesia. ordo prelationis. distinctio graduum. sacramenta. et alij ritus. Et licet forte non in actu. tamen in potentia propinqua. Alio modo dicunt aliqui. quod licet omnes clerici hereticarentur aut omnino nulli remanerent propter hoc ecclesia potestatem habendi predicta nequaquam amitteret. licet illa nunquam habere posset per humanam potestatem: sed per miraculosam dei operationem qui scilicet diuersis modis posset de aliquibus laycis catholicis sacerdotes et episcopos ordinare et hoc sue ecclesie reuelare. In quo casu omnes catholici deberent taliter ordinatos a deo sicut veros episcopos et sacerdotes habere. Et licet temerarium esset asserere talem casum de facto aliquando euenire. tamen esset etiam temerarium huiusmodi casus potestatem negare. quia hoc esset de futuris temere diuinare et contra articulum de dei omnipotentia impudenter impingere quod est absurdum. Quare etc.

Tertio loco probauit iste magister tertiam partem sui principalis antecedentis. scilicet quod romana ecclesia que distinguitur a tota congregatione fidelium sicut pars a toto. legi christi non potest difformari. Et quia multi diuersimode capiunt romanam ecclesiam. ideo ad presens vocat ecclesiam romanam illam penes quam residet auctoritatiue totum iudicium

Questio

in his que fidei sunt totius vniuersalis ecclesie fm ordinem a christo instituti. Que scilicet complectitur papam & alios rite ad suum collegium pertinentes. Et vacante sede saluatur in illis solis in quibus est auctoritas consilij sui dicto modo. Et hec videtur esse intentio Hieronymi et aliorum doctorum quado tantum extollunt romanam ecclesiam vt in multis decretis apparet. Hoc in proposito arguit sic. Romana ecclesia sic sumpta est pars vniuersalis ecclesie et tamen non potest difformari regule legis christi: quia ad eam sic difformari sequitur ecclesiam vniuersalem illi regule difformari. Quod probat. quia sicut christus ordinauit qd ecclesia vniuersalis non possit difformari sue legi. ita etiam ordinauit qd illa ecclesia particularis penes quam residet auctoritatie iudicium vniuersalis ecclesie non possit errare. cum ipsa sit a domino constituta tanquam caput vniuersalis ecclesie. vt patet ex suppositione et etiam in decretis. 22. distinctione. cap. sacrosancta. Sed deficientibus sensibus in capite: deficiunt et in membris. Quare. 22. Confirmatur ex auctoritate supra allegata Deutero. 17. Ubi de summo sacerdote & alijs sacerdotibus leuitici generis apparet qd deus dedit eis in omnibus ambiguis auctoritatem iudicandi iudicij veritatem. ergo multo magis tempore noue legis 22. Sed quia supra ad hoc dictum est ideo de hoc transseo causa breuitatis. Item inducit auctoritates decreti. Una est Ambrosij. 24. questione. 1. capitulo. Aduocauit. Ex cuius verbis datur intelligi qd nemo potest esse de catholicis episcopis nisi cum romana ecclesia communicet. Alia est Hieronymi ibidem in capitulo. quoniam niam vetus. vbi loquens de romana ecclesia dicit. qd supra istam petram fundata est ecclesia. & quicumque secum non colligit dispergit. Et in eadem sententiam ponit Lyprianus. 93. distinctione capitu. Qui cathedram. vbi dicit. Qui cathedram Petri super quam fundata

est ecclesia deserit in ecclesia se esse non confidat 22. Tertia est Hieronymi vbi supra in capitulo hec est fides dicentis qd sacra romana ecclesia semper immutata permansit. & in futuro permansit et immobilis omni tempore persistit. Quarta est Augustini in libello contra epistolaz fundamenti manichet capitulo. 2. dicentis. Ego euangelio non crederem nisi me ecclesie catholice commoueret auctoritas. Sed hec auctoritas principaliter residet in illa ecclesia que est caput aliarum modo predicto. quare 22. Ad ista probabiliter & saluz recitatie & non assertiue potest dici. Ad primum responderetur qd capiendoy romanam ecclesiam modo predicto ipsa potest difformari legi christi. Nec ad hoc sequitur vniuersalem ecclesiam legi christi difformari. Et ad probationem dicitur qd christus solus de ecclesia vniuersali & non de aliqua ecclesia particulari ordinauit qd nunquam difformabitur sue legi sicut in vespertis probaui. Et quando ultra arguitur. qd imo de illa ecclesia particulari apud quam residet auctoritatie iudicij vniuersalis ecclesie. & que est a christo constituta caput ipsius 22. Videtur qd ipsa particularis ecclesia romana non est caput vniuersalis ecclesie nec apud eam residet auctoritas predicta nisi sub conditione. scilicet quod diu ipsa manet in fide recta. Nam licet ipsa in beato Petro recepit eam. tamen nihil videtur prohibere quin eam possit perdere sicut et ecclesia antiochena. Et ita tamen si ipsa fieret infidelis aut heretica illi qui prius erant ecclesia romana desinerent esse caput ecclesie nec haberent talem principatum aut auctoritatem predictam. nec propter hoc deficeret fides ecclesie vniuersalis. Et quando dicitur qd deficientibus sensibus in capite deficiunt et in membris 22. Respondi qd licet quantum ad multa sit similitudo inter corpus christi mysticum quod est ecclesia. et corpus materiale hominis. tamen non in omnibus est similitudo. Quia corpus hominis non manet vnum sine

*De fidei hinc
prohibet
magis de fide
et membris*

De resumpta

capite. Corpus autem ecclesie manet
vium. scilicet vita fidei et gratie absq[ue]
capite in terris utpote dum caret sum-
mo pontifice. tamen tunc habet caput
in cellis. scilicet christus qui est caput ec-
clesie ut dicitur Eph. i. Et quis roma-
na ecclesia post papam sit ipsius eccle-
sie membrorum principale. et ratione ip-
sius possit dici caput eius. tamen sine
ipsa posset esse ecclesia. Quare etc.

Ad auctoritates decreti spe-
cialiter ad tres primo inductas Respo-
detur q[uod] sunt intelligende sub conditio-
ne supradicta. scilicet q[ui]d[am] romana ec-
clesia non errat contra fidem. Loquun-
tur etiam de facto et de illa ecclesia que
erat tempore illorum sanctorum sed no[n]
loquuntur de possibili. Et ideo si in fu-
turum contingeret q[uod] romana ecclesia
hereticaret sicut videtur possibile. nec
oppositum est ex scriptura reuelatum.
quare hoc dicere esset temerarium. tunc
illud quod in dictis auctoritatibus af-
firmatur in illo casu non haberet locum
Et q[uod] illa tertia auctoritas que est Iste
rom. sit intelligenda sub predicta con-
ditione patet ex eius modo loquendi.
quia dicit q[uod] domino providente et bea-
to Petro opem ferente ipsa sic inma-
culata permanebit. id est. si domin[us] pro-
videat. et beatus Petrus opem ferat.
sic scilicet q[uod] ipsa fides Petri et aposto-
lorum teneat. Ad auctoritatem Augu-
stini dictum est q[uod] non loquitur de par-
ticulari ecclesia romana. sed de ecclesia
vniuersali. Quod patet primo. quia ab-
surdum esset dicere q[uod] auctoritati alicuius
particularis ecclesie esset magis cre-
dendum q[uam] euangelio. Secundo patet
ex verbis Augustini quia loquitur
ibi de ecclesia que succedit a tempore
Petri usq[ue] ad tempus suum. et sic ipsa
comprehendit Petrus et alios aposto-
los ac euangelistas et sanctos omnes a
quibus in ecclesia susceptum est euangeli-
um et publicata doctrina christi. et sic
maior est illius ecclesie auctoritas q[uam] eu-
gelij etc. Quando autem subinfertur
et hec auctoritas vniuersalis ecclesie
principaliter residet in illa ecclesia que

est caput aliarum. Patet ex iam dictis
quid ad hoc sit respondendum. Et hec
de quinta ratione principali.

Sexta ratio sua principalis fuit ar-
guendo ex dictis meis sic. Ex scriptura
sacra conuincitur q[uod] semper sit aliqua
vniuersalis ecclesia que christi legis re-
gule nunq[ua]m difformetur. igitur idem co[n]-
uincitur de aliqua particulari ecclesia.
Antecedens est tertia conclusio tertij
articuli vespertiarum mearum. Conse-
quentiam probat. quia impossibile est
saluari ecclesiam vniuersalem sine par-
ticulari. sicut impossibile est saluari totum
integrale sine aliqua eius parte.

Et quia probaui conclusionem meam
per hoc q[uod] quod in scriptura attribuitur
toti et nulli parti temerarium est hoc
asserere de parte. Ex hoc ipse confirmat
argumentum suum improbando meam
conclusionem et simul soluendo rationem
arguendo sic. Quicquid in scriptura at-
tribuitur toti. sic q[uod] non stat cum scrip-
tura illud conuenire toti nisi conueniat
alicui eius parti hoc temerarius est nes-
gare de parte. sed sempervsq[ue] ad diem
iudicij conformari legi christi attribuitur
in scriptura toti ecclesie et non stat
cum scriptura hoc conueniri toti eccle-
sie nisi conueniat alicui eius parti. ut ex
prioribus est deductum. igitur. Ad
istam rationem alias respondi negan-
do primam consequentiam. Et ad pro-
bationem etiam negaui assumptum. Dis-
xi enim q[uod] impossibile est ecclesiam vni-
uersalem saluari sine ecclesia particula-
ri. Patet clare quia per ecclesiam par-
ticularem non intelligo quamlibet par-
tem integram ecclesie vniuersalis. sed
aliquam congregationem fidelium par-
tialem que non est tota ecclesia vniuer-
salis. Si autem tota ecclesia vniuer-
salis saluaretur in duobus suppositis
patet q[uod] nulla esset ecclesia particularis
quia nulla esset congregatio fidelium q[ui]
non esset tota ecclesia vniuersalis. qua-
re etc. Et per idem patet q[uod] confirman-
do rationem suam ipse truncate et so-
phistice tractat et soluit rationem seu
probationem conclusionis mee. Unde

Questio de resumpta

Quando ipse arguit. quicquid in scriptura attribuitur toti etc. **Y** hic dico primo qd minor est falsa. quo ad primam partem propter hoc quod dicitur ibi vsq; ad diez iudicij. quia semper vsq; tunc no durabit ecclesia militans de qua loquor. vt patz ex dictis in solutione prime et secunde rationis. Secundo dico qd eadez minor est falsa quo ad secundaz partem intelligendo per partem ecclesie non quamlibet eius partem integram. sed aliquam ecclesiam partialem seu particularem. vt statim dictum est. Tertio dico qd ista dicta sua non vadunt ad intentionem mee conclusionis. sed solum ad quandaz sophisticam vim sermonis modo fm philosophum sermones sunt fm materiaz subiectam accipiendi. Et fm hyl. intelligētia dictorum ex causis est assumenda di-

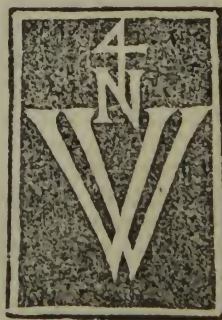
cendi. Intentio autē mee conclusionis sicut paruit ex dictis meis erat qd data quacunq; etiam particulari certe denominationis que non sit toti congregati omi fideliz generalis. Verbi gratia ecclesia clericorum. ecclesia ytalicorum. ecclesia gallicorum etc. ex scriptura sacra non conuincitur qd semper sit aliqua talis siue cōsimilis denominationis que christi legis regule conformetur. Et cōtra hoc solum arguit quinta ratio sua superius soluta. Et quia replicationes sue facte cōtra hoc in prima sua lectione sunt solum sophisticę et non theologice. ideo transeo de eis gratia breuitatis. Et hec dicta sunt de tertia conclusionē et suis adiunctis et de tota ista questione solum disputatiue et non assertiue.

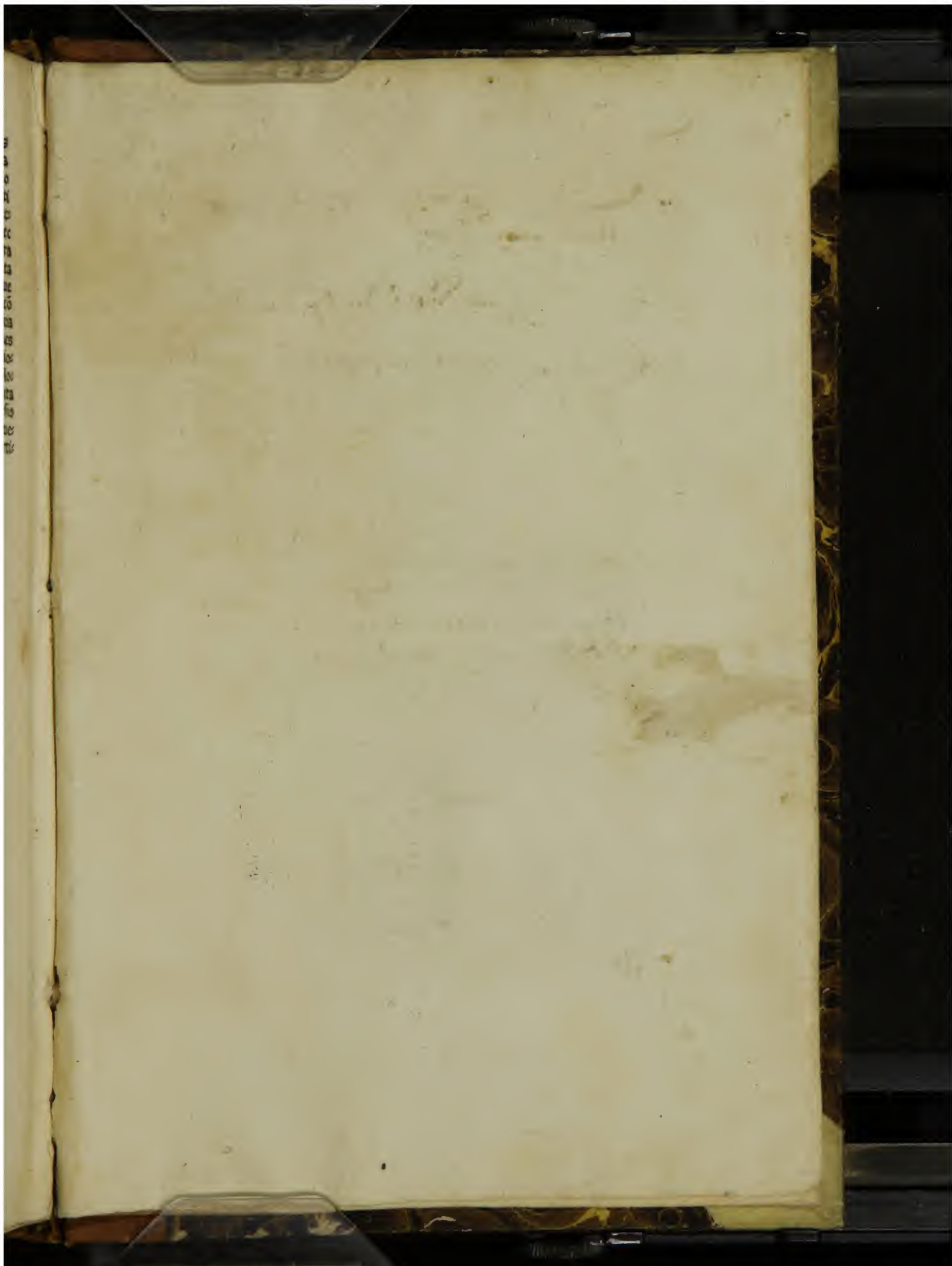
Finis.

*Sermones
matend
sunt accipiendi*

Questiones Magistri Petri de Avliaco cardinalis Cameracensis super libros sententiarum. Una cum laudibus theologie: et quibusdā alijs questionibus de potestate ecclesie. in suis vespertis disputatis. post positus: non tamen pretermittendis. Explicunt. Impresse autē arte et industria ingeniosissimi viri Nicolai vvolff alemani. Anno a natali xpiano. 1500. die vero. 8. Augusti.

Earum quidem cartharuz conexiones his characteribus sunt signate videlicet. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. v. x. y. z. A. B. C. D. E. aa. et bb. pro tabula. omnes quaterne depta E. que est triterna. et bb. que est quinterna.

[Faint, mostly illegible handwritten text in a cursive script, possibly a list or index.]

[A block of faint handwritten text, possibly a signature or a specific entry, with some ink bleed-through from the reverse side.]

